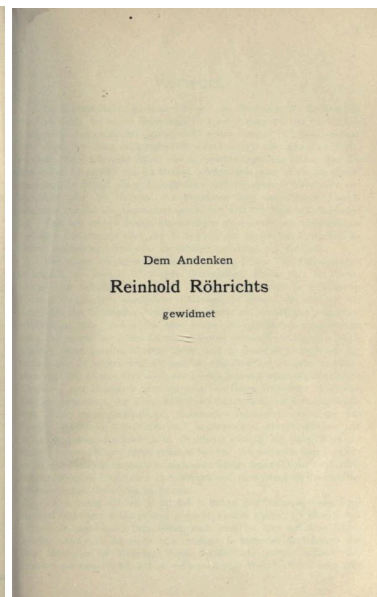
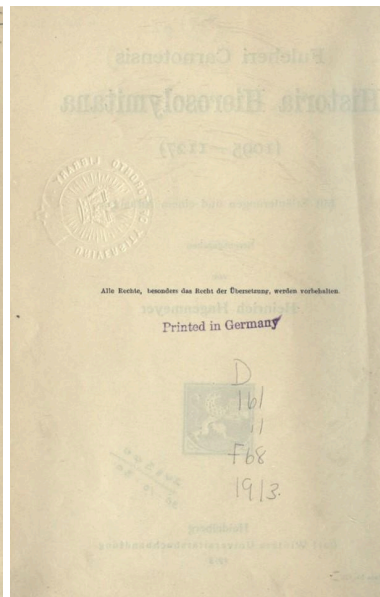
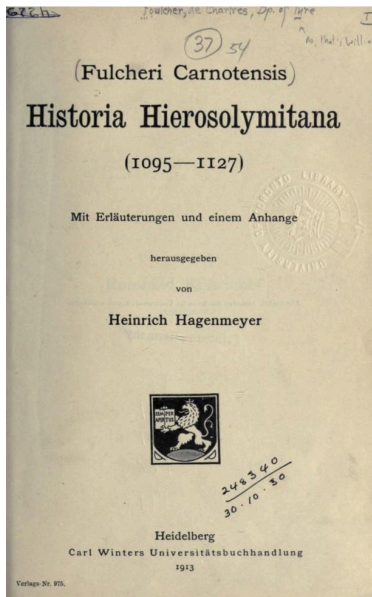

Chartres'lı Fulcher'in Historia Hierosolymitana (Kudüs Tarihi) adlı eseri. "Kudüs Tarihi" veya "Kudüs Seferi Tarihi (1095-1127)".
(Fulcheri Carnotensis) Historia Hierosolymitana (1095-1127) Mit Erläuterungen und einem Anhang herausgegeben von Heinrich Hagenmeyer Heidelberg Carl Winters Universitätsbuchhandlung 1913 Verlags-Nr. 975

FULCHERI CARNOTENSIS
HISTORIA HIEROSOLYMITANA.

INCIPIIT
PROLOGUS^{a1}
DOMNI FULCHERI IN SEQUENTI OPERE^b.

[1] Placet² equidem vivis, prodest etiam mortuis, cum gesta virorum
fortium, praesertim Deo militantium³, vel scripta leguntur vel in mentis
armariolo⁴ memoriter retenta inter fideles sobrie^d recitantur. nam qui
vivunt in mundo, audita intentione pia praedecessorum fidelium^e, quomodo
mundi flore spreto⁵ Deo adhaeserunt et parentes uxoresque suas, possessiones
quoque quantaslibet relinquentes iuxta praeceptum evangelicum^f Deum secuti

sunt, ad diligendum eum^g ardentius compuncti^h, ipso inspirante^e, animantur.
mortuis siquidem in Domino^d valde^e prodest, cum, auditis operibus eorum
bonis et devotis, fideles^f animas^g eorum proinde benedicunt et eleemosynas^h
cum orationibus tam cogniti quam ignoti pro eis caritative impendunt.ⁱ
[2] unde comparium meorum quorundam pulsatibus^j aliquotiens motus^k, Fran-
corum gesta in Domino clarissima qui Dei^k ordinatione cum armis Iheru-
salem^l peregrinati^m sunt, stilo rusticanoⁿ, tamen veraci, dignum ducons
memoriae commendandum^{o10}, prout valui et oculis meis in ipso itinere
perspexi¹¹, diligenter digessi. [3] licet¹² autem nec Israeliticae plebis nec
Machabaeorum aut aliorum plurium praerogativae¹³, quos Deus tam

crebris et magnificis miraculis illustravit, hoc opus praelibatum¹⁴ aequi-
parare^a non audeam, tamen haut longe ab illis gestis inferius aestimatum,
quoniam^b Dei miracula in eo noscuntur multipliciter perpetrata, scriptis
commendare curavi; quin immo in quo disparantur hi postremi¹⁵ ab illis
primis^c vel Israeliticis vel^d Machabaeis, quos quidem vidimus in regionibus
eorum^e saepe apud nos aut^f audivimus longe^g a nobis positos, pro amore
Christi emembrari¹⁷, crucifigi, excoriari¹⁸, sagittari, secari et^h diverso martyrii
genere consummariⁱ, nec minis nec blanditiis aliquibus^k posse superari; quin
potius, si non deesset percussoris^l gladius¹⁹, multi nostrum pro Christi
amore periri non recusassent. [4] o^m quot milia martyrum in hac ex-
peditioe beata morte finierunt! sed quis tam saxeiⁿ est cordis, qui haec
Dei facta audiat et pietatis visceribus^o commotus in laudes Dei^p non
erumpat? quis potest non mirari, quomodo nos, exiguus populus inter tot
hostium nostrorum regna²⁰, non solum^q resistere, sed etiam vivere poteramus?
quis audivit unquam talia? hinc Aegyptus et Aethiopia, hinc Arabia et
Chaldaea atque Syria, hinc Assyria et Media, hinc Parthia et Mesopotamia,
hinc Persida^r et^s Scythia²¹; mare etiam magnum²² a Christianismo²³ nos

excladebat et inter manus nos laniantium, sicut permittebat^a Deus, con-
cludebat^{b24}, ipse autem in brachio forti nos pie protegebat. *beata enim
gens cuius est Dominus Deus eius*²⁵ [5] modum²⁶ autem huius operis et
inceptum et quomodo ad tantum^c iter^d agendum omnis populus occidentalis
concussus et mentes et manus in id extenderit voluntarius, verba historica
quae sequuntur declarabunt.

Explicit Prologus^e.

CHARTRES'LI FULCHER

KUDÜS TARİHİ

EFENDİ FULCHER'İN SONRAKİ ESERİNDEKİ ÖNSÖZÜ BAŞLIYOR

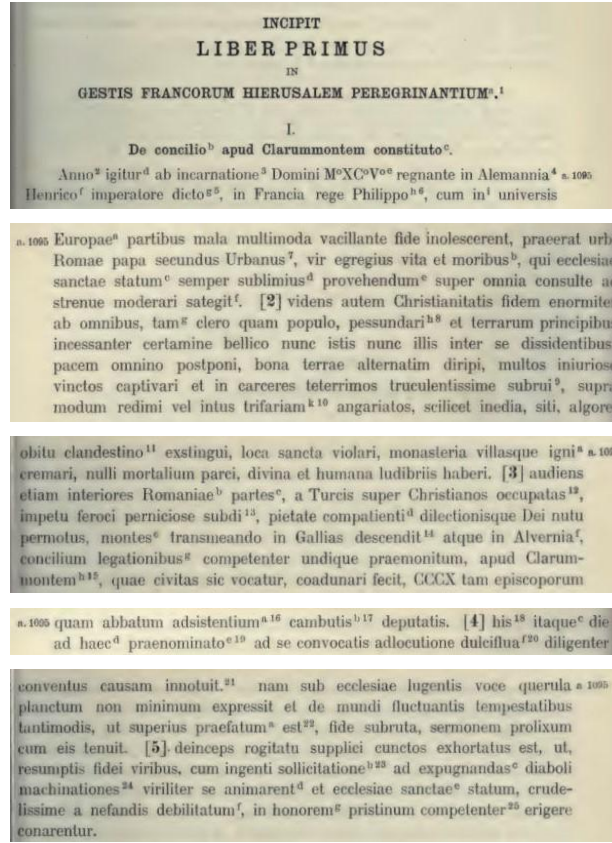
Şüphesiz yaşayanların hoşuna gider, ölülerin de işine yarar; zira güçlü adamların, özellikle de Tanrı uğruna savaşanların yaptıklarının ya yazısı okunur ya da zihnin hazinesinde akılda tutularak inananlar arasında ölçülü bir şekilde tekrarlanır. Zira dünyada yaşayanlar, önceki inananların dindar niyetini işittiklerinde, dünyanın çiçeğini küçümseyip nasıl Tanrı'ya yapıştıklarını ve anne-babalarını, eşlerini, ne denli çok olursa olsun mülklerini İncil'in buyruğu uyarınca terk edip Tanrı'yı izlediklerini duyduklarında, O'nun ilhamıyla, O'nu daha ateşli bir şekilde sevmek üzere duygulandırılırlar. Rab'dekiler için ölülerin de çok işine yarar; çünkü onların iyi ve dindar işleri duyulduğunda, inananlar onların ruhlarını bu sebeple hayırla anarlar ve sadakaları dualarla, gerek tanıdık gerek yabancı olsun, onlar için hayırseverlikle verirler.

Bu yüzden bazı çağdaşlarımın dürtmeleriyle kimi zaman harekete geçerek, Tanrı'nın düzenlemesiyle silahlarıyla Kudüs'e seferî olan Frankların, Rab'deki pek şanlı yaptıklarını, köylüce ama yine de doğru olan bir üslupla, hafızaya emanet edilmeye değer bularak, gücüm yettiğince ve bu yolculukta kendi gözlerimle gördüğüm kadarıyla özenle derledim.

Her ne kadar Tanrı'nın o denli sık ve muazzam mucizelerle onurlandırdığı ne İsrail halkının ne Makabilerin ne de diğer birçoğunun ayrıcalıklarıyla bu önceden bahsedilen eseri denkleştirmeye cüret edemesem de, o yaptıklarından pek de aşağı kalmayan bir değerde görüldüğü için, onda Tanrı'nın mucizelerinin türlü biçimlerde gerçekleştiği bilindiğinden, bunları yazıyla aktarmaya özen gösterdim; bilakis, bu sonuncuların o ilklerinden veya İsraililerden ya da Makabilerden ayrıldığı yön şu ki -ki biz onların bölgelerinde sık sık aramızda gördük ya da bizden çok uzakta olduklarını işittik- onlar Mesih'in sevgisi için parçalandılar, haça gerildiler, derileri yüzüldü, oklandılar, doğrandılar ve çeşitli şehitlik türleriyle son buldular; ne tehditlerle ne de herhangi bir tatlı sözle alt edilebildiler; bilakis, vurucunun kılıcı eksik olmasaydı, birçoğumuz Mesih sevgisi uğruna yok edilmeyi reddetmezdik.

Ah, bu seferde nice binlerce şehit kutlu bir ölümle son buldu! Fakat kim, Tanrı'nın bu yaptıklarını işitip de merhamet hisleriyle sarsılarak Tanrı'nın övgülerine fııkmayacak kadar taştan bir kalbe sahiptir? Kim şaşırmasın ki, nice düşmanlarımızın krallıkları arasında biz azıcık bir halk, nasıl oldu da sadece direnebildik, aynı zamanda yaşayabildik? Böylesini kim işitti ki? Burada Mısır ve Habeşistan, burada Arabistan ve Keldanî ile Suriye, burada Asur ve Medya, burada Part ve Mezopotamya, burada Pers ve İskitya; büyük deniz bile bizi Hristiyanlıktan dışlıyor ve Tanrı'nın izin verdiği ölçüde bizi parçalayanların elleri arasına hapsediyordu; ama O, güçlü pazısıyla bizi merhametle koruyordu. Çünkü Tanrısı Rab olan halk ne kutludur!

Bu eserin biçimini ve başlangıcını ve tüm batı halkının böylesine büyük bir yolculuğa çıkmak için nasıl sarsıldığını ve zihinlerini ile ellerini gönüllü olarak buna nasıl uzattığını, ardından gelecek tarihî sözler açıklayacaktır.

BİRİNCİ KİTAP

KUDÜS'E HACCA/SEFERE GİDEN FRANKLARIN EYLEMLERİ HAKKINDA

I.

Clermont'ta Düzenlenen Konsül Hakkında.

Şöyle ki, Rab'bin insan bedeni almasından 1095 yılında, Almanya'da İmparator Heinrich denilen kişi, Fransa'da ise Kral Philippo hükümdarlık ederken, Avrupa'nın tüm bölgelerinde sarsılan imanla birlikte türlü türlü kötülükler türemişken, yaşamı ve ahlakı üstün bir insan olan İkinci Papa Urbanus Roma şehrinin başında bulunmaktaydı; o, kutlu kilisenin durumunu her şeyin üzerinde, her zaman daha yüce bir konuma ulaştırmak için danışarak ve gayretle yönetmeye çabaladı. Oysa o, Hristiyanlık inancının hem ruhanî sınıf hem de halk olmak üzere herkes tarafından son derece mahvedildiğini, toprakların prenslerinin ise durmaksızın savaşlar içinde kimi o tarafta kimi bu tarafta birbirleriyle ayrılığa düşerek barışı tamamen ikinci plana attıklarını, toprakların mallarının sırayla yağmalandığını, pek çok kişinin haksız yere zincire vurularak esir alındığını ve en vahşi biçimde berbat zindanlara atıldığını, haddinden fazla fidyeye istendiğini veya içeride üç türlü zahmete, yani açlığa, susuzluğa, soğuğa, gizli bir ölümle yok olmaya maruz bırakıldıklarını, kutsal yerlerin ihlal edildiğini, manastırların ve köylerin ateşle yakıldığını, hiç kimseye merhamet edilmediğini, ilahi ve insani olan her şeyin alaya alındığını görüyordu. **Romanya'nın iç kesimlerinin de Türkler tarafından Hristiyanlar üzerinde ele geçirildiğini, vahşi bir saldırıyla yıkıcı bir şekilde boyunduruk altına alındığını işiterek; acıyan dindarlığın ve Tanrı sevgisinin buyruğuyla harekete geçti, dağları aşarak Galya'ya indi ve Alverniya'da, elçiliklerle her taraftan uygun şekilde önceden uyarılmış olan, Claramons denen şehirde, hazır bulunan üç yüz on piskopos ile abtun değneklerinin ayrıldığı bir konsülü toplanmasını sağladı.** Böylece o gün bunlardan önceden adlandırılanlar kendi yanına çağrılarak, tatlı diilli bir konuşmayla toplantının amacını özenle bildirdi. Zira yas tutan kilisenin inleyen ve yakınan sesi altında azımsanmayacak bir ağıt dile getirdi ve yukarıda öne sürüldüğü üzere, sarsılan

imanla birlikte çalkalanan dünyanın fırtınaları hakkında onlarla uzun bir söylev gerçekleştirdi. Ardından yalvaran bir rica ile herkesi teşvik etti ki; imanın güçlerini yeniden kuşanarak, şeytanın düzenlerini bozmak için büyük bir gayretle erkeksi bir şekilde kendilerini cesaretlendirsınler ve alçaklar tarafından en zalimce zayıflatılan kutsal kilisenin durumunu, asıl onuruna uygun bir şekilde yeniden yükseltmeye çalışsınlar.

II. Decretum Urbani papae in eodem concilio.¹ <i>Dilectissimi fratres², inquit³, apostolatus apice, Dei permissu orbi terrae</i>	„^{a.1098} praelatus⁴, occasione necessaria supereminende⁵, tanquam monitionis dicinae legatus, ad vos Dei seruos has in partes condescendi⁶ Urbani.⁷ et quos dispensatores ministeriorum Dei⁸ esse⁹ acstimavi, tales et fideles, simulationis expulsa¹⁰ luvione¹¹ reperiiri optavi¹². [2] quod si aliquid¹³ gibbosum vel tortuosum, modestia rationis iustitiae semota, contra legem Dei obsestat¹⁴, praesente subfragamine¹⁵ divino, diligenter exspolire¹⁶ satagam¹⁷. Dominus enim supra familiam suam, ut ei pro tempore pabula modesto¹⁸ sapore condita¹⁹ ministraretis, vos²⁰ dispensatores constituit. beati autem eritis, si fideles tandem dispensationis exculor²¹ vos invenerit. [3] pastores²² etiam nuncupamini; videte autem ne
mercenarii more fungamini. veri ergo²³ pastores et baculos semper in manibus^{a.1099} habentes²⁴ estote; nec²⁵ dormitantes gregem vobis commissum undique conservate. [4] nam si per incuriam vestram aut²⁶ negligentiam ocem quietis²⁷ lupus abripuerit²⁸, mercedem nimirum vobis paratam apud²⁹ Dominum nostrum³⁰ amittetis. sed et³¹ lictorum³² flagris³³ primum aspergine cacci, postmodum vero in custodiam fenestae conversationis truculenter subruemini.³⁴ [5] vos³⁵ quidem³⁶ iuxta sermonem evangelicum³⁷ „sal estis terrae.“³⁸ quod si defeceritis³⁹, ambigatur quomodo salviatur. o quanta saltitio!⁴⁰ vere necesse est vos plebem idiotam⁴¹ et mundi lasciviae⁴² supra modum inhiantem⁴³ sapientiae sale corrigendo sollire⁴⁴, ne⁴⁵ delictis putrefacta, dum cam adloqui voluerit⁴⁶ quandoque Dominus⁴⁷, insula⁴⁸ puteat⁴⁹. [6] nam si vermes, hoc est peccata⁵⁰, causa desidiae procurrationis vestrae, in ea reppererit⁵¹, ilico⁵² vilipensam in⁵³ praeceptum spur-	„^{a.1099} citiarum eam subigi⁵⁴ praecepit. et quia⁵⁵ tantum perditum⁵⁶ ei restaurare nequiveritis, vos in⁵⁷ iudicio⁵⁸ damnatos a familiaritate dilectionis suae prorsus exterminabit. [7] sed huiusmodi saltitorem⁵⁹ oportet⁶⁰ esse prudentem, provisorum⁶¹, modestum, edoctum⁶², pacificum, scrutatorem⁶³, pium, iustum, aequum, mundum. nam quomodo indoctus doctos, inmodestus modestos, immundus mundos efficere valebit? quod si pacem oderit, quomodo pacificabit? aut si quis⁶⁴ habuerit manus⁶⁵ sordidatas⁶⁶, quomodo sordes alterius coinquinationis⁶⁷ tergere poterit? lectum est⁶⁸ etiam, quia⁶⁹ „si caecus caecum duxerit⁷⁰, amboius „caeca⁷¹ patebit⁷².“ [8] ceterum vos ipsos prius corrigite, ut inreprehensibiliter⁷³ subditos vestros⁷⁴ quaestis emendare. si quidem amici Dei esse vultis, libenter exerceat⁷⁵ quae ei placere⁷⁶ sentitis. [9] res ecclesiasticas⁷⁷ praecipue in suo iure constare facite, ut et simoniaca haeresis⁷⁸ nullatenus apud vos radicet; cave-
ne venientes ac^{a.1099} ementes flagris⁷⁹ flagellati dominicis per angiportus in⁸⁰ exterminium confusionis⁸¹ miserabiliter⁸² propellantur. [10] ecclesiam suis⁸³ ordinibus unanimode liberam ab omni saeculari potestate⁸⁴ sustentate, decimas⁸⁵ Deo⁸⁶ de omnibus terrae cultibus fideliter dari facite, ne⁸⁷ vendantur aut retineantur⁸⁸.“⁸⁹	„^{a.1099} [11] qui igitur⁹⁰ episcopum ceperit, omnino⁹¹ exlex habeatur.⁹² qui⁹³ monachos⁹⁴ vel clericos aut⁹⁵ sanctimoniales et eorum famulos ceperit aut exspoliaverit⁹⁶, vel peregrinos vel⁹⁷ mercatores, anathema sit.⁹⁸ raptores et domorum combustores et eorum consentientes, ab ecclesia extorres, anathemate feriuntur. [12] „summo „pere igitur⁹⁹ considerandum est¹⁰⁰, ut dicit Gregorius¹⁰¹, „qua multandus sit „poena qui aliena¹⁰² diripit. si inferni damnatione percussus qui propria¹⁰³ non „largitur“. sic¹⁰⁴ enim diviti in Evangelio¹⁰⁵ memorato contigit, qui „non ulcisco
„punitus est quod aliena abstulisset“, sed¹⁰⁶ quia rebus acceptis¹⁰⁷ seipsum male^{a.1099} „dereliquit¹⁰⁸.“ [13] his itaque¹⁰⁹ iniquitatibus¹¹⁰, ut dictum est¹¹¹, carissimi, mundum vidistis¹¹² diu confusus fuisse, adeo ut¹¹³ in aliquibus provinciarum vestrarum locis¹¹⁴, ut¹¹⁵ nobis a referentibus¹¹⁶ intimatum¹¹⁷ est, per inbecillitatem forsitan iustificationis¹¹⁸ vestrae¹¹⁹, vix fute¹²⁰ per viam quis¹²¹ gradi¹²² audeat, quin vel die a praedoniibus vel nocte a¹²³ latronibus aut vi aut ingethio maligno¹²⁴ in domo vel extra subripiatur. [14] quapropter breviam¹²⁵, sic vulgariter dictam, iam dudum a sanctis patribus¹²⁶ determinatam¹²⁷, reformari oportet, quod ut¹²⁸	„^{a.1099} firmissime in episcopatu suo¹²⁹ unusquisque vestrum¹³⁰ teneri faciat¹³¹, monendo flagito. quod si aliquis sive aviditate sive superbia tactus¹³² eam sponte in- fregerit, Dei auctoritate et huius sancti¹³³ concilii decretorum sanctione anathematizetur¹³⁴.“

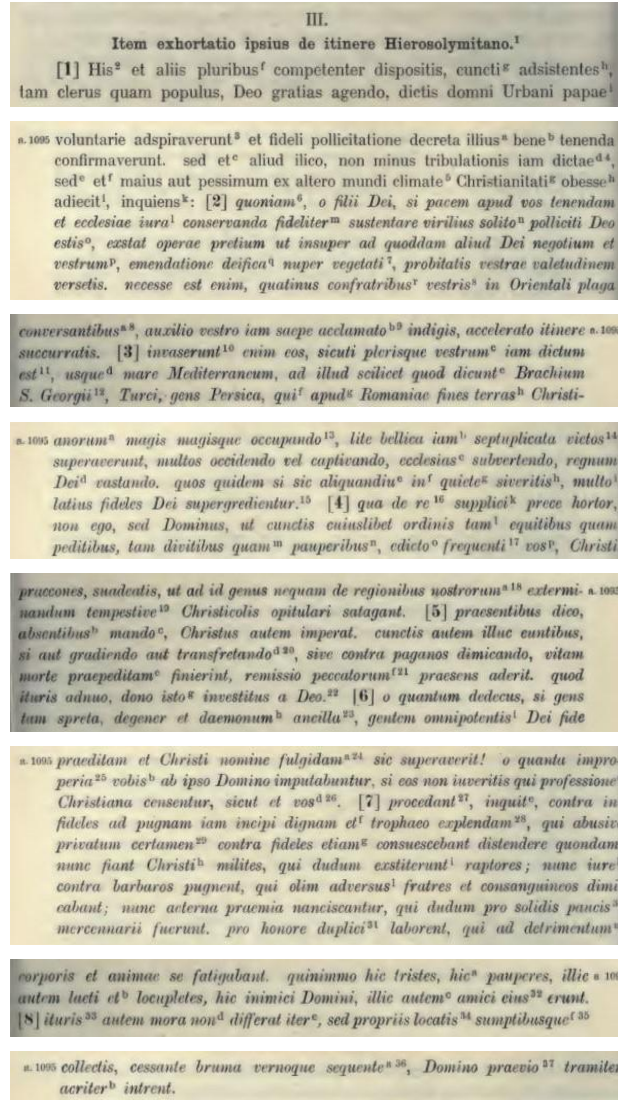
II.

Papa Urbanus'un Aynı Konsüldeki Kararnamesi.

"Çok sevgili kardeşlerim" dedi, "havariliğin zirvesinde, Tanrı'nın izniyle yeryüzüne başpiskopos olarak, üstün gelen gerekli vesileyle, ilahi uyarının elçisi gibi, Tanrı'nın kulları olan sizlerin arasına alçalarak geldim Urbanus. Ve Tanrı'nın gizemlerinin dağıtıcıları olduğunu düşündüklerimi, sahtekarlığın patlatılan seli içinde öylece sadık bulunmalarını diledim. Şayet her neyse kambur veya kıvrımlı olan, adaletin oranının mütevazılığı uzaklaştırılarak, Tanrı'nın yasasına karşı direnirse, ilahi yardım hazır iken, özenle cilalamaya gayret edeceğim. Çünkü Rab, kendi ailesi üzerinde, ona zamanı geldiğinde mütevazı bir tat ile terbiyelenmiş gıdalar sunmanız için sizi dağıtıcılar olarak tayin etti; nihayetinde dağıtımın

denetçisi sizi sadık bulursa ne mutlu sizlere. Çobanlar olarak da adlandırılıyorsunuz; ancak ücretli yabancılar gibi davranmamaya dikkat edin. Gerçek çobanlar olun ve ellerinizde her zaman asalar olsun; uykulu olmayarak size emanet edilen sürüleri her yandan koruyun. Zira eğer sizin ihmalkarlığınız veya dikkatsizliğiniz yüzünden herhangi bir kurt koyunu kapıp götürürse, Rabbimiz nezdinde sizin için hazırlanmış olan karşılığı şüphesiz kaybedeceksiniz. Fakat ilk başta cellatların kamçılarıyla en sert şekilde dövülmüş, sonrasında ise uğursuz bir yaşamın hapsinde vahşice ezileceksiniz. Sizler ise İncil'deki söze göre 'yerin tuzusunuz.' Şayet tadınızı yitirirseniz, nasıl tuzlanacağı şüphelidir. Ey ne büyük tuzlanma! Gerçekte aptal halkı ve aşırı derecede dünyanın şehvetine can atanı bilgelik tuzuyla düzeltip tuzlamanız gerekir ki, suçlarla çürümüş olan, Rab ne zaman onunla konuşmak isterse, tatsız bir şekilde kokmasın. Zira eğer orada kurtları, yani günahları, sizin gözetiminizin tembelliği yüzünden bulursa, derhal hor görülmüş olarak ahlaksızlıkların uçurumuna itilmesini emredecektir. Ve bu kadar çok kaybedilmiş olanı ona geri kazandıramayacağınız için, sizi yargıda lanetlenmiş olarak sevgisinin yakınlığından tamamen yok edecektir. Ancak böyle bir tuzlayıcının ihtiyatlı, öngörülü, mütevazı, bilgili, barışçıl, araştırmacı, dindar, adil, eşit, temiz olması gerekir. Zira cahil bilginleri, terbiyesiz terbiyelileri, kirli temiz olanları nasıl kılmaya güç yetirebilir? Şayet barıştan nefret ederse, nasıl barıştıracak? Ya da birinin kirli elleri varsa, bir başkasının kirliliğinin pisliğini nasıl silebilir? Şunlar da okunmuştur ki: 'Eğer kör körü götürürse, her ikisi de çukurda açığa çıkacaktır.' Kısacası önce kendinizi düzeltin ki, tabilerinizi lekesizce düzeltebilesiniz. Şayet Tanrı'nın dostları olmak istiyorsanız, O'nu memnun ettiğini hissettiğiniz şeyleri gönüllü olarak uygulayın. Kilise mallarının özellikle kendi hakları üzerinde durmasını sağlayın ki simoni sapkınlığı hiçbir şekilde aranızda kök salmasın; sakının ki satanlar ve satın alanlar Dominika kamçılarıyla kamçılanarak ara sokaklarda kafa karışıklığının yok oluşuna acınacak şekilde sürülmesinler. Kilisenizi kendi düzenleri içinde her türlü seküler güçten tamamen özgür olarak destekleyin, toprakların tüm mahsullerinden Tanrı'ya ondalıkların sadakatle verilmesini sağlayın, satılmasın veya alıkonmasın.

Kim ki bir piskoposu yakalarsa, tamamen kanun dışı sayılsın. Kim ki rahipleri veya ruhanileri ya da rahibeleri ve onların hizmetkarlarını yakalarsa veya soyarsa, ya da hacıları veya tüccarları, anathema olsun. Yağmacıları ve evleri yakanları ve onlara onay verenleri, kiliseden kovulmuş olarak anathema ile vursunlar. 'Öyleyse şunu en büyük ölçüde düşünmek gerekir, dediği gibi Gregorius, başkasının malını yağmalayan hangi cezayla cezalandırılmalıdır; eğer kendisinin olanı bağışlamayan cehennem lanetiyle vuruluyorsa.' Zira İncil'de anılan zengine de böyle oldu; o 'bu yüzden cezalandırılmadı ki başkasının malını almıştı, fakat kabul edilen şeylerle kendisini kötü terk ettiği için.' İşte bu adaletsizliklerle, denildiği gibi, sevgilileriniz, dünyayı uzun süre karışmış gördünüz, öyle ki eyaletlerinizin bazı yerlerinde, bize anlatanlar tarafından bildirildiği üzere, belki de haklılığınızın zayıflığı sebebiyle, neredeyse kimse yolda güvenle yürümeye cüret edemez ki, ister gündüz yağmacılardan ister gece hırsızlardan ya da güçle veya hileyle evde ya da dışarıda çalınmasın. Bu sebeple, yaygın olarak trevia denen, eskiden beri kutsal babalarca belirlenmiş olan barışın reform edilmesi gerekir; bunu en sıkı şekilde her birinizin piskoposluğunda tutulmasını sağlayın diye uyararak rica ediyorum. Şayet birisi gerek hırs gerek kibir dolayısıyla bunu bilerek bozarsa, Tanrı'nın yetkisi ve bu kutsal konsülün kararlarının yaptırımını ahenk içinde aforoz edilsin.

III.

Kendisinin Kudüs Seferine Dair Bir Diğer Teşviki.

Bunlar ve uygun olan diğer pek çok şey düzenlendikten sonra, gerek ruhanî sınıf gerekse halk olsun, hazır bulunan herkes Tanrı'ya şükrederek, efendimiz Papa Urbanus'un söylediklerine gönüllü olarak yöneldiler ve sadık bir vaatle onun kararlarının iyi bir şekilde tutulacağını onayladılar. Ama hemen ardından, sözü edilen sıkıntıdan az olmayan, fakat dünyanın bir başka ikliminden Hristiyanlığa zarar veren daha büyük veya çok kötü bir şeyi de ekleyerek şöyle dedi: "Çünkü, ey Tanrı'nın çocukları, aranızda barışı korumaya ve kilisenin haklarını muhafaza etmeye her zamankinden daha mertçe sadakatle destek olacağınıza Tanrı'ya söz verdiyseniz, tanrısal bir iyileşmeyle henüz canlanmış olan dürüstlüğünüzün gücünü, üstüne üstlük Tanrı'nın ve sizinkilerin bir başka işine yöneltmeniz emeğe değerdir. Zira doğu bölgesinde yaşayan, yardımınız çoktan beri sesle talep edilen dindaşlarınıza, hızlandırılmış bir yolculukla yetişip yardım etmeniz gereklidir. **Çünkü Pers soyundan olan Türkler, çoğunuza daha önce söylediği gibi, Aziz Yorgi Boğazı dedikleri yere kadar Akdeniz'e dek onları istila ettiler;** Romanya sınırları yakınlarında Hristiyanların topraklarını giderek daha fazla işgal ederek, çok katlanmış bir savaş mücadelesiyle yenilmiş olanların üstesinden geldiler; birçoğunu öldürerek veya esir ederek, kiliseleri yıkarak, Tanrı'nın krallığını harap ettiler. Onları şayet bir süre böyle huzur içinde bırakırsanız, Tanrı'nın sadık kullarını çok daha geniş bir şekilde aşacaklardır. Bu sebeple ben

değil, ama Rab yalvarırcasına rica ediyorum ki, siz Mesih'in tellalları, her sınıftan; ister atlı ister yaya olsun, ister zengin ister fakir olsun herkese sık sık sesleneceğiniz fermanlarla, o aşağılık soyu bizim bölgelerimizden defetmek için zamanında Hristiyanlara yardım etmeye çalışsınlar. Burada bulunanlara söylüyorum, bulunmayanlara emrediyorum; Mesih ise buyuruyor. Oraya giden herkes, ister yayılarak ister deniz yoluyla geçerek, ister paganlarla savaşarak hayatını ölümle kesintiye uğratarak sonlandırırsa, günahların bağışlanması anında hazır olacaktır. Tanrı'dan aldığım bu bağış yetkisiyle, gidecek olanlara bunu bahşediyorum. O kadar hor görülen, soyu bozulmuş ve tağutların cariyesi olan bir halk, Yüce Tanrı'nın inancıyla donatılmış ve Mesih'in ismiyle parlayan bir halkı böyle yenerse, bu ne büyük bir rezilliktir! Sizin gibi Hristiyan mesleğiyle anılanlara yardım etmezseniz, bizzat Rab tarafından size ne büyük kınamalar yüklenecektir! Eskiden sadık insanlara karşı bile haksız yere özel kavgaları uzatmaya alışmış olanlar, desin ki: Şimdi kâfirlere karşı, başlamaya değer ve zafer anıtıyla tamamlanacak olan savaşa ilerlesinler. Eskiden gaspçı olanlar, şimdi Mesih'in askerleri olsunlar; önceleri kardeşlerine ve kan akrabalarına karşı savaşanlar, şimdi haklı olarak barbarlara karşı savaşsınlar; önceleri birkaç kuruş için paralı asker olanlar, şimdi ebedi ödüller kazansınlar. Bedenin ve ruhun yıkımı için kendilerini yoranlar, şimdi ikili onur için çalışsınlar. Aksine, burada hüznü ve yoksul olanlar, orada ise neşeli ve zengin olacaklar; burada Rab'bin düşmanları olanlar, orada ise O'nun dostları olacaklar. Gidecek olanların yolculuğu gecikmeyle ertelenmesin; kendi yerlerini ve masraflarını toparlayıp, kış bittikten ve bahar geldiğinde, Rab öncülük ederken yola cesaretle girsinler."

IV.

De episcopo Podiensi et de his quae postea gesta sunt.

[1] His^a dictis et audientibus gratanter^a ad hoc animatis, nihil tali actu^c dignius aestimantes, statim plures audientium^d se ituros et alios^e absentes inde diligenter exhortaturos^f se sponderunt. de^g quibus fuit unus^h episcopus Podiensis, nomine Ademarⁱ³, qui postea vice fungens^k

apostolica cunctum Dei exercitum prudenter et consulte rexit et ad^a negotia^a 1095 peragenda vivaciter animavit. [2] taliter^d in concilio^b quae diximus stabilitis^c et ab omnibus bene^d confirmatis, absolutionis benedictione^e data^f⁵, dis-

a. 1095 cesserunt^a; et hoc^b nescientibus, postmodum ad mansiones suas regressi, prout gestum fuerat^c, divulgaverunt^c. quod ut passim per provincias edictum^d est iurisiurandi firmitudine^e pacem, quam dicunt treviam^f, invicem tenendam constituerunt. [3] deinceps vero multi^f cuiuslibet artis officio fungentes^g, comperta^h remissione peccatorum, se profecturos defaecata^h mentis intentione^g devoverunt, quorsumⁱ ire iussum fuerat. [4] o quam dignum erat et amoenum nobis omnibus¹⁰ cruces illas cernentibus, vel sericas^k vel auro textas^l aut^m quolibet genere pallii decoras, quas in chlamydibus suis aut birris autⁿ tunicis¹¹ iussu praedicti papae¹² post votum eundi super humeros

suos peregrini consuebant! sane pugnatores Dei merito victoriae signo in- a. 1095 signiri et muniri debebant^a, qui ob honorem eius ad proeliandum se praeparabant.¹³ et quoniam^b significans^c sub agnitione fidei circa se sic

a. 1095 pinxerunt, denique significatum derivativum^a verius adepti sunt. speciem^b insignierunt, ut rem speciei consequerentur.¹⁴ [5] patet^c equidem^d, quia meditatio bona bonum opus agendum machinatur¹⁵, opus vero bonum salutem animae lucratur^e. quod si bonum est bene^f meditari, melius autem^g post cogitatum opus iustum patrari. optimum ergo est compendium^h salutare, quod per dignam actionem animae victuiⁱ acquiritur^k.¹⁶ unusquisque

ergo^a bonum cogitet, quod opere digno meliorando¹⁷ compleat, ut optimum, a. 1095 quod non deficit^b in aeternum, emeritus¹⁸ tandem accipiat^c.

[6] Taliter Urbanus, vir prudens et venerandus, Est^d meditata opus, quo^e postea floruit orbis^f.¹⁹ nam pacem renovavit^g ecclesiaeque iura in modos pristinos restituit; sed et paganos de terris Christianorum^h instinctu vivaciⁱ effugare^k conatus est.²⁰ et quoniam cuncta^l quae Dei sunt exaltare omnimode studebat, omnes fere paternitati^m suaeⁿ oboediendo^o libenter^p se dederunt^q.²¹

IV.

Podiensis Piskoposu ve Bundan Sonra Meydana Gelen Şeyler Hakkında.

Bunlar söylenip de dinleyenler minnetle buna teşvik edildiklerinde, böyle bir eylemden daha layık bir şey olmadığını değerlendirerek, dinleyenlerin birçoğu hemen kendilerinin gideceklerini ve orada olmayan diğerlerini de bu konuda gayretle teşvik edeceklerini vaat ettiler. Bunlardan biri de, daha sonra elçilik görevi üstlenerek Tanrı'nın tüm ordusunu akıllıca ve tedbirli bir şekilde yöneten ve yapılması gereken işler için canlı bir şekilde cesaretlendiren Podiensis piskoposu Ademarus adındaki kişiydi. Konseyde söylediğimiz şeylerin bu şekilde kararlaştırılıp herkes tarafından iyice onaylanmasından sonra, bağışlama ve duası verilerek dağıldılar; bunu bilmeyenlere ise sonradan konutlarına döndüklerinde olanları duyurdular. Bu durum eyaletler arasında her yerde yemin kesinliğiyle ilan edildiğinden, "trevia" dedikleri barışı karşılıklı olarak korumaya karar verdiler. Bundan sonra ise, her türlü sanat işiyle uğraşan birçok kişi, günahların bağışlanacağını öğrenerek, tertemiz bir niyetle oraya, emredilen yere gideceklerine dair adakta bulundular. Bizlerin o haçları görmesi ne kadar layık ve hoştu! İster ipekten ister altınla dokunmuş olsun, isterse de herhangi bir tür manto ile süslenmiş olsun; hacıların Papa'nın emriyle gitme adından sonra sırtlarına, hırkalarına, pelerinlerine veya tuniklerine taktıkları o haçlar... Şüphesiz Tanrı'nın savaşçıları, O'nun onuru için savaşmaya hazırlananlar olarak haklı olarak zafer işaretiyle donatılmalı ve korunmalıydılar. Ve etraflarına inanç bilinci altında simgeleyen bir şekilde bunları çizdikleri için, sonunda türetilen anlamı daha gerçekçi bir şekilde elde ettiler; simgenin özüne ulaşmak için simgenin biçimini belirlediler. Açıktır ki, iyi bir düşünce yapılacak iyi bir işi tasarlar, iyi bir iş ise ruhun kurtuluşunu kazandırır. Mademki iyi düşünmek iyidir, o halde düşünülen işten sonra adil bir işi gerçekleştirmek daha iyidir; öyleyse ruhun değerli eylemiyle kazanılan kurtarıcı kazanç en iyisidir. Öyle ki herkes iyi olanı düşünsün, bunu layık bir işle geliştirerek tamamlasın; ta ki sonsuza dek eksik olmayacak olan en iyiyi, görevini tamamlamış biri olarak sonunda alsın. Bilge ve saygıdeğer bir adam olan Urbanus işte böyle,

Sonradan dünyanın onunla parladığı o işi düşündü; çünkü barışı yeniledi ve kilisenin haklarını eski hallerine iade etti; ama aynı zamanda canlı bir güdüyle paganları Hristiyanların topraklarından kovmaya çalıştı. Ve Tanrı'ya ait olan her şeyi her şekilde yüceltmeye gayret ettiğinden, neredeyse herkes babalığına itaat ederek gönüllü olarak kendilerini teslim etti.

V. De dissensione Urbani papae atque Guidberti.¹ [1] Sed² diabolus, qui ad detrimentum³ hominum⁴ semper insistere
a. 1095 nititur et veluti leo quaerit circumeundo⁵ quem devoret⁶, huic adversarium quendam nomine Guidbertum⁷, superbiae stimulus⁸ inritatum⁹, ad con-
fusionem populi concitavit¹⁰. qui¹¹ dudum imperatoris praefati¹² Baioariorum¹³ a. 1095 protervitate¹⁴ suffultus, dum praedecessor Gregorius, qui et Hildebrandus¹⁵, in sede iure habebatur¹⁶, apostolatus¹⁷ officium usurpare coepit, ipso Gregorio
a. 1095 a liminibus¹⁸ basilicae S. Petri exclusus.¹⁹ [2] et quia sic perverse egit, populus melior²⁰ eum cognoscere noluit²¹. Urbano autem iure²² electo et ab episcopis cardinalibus consecrato²³, maior et sanctor²⁴ pars populi post
Hildebrandi²⁵ excessum oboediendo aspiravit²⁶.¹² [3] Guidbertus²⁷ vero²⁸ a. 1095 sustentamine imperatoris praedicti et plerorumque civium Romanorum²⁹ inritamento animatus, Urbanum quamdiu potuit a monasterio³⁰ beati³¹ Petri alienum fecit.³² sed dum ab ecclesia³³ sic eliminatus erat, per regiones in-
a. 1095 cedens³⁴, populum in aliquantis devium³⁵ Deo conciliabat. [4] Guidbertus autem³⁶ ob ecclesiae principatum turgidus³⁷ papam proclivem³⁸ oberrantibus³⁹ se ostentabat⁴⁰ et apostolatus officium, licet iniuste, inter consentientes⁴¹ exercebat et Urbani facta tamquam inrita vilipendebat.⁴² [5] Urbanus⁴³

autem^a eo anno, quo Franci primitus Iherusalem euntes^b per Romam^c a. 1095 transierunt²¹, totam omnino potestatem apostolicam adeptus^d est, auxilio cuiusdam^e nobilissimae matronae, Mathildis^f nomine²², quae in Romana patria potestate multa tunc vigeat. [6] Guidbertus vero tunc in Alemannia

a. 1095 erat.²³ itaque duo papae Romae praeerant; sed cui^a oboediretur, a quamplurimis ignorabatur, vel a quo consilium^b posceretur, vel quis aegrotis mederetur. alii huic, alii alteri favebant. [7] Prout intellectibus^c hominum patebat, Urbanus iustior^d erat²⁴: putandus est²⁵ recte melior^e qui cupiditates tamquam hostes subiicit^f. [8] Ravennae urbis archiepiscopus^g Guidbertus

erat²⁶, honore et divitiis opulentus valde splendebat. mirandum^a, quare a. 1095 sibi tam locupletis²⁷ tantum non sufficebat. qui etiam iustae actionis^b exemplar²⁸ omnibus^c considerari debebat, cur temere philopompus²⁹ invadere praesumpsit^d sceptrum^e imperii Dei? sane non est vi rapiendum, verum cum timore^f et devotione suscipiendum^g.³⁰ [9] nec mirum si mundus^b

a. 1095 inquietabatur totus et conturbabatur^a, quoniam si Romana ecclesia, in qua principalitas correctionis^b³¹ universae Christianitatis obtinetur, quolibet turbine confunditur, confestim accidit membra sibi subdita, a capitaneis fibris dolore derivante^c, compassibiliter^d debilitari.³² [10] ea enimvero^e ecclesia, mater nostra scilicet, lacte cuius educabamur^f, documento instrui valebamus^g, consilio^h muniebamurⁱ, ab illo Guidberto superbo³³ vehementer percussa erat. cumque caput sic tritum^k est, continuo membra^l laesa^m sunt.

Si caput aegrotetⁿ, cetera membra dolent.
[11] capite³⁴ autem^a sic laeso, etiam^b membris marcescentibus^c dolore conceptis^d, quia in partibus omnibus^e Europae^f pax, bonitas, fides, in ecclesiis et extra, tam a maioribus quam^g minoribus viriliter^h subigebantur³⁵, necesse erat ut, malis tantimodis dimissis, monitione a papa Urbano sic^w exorsa³⁶, contra paganos saltem certamina inter se³ dudum consueta distenderent.³⁷

[12] Nunc³⁸ igitur ad historiam stilus est vertendus: ut de^a iter agentibus³⁹ Hierosolymam^b et quid^c eis^d accidit et quantum res et labor ipse paulatim, Deo adiuvante^e, proficiendo claruit⁴⁰, gesta haec ignorantibus enucleatim innotescat^f. quod ego^g Fulcherus^h Carnotensis cum ceteris iens peregrinis, posteaⁱ, sicut oculis meis perspexi^k⁴¹, diligenter et sollicitè in memoriam posteris collegi^l.

V.

Papa Urbanus ile Guidbertus arasındaki anlaşmazlık üzerine.

Ancak insanların zararı için her zaman ısrar etmeye çalışan ve kükreyen bir aslan gibi etrafta kimleri yutabileceğini arayan iblis, buna karşı kibir dürtüleriyle kışkırtılmış olan Guidbertus adında birini halkın arasına nifak sokmak için uyardı. Bu kişi daha önce imparatorun kabalığıyla desteklenmişti; nitekim aynı zamanda Hildebrand olarak da bilinen selefi Gregorios makamında haklı olarak bulunuyorken, Gregorios Aziz Petrus bazilikasının eşiklerinden dışarı atıldığında elçilik makamını gasp etmeye başlamıştı. Ve sapkınca hareket ettiği için daha iyi olan halk onu tanımak istemedi. Ancak Urbanus haklı olarak seçilip kardinal piskoposlar tarafından kutsandığından, halkın daha büyük ve daha kutsal kısmı Hildebrand'ın aşırılığına itaat ederek onun ardından yöneldi. Guidbertus ise yukarıda anılan imparatorun desteği ve Romalı vatandaşların çoğunun kışkırtmasıyla ruhlanarak, Urbanus'u olabildiğince aziz Petrus manastırından uzaklaştırdı; fakat kiliseden böylece uzaklaştırılmışken, kenar bölgelere çekilerek halkı bazı hususlarda Tanrı'ya uzlaştırıyordu. Guidbertus ise kilisenin liderliği sebebiyle böbürlenerek, sapanların peşinden giden eğilimli papayı kendisinin sergilediğini gösterdi ve elçilik görevini, her ne kadar adaletsizce olsa da, onaylayanlar arasında icra etti ve Urbanus'un yaptıklarını sanki hükümsüzmüş gibi aşağıladı. Ancak Urbanus, Frankların ilk kez Kudüs'e giderken Roma'dan geçtikleri o yılda, Roma vatanında o dönemde büyük bir güçle parlayan Matildis adındaki çok soylu bir matronanın yardımıyla tamamen apostolik güce erişti. Guidbertus ise o sırada Alemannia'daydı. Böylece Roma'da iki papa bulunuyordu; fakat kime itaat edileceği, çokları tarafından bilinmiyordu; ya da kimseden öğüt istenmiyor, kim hastaları tedavi etmiyordu. Kimi ona, kimi diğerine taraf oluyordu. İnsanların anlayışına açık olduğu üzere, Urbanus daha haklıydı: Tutkuları düşmanlar gibi alt eden kişinin haklı olarak daha iyi olduğu düşünülmelidir. Ravenna şehrinin başpiskoposu Guidbertus ise onur ve zenginlik bakımından aşırı derecede parlıyordu. Bu

kadar zengin olan birine bu kadarının neden yetmediği şaşılacak şeydir! Adil eylemin örneği olarak herkes tarafından dikkate alınması gereken biri varken, pervasız kibirli kişi Tanrı'nın imparatorluğunun esasını neden gasp etmeye cesaret etti? Şüphesiz zorla ele geçirilmeli değil, korku ve bağlılıkla kabul edilmelidir. Tüm Hristiyanlığın düzeltme esasının elde edildiği Roma kilisesi herhangi bir fırtınayla sarsılırsa, kendisine bağlı üyelerin de kaptan damarlardan kaynaklanan acıyla şefkatle zayıflaması derhal gerçekleştiği için, dünyanın huzursuz olması ve sarsılması hiç de şaşırtıcı değildir. Zira anamız olan o kilise, yani sütünün yardımıyla eğitildiğimiz, belgesiyle eğitime layık olduğumuz, öğüdüyü güçlendirildiğimiz o kilise, kibirli Guidbertus tarafından şiddetle darp edilmişti. Ve baş böyle ezilince, hemen üyeler de yaralandı. Baş hastalanırsa, diğer üyeler de acı çeker. Baş böylece yaralanıp, organlar da doğan acıyla solarken, Avrupa'nın her yerinde kiliselerde ve dışında, büyüklerden küçüklere kadar barış, iyilik ve inanç mertçe alt ediliyorsa, sadece kötülükler bir kenara bırakılıp, papa Urbanus'un başlattığı uyarılarla birlikte, paganlara karşı eskiden beri süregelen kendi aralarındaki mücadeleleri en azından genişletmeleri gerekiyordu.

Şimdi artık kalemimiz tarihe yönelmelidir: Kudüs'e yolculuk edenlerin başından geçenleri, onlara neler olduğunu, işlerin ve bizzat emeğin Tanrı'nın yardımıyla adım adım ilerleyerek nasıl parladığını, bu olayları bilmeyenlere açıkça bilsinler diye aktarmalıdır. Diğer hacılarla birlikte giden ben Carnotlu Fulcherius, daha sonra kendi gözlerimle gördüğüm gibi, bunları torunların hafızası için özenle ve dikkatle derledim.

VI.^m Quo tempore Christiani iter adripuerunt, simul^o et nomina principum peregrinantium^o.¹ [1] Anno² ab incarnatione dominica³ M^oXC^oVI^o, mense in⁴ Martio, post a. 1096
a. 1096 concilium, de quo dictum est, Alvernicum^a, quod mense^b Novembri papa^c Urbanus tenuit, alii aliis^d paratu promptiores^e iter^f sanctum carpere coeperunt; alii quidem mense Aprili vel Maio, aut^g Iunio sive Iulio, necnon Augusto seu Septembri^h atque Octobri, prout sumptuum opportunitas occurritⁱ, subsecuti sunt. [2] quo anno pax et ingens abundantia frumenti et vini per cuncta terrarum climata exuberavit^j, disponente Deo, ne panis inopia in via deficerent qui cum crucibus suis iuxta eiusdem praecepta^k sequi eum elegerant^l. [3] et^m quia competens est nomina principum tuncⁿ
peregrinantium in memoria teneri, Hugonem Magnum¹, Philippi regis Francorum fratrem, nomino, qui primus heroum mare transiens, apud Duratium^a urbem in Bulgaria^b cum suis^c adplicavit^d, sed imprudenter cum raro agmine vadens^e, ab ipsi civibus ibi captus est et^f usque ad imperatorem Constantinopolitanum perductus^g, ubi per aliquantum^h temporis non omnino liberⁱ
a. 1096 moratus est.¹⁰ [4] postque eum^a Boamundus^b Apulus¹¹, Roberti^c Guischarði^d
filii, natione^e tamen Normannus, per eundem tramitem cum exercitu suo a. 1096 meavit¹². [5] porro^b Godefridus^c regni Lothariensis^d dux per Hungarorum^e patriam cum multa gente ivit^f. [6] Raimundus^g vero^h comes Provincialiumⁱ
a. 1096 cum Gothis et Guasconibus¹⁵, episcopus quoque^b Podiensis Ademarus^c per Dalmatiam^d transierunt. [7] Petrus^e heremita quidam^f, multis sibi adiunctis^g peditibus sed paucis militibus, per Hungariam^h primitus perrexitⁱ,
cuius gentis postea fuit satrapa^a Walterus^b, Sine Pecunia¹⁹ cognomine^c dictus, a. 1096 miles quidem peroptimus^d, qui postea^e intra Nicomediam^f et Nicaeam urbes cum sodalibus^g suis multis a Turcis est^h occisus.²⁰ [8] mense quidem Octobri²¹ Robertus Normannorum^k comes, filius Guillelmi^l, Anglorum regis^m,
a. 1096 iter adripuit, collecto sibi exercitu^a magno de Normannis et Angliis atque Britannis²², cum quo etiam^b ivit^c Stephanus, comes nobilis^d Blesensis²³,
levir illius^e, et Robertus, Flandrensium^b comes²⁶, adiectis^c multis aliis a. 1096 nobilibus^d.²⁷ [9] itaque tanto^e collegio²⁸ ab occidentalibus^f partibus procedente, paulatim per viam diatim²⁹ de innumera gente concrevit exercitus exercituum undique convenientium, ut de linguis quamplurimis^g et regionibus multis videretis^h multitudinem infinitam.³⁰ qui tamen inⁱ unum exercitum non sunt congregati^k, donec ad Nicaeam^l urbem pervenimus.³¹

a. 1096 [10] quid ergo^a dicam? insulae marium et omnia^b regna terrarum adeo^c concussa sunt, ut³² sit credendum adimpletam^d prophetiam^e Davidis, qui^f dixit in Psalmo³³: *omnes gentes quascunque fecisti veniant et adorabunt coram te, Domine*, et illud, quod postea illuc usque pervenientes merito dixerunt^g 34: *adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius*.³⁵ de hoc itinere plurima etiam in prophetis legimus, quae revolvendi^h laedum estⁱ.³⁶ [11] o quantus erat dolor!³⁷ quanta suspiria! quot ploratus! quot lamenta inter amicos! cum

maritus uxorem suam delinqueret^a sibi^b valde^c dilectam, pueros quoque a. 1096 suos, possessiones quantaslibet, patrem et^d matrem, fratres^e aut parentes.³⁸ [12] sed^f quamvis tot lacrimae pro amicis ituris ante eosdem remanentes^g sic funderentur^h, nequaquam proinde mulcebantur, quin propter amorem Dei cuncta quae possidebant relinquerent: indubitanter credentes illud centuplum percipereⁱ, quod promisit Dominus^k diligentibus^l se.³⁹ [13] tunc coniunx coniugi^m terminum ponebat revertendi, quod si vita comes fueritⁿ, adjuvante Deo, ad eam^o repatriabit^p.⁴⁰ commendabat eam^q Domino, osculum ei^r porrigens et flendo^s se rediturum pollicens. illa autem timens nunquam illum se videre amplius, non valebat^t se sustentare, quin ad terram exanimis rueret^u; lugens pro amico suo^v, quem perdit^w vivum quasi iam mortuum. ille vero tamquam nil habens^x pietatis, et tamen habens^y nec fletui uxoris suae^z nec^a amicorum quorumcumque maerori^{aa} condolens, et tamen etiam condolens^{ab}, duro sic^{ac} animo constans abibat. [14] tristitia remanentibus^{ad}, gaudium autem erat abeuntibus^{ae}. quid ergo^{af} possumus^{ag} inde dicere? a Domino factum est istud et est mirabile in oculis nostris.⁴¹

VI.

Hıristiyanların yola çıktığı zaman ve hacı önderlerin isimleri.

Rab'bin enkarnasyonundan 1096 yılı Mart ayında, Papa Urbanus'un sözü edilen Alvernia konsilini Kasım ayında yapmasından sonra, kimisi diğerlerinden daha hazır bir şekilde kutsal yola çıkmaya başladı; kimileri ise Nisan, Mayıs, Haziran veya Temmuz, ayrıca Ağustos, Eylül ve Ekim aylarında, masrafların elverdiği ölçüde onların ardı sıra geldiler. Tanrı'nın düzenlemesiyle, o yıl boyunca tüm dünya iklimlerinde barış ve muazzam bir tahıl ile şarap bolluğu coştı; öyle ki, kendi kurallarına göre haçlarıyla birlikte onu izlemeyi seçenler yolda ekmeksizlikten yoksun kalmadılar. Ve o sırada hacı önderlerin isimlerini hafızada tutmak uygun olduğundan, Fransa Kralı Philip'in kardeşi Büyük Hugh'yu isimlendiriyorum; o, kahramanların ilki olarak denizi geçip Bulgaristan'daki Duratium şehrine adamlarıyla birlikte vardı, ancak az sayıdaki kıt birlikle sakıncasızca ilerlediği için orada bizzat yerliler tarafından yakalandı ve Konstantinopolis imparatoruna götürüldü; burada bir süre boyunca tam anlamıyla özgür olmaksızın kaldı. Ve ondan sonra Apulyalı Boamund, yani aslen Norman olan Robert Guiscard'ın oğlu, ordusuyla birlikte aynı yoldan geçti. Dahası, Lorrain krallığının dükü Godefridus, Macarların yurdundan çok sayıda insanla birlikte gitti. Provanslıların kontu Raimund ise Gotlar ve Gaskonlularla birlikte, Podeli Piskopos Ademar ile birlikte Dalmaçya üzerinden geçti. Bir münzevi olan Petrus ise, yanına pek çok yaya ama az sayıda süvari katarak ilk başta Macaristan üzerinden yola çıktı; ki bu topluluğun daha sonra "Parasız" unvanıyla anılan, gerçekten de çok iyi bir asker olan önderi Walter vardı; o daha sonra **Nikomedyaya ile Nikaia kentleri arasında çok sayıda yoldaşıyla birlikte Türkler tarafından öldürüldü.** Ekim ayında ise İngiliz Kralı William'ın oğlu, Normanların kontu Robert, Normanlardan, İngilizlerden ve Britonlardan oluşan büyük bir ordu toplayarak yola koyuldu; onunla birlikte kayınbiraderi soylu Blois kontu Stephanus ve Flamanların kontu Robert ile pek çok soylu daha katıldı. Böylece bu kadar çok sayıdaki birlik batıdan ilerlerken, her yerden gelen orduların sayısız halkından günbegün yolda öyle bir ordu büyüdü ki, pek çok dilden ve pek çok bölgeden sonsuz bir kalabalık görülebilirdi; ancak onlar, Nikaia şehrine varana dek tek bir ordu halinde birleşmediler.

Türkçeye çeviren İbrahim Şimşek'in dipnotu:

Nikomedyaya günümüzde Kocaeli iline bağlı İzmit şehridir.

Nikaia ise günümüzde Bursa iline bağlı İznik ilçesidir.

Walter Sans-Avoir'un (Walter the Penniless) ve beraberindeki halk haçlılarının Nikomedyaya (İzmit) ile Nikaia (İznik) arasında Türkler tarafından öldürüldüğü (Civetot Muharebesi) tarih 21 Ekim 1096 miladi yılıdır.

Öyleyse ne diyeyim? Denizlerin adaları ve yeryüzünün tüm kralları öyle sarsıldı ki, Mezmurlarda şöyle diyen Davut'un peygamberliğinin yerine getirildiğine inanılmalıdır: "Ey Rab, yarattığın bütün uluslar gelecek ve senin önünde tapınacaklar;" ve daha sonra oraya

kadar varanların haklı olarak söylediği şu söz: "Ayaklarının durduğu yerde tapınacağız." Bu yolculuk hakkında peygamberliklerde de pek çok şey okuyoruz, ki bunları incelemek usanç vericidir. Oh, ne büyük bir acı! Ne büyük iç çekmeler! Ne çok gözyaşı! Dostlar arasında ne çok yas! Öyle ki koca, kendisinin çok sevdiği karısını, çocuklarını, dilediği kadar mallarını, babasını ve annesini, kardeşlerini ya da akrabalarını terk ediyordu. Fakat gidecek dostlar için arkada kalanlar önünde bu kadar gözyaşı dökülmesine rağmen, Tanrı sevgisi uğruna sahip oldukları her şeyi terk ettikleri için hiçbir şekilde teselli edilmiyorlardı; kendilerini sevenlere Rab'bin vaat ettiği o yüz katını alacaklarına hiç şüphe duymadan inanıyorlardı. O zaman eş eşine döneceği zamanı belirliyordu; öyle ki eğer hayat eşlik ederse, Tanrı'nın onayıyla, ona geri dönecekti; ona bir öpücük uzatarak ve ağlayarak döneceğine söz vererek onu Rab'be emanet ediyordu. Kadın ise onu bir daha asla görmekten korkarak, kendisini ayakta tutamıyor, canından bezmiş bir halde yere yığılıyordu; sanki şimdi ölmüş gibi canlı halde kaybettiği dostu için yas tutuyordu. Adam ise sanki hiç sevgisi yokmuş gibi, ve yine de varmış gibi, ne karısının gözyaşlarına ne de herhangi bir dostun kederine acıyarak -ve yine de gizliden gizliye acıyarak-, böylece sert bir ruhla sabit kalarak gidiyordu. Arkada kalanlar için hüznün, gidenler için ise sevinç vardı; o halde bu konuda ne diyebiliriz? "Bu Rab'bin işidir ve gözlerimizde harikadır."

VII. De itinere Normanni comitis et de his quae Romae tunc gerebantur. ¹ [1] Igitur ² nos Franci Occidentales per Italiam excursa Gallia transeuntes, a.1096 cum usque Lucam ³ , urbem nominatissimam ⁴ , pervenissemus, invenimus prope illam ⁵ Urbanum ⁶ apostolicum, cum quo locuti sunt Robertus ⁷ Normannus et Stephanus Blesensis comites ⁸ , nos quoque ceteri qui ⁹ volumus ¹⁰ ; et ab eo benedictione suscepta, Romanam gaudentes ivimus. ¹¹ [2] et cum in basilica ¹² beati ¹³ Petri ¹⁴ introissemus, invenimus ante altare ¹⁵ homines Guidberti ¹⁶ , a.1096 papae stolidi ¹⁷ , qui oblationes ¹⁸ altari superpositas, gladios suos in manibus a.1096 tenentes, inique adripiebant ¹⁹ ; alii vero ²⁰ super trabes ²¹ ipsius ²² monasterii ²³ cursitabant et inde deorsum ubi prostrati orabantur ²⁴ lapides iaciebant. nam cum viderent aliquem Urbano fidelem, ilico ²⁵ eum trucidare volebant. [3] in arce ²⁶ autem una basilicae ²⁷ inerant homines domini ²⁸ Urbani, qui eam sollicite custodiebant in eiusdem ²⁹ fidelitatem, et adversantibus ³⁰ sibi ³¹ , prout poterant, obsistebant ³² . proinde satis doluimus, cum tantam atrocitatem ³³ ibi fieri vidimus. sed nihil aliud fieri nisi a Domino vindictam exoptavi- mus ³⁴ . nec mora deinde ³⁵ facta, multi qui nobiscum illuc usque pervene- rant ³⁶ , ad domos suas ignavia marci ³⁷ redierunt. [4] nos ³⁸ autem per me- diam Campaniam ³⁹ euntes ⁴⁰ , venimus ⁴¹ Barum ⁴² , quae civitas optima in maris margine sita est. ibi ⁴³ in ecclesia beati ⁴⁴ Nicolai ⁴⁵ fusis ad Deum a.1096 precibus oravimus ⁴⁶ ; deinde portum adeuntes transfretare tunc ⁴⁷ putavimus. ⁴⁸ sed obsistentibus ⁴⁹ nautis et praevaricante fortuna ⁵⁰ , tempore tunc etiam hiemali imminente ⁵¹ , quod nobis noxum ⁵² obiecerunt ⁵³ , oportuit Robertum comitem Normanniae ⁵⁴ in Calabriam secedere ⁵⁵ et toto tempore brumali a.1096 illic hiemare. tunc tamen Robertus, comes Flandriae ⁵⁶ , cum cohorte sua transfretavit. ⁵⁷ [5] tunc vero plurimi de plebe desolati ⁵⁸ , inopiam etiam ⁵⁹ futuram metuentes, arcibus suis ibi ⁶⁰ venditis et baculis peregrinationis resumptis, ad domos suas ignavi ⁶¹ regressi sunt. qua de re tam Deo quam hominibus viles ⁶² effecti ⁶³ sunt et versum est ⁶⁴ eis in opprobrium.
--

VII.

Norman kontunun yolculuğu ve o sırada Roma'da yaşayanlar hakkında.

Biz Batı Frenkleri Galya'yı aşip İtalya üzerinden ilerleyerek, çok ünlü bir şehir olan Luca'ya ulaştık. Oranın yakınlarında havari olan Papa Urbanus'u bulduk; Norman kontu Robert ile Blois kontu Stephanus ve dileyen diğerleriniz onunla konuştuk; ondan hayır duası alarak sevinçle Roma'ya gittik. Aziz Petrus'un bazilikasına girdiğimizde, sunağın önünde Papa Guidbert'in aptal adamlarını bulduk; onlar sunağın üzerine bırakılmış sunuları, ellerinde kılıçlarla haksız yere ele geçiriyorlardı; kimileri de bizzat manastırın girişleri üzerinde koşturuyor ve oradan yüzüstü kapanıp dua ettiğimiz yere doğru taşlar fırlatıyorlardı. Nitekim Urbanus'a sadık olan birini gördüklerinde hemen onu öldürmek istiyorlardı. Ancak bazilikanın kulesinde, Efendi Urbanus'un adamları vardı; onlar burayı onun sadakati uğruna özenle koruyorlar ve kendilerine karşı koyanlara ellerinden geldiğince direniyorlardı. Orada bu kadar

büyük bir dehşetin yaşandığını gördüğümüz için oldukça üzüldük; fakat Tanrı'dan intikam alınmasından başka bir şey dilemedik. Ardından hiç vakit kaybetmeden, bizimle birlikte o yere kadar varmış olan pek hor gördüğümüz pek çok kişi korkaklık edip evlerine geri döndü. Biz ise Kampanya'nın ortasından geçerek, deniz kıyısında yer alan en güzel şehir olan Bari'ye vardık. Orada Aziz Nikolaos'un kilisesinde Tanrı'ya dualar ettik; ardından limana giderek o sırada karşıya geçmeyi düşündük. Fakat denizcilerin karşı koyması ve talihsizliğin ters gitmesi, bir de o sırada kış mevsiminin yaklaşması yüzünden bize zarar verecek engeller çıkardılar; bu yüzden Normanların kontu Robert'in Calabria'ya çekilip tüm kış boyunca orada kışlaması gerekti. Ancak o sırada Flandre kontu Robert kendi birliğiyle denizi geçti. O zaman halktan pek çoğu umutsuzluğa kapılarak, ileride yokluk çekeceklerinden korkarak, yaylarını orada sattı ve hacı asalarını yeniden ele geçirerek korkak bir şekilde evlerine geri döndüler; bu yüzden hem Tanrı'nın hem de insanların gözünde değersiz hale geldiler ve bu durum onlara büyük bir utanç olarak döndü.

VIII.

n. 1097 De submersione peregrinorum et de miraculo divinitus ostenso^{a,1}

[1] Anno^b igitur^c Domini M^oXC^oVII^o, reducens^k verno tempore mensis Martium¹², comes statim Normannus et comes Stephanus Blesensis cum suis omnibus, qui similiter tempus expectaverant^a opportunum, mare repe- a. 1097 tierunt, et classe parata, nonas Aprilis, quod^b tunc die sancti^c Paschae^a accidit^{a,3}, apud portum Brundisium¹³ rates^k conscenderunt. [2] o quam incognita et investigabilia Dei sunt iudicia!¹⁰ vidimus enim^b unam navim^c inter ceteras^k, quae quasi¹ non impediens^m aliqua occasione per medium eventum subito prope litusⁿ subrepuit.⁶ unde CCCC^o utriusque sexus⁷ demersi^p perierunt, de quibus laus Deo statim^q iucunda insonuit¹; [3] nam cum corpora iam mortua qui circumstantabant pro posse collegissent, reperiunt^r in carnibus quorundam super spatulas¹ scilicet cruces insignitas^{a,8}.

a. 1097 nam quod in pannis suis vivi gestaverant^a, competebat, Domino volente, in ipsis servitio^b suo sic praecoccupatis⁹ idem signum victoriosum sub pignore fidei permanere; simul^c etiam tali miraculo patefieri considerantibus merito dignum erat, ipsos^d defunctos sub misericordia Dei iam quietem^e vitae perennis^f adeptos fuisse, ut verissimum pateret id compleri quod scriptum est: *iustus quia^g morte praecoccupatus fuerit, in refrigerio erit.*¹⁰ [4] de reliquis autem iam cum morte luctantibus vix^a pauci vitam sibi^b retinuerunt. equi a. 1097 vero et nudi sub undis extincti sunt, pecunia quoque multa perdita est. quod infortunium cum videremus, pavore grandi confusi^c sumus, in^d tantum ut plerique corde^e debiles¹¹, nondum naves ingressi, ad domos suas repederent^f, peregrinatione dimissa, dicentes nunquam^g amplius^b in aquam sic deceptrices¹² se infingere. [5] nos¹³ autem in^k omnipotente Deo spem nostram penitus ponentes¹, artemonibus^m sursum levatis tubaqueⁿ sonante^o multa^p, in pelagus nos impigimus¹⁴, vento flante aliquantulum. cumque per III dies fluctibus in altis, iam^q vento deficiente, detineremur, IV° die¹⁵ prope^r urbem Duratium¹⁶ X miliaris, ut aestimo, interstantibus terram adepti sumus¹. duo tamen portus classemⁿ nostram susceperunt.¹⁶ tunc^v quidem iter siccum a. 1097 laetabundi resumpsimus et ante urbem praefatam transivimus^a. [6] itaque Bulgarorum^b regiones¹⁷ per montium praerupta et loca satis deserta perreximus^c. Daemonis ad flumen rapidum¹⁸ tunc^d venimus^e omnes, quod ab incolis loci^f sic vocatur, et merito. vidimus enim in illo^g quamplures de plebe^h, dum vadere pedetemptim¹ sperabant, torrentis impetu forti², quos¹ nullus cernentium^m iuvare poterat, mersu perire repentino. qua de re lacrimas multas ibi pie^{n,19} dimisimus, et nisi equites cum equis dextrariis²⁰

opem peditibus ferrent^a, multi simili^b modo vitam illic^c perderent. tunc^d a. 1097 iuxta ripam castra nostra metata sunt^e, ubi^f nocte una pausavimus. montes vasti nobis undique praecerant²¹, in quibus nemo incola parebat^c. [7] mane autem^b aurora clarescente, classicis¹ sonantibus, iter nostrum adripimus conscendendo montem, quem Bagulatum^k nuncupant^{1,22}. postea^m montanis postpositis urbibusque Lucretia, Botella, Bofinat, Stella^{n,23}, pervenimus^o ad

a. 1097 flumen, quod vocatur Bardarium^a. et quod non^b nisi^c navigio transiri^d solitum erat, opitulante Deo^e, laetanter vadando transmeavimus.²⁴ quo transito, sequenti die ante urbem Thessalonicam, bonis omnibus abundantem^f, tentoria tetendimus^g nostra.²⁵ [8] mora^{h,26} autem per IV dies ibi facta, deinde Macedoniam transeuntes^{1,27}, per vallem Philippensium et per Crisopolim atque²⁸

Christopolim, Praetribiam, Messinopolim, Macram, Traianopolim^a, Neapolim a. 1097 et Panadox, Rodosto et Eracleam, Salumbriam^b et Naturam Constantinopolim^c pervenimus^{d,29} ante quam urbem^e tentorii nostris^f extensis, per XIV° dies lassitudinem nostram adlevavimus^h. [9] et quia¹ civitatem illam ingredi^k non quivimus¹, quoniam imperatori³⁰ non placuit (timebat enim ne forte

a. 1097 aliquod^a damnum ei machinaremur^b), stipendium nostrum^c cotidianum³¹ extra muros^d nos emere oportuit, quod praecepto imperatoris nobis cives adferebant. nec permittebatur nobis introire in civitatem nisi V tantum insimul aut VI horarum^{e,32}; aliis sic egredientibus, aliis vero ingredientibus orandi causa in ecclesiis^f.

VIII.

Hacıların boğulması ve ilahi olarak gösterilen mucize hakkında.

Öyleyse Rab'bin 1097 yılında, kış mevsiminin mart ayını getirdiği sırada, Norman kontu ve Blois kontu Stephanus, uygun zamanı beklemiş olan bütün adamlarıyla birlikte hemen denize açıldılar. Ve filolarını hazırlayarak, Paskalya Yortusu gününe denk gelen 5 Nisan'da, Brindisi limanında gemilere bindiler. Oh, Tanrı'nın hükümleri ne kadar bilinmez ve araştırılmazdır! Nitekim diğerleri arasında bir geminin, sanki hiçbir engel yokmuş gibi aniden kıyıya yakın bir yerde süzülüp geldiğini gördük; öyle ki her iki cinsiyetten 400 kişi sulara gömülerek can verdi ve bunlar için derhal Tanrı'ya neşeli bir övgü yükseldi: Çünkü çevredekiler ölenlerin bedenlerini alabildiklerine topladıklarında, bazılarının omuzlarındaki etlerin üzerinde haç işaretlerinin kazınmış olduğu bulundu; tıpkı hayattayken elbiselerinde taşıdıkları gibi, Tanrı'nın isteğiyle, onun hizmetinde bu şekilde ölenlerin üzerinde o zafer işaretinin iman nişanesi olarak kalması uygundu; aynı zamanda böyle bir mucizenin açığa çıkmasıyla, vefat edenlerin Tanrı'nın merhameti altında ebedi yaşamın sükunetine zaten kavuşmuş olduklarının takdire şayan bir şekilde anlaşılması gerekirdi; öyle ki yazılan şeyin son derece gerçek olduğu açıkça görülsün: "İnsan hangi ölümle önceden yakalanmışsa, rahatlık içinde olacaktır."

Öte yandan ölümle mücadele edenlerin geri kalanlarından ise çok azı hayatta kalabildi; atlar ve katırlar da suların altında yok oldu, çok sayıda para da kayboldu. Bu felaketi gördüğümüzde büyük bir dehşete kapıldık, öyle ki birçoğumuz yüreksizleşerek henüz gemilere binmeden hac yolculuğundan vazgeçip evlerimize geri döndük ve bir daha asla böyle aldatıcı bir suya kendimizi emanet etmeyeceğimizi söyledik.

Biz ise bütün umudumuzu sadece yüce Tanrı'ya bağlayarak, yelkenleri yukarı kaldırdık ve pek çok borazan sesi eşliğinde, hafifçe esen rüzgarla açık denize açıldık. Yüksek dalgalar arasında rüzgarın kesilmesiyle üç gün boyunca mahsur kaldıktan sonra, dördüncü gün Duratio şehrinin yaklaşık 10 mil yakınında yer alan kıyıya ulaştık; yine de iki liman filomuzu kabul etti. O zaman kuru yolu büyük bir sevinçle yeniden tuttuk ve sözü edilen şehrin önünden geçtik.

Ve böylece Bulgarların bölgelerinden, dik dağlar ve oldukça ıssız yerler üzerinden ilerledik. Ardından, yöre halkı tarafından haklı olarak "Şeytan" adlandırılan hızlı akan Daemon nehrine ulaştık; nitekim orada halktan pek çoğunun, adım adım geçmeye çalışırken gören hiç kimsenin yardım edemeyeceği kadar güçlü bir sel akıntısıyla ani bir boğulma sonucunda yok olduğunu gördük. Bu yüzden orada dindar gözyaşları döküp çokça ağladık; eğer atlılar yanlarındaki yedek atlarla yayalara yardım etmeseydi, birçoğu benzer şekilde orada can verecekti. Sonra nehrin kıyısı boyunca bir gece konakladığımız kampımızı kurduk. Her yönden etrafımızda kimsenin görünmediği devasa dağlar yükseliyordu.

Sabahleyin seher vakti ağarırken, borazanlar seslendi ve "Bagulatum" adını verdikleri dağa tırmanarak yolumuza koyulduk. Sonrasında dağlık bölgeleri ve Lucretia, Botella, Bofinat, Stella şehirlerini geride bırakarak Bardarium adlanan nehre ulaştık; Tanrı'nın yardımıyla, normalde yalnızca gemiyle geçilmesi adet olan bu nehrinden neşeyle yürüyerek geçtik. Burayı geçtikten sonra, ertesi gün her türlü nimetle dolu olan Thessaloniki şehri önünde çadırlarımızı kurduk.

Orada dört gün kaldıktan sonra Makedonya'yı geçerek; Philippi vadisinden, Crisopolis ve Christopolis, Praetorium, Messinopolim, Macram, Traianopolim, Neapolim ve Panadox, Rodosto ve Eracleam, Salumbriam ve sonunda Konstantinopolis'e ulaştık; söz konusu şehrin önünde çadırlarımızı kurarak 14 gün boyunca yorgunluğumuzu giderdik.

Ve o şehre giremediğimiz için, çünkü imparatorun hoşuna gitmedi (zira olur da ona bir zarar veririz diye korkuyordu), günlük işemizi surların dışından satın almak zorunda kaldık; ki bu da imparatorun emriyle vatandaşlar tarafından bize getiriliyordu. İçeri girmemize yalnızca kiliselerde dua etmek amacıyla sırayla en fazla 5 veya 6 kişinin girmesine izin veriliyordu; kimileri bu şekilde dışarı çıkıyor, kimileri ise içeri giriyordu.

IX.
De urbe Constantinopolitana et itinere peregrinorum usque ad Nicaeam.¹
[1] O quanta² civitas nobilis et decora! quot³ monasteria⁴, quot⁵ palatia
sunt in ea, opere-miro fabrefacta! quot etiam in plateis vel vicis⁶ opera a.1097
ad spectandum mirabilia! taedium est⁷ magnum recitare quanta sit ibi
bonorum omnium opulentia, auri scilicet⁸, argenti, palliorum multiformium,
sanctorumque reliquiarum.⁹ omni etiam tempore navigio frequenti cuncta
hominum necessaria illuc adferunt negotiatores¹⁰.⁵ habentur ibi, ut arbitror¹¹,
fere XX milia spadones in¹² habitatione adsidua¹³.⁶ [2] cum autem⁷ nos
a.1097 satis fatigatos recreassemus⁸, tunc optimates nostri⁹ accepto consilio pepi-
gerunt foedus cum imperatore sub iureiurando, angariante ipso, quod iam
fecerant etiam qui ante nos praeiverant¹⁰, domnus¹¹ Boamundus¹² et dux
Godefridus.¹³ comes autem Raimundus id¹⁴ facere tunc¹⁵ recusavit.¹⁶ comes
vero¹⁷ Flandriae, sicut¹⁸ alii, iusiurandum illud¹⁹ fecit.²⁰ [3] erat enim omnibus
hoc necesse, ut sic²¹ cum imperatore amicitiam consolidarent, sine cuius con- a.1097
silio et auxilio²² nostrum iter nequivimus²³ expedire, neque illi, qui nos erant
subsecuturi eodem tramite.²⁴ quibus ideo²⁵ praeiit ipse imperator de
nummis matibus suis²⁶ et de pannis sericis²⁷ quantum placuit; et de equis
et de²⁸ pecunia²⁹, qua nimis indigebant³⁰ ad tantum iter explendum. [4] quo
peracto³¹ mare, quod dicunt³² Brachium³³ S. Georgii³⁴, transfretavimus. ad³⁵
Nicaeam³⁶ urbem tunc properavimus, quam³⁷ domnus³⁸ Boamundus et dux
Godefridus et comes Raimundus atque comes Flandriae iam a medio Maii
obsidione cingebant³⁹; quam urbem Turci Orientales⁴⁰ tunc⁴¹ possidebant,
a.1097 acres nimis⁴² et arcubus sagittarii.⁴³ hi quidem de Perside iam⁴⁴ a L. annis,
Euphrate fluvio⁴⁵ transito, terram Romaniae totam usque⁴⁶ Nicomediam urbem
sibi subiugarant.⁴⁷ [5] o quot capita caesa et ossa occisorum⁴⁸ ultra Nico-
mediam prope mare illud⁴⁹ in campis iacentium tunc invenimus! quos ipso
anno ignaros et usui sagittario modernos⁵⁰ Turci peremerant⁵¹; unde molis⁵²
pietate lacrimas multas ibi perfudimus⁵³.³¹

IX.

Konstantinopolis şehri ve hacıların Nikaia'ya kadar olan yolculuğu hakkında.

Ey ne kadar asil ve güzel bir şehir! İçinde harika bir işçilikle yapılmış ne çok manastır, ne çok saray var! Caddelerde veya sokaklarda bile izlenmeye değer ne harika eserler var! Oradaki her türlü zenginliğin, yani altının, gümüşün, çeşit çeşit cübbelerin ve azizlerin kutsal emanetlerinin ne kadar büyük olduğunu anlatmak büyük bir usanç verir. Her zaman sık sefer yapan gemilerle tüccarlar oraya insanların ihtiyaç duyduğu her şeyi getirirler. Sanırım orada sürekli ikamet eden neredeyse 20 bin hadım vardır.

Yeterince yorgunluğumuzu attıktan sonra, önde gelenlerimiz bir meclis toplayarak, daha önce önden gitmiş olan Efendi Boamund ve Dük Godefridus'un da yaptığı gibi, kendisinin de zorlamasıyla imparatorla yeminli bir antlaşma yaptılar. Ancak Kont Raimund o sırada bunu yapmayı reddetti. Flandre kontu ise diğerleri gibi o yemini etti.

Çünkü onun tavsiyesi ve yardımı olmadan ne bizim yolumuzu tamamlamamız ne de aynı yoldan bizi takip edecek olanların yolunu yürütmesi mümkün olmadığından, imparatorla dostluğu bu şekilde pekiştirmek herkes için gerekliydi. Bu yüzden imparatorun kendisi onlara diledikleri kadar kendi sikkelerinden, ipek kumaşlardan, çok ihtiyaç duydukları bu büyük yolculuğu tamamlamak için atlardan ve paradan verdi.

Bu tamamlandıktan sonra, Aziz Georgius Boğazı dedikleri denizi geçtik. O sırada Efendi Boamund, Dük Godefridus, Kont Raimund ve Flandre kontunun mayıs ortasından beri kuşatma altında tuttuğu Nikaia <<İznik>> şehrine aceleyle gittik; **o şehre o sırada aşırı sert olan ve okçu yaylarına sahip Doğu Türkleri sahipti.**

Onlar gerçekten de Perslerden gelip 50 yıl önce Fırat nehrini geçerek Nikomedya şehrine kadar tüm Romanya topraklarını kendilerine boyun eğdirmişlerdi.

Nikomedya'nın ötesinde, o denize yakın ovalarda yatan ne çok kesilmiş baş ve öldürülmüş insan kemiğini o zaman bulduk! Türkler o yıl onları, yani savaştan ve ok kullanımından habersiz olanları öldürmüştü; bu yüzden şefkatle dolup orada çokça gözyaşı döktük.

X. De his, quae in obsidione Nicaena ^a gesta fuerunt ^b , et redditione eiusdem urbis. ¹ a. 1097	
[1] Cumque ² audissent qui Nicaeam obsidebant, ut dictum est ³ , venire ^c principes nostros, comitem scilicet Normannorum Stephanumque ^d Blesensem, gaudenter eis et nobis obviam venerunt et usque ad locum, in quo ^e tentoria ^f nostra extendimus, ante urbem in partem australem deduxerunt. ⁴ [2] iam	
a. 1097	semel Turci ⁵ adgregati ^a se praeparaverant ^b , volentes vel ^c obsidionem ^d ab urbe si possent excutere vel de militibus suis urbem melius munire ^e , sed a nostris ferociter ^f repulsi, occisi sunt fere ex ^g eis CC. ⁶ cum autem ^b viderent Francos tam animosos et probitate ⁷ validissimos ¹ , secesserunt refugi ^k in Romaniam interiorem, quoadusque tempus opportunum ⁸ eos adgrediendi sentirent. [3] nos quippe ^m in hebdomada lunii prima ⁹ postremi ad obsi-
dionem venimus. >[4] tunc ¹⁰ de exercitibus plurimis unus illic exercitus a. 1097 effectus est, quem qui de numero callebant ^{a 11} , sexies centum milia ad bellum ^b valentium aestimabant ^c , quorum C milia loriceis et galeis muniti erant, exceptis inermibus, videlicet clericis, monachis ^d , mulieribus et parvulis. ¹²	
a. 1097	[5] quid autem ^a insuper ² si omnes, qui de domibus suis egressi sunt ^b , devotum iter ^c incipientes ^d illic ^e simul adessent, proculdubio sexages centum milia bellatorum ¹³ adessent ^f . sed alii de Roma ¹⁴ , alii de Apulia ¹⁵ vel ^g de Hungaria ¹⁶ sive ^h Dalmatia ¹⁷ , labore recusato, domos ^k suas ¹ redierant vel in
locis multis ¹⁸ , milibus ^a multotiens occisis ^b , sed et nobiscum euntes ^c infirmati a. 1097 finierant ^d defuncti ^e , multa videretis coemeteria ^{f 19} in callibus, in ^g campis, in lucis ^h de peregrinis nostris sic sepultis ¹ . [6] sciendum ²⁰ , quia ^k quamdiu Nicaeam urbem circumsedimus ¹ , navigio marino, concessu ^m imperatoris adlatus ⁿ est nobis victus ad emendum. ²¹ tunc ^o heroes nostri fecerunt	
a. 1097	machinas fieri, arietes ²² , scrofas ^{a 23} , turres ligneas ²⁴ , petrarias. ²⁵ distendebantur ^b arcibus sagittae, tormentis iaculabantur ^c lapides ²⁶ , hostes nostri ^d nobis nosque ^e illis vicem certaminis pro posse ^f reddebamus. saepe armati cum machinis nostris ^g urbem adsiliebamus, sed muro forti nobis obstante ²⁷ , cassabatur ^h adsultus. saepe ⁱ de Turcis, saepe de Francis vel ^k sagittis vel
lapidibus percussi interibant. ²⁸ [7] vere doleretis ²⁹ et pietate suspiraretis ^a , a. 10.7 cum aliquem de nostris prope murum quoquomodo ^b trucidassent et submissis unciis ferreis, quos funibus ^c deorsum demittebant ^d , corpus perempti ^e sursum ad se rapiebant, quod ^f nullus nostrum audebat nec poterat ab eis ^g extorquere. corpore sic ^h expoliato, cadaver foris ⁱ iaculabantur ^k . ³⁰ [8] tunc ³¹ naviculas aliquantas de Civetot ³² usque Nicaeam cum bobus et funibus per terram adtraximus, quas ¹ ³³ in lacum iuxta urbem imposuimus ad custodien-	
a. 1097	dum urbis introitum, ne alimentis civitas muniretur ^a . [9] sed ³⁴ cum per V septimanas obsidione urbem fatigassemus ^b et multotiens Turcos adsultibus pavidos fecissemus, facto interim prolocutu ³⁵ per internuntios ^c apud imperatorem, callide reddiderunt ei urbem ^d , cum iam vi et ingenio ^e valde esset coercita ^f . [10] tunc Turci introniserunt in eam Turcopolos ³⁶ ab imperatore illuc ^h missos, qui urbem cum pecunia interna ³⁷ imperatori ⁱ , sicut eis praeceperat, servaverunt. quapropter pecunia illa tota ^k retenta, iussit imperator de auro suo et argento alique palliis proceribus nostris dari; peditibus ¹
quoque distribui fecit ^a de nummis suis aeneis, quos vocant tartarones ^b , ³⁸ a. 1097 [11] die siquidem ^c illo, quo Nicaea sic est comprehensa sive reddita, Iunius ^d mensis solstitio reperiensus est. ³⁹	

X.

Nikaia kuşatmasında yaşananlar ve bu şehrin teslim olması hakkında.

Nikaia'yı kuşatanlar, söylendiği gibi liderlerimizden Norman kontunun ve Blois'lı Stephanus'un geldiğini işittiklerinde, sevinçle onlara ve bize doğru koştular ve çadırlarımızı kurduğumuz yere kadar, şehrin önündeki güney kısmına kadar bizi getirdiler.

Türkler önceden bir kez bir araya gelip hazırlanmışlar, ya kuşatmayı şehirden atmak ya da şehri kendi askerleriyle daha iyi takviye etmek istemişlerdi. Ancak bizimkiler tarafından fena halde püskürtülerek aralarından yaklaşık 200 kişi öldürüldü. Frankları bu kadar cesur ve kahramanlıkta çok güçlü görünce, kendilerini saldırmak için uygun bir zaman hissedene kadar daha iç kısımlardaki Romanya'ya sığınarak geri çekildiler.

Biz ise haziran ayının ilk haftasında kuşatmaya en son gelenler olduk.

O zaman pek çok ordudan tek bir ordu meydana geldi; sayı hesabını bilenler buradaki savaşılabilecek güçteki insanları 600 bin olarak tahmin ediyordu; bunların arasından 100 bini zırh ve miğferle kuşanmıştı; silahsız olanlar, yani klerikler, rahipler, kadınlar ve küçük çocuklar hariç.

Üstelik evlerinden ayrılarak bu kutsal yolculuğa başlayan herkes o sırada aynı anda orada olsaydı, şüphesiz savaşçı sayısı 60 milyon olurdu; ancak kimi Roma'dan, kimi Apulia'dan veya Macaristan'dan yahut Dalmaçya'dan zahmete katlanmayı reddederek evlerine geri dönmüşlerdi ya da birçok yerde binlercesi defalarca öldürülmüştü; bizimle birlikte gelen hastalar da sonlarında ölüp gitmişlerdi. Hacılarımızdan böylece gömülmüş olanların pek çok mezarlığını patikalarda, ovalarda ve korularda gördünüz.

Nikaia şehrini kuşattığımız sürece, imparatorun izniyle deniz yoluyla bize satın almamız için yiyecek getirildiğini bilmelisiniz. O zaman kahramanlarımız koçlar, setalar (domuz veya siper makineleri), tahta kuleler ve taş fırlatıcılar gibi makineler yapılmasını sağladılar. Oklar yaylardan geriliyor, mancınıklarla taşlar fırlatılıyordu; düşmanlarımız da bize, biz de onlara gücümüz yettiğinde karşılık veriyorduk. Sık sık makinelerimizle silahlanmış halde şehre saldırdık, ancak önümüzde güçlü bir duvar durduğu için bu saldırı boşa çıkıyordu. Sık sık Türklerden, sık sık Franklardan oklarla veya fırlatılan taşlarla vurulanlar ölüp gidiyordu. Bizimkilerden birini surun yakınında herhangi bir şekilde katlettiklerinde ve iplerle aşağı sarkıttıkları demir kancaları uzatarak öldürdüklerinin bedenini yukarı kendilerine doğru çektiklerinde, ki bunu hiçbirimiz onlardan koparıp almaya hem cesaret edemiyor hem de güç yetirebilinmiyordu, gerçekten çok üzülür ve şefkatle ah çekerdiniz. Beden bu şekilde soyulduktan sonra cesedi dışarı fırlatıyorlardı.

O zaman Civetot'tan Nikaia'ya kadar birkaç küçük kayığı öküzler ve iplerle kara yoluyla çektik ve şehrin yanındaki göle, yiyeceklerle şehrin takviye edilmesini engellemek için yerleştirdik.

Ancak şehri 5 hafta boyunca kuşatarak yorduğumuzda ve Türkleri sık sık yaptığımız saldırılarla korkuttuğumuzda, bu sırada aracı haberciler vasıtasıyla imparatora haber göndererek, artık güç ve hileyle çokça sıkıştırılmış olan şehri ona kurnazca teslim ettiler.

O zaman Türkler, imparatorun oraya gönderdiği ve kendilerine önceden emrettiği gibi şehri içerideki parayla birlikte imparatora koruyan **Turkopolları** içeri soktular. Bu sebeple tüm bu para alıkonuldu; imparator kendi altınından, gümüşünden ve kumaşlarından soylularımıza verilmesini emretti; yayalara da **"tartaron"** adını verdikleri kendi bakır sikkelerinden dağıttırdı.

Nikaia'nın bu şekilde ele geçirildiği ya da teslim edildiği o gün, haziran ayının gündönümüne denk gelmektedir.

XI.
De bello exitiali Christianorum cum Turcis.¹
[1] Cum² igitur barones³ nostri ab imperatore concessum abeundi³

a. 1097 accepissent, III° Kal. Julii⁴ a Nicaea⁵ discessimus interiores Romaniae partes⁶
adituri. sed cum per II dies iter egissemus nostrum, nuntiatum nobis est
quod Turci, praetensis⁶ nobis⁴ insidiis, in planis, per quae⁶ transituros nos
putabant⁷, proeliaturi expectabant. [2] hoc autem cum audissemus, nihil

audacitatis⁵ ob id amisimus. sed cum vespere^a illo⁶ speculatores nostri ^{a.1097} plures ex illis a longe aspexissent^b, statim nos inde munierunt: propterea^c nostra tentoria nocte illa conservari undique vigilibus^d fecimus. mane^e autem^f, quod accidit Kal. Julii⁷, sumptis armis, monente^g cornu, adversus eos per alas^h constitutiⁱ, tribunis et centurionibus cohortes et centurias decenter^k ducentibus^l, vexillis^m levatis, ordinate ire coepimus.⁸ [3] hora

^{a.1097} itaque^a diei secunda⁹, ecce praecursores eorum speculatoribus nostris adpropriaverunt^b. quod cum^c audiremus^d, tentoria nostra iuxta quoddam harundinetum¹⁰ metari^e fecimus, ut expeditius, clitelis^{f11} depositis, promptiores ad bellandum^g essemus. [4] quo facto, en Turci, quorum et^h admiratus et princeps erat Solimanⁱ¹², qui Nicaeam urbem et Romaniam¹³ in potestate

sua tenebat, congregatis^a sibi Turcis, scilicet paganis Persicis¹⁴, qui^b XXX ^{a.1097} dierum itinere et eo amplius in auxilium eius mandati venerant¹⁵; aderantque cum eo quamplures admirati vel principes^{c16}, videlicet Admiraradigum, Miriathos^d multique alii: qui omnes insimul erant deputati numero^e CCCLX^f milia pugnatorum, scilicet^g sagittariorum. nos enim eorum^h est talibus uti armis. equites erant omnes. [5] nos¹⁷ autem utrinqueⁱ pedites et equites.

^{a.1097} nobis vero^a tunc^b deerant dux Godefridus et comes Raimundus atque Hugo Magnus, qui per duos dies, nescio qua de causa, se^c a nobis subtraxerant cum gente magna nostrorum tramite^d bifurco.¹⁸ unde nobis inrestaurabile^e damnum¹⁹ accidit tam de nostris interfectis^f quam de Turcis non occisis vel retentis^g. et^h quia tarde legatos nostrosⁱ inde habuerunt, ideo nobis tarde succurrerunt.²⁰ [6] Turci autem^k ululatus concrepantes et^l pluviam sagittarum vehementer^m emittentes²¹; nos ilico stupefactiⁿ mortique proximi^o,

etiam^a multi laesi^b, mox dorsa fugae dedimus. nec hoc^c mirandum, quia ^{a.1097} nobis omnibus^d tale bellum erat incognitum. [7] iamiamque ex altera parte harundineti²² agmina densa ex eis usque^e papiliones nostros vehementer inruerant²³, qui res nostras introgressi^f adripiebant et de gente nostra occidebant: cum^g, Deo disponente, Hugonis Magni et comitis Raimundi et ducis Godefridi praecursores tale ad infortunium^h aⁱ postrema^k parte accurrerunt. et cum usque ad tabernacula^l nostra iam^m fugatiⁿ essemus^o, statim qui ingressi fuerant a papilionibus^p nostris^q se removerunt, putantes propter eos Turcos^r nos^s tam cito regredi. sed quod audaciam vel probitatem suspicati sunt, pavorem grandem^t sperare possent.²⁴ [8] quid²⁵ ergo^u dicam? nos quidem omnes^v in unum conglobati^w tanquam oves clausae ovili, trepidi et^x pavefacti ab^y hostibus undique circumvallabamur^z, ut nulla-

^{a.1097} tenus aliquorsum^{a26} procedere valeremus^b. quod nobis visum est propter peccata nostra sic contigisse.²⁷ nam quosdam luxuria polluebat²⁸, quosdam vero avaritia vel quaelibet aliqua^c iniquitas corrumpibat^d. clamor erat ingens aethera feriens²⁹, virorum atque mulierum ac infantum^e necnon et paganorum, qui super nos inruerant. iamque^f nobis^g nulla spes^h vitae. [9] tunc reos nos et peccatoresⁱ esse fatebamur, misericordiam^k a Deo devote postulantes. aderat ibi episcopus Podiensis^l, patronus noster, et IV alii³⁰; aderantque sacerdotes quamplurimi, albis induti vestimentis, qui Dominum humillime deprecabant, ut virtutem hostium nostrorum^m prosterneret³¹ et

dona misericordiae suae nobis infunderet. plorando^a cantabant, cantando ^{a.1097} plorabant^b. tunc multi ad eos currebant, qui confestim mori timentes confitebantur eis peccata sua. [10] tunc^c proceres nostri, Robertus Normanniae comes et Stephanus comes^d Blesensis et Robertus^e comes Flandriae^{f32}, Boamundus quoque pro posse^g illis resistebant^h et eos saepe invadere nitentur. ipsi quidem a Turcis fortiter impetebanturⁱ.

XI.

Hıristiyanların Türklerle olan ölümcül savaşı hakkında.

Baronlarımız imparatoradan ayrılma iznini aldıklarında, haziran ayının 29'unda Romanya'nın daha iç kısımlarına doğru ilerlemek üzere Nikaia'dan ayrıldık. Ancak iki gün boyunca yolculuk yaptığımızda, Türklerin bizi geçeceğimizi düşündükleri düzlüklerde önümüze tuzaklar kurarak savaşmayı bekledikleri bize haber verildi.

Bunu duyduğumuzda cesaretimizden hiçbir şey kaybetmedik. O akşam keşifçilerimiz onlardan birkaçını uzaktan görünce, hemen olduğumuz yerde mevzi aldık; bu yüzden o gece çadırlarımızın dört bir yanını nöbetçilerle koruttuk. Temmuz ayının ilk gününe denk gelen ertesi sabah ise silahlarımızı kuşanarak, boru sesiyle birlikte; komutanların ve yüzbaşılının birliklerini düzenli şekilde sevk ettiği kanatlar halinde, sancaklarımızı yükseltip düşmana doğru tertipli bir yürüyüşe geçtik.

Günün ikinci saatinde ise, işte öncülerimiz keşifçilerimize yaklaştılar. Bunu duyduğumuzda, daha hızlı davranabilmek ve semerleri indirip savaşa daha hazır olmak için çadırlarımızı bir kamışlığın yanına kurdurduk.

Bunun üzerine, efendisi ve lideri Nikaia şehrini ve Romanya'yı kendi egemenliği altında tutan **Soliman olan Türkler, yani Pers paganları**, kendi yanlarında otuz günlük yoldan ve daha da öteden onun yardımına gönderilmiş olarak geldiler; onunla birlikte Admircaradigos, Miriathos ve daha pek çokları gibi çok sayıda emir veya lider vardı ki hepsi birlikte toplam 360 bin savaşçı, yani okçu olarak sayılmışlardı; çünkü onların âdeti böyle silahları kullanmaktır. Hepsi süvari idi.

Biz ise her iki taraftan yaya ve süvariydik. Ancak o sırada aramızda Dük Godfrey, Kont Raymond ve Büyük Hugh yoktu; onlar bilinmeyen bir sebepten dolayı iki gün boyunca büyük halkımızla birlikte ikili bir yoldan kendilerini bizden ayırmışlardı. Bu yüzden hem öldürülenlerimizden hem de öldürülmeyen veya yakalanmayan Türklerden dolayı bize onarılması mümkün olmayan anımsanacak bir zarar geldi. Ve elçilerimizi oradan geç aldıkları için bize de yardım etmede geç kaldılar.

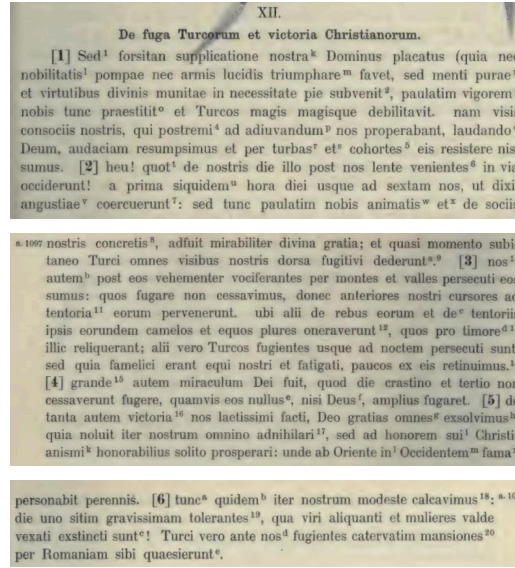
Türkler ise çığlıklar atarak ve yoğun bir ok yağmuru fırlatarak yaklaştılar; biz ise hemen şaşkına dönmüş, ölümün eşiğinde, hatta birçoğu yaralanmış halde derhal sırtımızı kaça dönmek için verdik. **Buna şaşırmamak gerekir çünkü böyle bir savaş hepimiz için bilinmiyordu.**

Ve artık kamışlığın diğer tarafındaki yoğun birlikleri çadırlarımıza kadar şiddetle saldırmıştı; onlar da içeri girip eşyalarımızı yağmalıyor ve insanlarımızdan öldürüyorlardı: Ta ki Tanrı'nın takdiriyle Büyük Hugh'nun, Kont Raymond'un ve Dük Godfrey'nin öncülerini arka taraftan bu talihsizliğe yetişene kadar. Ve artık çadırlarımıza kadar kaçırıldığımızda, girmiş olanlar Türkler yüzünden bu kadar çabuk geri döndüğümüzü düşünerek çadırlarımızdan uzaklaştılar. Ancak onların cesaretinden veya erdeminden şüphelendikleri için büyük bir dehşet umabiliyorlardı.

Ne diyeyim peki? Gerçekten hepimiz bir araya, koyun ağılına kapatılmış koyunlar gibi toplanmış, düşmanlar tarafından her taraftan kuşatılmıştık, öyle ki kimsenin bir adım bile ilerlemesine gücümüz yetmiyordu. Bunun bizim günahlarımız yüzünden böyle gerçekleştiği bize göründü. Zira kimini şehvet kirletiyor, kimini de gerçekten de açgözlülük veya herhangi bir adaletsizlik bozuyordu. Göğü döven kocaman bir çığlık vardı; **üzerimize saldıran paganların yanı sıra erkeklerin, kadınların ve çocukların çığlığı. Artık bizim için yaşamdan hiçbir umut kalmamıştı.**

O zaman suçlu ve günahkar olduğumuzu itiraf ederek, Tanrı'dan bağlılıkla merhamet diliyorduk. Orada koruyucumuz olan Podiensis piskoposu ve dört diğer kişi bulunuyordu; beyaz giysiler giymiş çok sayıda rahip de oradaydı, onlar en alçakgönüllü şekilde Rab'den düşmanlarımızın gücünü ezmesini ve bize kendi merhametinin bağışlarını akıtmasını diliyorlardı. Ağlayarak şarkı söylüyorlar, şarkı söyleyerek ağlıyorlardı. **O zaman hemen ölmeyi korkuyla bekleyen birçoğu onlara koşarak günahlarını onlara itiraf ediyordu.**

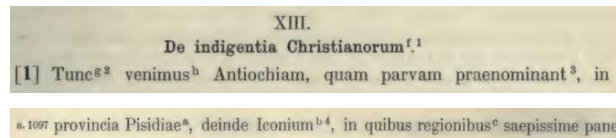
O zaman soylularımız, Normannia Kontu Robert, Blesis Kontu Stephanus ve Flandria Kontu Robert, Boamund da elinden geldiğince onlara karşı direnip onlara sık sık saldırmaya çalışıyorlardı. **Onlar ise Türkler tarafından gerçekten de cesurca saldırıya uğruyorlardı.**

XII.

Türklerin Kaçışı ve Hristiyanların Zaferi.

Fakat belki de duamızla Rab yatışmıştır (çünkü O, ne asalet gösterişine ne de parlak silahlara zafer kazandırmayı sever, ancak darda kalmış saf ve ilahi erdemlerle kuşanmış bir zihne merhametle yetişir); o sırada bize yavaş yavaş güç verdi ve Türkleri giderek zayıflattı. Zira yardımımıza en son gelen müttefiklerimizi gördüğümüzde, Tanrı'yı öven seslerle cesaretimizi topladık ve kalabalıklar ile birlikler halinde onlara karşı koymaya çalıştık. Heyhat! O gün arkamızdan yavaşça gelenlerimizin yolda ne kadarı öldürüldü! Gerçekten de günün ilk saatinden altıncı saatine kadar darlıklar bizi sıktı; lakin sonra yavaş yavaş cesaretimiz yerine gelip müttefiklerimizle birleştiğimizde, harika bir şekilde ilahi lütuf yetişti; ve sanki aniden, tüm Türkler gözlerimizin önünde kaçarak sırtlarını döndüler. Biz ise arkalarından şiddetle bağırarak dağlar ve vadiler boyunca onları takip ettik: Öncü koşucularımız onların çadırlarına varana dek onları kovalamaktan vazgeçmedik. Orada bazıları onların eşyalarından ve çadırlarından, korkudan orada bıraktıkları develere ve atlara yükler yüklediler; diğerleri ise gecenin bir yarısına dek kaçan Türkleri takip ettiler. Ancak atlarımız aç ve yorgun olduğundan, onlardan pek azını alıkoyabildik. Ne var ki ertesi gün ve üçüncü gün de kaçmaktan vazgeçmemeleri Tanrı'nın büyük bir mucizesiydi; halbuki Tanrı'dan başka artık onları kovalayan kimse kalmamıştı. Böyle büyük bir zaferden ötürü pek çok sevindik, hep birlikte Tanrı'ya şükranlarımızı sunduk; çünkü yolculuğumuzun tamamen yok olmasını istemedi, bilakis kendi Hristiyanlığının onuru uğruna her zamankinden daha şerefli bir şekilde gelişmesini diledi. Bundan dolayı doğudan batıya ebedi bir nam yankılanacaktır. O sırada yolculuğumuzu mütevazı adımlarla sürdürdük: Bir gün boyunca çok ağır bir susuzluğa katlandık ki, bundan ötürü pek çok erkek ve kadın son derece perişan bir halde can verdi! Bizden önde kaçan Türkler ise Romanya boyunca kendilerine toplu halde konaklayacak yerler aradılar.

cibariisque^a satis indiguimus. nam Romaniam^b, quae terra est optima et a.1097
valde fertilis^c bonorum omnium, invenimus^d nimis^e a Turcis vastatam et
depopulatam^f.⁵ [2] multotiens tamen videretis^g tantam gentis multitudinem
de raris culturis^h, quas interdum per^b loca inveniebamus, bene refocillari
supplemento illius Dei, qui de V panibus et II^{bus} piscibus Vⁱ milia hominum
pavit^h.⁷ inde satis laetabamur et congaudentesⁱ dona misericordiae Dei

a.1097 haec esse profitebamur. [3] tunc^a vere vel^b rideretis^c vel forsitan pietate
lacrimaremini^d, cum multi nostrum iumentis egentes, quia multa de suis⁹
iam perdiderant, verveces, capras, sues, canes de rebus suis, scilicet^e pannis,
panibus^f seu qualibet peregrinorum sarcina usui necessaria onerabant.
quarum bestiarum tergora^g videbamus mole fascis^h esseⁱ corrupta^k,
equites etiam boves^l cum armis suis interdum scandebant^m. [4] sed¹⁰ quis
unquam audivit tot tribus linguaeⁿ¹¹ in uno exercitu, cum^o ibi adessent

Franci, Flandri, Frisi, Galli, Allobroges, Lotharingi^a, Alemanni, Baiuarii^b, a.1097
Normanni, Angli^c, Scoti^d, Aquitani^e, Itali^f, Daci^g, Apuli^h, Iberiⁱ, Britones^k,
Graeci, Armeni? quod si vellet me aliquis^l Britannus vel Teutonicus inter-
rogare^m, neutroⁿ respondere sapere¹² possem^o. [5] sed qui linguis^p diversi^q
eramus, tamquam fratres^r sub dilectione Dei et proximi unanimes esse
videbamur. nam si de rebus suis aliquis^s aliquid perdidisset^t, per plurimos^u
dies id diligenter qui^v invenisset conservabat^w, donec inquirendo perditorem
inveniret^x et inventum ei redderet^y. hoc enim competit his^z, qui recte^{aa}
peregrinantur.¹³

XIII.

Hıristiyanların Yoksulluğu Hakkında.

Sonra Pisidya bölgesinde, küçük dedikleri Antiochia'ya, ardından Konion'a geldik; bu bölgelerde ekmek ve yiyecek sıkıntısını çok çektik. Zira her türlü iyi şey bakımından en iyi ve çok verimli bir toprak olan Romanya'yı, Türkler tarafından aşırı derecede yıkılmış ve nüfustan arındırılmış bulduk.

Yine de bazen yerler boyunca bulduğumuz seyrek ekim alanlarından, **beş ekmek ve iki balıkla beş bin insanı doyuran o Tanrı'nın desteğiyle**, insan kalabalığının ne kadar çok kez güzelce yeniden canlandırıldığını görürdünüz. Bundan ötürü yeterince sevinirdik ve Tanrı'nın merhamet bağışlarına ortaklaşa sevinerek bunların böyle olduğunu itiraf ederdik. O zaman gerçekten gülerdiniz ya da belki merhametten gözyaşı dökerdiniz; zira birçoğumuz hayvanlardan yoksunduk (çünkü birçoğu mallarını çoktan kaybetmişti); koçları, keçileri, domuzları, köpekleri, yani giysiler, ekmekler veya hacıların kullanması gereken herhangi bir yük gibi eşyalarla yüklüyorlardı. Bu küçük hayvanların sırtlarının yükün ağırlığından aşındığını görürdük. Süvariler de bazen silahlarıyla birlikte öküzlere biniyorlardı. Fakat tek bir orduda dilleri bu kadar çok kabileden olanı kim duymuştur; ki orada Franklar, Flandrlar, Frisler, Galler, Allobroglar, Lotaringiyalılar, Alamanlar, Bavyeralılar, Normanlar, İngilizler, İskoçlar, Akitanyalılar, İtalyanlar, Danimarkalılar, Apulialılar, İberler, Britonlar, Yunanlar, Ermeniler bulunuyordu? Öyle ki eğer bana herhangi bir Briton veya Cteuton (Cermen) bir şey sormak isteseydi, ikisinden birine de karşılık verecek bilgiye sahip olamazdım.

XIV^{bb}.
De actibus et probitate comitis Balduini, fratris Godefridi, et de redditione
urbis Edessenae quae Rohais dicitur^{cc}.¹
[1] Cum² autem ad Eracleam^{dd} urbem ventum est^{ee}, vidimus in caelo

a.1097 signum quoddam, quod alburno splendore fulgens^a³ apparuit^b in modum

ensis figuratum, cuspidem versus^a Orientem protento^b.⁴ sed quod^c futurum a.1097
promittebat nesciebamus, sed praesentia et futura Domino committebamus.
[2] ad oppidum⁵ quoddam optimum tunc venimus^d, quod Mariscum^e nomi-

a.1097 natur^a, ubi per III dies, quiete habita, morati sumus^b. sed^c cum exhinc
viam unius^d diei proculcassemus et iam^e non longe^f ab Antiochia Syriae
nisi^g tribus diebus^h essemus, ab exercitu ego Fulcherusⁱ discessi et cum
domno Balduino comite, Godefridi ducis^k fratre, in sinistram^l partem provinciae
diverti^m.⁷ [3] erat quippe miles^a quam optimus^a, qui antea relicto exercitu⁹

cum illis, quos secum duxit, urbem, quam dicunt Tarsum¹⁰ Ciliciae^a, ausu a.1097

a.1097 magno ceperat, quam tamen Tancredo¹¹ abstulit, cum iam^a homines suos intromisisset^b, Turcis ei^c consentientibus. relictisque in ea^d custodibus, ad^e exercitum rediit.¹² [4] itaque confidens in Domino et in valore suo¹³, collegit secum milites paucos¹⁴ profectusque est^f versus^g Euphraten fluvium et comprehendit^h ibi plurima castra tam vi quam ingenio.¹⁵ inter quae cepit unum, quod vocaturⁱ Turbezel^k ¹⁶, peroptimum. quod^l pacifice^m reddiderunt

ei qui in eo habitabant Armeni^a, et alia plura^b huic sunt^c subdita. [5] Cum¹⁷ a.1097 autem fama de eo longe lateque iam^d circumvolasset^e, misit ad eum legationem princeps^f civitatis Edessae^g ¹⁸, quae civitas est nominatissima^h et de bonis terrae uberrima. estⁱ illa in Mesopotamia^k Syriae¹⁹ trans flumen

a.1098 praedictum Euphratem XX fere^a miliaris et^b ab Antiochia distans quasi C vel paulo plus^c.²⁰ [6] mandatus^d est²¹ itaque Balduinus, ut illuc iret et efficerentur invicem amici, quamdiu ambo ipsi^e viverent^f, tamquam pater et filius. quod si dux ipse Edessenus forte obiret^g, statim Balduinus, ac si^h filius esset illiusⁱ, urbem et terram suam totam^k in hereditatem perpetuo possideret^l. non enim habebat filium aut^m filiam. et quoniam a Turcis se defendereⁿ nequibat^o ²², volebat Graecus ille et^p se et terram suam^q ab ipso Balduino defendi, quem et milites suos bellatores fortissimos esse audierat^r. [7] hoc audito²³, postquam legati sub^s iureiurando fecerunt eum^t inde credulum, cum minimo exercitulo suo, scilicet LXXX^u militibus²⁴, pergens

transiit Euphratem. quo transito, nocte tota perpropere prope Saracenorum a.1098 castra, hinc et inde linquentes ea, valde pavidi perreximus.²⁵ [8] quod²⁶ cum audissent qui^a in Samosate²⁷ oppido forti habitabant^b, insidias nobis in via, per quam nos ituros arbitrabantur^c, praetenderunt. sed cum nocte alia²⁸ quidam^d Armenus^e ²⁹ in castello suo diligenter nos^f hospitatus esset^g, intimatum nobis est, quod ab hostibus illis^h insidiantibus praecavere nosⁱ oportebat. quapropter duobus diebus illic delituimus. [9] sed cum tantam moram illi fastidirent, die III° ^k subitaneo^l insultu de loco insidiatorio³⁰

a.1098 prosilierunt^a et ante castellum, in quo eramus, signis levatis, accurrerunt, et praedam, quam in pascuis^b ibi reppererunt, in conspectu nostro^c abriperunt^d. [10] nos autem contra eos egressi, quia pauci eramus, bellare cum eis non quivimus^e: qui cum sagittas^f in nos lacerent, nullum ex nostris tamen^g sauciaverunt. ipsi autem unum^h de suisⁱ occisum lancea in campo reliquerunt, cuius equum, qui eum subvertit, retinuit.³¹ tunc abierunt, nos autem ibi remansimus. [11] sequenti vero^k die³² iter nostrum resumimus. miramini^l, cum ante castra Armenorum^m transiremus et nobis obviam cum crucibus et vexillis pro amore Deiⁿ humillime procedentes^o et^p pedes nostros et pannos deosculabantur^q ³³, eo quod audierant nos a Turcis eos defensuros^r, sub quorum iugo tandem depressi fuerant.³⁴ [12] pervenimus tandem Edessam^s, ubi princeps urbis praedictus et uxor eius^t ³⁵, una cum civibus suis, gaudenter nos susceperunt³⁶: et^u quod Balduino polliciti fuerant^v,

indilate ei^a compleverunt. [13] cumque³⁷ per dies XV illic moram fecisse- a.1098 mus, machinati sunt cives urbis principem suum^b scelest^c occidere et

a.1098 Balduinum ad dominandum terrae^a in palatio sublimare. odio enim eum habebant. dictum est et factum est.³⁸ unde Balduinus et^b sui contristati sunt valde, cum^c pro eo indulgentiam impetrare^d nequissent^e.³⁹ [14] cum⁴⁰ autem principatum illius nequiter perempti^f dono civium Balduinus suscepisset, protinus adversus Turcos^g ⁴¹, qui in patria^h erantⁱ, litem bellicam movit,

quos multotiens vel victos vel occisos superavit. contigit tamen de nostris a.1098 plures a Turcis interemptos fuisse.⁴² [15] ego vero Fulcherus^a Carnotensis⁴³, capellanus ipsius Balduini eram. volo autem nunc^b de exercitu^c Dei sermonem quem desivi^d resumere.⁴⁴

XIV.

Dük Godfrey'nin kardeşi Kont Balduin'in eylemleri ve erdemleri ile Rohais denen Edessa şehrinin teslim alınması hakkında.

Eraclea şehrine vardığımızda, gökyüzünde parlak bir beyaza çalan, kılıç şeklinde görünen ve ucu Doğu'ya doğru uzanan bir işaret belirdi; ancak bunun neye gebe olduğunu bilmiyorduk, fakat hem şimdiki hem de gelecekteki şeyleri Tanrı'ya emanet ediyorduk. Sonra Mariscum adında çok iyi bir kasabaya geldik ve orada üç gün dinlenerek kaldık. Fakat oradan bir günlük yolu geride bıraktığımızda ve artık Suriye Antakya'sından sadece üç günlük mesafe uzakta olduğumuzda, ben Fulcherus ordudan ayrıldım ve Dük Godfrey'nin kardeşi Lord Kont Balduin ile birlikte vilayetin sol tarafına doğru saptım.

Zira o, kendisinden önceki orduyu arkasında bırakarak yanındakilerle birlikte Kilikya'nın Tarsus denilen şehrine götüren, büyük bir cesaretle orayı ele geçiren, ancak Türklerin de rızasıyla oraya kendi adamlarını yerleştirdikten sonra orayı Tankred'in elinden alan en iyi askerdi. Ve orada muhafızlar bırakarak orduya geri döndü.

Bu yüzden Tanrı'ya ve kendi değerine güvenerek yanına az sayıda asker topladı ve Fırat Nehri'ne doğru hareket etti; orada hem güç hem de hile yoluyla pek çok kale ele geçirdi; bunlar arasında Turbezel adında çok iyi bir kaleyi de aldı ve burayı barışçıl bir şekilde teslim ettiler, ki onu barışçıl bir şekilde teslim ettiler; orada yaşayan Ermeniler ve buna tabi olan daha birçok şey.

Hakkındaki şöhret çoktan her yere yayıldığında, Edessa şehrinin prensi ona bir elçi heyeti gönderdi; bu şehir son derece ünlü ve toprağın ürünleri bakımından çok verimlidir. Bu şehir, Suriye'nin Mezopotamya bölgesinde, adı geçen Fırat Nehri'nin ötesinde, oradan yaklaşık yirmi mil ve Antakya'dan yaklaşık yüz veya biraz daha fazla mil uzaklıktadır.

Bu yüzden Balduin'e oraya gitmesi ve her ikisi de yaşadığı sürece baba ve oğul gibi karşılıklı dost olmaları emredildi. Şayet Edessalı düğ olur da ölürse, Balduin sanki onun oğluymuş gibi şehri ve tüm toprağını sonsuza dek miras olarak alacaktı. Çünkü onun oğlu ya da kızı yoktu. Ve kendisini Türklerden koruyamadığı için, o Yunan (Bizanslı) hem kendisinin hem de toprağının, askerlerinin en güçlü savaşçılar olduğunu duymuş olduğu Balduin'in kendisi tarafından korunmasını istiyordu.

Bunu duyunca, elçiler yeminler ederek onu buna inandırdıktan sonra, çok küçük olan ordusuyla, yani seksen askeriyle birlikte Fırat'ı geçti. Burayı geçtikten sonra, bütün gece çok telaşlı bir şekilde **Sarazenlerin kamplarının yakınından, buraları terk ederek çok büyük bir korku içinde ilerledik.**

Samosate adındaki güçlü kasabada yaşayanlar bunu duyduklarında, gideceğimizi sandığımız yolda bize pusu kurdular. Fakat başka bir gece Ermeni biri kendi kalesinde bize özenle misafirperverlik gösterdiğinde, pusu kuran o düşmanlardan korunmamız gerektiği bize bildirildi. Bu yüzden iki gün orada gizlendik.

Ancak onlar bu kadar uzun bir bekleyişten sıkıldıkları an, üçüncü gün pusu yerinden ani bir saldırıyla ileri atıldılar ve içinde bulunduğumuz kalenin önüne sancakları havaya kaldırarak koştular; orada otlaklarda buldukları ganimetleri gözlerimizin önünde çekip aldılar. Biz ise az sayıda olduğumuz için onlara karşı çıkıp onlarla savaşamadık; bize oklar fırlattılar ama içimizden kimseyi yaralamadılar. Onlar ise kendi adamlarından mızrakla öldürülmüş birini tarlada bıraktılar, onu deviren atını da alıkoydular. Sonra çekilip gittiler, biz ise orada kaldık. Ertesi gün ise yolumuza devam ettik. Ermenilerin kamplarından geçerken Tanrı sevgisi için haçlarla ve sancaklarla en alçakgönüllü şekilde karşımıza çıkıp ayaklarımızı ve giysilerimizi öptüklerinde şaşırırdınız; çünkü onların uzun süredir baskısı altında ezildikleri Türklerden onları koruyacağımızı duymuşlardı.

Nihayet Edessa'ya <<Urfa>> ulaştık; orada adı geçen şehrin prensi ve eşi, yurttaşlarıyla birlikte bizi sevinçle karşıladılar ve Balduin'e vaat ettikleri şeyi gecikmeden yerine getirdiler. Orada on beş gün kaldığımızda, şehrin vatandaşları kendi prenslerini alçakça öldürmeyi ve Balduin'i ülkeye hükmetmesi için sarayda yüceltmeyi tasarladılar. Çünkü ondan nefret ediyorlardı. Denildi ve yapıldı. Bu yüzden Balduin ve adamları, onun için af dileyemedikleri için çok üzüldüler.

Balduin, haince öldürülen o kişinin prensliğini yurttaşların armağanı olarak üstlendiğinde, derhal vatanın içinde bulunan Türklerle karşı savaş açtı ve onları çok kez yenerek ya da öldürerek mağlup etti. Yine de bizden birçok kişinin Türkler tarafından öldürülmesi gerçekleşti.

Ben ise Chartresli Fulcherus, Balduin'in bizzat kendisinin papazıydım. Şimdi ise yarım bıraktığım Tanrı'nın ordusu hakkındaki söylemime yeniden başlamak istiyorum.

XVe.
De adventu Francorum ad Antiochiam et de his, quae in obsidione Antiochena a.1097
sorte varia gesta sunt.¹
[1] Mense quidem^o Octobri² pervenerunt³ Franci Antiochiam Syriae⁴,

a.1097 quam urbem condidit Seleucus^{a,4}, Antiochi filius, caput Syriae illam constituens, quae prius Reblata^b dicta est^{c,5}, flumine autem^d transito quod Fenum sive^e Orontem^f nominant.⁶ ante urbem iussa sunt tabernacula^g extendi intra primum ab^h urbe lapidem⁷, ubi posthaecⁱ certamen pessimum⁸

utrobique^a persaepe factum est. nam cum de civitate illa Turci^b prosilirent, a.1097 multos de nostris occidebant. vice tamen reddita, se quoque superatos lugebant. [2] est nempe Antiochia⁹ civitas magna ambitu, muro forti^c, situ valida^{d,10}, quae etiam^e ab hostibus externis nunquam poterit comprehendi¹¹, si tantum inhabitantes pane muniti eam^f defendere voluerint⁵. estque in ea basilica una satis veneranda, in honore Petri^h apostoli dedicata¹², ubi in episcopum sublimatus sedit in cathedra¹³, postquam a Domino Jesuⁱ principatum ecclesiae, clavibus acceptis regni caelestis¹⁴, suscepit. [3] est et altera in honore^k beatæ Mariae fabricata¹⁵, forma rotunda^m, etⁿ aliae

a.1097 plures^a decenter compositae.¹⁶ quae quamvis sub potestate Turcorum diu exstiterant, Deus tamen cuncta praesciens nobis eas integras reservavit¹⁷, ut quandoque a nobis in eis honorificaretur^b. [4] XIII fere miliaris, ut aestimo^c, distat mare ab Antiochia.¹⁸ et quia Fenus fluvius inibi mare incidit, per eiusdem alveum fluvii usque prope Antiochiam naves^d de longinquis partibus bonis refertae omnibus deducuntur.¹⁹ itaque tam per mare quam per terram munita bonis, abundat civitas divitiis multimodis.²⁰ [5] principes tunc^e nostri, cum tam difficilem ad capiendum eam prospexissent^f, iureiurando adinvicem^g confirmaverunt obsidione cohibere, donec, Deo suffragante, aut vi aut ingenio eam comprehendant.²¹ [6] tunc^b invenerunt in flumine

praedicto naves aliquantas, quas^a capientes coaptaverunt sibi ex^b eis pontem a.1097 unum, per quem^c transierunt ad negotia sua facienda, cum antea pedetemptim vadare^d per illud^e non valerent.²² [7] sed²³ cum Turci a tanta multitudine Christiana se obsideri circumspexisent, timentes^f nullomodo ab

a.1097 eis excuti²⁴ posse^a, inito invicem consilio, misit Aoxianus^{b,25}, Antiochiae princeps et^c admiratus, filium suum, nomine Sanxadonem^{d,26}, ad Soltanum^e, scilicet^f imperatorem Persidis²⁷, ut^g eis citissime succurreret, quia in nullo alio spem auxiliandi eis^b habebant, praeter Mahumetⁱ advocatum^k eorum^{l,28}. ille autem illuc sic destinatus legationem hanc^m perpropere gessit. [8] qui²⁹ vero remanserunt, urbem interim custodierunt, auxilium praestolantes mandatum, contraⁿ Francos multimoda frequenter damna machinando^o. Franci nihilominus^p calliditati eorum pro posse^q resistebant^r. [9] contigit^s enimⁱ quadam^m DCC³⁰ Turcos ab eis interemptos esse^r; et qui^v Francis^u insidias paraverant, ab insidiantibus similiter superati sunt³⁰; virtus enim Dei praesens

ibi adfuit. nam nostri omnes sani regressi sunt, excepto tantum^a uno ab a.1097 eis^b sauciato.³¹ [10] heu! quam^c multos de Christianis, Graecis^d, Syris, Armenis, qui in urbe conversabantur^e, Turci^f rabie permoti^g occidebant, et cum^h petraris et fundibulis suis capita occisorum, Franci cernentibus, extra muros eiciebant³²; qua de re gensⁱ nostra³³ valde tristabatur. odio quidem Christianos illos habentes timebant, ne forte Francos quoquomodo de damno suo praemunirent^{k,34}. [11] cum autem aliquandiu^{l,35} Franci urbem circum-

a.1097 sedissent et provinciam adfinem pro victualibus^a sibi necessariis rapinantes^{b,36} undique devastassent et panem ad emendum nusquam^c invenire possent, contigit eos famem maximam^d sustinere. unde valde desolati sunt omnes et multi latenter^e cogitaverunt ab obsidione fugiendo se subtrahere^{f,37}, sive per terram sive per mare. [12] non enim habebant quicquam stipendii³⁸, unde vivere possent: quos etiam oportebat victum suum longe quaerere cum ingenti timore, elongando se ab obsidione aut XL aut L^g miliaris; ubi, in montanis videlicet, a Turcis insidiantibus persaepe occidebantur.³⁹ [13] haec autem incommoda⁴⁰ putabamus sic Francis^h propter peccata suaⁱ contingere^k, et quod urbem tam longo tempore⁴¹ non poterant capere: quos

quidem tam luxuria quam avaritia sive superbia vel rapina vitabat [14] tunc a.1097 facto deinde^a consilio^{b,42}, eiecerunt feminas de exercitu, tam maritatas^c quam inmaritatas^d, ne forte^e luxuriae^f sordibus inquinati^g Domino^h displicerent. illae vero in castris adfinibus⁴³ tunc hospitia sibi adsumpserunt. [15] desolati^{i,44} tam^k fame quam cotidiana occisione tam divites quam pauperes erant^l. et nisi eos Deus tanquam bonus pastor⁴⁵ oves suas gregatim constringeret, proculdubio prorsus inde omnes^m aufugerentⁿ, licet obsidionem obtinendam^o iurassent⁴⁶. multi tamen^p propter panis penuriam^q per plures dies quaerebant in castellis propinquioribus^r quae victui suo necessaria

a.1097 erant; nec postea revertentes^{a,47} ad exercitum^b, obsidionem penitus deserebant^c. [16] tunc^d temporis⁴⁸ vidimus in caelo unum ruborem mirabilem, insuper sensimus terrae motum magnum, qui nos pavidos reddidit omnes. multi etiam tunc^e viderunt quoddam^f signum in modum crucis figuratum, colore album^g, versus Orientem^h recto incedens tramite.

XV.

Frankların Antakya'ya varışı ve Antakya kuşatması sırasında çeşit çeşit olanaklarla gerçekleşenler hakkında.

Gerçekten de Ekim ayında Franklar Suriye Antakya'sı'na ulaştılar. Bu şehri Antioch'un oğlu Seleucus kurmuş ve burayı daha önce Reblata denilen Suriye'nin başkenti yapmıştır; Ferne veya Orontes denilen nehri geçtikten sonra. Şehrin önüne, daha sonra her iki tarafta da çok

kötü bir çatışmanın gerçekleşeceği, şehirden yaklaşık bir mil içeriye çadırların kurulması emredildi. **Çünkü Türkler o şehirden dışarı fırladıklarında bizimkilerden birçoğunu öldürüyorlardı.** Karşılık verildiğinde ise kendilerinin de mağlup olduğunu görüyorlardı. Antakya, çevresi geniş, güçlü surlara sahip, konumu sağlam bir şehirdir; eğer içindekiler sadece ekmekle güçlenerek onu savunmak isteseler, dışarıdaki düşmanlar tarafından asla ele geçirilemez. Orada, Aziz Petrus onuruna adanmış, piskopos olarak yüceltilip göklerin krallığının anahtarlarını Rab İsa'dan aldıktan sonra kürsüsünde oturduğu, oldukça saygıdeğer bir bazilika vardır. Mübarek Meryem onuruna yapılmış yuvarlak biçimli bir diğeri ve buna benzer yakışıklı bir şekilde yapılmış daha niceleri vardır. **Bunlar uzun süre Türklerin egemenliği altında kalmış olsalar da,** her şeyi önceden bilen Tanrı bunları günün birinde kendisinde onurlandırılmamız için bize eksiksiz olarak sakladı. Tahminimce deniz Antakya'dan yaklaşık 13 mil uzaklıktadır. Ve Ferne nehri orada denize döküldüğü için, aynı nehrin yatağı boyunca uzak bölgelerden her türlü iyi şeyle dolu gemiler Antakya'nın yakınına kadar getirilir. Bu nedenle şehir hem denizden hem de karadan iyi tahkim edilmiş olup türlü servetlerle doludur. O sırada prenslerimiz, burayı ele geçirmenin ne kadar zor olduğunu gördüklerinde, Tanrı'nın yardımıyla, güçle veya hileyle orayı ele geçirinceye kadar kuşatmayla sınırlandırmak üzere birbirlerine yeminle onay verdiler. Sonra adı geçen nehirde birkaç gemi buldular; bunları yakalayıp kendileri için bir köprü haline getirdiler ve daha önce orayı yaya olarak geçmeye güçleri yetmediği için işlerini yapmak üzere bu köprüden karşıya geçtiler.

Ancak Türkler kendilerinin bu kadar çok Hristiyan kalabalığı tarafından kuşatıldığını gördüklerinde ve hiçbir şekilde onlardan kurtulamayacaklarından korktuklarında, birbirleriyle danışarak Antakya prensi ve emiri Aoxianus, oğlunu, adı Sanxadon olan kişiyi, Perslerin imparatoru yani Sultan'a, onlara en hızlı şekilde yardım etmesi için gönderdi; çünkü avukatları Muhammed dışında onlara yardım edebilecek başka hiçbir ümitleri yoktu. Oraya bu şekilde yollanan kişi de bu elçiliği çok aceleyle yerine getirdi.

Gerçekte kalanlar ise, bu sırada şehri korudular ve yardım buyruğunu bekleyerek Franklara karşı sık sık çok yönlü zararlar tasarladılar. Franklar yine de ellerinden geldiğince onların kurnazlıklarına direniyorlardı. Nitekim bir gün 700 Türk'ün onlar tarafından öldürülmesi gerçekleşti; ve Franklara pusu kurmuş olanlar, pusu kuranlar tarafından benzer şekilde mağlup edildiler: Çünkü Tanrı'nın mevcudiyeti orada vardı. Nitekim aralarından sadece biri yaralanarak, bizimkilerin hepsi sağlıklı bir şekilde geri döndüler.

Vah! Şehirde yaşayan Hristiyanlardan, Yunanlılardan, Suriyelilerden, Ermenilerden ne kadar çoğunu Türkler öfkeyle katlediyor ve taş fırlatıcıları ve mancınıklarıyla öldürülenlerin kafalarını Frankların gözleri önünde surların dışına fırlatıyorlardı; bu durum halkımızı çok üzüyordu. Gerçekten de o Hristiyanları nefretle ellerinde bulunduruyorlar ve Frankları bir şekilde kendi zararları konusunda önceden uyarmalarından korkuyorlardı.

Franklar şehri bir süre kuşattıktan ve gerekli yiyecekler için komşu eyaleti yağmalayıp her yeri kasıp kavurduktan ve satın alacak hiç ekmek bulamadıktan sonra, çok büyük bir kıtlık çekmeleri gerçekleşti. Bu yüzden hepsi büyük bir ümitsizliğe kapıldı ve birçoğu gizlice gerek karadan gerek denizden kaçarak kuşatmadan uzaklaşmayı düşündü. Çünkü yaşayabilecekleri hiçbir ödenekleri yoktu; aynı zamanda 40 ya da 50 mil uzağa giderek, büyük bir korku içinde uzaklarda yiyecek aramak zorunda kalıyorlardı; ki orada, yani dağlarda pusu kuran Türkler tarafından çok sık öldürülüyorlardı. Biz ise bu sıkıntıların Frankların günahları yüzünden böyle gerçekleştiğini ve şehri bu kadar uzun süredir ele geçiremediklerini düşünüyorduk: Ki onları hem şehvet hem açgözlülük hem de gurur veya soygun lekeliyordu.

Ardından bir konsey yapılarak, ordudaki gerek evli gerek evlenmemiş kadınlar, olur da şehvet kirleriyle kirlenip Tanrı'yı hoşnutsuz ederler diye ordu dışına çıkarıldılar. Onlar ise o sırada komşu kamplarda kendilerine barınak aldılar. Zenginler de fakirler de hem açlıktan hem de günlük katliamdan ötürü ümitsizliğe düşmüşlerdi. Ve eğer Tanrı onları iyi bir çoban gibi koyunlarını sürü halinde sıkıştırmasaydı, kuşatmayı sürdürmeye yemin etmiş olsalar da şüphesiz hepsi o sırada oradan tamamen kaçarlardı. Yine de birçoğu ekmek kıtlığı yüzünden günlerce daha yakın kalelerde yaşamları için gerekli şeyleri arıyorlar; ve daha sonra orduya geri dönmeyip kuşatmayı tamamen terk ediyorlardı.

O zamanlar gökyüzünde harika bir kızılalık gördük, ayrıca hepimizi korkutan büyük bir deprem hissettik; birçoğu da o sırada doğuya doğru düz bir yolda ilerleyen alaca renkli haç biçimli bir işaret gördü.

a. 1098	XVI¹. De egestate miserabili Christianorum et fuga comitis Blesensis^{k,1} [1] Anno² autem Domini M^oXC^oVIII^o, postquam regio illa Antiochena
	circumquaque a^a multitudine gentis nostrae prorsus devastata fuisset^{b,3}, magis a. 1098 magisque tam maiores quam minores^c fame nimia vexati sunt.⁴ [2] tunc famelicī comedebant surculos^d fabarum^e in agris adhuc crescentium, herbas- que multimodas et sale inconditas; carduos etiam, qui propter lignorum deficientiam^e non bene cocti linguas^f manducantium depungebant^g; equos, asinos camelosque, canes etiam et mures.⁷ pauperiores etiam bestiarum coria⁸
a. 1098	et annonae^a grana in stercorebus reperta comedebant^b. [3] frigora^{c,9}, calores, pluvias densas propter Deum^d perpassi sunt. tentoria eorum illic inveterata¹⁰ sunt et dirupta^e et imbrum continuatione putrefacta^f. qua de re multi eorum nonnisi caelo tegebantur. [4] itaque illi^g quasi aurum ter probatum igni septiesque^h purgatum¹¹, iamdudum a Domino praelecti, ut opinor, et in tanta calamitateⁱ examinati, a peccatis suis mundati^k sunt. diu enim agonizantes¹², si etiam^l gladius percussoris non deesset^m, martyrii cursum
	multi^a voluntarie complerent. forsitan a sancto^b Iob gratiam tanti exempli a. 1098 sumperunt¹³, qui in tormentis corporis sui animam purgans^c, Deum semper in mente tenuit. cum paganis^d bellant, propter Deum laborant^e. [5] licet Deus, qui cuncta creat, creata moderat^f 14, moderata sustentat, virtute gubernat, possit quaecunque^g vult vel destruere vel reparare, sentio^h, quod verbereⁱ Christianorum¹⁵ adnuit paganos ita subruī, qui tot temporibus cuncta quae Dei sunt, permittente^k ipso et promerente populo^l, viliter pessunderunt. Christianos quidem^m ab ipsis Turcis permittitⁿ occidi ad salvationis augmentum^o, Turcos autem^p ad animarum suarum detrimentum, quorum quosdam iam^q saluti praedestinos placuit Deo tunc a sacerdotibus^r baptizari.¹⁶ quos enim praedestinavit, hos et vocavit, necnon et^s magnificavit.¹⁷
a. 1098	[6] quid igitur^{a,2} fuerunt^b 18 de nostris nonnulli, ut superius audistis¹⁹, qui ab obsidione tam anxia se^c removerunt, alii propter egestatem, alii propter ignaviam^d, alii^e propter mortis timorem, primum^f pauperes, deinde locupletes. [7] Tunc^g Stephanus²⁰, comes Blesensis, ab obsidione^h discessit et per mare in Franciam repatriavit.²¹ unde doluimus omnes, quia vir erat nobis- sissimus et armis validusⁱ. quo discedente, sequenti die^k urbs Antiochia^l Francis^m est tradita.²² si perseverasset, multum inde cum ceteris gauderet. quodⁿ factum fuit^o ei ad^p opprobrium. nam non prodest alicui^q bonum initium, nisi fuerit bene consummatum^r.²³ in rebus quidem^s Domini ne in aliquantis deviem, quia in eis mentiri valde cavendum est^t, multa breviabo.²⁴
	[8] Ab ipso^a mense Octobri²⁵, ut dictum est^b, hieme transcurra sub- sequente^c, deinde verno tempore usque dum subintraret^d Iunius mensis, urbis obsidio perduravit.²⁶ multotiens^e invasiones et proelia^f invicem Turci et Franci egerunt²⁷; vincebant et vincebantur; nostri tamen saepius quam illi triumphabant. semel contigit plerosque de Turcis in flumen Fernum fugiendi cadere et in eo^g mersos infelicer interire^h.²⁸ cis flumen et citra flumenⁱ utraque gens saepe invicem bellabant. [9] castella quidem ante urbem optimates nostri composuerunt²⁹, quibus postea Turcos^k frequenti^l
a. 1098	exitu prosilientes^a vehementer cohibuerunt. unde bestiis eorum pascua saepe^b abstulerunt.³⁰ nec ab externis provinciae Armenis quicquam adlatum^c est^d, saepe tamen ipsi ad laedendum nostros procedebant.³¹

XVI.

Hristiyanların acıklı yoksulluğu ve Blois Kontu'nun kaçıışı hakkında.

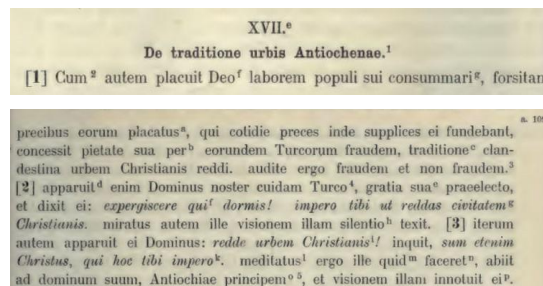
Rab'bin 1098. yılında, Antakya bölgesi ve çevresi halkımızın çokluğu tarafından tamamen harap edildikten sonra, başta büyükler ve küçükler olmak üzere herkes aşırı kıtlıktan pek çok kez sıkıntı çekti. O zamanlar açlar, hâlâ tarlalarda büyümekte olan bakla filizlerini, çeşitli

otları ve tuzla tatlandırılmamış olanları yiyorlardı; ayrıca odun kıtlığı nedeniyle iyi pişilmemiş olduklarından yiyenlerin dillerini tahriş eden dikenleri, atları, eşekleri, develeri, köpekleri ve fareleri de yiyorlardı. Daha yoksullar ise hayvanların derilerini ve gübreler içinde bulunan tahıl tanelerini yiyorlardı. Tanrı adına soğukları, sıcakları ve şiddetli yağmurları çektiler. Çadırları orada eskimiş, yırtılmış ve sürekli yağmurlardan çürümüştü; bu yüzden birçoğu gökten başka bir şeyle örtünmüyordu.

Böylece onlar, yedi kez ateşte sınanmış ve arıtılmış altın gibi, zannediyorum ki uzun zaman önce Rab tarafından önceden seçilmiş ve bu büyük felakette sinanarak günahlarından arındırılmışlardı. Nitekim uzun süre acı çektiler, hatta vurucunun kılıcı eksik olmasaydı bile birçoğu şehitlik yolunu gönüllü olarak tamamlayacaktı. Belki de Aziz Eyüp'ten böylesine büyük bir örneğin lütfunu aldılar; o, bedeninin azapları içinde ruhunu arındırarak Tanrı'yı her zaman aklında tuttu. Paganlarla savaşıyorlar, Tanrı adına emek veriyorlar. Her şeyi yaratan, yarattıklarını yöneten, yönetilenleri sürdüren, erdemle hükmeden Tanrı, dilediği her şeyi yok etmeye veya onarmaya muktedir olmasına rağmen, seziyorum ki, bu kadar uzun zamandır Tanrı'ya ait olan her şeyi bizzat izin vererek ve halkın hak etmesiyle aşağılayan paganların, Hristiyanların cezalandırılmasıyla böylece ezilmesine izin verdi. Hristiyanların bizzat Türkler tarafından öldürülmesine, kurtuluşun artması için izin verirken; Türklerin ise ruhlarının zararına olarak öldürülmesine izin verdi; ki bunlardan bazılarının kurtuluşa önceden belirlenmiş olanlarının o sırada Tanrı tarafından papazlarca vaftiz edilmesi hoş geldi. Çünkü önceden belirlediklerini çağırdı, hem de yüceltti.

Peki öyleyse? Yukarıda işittiğiniz gibi, bazılarının bu kadar endişeli kuşatmadan uzaklaşması gerçekleşti; kimisi yoksulluktan, kimisi korkaklıktan, kimisi ölüm korkusundan, önce fakirler, sonra soylular. O sırada Blois Kontu Stephanus kuşatmadan ayrıldı ve deniz yoluyla Fransa'ya geri döndü. Bundan dolayı hepimiz üzüldük, çünkü çok soylu ve elleri güçlü bir adamdı. O ayrıldıktan sonraki gün Antakya şehri Franklara teslim edildi. Eğer dayansaydı, diğerleriyle birlikte bundan çok sevinç duyardı. Bu durum onun için bir utanç vesilesi oldu; çünkü iyi bir başlangıç, eğer iyi bitirilmemişse kimseye fayda sağlamaz. Rab'bin işlerinde gerçekten de biraz sapmamak gerek, çünkü onlarda yalan söylemekten çok sakınmak gerekir; çok şeyi kısaltacağım.

Ekim ayının kendisinden başlayarak, kış geçip arkasından bahar mevsimi gelene ve Haziran ayına girilinceye kadar şehir kuşatması sürdü. Türkler ve Franklar karşılıklı olarak çok kez akınlar ve savaşlar yaptılar: galip geliyorlar ve yeniliyorlar; ancak bizimkiler onların zafer kazanmasından daha sık zafer kazanıyorlardı. Bir keresinde Türklerin çoğunun kaçarken Ferne << Asi >> nehrine düşmesi ve orada boğularak mutsuz bir şekilde ölmesi gerçekleşti; nehrin bu yakasında ve diğer yakasında her iki halk sık sık birbirleriyle savaştı. Soylularımız gerçekten de şehrin önüne kaleler kurdular; bunlarla daha sonra oradan sık sık dışarı fırlayan Türkleri şiddetle dizginlediler. Öyle ki onların hayvanlarının otlaklarını çoğu kez aldılar; dışarıdaki Ermeni vilayetlerinden hiçbir şey getirilmedi, ancak kendileri sık sık bizimkileri incitmek için ilerliyorlardı.

a. 1038 cui respondit ille: *numquid non^a phantasmati^b, brute, vis obedire?* reversus autem ille^c, postmodum siluit. [4] cui Dominus rursum apparuit, inquires: *cur non explesti quod^c tibi^d iussi?* *non est tibi^e haesitandum, nam qui^f hoc^g impero Dominus omnium sum.* ille autem non dubitans amplius, prudenter cum viris nostris negotium istud tractavit^h, ut sub machinationis suae studio urbem acciperent.ⁱ [5] quo prolocuto^j et filio suo obside dato^k domno Boamundo^l, ad quem sermo iste primitus exiit^m, quem et ipse primus movitⁿ: nocte quadam^o per scalas de chordis compactas^p ¹¹ XX de clientibus

nostris per muri summum intronisit. et non mora facta, statim porta est ^{a. 1038} aperta.¹² Franci quidem^a praeparati civitatem sunt ingressi. per^b chordas quoque^c iam introierant XL milites nostri, qui LX^d Turcos, custodes turrium, inventos ilico peremerunt.¹³ tunc alta voce omnes simul Franci exclamarunt: *Deus hoc vult, Deus hoc vult!*¹⁴ hoc enim^e erat^h signum exclamationis nostrae, cum aliquidⁱ boni negotii nostri acturi eramus^k. [6] quo

a. 1038 audito, vehementer Turci omnes exterriti sunt. aurora tunc^a albescente¹⁵, urbem Franci prorsus impetere coeperunt. cumque Turci primitus vexillum Boamundi^b vidissent^c rubicundum¹⁶ iam in sublime displicari^d et tumultum magnum¹⁷ undique iam concitatum et cornua Francorum in muri apice insonare et per vicos^e nudis ensibus late^f discurrere et gentem^g ferociter occidere: obstupefacti^h ¹⁸ coeperunt hacⁱ et illac fugere, unde plures qui potuerunt fugiendo^k in castrum, quod in rupe celsa est situm¹⁹, se intro-miserunt. [7] plebs²⁰ vero nostra cuncta, quae in vicis aut domibus¹

invenerunt, immoderate adripuerunt^a. at^b milites probitatis^c militiam tenu- a. 1038 erunt, Turcos persequendo et occidendo. [8] tunc admiratus Antiochiae, Aoxianus^d ²¹ scilicet, a rusticano^e quodam Armeno^f fugiens decollatus est. Qui caput abscisum^g Francis mox adtulit ipse^h.

XVII.

Antakya şehrinin teslimi hakkında.

Ancak Tanrı'nın halkının çilesini sonlandırması hoş geldiğinde, belki de orada her gün ona yalvaranların dualarıyla yatışarak, kendi merhametiyle, aynı Türklerin hilesi yoluyla, gizli bir teslimle şehrin Hristiyanlara geri verilmesini bahşetti; öyleyse hileyi ve hile olmayanı dinleyin. **Gerçekten de Rabbimiz, kendi lütfuyla önceden seçtiği bir Türk'e göründü ve ona şöyle dedi: "Uyan uyuşuk!" Sana buyuruyorum ki kenti Hristiyanlara geri ver! O ise bu vizyona hayret ederek onu sessizlikle örttü. Ancak Rab ona tekrar göründü: "Şehri Hristiyanlara geri ver!" dedi, "zira sana bunu buyuran Mesih'im ben". Bunun üzerine ne yapacağını düşünen adam, efendisine, Antakya prensine gitti ve o vizyonu ona bildirdi.**

Ona şu yanıtı verdi: "Ey hayvancağız, yoksa bir hayale itaat etmek mi istiyorsun?" O da geri dönerek bir süre sessiz kaldı. Rab ona tekrar görünerek şöyle dedi: "Sana buyurduğum şeyi neden yerine getirmedin? Tereddüt etmemelisin, çünkü bunu buyuran ben herkesin Rabbiyim." O da daha fazla şüphe etmeyerek, hilesinin çabasıyla şehri almak üzere adamlarımızla bu işi ustalıkla müzakere etti. Bu konuşulup oğlu da rehine olarak verildikten sonra, bu sözün ilk başta çıktığı ve kendisinin de ilk başlattığı lord Boamund'a, bir gece kınnap iplerden yapılmış merdivenler aracılığıyla adamlarımızdan yirmi kişiyi surların üzerinden içeri soktu. Ve hiç vakit kaybedilmeden kapı hemen açıldı.

Franklar gerçekten de hazırlıklı bir şekilde şehre girdiler. İpler aracılığıyla da kırk askerimiz çoktan içeri girmişti; onlar da kulelerin muhafızı olarak buldukları altmış Türk'ü derhal öldürdüler. O zaman hep birlikte yüksek sesle tüm Franklar şöyle bağırdı:

"Deus hoc vult, Deus hoc vult!" Tanrı bunu istiyor, Tanrı bunu istiyor!

Çünkü iyi işlerimizin bir kısmını yapacak olduğumuzda, bu bağırışımızın işaretiydi.

Bunu duyan bütün Türkler son derece korktu. Şafak o sırada ağarırken, Franklar şehre tümüyle saldırmaya başladılar. Ve Türkler Boamund'un kızıl sancağının yüksekte çoktan dalgalandığını, her yerden büyük bir gürültünün koptuğunu, surların tepesinde Frankların borularının öttüğünü, sokaklar boyunca çıplak kılıçlarla genişçe koşturduklarını ve halkı amansızca öldürdüklerini gördüklerinde: Aptallaşarak oraya buraya kaçmaya başladılar; bu yüzden kaçabilenlerin çoğu yüksek kayanın üzerine kurulu kaleye kendilerini attılar.

Bizim halkımız ise sokaklarda veya evlerde ne bulduysa ölçüsüzce ele geçirdi. Yiğit askerler ise Türkleri takip ederek ve öldürerek askerliklerini sürdürdüler. O sırada Antakya'nın yöneticisi, yani Aoxianus, kaçarken Ermeni bir köylü tarafından başı kesilerek öldürüldü. O da kesilen kafayı derhal Frankların yanına bizzat getirdi.

XVIII.¹

De lancea inventa²,¹

[1] Accidit^{1,2} autem, postquam civitas capta est, a quodam homine

a. 1098 lanceam unam³ inveniri, quam in ecclesia beati Petri apostoli³ fossa humo reptaem, adseverabat esse illam, de qua Longinus in latere dextro Christi secundum Scripturas pupugit⁴,⁴ aiebat⁵ enim hoc^d a sancto⁶ Andrea apostolo revelatum fuisse.⁵ [2] et cum sic inventa fuisset et episcopo Podiensi alque

Raimundo comit⁷ hoc ipse intinasset, id⁴ episcopus falsum esse putavit, a. 1098 comes⁶ vero verum⁶ speravit.⁷ [3] sed cum omnis populus hoc audito exultans Deum proinde glorificasset et per C. fore^d dies ab omnibus in veneratione magna haberetur⁸ et a comite Raimundo, qui eam custodiebat⁸, gloriose tractaretur, contigit⁷ multos de clero ac populo haesitare, quod non

a. 1098 esset illa lanceam⁹, sed ab homine illo stolido⁹ altera erat fallaciter inventa. [4] quapropter¹⁰ concilio inito et ieiunio triduo a^b cunctis statuto et facto⁶ cum^d supplicatione precum ad Deum, cum lignorum struem in

medio campo ante oppidum Archas succedissent¹¹ viii⁶ mense^b post a. 1098 Antiochiam captam, benedictione iudiciali¹¹ super ipsum^c agnom⁶ ab episcopis facta⁶, inventor lanceae per medium rogi flammantis, sicut ipse pro adfir-

a. 1098 manda veritate sua fieri poposcerat, ultro celeriter transievit.¹² quo transito⁶, illum hominem de flammis exeuntem tamquam reum in eule crematum conspexerunt¹² et in⁶ interioris⁶ corporis parte laesum morte⁶ intellexerunt, quod etiam rei exitus declaravit¹, cum die XII° ipso agnore⁶ cauterius¹³ obiit.¹³ [5] et quia ob honorem et amorem Dei omnes lanceam illam¹

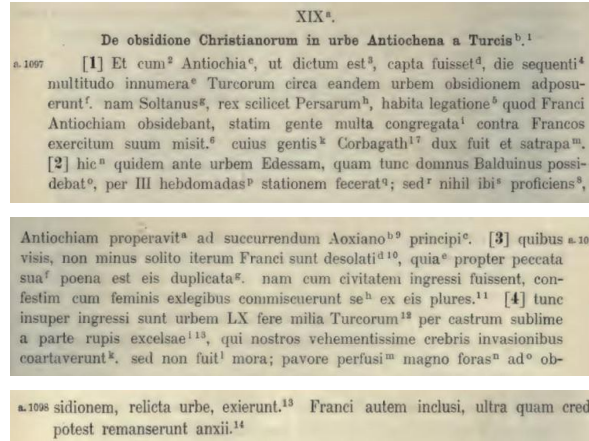
venerati fuerant, hoc iudicio sic peracto, contristati valde remanserunt in- a. 1098 creduli, qui prius existerant huius rei creduli. comes tamen Raimundus diu eam postea servavit¹⁴.¹⁴

XVIII.

Bulunan mızrak hakkında.

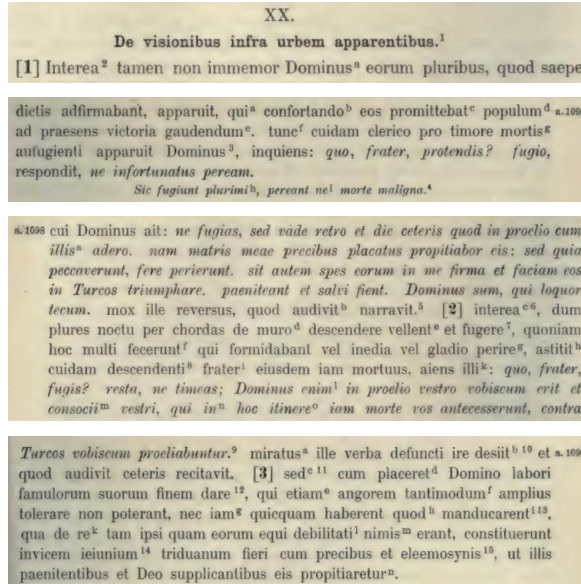
Şehir alındıktan sonra, aziz havari Petrus'un kilisesindeki bir çukurdan toprak kazılarak bir mızrak bulundu; adamın biri bunun, Kutsal Yazılara göre Longinus'un Mesih'in sağ böğrünü deldiği mızrak olduğunu iddia ediyordu; zira bunun aziz havari Andreas tarafından kendisine vahyedildiğini söylüyordu. Ve mızrak böylece bulunduktan sonra Podeli piskoposuna ve Kont Raimund'a bildirildiğinde, piskopos bunun yalan olduğunu düşündü, kont ise doğru olmasını umdu. Ancak bütün halk bunu işitip sevinerek bundan dolayı Tanrı'yı yücelttikten ve neredeyse yüz gün boyunca herkes tarafından büyük bir saygıyla görüldükten ve onu muhafaza eden Kont Raimund tarafından ihtişamlı bir şekilde muamele gördükten sonra, ruhtan ve halktan pek çok kişinin bunun Rab'bin mızrağı olmadığını, aksine o aptal adam tarafından hileyle başka birinin bulunduğunu düşünmesi gerçekleşti.

Bu sebeple bir meclis kurulup herkes tarafından üç günlük bir oruç ilan edildikten ve Tanrı'ya dualarla yakarış yapıldıktan sonra, Antakya'nın alınmasından sekiz ay sonra Archas kasabasının önündeki düzlükte bir odun yığını yakıp, piskoposlar bizzat ateşin üzerinde adli kutsama yaptıktan sonra, mızrağı bulan kişi, kendi iddia ettiği gerçeği kanıtlamak için bizzat kendisi hızlıca alevli yığının ortasından geçti. Oradan geçildiğinde, o adamı alevlerin içerisinden çıkarken sanki suçluymuş gibi derisi yanmış ve bedeninin iç kısımlarından yaralanmış halde gördüler ve öldüğünü anladılar; nitekim işin sonu da bunu açıkladı, çünkü on ikinci gün bizzat o acıyla dağlanarak öldü. Ve herkes o mızrağa Tanrı'nın onuru ve sevgisi uğruna saygı duyduğu için, bu yargı böylece gerçekleştiğinde, önceden bu olayın inananları olanlar, inançsızlar olarak çok üzgün kaldılar. Yine de Kont Raimund uzun süre sonra onu korudu.

XIX.

Türkler tarafından Antakya şehrindeki Hristiyanların kuşatılması hakkında.
Ve Antakya, söylendiği gibi, ele geçirildikten sonra, ertesi gün sayısız Türk kalabalığı aynı şehrin etrafına kuşatma kurdu. Zira Perslerin kralı olan Sultan, Frankların Antakya'yı kuşattığına dair haber aldıktan sonra, derhal çok sayıda insanı topladı ve Franklara karşı ordusunu gönderdi. Bu halkın komutanı ve valisi Kurdbagath'tı. Oysa bu adam, o sırada Lord Balduin'in sahip olduğu Urfa şehrinin önünde üç hafta boyunca konaklamıştı; fakat orada hiçbir başarı elde edemedi, prens Aoxian'a yardım etmek için Antakya'ya koştu. Bunlar görüldüğünde, Franklar her zamankinden az olmamak üzere yine üzüntüye kapıldılar, çünkü günahları yüzünden cezaları iki katına çıkmıştı. Zira şehre girdiklerinde, aralarından birçoğu hemen kurallara aykırı olarak kadınlarla birlikte oldu. O sırada ayrıca yüksek kayanın bulunduğu taraftaki kale yoluyla yaklaşık altmış bin Türk şehre girdi; onlar da sık sık yaptıkları saldırılarla bizi son derece sıkıştırdılar. Ancak uzun sürmedi; büyük bir korkuya kapılarak şehri terk edip dışarıdaki kuşatmaya çıktılar. İçeride kalan Franklar ise inanılmaz bir şekilde endişeli kaldılar.

XX.

Şehirde görülen vizyonlar hakkında.

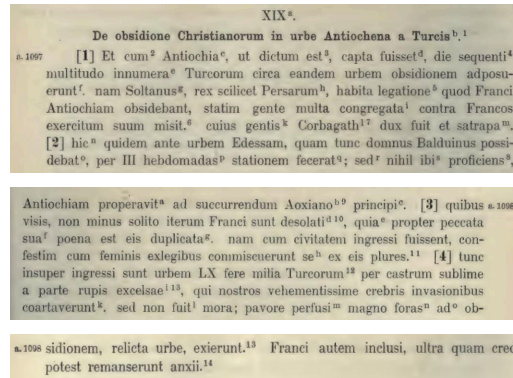
Yine de Rab aralarında pek çoğunu unutmayarak, sık sık sözleriyle doğruladıkları üzere göründü; onları teselli ederek halka şu anki zaferle sevinmeyi vaat ediyordu. O sırada ölüm

korkusuyla kaçan bir din adamına Rab göründü ve şöyle dedi: "Nereye gidiyorsun kardeşim?" O da cevap verdi: "Bahtsızca yok olmayayım diye kaçıyorum."

Pek çoğu böyle kaçar, kötü bir ölümle mahvolmasınlar. Rab ona şunu söyledi: "Kaçma, ama geri dön ve diğerlerine savaşta onlarla birlikte olacağımı söyle. Zira annemin dualarıyla yatışarak onlara lütfedeceğim: fakat günah işledikleri için neredeyse mahvoldular. Ancak onlardaki umut bana karşı sağlam olsun ve onları Türklere karşı galip kılacağım. Tövbe etsinler ve kurtulsunlar. Seninle konuşan Rab'bim ben." Çok geçmeden o adam geri döndü ve duyduklarını anlattı.

Bu sırada, birçoğu geceleyin surlardan iplerle aşağı inip kaçmak isterken (ki açlıktan veya kılıçtan ölmekten korkan pek çoğu bunu yapmıştı), aşağı inen birinin yanına çoktan ölmüş olan kardeşi dikilip ona şöyle dedi: "Nereye kaçıyorsun kardeşim? Dur, korkma; zira Rab savaşınızda sizinle birlikte olacak ve bu yolda sizden önce çoktan ölmüş olan yoldaşlarınız, Türklere karşı sizinle birlikte savaşacaklar." Ölenin sözlerine hayret eden o kişi gitmekten vazgeçti ve duyduklarını diğerlerine aktardı.

Fakat Rab'bin, hizmetkârlarının çektiği zahmete bir son vermesi hoşuna gittiğinde, onlar artık o kadar büyük bir ıstırapı daha fazla kaldıramıyorlardı ve artık yiyecek hiçbir şeyleri kalmamıştı; bu yüzden hem kendileri hem de atları aşırı derecede zayıf düşmüştü; birbirleriyle anlaşarak dualar ve sadakalar eşliğinde üç günlük bir oruç tutmaya karar verdiler; ta ki tövbe eden ve Tanrı'ya yalvaran onlara merhamet etsin.

XIX.

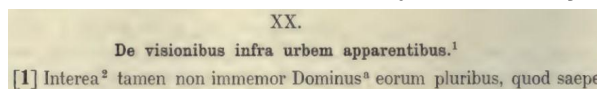
Hristiyanların Antakya Şehrinde Türkler Tarafından Kuşatılması Üzerine

Ve Antakya, söylendiği gibi, ele geçirildikten sonra, ertesi gün sayısız **Türk kalabalığı aynı şehrin etrafına kuşatma kurdu; çünkü Perslerin kralı olan Sultan**, Frenklerin Antakya'yı kuşattığına dair elçilik haberi alınca, hemen çok sayıda halkı toplayarak Frenklere karşı kendi ordusunu gönderdi. **Bu kavmin komutanı ve valisi Kurdboğa idi.**

Bu kişi hakikaten, o sırada Lord Baudouin'in sahip olduğu Urfa şehrinin önünde üç hafta boyunca karargah kurmuştu; fakat orada hiçbir ilerleme kaydedemeyerek Yağısıyan prensine yardım etmek için Antakya'ya acele etti.

Bunlar görüldüğünde, Frenkler her zamankinden az olmamak üzere yine dehşete kapıldılar; çünkü günahları dolayısıyla cezaları onlara iki katına çıkarılmıştı. Çünkü şehre girdiklerinde, derhal onlardan birkaçı kadınlarla yasadışı şekilde ilişkiye girdi.

O zaman ayrıca, yüksek kayalığın tarafındaki sarp kale üzerinden neredeyse 60 bin Türk şehre girdi; onlar da sık sık yaptıkları saldırılarla bizimkileri çok şiddetli bir şekilde sıkıştırdılar. Ama gecikme olmadı; büyük bir korkuya kapılarak şehri terk edip dışarıya çıktılar. İçeride mahsur kalan Frenkler ise, inanılmayacak kadar çok endişe içinde kaldılar.

dictis adfirmabant, apparuit, qui^a confortando^b eos promittebat^c populum^d a.1098 ad praesens victoria gaudendum^e. tunc^f cuidam clerico pro timore mortis^g aufugienti apparuit Dominus^h, inquis: quo, frater, protendis? fugio, respondit, ne infortunatus peream.
Sic fugiant plurimi^b, pereant neⁱ morte maligna.^h

a.1098 cui Dominus ait: ne fugias, sed vade retro et dic ceteris quod in proelio cum illis^a adero. nam matris meae precibus placatus propitiabor eis: sed quia peccaverunt, fere perierunt. sit autem spes eorum in me firma et faciam eos in Turcos triumphare. paeniteant et salvi fient. Dominus sum, qui loquor tecum. mox ille reversus, quod audivit^b narravit.^h [2] interea^c, dum plures noctu per chordas de muro^d descendere vellent^e et fugere^f, quoniam hoc multi fecerunt^f qui formidabant vel inedia vel gladio perire^g, astitit^h cuidam descendentis^h fraterⁱ eiusdem iam mortuus, aiens illi^k: quo, frater, fugis? resta, ne timeas; Dominus enimⁱ in proelio vestro vobiscum erit et consocii^m vestri, qui inⁿ hoc itinere^o iam morte vos antecesserunt, contra

Turcos vobiscum proeliabuntur.^h miratus^a ille verba defuncti ire desit^b 19 et a.1098 quod audivit ceteris recitavit. [3] sed^c 11 cum placeret^d Domino labori famulorum suorum finem dare¹², qui etiam^e angorem tantimodum^f amplius tolerare non poterant, nec iam^g quicquam haberent quod^h manducarent¹³, qua de re^k tam ipsi quam eorum equi debilitatiⁱ nimis^m erant, constituerunt invicem ieiunium¹⁴ triduanum fieri cum precibus et elemosynis¹⁵, ut illis paenitentibus et Deo supplicantibus eis propitiaretur^a.

XX.

Şehir içinde görülen vizyonlar üzerine.

Yine de Rab, onların birçoğunu unutmuyarak, sık sık sözleriyle doğruladıkları gibi, onlara göründü; çünkü onları teselli ederek halka şu anki zaferle sevinmelerini vadediyordu (1098 yılı). O sırada ölüm korkusuyla kaçan bir ruhtibine Rab göründü ve şöyle dedi: "Nereye, kardeş, uzanıyorsun?" "Kaçıyorum," diye yanıtladı, "talihsizce yok olmayayım diye." Çokları böyle kaçıyor, kötü bir ölümle yok olsunlar.

Kime Rab şöyle dedi: "Kaçma, ama geri dön ve diğerlerine söyle ki savaşta onlarla birlikte olacağım. Çünkü annemin dualarıyla yatışarak onlara lütfedeceğim: ama günah işledikleri için neredeyse yok oluyorlardı. Ancak onlardaki ümit benimle sağlam olsun ve onları Türkler karşısında zafer kazandıracağım. Tövbe etsinler ve kurtuluşa ersinler. Seninle konuşan Rabbim ben'im." Kısa süre sonra o geri döndü, duyduğunu anlattı.

Bu sırada, birçoğu geceleyin iplerle surdan aşağı inmek ve kaçmak isterken —çünkü açlıktan veya kılıçtan ölmekten korkan birçoğu bunu yapmıştı— inenlerden birinin yanına önceden ölmüş olan kardeşi dikildi ve ona şöyle dedi: "Nereye, kardeş, kaçırıyorsun? Dur, korkma; çünkü Rab sizin savaşınızda sizinle birlikte olacak ve bu yolda sizden önce ölümle gitmiş olan yoldaşlarınız, Türkler'e karşı sizinle birlikte savaşacaklar." Ölenin sözlerine hayran kalan o kişi gitmekten vazgeçti ve duyduklarını diğerlerine aktardı.

Ama Rab'bin, hizmetkarlarının çilesine bir son vermesi hoşuna gittiğinde, ki onlar artık bu sıkıntıyı bile daha fazla katlanamıyorlardı ve artık yiyecek hiçbir şeyleri yoktu, bu yüzden hem kendileri hem de atları aşırı derecede zayıf düşmüştü; birbirleriyle danışarak, tövbe edenlere ve Tanrı'ya yalvaranlara lütfetmesi için dualar ve sadakalarla birlikte üç günlük bir oruç tutulmasına karar verdiler.

XXI.

De bello a Francis Turcis mandato.¹

Interim statuto^o consilio², mandaverunt Turcis per Petrum heremitam

a.1098 quendam^a 3, quod nisi terram quae Christianis ab^b olim pertinebat^c, quietam eis dimitterent, die sequenti^d procul^d dubio bellum contra eos inirent.^h quod si aliter fieri vellent, aut per^e V aut per X aut^f per XX seu per C^u milites ab utraque parte electos fieret bellum, ne cunctis simul bellantibus, tanta^h gentium multitudo morereturⁱ, et quorum pars alteram superaret, urbem et regnum sine controversia libere acciperet^k.⁶ [2] hoc mandatum est, sed a

Turcis concessum non est⁷, et quia in multitudine gentis suae et in virtute a.1098 confidebant, vincere et destruere se posse^a nostros putabant^b. [3] aestimabantur^c quidem numero simul esse^d CCC milia^e 8, tam equites quam^f pedites.⁸ nostros vero milites sciebant effici pedites, debiles, inopes^g.⁹ [4] regresso^h 10 autem Petro legato, redditur responsum. quo audito, paraverunt se Franci adⁱ proeliandum^a, nihil haesitantesⁱ, sed in Deo^m spem suam penitusⁿ ponentes.¹¹ [5] principes Turcorum¹² multi erant, quos^o admiratos prae-

a.1098 nominabant. hi sunt^a: Corbagath, Maledueat^b, Amisoliman^c et multi alii^d, quos nominare perlongum est^e.

XXI.

Frankların Türklere savaş bildirmesi hakkında.

Bu arada kararlaştırılan bir meclisle, Türkler'e Münzevi Petrus adında biri aracılığıyla, eğer eskiden Hristiyanlara ait olan toprağı onlara huzur içinde bırakmazlarsa, ertesi gün hiç şüphesiz onlara karşı savaşa başlayacaklarını bildirdiler. Eğer başka türlü yapılmasını isterlerse, her iki taraftan seçilecek ister 5, ister 10, ister 20 veya 100 asker aracılığıyla savaş yapılmasını; zira herkesin aynı anda savaşmasıyla bu kadar çok insan kalabalığının ölmeyeceğini ve hangi taraf diğerini yenerse, şehir ve krallığı tartışmasız bir şekilde özgürce alacağını söylediler.

Bu bildirim yapıldı, ancak Türkler tarafından kabul edilmedi; ve kendi uluslarının çokluğuna ve cesaretlerine güvendikleri için bizimkileri yenip yok edebileceklerini düşündüler.

Gerçekten de hem süvari hem de piyade olarak toplamda 300 bin kişiyi olduklarını tahmin ediyorlardı. Bizim askerlerimizin ise piyadeler haline geldiğini, zayıf ve yoksul düştüğünü biliyorlardı.

Elçi Petrus'un geri dönmesiyle birlikte yanıt iletildi. Bunu duyan Frenkler, hiç tereddüt etmeden, tüm umutlarını tamamen Tanrı'ya bağlayarak savaşa hazırlandılar.

Çok sayıda Türk prensi vardı ki onları hayranlıkla/şaşkınlıkla anıyorlardı. Bunlar şunlardır: Corbagath, Maleducat, Amisoliman ve adlarını saymanın çok uzun süreceği daha pek çokları.

Türkçeye çeviren İbrahim Şimşek'in dipnotu:

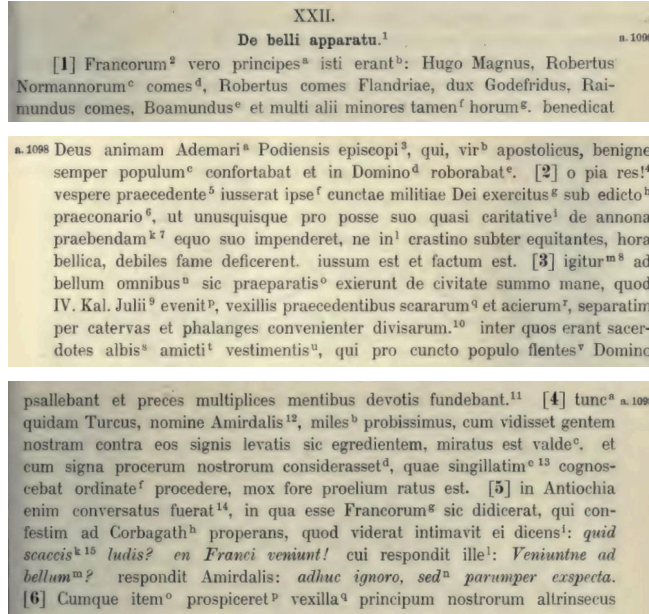
Corbagath: Musul Atabeyi Kerboğa (Körboğa). Antakya'yı kuşatan Haçlı ordularına karşı büyük bir orduyla üzerine yürüyen başkomutandır.

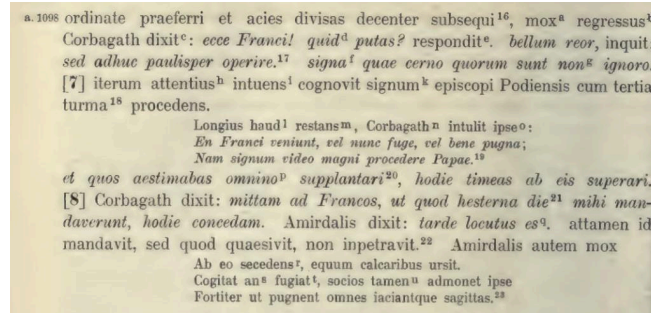
Maleducat: Türkçe ve Arapçadaki Melik unvanının (örneğin Melik Ahmed Gazi veya dönemin "Melik" unvanlı bir Türk beyinin) Latin harflerine ve söyleyişine dönüştürülmüş halidir.

Amisoliman: Arapça Emir Süleyman (Amir Süleyman) ifadesinin Latin kroniklerine aktarılmış şeklidir (kaynaklarda I.

Kılıç Arslan veya Süleyman adlı bir Türk emiri kastedilir).

Tevarihi Selçuk: KURD BAHADIR.

XXII.

Savaş Hazırlığı Üzerine

Hakikaten Frenklerin prensleri şunlardı: Büyük Hugo, Normandiyalı Robert, Flandreli Robert, Dük Godfrey, Kont Raymond, Boamund ve bunlardan daha küçük olan niceleri. Tanrı, her zaman halkı nazikçe teselli eden ve Rab'de güçlendiren apostolik bir adam olan Le Puy Piskoposu Ademar'ın ruhunu kutsasın!

Ey merhametli iş! Önceki akşam, Tanrı'nın ordusunun bütün askerlerine duyuru emriyle bizzat emir vermişti ki, herkes gücü yettiğinde, adeta hayırseverlik adına, atına yiyecek tedarik etsin; öyle ki ertesi gün savaş saatinde altlarında ata binerken zayıflar açlıktan güçten düşmesin. Emredildi ve yapıldı.

Böylece hepsi savaşa bu şekilde hazırlandıktan sonra, ki bu 28 Haziran'da gerçekleşti, en başta birliklerin ve safların sancakları, ayrı ayrı bölükler ve uygun şekilde bölünmüş falanks biçiminde şehirden sabahın erken saatlerinde çıktılar. Onların arasında beyaz giysiler giymiş rahipler vardı; onlar tüm halk için ağlayarak Rab'be ilahiler söylüyor ve adanmış zihinlerle çoklu dualar yakıyorlardı.

O sırada Amirdalis adında, son derece dürüst bir asker olan bir Türk, bizim halkımızın sancakları kalkmış halde onlara doğru böyle çıktığını gördüğünde çok şaşırdı. Ve tek tek tanıdığı soylularımızın sancaklarının düzenli bir şekilde ilerlediğini gözlemlediğinde, kısa sürede savaş olacağını düşündü.

Çünkü o daha önce Antakya'da bulunmuştu ve orada Frenklerin nasıl olduğunu öğrenmişti; o yüzden derhal Kerboğa'ya aceleyle giderek gördüğü şeyi ona şöyle diyerek bildirdi: "Neden satranç oynuyorsun? İşte Frenkler geliyor!" Ona o cevap verdi: "Savaşa mı geliyorlar?"

Amirdalis cevap verdi: "Şimdilik bilmiyorum, ama biraz bekle."

Ve yine her iki taraftan prenslerimizin sancaklarının düzenli bir şekilde öne sürüldüğünü ve bölünmüş safların düzgünce arkadan geldiğini gördüğünde, Kurd/Kurtdboğa hemen dönüp şöyle dedi: "İşte Frenkler! Ne düşünüyorsun?" O cevap verdi: "Savaş olduğunu düşünüyorum, dedi; ama yine de biraz bekle. Gördüğüm sancakların kime ait olduğunu biliyorum."

Tekrar daha dikkatli bakınca, üçüncü bir birlikle birlikte ilerleyen Le Puy Piskoposu'nun sancağını tanıdı.

Çok uzak olmayan bir yerde Kurd/Kurtdboğa bizzat söze başladı:

İşte Frenkler geliyor, ya şimdi kaç ya da iyi dövüş;

Çünkü görüyorum ki büyük Papa'nın sancağı ilerliyor.

Ve tamamen devrileceğini düşündüklerini, bugün onlardan yenilmekten kork.

Kurd/Kurtdboğa dedi ki: "Frenklere haber göndereceğim; dün bana ilettiklerini bugün kabul edeceğim." Amirdalis dedi ki: "Çok geç kaldın." Yine de şunu emretti, ama istediği şeyi elde edemedi. Amirdalis ise hemen

Ondan uzaklaşarak, atını mahmuzladı.

Kaçmayı mı düşünüyor, yoksa yine de dostlarını uyarıyor mu:

Hepsi cesurca savaşsın ve oklar fırlatsınlar diye.

Corbagath (veya Corbagat) kelimesinin harf harf ve ses ses Türkçe karşılığı analizi şu şekildedir:

C: Türkçe alfabedeki K sesini karşılar.

o: Türkçe alfabedeki ö veya o sesine karşılık gelir (Kör / Kür kelimesinin ilk ünlüsü).

r: Türkçe alfabedeki r sesidir.

b: Türkçe alfabedeki b sesidir (Boğa kelimesinin başındaki b).

a: Türkçe alfabedeki a sesidir.

g: Türkçe alfabedeki g veya ğ sesidir (Boğa kelimesindeki ğ sesi).

a: Türkçe alfabedeki a sesidir.

t: Türkçe alfabedeki t veya k sesinin Latin yazımına uyarlanmış biçimidir.

h: Ortaçağ Latin alfabesinde Doğu dillerindeki sesleri ve duraklamaları yansıtmak amacıyla kelime sonuna eklenen, Türkçe telaffuzda doğrudan seslendirilmeyen yardımcı sessiz harftir.

Türkçe Tam Karşılığı:

Körboğa veya Kürboğa

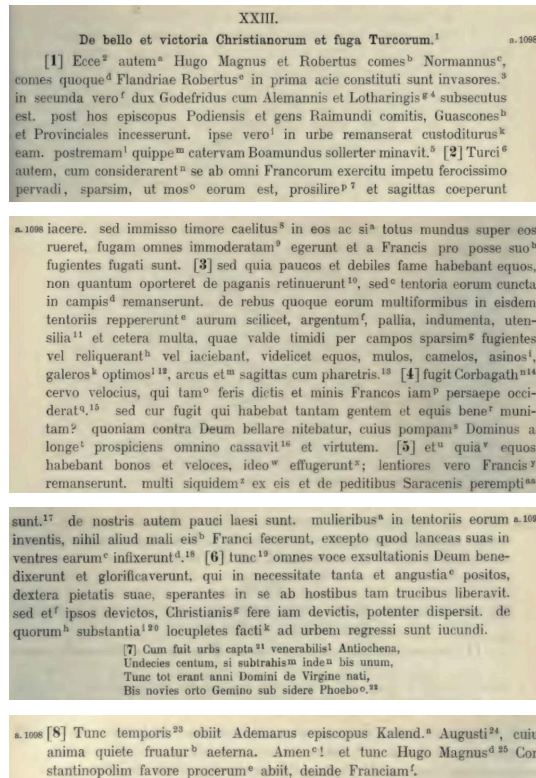
Kör / Kür: Eski Türkçede kahraman, yiğit, cesur veya gözü pek anlamlarına gelen kök sözcük.

Boğa: Güç ve kudret simgesi olan hayvan adı veya yiğit metaforu.

Tarihsel Karşılığı: Büyük Selçuklu Devleti'nin Musul Atabeyi Kürboğa'dır.

Latince yazılmış olan Corbagath ismi, savaşçı olan Kurd / Kurt kelimesinin bozulmuş halidir, bu konuda Ermeni kronikçiler bu

kelimeyi şu şekilde **Κούρτ** yazar ve Édouard Dulaurier bu Ermenice yazılmış kelimeyi **Kurdes (Kourt)**, olarak çevirir. Buda bize batılıların seslemde duydukları isimlerde harf düşmelerini ve kendi dil yapılarına aktarırken değişime uğradığını göstermekle beraber yazan kelimenin, Körboğa , Kürboğa yerine Kurt/Kurd boğa olabileceğini gösterir.

XXIII.

Savaş, Hristiyanların Zaferi ve Türklerin Kaçışı Üzerine

Büyük Hugo ve Normandiyalı Kont Robert ile Flandreli Kont Robert birinci safta saldırganlar olarak yerleştirildiler. İkinci safta ise Dük Godfrey, Almanlar ve Lorenliler ile arkadan geldi. Bunların ardından Le Puy Piskoposu ve Kont Raymond'ın halkı, Gaskonyalılar ve Provensallar ilerledi. O ise kenti korumak üzere şehirde kalmıştı. Boamund ise en son birliği ustalıkla yönetti.

Türkler ise bütün Frenk ordusu tarafından son derece vahşi bir hücumla kuşatıldıklarını gördüklerinde, adetleri olduğu üzere, dağınık bir şekilde ileri atıldılar ve oklar atmaya başladılar. Fakat üzerlerine gökten, sanki tüm dünya üzerlerine yıkılmış gibi bir korku salındığında, hepsi ölçüsüz bir kaça koyuldular ve ellerinden geldikince

kaçanlar Frenkler tarafından kovalandılar. Ancak açlıktan ötürü az ve zayıf atlara sahip oldukları için, **pagandan gerektiği kadarını alamadılar**; fakat onların bütün çadırları kırlarda kaldı. Aynı çadırlarda onların pek çok türden eşyasını buldular: yani altın, gümüş, giysiler, elbiseler, kap kacak ve daha nice şey; ki bunlar çok korkmuş halde kırlarda dağınık bir şekilde kaçarken ya bırakmışlar ya da fırlatmışlardı; yani atlar, katırlar, develer, eşekler, en güzel başlıklar, yaylar ve sadaklı oklar.

Türkçeye çeviren İbrahim Şimşek'in dipnotu:

Büyük Hugo ve Normandiyalı Kont Robert ile Flandreli Kont Robert birinci safta saldırganlar olarak yerleştirildiler. İkinci safta ise Dük Godfrey, Almanlar ve Lorenliler ile arkadan geldi. Bunların ardından Le Puy Piskoposu ve Kont Raymond'ın halkı, Gaskonyalılar ve Provensallar ilerledi. O ise kenti korumak üzere şehirde kalmıştı. Boamund ise en son birliği ustalıklı yönetti. < burada kastedilen dini değil batı mantığında etnik günümüz mantığında topluluk yada halk mantığındadır ve burada> **Türkler ise bütün Frenk ordusu tarafından son derece vahşi bir hücumla kuşatıldıklarını gördüklerinde, adetleri olduğu üzere, dağınık bir şekilde ileri atıldılar ve oklar atmaya başladılar.** < bahsedilen Türkler etnik köken manasındadır>

Birinci tespiti (Almanlar, Lorenliler, Gaskonyalılar, Provensallar): Orta Çağ Latin kroniklerinde gens (halk/kavim) veya coğrafi-bölgesel adlandırmalar, bugünkü modern etnik/milli kimlik bilincinin erken ve yerel temellerini oluşturur. Burada Haçlı ordusunun sadece dini bir kitle (Hristiyanlar) olarak değil; Norman, Alman, Lorenli, Gaskonyalı ve Provensallı gibi kendi yerel, kültürel ve bölgesel aidiyetlerine/kökenlerine göre koordine olan heterojen bir topluluklar koalisyonu olduğu vurgulanır. Yani dinden ziyade Orta Çağ'ın kavimsel/bölgesel kimlik mantığı hâkimdir.

İkinci tespiti (Türkler / Turci): Kronik, Müslüman güçleri veya karşı tarafı genel olarak Saraceni (Sarazenler) ya da paganus (paganlar/kâfirler) gibi dini/teolojik kategorilerle tanımlayabildiği halde, burada doğrudan Turci (Türkler) ifadesini kullanarak spesifik bir etnik ve askeri kimliğe odaklanır. Dolayısıyla buradaki Turci tanımı doğrudan etnik köken ve kavim bildiren bir karşılıktır.

Kurdboğa geyikten daha hızlı kaçtı; o ki daha önce pek çok kez o kadar vahşi sözler ve tehditlerle Frenkleri öldürmüştü. Peki bu kadar çok halka ve iyi atlarla donatılmış bir orduya sahip olan kişi neden kaçtı? Çünkü Tanrı'ya karşı savaşmaya çalışıyordu; onun görkemini uzaktan gören Rab, onun gücünü ve kudretini tamamen iptal etti. Ve iyi ve hızlı atlara sahip oldukları için böylece kaçtılar; daha yavaş olanlar ise Frenkler'e kaldı. Nitekim onlardan ve yaya Sarazenlerden birçoğu öldürüldü. Bizimkilerden ise çok azı yaralandı. Çadırlarında bulunan kadınlara ise Frenkler onlara kötülük olarak başka hiçbir şey yapmadılar, sadece mızraklarını karınlarına saplamaları müstesna.

O zaman hepsi sevinç sesleriyle Tanrı'yı kardettiler ve onu yüceltiler; O ki böylesine büyük bir sıkıntı ve darlık içindeyken, kendine güvenenleri bu kadar zalim düşmanlardan kendi merhametinin sağ eliyle kurtardı. Hristiyanlar neredeyse yenilmişken, yenilenlerin kendilerini ise kudretle dağıttı. Onların mallarıyla zenginleşmiş olarak neşeyle şehre geri döndüler.

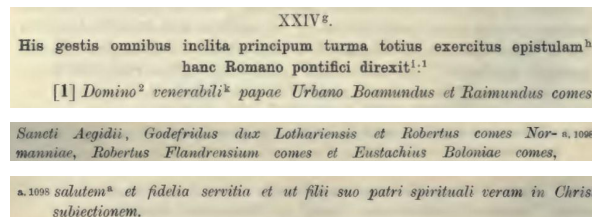
Saygıdeğer Antakya kenti ele geçirildiğinde,

On bir yüz, eğer ondan iki kere bir çıkarırsan,

İşte o kadarındaydı Tanrı'nın Bakire'den doğan yılları,

İkizler burcu altında Phoebus'un iki kere dokuz kez doğuşuyla.

O sırada, Ağustos ayının birincisinde Piskopos Ademar öldü; onun ruhu ebedi bir huzura kavuşsun. Amin! Ve o sırada Büyük Hugo, soyluların desteğiyle Konstantinopolis'e, ardından da Fransa'ya gitti.

[2] Volumus^a omnes et desideramus notum vobis fieri, quam magna Dei^{a. 1098} misericordia quamque evidentissimo ipsius^a adminiculo a nobis capta est Antiochia, et Turci, qui multa Domino nostro Jesu Christo^b intulerant opprobria, capti et interfecti sunt; et nos Hierosolymitani Jesu Christi iniuriam summi Dei vindicavimus, et nos, qui Turcos prius^c obsederamus^{d. 4}, qualiter postea a Turcis de Chorasane et Hierusaleni et Damasco multisque aliis terris venientibus obsessi fuimus^e et quomodo misericordia Jesu Christi liberati sumus. [3] cum igitur^f capta Nicaea¹, illam¹ maximam multitudinem Turcorum, sicut audistis, in Kalendas Julii nobis obciam² in valle Dorotillae^b decissemus⁸ et illum magnum Solimannum fugavissenus suisque omnibus et terra et rebus exspoliassetus, adquisita et pacificata tota Romania, ad obsidendam¹ Antiochiam venimus.⁹ cuius in obsidione^k multa mala¹ perpessi sumus, tum de bellis finitimorum Turcorum et paganorum in nos tam frequenter et copiose inruentium, ut verius diceremur^m obsessi ab illisⁿ, quos in Antiochia obsederamus. [4] tandem¹⁰ superatis omnibus bellis, ex eorum prospero eventu fides

a. 1098 Christiana exaltata est hoc modo: ego^a Boamundus, conventionem factam cum quodam Turco¹¹, qui ipsam mihi tradidit civitatem, scalas parum ante diem muro^b applicui, et sic^c civitatem antea Christo resistentem^d III° Nonas Iunii^e accepimus, et Cassianum¹, ipsius civitatis tyrannum, cum multis suorum militibus⁸ interfecimus¹², eorumque uxores et^b filios ac familias cum auro et argento et omnibus eorum possessionibus retinuimus.¹³ [5] asylum^{1. 14} autem Antiochenum^k a Turcis praemunitum habere non potuimus. sed cum in crastinum¹ asylum ipsum adgredi voluissemus^m, infinitam Turcorum multitudinem, quam multis diebus ad debellandumⁿ nobiscum venturam^o extra civitatem expectaveramus, per campos omnes discurrentem vidimus, qui III^a die nos obsederunt et praedictum asylum plus quam C eorum milia^p intraverunt¹⁵ ac per portam eiusdem³ asyli ad civitatem sub asilo constitutam, nobis illisque communem, inrumpere voluerunt^r. [6] nos autem in alio monte existentes ipsi asilo opposito, viam inter utrumque exercitum ad civitatem descendentem, ne ipsi nobis multo^s plures inrumperent, custodientes et intus et extra nocte et die bellantes, portas asyli ad civitatem descendentes intrare et ad castra¹ compulsi remeare.¹⁶ [7] cum ergo vidissem¹⁷, quod ex illa parte nihil¹ nocere potuissent, ita nos ex omni parte circumiverunt, quod^v nulli ex nostris exire^w vel ad nos venire potuerunt^z. qua de re ita desolati et adfliti omnes fuimus¹⁸, quod fame et multis aliis^r angustis morientes,

equos et asinos nostros famelicos interficientes, multi nostrum^a comederunt.¹⁹ a. 1098 [8] sed interim, clementissima Dei omnipotentis misericordia nobis^b subveniente et pro nobis vigilante, lanceam dominicam, qua Salvatoris nostri latus Longini²⁰ manibus perforatum fuit, S. Andrea apostolo cuidam famulo Dei ter revelante²¹, locum etiam ubi lancea iacebat demonstrante, in ecclesia beati Petri apostolorum principis invenimus. cuius inventionem aliisque multis divinis revelationibus ita confortati²² et corroborati fuimus, ut qui antea adfliti et timidi^c fueraimus, tunc ad proeliandum audacissimi promptissimique alii alios hortabamur. [9] tribus²³ igitur hebdomadis^a et IV diebus obsessi^e, in vigilia apostolorum Petri et Pauli²⁴, in Deo confidentes, de^f omnibus iniquitatibus nostris confessi, portas² civitatis cum omni nostro bellico apparatu exivimus, et tam pauci eramus, quod ipsi nos non contra eos pugnare sed fugere adfirmabant. [10] nobis autem omnibus paratis et tam peditum quam² militum certis ordinibus dispositis²⁵, ubi maior eorum virtus et fortitudo erat, audacter requisivimus cum lancea dominica et a¹ prima belli statione fugere eos cogimus. ipsi autem, ut nos eorum est, undique se dispergere coeperunt, occupando^k colles et vias ubicumque poterant nos¹ girare voluerunt. sic enim nos^m omnes interficere putaverunt. sed nobis multis bellis contra eorum calliditates et ingenia edoctis, gratia Dei et misericordia ita subvenit, ut qui paucissimi ad eorum comparationem eramus, omnes illos in unum cogimus et coactos, dextera Dei nobiscum dimicante, fugere etⁿ castra cum omnibus, quae in castris erant²⁶, relinquere compulsi. [11] quibus devictis^o itaque die fugatis et multis eorum milibus^p interfectis, ad civitatem laeti et hilares remeavimus. asylum autem supradictum admiratus quidam, qui in eo erat cum mille hominibus, Boamundo reddidit^{a. 27}, et per ipsius manum Christianae se fidei unanimiter^r subiegit. itaque^s Dominus noster Jesus Christus totam¹ Antiochiam Romanae religioni ac fidei mancipavit. [12] eorum^{u. 28}, quia solet

a. 1098 semper aliquod maestum intervenire laetis rebus, ille Podiensis episcopus, quem tuum vicarium nobis commiseras, peracto bello, in quo honeste fuit, et pacificata civitate, Kalendis Augusti mortuus est. [13] nunc²⁹ igitur^a filii tui commisso patre orbi, tibi spirituali patri nostro mandamus, ut qui hanc viam incepisti et sermonibus tuis nos omnes et terras nostras et quicquid in terris erat relinquere fecisti et cruce bauiando Christum sequi praecepisti et Christianum nomen exaltare commonuisti, complendo quae hortatus es ad nos venias^b et quoscumque poteris, ut tecum veniant, submoneas. hinc enim Christianum nomen sumpsit exordium. nam^c postquam beatus Petrus in cathedra³⁰, quam cotidie cernimus, inthronizatus fuit, illi, qui prius^d vocabantur Galilaei, primum hinc et principaliter vocati sunt Christiani. quid igitur in orbe rectius esse^e videtur quam ut tu, qui pater et caput Christianae religionis existis, ad urbem principalem et capitalem Christiani nominis venias et bellum, quod tuum^f est, ex tua parte conficias? [14] nos enim Turcos et paganos expugnavimus, haereticos autem, Graecos et Armenos, Syros, Jacobitasque⁸ expugnare nequivimus. mandamus igitur et remandamus tibi^b, carissimo patri nostro, ut tu pater et caput ad tuae paternitatis locum venias, et qui beati Petri es vicarius, in cathedra eius sedas et nos filios tuos in omnibus recte agendis obediens habeas et omnes haereses, cuiuscumque generis sint, tua auctoritate et nostra virtute¹ eradices²¹ et destruas, et sic nobiscum viam Jesu Christi a nobis inceptam et a te praedicatam perficias et^k portas etiam utriusque Hierusalem nobis aperias et Sepulcrum Domini liberum atque Christianum nomen super omne nomen exaltatum facias. si enim ad nos teneris et viam per te inceptam nobiscum perfeceris, totus mundus tibi obediens erit. quod ipse te facere faciat qui Deus¹ vivit et regnat in saecula saeculorum. Amen^m.

Tüm bu olayların ardından seçkin prensler topluluğu, tüm ordunun şu mektubunu Roma pontifexine gönderdi:

Saygıdeğer efendi Papa Urbanus'a; Boamund ve St. Gilles'li Raimund kontu, Saint-Gilles'li [Raimund], Lotharingia dükü Godefridus, Normandiya kontu Robert, Flandreliler kontu Robert ve Bolonya kontu Eustachius, selamlar, sadık hizmetler ve tıpkı oğulların kendi ruhani babalarına duyduğu gibi, Mesih'te gerçek bir boyun eğiş.

Hepimiz biliyoruz ve size bildirilmesini istiyoruz ki, Tanrı'nın ne büyük merhametiyle ve bizzat **O'nun en açık yardımıyla Antioch <Antakya> bizim tarafımızdan ele geçirildi; Rabbimiz İsa Mesih'e karşı pek çok hakarete bulunan Türkler yakalandı ve öldürüldü;** ve bizler, Kudüslüler İsa Mesih'in uğradığı haksızlığın intikamını Yüce Tanrı adına aldık; ve bizler ki **daha önce Türkleri kuşatmıştık, daha sonra Horasan'dan, Kudüs'ten, Şam'dan ve daha pek çok ülkeden gelen Türkler tarafından nasıl kuşatıldığımızı ve İsa Mesih'in merhametiyle nasıl kurtulduğumuzu [bilmenizi isteriz].**

Nicaea ele geçirildikten sonra, duyduğunuz üzere, Temmuz ayının ilk gününde Dorotilla vadisinde önümüze çıkan o pek çok Türk kalabalığını bozguna uğrattıktan, o büyük Süleyman'ı kaçırdıktan ve onu tüm topraklarından ve eşyalarından soyup soğana çevirdikten, tüm Romania'yı ele geçirip barıştıktan sonra, Antakya'yı kuşatmaya geldik. Bu kuşatma sırasında öyle çok kötülük çektik ki, **gerek komşu Türklerin ve paganların sık sık ve bolca üzerimize saldırılarından ötürü, Antakya'da kuşattığımız kişiler tarafından kuşatılmış olduğumuz** söylenebilirdi.

Sonunda tüm savaşların üstesinden gelinerek, bunların hayırlı sonucu sayesinde Hristiyanlık şu şekilde yüceltildi: Ben Boamund, şehri bana teslim eden bir Türk ile anlaşma yaparak, günden kısa süre önce surlara merdivenler dayadım ve böylece daha önce Mesih'e direnen şehri Haziran'ın 3. günü aldık; ve bu şehrin tiranı olan Cassianus'u, askerlerinin çoğuyla birlikte öldürdük; eşlerini, oğullarını ve ailelerini altın, gümüş ve tüm mallarıyla birlikte tuttuk.

Ancak Antakya kalesini Türkler tarafından önceden güçlendirilmiş olduğu için ele geçiremedik. Fakat ertesi gün kaleye saldırmak istediğimizde, günlerdir bizimle savaşmak üzere şehrin dışında gelmesini beklediğimiz sonsuz [sayıdaki] Türk kalabalığının tüm tarlalarda koşuşturduğunu gördük. Üçüncü gün bizi kuşattılar ve adı geçen kaleye yüz binden fazla Türk girdi ve aynı kalenin kapısından, hem bize hem de onlara ortak olan, kalenin altındaki şehre girmek istediler.

Biz ise kalenin karşısındaki diğer dağda bulunarak, her iki ordu arasında şehre inen yolu, daha birçoğunun aramıza girmesini engellemek için koruyarak, gece gündüz hem içeride hem dışarıda savaşarak, kalenin şehre inen kapılarına girmelerini ve karargahlarına geri dönmelerini sağladık.

Dolayısıyla o taraftan hiçbir zarar veremediklerini gördüklerinde, bizi her taraftan kuşattılar; öyle ki hiçbirimiz dışarı çıkamadık veya bize kimse gelemedi. Bu yüzden öyle bir çaresizlik ve keder içindeydik ki, açlıktan ve diğer sıkıntılardan ölmek üzereydik; açlıktan zayıf düşmüş atlarımızı ve eşeklerimizi öldürerek, birçoğumuz onları yedik.

Fakat bu sırada, Her Şeye Gücü Yeten Tanrı'nın en merhametli yardımı bize yetişip bizim için gözetirken, **Kurtarıcımızın yan tarafının Longinus'un elleriyle delindiği İsa'nın kutsal mızrağını, Aziz Andreas Havari'nin Tanrı'nın bir kuluna üç kez vahiy yoluyla bildirmesi ve mızrağın yattığı yeri göstermesi üzerine, havarilerin önderi Aziz Petrus kilisesinde bulduk.** Bu keşif ve diğer pek çok ilahi vahiy sayesinde o kadar rahatladık ve güçlendik ki, daha önce ezilmiş ve korkmuş olan bizler, o zaman savaşmak için son derece cesur ve istekli bir şekilde birbirimizi teşvik ettik.

Böylece üç hafta ve dört gün boyunca kuşatılmış olarak, Petrus ve Pavlus havarilerin bayram arifesinde, Tanrı'ya güvenerek, tüm günahlarımızı itiraf edip, tüm savaş teçhizatımızla şehrin kapılarından çıktık; ve o kadar azdık ki, onlar bizim kendileriyle savaşımayacağımızı, aksine kaçacağımızı iddia ediyorlardı.

Biz ise hepimiz hazır olup, piyadeler ve süvariler belirli düzenlerde konuşlandırılmışken, onların en büyük erdem ve gücünün olduğu yerde, Kutsal Mızrak ile cesurca ilerledik ve onları savaşın ilk durağından kaçmaya mecbur ettik. Onlar ise, adetleri olduğu üzere, her yere dağılmaya başladılar; tepeleri ele geçirerek ve yolları tutup nerede olurlarsa olsunlar bizi kuşatmak istediler. Böylece hepimizi öldüreceklerini sandılar. Ancak onların hilelerine ve düzenbazlıklarına karşı nice savaşlarla eğitilmiş olan bizlere, Tanrı'nın lütfu ve merhameti öyle bir yardım etti ki, onlara kıyasla çok az sayıda olmamıza rağmen, hepsini bir araya topladık ve Tanrı'nın sağ eli bizimle savaşıırken, onları kaçmaya ve kargahtaki her şeyi geride bırakmaya mecbur ettik.

Onlar yenilip tüm gün boyunca kovalandıktan ve binlercesi öldürüldükten sonra, neşeyle ve sevinçle şehre geri döndük. Yukarıda adı geçen kaleye hayran kalan, içindeki bin adamıyla birlikte biri, [kaleyi] Boamund'a teslim etti ve onun aracılığıyla birlik içinde Hristiyan inancına boyun eğdi. Böylece Rabbimiz İsa Mesih, tüm Antakya'yı Roma dinine ve inancına emanet etti.

Ancak, sevinçli olayların arasına daima hüznü bir şeyin girmesi adet olduğu üzere, bize vekil olarak tayin ettiğin o Le Puy piskopusu, savaş bittikten, kendisi onurlu bir şekilde savaştıktan ve şehir barışa kavuştuktan sonra, 1 Ağustos'ta öldü.

Şimdi ise, atanmış babalarından mahrum kalmış evlatların olarak, sana, yani ruhani babamıza buyuruyoruz ki; sen ki bu yolu başlattın ve sözlerinle hepimizi, topraklarımızı ve yeryüzünde ne varsa terk etmemizi sağladın, haçları taşıyarak Mesih'i izlememizi buyurdun ve Hristiyan adını yüceltmemizi öğütledin; öğütlediğin şeyleri yerine getirerek yanımıza gel ve yanına gelebilecek herkesi seninle gelmeye teşvik et. Çünkü Hristiyan adı burada ilk kez başlamıştır. Zira kutlu Petrus her gün gördüğümüz tahta oturtulduktan sonra, daha önce Celileliler olarak adlandırılanlar, ilk kez ve esas olarak burada Hristiyanlar olarak adlandırıldılar. O halde dünyada, Hristiyan dininin babası ve başı olan senin, Hristiyan adının ana ve başkentine gelip, sana ait olan savaşı kendi tarafında bitirmenden daha doğru ne görülebilir?

Biz çünkü Türkleri ve paganları yendik, ancak sapkınları; Grekleri ve Ermenileri, Süryanileri ve Yakobitleri yenemedik. Bu yüzden sevgili babamız sana buyuruyor ve haber gönderiyoruz ki; sen, baba ve baş olarak babalığının yerine gel ve kutlu Petrus'un vekili olan sen, onun tahtına otur ve biz evlatlarını her türlü doğru eylemde itaatkar kıl. Her ne türden olurlarsa olsunlar tüm sapkınlıkları kendi otoriten ve bizim gücümüzle kökünden kazı ve yok et. Ve böylece bizimle birlikte, senin vaaz ettiğin ve bizim başlattığımız İsa Mesih'in yolunu tamamla ve her iki Kudüs'ün kapılarını bize aç, Rab'bin Mezarını özgür kıl ve Hristiyan adını her adın üzerinde yüceltilmiş yap. Zira eğer yanımıza gelirsen ve senin başlattığın yolu bizimle tamamlarsan, tüm dünya sana itaat edecektir. Bunu sana, yüzyıllar boyunca yaşayan ve hüküm süren Tanrı yaptırsın. Amin.

XXV.
De invasione aliarum urbium. De castri Archas inacta obsidione et de a. 1098
itinere et aduentu Francorum ad Hierosolymam^{3,1}
[1] Cumque² apud Antiochiam per IV menses viri nostri et equi
eorum⁴, requie et edulio refecti, vires pristinas resumpsissent, qui multis
diebus multo labore⁶ fatigati fuerant, pars una exercitus, sumpto⁷ consilio,
Syriam adierunt interiorem⁸, desiderantes tramitem Hierosolymitanum⁶ di-

a. 1098 latare^{a 4}, in quo^b Boamundus et comes Raimundus maiores exstiterunt^c. alii enim^d principes in partibus^e Antiochenis adhuc morabantur.⁵ [2] sed hi^f duo⁶ cum gente sua duas^g urbes, Baram^h videlicetⁱ et Maram, magnae probitatis invasione comprehenderunt. priore^k quarum citissime capta et caede civium prorsus depopulata raptisque omnibus quae in ea reppererunt^l, festini^m alteram adierunt^{n, 7} ubi obsidione per XX dies⁸ acta^o, famem

nimiam gens nostra pertulit. dicere perhorreo, quod plerique nostrum famis a. 1098 rabie nimis^a vexati^b abscedebant^c de natibus^d Saracenorum iam ibi mortuorum frusta^d, quae coquebant et mandebant^e et parum ad ignem assata ore truci devorabant^f. itaque plus obsessores quam obsessi angebantur. [3] interea¹⁰ machinis, quas^g potuerunt^h, factis etⁱ muro admotis, magnae audacitatis adsultu, suffragante Deo, per muri fastigium Franci se intro-miserunt; qui die illo et^k sequenti¹¹ cunctos Saracenos a maiore usque ad minimum occiderunt totamque substantiam eorum diripuerunt. [4] qua¹²

a. 1099 urbe sic detrita^a, Boamundus Antiochiam remeavit, de qua tunc homines Raimundi comitis, quos ibi^b proportionis suae custodes¹³ posuerat^a, elimi-navit. quam urbem postea cum tota provincia possedit. aiebat^d enim, per prolocutionem suam et machinamentum¹⁴ eam^a adquisitam^f fuisse. [5] comes¹⁵ vero Raimundus, iuncto sibi Tancredo, coeptum^g iter tenuit. Robertus etiam comes Normannus^h die secundo discessionisⁱ a Mara urbe, quam ceperant, eidem exercitui adgregatus est. [6] Anno^k autem M^oXC^oIX^o ab incarnatione Domini profecti sunt ad castrum Archas dictum¹⁶, ad radicem montis Libani situm, quod condidit

Aracaeus^a, ut legitur, Chanaan filius, nepos Noe. sed quia difficillimum est a. 1099 ad capiendum¹⁷, per V fere septimanas ante illud in obsidione laborantes¹⁸ astiterunt nihil proficientes. [7] dux equidem Godefridus et Robertus, comes Flandrensis^b, non multo post exercitum illum subsecuti sunt. qui Gibellum^c castrum obsidione^d vexabant, quando^e habita^f legatione^g istis succurrendi habuerunt¹⁹; unde confestim Gibellum dimiserunt et ad exercitum causa

a. 1099 bellandi mandati festini^a perrexerunt; cum quibus postea circa oppidum sederunt, nam bellum, pro quo illuc iverant, non habuerunt. [8] in illa tunc obsidione²⁰ Anselmus^b de Riboti Monte^c, miles strenuus, ictu lapidis interit. [9] tunc autem facto invicem consilio^{d 21}, decreverunt pariter^e quod si aliquamdiu ibi morati fuerint^f et castrum^g illud capere non potuerint^h, detrimentum inrestaurabileⁱ cunctis^k inde continget. dixerunt^l esse operae pretium, ut, dimissa obsidione, vadant per viam illam, quam commercii sciunt esse expertem^{m 22}, dum adhuc tempus messonis eos Hierosolymam ituros

expectat; et dum sic iverint, de messibus undique iam adultis vivere pote- a. 1099 runt et tali stipendio a Deo praeparato^a, ad locum desideratissimum, ipso^b ducente, pervenient^c. sic laudatum est et sic^d factum est. [10] Tentoriis^b igitur^f collectis²³, abeuntes^g transierunt urbem Tripolim. qua transita, iuxta Gibellulum^h castellum^{i 24} meaverunt. Aprilis erat mensis²⁵

a. 1099 et iam^a de messibus vivebant. ultra deinde progressi, prope urbem Bery-tum^{b 26} transigentes^c, invenerunt urbem^d aliam, quam legimus Sidonem²⁷ vocabulo dictam, in terra Fenice^e, quam condidit Sidon filius Chanaan, a quo Sidonii^f. exin^g Sareptam^h Sidoniae,²⁸ dehincⁱ invenerunt Tyrum²⁹

civitatem peroptimam, unde fuit Apollonius, de quo legimus^{a, 30} de his a. 1099

a. 1099 duabus urbibus^a Evangelista³¹ sonat: *in partes Tyri et Sidonis*. nunc autem regionis incolae priorem Sagittam, alteram^b vero^c Sur^d nominant. nam hebraice Soor³² dicitur^e. [11] deinde castellum Ziph^{f 33} nominatum, in VI° miliario a Ptolomaida^g. post has transierunt ante^h Ptolomaidam, prius Aeconⁱ dictam³⁴, quam quidam nostrorum^k errantes Acharon esse putabant^l. sed Acharon urbs est Philistaea prope Ascalonem, inter Janniam et Azotum³⁵.

Aecon vero, id est Ptolomaida, ab austro habet Carmeli montem.³⁶ iuxta a. 1099 quam^a transeuntes^b, ad dexteram reliquerunt oppidum Caypham^{c 37} dictum, post haec^d iuxta Doram^{e 38}, exin^f iuxta Caesaream Palaestinae^{g 39} incessimus, quae quidem antiquitus^h dicta estⁱ altero^k nomine Turris Stratonis, in qua Herodes, Agrippa dictus, nepos illius Herodis, in^l cuius tempore natus est Christus, consumptus^m a verminibus, expiravit infelicit. [12] tum^a quidem

a. 1099 ad dexteram partem reliquerunt maritimam^a et Arsuth^b oppidum⁴⁰, et^c per urbem nomine Ramatha sive Arimathia^{d 41} perrexerunt, de qua Saraceni incolae^e aufugerant^f pridie quam illuc pervenissent Franci.⁴² illic annonam multam invenerunt^g, de qua iumenta sua^h oneraveruntⁱ et^k usque Hiero-solymam^l portaverunt.⁴³

[13] Mora^a quippe^b ibi per IV dies facta⁴⁴, cum basilicae S. Georgii a. 1099 episcopum praefecissent^c et in arcibus urbis homines ad custodiendum locassent^d, Hierosolymam iter suum protenderunt^e. ipso die⁴⁵ usque^f castellum, quod Emaus⁴⁶ dicitur, ambulaverunt, quod iuxta se habet Modin⁴⁷,

a. 1099 civitatem Machabaeorum^a. [14] nocte vero sequenti⁴⁸ C milites de probiori-bus conscenderunt equos^b, qui aurora clarescente^c prope Iherusalem trans-euntes usque Bethleem^d properaverunt⁴⁹: de quibus erat Tancredus unus, alter vero^e Balduinus^{f, 50} quod cum Christiani, qui inibi^g conversabantur^h, comperirentⁱ, Graeci videlicet et Syri⁵¹, Francos illuc^k advenisse, gravi

sunt gaudio magno^a valde. ignorabant^b tamen primitus quae gens essent, a.1099 putantes^c eos vel Turcos vel Arabes esse.⁵² [15] sed cum aperte propius eos intuerentur et eos non dubitent^d esse Francos, statim gaudent^e cruci-

a.1099 bus adsumptis^a et textis⁵³, obviam flendo et^b pie cantando processerunt eis: flendo, quoniam metuebant ne tantillum gentis a multitudine tanta paganorum, quos in patria esse sciebant, facillime quandoque^c occiderentur^d; cantando, quoniam congratulabantur eis^e quos diu desideraverant esse^f venturos, quos^g Christianismum, a nefandis tandiu^h pessumdatum, in honorem debitum et pristinumⁱ relevare^k sentiebant^l.⁵⁴ [16] facta autem ilico^m in basilica beatae Mariae⁵⁵ supplicationeⁿ ad Deum devota^o, cum locum in quo^p Christus natus fuit visitassent, dato Syris^q osculo pacifico^r.⁵⁶ ad urbem sanctam Iherusalem^s celeriter regressi^t sunt. [17] ecce^u subsequens exercitus^v 57, relicta in^w sinistra parte Gabaon⁵⁸, quae ab Iherosolymis L

distat stadiis, ubi Josue soli imperavit et lunae^a, civitati^b tunc adpropin- a.1099 quavit^c, et cum^d praecursores signiferi vexilla^e elevata civibus monstrassent, protinus contra eos interni hostes exierunt. sed qui festini sic^f exierant, festinatus in urbem^g mox repulsi sunt^h 59.
Lucisⁱ septemae iam Iunius igne calebat,
Iherusalem Franci cum vallant obsidione.⁶⁰

XXV

Diğer şehirlerin istilası hakkında. Arcas kalesinin kuşatması ele alınmadan, Frankların Kudüs'e gidişi ve varışı hakkında.

Ve adamlarımız ve atları Antakya'da dört ay boyunca dinlenme ve gıdayla yenilenerek, günlerce çok fazla emekle yorulmuş olan ilk güçlerini yeniden kazandıklarında, ordunun bir kısmı, konsey alarak, Kudüs yolunu tutmayı isteyerek iç Suriye'ye ulaştı; ki burada Boamund ve Raimund kontu önde gelenlerdi. Zira diğer prensler hâlâ Antakya bölgelerinde kalmaktaydılar.

Ancak bu ikisi halklarıyla birlikte, büyük bir yiğitlikle iki şehri, yani Baram ve Maram'ı istila ederek ele geçirdiler. Bunlardan ilki çok hızlı bir şekilde ele geçirilip yurttaşların katledilmesiyle tamamen nüfussuzlaştırıldıktan ve içinde bulunan her şey yağandıktan sonra, ikincisine aceleyle ulaştılar. **Orada yirmi gün boyunca kuşatma gerçekleştirilerek, halkımız aşırı kıtlık çekti. Söylemeye dehşet duyuyorum ki, çoğumuz kıtlığın çılgınlığıyla aşırı derecede sıkıntı çekerek, orada halihazırda ölmüş olan Sarazenlerin kalçalarından parçalar kesiyorlardı; bunları pişirip çiğniyorlardı ve ateşte çok az kızartılmış olanları vahşi bir ağızla yutuyorlardı. Ve böylece kuşatanlar, kuşatılanlardan daha fazla sıkıntı çekiyordu.**

Bu sırada ellerinden gelen makineleri yapıp sura yaklaştıracak, büyük bir cesaretle saldırarak, Tanrı'nın desteğiyle Franklar surların tepesinden içeri girdiler; ki o gün ve sonrakinde büyüktü küçüğe tüm Sarazenleri öldürdüler ve onların tüm mal varlıklarını yağmaladılar.

Şehir bu şekilde harap edildikten sonra, Boamund Antakya'ya geri döndü; buradan daha önce orada kendisinin orantısının korumaları olarak yerleştirmiş olduğu Kont Raimund'un adamlarını uzaklaştırdı. ki şehre sonradan tüm eyaletle birlikte sahip oldu. Zira kendi konuşması ve makinesiyle onun edinilmiş olduğunu iddia ediyordu.

Ancak Kont Raimund, yanına Tancred'i katarak başladığı yolunu sürdürdü. Normandiya kontu Robert de, ele geçirdikleri Mara şehriden ayrılışın ikinci gününde aynı orduya katıldı. Rab'bin enkarnasyonundan 1099 yılında ise, okunur ki, Lübnan dağının kökünde yer alan ve Nuh'un torunu, Kenan'ın oğlu Araceli'nin kurduğu Arcas denen kaleye hareket ettiler. Ancak ele geçirilmesi çok zor olduğu için, neredeyse beş hafta boyunca ondan önce kuşatmada emek vererek hiçbir ilerleme kaydetmeden durdular.

Dük Godefridus ve Flandralı kont Robert ise, o ordunun pek arkasından gelmemişlerdi. Onlar Gibellum kalesini kuşatmayla rahatsız ediyorlardı, ne zaman ki bunlara yardım etme elçiliği gerçekleşti: bu yüzden derhal Gibellum'u bırakıp savaş emri sebebiyle aceleyle

ilerlediler; ki daha sonra onların etrafında şehir etrafında oturdular, zira gitmiş oldukları savaşları yoktu.

O zamanki o kuşatmada, Riboti Dağı'ndan cesur bir asker olan Anselmus bir taş darbesiyle öldü.

Ancak o zaman karşılıklı konsey yapıldıktan sonra, eğer bir süre orada kalıp o kaleyi ele geçiremezlerse, herkes için onarılamaz bir zararın bundan doğacağına karar verdiler. Kuşatmayı bırakıp, ticaretin deneyimli olmadığını bildiği o yoldan gitmelerinin degeceğini söylediler, henüz ekin zamanı onları Kudüs'e gideceklerini beklerken; ve böylece gittiklerinde, her yerde halihazırda yetişmiş olan ekinlerden yaşayabileceklerdi ve Tanrı tarafından hazırlanmış böyle bir maaşla, en çok istenen yere, kendisinin yönlendirmesiyle varacaklardı. Öyle övüldü ve öyle yapıldı.

Çadırlar toplandıktan sonra, gidenler Trablus şehrinden geçtiler. O geçildikten sonra, Gibellulum kasacığının yakınından geçtiler. Nisan ayıydı ve halihazırda ekinlerden yaşıyorlardı. Öteye doğru ilerleyerek, Berytus şehrinin yakınından geçerek, Fenike topraklarında, Kenan'ın oğlu Sidon'un kurduğu, Sidonluların kendisinden olduğu, Sidon vocabulo dictam [Sidon adıyla anılan] başka bir şehri buldular. Ondan sonra Sidonya'nın Sarepta'sını buldular. Buradan Evangelist'in iki şehir hakkında seslendiği en iyi şehri, Apollonius'un olduğu, hakkında okuduğumuz Tyre'ı buldular: Tır ve Sidon taraflarında. Şimdi ise bölgenin sakinleri birincisini Sagitta, diğeri ise Sur olarak adlandırıyorlar; zira İbranice Soor denir.

Ardından Ptolemaida'dan altıncı mil uzaklıkta Ziph adlı kale adlandırıldı. Bunlardan sonra, daha önce Accon adlandırılmış olan Ptolemaida'nın önünden geçtiler, ki bizimkilerden bazıları yanılıp Acharon olduğunu düşünüyorlardı. Fakat Acharon, Ascalon yakınında, Jamnia ve Azotum arasında Filist bir şehirdir.

Accon ise, yani Ptolemaida, güneyden Carmel Dağına sahiptir. Yanından geçtikleri yerin sağ tarafında Caypham adı verilen kaleyi bıraktılar; bundan sonra Dora yanından, ardından Filistin Cezariyesi yanından yürüdük; ki bu gerçekten antik çağda diğer adıyla Turris Stratonis olarak adlandırılmıştır; ki onda, İsa'nın doğduğu zamanın Herodes'i olan Herodes Agrippa adındaki kişi, kurtlar tarafından yutularak mutsuz bir şekilde son nefesini vermiştir. O zamanlar gerçekten de sağ tarafta deniz kıyısını ve Arsuth kalesini bıraktılar ve Ramatha veya Arimathia adlı kentten geçtiler; Franklar oraya varmadan bir gün önce Sarazen sakinler oradan kaçmışlardı. Orada çok fazla buğday buldular, ki onunla binek hayvanlarını yüklediler ve Kudüs'e kadar taşıdılar.

Gerçekten de orada dört gün geçirildikten, Aziz Georgios bazilikasına piskopos atanıp kentin burçlarına korumacı adamlar yerleştirildikten sonra, Kudüs'e doğru yollarını uzattılar. Aynı gün Emaus denen ve Machabaeorum kenti olan Modin'in yakınında yer alan kaleye kadar yürüdüler.

Takip eden gecede ise, seçkin askerlerden yüz kişi atlarına bindiler; ki bunlar şafak sökerken Kudüs yakınlarından geçerek Bethlehem'e doğru hızla ilerlediler: bunlardan biri Tancred, diğeri ise Balduinus'tu; orada yaşayan Hristiyanlar, yani Grekler ve Suriyeliler, Frankların buraya geldiğini öğrendiklerinde çok büyük bir sevinç duydular. **Ancak başta hangi halk olduklarını bilmiyorlardı; onları Türkler veya Araplar sanıyorlardı.**

Fakat açıktan daha yakından onlara baktıklarında ve onların Franklar olduğundan şüphe duymadıklarında, derhal sevinçle haçları ve kutsal kitapları alarak, ağlayarak ve dince ilahiler söyleyerek onlara doğru yürüdüler; ağlıyorlardı, çünkü vatanlarında olduğunu bildikleri o kadar çok pagan kalabalığından ötürü bu kadar az sayıdaki insanla her an kolayca öldürülebileceklerinden korkuyorlardı; ilahi söylüyorlardı, çünkü uzun zamandır gelmelerini

arzu ettikleri kişilerden, çoktan beri iğrenç insanlar tarafından ezilmiş olan Hristiyanlığı hak ettiği ve eski onuruna yeniden kavuşturacaklarını hissediyorlardı.

Hemen ardından mübarek Meryem bazilikasında Tanrı'ya adanmış bir yakarış gerçekleştirildikten ve İsa'nın doğduğu yer ziyaret edildikten sonra, Suriyelilere barış öpücüğü verilerek, kutsal Kudüs şehrine hızla geri döndüler.

İşte ardından gelen ordu, sol tarafta Gabaon'u bırakarak —ki Kudüs'ten elli stadyum uzaklıktadır; öyle ki orada Josue güneşe ve aya emir vermiştir— o sırada kente yaklaştı. Öncü sancaktarlar yükseltilmiş sancağı yurttaşlara gösterdiklerinde, hemen içerideki düşmanlar onlara karşı dışarı çıktılar. Fakat bu kadar aceleyle dışarı çıkmış olanlar, çok daha büyük bir aceleyle az sonra kente geri püskürtüldüler.

Işıkların yedincisinde artık Haziran ayı ateşle ısınırken, Franklar Kudüs'ü kuşatma ile sarıyorlar.

XXVI ^k . De situ Iherusalem ^{1,4}	
[1] Est ^m equidem ⁿ civitas Iherusalem in montano loco posita ² , rivis,	
a.1099 silvis fontibusque carens, excepto tantum fonte Siloe, distante ab urbe quantum iactus est arcus ^a , ubi sufficienter aqua interdum habetur, interdum ^b vero raro haustu ^c attenuatus invenitur: qui fonticulus in vallis est ^d fundo sub monte Sion in decursione torrentis Cedron, qui tempore hiemali per vallem mediam ^e Iosaphat defluere solet. ³ [2] cisternae autem multae et	
aquis satis abundae in urbe habentur ⁴ , quae imbris hibernis reservantur. a.1099 extra urbem quoque plures inveniuntur, quibus homines ^a et pecora ^b refocillantur. [3] constat ^c civitas haec condecanti magnitudine facta per circuitum, ita ut nec parvitate nec magnitudine cuiquam videatur fastidiosa, quae interius a muro usque ad murum quantum iacit arcus quater ^d sagittam est lata. ^e habet siquidem ab occasu turrim Davidicam, utroque latere	
a.1099 suppletem civitatis murum ⁷ ; montem Sion a meridie paulo minus quam iaciat arcus sagittam ⁸ ; ad orientem Oliveti montem mille passibus ab urbe distantem. ⁹ [4] praedicta quidem ^a Davidis turris ¹⁰ usque ad medietatem sui ab ^b imo solide massata est et de lapidibus caementata quadris ^c et magnis	
et plumbo ^a fusili sigillatis ¹¹ ; quae si bene munita cibario fuerit, XV homines a.1099 vel XX ab omni adulto hostium defendere poterunt. ¹² [5] et est in eadem urbe Templum dominicum ¹³ , opere rotundo compositum, ubi Salomon alterum	
a.1099 prius instituit mirificum, quod quamvis illi priori schemati nullatenus sit comparandum, istud tamen opere mirabili et ^a forma speciosissima factum est. [6] Sepulcri dominici ^b ecclesia ¹⁴ forma rotunda similiter, quae nunquam fuit tecta, sed semper foramine patulo architecti sapientis magisterio artificiose machinato, hiatu perpetuo aperta ¹⁵ claret in summo. [7] nec valeo ¹⁶	
nec audeo nec sapio multa, quae inibi habentur, quaedam quidem adhuc a.1099 praesentia, quaedam vero iam praeterita recitare, ne ^a in aliquo vel ^b haec legentes vel haec audientes fallam ^c . ¹⁷ cum ^d in templi medio, quando prius ^e intravimus et postea per XV fere annos ¹⁸ , rupes quaedam ibi nativa habetur ¹⁹ , in qua divinabant ²⁰ esse arcam foederis Domini cum urna et tabulis Moysi sigillatim conclusam ²¹ , eo quod Iosias, rex Iuda, poni eam ^e iussit	
a.1099 dicens ^a 22: „nequaquam portabitis ^b eam de loco isto“. praevidebat enim captivitatem futuram; [8] sed istud ^c obest ^d , quod in descriptionibus Ieremiae	
legimus in libro Machabaeorum secundo, quod ipse Ieremias eam in Arabia ²³ a.1099 occultaverit, dicens nequaquam illam esse inveniendam, donec gentes multae congregarentur ^a , ipse quidem contemporaneus huius regis Iosiae ^b fuit; tamen vivendi finem fecit rex, antequam Ieremias defungeretur occisus ^c . ²⁴ [9] super rupem etiam praedictam dicebant angelum Domini stetisse et populum peremisse, propter dinumerationem insipienter a David factam et Domino displicentem. ²⁵ rupes autem illa, quia Templum Domini deturpabat, postea cooperta est et marmore pavimentata ^d , ubi nunc est altare suppo-	
a.1099 situm ^a et clerus ibi adaptavit chorum. ²⁶ hoc Templum dominicum in veneratione magna cuncti Saraceni habuerant ^b 27, ubi precationes suas lege sua libentius quam alibi faciebant, quamvis idolo in nomine Mahumet facto eas vastarent ²⁸ , in quod ^c etiam nullum ingredi Christianum permittebant. ²⁹	
[10] alterum Templum, quod dicitur Salomonis ³⁰ , magnum est et mirabile. a.1099 non est autem illud idem, quod ^a Salomon fabricari fecit, quod quidem non potuit propter inopiam nostram in statu quo illud invenimus sustentari; quapropter magna iam ex parte destruitur ^b . [11] non desunt etiam civitati	

a.1099 per vicos aquaeductus³¹, per quos imbrium tempore omnes spurcitiae diluuntur. [12] hanc urbem etiam Aelius Hadrianus^a imperator mirifice decoravit et vicos et plateas decenter pavimentis exornavit.³² de cuius nomine Iherusalem Aelia^b vocata^c est. ex his et ceteris huiusmodi venerabilis est et gloriosa civitas.³³

XXVI.

Kudüs'ün konumu hakkında.

Şüphesiz Kudüs şehri dağlık bir yerde konumlanmıştır; ırmaklardan, ormanlardan ve kaynaklardan yoksundur; kentin yay mesafesi kadar uzaklıkta olan sadece Siloe çeşmesi hariç ki burada bazen yeterli su bulunur, bazen de çok az su içildiği görülür; bu küçük çeşme, kış zamanı Josaphat vadisinin ortasından akıp giden Cedron selinin akışı altında, Sion Dağı'nın altındaki vadinin dibindedir.

Ancak kış yağmurlarıyla ayrılan, suları bol ve kette yeterli olan pek çok sarnıç bulunur; kentin dışında da insan ve hayvanların su ihtiyaçlarının giderildiği pek çok sarnıç mevcuttur.

Bu kent çevre boyunca uygun bir büyüklükte yapılmıştır; öyle ki ne küçüklüğü ne de büyüklüğü kimseye usanç verir; içeriden duvardan duvara dört ok atımı genişliğindedir.

Şüphesiz batı yönünde, her iki taraftan kentin surunu tamamlayan Davud Kulesi'ne sahiptir; güneyden Sion Dağı, ok atımından biraz daha az bir mesafededir; doğudan Zeytin Dağı, kentten bin adım uzaklıktadır.

Sözü edilen bu Davud Kulesi, temelinden ortasına kadar katı bir şekilde doldurulmuş, kesme büyük taşlarla ve erimiş kurşunla mühürlenmiştir; burası gıdayla iyi bir şekilde takviye edilirse, on beş veya yirmi kişi düşmanların tüm saldırılarına karşı burayı savunabilir.

Ve aynı kentte, yuvarlak bir mimariyle yapılmış olan Rabb'in Tapınağı vardır; ki orada Süleyman daha önce harika bir başkası kurmuştu, her ne kadar o önceki plana hiçbir şekilde benzetilemese de, burası harika bir eser ve son derece güzel bir biçimde yapılmıştır.

Benzer şekilde yuvarlak biçimli olan ve asla üstü örtülmemiş, her zaman bilge mimarın sanatıyla ustalıklı tasarlanmış açık bir delikle, sürekli açık bir aralıkla en tepede parıldayan Kutsal Kabir kilisesi de mevcuttur.

Orada bulunan bazı şeyleri, ki bazıları hâlâ mevcuttur bazıları ise çoktan geçmişte kalmıştır, anlatmaya ne cesaret edebilirim ne de çok şey bilebilirim; öyle ki bu satırları okuyanları veya dinleyenleri bir şekilde yanıltmayayım. Tapınağın ortasında, oraya ilk girdiğimizde ve sonrasında yaklaşık on beş yıl boyunca, doğal ve devasa bir kaya mevcuttur; içinde Rab'bin ahit sandığının, Musa'nın kadehi ve levhalarıyla birlikte sıkıca mühürlenmiş olarak bulunduğunu tahmin ediyorlardı; zira Yahuda kralı Yoşiya, onu oraya koymalarını emretmişti: "Onu asla o yerden taşımayacaksınız" diyerek. Gelecekteki esareti önceden görüyordu; fakat Makabelerin ikinci kitabında Yeremya'nın anlatılarında okuduğumuz şey şuna engeldir: Yeremya'nın bizzat kendisinin onu Arabistan'da gizlediğini, çok sayıda halk bir araya gelene kadar asla bulunamayacağını söylediğini okuyoruz; kendisi de bu Kral Yoşiya çağdaşıydı; ancak kral, Yeremya ölmeden ve öldürülmeden önce yaşamına son vermiştir.

Üstelik söz konusu kayanın üzerinde, Rab'bin meleşinin durduğunu ve Davut'un akılsızca yaptığı ve Rab'bi hoşnut etmeyen sayım sebebiyle halkı yok ettiğini söylüyorlardı. Ancak o kaya, Tapınak'ı bozduğu için, daha sonra örtülmüş ve mermerle döşenmiştir; ki şimdi kurban sunak oradadır ve ruhban sınıfı orada koro yerini uyarlamıştır. **Bu Rabb'in Tapınağı'nı tüm Sarazenler büyük bir saygıyla sahiplenmişlerdi; ki orada dualarını başka yerlerden çok daha istekle yapıyorlardı, her ne kadar Muhammet adına yapılan putla onları kirletseler de, içine tek bir Hristiyanın girmesine izin vermiyorlardı.**

Süleyman'ın adıyla anılan diğer Tapınak ise büyük ve harikadır. Ancak Süleyman'ın inşa ettirdiği aynı şey değildir, çünkü yoksulluğumuzdan ötürü bulduğumuz haliyle onu sürdürmedik; bu yüzden büyük bir kısmı artık yıkılmıştır.

Kentte ayrıca yağmur zamanı tüm pisliklerin akıtıldığı sokaklar boyunca su kemerleri de eksik değildir.

Bu kenti ayrıca İmparator Aelius Hadrianus harika bir şekilde süslemiş, sokakları ve meydanları güzel zeminlerle donatmıştır. Onun adından ötürü Kudüs, Aelia olarak adlandırılmıştır. Bunlardan ve bu tür diğer şeylerden ötürü bu kent saygıdeğer ve görkemlidir.

XXVII. De obsidione urbis Iherusalem^{d,1} [1] Quam^{e,2} cum aspicerent Franci et viderent eam ad capiendum ^a Helius, id est Hadrianus κ; ^b Helius Adrianus CDEH; ^c helius vel Adrianus s. — ^d Helia CDEH; ^e elya s. — ^f vocata s. — ^g qualiter urbem Christiani assilierunt κ; quae sequuntur usque ad cap. XXX (de rege et patriarcha etc.) desunt in E. — ^h hanc itaque civitatem κ. gravem, iussum^a est a principibus nostris scalas ligneas fieri², quibus muro a.1099 admotis deinde et^b erectis^c, cum impetu feroci^d per eas in summum muri scandentes, urbem^e Deo^f iuvante ingrederentur. [2] quod cum fecissent, die a.1099 septimo^a sequenti⁴, monitu procerum, sonantibus bucinis mane claro, impetu miro civitatem undique adsilierunt^b. et cum usque ad horam diei sextam^{c,5} adsiluissent^d et per scalas quas aptaverant^e, eo quod paucae erant, introire nequirent^f, adsultum tristes dimiserunt.⁶ [3] tunc^g adunato consilio^h, iussum est ab artificibus machinas fieri⁷, quibusⁱ muro admotis, spei effectum⁸, auxiliante Deo, adipiscerentur. quod ita^k factum est. [4] interim quidem⁹ nec^l panis nec carnis inopiam passi sunt; sed quia locus ille¹⁰ aridus et inaquosus et sine fluminibus exsistat^a, tam viri quam iumenta eorum ego- a.1099 bant aqua nimis^b ad potandum. quapropter, quia^c monebat hoc^d necessitas, longe aquam quaeritabant et a IV milliaris vel V laboriose ad obsidionem in utribus suis cotidie^e apportabant.¹¹ [5] machinis autem paratis^{f,12}, arietibus scilicet et scrophis^{g,13}, ad adsiliendum urbem^h itemⁱ paraverunt. inter artificia vero illa^k turrim¹⁴ unam ex^l lignis exiguis, quia^m magna materies¹⁵ in locis illis non habeturⁿ, compegerunt, quam noctu¹⁶, edicto proinde^o facto, ad unum civitatis cornu frustatim detulerunt^{p,17} et sic mane ipso cum petraras et cetera adminicula¹⁸ paravissent, citissime haud^q longe a a.1099 muro compactam erexerunt. quam erectam et de coriis¹⁹ deforis^a bene munitam^b, paulatim promovendo^c muro propius impeerunt. [6] tum^d vero rari milites, tamen^e audaces, monente cornu, ascenderunt super eam^f, contra quos Saraceni nihilominus^g se defendendo faciebant^h, et ignem cum oleo et adipe vividum cumⁱ faeculis aptatis²⁰ praedictae^k turri et militibus, qui erant in ea, fundibulis²¹ suis iaculabantur. multis igitur utrorumque sic invicem certantium^l mors erat^m praesens et festinaⁿ. [7] ea quidem in parte²², qua Raimundus comes et homines eius^o adsistebant, scilicet in monte^a Sion, cum machinis suis adsultum magnum dabant. ex alia^b vero a.1099 parte²³, qua dux erat Godefridus et Robertus Normanniae comes, Robertus quoque^c Flandrensis, maior erat muro adsultus. illo die sic agitur^d. [8] sequenti quoque die²⁴ laborem eundem, facto bucinarum concepitu^e, viriliter inierunt²⁵, ita ut in uno loco cum arietibus pulsando murum perforarent.²⁶ pendebant^f nempe ante muri propugnacula²⁷ duo asses^{g,28}, a.1099 funibus illic adligati, quos^a Saraceni sibi praeparaverant, ut inruentibus et lapides in eos iacentibus^b obstaculum eis utile^c fierent. sed quod pro incremento sibi fecerant, idem ad detrimentum suum^d, Domino providente, postea exceperunt^e. nam turri^f praefata muro admota rudentibusque^g, quibus ligna praedicta pendebant, falcibus^h sectis²⁹, de eisdem tignis unumⁱ pontem sibi^k Franci coaptaverunt, quem^l de turri super murum callide extensum iactaverunt. [9] iamiamque ardebat arx^m una in muro lapidea³⁰, supra^a quam^b machinatores nostri torres flammeos^c iniecerant, unde, foco a.1099 paulatim inter^d lignorum materiam^e nutrito, fumus^f flammaque sic prodire coepit, ut nec unus quidem^g custodum civium ibi ulterius morari posset. [10] mox igitur^h Francis hora meridiana urbemⁱ magnifice^k intrantibus³¹, die quae Veneris^l habebatur^m, qua Christus etiam in cruce totum mundum redemitⁿ, cornibus insonantibus^o, cunctis tumultuantibus^p, viriliter impetentibus^{q,32}, <i>Adjuva^r Deus</i> exclamantibus³³, vexillum in muri fastigio statim^s elevantibus^t, pagani omnino exterriti^u, per vicorum angustias^{v,34} audaciam suam in fugam celerem commutaverunt^w omnes. qui cum velociter fugerent, velocius fugati sunt. [11] hoc nondum comes Raimundus advertibat³⁵, qui^x a.1099 ex altera urbis parte cum gente sua fortiter adsiliebat^a, donec per muri apicem Saracenos exsilire conspexerunt^b. quo viso, ad urbem laetissimi quantocius cucurrerunt et cum alijs^c hostes nefarios persequi^d et occidere non cessaverunt^e. [12] tum^f quidem alii^g, tam Arabes quam Aethiopes³⁶, in arcem Daviticam fugientes^h se intromiserunt, alii vero in Templum Domini atque Salomonis se incluserunt, in quorum atrisⁱ impetus in eos^k agebatur nimis: nusquam erat etiam locus, quo Saraceni^l gladiatores^{m,37} evadere
--

possent. [13] supra Salomonis templum³⁸, quod^a fugiendo ascenderant, n. 1099
multi eorum^b ad mortem sagittati^c sunt et deorsum de tecto^d praecipitati,
in quo etiam templo X milia fere^e decollati sunt. quod si inibi essetis,
pedes vestri^f sanguine^g peremptorum usque ad bases³⁹ fingerentur. quid
narrabo^h? nullus ex eisⁱ vitae est reservatus. sed neque feminis neque
parvulis eorum^k pepercerunt.

XXVII.

Kudüs şehrinin kuşatılması üzerine

Franklar bunu gördüklerinde ve orayı ele geçirmenin zor olduğunu anladıklarında, liderlerimiz ahşap merdivenlerin yapılmasını emretti; bunlar sura yanaştırıldıktan ve dikildikten sonra, (Franklar) bunlar üzerinden şiddetli bir atılımla surun en tepesine tırmanıyor ve Tanrı'nın yardımıyla şehre giriyorlardı.

Bunu yaptıklarında, izleyen yedinci günde, soyluların uyarısıyla, berrak sabahta borular çalarken, mucizevi bir atılımla şehre her yandan saldırdılar. Ve günün altıncı saatine kadar saldırdıktan sonra, yerleştirdikleri az sayıdaki merdivenler yüzünden içeri giremeyince, hüznü bir şekilde saldırıya son verdiler.

Ardından bir meclis toplanarak zanaatkârlardan makineler yapılması emredildi; bunlarla sura yaşıldığında, Tanrı'nın yardımıyla umutlarının gerçekleşmesini elde edeceklerdi. Ki öyle de yapıldı.

Bu esnada ekmek veya et kıtlığı çekmediler; ancak o yer kurak, susuz ve ırmaklardan yoksun olduğu için, hem adamları hem de hayvanları içmek için çok fazla suya ihtiyaç duyuyordu. Bu sebeple, gereksinim bunu dikkate almalarını buyurduğu için, suyu uzakta arıyorlar ve 4 veya 5 mil mesafeden meşakkatle her gün tulumları içinde kuşatma yerine taşıyorlardı.

Makineler hazırlandığında, yani koçbaşları ve siperlikler, şehre saldırmak için de hazırlık yaptılar. Zanaat eserleri arasında, o yerlerde büyük kereste bulunmadığından, az sayıdaki odunlardan bir kule kurdular; bunu gecleyin, verilmiş bir emirle, kentin bir köşesine parça parça taşıdılar. Ve böylece sabah vakti taş atıcıları ve diğer yardımcı aletleri hazırladıklarında, surdan çok uzak olmayan bir yere bunu çok çabuk bir şekilde birleştirip diktiler.

Dikilen ve dıştan derilerle iyi korunan bu kuleyi, yavaş yavaş ilerleterek sura daha yakın bir yere sürdüler.

O sırada az sayıda ama cesur askerler, borunun uyarısıyla onun üzerine tırmandı; onlara karşı Sarazenler de kendilerini savunarak direniyorlar, yağa ve hayvansal yağa bulanmış canlı ateşi hazırladıkları meşalelerle söz konusu kuleye ve onun içinde bulunan askerlere sapanlarıyla fırlatıyorlardı. Böylece karşılıklı olarak cebelleşen her iki taraftan pek çok kişi için ölüm ani ve hızlıydı.

Gerçekten de, Kont Raymond ve adamlarının bulunduğu kısımda, yani Sion Dağı'nda, makineleriyle büyük bir saldırı düzenliyorlardı. Diğer tarafta ise, dük Godefridus, Normandiya Kontu Robert ve Flandreli Robert'in olduğu yerde, sura yapılan saldırı daha büyüktü. O gün böyle yürütüldü.

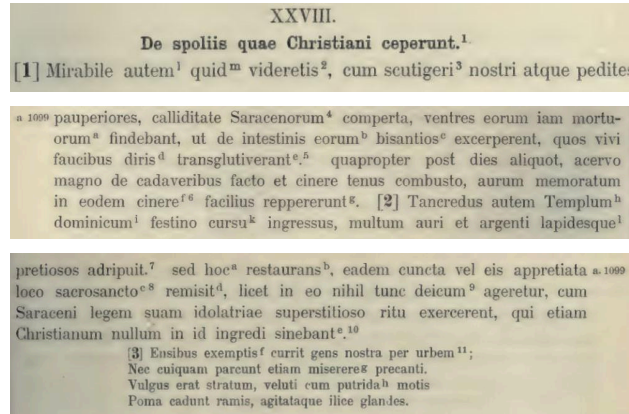
Ertesi gün de aynı çabaya, boruların sesinin çıkmasıyla birlikte daha yiğitçe koyuldular; öyle ki bir yerde koçbaşlarıyla suru döverek onu deldiler. Şüphesiz sur siperlerinin önünde, oraya iplerle bağlanmış olan iki hatıl (kiriş) sarkıyordu ki bunları Sarazenler, saldıranlara ve üzerlerine taş atanlara karşı yararlı bir engel olsun diye kendileri için hazırlamışlardı. Ancak kendileri için bir avantaja dönüştürdükleri şeyi, Rab'bin takdiriyle, daha sonra kendi zararlarına olacak şekilde karşılarında buldular. Zira adı geçen kule sura yanaştırıldığında ve söz konusu odunların asılı olduğu halatlar oraklarca kesildiğinde, Franklar bu aynı kereste parçalarından kendilerine bir köprü uydurdular; bunu kulesinden surun üzerine ustalıklı uzatarak fırlattılar. Ve o sırada surdaki taş bir hisar yanıyordu ki mühendislerimiz bunun

üzerine alevli kütleler fırlatmıştı; buradan odun malzemesi arasında ateş yavaş yavaş beslendikçe, duman ve alev öyle çıkmaya başladı ki vatandaşların muhafızlarından tek bir kişi bile artık orada duramıyordu.

Bunun üzerine Franklar öğle saatinde, İsa'nın da çarmıhta bütün dünyayı kurtardığı Cuma günü, şehre muhteşem bir şekilde girerken; borular öterken, herkes gürültü yaparken, yiğitçe saldırırken, "Tanrı yardım etsin!" diye bağırırken, surun zirvesine derhal bayrağı dikerken, paganlar tamamen dehşete kapılarak, sokakların dar patikalarından cesaretlerini ani bir kaçağa dönüştürdüler. Hızla kaçarlarken, çok daha hızlı bir şekilde kovalandılar.

Bunu, şehrin diğer tarafında kendi halkıyla güçlü bir şekilde saldıran Kont Raymond henüz fark etmemişti; ta ki surun tepesinden Sarazenlerin dışarı atladığını görene kadar. Bunu görünce, en büyük bir sevinçle hemen şehre koşular ve diğerleriyle birlikte melun düşmanları takip edip öldürmekten vazgeçemediler.

O sırada birileri, gerek Araplar gerekse Habeşliler, Davud kalesine kaçarak içeri girdiler; bazıları ise Rabb'in ve Süleyman'ın Tapınağı'na kapandılar; onların avlularında onlara karşı aşırı bir saldırı gerçekleştiriliyordu; Sarazen savaşçıların kaçabileceği hiçbir yer yoktu. Kaçarak tırmandıkları Süleyman Tapınağı'nın üzerinde, birçoğu oklarla öldürülüp damdan aşağı atıldı; ki o tapınakta bile yaklaşık 10 bin kişinin kafası kesildi. Ki eğer orada olsaydınız, ayaklarınız katledilenlerin kanına sütun kaidelerine kadar boyanırdı. Daha ne anlatayım? Onlardan hiçbir hayatta bırakılmadı. Ne kadınlara ne de onların küçük çocuklarına acıdılar.

XXVIII.

Hristiyanların ele geçirdiği ganimetler üzerine

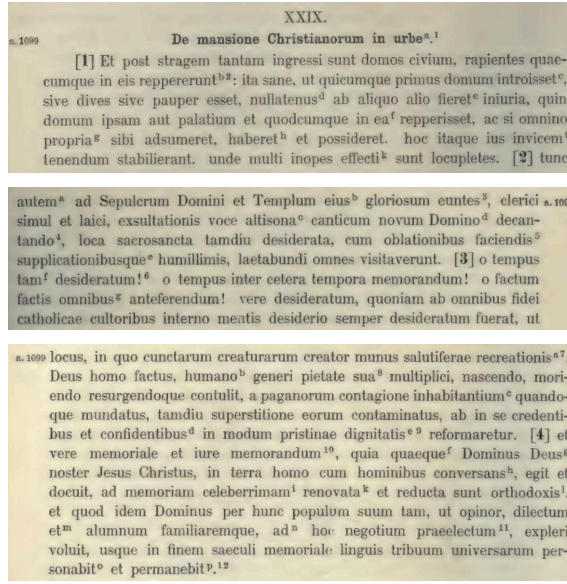
Şüphesiz ne görebilirdiniz ki! Silah taşıyıcılarımız ve daha yoksul piyadelerimiz, Sarazenlerin kurnazlığını fark ettiklerinde, canlıların korkunç boğazlarından yutmuş oldukları bezantları (altın paraları) bağırsaklarından çıkarabilmek için, şimdiden ölmüş olanların karınlarını yarıyorlardı. Bu sebeple birkaç gün sonra, cesetlerden büyük bir yığın oluşturulup küle dönene dek yakıldığında, söz konusu altını aynı külün içinde çok daha kolay buldular. Tancred ise hızlı bir koşuyla Rabb'in Tapınağı'na girip çok sayıda altın, gümüş ve değerli taşlar gasbetti. Fakat bunu telafi ederek, aynı şeylerin tümünü ya da onlara biçilen değeri o kutsal yere iade etti; her ne kadar o sırada orada, Sarazenler putperestliğin batıl ritüeliyle kendi dinlerini icra ederlerken ve hiçbir Hristiyanın içeri girmesine izin vermezken hiçbir ilahi şey yapılmıyor olsa da.

Kınından çıkmış kılıçlarla halkımız şehir boyunca koşuyor;

Merhamet edin diye yalvarana bile kimse acıtmıyor.

Halk, sanki çürümüş dallardan düşen elmalar veya

Meşe sallandığında dökülen palamutlar gibi yerlere seriliyordu.

XXIX.

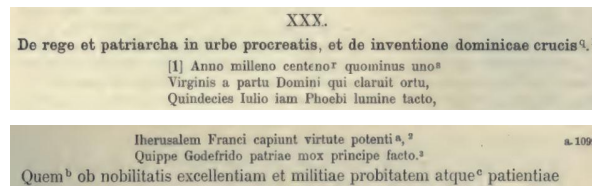
Hristiyanların şehirdeki meskenleri üzerine

Ve bu kadar büyük bir katliamdan sonra vatandaşların evlerine girdiler, içlerinde ne buldularsa yağmaladılar: Öyle ki, ister zengin ister yoksul olsun, bir eve ilk giren kişi kim olursa olsun, o evin veya sarayın ve içinde ne bulduysa sanki tamamen kendisininmiş gibi sahiplenmesi, sahip olması ve zilyetliğinde bulundurması konusunda hiçbir başka kişi tarafından hiçbir şekilde haksızlığa uğratılmayacaktı. Böylece bu hakkın sırayla korunmasını kararlaştırmışlardı. Bu sayede birçok yoksul insan zenginleşti.

O zaman ise Rab'bin Kabir'ine ve onun görkemli Tapınağı'na giden din adamları ve sırlar, yüksek sesli bir sevinçle Rab'be yeni bir ilahî ezgi söyleyerek, uzun zamandır arzulanan kutsal mekanları sunular sunarak ve en alçakgönüllü yakarışlarla, neşeyle hep birlikte ziyaret ettiler.

Ne kadar arzulanan bir zaman! Diğer tüm zamanlar arasında anılmaya değer ne kadar bir zaman! Tüm yapılan işlerden üstün tutulması gereken ne katı bir olay! Gerçekten arzulandı, çünkü katolik inancının tüm mensuplarının kalbinin içsel arzusuyla her zaman arzu edilmişti ki; tüm yaratıcıların yaratıcısı olan Tanrı'nın, şifalı yeniden yaratılış armağanını, insan doğarak, öler ve dirilerek çok katlı merhametiyle insan soyuna bahşettiği yer, bir zamanlar orada yaşayan paganların bulaşığından arındırılmış, uzun süre onların batıl inancıyla kirletilmişken, O'na inanan ve güvenenler tarafından ilk onurunun biçiminde yeniden düzenlensin.

Ve gerçekten bir anıt ve haklı olarak anılmaya değerdir, çünkü ulu Tanrımız İsa Mesih'in yeryüzünde insanlarla insan olarak yürüyerek gerçekleştirdiği ve öğrettiği her şey, en kutlu anı için ortodokslar tarafından yenilendi ve geri getirildi. Ve aynı Rab'bin, sanırım bu iş için önceden seçilmiş olan bu kadar sevimli, besleme ve yakın halkı aracılığıyla bunu yerine getirmek istemesi, çağların sonuna kadar tüm kabilelerin dillerinde bir anıt olarak yankılanacak ve kalacaktır.

a.1099 modestiam, necnon et^a morum elegantiam⁴ in urbe sancta regni principem omnis populus dominici^b exercitus^b ad illud conservandum atque regendum elegit. [2] tunc etiam^c locati sunt in ecclesia dominici Sepulcri canonici^c, atque in Templo eiusdem^d ipsi servituri^c. patriarcham autem^f tunc decreverunt nondum^g ibi fieri^b, donec a Romano papa quaesissent¹, quem ipse laudaret praefici^h.⁷ [3] interea Turci et Arabes, nigri quoque¹ Aethiopes,

quingenti fere, qui in arcem^a Daviticam^b se intromiserant⁸, petierunt a a.1099 Raimundo comite, qui prope turrin illam hospitatus erat⁹, ut pecunia^c eorum^d in arce ipsa^e retenta^f, vivos tantum^g eos abire^b permitteret. hoc concessit, et hinc¹ Ascalonem adierunt^k. [4] placuit tunc Deo¹, quod inventa^m est particula una crucis dominicaeⁿ in¹⁰ loco secreto¹¹, iam^o ab antiquo^p tempore a viris religiosi^q occultata, nunc autem^r a quodam homine Syro, Deo volente^s, revelata¹, quam cum patre suo inde conscio diligenter ibi et

a.1099 absconderat^t et conservarat.¹² quam quidem^b particulam in modum crucis reformatam, aurea partim^c et argentea fabrica cunctam^d 13, ad dominicum Sepulcrum, dehinc etiam^e ad Templum congratulanter psallendo et gratias Deo agendo, qui^f per tot dies hunc^g thesaurum suum et nostrum sibi et nobis servaverat^h, omnes una in sublimi propalatum¹⁴ detulerunt¹.

XXX.

Şehirde Kral ve Patriğin ortaya çıkışı ve Kutsal Haç'ın bulunması üzerine

Tanrı'nın Virgin'den doğuşundan bin yüz yıl bir eksik olduğunda, ve Temmuz güneşinin ışığına on beş kez dokunulduğunda, Franklar güçlü bir erdemle Kudüs'ü ele geçirirler; nitekim Godefrid kısa süre sonra vatanın prensi yapılır. Onu soyluluğun mükemmelliği, askerliğin dürüstlüğü ve sabrın alçakgönüllülüğü, ayrıca ahlakın zarafeti nedeniyle kutsal şehirdeki krallığın prensi olarak tüm lordun ordusunun halkı onu korumak ve yönetmek için seçti.

O zaman ayrıca lordun Kabrinin kilisesine ve aynı Tapınak'ta hizmet edecek olan kanonlar yerleştirildi; patriği ise orada henüz yapılmamasını, ta ki Roma papazından kendisinin övmesini buyuracağı kişiyi sorana kadar karar verdiler.

Bu sırada, Davut kulesine sızmış olan **yaklaşık beş yüz Türk ve Arap ile siyah Habeşliler**, o kule yakınında konaklamış olan kont Raimund'dan, paralarının aynı kulede alıkonulması koşuluyla, kendilerinin sadece canlı olarak gitmelerine izin vermesini istediler. Bunu kabul etti ve buradan Aşkelon'a gittiler.

O zaman Tanrı'nın hoşuna gitti ki, lordun haçının bir parçası gizli bir yerde bulundu, zaten eski zamandan beri dindar insanlar tarafından saklanmıştı, şimdi ise bir Suriyeli adam tarafından, Tanrı'nın isteğiyle, ifşa edildi, ki bunu onu bilen babasıyla birlikte orada özenle saklamış ve korumuştur. Hangi parçayı ki haç biçiminde yeniden düzenlemişler, kısmen altın ve gümüş işçilikle kaplamışlar, lordun Kabrine, bundan sonra da Tapınağa sevinçle ilahiler söyleyerek ve Tanrı'ya şükrederek, ki bu kadar gün boyunca bu hazinesini hem kendisine hem bize saklamıştı, herkes yüksek sesle açığa çıkarılmış olarak hep birlikte götürdü.

XXXI^a.

De adventu et expugnatione paganorum et victoria Christianorum^{b,1} a.1099

[1] Rex autem Babylonis^c et dux militie ejus, nomine Lavedalius^{d,2}, cum audissent^e, quod Franci iam terras^f sibi subdendo Babylonico regno^g appropinquassent³, congregata multitudine sub edicto de Turcis et Arabibus

a.1099 Aethiopiisque^a, contra eos ire proeliatum^b festinaverunt^c. et cum iterum per internuntios^d audissent Iherusalem tam ferociter iam^e fuisse captam, indignatus dux ille praedictus Babylonius^f festinavit, ut vel proelium cum ipsis^g committeret vel eos^h in eadem urbe inclusos obsideret. [2] quod cum Franci intimaretur^{1,4}, adsumpto magnae audacitatis⁵ consilio, versus Ascalonem contra tyrannos⁶ illos acies suas direxerunt: portantes secum lignum salutiferae crucis iam superius memoratum^{1,6}. [3] cumque die quodam⁷

non longe ab Ascalone circumvagantes proelium Franci expectarent, invene- a.1099 runt illic non minimam praedam de bobus^a et camelis^b, ovibus et capris.⁸ quam carram^c cum iuxta tentoria^d sole ruente congregassent, iusserunt sub edicto principes nostri^e nunquam^f in crastino, quo^g bellum fore putabant, secum minari^h, ut ab omni sarcina expediti ad proeliandum essent prompti.⁹ [4] mane autem facto¹⁰, speculatoribus praemissis^k, paganos accedere didicerunt. quo scito, mox¹ tribuni et centuriones per alas et cuneos^m gente sua constitutaⁿ, proelium^o agendum prudentissime ordinarunt et contra hostes^p vexillis levatis audacter^q processerunt.¹¹ [5] videretis^r praedictam praedam tamquam monitu ducentium¹² a dextra et laeva parte acierum

a.1099 gressum suum recte agere, licet a nemine^a minaretur: ita ut multi paganorum eam a longe cum militibus nostris euntem spectantes, totum aestimarent esse Francorum exercitum. [6] illi^b autem, populus innumerus¹⁸, cum ad cuneos nostros iam^c appropinquassent^d, tamquam cervus ramos cornuum praetendens¹⁴, cuneo suo anteriori facto bifurco, distensione^e Arabum praecurrentium^f explicata, machinati sunt accingere postremos: ubi dux^g Godefridus subsequenter cum agmine denso militum armatorum¹⁵ remigrando

postremam aciem^g sollicitabat^h. ceteri enim procures, alii in prima, aliiⁱ in a.1099 secunda acie praeibant.¹⁶ [7] sed cum ab utraque parte hostes hostibus quantum iactus est lapidis vel^d paulo plus appropinquassent, ilico pedites nostri sagittas in illos distendentes¹⁷ iecerunt. congruentissime mox secutae^e sunt sagittas lanceae¹⁸, dum equites nostri, tamquam iureirando omnes invicem confirmassent, impetu vehementi intruerunt in eos, et quorum quadri-pedes tunc^f non fuerunt cursui^g celeres, continuo neci subversi^h suntⁱ supra sessores¹⁹, ubi parvae horae^k spatio^l multa corpora palluerunt exanimata. [8] tunc^m multi eorum metuentesⁿ, ascendeabant^o arborum cacumina; qui tamen inibi sagittati^p et mortu^q laesi ad terram infelicitate corruerant^r.²⁰ incurso^s in eos penetrabili^t undique Saraceni^u perimebantur^v.²¹ tentoriis^w

a. 1099 transactis^a ²², usque^b Ascalonis moenia^c qui evaserunt fugati sunt. quae^d civitas DCC¹⁸ ^e et XX^f stadiorum spatiis^g ab Iherosolyma^h distatⁱ.²³ [9] in prima quidem acie dux eorum Lavedalius, licet antea^k Francos vilipendisset²⁴, non lente fugiens dorsum vertit^l, quibus tabernaculum^m suum cum ceteris extensum et pecuniaⁿ multa^o munitum^p invitus reliquit. quorsum^q Franci regressi^r, victoria iucundi, Domino grates^s dando sunt regregati^t. [10] tunc ingressi sunt^u tabernacula eorum et^v invenerunt in eis gazas multas^w, aurum, argentum, pallia^x, induvias, lapides pretiosos, qui duodecim^y

sic^a nominantur: iaspis, sapphirus, chalcidionius, smaragdus, sardonix^b, a. 1099 sardius, chrysolithus^c, beryllus, topazius^d, chrysoprasus^e, hyacinthus^f, amethystus^g. reppererunt etiam vasa et^h utensilia multiformiaⁱ: galeros auratos^k, annulos optimos, enses^l mirabiles, annonam, farinam, ceteraque^m multa.²⁵ [11] ea vero nocte illic hospitati sunt etⁿ pervigiles bene^o se^p conservaverunt.²⁶ nam die^q sequenti putabant^r bellum a Saracenis reiterari^s, qui tamen timore valde^t perterriti nocte ipsa omnes aufugerunt. quo mane per exploratores comperto, vocibus laudifluis^u ²⁷ Deum benedixerunt et

a. 1099 glorificaverunt, qui tot milia perfidorum raro^a exercitu Christianorum²⁸ dissipari permisit. *Benedictus ergo^b Deus^c, qui non dedit nos in captivem^d dentibus eorum.*²⁹ *beata enim^e gens, cuius est Dominus Deus eius.*³⁰ [12] nonne minati fuerant ipsi Babylonii, dicentes: *eamus et capiamus Iherusalem cum Francis in ea clausis!* *quibus^f omnibus interemptis, eradamus illud Sepulcrum tam sibi pretiosum et lapides ipsius^g aedificii extra urbem ciectos^h, necⁱ mentio ulterius unquam^k inde fiet!*³¹ sed Deo miserante^m hoc in nihilum reversoⁿ, de pecunia etiam illorum^o oneraverunt^p Franci^q equos eorundem^r et camelos. qui cum tentoria et tot iacula^s in campis iacentia arcusque et sagittas ad urbem sanctam deferre non possent, haec cuncta incendio^t commiserunt³², deinde Iherusalem gaudenter^u redierunt^v.

XXXI.

Paganların gelişi, bozguna uğratılması ve Hristiyanların zaferi üzerine

Babil Kralı ve Lavedalius adındaki savaş komutanı, Frankların Babil krallığına kendi topraklarını boyun eğdirerek yaklaştıklarını duyduklarında, Türkler, Araplar ve Habeşliler hakkında bir emirle bir kalabalık toplayıp onlara karşı savaşmaya acele ettiler. Ve haberciler aracılığıyla Kudüs'ün o kadar vahşice ele geçirildiğini tekrar duyduklarında, adı geçen Babil komutanı öfkelen-di ve ya onlarla savaşmak ya da onları aynı şehir içinde kuşatmak için acele etti.

Bu durum Franklara bildirildiğinde, büyük bir cesaretle konsey kararı alarak, aşılmaz odunları, yani daha önce bahsedilen kurtarıcı haçın odununu yanlarına alıp o tiranlara karşı ordularını Aşkelon'a doğru yönelttiler.

Ve bir gün Aşkelon'dan çok uzakta olmayıp etrafta dolaşarak Franklar savaşı beklerken, orada sığırlardan, develerden, koyunlardan ve keçilerden az olmayan bir ganimet buldular. Güneş kavurucu sıcakken onu çadırların yakınında topladıklarında, prenslerimiz ertesi gün, ki savaşın olacağını düşünüyorlardı, hiçbir yükün arkasından sürüklenmemesi ve herkesin herhangi bir yükten arınmış olarak savaşmaya hazır olması için emir buyurdular.

Sabah olduğunda, gözcüler önden gönderilerek paganların yaklaştığını öğrendiler. Bu bilinince, tribünler ve yüzbaşılar hemen kanatlar ve taburlar halinde kendi halklarını yerleştirip savaşı en ihtiyatlı şekilde düzenlediler ve sancağı kaldırarak düşmanlara karşı cesurca ilerlediler.

Bahsi geçen ganimetin, önderlik edenlerin uyarısıyla orduların sağ ve sol tarafında, hiç kimse tarafından sürülme-se de düzgün bir şekilde ilerlediğini görebilirdiniz; öyle ki paganların

birçoğu uzaktan askerlerimizle birlikte gittiğini görerek her şeyin Frankların ordusu olduğunu zannettiler.

Onlar ise, sayısız halk, taburlarımıza yaklaştığında, sanki boynuz dallarını uzatan bir geyik gibi, öndeki taburlarını çatalı yaparak, önden koşan Arapların yayılımını açıklayıp arkadakileri kuşatmayı tasarladılar; burada dük Godefridus ardı sıra silahlı askerlerin yoğun bir birliğiyle artçı birliği yöneterek arkadaki birliği telaşlandırıyor. Diğer önde gelenler ise kimi ilk, kimi ikinci taburda önden gidiyordu.

Fakat her iki taraftan da düşmanlar düşmanlara bir taş atımı kadar ya da biraz daha fazla yaklaştığında, piyadelerimiz hemen yaylarını gerip onlara oklar fırlattılar. Arkasından çok uygun bir şekilde mızrak okları takip etti, atılarımız ise sanki birbirlerine ant içmiş gibi birbirlerini onaylayarak şiddetli bir hücumla onların üzerine atıldılar; o sırada dört ayaklıları hızlı koşamayanlar, binicilerinin üstünde anında ölüme sürüklendiler; burada kısa bir saat aralığında pek çok cansız beden sarardı.

O sırada birçoğu korkarak ağaçların tepelerine tırmanıyordu; yine de orada okla vurulmuş ve ölü olarak yaralanmış bir şekilde yere mutsuz bir şekilde düşüyorlardı; her taraftan onlara karşı yapılan nüfuz edici akınlarla Sarazenler katlediliyordu. Çadırlar geçildikten sonra, kaçanlar Aşkelon surlarına kadar kovalandı; ki o şehir Kudüs'ten 720 stadyum uzaklıktadır. Önde gelen komutanları Lavedalius ilk taburda, her ne kadar daha önce Frankları hor görmüş olsa da, yavaşça kaçmayarak sırtını döndü; onlara çadırını diğer genişletilmiş olanlarla ve çok miktarda parayla birlikte istemeyerek bıraktı. Franklar oraya geri dönüp zaferle neşelenerek, Tanrı'ya şükranlar sunarak geri toplandılar.

Daha sonra çadırlarına girdiler ve içlerinde birçok hazine, altın, gümüş, kumaşlar, giysiler, değerli taşlar buldular; ki bunlara on iki isim verilir: krizopras, süsen taşı, yakut, ametist, zümrüt, sardoniks, sardiy, krizolit, beril, topaz, krizopras (ikinci kez), süsen taşı (hyacinthus). Ayrıca çok biçimli kaplar ve mutfak eşyaları buldular: altın kaplı başlıklar, en iyi yüzükler, harika kılıçlar, tahıl, un ve daha birçok şey.

Gerçekte o gece orada misafir oldular ve uyanık kalarak kendilerini iyi korudular. Çünkü ertesi gün savaşın Sarazenler tarafından yineleneyeceğini düşünüyorlardı, ki onlar çok korkmuş oldukları için o gece hepsi kaçıp gitmişti. Sabah keşif kolları aracılığıyla bu anlaşılınca, Hristiyanların nadir ordusunun bu kadar çok binlerce hainin dağılmasına izin veren Tanrı'yı övgü dolu seslerle kutsadılar ve yüceltiler. Öyleyse ne mutlu bize ki bizi onların dişlerine kaptırmadı! Çünkü ne mutlu o halka ki onun Tanrısı Rab'dir!

Babililer kendileri tehdit etmemişler miydi, diyerek: "Gidelim ve Kudüs'ü içindeki Franklarla birlikte ele geçirelim!" Bütün bunlar öldürüldüğünde, kendileri için o kadar değerli olan o mezarı ve o yapının taşlarını şehir dışına atıp bir daha asla ondan söz edilmeyecek! Fakat Tanrı'nın merhametiyle bu durum boşa çıktı, Franklar onların paralarıyla aynı atları ve develeri yüklediler. Çadırları ve tarlada yatan o kadar çok mızrağı, yayları ve okları kutsal şehre götüremedikleri için, bütün bunları ateşe verdiler, ardından Kudüs'e sevinçle geri döndüler.

XXXII°.

De^r reversione principum ad patriam.

[1] His gestis, placuit quibusdam in patriam nationis suae reverti. et

cum in Iordane^a flumine indilate loti fuissent et palmarum ramos^b apud^c a. 1099
lericho^d in horto Abrahæ dicto^e collegissent^f, Robertus, Normannorum^g

a. 1099 comes, et^h Robertus, comes Flandriæ, Constantinopolim navigio appeti-
eruntⁱ, deinde Franciam ad propria remeaverunt^j.³ Raimundus vero^k usque^l
Laodiciam Syriæ^m regressus est, exinⁿ Constantinopolim, relicta uxore sua^h

in Laodicia^a, rediturus.⁴ dux autem Godefridus, retento sibi^b Tancredo^c, a. 1099

a. 1099 et aliis pluribus^d, principatum Iherosolymitanum rexit: quem consensu
omnium suscepit obtinendum.

XXXII.

Önderlerin kendi vatanlarına geri dönmesi üzerine

Bu olaylar gerçekleştiğinde, bazılarının kendi uluslarının vatanına geri dönmesi uygun görüldü. Ve Ürdün nehrinde usulüne uygun olarak yıkanıp Eriha yakınlarında İbrahim'in bahçesi denilen yerde hurma dalları topladıklarında, Normanların kontu Robert ve Flandra kontu Robert gemiyle Konstantinopolis'e gittiler, ardından kendi topraklarına, Fransa'ya geri döndüler. Raimundus ise Suriye Laodikiyası'na geri döndü, oradan da karısını Laodikiya'da bırakarak Konstantinopolis'e döndü. Dük Godefridus ise Tancredus'u ve daha pek çok kişiyi yanında alıkoyarak, herkesin elde etmesi için ortak rızayla üstlendiği Kudüs prensliğini yönetti.

XXXIII ^a . De Boamundo et Balduino et eorum peregrinatione ^{b,1} . [1] Cum autem ^e audissent ^d dominus ^e Boamundus ² , qui Antiochie tunc	
principabatur ^{a,3} , vir prudens et strenuus, et dominus ^b Balduinus, prae-fati ^{a,1099} Godefridi frater, qui similiter Edessae civitatis ^o patriaeque adfinis ^{d,4} trans ^e fluvium Euphraten ^f dominabatur, Iherusalem ab illis qui praeiverant ^e collegis suis captam fuisse, laetissimi effecti Deo laudes exsolverunt inde supplices. [2] quod si illi, qui festinatione ^b itineris ⁱ praecesserant eos ³ , bene ^k et utiliter operati fuissent, quamvis eos ⁱ tardius subsecuturi ^m essent, hi duo cum suis participes tamen eiusdem fore ⁿ bravii ^{o,6} non est ^p dubitandum. [3] erat	
^{a,1099} enim ^a necesse, ut terra et civitates cum tanto labore iam Turcis ^b ablatae solletter custodirentur, ne forte terra incaute derelicta, si cuncti Iherusalem tunc ^e abissent, recursu ^d repentino a Turcis usque Persidam ^e iam repulsis ^f resumeretur ² ; unde damnum Francis non minimum cunctis contingeret evenisse, tam euntibus quam redeuntibus. Forsitan ^b divina providentia distulit eos ³ , plus in peragendis quam in peractis negotiis ⁱ indicans eos profuturos. [4] o quotiens ⁹ interim ^k ipse Balduinus in Mesopotamiae finibus	
proelis contra Turcos factis fatigatus est! quotque capita eorum caesa ^a illic ^{a,1099} fuissent ^b , recitari non potest. saepe contigit illum cum gente sua ^e pauca ¹⁰ contra multitudinem eorum magnam ^d proeliari et Deo iuvante triumpho laetari. ¹¹ [5] sed cum per legationes eum ^e Boamundus praemonuisset ¹² , ut ^f Iherusalem ² ambo cum suis iter nondum expletum ituri ^b perlicerent, Balduinus ilico res suas opportune disponens, se iturum praeparavit ⁱ . [6] sed	
^{a,1099} tunc audiens Turcos unum cornu patriae ¹² suae ingressione pervadi ^a , incepto dimisso, cum necdum exercitulum suum ¹⁴ congregasset, cum paucis ^b hostes ^e adiit. qui cum arbitrati essent ^d iam eum iter suum incepisse, die quadam ^{e,15} cum in tabernaculis suis securi ^f essent, viso signo albo ¹⁶ , quod baiulabat Balduinus, quantocius pavefacti fugerunt ¹⁶ , quos cum parum cum paucis ^{b,17} fugasset, ad id ⁱ , quod prius inceperat, rediit ^k . [7] et ingressus iter, Antiochia dexterata ⁱ , venit Laodiciam ^{m,18} , ubi stipendio viatico empto et clitelis ¹⁹ reformatis abivimus. mensis ⁿ November ^o erat. ²⁰ cumque Gibellum ^{p,21}	
transissemus ^a , Boamundum in tentoriis suis hospitatum ante oppidum quod- ^{a,1099} dam, Valenium ^{b,22} nominatum, adsecuti sumus ^e . [8] erat cum eo archiepiscopus quidam Pisanus, nomine Daibertus ^{d,23} , qui cum quibusdam Tuscanis et Italis ^e Laodiciae portui ^f navigans ^g applicuerat, et ibi nos expectabant, nobiscum ituri. aderatque quidam episcopus de Apulia ²⁴ , cum domno Balduino	
^{a,1099} erat tertius. ²⁵ quibus ita ^a amicaliter glomeratis, aestimati sumus ^b numero ^c XXV ^d milia utriusque sexus ^e tam peditum quam equitum. ²⁶ [9] et cum fines Saracenorum ²⁷ interiores introissemus ^f et ab incolis regionis nobis satis	
infestis ^a nec panem nec aliquid edulii ²⁸ habere possemus ^b , quia nec erat ^{a,1099} qui daret vel ^c qui venderet, stipendio quidem ^d nostro ^e magis magisque consumpto, contigit ^f multos fame anxari. equi quoque et iumenta, deficiente annona, dolore geminato nimisangebantur ^e . ibant nec manducabant ^b . [10] tunc autem ⁱ erant ^k in ipsis agris cultis ²⁹ , per quos euntes transibamus ⁱ , messes quaedam, quas ^m vulgus vocat ⁿ <i>camamelles</i> ³⁰ , harundinibus fere ^o similes. a <i>canua</i> et <i>melle</i> nomen ^p compositum, unde et <i>mel silvestre</i> , ut puto, dicitur ³ , quod de ^f his sapienter conficitur. has quidem famelici	
^{a,1099} propter mellitum saporem tota die ^a dentibus nostris ^b ruminabamus ³¹ , parum tamen proficiendo ^e . [11] utique ³² pro amore Dei ^d haec et alia multa, famem scilicet ^e , frigora ^f , pluvias ^g nimias sustinebamus. ³³ plerique etiam ^b equos, asinos, camelosque, panis ⁱ egentes manducabant. insuper algore nimio et imbrum adfluentia ^k saepissime torquebamur ⁱ , nec erat tantum solis aestus, quo pannos nostros madefactos exsiccare ^m possemus, cum imbrum continuatio vel per IV vel per V dies nos vexaret ⁿ . [12] vidi tunc plures tabernaculis carentes imbrum algore exstingui ^o , ego Fulcherus ^p Carnotensis ³ , qui his ^f intereram, vidi quadam die plures utriusque ^e sexus, bestiasque quamplurimas hac pluvia mori algidissima ⁱ . longum est recitandum ⁿ et audiendi forsan ⁱ taedium, quia nulla anxietas, nullus dolor ^m defuit populo Dei. [13] saepe a Saracenis in via insidiantibus circa meatus artos ^{x,34} plures	

occidebantur^a, aut cum raptum irent pro victualibus quaerendis^b. videretis^c a. 1099 milites nobiles^d, equis quoquomodo^e amissis, pedites effici. videretis^f, iumentis deficientibus, capras Saracenis ablatas, vervecisque superpositis^g sarcinis valde fatigari et dorsa eorum mole illius sarcinae^h corrumpi.³⁶ [14] bis in hac via³⁸, nonⁱ amplius, panem et annonam commercio^k carissimo, scilicet a Tripolitani^l et Caesariensibus^m 37, habuimus. patet ergoⁿ quoniam^o vix^p poterit quis^q magnum aliquod^r nisi cum magno labore adquirere. magnum quiddam^s fuit, cum^t usque Iherusalem pervenerimus^u. [15] qua visitata, consummatus^v est labor diuturnus^w.³⁸ cumque Sanctorum Sancta³⁹ desideratissima^x inspiceremus^y, ingenti gaudio repleti sumus. o quotiens ad memoriam reducebamus illam Daviteam prophetiam qua dicit^z: adorabimus in loco, ubi steterunt pedes eius!⁴⁰ quod nimirum in nobis tunc impleri^{aa} vidimus, quamvis aliis multis^{bb} similiter pertineat.⁴¹ illuc^{cc} quidem

a. 1099 ascendimus tribus, tribus Domini, ad confitendum^a nomini sancto^b eius.⁴² [16] die illo^c, quo^d Iherusalem tunc^e introivimus⁴³, sol retrogradus, descensu^f hiemali peracto^g, recursum resumpsit^h ascensibilemⁱ. [17] cumque⁴⁴ Sepulcrum dominicum atque Templum eius gloriosum et cetera loca sancta^k visitassemus^l, die IV° Bethleem adivimus⁴⁵, ut nocte ipsa^m dominicae Nativitatis revolutionem⁴⁶ celebraturi annum, praesaepio⁴⁷, ubi Iesum Maria venerabilisⁿ mater^o reclinavit, praesentialiter pervigiles in orationibus adsisteremus^p. [18] quam^q noctem⁴⁸ cum obsequio concedenti⁴⁹ expleto^r, hora diei III^a, missa quoque III^a celebrata, Iherusalem remeavimus^s.⁵⁰ [19] o quantus tunc^t

erat fetor⁵¹ circa muros civitatis, intus et extra, de cadaveribus Saracenorum a. 1099 adhuc ibi marcentium, quos urbe capta collegae nostri trucidaverunt^a, ubicumque eos adsecuti fuerant^b! [20] cum autem et^c nos et iumenta nostra quiete necessaria aliquantisper^d vegetati essemus^e.⁵² et patriarcham in ecclesia S. Sepulcri tam dux quam ceteri optimates praefecissent, scilicet dominum Daibertum^f superius memoratum⁵³, redintegrato^g stipendio et iumentis nostris

a. 1099 oneratis^a, regredientes descendimus ad^b flumen Iordanicum.⁵⁴ [21] tunc^c placuit quibusdam de exercitu posteriore in Iherusalem remanere et quibusdam de priore nobiscum remeare.⁵⁵ dux autem, sicut prius terram Iherosolymitanam strenue rexit^d.⁵⁶ [22] Idibus in ternis Augusti tunc satis aegris Corruit Urbanus praesul Romae⁵⁷ venerandus^e.

XXXIII.

Bohemund, Balduin ve onların hac yolculuğu üzerine

O sırada bilge ve güçlü bir adam olan, o dönemde Antakya'da prens olan efendi Bohemund ve aynı şekilde Fırat nehrini aşarak Edessa <<Urfa>> şehrine ve vatanına komşu olan yerlere hükmeden, bahsi geçen Godefridus'un kardeşi efendi Balduin, Kudüs'ün kendilerinden önce giden meslektaşları (yoldaşları) tarafından ele geçirildiğini duyduklarında, son derece mutlu oldular ve bu yüzden yalvararak Tanrı'ya şükranlarını sundular.

Eğer yolculuğun telaşıyla onlardan önce gidenler iyi ve yararlı bir şekilde iş görmüş olsalardı, her ne kadar onlar arkadan daha geç takip edecek olsalar da, bu ikisi de kendi yanındakilerle birlikte yine de kısa süre içinde aynı şeyin ortakları olacaklardır, bundan hiç şüphe edilmemelidir.

Çünkü o kadar büyük bir emekle Türklerden alınan toprakların ve şehirlerin, eğer tüm halk o sırada Kudüs'e gitmiş olsaydı ve halihazırda püskürtülmüş olan Türkler tarafından ani bir geri dönüşle topraklar sınırsız bırakılarak yeniden ele geçirilseydi, toprakların ve şehirlerin dikkatle korunması kesinlikle gerekliydi; ki bu durum hem gidenlerin hem de dönenlerin başına gelen en azından az olmayan bir zarar olurdu. Belki de ilahi takdir onları, işlerin yapılışında, yapılan işlerden daha çok fayda sağlayacaklarını değerlendirerek erteledi. O esnada Balduin'in Mezopotamya sınırlarında Türklerle karşı yapılan savaşlarda ne kadar çok yorulduğunu kim söyleyebilir! Orada öldürülen Türklerin başlarının sayısı anlatılamaz. Sık sık kendi halkından az bir grupla onların büyük kalabalığına karşı savaştığı ve Tanrı'nın yardımıyla zaferle sevindiği görülmüştür.

Fakat Bohemund elçiler aracılığıyla ona, her ikisinin de henüz tamamlanmamış olan Kudüs yolculuğunu yanlarındakilerle birlikte gerçekleştirip tamamlamalarını önceden bildirdiğinde, Balduin derhal işlerini uygun bir şekilde düzenledi ve yola çıkmaya hazırlandı.

Fakat o sırada Türklerin vatanının bir köşesinin kendi topraklarına yapılan bir saldırıyla çiğnendiğini, teşebbüsün bırakıldığını duyduğunda, henüz ordusunu toplamamışken, az sayıdaki insanla düşmanlara yaklaştı. Onlar ise zaten yolculuklarına başladıklarını sandıklarında, Balduin'in taşıdığı beyaz sancağı gördüklerinde çadırlarında güvende

oldukları bir günde, korkudan hemen kaçtılar; Balduin onları çok az kişiyle bozguna uğrattıktan sonra, daha önce başladığı işe geri döndü.

Ve yolculuğa girerek Antakya'yı sağda bırakıp Laodikya'ya geldi; orada yol masrafı tedarik edilip eyer palto ve heybeler yenilendikten sonra yola çıktık. Kasım ayı idi ve Gibellum'u geçtikten sonra, Valenium adı verilen belli bir kalenin önünde çadırlarında misafir olan Bohemund'a ulaştık.

Orada Pizanlı bir başpiskopos vardı, adı Daibertus'tu; ki o bazı Toskanalılar ve İtalyanlarla birlikte Laodikya limanına deniz yoluyla varmıştı ve orada bizimle birlikte gidecekleri, bizi bekliyorlardı. Orada Apulia'dan efendi Balduin ile birlikte olan belli bir piskopos üçüncü kişiydi.

Böylece dostça bir araya gelindiğinde, hem yayaların hem de atlıların her iki cinsiyetten yaklaşık yirmi beş bin kişi olduğu tahmin edildik. Ve Sarazenlerin iç sınırlarına girdiğimizde ve bölgenin yerlileri tarafından yeterince düşmanca davranıldığında, ne ekmek ne de herhangi bir yiyecek bulabiliyorduk, çünkü veren ya da satan kimse yoktu; masrafımız giderek daha çok tükendiğinden, birçok kişinin açlıktan kaygılandığı görüldü. Atlar ve binek hayvanları da azalan azık nedeniyle katlanmış bir acıyla fazlasıyla eziyet çekiyorlardı; ne gidiyorlar ne de yemek yiyorlardı.

Oysa o sırada içinden geçip gittiğimiz ekili tarlalarda, halkın kamış ve bal kelimelerinden oluştuğunu düşündüğüm ve bence oradan akıllıca yapıldığı için yabani bal denilen, kamışlara neredeyse benzeyen kamışlar adını verdiği bazı ekinler vardı. Gerçekte açlıktan kıvranan bizler, tatlımsı tadı nedeniyle bütün gün bu kamışları dişlerimizle geviş getiriyorduk, yine de pek az fayda görüyorduk.

Gerçekte Tanrı sevgisi için bunları ve başka pek çoğu da, yani açlığı, soğukları, aşırı yağmurları katlanıyorduk. birçoğu ekmeğe muhtaç olduğu için atlarını, eşeklerini ve develerini yiyordu. Dahası, aşırı soğuk ve yağmur bolluğuyla sık sık eziyet çekiyorduk; ve ıslanan elbiselerimizi kurutabileceğimiz güneşin sıcaklığı bile o kadar yoktu ki, yağmurun sürekliliği dört ya da beş gün boyunca bizi rahatsız ediyordu.

O zaman çadırı olmayan, yağmurun soğuğuyla sönen pek çok kişiyi gördüm; ben, bunlara katılan Karnotumlu Fulcherus, belli bir gün her iki cinsiyetten pek çok insanı ve en soğuk yağmurdan ölen çok sayıda hayvanı gördüm; anlatmak uzun sürer ve dinlemek belki de sıkıntıdır, çünkü Tanrı halkından hiçbir kaygı, hiçbir acı eksik kalmadı.

Sarazenler tarafından dar geçitlerin etrafında yolda pusu kurularak sık sık pek çoğu öldürülüyordu ya da yiyecek aramak için yağmaya gittiklerinde; atlarını herhangi bir şekilde kaybeden soylu askerlerin yaya kaldıklarını görürdünüz; akli yetmeyenlerin, Sarazenlerden alınan keçilerin ve üzerlerine yükler konulmuş koçların yüklerin ağırlığıyla çok yorulduğunu ve sırtlarının o yükün ağırlığıyla bozulduğunu görürdünüz.

Bu yolda en fazla iki kez, o da Tripolililerden ve Sezariyelilerden olmak üzere ticaretle pek pahalıya ekmek ve iâşe bulduk. Öyleyse açıktır ki, büyük bir emek olmadıkça hiç kimse büyük bir şeyi neredeyse elde edemez; Kudüs'e vardığımızda büyük bir şey olmuştu.

O ziyaret edildiğinde, uzun süren emek tamamlanmıştır ve Azizlerin en çok arzulanan kutsal yerlerini incelediğimizde, büyük bir sevinçle dolduk. O Davut peygamberin şu sözünü ne zaman hafızamıza getirsek: "Ona secde edeceğiz ayaklarının durduğu yerde!" ki bunun şüphesiz başka pek çokları için de benzer şekilde geçerli olmasına rağmen, o zaman bizim içimizde gerçekleştiğini gördük.

Oraya, Rab'in kabileleri, O'nun kutsal adını yüceltmek için çıktık; o gün, Kudüs'e o zaman girdiğimiz gün, güneş ters yöne dönerek kışlık batışını tamamlamış ve yükselen dönüşüne yeniden başlamıştı.

Ve Rab'bin Kabir'ini, O'nun görkemli Tapınağını ve diğer kutsal yerleri ziyaret ettiğimizde, dördüncü günde Beytullahim'e gittik; öyle ki o gecede Meryem'in saygıdeğer annesinin İsa'yı yatırdığı yemlikte Rab'bin Doğuşu'nun yıllık devrini kutlayalım, bizzat uyanık bir şekilde dualarla eşlik edelim.

Uygun bir hürmetle o geceyi tamamlayıp, günün üçüncü saatinde üçüncü ayın de kutlandıktan sonra, Kudüs'e geri döndük.

Şehrin duvarlarının çevresinde, içinde ve dışında, daha önce şehri ele geçirdiğimizde yoldaşlarımızın nereye yetişmişlerse kılıçtan geçirdikleri Sarazenlerin hâlâ orada çürüyen cesetlerinden gelen ne kadar da büyük bir koku vardı!

Fakat hem biz hem de binek hayvanlarımız gerekli dinlenmeyle bir süre canlandıktan ve dük ile diğer ileri gelenler, yani daha önce bahsedilen efendi Daibertus, Aziz Kabir kilisesinde patrikliği başa geçirip ücretimizi ve yük hayvanlarımızı yeniledikten sonra, yüklerimizi yüklenerek, Ürdün nehrine doğru indik. O zaman arkadaki ordudan bazılarının Kudüs'te kalması, ön taraftakilerden bazılarının ise bizimle birlikte dönmesi uygun görüldü; ancak dük, daha önce olduğu gibi Kudüs prensliğini güçlü bir şekilde yönetti.

Ağustos ayının üçüncü gününde, o zamanlar oldukça hasta olan Roma başpiskoposu Urbanus vefat etti.

XXXIV ^a . De reversione ducis Boamundi et comitis Balduini ad propria ^b . a.1100	
[1] Anno ab Incarnatione dominica M ^c C ^o , die anni prima ^a , in Iericho ramis palmarum caesis ad deferendum ^c , ut mos est ^d , omnes adsumpsimus et secunda ^d die iter remeabile ^d cepimus. [2] placuit ^e principibus nostris	
a. 1100 per urbem Tiberiadem iuxta mare ^a transire. ^d quod mare de dulci aqua ^b	
congregatum XVIII milibus ^a passuum habet ^b in longum ^c et V in latum ^d . ^e a.1100 deinde per Caesaream Philippi ^a , quae <i>Paneas</i> lingua Syriaca dicitur ^f , ad	
a. 1100 Libani montis radicem sitam ^a , ubi fontes duo emergunt, unde Jordanis fluvius exoritur ^g , qui postea mare Galilaeae ^b secans in mare Mortuum se	
ingerit. [3] hic autem ^a lacus, Genesar dictus ^g , XL stadiis in latitudine ^b a.1100 Cque in longitudine ^c , iuxta Iosephum. ^h quod ^d flumen deinde per alveum unum percurrens ^e ingerit se in mare, quod Mortuum dicitur, eo quod nihil gignat vivum, qui lacus Asphaltites ^f dictus ^g sine ^h fundo esse creditur, in abyssum civitatibus ibi subversis, Sodoma scilicet et Gomorra ^b . ^h [4] ego autem ⁱ callidius de fontibus his ^k coniectabam, imitans beatum Hieronymum, quem legi in expositione ⁱ eius super Amos prophetam ^m , quod Dan in terminis terrae Iudaicae sit, ubi nunc est Paneas ^l , et quia tribus Dan illic aedificavit civitatem, quam nomine patris sui vocaverunt Dan. ^l hac de causa sentio fontem illum ⁿ vocari Dan et alterum Ior, qui huic adiungitur ^o . ^l	
a. 1100 [5] venimus autem ad urbem fortissimam, quam ^a Balbec ^b nuncupant ^c , a Salomone conditam ^l , muris eminentibus circumtectam et Thadomor ab eo	
appellatam, duorum dierum itinere a superiore ^a Syria distantem et a maxima a.1100 Babylone ^b VI mansionibus procul distantem, ab Euphrate vero diei unius. ^l hanc Graeci <i>Palmyram</i> vocant. illo in loco fontes et putei nimis abundant. nam in ^c inferiori terra ^l nusquam aqua invenitur ^o . [6] ubi Turci Damas-ceni ²⁰ nobis obvii venerunt CCCC ^c ferme ^f milites. et quia didicerant nos esse inermes et laboris causa ^e valde fessos, arbitrati sunt nos quoquomodo debilitare. quod si forte postremos die illo dominus ^b Balduinus sollicitate et	
a. 1100 caute ^a non conservaret, multos ^b de nostris occiderent. inundatione ^c enim pluviarum et arcus et sagittae defecerant eis, quia cum glutine in locis illis adaptantur. ²¹ Boamundus quippe in primo cuneo praeibat ^d , itaque Deo auxiliante nihil apud nos lucrati sunt. [7] tunc castra nostra ^e metati sumus ante oppidum praedictum. ²² sequenti vero die plus ^f mari adpropian-tes ^e , ante ^b urbem ^l Tortosam ^k ²³ et Laodiciam ²⁴ transivimus ^l . ibi quoque ^m	
Raimundum comitem repperimus, quem illic reliqueramus. ²⁵ et ^a quia cara a.1100 erat annonae, nihil ibi ad emendum invenimus ²⁶ , unde vivere possemus. quapropter ^b usque ^c Edessam properare non cessavimus.	

XXXIV.

Dük Bohemund ve Kont Balduin'in kendi vatanlarına geri dönmesi üzerine

Rab'bin Enkarnasyonundan sonraki 1100. yılda, yılın ilk gününde, Eriha'da, adet olduğu üzere taşımak için hurma dalları kesildikten sonra, hepimiz yola çıktık ve ikinci günde dönüş yolculuğuna başladık.

Önderlerimizin, tatlı sudan oluşan ve çevresi 18 bin adım, eni ise 5 bin adım olan denizin yanından, Tiberias şehri üzerinden geçmesi uygun görüldü. Ardından Süryanice'de Paneas denilen Sezariye Philippi'den, Ürdün nehrinin doğduğu ve daha sonra Celile denizini yararak Ölü deniz'e dökülen iki pınarın fışkırdığı Lübnan dağının eteğinde yer alan yere doğru geçtiler.

Fakat İosepus'a göre genişliği 40 stadyum, uzunluğu ise Cque olan Genesar denilen bu göl, daha sonra tek bir yatak boyunca ilerleyerek, hiçbir canlı şey üretmediği için Ölü deniz denilen ve Asphaltites gölü olarak adlandırılan denize dökülür; bu gölün, orada batan şehirlerin, yani Sodoma ve Gomorra'nın bulunduğu dipsiz derinliğe kadar dibi olmadığı inanılır.

Ben ise aziz Jerome'un Amos peygamber üzerindeki açıklamasında okuduğum, Dan'ın şimdi Paneas olan Yahudi topraklarının sınırlarında olduğunu ve Dan kabilesinin orada, babalarının adıyla Dan adını verdikleri bir şehir inşa ettiğini taklit ederek, bu pınarlardan kurnazca çıkarım yapıyordum; bu sebepten dolayı bu pınarın Dan ve ona katılan diğerinin İor olarak adlandırıldığını hissediyordum.

Üstelik Süleyman tarafından kurulan, yüksek duvarlarla çevrili ve kendisi tarafından Thadamor olarak adlandırılan, yukarı Suriye'den iki günlük mesafede ve en büyük Babil'den altı konak uzaklıkta, Fırat'tan ise bir günlük mesafede bulunan en güçlü şehir Balbec'e geldik; bunu Yunanlılar Palmyra olarak adlandırırlar. Oradaki yerlerde pınarlar ve kuyular aşırı derecede boldur, nitekim alt toprakta hiçbir yerde su bulunmaz.

Orada Şamlı Türkler yaklaşık 400 asker olarak karşımıza çıktılar. Ve bizim silahsız olduğumuzu ve çalışmanın nedeninden ötürü çok yorgun olduğumuzu öğrendikleri için, bizi herhangi bir şekilde zayıflatacaklarını sandılar. Şayet o gün sonuncusunda efendi Balduin bizi dikkatle ve ihtiyatla korumasaymış, enlilerimizden birçoğunu öldürürlerdi; çünkü yağmurların taşması nedeniyle onların yayları ve okları bozulmuştu, nitekim o yerlerde oklar tutkalla tutturulur. Zaten Bohemund ilk taburda önden gidiyordu. Böylece Tanrı'nın yardımıyla bizim yanımızda hiçbir şey kazanamadılar.

O zaman çadırlarımızı adı geçen kalenin önüne kurduk. Gerçekten ertesi gün denize daha çok yaklaşarak, Tortosa şehri ve Laodikeia'nın önüne geçtik; orada da daha önce bıraktığımız kont Raimundus'u bulduk. Ve erzak pahalı olduğu için, yaşayabileceğimiz hiçbir şeyi satın alacak yer bulamadık; bu yüzden Edessa'ya acele etmekten vazgeçmedik.

XXXV.

De captione ducis^d Boamundi,¹

[1] Boamundus igitur^e Antiochiam primitus advenit^f, ubi a suis

a. 1100 gaudenter est^a susceptus,² deinceps regnum suum per VI menses ut prius^b obtinuit.³ [2] sed cum Iulio mense sequente⁴ urbem Melitiniam^c vocatam⁵

cum pauca gente⁶ appeteret^a (quam ei qui urbis eiusdem patronus erat^b, a. 1100 Gabriel^c nomine⁷, redditurus erat, iam per legationes amicitiae mutuae con-

a. 1100 ventione facta), obuius illi^a fuit^b admiratus^c quidam, nomine Danisman⁸, cum gente^d Turcorum magna, molens Boamundum imprudenter sic ambulanti^e intercipere^c. [3] et non longe ab urbe praefata¹⁰ insiluerunt^f in eum^g undique^h gens illa nefaria, quae in insidiis latitabatⁱ. et non audentes^k nostri proeliari^l, quia pauci erant^m, statim fugientes in disper-

sionem fugati^a sunt, de quibus Turci multos occiderunt¹¹ et pecuniam a. 1100 eorum^b totam habuerunt. Boamundum vero comprehensum in captionem secum^c abduxerunt^{d, 12}. [4] cumque^e hoc infortunium^f ab illis qui evaserant divulgaretur¹³, orta est genti nostrae grandis inde^g desolatio. veruntamen dux urbis^h Edessae Balduinus, congregatis Francis quotcumqueⁱ potuit, Edessensis scilicet et^k Antiochenis, hostes praedictos, ubi eos esse audivit, quaerere non distulit.¹⁴ [5] Boamundus etiam, cincinno¹ capitis¹⁵ sui absciso^m,

a. 1100 mandavit hoc intersigno Balduino praedicto^a, ut ei citato auxilio pro amore Dei^b succurreret. quod cum audisset Danisman, metuens horum animositatem, non est ausus ulterius ante urbem Melitiniam morari^c, quam obsidione cinxerat, sed paulatim ante nos^d fugiendo, ad propria sua remeare curavit. unde^e multum doluimus^f, cum per III dies illos^g ultra urbem praedictam persecuti^h sumus, qui libentissime contra eos dimicassetⁱ. [6] cumque sic^j regrederemur, praedictus Gabriel urbem Melitiniam^k Balduino reddidit.^l

quibus amicis effectis et custodibus suis intromissis^m, Edessam urbemⁿ a. 1100 Balduinus rediit et Antiocheni de domino suo maesti ad sua regressi sunt^o.

XXXV.

Dük Bohemund'ın esir düşmesi üzerine

Bohemund böylece kendi adamları arasına Antakya'ya ilk kez geldiğinde, daha önce olduğu gibi altı ay boyunca krallığını sevgiyle kabul edip elde etti.

Fakat sonraki Temmuz ayında, az bir insanla birlikte görüldüğü Melitiniam adlı şehre doğru gittiğinde ki o şehrin koruyucusu olan Gabriel adındaki kişi orayı ona teslim edecekti, daha önce dostluk ve karşılıklı sevgi elçilikleri yoluyla anlaşma yapılmıştı.

Danisman adında büyük Türklerin hayranı olan belli bir emir, büyük bir Türk kalabalığıyla Bohemund'un oraya geldiğini düşüncesizce engellemek için yola çıktı.

Ve bahsi geçen şehirden çok uzak olmayan bir yerde pusu kurdular; pusu kurdukları o kafirlerin halkı her taraftan üzerindeydi ve bizimkiler az oldukları için savaşmaya cesaret edemeyip hemen kaçarak dağıldılar; onlardan birçok Türk öldürüldü ve paralarının tamamına sahip oldular. Bohemund ise esir alınarak yanında götürüldü; bu olay duyulduğunda, o büyük halkımızdan büyük bir ıssızlık ve üzüntü doğdu. Her ne kadar şehrin dükü Edesseli Balduin ve Antakyalılar, nerede olduğunu duyduklarında adı geçen düşmanları aramaktan vazgeçmeseler de.

Bohemund da başının saçlarının kısımlarını kestirerek, bahsi geçen Balduin'e bu işaretsiz haberle haber gönderdi ki Tanrı sevgisi için çağrılan yardımla yetişsin.

Bunu Danisman duyduğunda, onların ruhunun cesaretinden korkarak, kuşattığı Melitiniam şehrinin önünde daha ileri gitmeye cesaret edemedi, fakat yavaşça bizden kaçarak kendi vatanına geri dönmeyi düşündü; bu yüzden biz çok üzüldük, çünkü o üç gün boyunca bahsi geçen şehirlerin ötesindeki o düşmanları takip ettik, ki onlar bizimle karşılıklı savaşmayı pek çok kez arzu ediyorlardı.

Böylece dostlar yapıp kendi korumaları içeri gönderildiğinde, Edessa şehri ve Antakyalılar efendilerinden üzgün bir şekilde kendi topraklarına geri döndüler.

XXXVIe.
De morte regis Godefridi^d.¹
[1] Cum autem ipse Balduinus frueretur sua prosperitate², ecce nuntius
a. 1100 veniens ab Hierosolymis³ intulit ei, quia dux Godefridus, germanus eius, XV. Kal. Augusti⁴ diem clauserat extremum apud Hierosolymam⁵.
[2] Ad⁶ caput hoc anni post captam contigit urbem⁷,
Ad meriti cumulum Dominus tibi, dux Godefride,
Contigit⁸ hoc regnum⁹, sed tempore non diuturno
Tu perfunctus eo, natura dante, ruisti.
Orto sole semel sub fervescente Leone¹⁰,
Aethera scandisti laetans, Michael¹¹ levante¹².
Explicit liber I¹³.
a. 1100

XXXVI.

Kral Godefridus'un ölümü üzerine

Balduin kendi refahının tadını çıkarırken, iste Kudüs'ten gelen bir haberci ona, kardeşi dük Godefridus'un 18 Temmuz'da Kudüs'te hayatını son gününü kapattığını bildirdi.

Bu yılın başı şehir alındıktan sonra gerçekleşti:

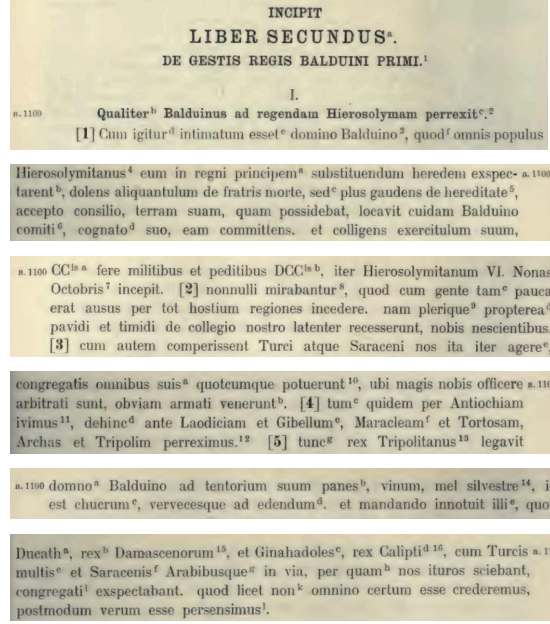
Liyakat yığınınına Rab sana verdi, dük Godefridus,

Bu krallık nasip oldu, fakat uzun süren bir zaman değil.

Sen bunu tamamlayarak, doğanın buyruğuyla yıkıldın,

Kızgın Aslan altında güneş bir kez doğduğunda,
Neşeyle gök kubbeye tırmandın, Michael kalkarken.

Birinci kitabın sonu.

İKİNCİ KİTAP

KRAL BİRİNCİ BALDUİN'İN EYLEMLERİ ÜZERİNE

I.

Balduin'in Kudüs'ü yönetmek için nasıl gittiği üzerine

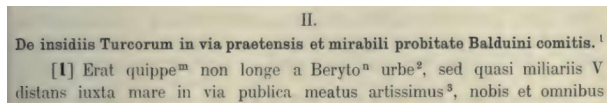
Bu yüzden efendi Balduin'e, bütün Kudüs halkının kardeşinin ölümünden sonra krallıkta kendisinin yerine geçecek bir varis beklemek istemediği, ancak kardeşinin ölümünden dolayı üzülse de mirastan dolayı daha çok sevinerek konseyi kabul ettiği, kendi toprağını sahip olmak için bıraktığı ve onu akrabası olan kont Balduin'e kiraladığı, onu kendi yerine komit olarak atadığı ve ordusunu topladığı bildirildiğinde,

1100. yılda, 2 Ekim'de yaklaşık 200 süvari ve 400 piyade askeriyle Kudüs yolculuğuna başladı. [3] Birkaç kişi, bu kadar az bir insanla bu kadar çok düşman bölgesinden geçmeye cesaret edip etmeyeceğimize şaşırabilir; çünkü kalabalıkların çoğu, düşmanlar grubumuzdan habersiz bir şekilde arkada gizlice ayrıldığı için bizim haberimiz yoktu, ancak onunla karşılaştığımızda Türklerin kaçacağını anladık; nitekim daha sonra Antakya'dan, ardından Laodikeia ve Tortosa'dan, Archas ve Trablus'tan geçtik.

O sırada Trablus kralı, efendi Balduin'e içinde ekmek, şarap, yaban eti (yani ceylan), erkek ve dişi koçlar olan çadırını gönderdi ve haberci aracılığıyla şunu bildirdi: Ducath, Şam kralı ve Ginahadoles, Caliptia kralı, yolda geçeceğimizi bildikleri **Arap Türkler ve Sarazenler ile birçok Türk ve Sarazen kalabalığıyla bekliyorlar**; ki bu habere tamamen kesin olarak inanmamamız gerekse de, daha sonra bunun gerçek olduğunu hissettik.

Türkçeye çeviren İbrahim Şimşek'in dipnotu:

<Arap Türkler> çadırlarda yaşayan Türkler manasındadır << EKRAD KÜRTLER DEMEK Mİ? İbrahim Şimşek 285,286 kitabın sayfalarına bakınız.>

a. 1100 illac transeuntibus penitus inevitabilis, quem si hostes praemuniti viantibus prohibere voluerint^a, nullatenus C milia militum transire poterunt^b, quin^c C aut LX^d viri armati introitum illum violenter contra illos^e obtineant^f expectantes^g. ideo^h inimici nostri illic undiqueⁱ intercipere et occidere nos arbitrabantur^j. nos autem^k illuc usque pervenimus.^l [2] cumque^m praecursores nostri praedicto meatui appropinquassent, viderunt aliquantosⁿ de Turcis illis, segregatos ab aliis, contra^o procedentes et nos^p explorantes^q, quos^r cum speculatores nostri perspexissent, rati sunt^s maiorem gentem

post illos insidiando^a latere. quod sicut viderant domno Balduino per unum a. 1100 eorum statim^b innotuerunt. [3] quo audito^c, militiam^d suam^e per acies divisam competenter tunc^f ordinavit^g ad proeliandum^h, et signisⁱ levatis, paulatim adversus^j eos progressi sumus. qui^k cum bellum mox fore putarem^l, cordibus compuncti^m purisⁿ auxilium de caelo adfore^o devote^p precabamur, ad eos accedentes. continuo autem primo cuneo^q nostro congressi sunt illi, de quibus aliquanti confestim occisi sunt; de nostris vero^r IV milites^s vitam amiserunt. [4] cumque^t certamen illud utrinque^u dimisissent^v, sumpto consilio, iussum^w est^x castra nostra deponi et ad hospi-

a. 1100 tandem extendi, ubi propius^a accesseramus hostibus^b, ne videremur quasi timidi^c, si locum^d ceu refuge linqueremus^e. sed aliud^f monstravimus, aliud vero cogitavimus^g. audaciam finximus, sed mortem metuimus. difficile^h remeare, sedⁱ difficilius anteire.^j a nostris^k hostibus undique obsidebamur^l. hinc isti marinis litribus^m, hinc illiⁿ a celsis montibus indesinenter nos urgebant^o. die illo^p nihil boni, nihil quietis^q habuimus, nec iumenta nostra quamvis sitibunda adequata sunt^r. ego quidem vel Carnoti^s vel Aurelianis^t mallem esse^u; alii quoque^v. nocte ipsa tota^w extra papiliones nostros^x pervigiles languimus. [5] diluculo autem summo cum^y aurora terris umbras dimovere coepisset^z, sumpto adinvicem^{aa} consilio vel viveremus vel moreremur, tentoriis collectis, regredi per viam qua^{ab} iveramus^{ac} elegimus, iumentis^{ad} nostris de rebus onustis praeceuntibus clientibusque ea^{ae} minantibus^{af}.

milites enim^a subsequentes defendebant haec a Saracenis inruentibus^b, a. 1100 [6] nam cum illi nefandi^c viderent nos ita summo mane reverti^d, confestim descenderunt^e ad persequendum nos tamquam fugitivos. alii^f per mare cum carinis^g, alii vero post nos per viam qua ibamus, alii^h per montes et colles, tamⁱ equites quam pedites, per angiportum^j, sicut^k oves ad ovile ante se nos minabant, ut exclusos a^l planitie quadam^m, quae ibi est in exitu angustissimo inter salum et montem, ad interimendum nos facile interciperent. sed non sicut rebanturⁿ contigit. [7] viri enim nostri statuerunt^o inter^p se, dicentes^q: si in planitie^r illa patula nos persequentes poterimus^s intercipere illos, forsitan^t Deo iuvante contra cos^u revertentes et bene pugnantes^v eruemur ab illis^w.

II.

Türklerin yoldaki pusuları ve Kont Balduin'in olağanüstü erdemi üzerine

Nitekim Beyrut şehrinde çok uzak olmayan, ancak yaklaşık 5 mil mesafede denizin yanında halka açık yolda, bizim ve oradan geçen herkesin kesinlikle kaçınılmaz olan çok dar bir geçit vardı; eğer hazırlıklı düşmanlar yoldan geçenleri engellemek isterlerse, yüz bin askerin geçmesine asla izin vermezler, aksine yüz veya altmış silahlı adam bu girişi onlara karşı zorla ellerinde tutabilirlerdi. Bu yüzden düşmanlarımız orada her yerde bizi pusuya düşüreceklerini ve öldüreceklerini düşünüyorlardı; biz ise oraya kadar vardık.

Öncülerimiz bahsedilen geçite yaklaştıklarında, diğerlerinden ayrılmış, ilerleyen ve bizi keşfe çıkan o Türklerden bir kısmını gördüler; gözetleyicilerimiz bunları fark ettiklerinde, onlardan daha büyük bir halkın yan tarafta pusu kurarak arkalarında saklandığını sandılar. Bunu görür görmez hemen efendi Balduin'e bir tanesi aracılığıyla bildirdiler.

Bunu duyan Balduin, o zaman savaşmak için uygun bir şekilde bölümlere ayırdığı birliğini düzenledi ve sancakları kaldırarak yavaşça onlara doğru ilerledik. Yakında savaş olacağını düşündüğümüz için, saf kalplerle gökten yardım gelmesini dinde dileyerek onlara yaklaşıyorduk; ve hemen ilk birliğimizle onlarla çatıştık, bunlardan bir kısmı hemen öldürüldü; bizimkilerden ise 4 asker yaşamını yitirdi.

Bu mücadeleyi her iki tarafta da bitirdiklerinde, konsey alınarak çadırlarımızın kurulması ve konaklama yerinin uzatılması emredildi, nitekim düşmanlara daha yakınlaşmıştık; böylece eğer yeri bir sığınak gibi bırakırsak korkak gibi görünmezdik.

Fakat başka bir şey gösterdik, başka bir şey düşündük; cesaretlendik ama ölümden korktuk. Geri dönmek zordu, ama öne gitmek daha zordu. Düşmanlarımız tarafından her taraftan kuşatılıyorduk; bir taraftan deniz tekneleri, diğer taraftan yüksek dağlar bizi aralıksız sıkıştırıyordu. O gün ne iyilik ne de huzurumuz vardı, hayvanlarımız bile susuz olmalarına rağmen su içememişti. Gerçekten Chartres'da veya Orleans'da olmayı dilerdim, diğerleri de öyle; bütün o gece çadırlarımızın dışında uykusuz bir şekilde perişan olduk.

Şafak sökerken ve gün doğumuyla birlikte yerlerin gölgelerini kaldırmaya başladığında, karşılıklı konsey alarak ya yaşayacağımız ya da öleceğimiz üzere çadırları toplayıp geldiğimiz yoldan geri dönmeyi seçtik, eşyalarımızla yüklü binek hayvanlarımız önümüzde gidiyor ve uşaklar onları sürüyordu. Arkadan gelen askerler ise saldıran Sarazenlere karşı bunları savunuyordu.

Çünkü o inançsızlar sabahın erken saatinde böyle geri döndüğümüzü gördüklerinde, kaçaklar gibi bizi takip etmek için hemen aşağı indiler; kimileri teknelerle denizden, kimileri arkamızdan gittiğimiz yoldan, kimileri dağlar ve tepeler boyunca, hem atlılar hem de yiyciler dar geçitten, denizin ve dağın arasındaki en dar çıkışta bir düzlükten bizi dışarı atarak kolayca pusuya düşürüp öldürmek için bizi koyunların ağıla sürülmesi gibi önlerinde sürüyorlardı. Fakat sandıkları gibi olmadı.

Çünkü adamlarımız kendi aralarında karar alarak şöyle dediler: Eğer bizi takip edenleri o açık düzlükte pusuya düşürebilsek, belki de Tanrı'nın yardımıyla onlara karşı geri dönüp iyi savaşarak onlardan kurtuluruz.

III.
Bellum durissimum contra Turcos^{v.1}
[1] Iamiam^w autem^x e navibus exsiliabant², iam^y incautos^z prope mare

a. 1100 pergentes^a decollabant², iamque in planitiem praedictam post nos descenderant^b et sagittas multas^c iaciebant. undique adversum nos vociferantes et tamquam canes^d vel lupi ululantes et enses suos vibrantes^e conviciabantur^f nobis. sed quid narrabo^g nec^h erat usquam locus fugae⁴ nec remanentibus spes salutis.

Nec saperet Salomon, nec posset vincere Sanson^{h.5}.

[2] Sed magnae¹ Deus clementiae^k atque potentiae^l prospiciens de caelo in terram^m humilitatem nostram atqueⁿ angustiam necnon periculum, quod^o incideramus propter amorem eius atque servitium^p, motus^q pietate⁴, qua

rite semper^a praesens suis subvenit, tantae probitatis audaciam militibus⁷ a. 1100 nostris praestitit^b, ut recursu^c repentino per viam trifurcam^{d.8} fugarent eos fugientes^e, ut nunquam animum defendendi se haberent^f. sed^g alii de rupium^h praeruptis celsis in praecepsⁱ se dederunt, alii vero haud lente ad locum salvationis fugerunt, alii autem consecuti⁹ gladiis perempti^k sunt. tunc videretis^l naves eorum celerrime^m propter timoremⁿ fugere per mare, quasi possemus eas^o manibus^p capere.¹⁰ per montes quoque^a et colles cito^r pede fugiebant. [3] itaque de tanto trophaeo gloriantes^{s.11}, ad clientelam¹², quae interim quadrupedia onerata in via custodierant⁴, laetabundi^{u.13} regressi sumus^v. laudes igitur^w Deo tunc gratissimas exsolvimus^z, qui⁷ in tanta et inestimabili necessitate adiutor exstitit^x magnificus. [4] o quam admirabilia Dei facta! o quam magnum miraculum et memoriae digniter^{aa} commendandum! victi eramus et victi vicimus^{bb.14}, sed nos non vicimus^{cc}. quomodo ergo^{dd} non^{ee} vicimus^{ff}? vicit enim^{gg} ille, qui solus est omnipotens

a. 1100 creator omnium, creaturae suae pie subveniens^a. quod si^b Deus pro nobis, quis contra nos^{2.15} vere pro nobis et nobiscum fuit complens in nobis quod Israeliticis^c per prophetam dixit¹⁶: Si praecepta mea servaveritis^d, hoc dono vos ditabo, ut persequantur^e V de vobis C alienos, et C ex^f vobis^g X milia. et quia in Dei servitio laborem multimodum die ac nocte tolerabamus et in nullo alio confidebamus^h, superbiam eorum magnificeⁱ cassavit^{k.17} et quia devote^l et in tribulato corde Domino famulabamur, humilitatem nostram respexit. [5] tunc autem tabernacula nostra¹⁸ displicari et^m extendi iussa sunt, ubi ante dominum Balduinum pluresⁿ Turci locupletes vivi capti adducti^o sunt cum spoliis occisorum et armis similiter adlatis. equos cum sellis et lupatis auratis habuimus.¹⁹ [6] nocte autem illa sequenti transacta^p, mane²⁰, prout astutius consultum est^q, retro

secessimus IV milium itinere. ubi cum rapinam praefatam princeps noster ^{a.1100} divisisset^a, nocte superveniente in castello quodam^b depopulato sub olivis^c in^d virgultis quievimus.²¹ [7] summo autem mane²² Balduinus item probitatem^e solitam amplectens, sumptis de militibus suis aliquantis, usque ad angustias meatus iam dicti^{f23} equitavit, scrutaturus, si adhuc inibi Saraceni essent, qui nobis viam ante vetuerant. qui cum nullum^g invenisset, quoniam audita dispersione^h facta omnesⁱ aufugerant, laudes^k dedit Deo et statim in cacumine montis ipsius^l accendi^m pro signo ignem fecit, ut qui in castris nostrisⁿ remanseramus, viso fumo illo^o, promptius^p illos sequeremur qui sic^q praeiverant^r. quo viso^s, Deum laudantes celeriter secuti sumus eos et viam nostram invenientes^t liberam^u desideratum^v carpsimus^w iter. [8] die quidem^x illo^y prope urbem Berytum hospitati sumus.²⁴ quo comperito, admiratus eiusdem urbis²⁵ plus causa timoris quam amoris victuale^{aa} diurnum scapharum^{bb} gestu domno^{cc} Balduino misit. [9] similiter de civitatibus aliis^{dd},

^{a.1100} ante quas transivimus²⁶, fecerunt^a, scilicet Sidonem et Tyrum^b atque Accon^c, hoc est Ptolomaidam^d, fingentes amicitiam, sed cor habentes nequam. [10] iam possidebat oppidum Caypham²⁷ dictum^e Tancredus, quod^f ipso anno^g iam viri^h Hierosolymitae²⁸ comprehenderantⁱ. et quia Tancredus^k Balduino tunc malivulus erat, non illud^l introivimus.²⁹ ipse vero^m tunc ibi non erat³⁰, sed civesⁿ eius panem et vinum nobis extra^o vendiderunt, illi enim nos tamquam^p fratres habebant^q et videre nos desiderabant^r. [11] trans-euntes³¹ autem Caesaream Palaestinam³² et Arsuthⁱ castrum^h — quod nos

tunc ignari Azotum esse putabamus³³; sed non est, quoniam Azotus una ^{a.1100} fuit de V civitatibus^a Philistinorum, quae inter Ioppem et Ascalonem in viculum^b redacta est — [12] et Antipatrida³⁴ transita^c, tandem venimus^d

^{a.1100} Ioppem³⁵ civitatem, quae est in tribu Dan, maritimam^a, ubi Franci nostri domnum Balduinum ut regem iam suum gaudenter susceperunt. et non mora ibi facta Ierusalem properavimus. [13] cumque ad urbem^b appropinquassemus^{c36}, exierunt^d ei obviam tam clerici^e quam laici omnes; Graeci quoque ac Syri³⁷ cum crucibus et^f cereis. qui cum ingenti gaudio et honorificentia vocibus altisonis^{g38} laudes agendo usque in ecclesia^h dominici Sepulcri eumⁱ deduxerunt. [14] huic autem^k celebritati patriarcha Daibertus non interfuit³⁹, quia de quibusdam apud Balduinum erat^l insimulatus et^m discordes adinvicem habebantur, quem etiam maior cleri pars exosumⁿ

tunc habebat. quapropter in monte Sion sede privatus⁴⁰ tunc morabatur^a, ^{a.1100} et fuit ibi^b donec delictum ei malivolentiae solutum^c est.⁴¹ [15] sed^d cum per VI dies quiete^e opportuna in Ierusalem labore adleviati essemus^f et rex de negotiis suis aliquantis expediretur, iter^g resumptum in expeditionem iteri renovavimus.⁴² opus enim est omnibus inimicos^h habentibus (quodⁱ

^{a.1100} secundum hominem dico)⁴³, ut frequentissime illos^a enixe coerceant⁴⁴, quatinus certaminis taedio vel vi superent vel ad pacis pactionem^b pertrahant^c.

III.

Türklere karşı en sert savaş

Zaten gemilerden atlıyorlardı, zaten önümüzde giden ve dikkatsiz olanları deniz yakınında kafalarını kesiyorlardı ve zaten yukarıda bahsedilen düzlüğe arkamızdan inmişlerdi ve çok sayıda ok atıyorlardı. **Her taraftan bize karşı bağırarak, köpekler veya kurtlar gibi uluyarak ve kılıçlarını sallayarak bize hakaret ediyorlardı.** Fakat ne anlatacağım? Ne kaçacak bir yer vardı ne de kalanlar için kurtuluş ümidi. Ne Süleyman akıl erdirebilirdi ne de Samson yenebilirdi.

Fakat yüce merhamet ve kudret sahibi Tanrı, yeryüzüne gökten bakarak bizim alçakgönüllülüğümüzü, sıkıntımızı ve ayrıca onun sevgisi ile hizmeti uğruna düştüğümüz tehlikeyi görüp acıma duygusuyla harekete geçti; ki o her zaman kendi halkına hazır bir şekilde yardım eder, askerlerimize o kadar büyük bir erdemin cüretini bahşetti ki, üç yollu yol boyunca ani bir geri dönüşle kaçanları, kendilerini savunacak asla bir cesaretleri olmayacak şekilde kovaladılar. Fakat başkaları yüksek uçurumların dik yokuşlarından aşağı bıraktı, bazıları ise hiç yavaşlamadan kurtuluş yerine kaçtı, diğerleri ise yakalanıp kılıçtan geçirildi. O zaman korkudan dolayı gemilerinin deniz boyunca, sanki ellerimizle yakalayabileceğimiz gibi çok hızlı bir şekilde kaçtığını görürdünüz. Dağlar ve tepeler boyunca da hızlı ayakla kaçıyorlardı.

Ve böylece o kadar büyük zafer takı ile övünerek, bu arada yolda yüklü hayvanları korumuş olan hizmetkarlarımızın yanına sevinçle döndük. O halde, bu kadar büyük ve paha biçilemez bir sıkıntıda bize muazzam bir yardımcı olan Tanrı'ya en tatlı şükranları sunduk.

Ey Tanrı'nın işlerinin ne kadar harika olduğu! Ey ne kadar büyük mucize ve hafızaya değer verilerek övülmesi gereken! Yenilmiştik ve yenik olarak yendik, fakat biz kendimiz yenmedik. O halde nasıl yenmedik? Çünkü her şeye kadir olan, kendi yaratığına şefkatle yardım edenlerin tek yaratıcısı olan o kişi yendi. Çünkü eğer Tanrı bizim içinse, kim bizim karşımızdadır? Gerçekten bizim için ve bizimle birlikteydi, İsraililere peygamber aracılığıyla söylediği şeyi bizim içimizde tamamladı: Eğer benim emirlerime uyarsanız, bu lütufla sizi zenginleştireceğim, öyle ki sizden beş kişi yabancılardan yüz kişiyi, sizden yüz kişi de on bin kişiyi kovalasın. Ve Tanrı'nın hizmetinde gece gündüz türlü türlü emeğe katlandığımız ve başka hiç kimseye güvenmediğimiz için, onların kibrini muazzam bir şekilde yok etti. Ve çünkü bağlılıkla ve sıkıntılı bir kalple Rab'be kulluk ediyorduk, bizim alçakgönüllülüğümüzü dikkate aldı.

O zaman ise çadırlarımızın sökülmesi ve kurulması emredildi; efendimiz Balduin'in önünde zengin birçok Türk, ölenlerin ganimetleri ve benzer şekilde getirilen silahlarla birlikte canlı olarak yakalanıp getirildi. Eyerleri ve altın kaplı dizginleriyle birlikte atlara sahip olduk. O takip eden gece geçtikten sonra, daha kurnazca düşünüldüğü üzere, sabahtan dört mil yolluk bir mesafeyle geri çekildik. Prensümüz yukarıda bahsedilen ganimeti paylaştırdığında, yaklaşan gecede zeytin ağaçları altındaki ıssız bir kalede ve çalılıklar arasında dinlendik. Şafak vaktinde ise Balduin yine olağanüstü alışılmış erdemini benimseyerek, askerlerinden bir kısmını yanına alıp, daha önce bize yolu kapatmış olan Sarazenlerin hala orada olup olmadığını araştırmak için, adı geçen geçidin darlıklarına kadar at sürdü. Hiç kimseyi bulamadığında, çünkü dağılım işitildikten sonra herkes kaçmıştı, Tanrı'ya övgüler verdi ve derhal o dağın tepesinde, kamplarımızda kalmış olanların o dumanı görüp bu şekilde önden gidenleri daha istekli bir şekilde takip etmeleri için işaret olarak bir ateş yaktı. Bu görüldüğünde, Tanrı'yı övgüyle hızlıca onları takip ettik ve yolumuzu serbest bularak arzu ettiğimiz yolculuğa çıktık.

Gerçekten o gün Beyrut şehri yakınlarında konakladık. Bu durum anlaşıldığında, aynı şehrin yöneticisi sevgi sebebinden çok korku sebebinden ötürü, gemilerin hareketiyle günlük azığı efendi Balduin'e gönderdi.

Geçtiğimiz diğer şehirlerden de benzer şekilde, yani Sayda, Sur ve Akka, yani Ptolemais dostluk taklidi yaparak ama kötü bir kalbe sahip olarak bunu yaptılar.

O sırada Caypham denilen kasabaya, o yıl içinde Kudüslü adamların ele geçirdiği Tankred sahip oluyordu. Ve Tankred o sırada Balduin'e karşı kötü niyetli olduğundan, oraya girmiştik. Oysa kendisi o sırada orada değildi, fakat şehirlileri bize dışarıda ekmek ve şarap sattılar, çünkü onlar bizi kardeşler gibi görüyor ve bizi görmeyi arzuluyorlardı.

Filistin Sezeriyesi'ni ve Asur kalesini -ki o zaman oranın Aşdod olduğunu düşünüyorduk, fakat değildir, çünkü Aşdod Filistinlilerin beş şehriden biriydi ve Yafa ile Askalon arasında küçük bir köye indirgenmiştir- geçip ilerleyerek, sonunda vardık.

Dan kabilesinde bulunan deniz kıyısındaki Yafa şehrine ki burada Franklarımız efendimiz Balduin'i şimdiden kralları olarak sevinçle karşıladılar. Ve orada hiç vakit kaybetmeden Kudüs'e acele ettik.

Şehre yaklaştığımızda, gerek ruhaniler gerekse laikler bütün herkes; Yunanlılar ve Suriyeliler de haçlar ve mumlarla onun karşısına çıktılar. Yüksek seslerle büyük bir sevinç ve hürmetle şükranlar getirerek onu Rabb'in Kabri kilisesine kadar götürdüler.

Bu kutlamaya ise patrik Daimbert katılmadı, çünkü Balduin nezdinde bazı konularda suçlanmıştı ve aralarında anlaşmazlıklar vardı, ki kâhinlerin büyük kısmı da onu o sırada nefret edici buluyordu. Bu yüzden Sion dağında özel bir yerde o sırada oturuyordu ve kötü niyet suçu kendisine çözülene kadar orada kaldı.

Fakat Kudüs'te uygun bir dinlenmeyle altı gün boyunca emekle hafiflemiş olduğumuzda ve kral bazı işlerini hallettiğinde, sefere çıkacak olanlar için yeniden yolculuğu başlattık. Çünkü düşmanları olan herkesin (insana göre söylüyorum) onları çok sık bir şekilde şiddetle baskı altına alması, savaşın usanç vericiliğiyle ya da güçle yenmesi veya barış antlaşmasına sürüklemesi gerekir.

IV ^a . De expeditione Balduini in Arabiam. ¹ [1] Igitur dominus ^c Balduinus, gente sua congregata ^f 2, profectus est Ascalonem, transiens per Azotum, quae civitas est inter Ioppem et Ascalonem, una de V civitatibus ^a Allophylorum. ³ Accaron ^b 4 autem ad dexteram ^c ad- a.1100 sistentem ^d habuimus prope Jamniam ^e 5, quae super mare sita est. ante Ascalonem autem cum venissemus, qui foras contra nos exierant usque ad ^f a.1100 moenia vehementer impulsi sunt ^a 6, et quia non fuit nobis utile ^b maius incipere, ad tentoria nostra iam extensa hospitaturi redivimus ^c . [2] sequenti vero ^d die ⁷ regionem adivimus ^e ulteriorem ^f , ubi victum ^g nobis et iumentis nostris in locis opulentis inveniremus et terram inimicorum nostrorum etiam vastaremus ^h , euntes ergo invenimus villas ⁱ , ubi Saraceni incolae regionis ^k illius ^l in cavernis ^m propter nos se occultaverant cum bestiis et rebus suis. de quibus cum nullum extrahere ⁿ possemus, accenso igni ad cavernae ori- ficium ^a 8, mox propter fumum et calorem intolerabilem alius post alium a.1100 foras ^b ad nos exierunt. ⁹ [3] erant ^c quidam ^d ex eis latrunculi, qui rite ^e 10 a.1100 inter Ramulam et Iherusalem insidiantes Christianos nostros occidere ^a sole- bant. quod cum a Syris ^b quibusdam Christianis ^c , qui cum illis in abditis latitabant ^d , nobis intimatum fuisset, huiusmodi esse illos malefactores ^e , mox, cum ^f de caverna exibant, decollabantur. Syris autem et eorum ^g coniugibus pepercimus. de Saracenis quippe ^h C ferme ⁱ occidimus ^k , 11 [4] et cum cuncta illic inventa ^l , tam annonam quam bestias, comedendo consump- sissemus ^m 12 et nihil nobis utile amplius invenire possemus ⁿ , into consilio cum quibusdam ^a patriae alumnis ^b 13, prius ^c Saracenis, sed nuper Christianis, a.1100 qui loca culta et inculta longe lateque sciebant ^d , in Arabiam ^e 14 secedere dispositum est ^f . [5] et ^g transeuntes ^h montana prope ⁱ Patriarcharum se- pulturas ^j 15, videlicet Abrahae, Isaac ^k et Iacob, Sarae ^l quoque et ^m Rebeccae, ubi ⁿ corpora eorum gloriose sepulta ^o sunt, ab urbe Iherosolyma ^p quasi miliaris XIV distantia ^q 16, venimus in vallem, ubi scelestae ^r civitates ^s Sodoma et Gomorra Dei iudicio ^t subversae sunt. 17
--

IV.

Balduin'in Arabistan seferi üzerine

Nitekim efendi Balduin, kendi halkını toplayarak Ascalon'dan yola çıktı, Azotum'u geçerek ki bu şehir Yafa ile Ascalon arasındadır, Allophylorum'un beş şehrinden biridir. Accaron ise sağ tarafta yer almaktadır; Jamniam yakınında sahip olduk ki, bu şehir deniz üstünde kurulmuştur. Ascalonlular oraya vardığımızda, dışarıya bizim karşımıza çıktılar.

Surlar şiddetli bir şekilde saldırıya uğradı ve çünkü bizim için daha büyük bir şeyi başlatmak yararlı olmadı, çadırlarımızı zaten genişleterek konaklamış bir şekilde geri döndük. Sonraki günlerde bölgeyi daha içerideki yerlerde, düşmanlarımızın topraklarında zengin bulduk ve düşmanlarımızın köylerini de kasıp kavurduk; oraya gittiğimizde köyleri bulduk ki Sarazenler burada canavarlarla ve eşyalarla birlikte mağaralarda saklanmıştı, çünkü mağaraların girişinden hiç kimseyi çıkaramayacağımız için, mağaranın girişine ateş yaktık ve çok geçmeden içeriden gelen duman ve dayanılmaz sıcaklık, diğerinin arkasından dışarı çıkmalarına sebep oldu. Ramulam ile Kudüs arasında Hristiyanları öldürmeyi adet edinen Hristiyanların katilleri. Bu sebeple biz o sırada mağaralarda saklandıklarını, gizli bir şekilde bize bildirildiğinde, bu suçluların nevi olduğunu öğrendik, çok geçmeden mağaradan çıkarlarken kafaları kesiliyordu. Suriyelileri ve eşlerinin hanımlarını esirgemedik. Kendi aramızda "Neredeyse tamamen yok olduk" diyorduk.

Fakat bütün o çirkin şeyleri bulduğumuzda, canavarlardan başka, yenecek hiçbir şey bulamadık ve bize yararlı başka hiçbir şey kalmadı, nitekim bazı vatan öğrencilerinin, daha önceleri Hristiyan olan, fakat son zamanlarda kültürlü olan yerleri ve uzun süredir boş kalmış olan yerleri Arabistan'a geçirmek için düzenlenmişti.

Ve Patriklerin mezarlarının dağılmış dağlarını geçerek İbrahim'in, İshak'ın ve Yakup'un, Sara ile Rebeka'nın görkemli gövde mezarlarının gömülü olduğu yere, Kudüs şehrinden yaklaşık on dört mil uzaklıkta, Sodom ve Gomorra şehirlerinin yargı altında altüst edildiği vadiye, melikler şehrine vardık.

V^o. De Mortuo mari.¹ a. 1100 [1] Ibi quidem^b lacus^c nunc est magnus, quem^d mare Mortuum² vocant, eo quod nihil vivum^e gignat; longitudoque^f eius^g DLXXX stadiorum in meridianam partem extenta, latitudine^h vero CL patet.³ quiⁱ adeo^k salsus	est^a, ut nec bestia quaelibet neque volucris ex^b eo bibere queat.⁴ quod^e a. 1100 ego Fulcherus experimento didici, cum in illum de mula mea descendens et ori meo manu^d haustum immittens^e gustu probavi et elleboro⁵ amariorum esse inveni^f. [2] a parte^g Aquilonis flumen recipit Iordanicum, ab Austro vero nullum habet exitum: sed neque flumen ex eo conceptum. iuxta quem lacum exstat similiter salsus mons⁶ unus ingens et excelsus^b: et idem sal quasi lapis nativus, non tamen totus, sed localiter⁷ glaciei similimusⁱ. demergi autem quis in profundum eius nec de industria facile potest^{k,8} [3] conicio bifariam locum^l illum ita esse salsissimum, et ex eo quod montis salsuginem concipiens^m glutit, quem unda marginalisⁿ indesinenter lambit^o et ex^p decursione imbrum de monte ipso in lacum fluentium^q, sive^r abyssus in tantum sit concava, ut mare magnum, quod est salsum,
a. 1100 invisibili refluxu in eandem abyssum sub terra influat.⁹ [4] gyrato autem lacu a parte australi, reperimus villam unam^a situ gratissimam^{b,10} et de	fructibus palmarum, quos dactylos¹¹ vocant^a, valde abundam^b, quibus^c pro cibario^d placido^{e,12} tota die^f vescemur^g, de ceteris rebus raro^h ibi invenimusⁱ. [5] aufugerant enim illinc incolae loci Saraceni¹³, iam de nobis per rumigerulos praescii, exceptis aliquantis fuligine nigrioribus^k, quos ut algam maris¹⁴ spretos^m ibiⁿ dimisimus. [6] illic inter arbores ceteras vidi quasdam poma ferentes, de quibus cum collegissem^o, scire volens cuius naturae essent, inveni, rupto cortice, interius quasi pulverem atrum et exinde^p inanem prodire fumum.¹⁵ [7] tunc^q Arabiae montana¹⁶ ingressi
a. 1100 sumus^a, in quorum cavernis^b nocte illa sequenti pausavimus.¹⁷ mane^c cum montes ascendissemus, invenimus statim^d villas, sed omni bono vacuas. nam adventu^e nostro incolae^f comperto^g cum rebus suis in terrae cavernis se absconderant. quamobrem parum illic profuimus^{h,18} [8] ideoⁱ iter nostrum prompte alias extendimus¹⁹, ductoribus nostris semper praeviis. tunc invenimus vallem unam de frugibus terrae cunctis uberrimam^k, in qua etiam sanctus^l Moyses Domino insinuante^m virgaⁿ silicem^o bis percussit, unde fons vivus^p emanavit.²⁰ qui nunc nihilo minus quam tunc fluit^q, adeo	ut molendini²¹ ex^r eius rivuli cursu volubiles ad molendum fiant. in qua^{a, 1100} aquula^a ego^b meos adaquavi equos. [9] invenimus^c insuper in montis^d apice monasterium Sancti Aaron^{e,22}, ubi Moyses et ipse^f cum Deo^g loqui soliti erant^{h,23} unde multumⁱ laetabamur, cum loca tam^k sancta et nobis incognita intuebamur. et quoniam ultra vallem^l illam terra erat deserta^m et inculta²⁴, ulterius progredi nolimusⁿ. [10] sed per III dies in valle illa bonis omnibus^o opima otio habito, et umentis nostris refectis edulio, et quadrupedibus oneratis de stipendio necessario, hora circiter secunda^p, die in
a. 1100 quarto²⁵, cornu monente^a regio, recidivum tramitem²⁶ resumere iussum est.	[11] redivimus ergo iuxta lacum Asphaltitem^a, sicut prius iveramus²⁷, et per^{a, 1100} sepulturas Patriarcharum memoratorum²⁸; deinde per Bethleem²⁹ et per sepulturam^b Rachelis.³⁰ [12] itaque die, quo^c solstitium hiemale³¹ accidit,
a. 1100 Iherusalem sane^a pervenimus. et praeparatis ornamentis, quae regi competunt^b, coronando³² pacificatoque Daiberto cum domno Balduino et cum canonicis ecclesiae^c S. Sepulcri aliquantis, quia viri sensati de hoc tractaverunt, cessavit contentio eorum^{d,33}	

V.

Ölü Deniz üzerine

Orada gerçekten şimdi büyük bir göl vardır ki, ona Ölü Deniz derler; çünkü hiçbir canlı şey üretmez; uzunluğu güney tarafına doğru uzanmış 580 stadyumdur, genişliği ise 150'dir. O kadar tuzludur ki, ne herhangi bir canavar ne de herhangi bir kuş oradan su içebilir. Bunu ben, Fulcherus, deneyerek öğrendim; katırımdan inerek oraya doğru elimle aldığım suyu ağızıma sokup tatla denedim ve onu çobandüzü otundan daha acı buldum.

Kuzey tarafında Ürdün nehrini alır, güneyden ise hiçbir çıkışı yoktur: ne de ondan doğan bir nehir vardır. Benzer şekilde adı geçen gölün yanında, tek, devasa ve yüksek tuzlu bir dağ

durur; ve aynı tuz sanki doğal bir taş gibidir, fakat tamamen değil, yerel olarak buza çok benzer. Kimse onun derinliğine dalmaya çalışarak kolayca batamaz da.

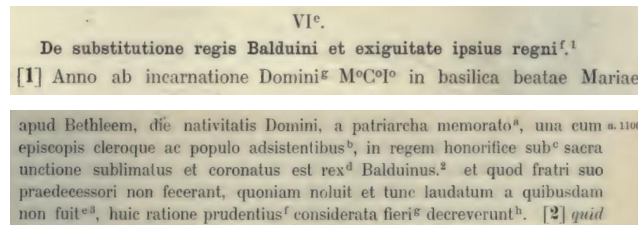
Tahmin ediyorum ki bu yer iki yönlü olarak bu kadar tuzludur; ilki dağın tuzluluğunu alarak yutmasından ki kenardaki dalga orayı durmaksızın yalayıp yutar, ikincisi de dağın kendisinden göle akan yağmurların akışındandır, ya da dipsiz derinlik büyük deniz kadar tuzlu olduğu için öylesine çukurktur ki, yeraltındaki görünmez bir akıntıyla aynı dipsiz derinliğe akar. Güneyli kısımdaki göl ise dönerek, konum olarak çok hoş olan bir köyü ve hurma meyvelerini ki hurma derler, oldukça bol bulduk; bunlarla gün boyunca huzurlu bir azıkla besleniyorduk. Diğer şeyleri orada çok nadir buluyorduk; **çünkü oradaki yerli Sarazenler, bizden önceden fısıltılarla haberdar olarak, deniz yosunu gibi hor görülmüş olan, kurumdan daha kara olan birkaç kişi dışında oradan kaçmışlardı ve onları orada bıraktık.**

Orada diğer ağaçlar arasında belirli meyveler taşıyan bazı ağaçlar gördüm; bunların ne doğadan olduklarını bilmek isteyerek topladığımda, kabuğunu kırdığımda içlerinde siyaha yakın bir toz ve ardından boş bir duman çıktığını buldum.

O zaman izleyen gece onların mağaralarında dinlendiğimiz Arabistan dağlarına girdik; sabah dağlara tırmandığımızda, hemen köyler bulduk, fakat her iyilikten yoksundular. Çünkü bizim gelişimiz yerliler tarafından öğrenildiğinde, eşyalarıyla birlikte yerin mağaralarında saklanmışlardı. Bu yüzden orada pek az yarar sağladık; bu yüzden yolumuzu öncülerimiz her zaman önde olarak derhal başka yerlere uzattık. O zaman yerin bütün meyveleriyle en verimli olan bir vadi bulduk ki orada aziz Musa da Rab'bin yönlendirmesiyle sopayla kayaya iki kez vurdu, buradan diri bir su çıktı; ki o da o zaman olduğu gibi şimdi de hiç eksilmeden akar, öyle ki değirmenlerin suyu onun nehir akışından dönerek öğütme için yapılsın. Orada akula equos'umu sularla suladım. Üstelik dağın tepesinde, Musa ve onun kendisinin de Tanrı ile konuşmaya alışık olduğu Aziz Aaron manastırını bulduk; bu yüzden bu kadar kutsal ve bize yabancı olan yerleri seyrederken çok sevindik. Ve o vadinin ötesinde toprak çorak ve işlenmemiş olduğundan, daha ileri gitmek istemedik.

Fakat üç gün boyunca o vadiye her türlü iyilikle bolca boş vakit geçirerek ve binek hayvanlarımızı yiyeceklerle dinlendirerek, yük hayvanlarını gerekli ücretle yükledikten sonra, yaklaşık ikinci saatte, dördüncü günde, bölgenin boynuzunun uyarısıyla, geri döner yolun izini yeniden almamız emredildi.

Öyleyse daha önce geldiğimiz gibi Asfaltit gölü yakınlarına geri döndük ve adı geçen Patriklerin mezarlarından geçerek; ardından Beytüllahim'den ve Rahel'in mezarından geçtik. Böylece kış gündönümünün gerçekleştiği günde, gerçekten de Kudüs'e vardık. Süsler hazırlandığında ki bunlar kralla yakışır, taç giydirme ile birlikte Daibert, efendi Balduin ve Kutsal Kabir kilisesinin bazı kanonlarıyla barıştırıldı, çünkü duyarlı adamlar bunu gördü, onların çekişmesi sona erdi.

a. 1100 enim obest⁴, inquit^a, si Christus Dominus noster in Iherusalem tanquam scelestus aliquis conviciis dehonestatus et spinis est coronatus, cum etiam ad ultimum mortem pro nobis pertulit volens^b. corona quidem illa quantum ad intellectum eorum non fuit honoris nec regiae dignitatis^c, immo ignominiae et dedecoris. sed^d quod illi truces^b ad^c improperium^f ei fecerunt, gratia Dei ad salutem nostram et gloriam versum^g est. [3] rex etiam^b contra iussa¹ non praeficitur^k. nam iure et secundum Deum¹ electus^m, benedictione authentica^o sanctificatur et consecratur. qui cum suscepitⁿ regimen illud cum corona aurea^o, suscepitⁿ quoque iustitiae obtinendae onus honestum. cui iure, sicut et episcopo de episcopatu, potest decenter obici^p: bonum opus desiderat,

qui regnum^a desiderat.⁷ quod si iure non regit, nec rex est. [4] in moder- a. 1100 nitate^b autem^c regiminis sui⁸ adhuc^d paucarum urbium possessor atque gentis, per idem^e tempus hiemale⁹ regnum suum ab hostibus^f undique strenue protexit. et quia^g compererat eum bellatorem esse probissimum, quamvis gentem haberet raram^b, non tamen ausi sunt eum adgredi. quod si militiam maiorem¹⁰ haberet, hostes suos libenter adiret. [5] Adhuc¹ erat via^k peregrinis nostris satis impedita, qui¹ interdum per mare tam Franci¹¹ quam Angli, sive^m Itali^a et^o Venetici, in una tantum^p navi^q, seu^r tribus aut quatuor, inter piratas hostiles^s et ante civitates Sara-

a. 1100 cenorum^a velificantes, valde timidi usque ad Ioppem, Domino ducente, perve- niebant.¹² nullum enim alium in primis habebamus^b portum. [6] quos cum de partibus nostris occidentalibus advenisse videremus^c, extemplo^d ad eos quasi ad sanctos iucundi^e procedebamus. a quibus unusquisque^f nostrum de natione sua et parentela diligenter inquirebamus. quibus de hoc intimabant prout ipsi sapiebant. tum de prosperitate audita laetabamur, de incommoditate autem tristabamur.¹³ Hierosolymam ibant, Sancta Sancto- rum¹⁴, pro quo venerant, visitabant. [7] dehinc alii in Terra sancta rema- nebant, alii vero in patriam^g suam remeabant^b. qua de re terra¹ Hieroso- lymitana¹⁵ remanebat^k gente vacua, nec erat qui eam a Saracenis defendere posset¹, si tantummodo^m ipsi nos adgredi auderent. [8] sed quare non

audebant? tot populi, tot regna, quare regnulum^a nostrum et popellum a. 1100 invadere metuebant? cur^b de Aegypto, de Persida^c, de Mesopotamia vel^d de^e Syria non^f coadunabant¹⁶ saltem centies C milia pugnatorum, ut nos hostes eorum viriliter adgrederentur; et, ut solent locustae innumerae messem in^g agello, nos omnino consumerent et destruerent^h, ut nec mentio de nobisⁱ in terra ab olim¹⁷ sua ulterius fieret? [9] non^k enim tunc habebamus plusquam CCC^{os} milites et tantum de peditibus, qui Hierusalem et Ioppem et¹ Ramulam, Caypham etiam castrum^m custodiebant.¹⁸ milites etiam nostros vix adunare^a audebamus, cum insidias aliquas^o inimicis^p nostris¹ moliri volebamus: timentes, ne interim munitionibus vacuatis damnum face- rent^r. [10] Vere^s liquet omnibus, hoc esse miraculum valde mirabile, quod inter tot milia milium vivebamus^t, etiamque^u dominantes eorum alios tributarios faciebamus, alios vero^v depraedando vel^w captivando^x confunde- bamus, sed unde haec probitas? ¹⁹ unde^y ista potentia? vere ab illo^z, cui nomen Omnipotens, qui populi sui pro nomine eius desudantis non immemor, in necessitatibus suis^{aa} pie ei^{bb} auxilium impendebat, qui in nullo alio nisi

a. 1100 in eo solo^a confidebat^{b,20} quem ipse Deus aliquando mercedula temporali laetificabat, in futuro autem aeterna gloria remunerare promittebat. [11] o tempora recordatione^c dignissima!²¹ saepe quidem contristabamur, cum de transmarinis nostris amicis²² nullum auxilium habere poteramus. verebamus^d enim, ne inimici^e nostri paucitatem gentis nostrae²³ comperientes aliquando accursu subitaneo nos undique impeterent^f, ubi nullus nisi solus Deus nobis opem ferret. [12] quibus nihil utile deesset^g, si tantummodo gens et equi non deessent^h; et qui per pelagus Hierusalem veniebant, equos secum addu- cere nequibantⁱ.²⁴ per terram vero nemo^k nobis subveniebat. nec Antio- cheni nobis, nec nos illis¹ succurrere valebamus^m.

VI.

Kral Balduin'in yerine geçilmesi ve krallığının azlığı üzerine

Rab'bin enkarnasyonundan sonraki 1100. yılda, Beytüllahim yakınındaki mukaddes Meryem bazilikasında, Rab'bin doğum gününde, bahsedilen patrik, piskoposlar, ruhban sınıfı ve hazır bulunan halk ile birlikte, Balduin kutsal meshetmeyle yüceltildi ve kral olarak taç giydirildi. Ve kardeşi olan öncüsüne yapmadıkları şeyi, çünkü o istememişti ve o zaman bazıları tarafından övülmemişti, bunu bu mantığı daha akıllıca göz önüne alarak yapmaya karar verdiler.

Şöyle diyorlar: "Eğer Rabbimiz İsa, Kudüs'te herhangi bir suçlu gibi hakaretlerle onuru kırılmış ve dikenlerle taçlandırılmışsa, ki sonunda bizim için gönüllü olarak ölümü katlandı? O taç gerçekten de onların anlayışına göre onurun veya kraliyet haysiyetinin değil, utancın ve rezilliğin taçlanmasıydı. Fakat o acımasız insanların ona hakaret olsun diye yaptıkları şey, Tanrı'nın lütfuyla bizim kurtuluşumuz ve zorumuz için dönüştü."

Kral da emirlerin aksine öne geçirilmez: çünkü haklı olarak ve Tanrı'ya göre seçilmiş, hakiki bir hayır duasıyla kutsanmış ve konsekre edilmiştir. O, altın taçla o yönetimi üstlendiğinde, adaleti elde etme yükümlülüğünü de dürüstçe üstlenmiştir. Piskoposa piskoposluğu için layıkıyla söylenebileceği gibi ona da söylenebilir: "Krallığı arzu eden kişi iyi bir iş arzu eder." Fakat eğer haklı yönetmiyorsa, kral da değildir.

Ancak yönetiminin ölçülülüğünde hâlâ birkaç şehrin ve halkın sahibi olan, aynı kış mevsiminde krallığını düşmanlardan her tarafta şiddetle korudu. Ve onun en dürüst savaşı olduğunu anladıkları için, her ne kadar az bir halka sahip olsa da, yine de ona saldırmaya cesaret edemediler. Eğer daha büyük bir askerî güce sahip olsaydı, düşmanlarına gönüllü olarak salırdı.

Henüz yol, bizim yabancılarımız için oldukça engelliydi; öyle ki bazı trenler deniz yoluyla ister Franklar, ister İngilizler, ister İtalyanlar ya da Venedikliler olsun, sadece tek bir gemide ya da üç veya dört gemide, düşman korsanlar arasında ve Sarazen şehirlerinin önünde yelken açarak, Rab'bin rehberliğinde Yafa'ya kadar oldukça korkarak varıyorlardı. Çünkü ilk başta başka hiçbir limanımız yoktu.

Onların Batı'daki bölgelerimizden geldiğini gördüğümüzde, sanki kutsal insanlarmış gibi sevinçle onlara doğru ilerliyorduk. Her birimiz onlardan milletimizi ve akrabalığımızı özenle soruşturuyorduk. Onlar da bunu bildikleri kadarıyla bize bildiriyorlardı. Sonra refah haberini duyduğumuzda sevinirdik, sıkıntıdan dolayı ise üzüldük. Kudüs'e, yani Kutsallar Kutsalı'na gidiyorlar, taptıkları şeyi ziyaret ediyorlardı.

Bundan sonra kimileri Kutsal Toprak'ta kalıyor, kimileri ise kendi vatanlarına geri dönüyordu.

Bu yüzden Kudüs toprakları halktan yoksun kalıyordu ve eğer sadece kendileri bize saldırmaya cesaret etselerdi, onu Sarazenlerden koruyabilecek kimse yoktu.

Fakat neden cesaret edemiyorlardı? O kadar halk, o kadar krallık varken neden küçük krallığımızı ve halkımızı istila etmekten korkuyorlardı? Mısır'dan, Persya'dan, Mezopotamya'dan veya Suriye'den hiç değilse yüz binlerce savaşıyı neden bir araya getirip düşmanları olan bize karşı mertçe saldırmıyorlardı ve sayısız çekirgelerin bir tarladaki ekinleri adeta yok edip mahvettiği gibi, bizi tamamen tüketip yok etmiyorlardı, ta ki artık yeryüzünde bir zamanlar var olduğumuza dair hiçbir anı kalmasın?

Çünkü o zaman Kudüs'ü, Yafa'yı, Ramulam'ı ve hatta Caypham kalesini koruyan üç yüzden fazla askerimiz ve o kadar da yaya askerimiz yoktu. Düşmanlarımıza karşı bazı tuzaklar kurmak istediğimizde askerlerimizi bir araya getirmeye bile neredeyse cesaret edemiyorduk; çünkü bu arada savunma yerlerinin boş kalmasından zarar gelmesinden korkuyorduk.

Milyonlarca insan arasında yaşadığımız, hatta onların yöneticileri olup kimilerini vergiye bağladığımız, kimilerini ise yağmalayarak ya da esir ederek sarstığımız herkes için apaçık bir mucizedir. Fakat bu dürüstlük neredendir? Bu kudret neredendir? Gerçekten de adı Her Şeye Kadir olan o kişiden; halkının kendi adı uğruna çabaladığını unutmayan, sıkıntılarında ona sevgiyle yardım eden, ve kendisinden başka hiçbir şeye güvenmeyenden gelir.

O, kendi halkını bazen geçici bir küçük ödülle neşelendiriyor, gelecekte ise sonsuz zaferle ödüllendirmeyi vaat ediyordu. Ey hatırlanmaya en layık zamanlar! Gerçekten de deniz aşırı dostlarımızdan hiçbir yardım alamadığımız için sık sık üzülyorduk. Çünkü düşmanlarımız milletimizin azlığını fark edip bir gün ani bir baskınla her taraftan bize saldırırsalar, yalnız Tanrı'dan başka bize yardım edecek kimse olmayacaktı.

Eğer sadece halk ve atlar eksik olmasaydı, hiçbir yararlı şey eksik olmayacaktı; deniz yoluyla Kudüs'e gelenler ise yanlarında at getiremiyorlardı. Karadan ise bize yardım eden kimse yoktu. Ne Antakyalılara yardım edebiliyorduk ne de onlar bize yardım edebiliyordu.

VII^a.
De substitutione Tancredi apud Antiochiam^o.¹
[1] Eo tempore contigit Martio in mense² Tancredum Caypham^r

a. 1101 oppidum suum³, quod possidebat, Tiberiadem⁴ quoque regi Balduino relin-
quere et^a Antiochiam cum suis per terram ambulare. miserant enim ad
eum legatos suos^b Antiocheni⁵, dicentes: *ne^c moreris, sed veni ad nos et*

dominus omnium nostrorum posside Antiochiam et terram illi subditam, quo- a. 1101
adusque de captivitate exeat domnus Boamundus, dominusⁿ noster et tuus.
tu enim es propinquus eius⁶, milesque prudens et probus^b, nobisque^c potentior.⁷
tu quidem^d terram nostram^e melius quam nos obtinere valebis. si quandoque^f,
Deo volente, domnus^g Boamundus redierit, erit inde quod ius monstrabit. sic
mandatum est et sic factum est^h.⁸

VII.

Tancred'in Antakya'daki yerine geçilmesi üzerine

O tarihte, mart ayında, Tancred'in sahip olduğu Caypham kasabasını ve aynı zamanda Tiberias'ı kral Balduin'e bırakması ve adamlarıyla birlikte karadan Antakya'ya yürümesi gerçekleşti. Çünkü Antakyalılar ona kendi elçilerini gönderip şöyle demişlerdi: "Gecikme, bize gel ve hepimizin efendisi olarak Antakya'yı ve ona tabi olan toprağı, efendimiz ve senin efendin Boamund esaretten çıkana kadar sahiplen. Çünkü sen onun akrabasıydın, akıllı ve dürüst bir süvarisin ve bizim için daha güçlüsün. Sen gerçekten de bizim toprağımızı bizden daha iyi yönetebileceksin. Eğer Tanrı dilerse, efendi Boamund bir gün geri dönerse, o zaman hak ne gösterirse o olur." Böyle emredildi ve böyle yapıldı.

VIII¹.
De obsidione castri Arsuth et eius captione.¹
[1] Apud portum Laodicensem^{k 2} per idem¹ brumale tempus stoltus

a. 1101 navium rostratarum Ianuensium et Italarum³ hiemaverat^a. qui cum viderent
vernum tempus ad navigandum aptum et tranquillum, vento prospero usque
Ioppem navigaverunt. et cum portui applicuissent, gaudenter a rege^b susce-
pti sunt. et quia prope erat Pascha⁴, cuius sollemnitate ex more cuncti
qui possunt celebrant, navibus^c suis ad terram tractis, Hierusalem cum^d

rege perrexerunt^{a, 5} [2] peracta^b autem sollemnitate Paschali, ubi conturbati a. 1101

a. 1101 sunt^a omnes propter ignem, quem die sabbati non habuimus ad Sepulcrum
Domini, profectus est rex Ioppem.⁶ et facta conventionem cum consulibus⁷

praedictae classis^a, ut quamdiu in Terra^b sancta ob amorem Dei morari a. 1101
vellent, si Deo concedente et^c iuvante interim^d de civitatibus Saracenorum
aliquam comprehendere cum eodem^e rege possent, tertiam pecuniae partem
hostibus internis ablatam, nulla iniuria Ianuensibus facta^f, communiter
haberent, rex autem primam et secundam^g; vicum⁹ insuper⁸ unum in eadem
civitate sic capta iure perpetuo possiderent¹⁰ et hereditario^h. [3] quodⁱ
cum fidei nexu¹¹ interpositae ab utraque parte firmatum fuisset, indilate
oppidum illud, quod vocatur Arsuth^{k 12}, tam per mare quam per terram
obsederunt. sed cum inhabitatores¹ Saraceni sentirent, nullo modo a

a. 1101 Christianis se posse defendi, prolocutione¹³ apud regem callide facta, die
in^a tertia muros regi reddiderunt¹⁴, pecuniam autem suam exeuntes detu-
lerunt^b. quos Ascalonem abeuntes rex conviari¹⁵ tristissimos fecit. [4] inde
nos laeti Deo gratias egimus, eo quod sine^c occisione^d hominum nostrorum
hanc^e munitionem nobis tam adversariam comprehenderamus. [5] quod
castrum a Salomone conditum¹⁶, Francis valde molestum^f, dux Godefridus
in anno praeterito obsederat, nec ceperat¹⁷, cuius etiam inhabitatores

a. 1100 persaepe de nostris occiderant¹⁸ plures vel reddiderant tristes^a. [6] iam
tamen Franci^b cominus comprehenderant^c muri propugnacula¹⁹, cum forte^d
fortuitu^e lignea turris forinsecus²⁰ muro adiuncta^f, prae multitudine in eam
ascendentium frustratim corruit^g. unde ferme^h C. Franciⁱ de ea cadentes^k
insanabiliter sunt laesi. [7] ibi¹ aliquantos Francos^m Saraceni tunc retinu-
erunt, quos in conspectuⁿ omnium^o in cruce appenderunt^p et sagittis sagit-
taverunt.²¹ quosdam^q occiderunt, quosdam^q vivos^r viliter^{s 22} apud se^t
detinuerunt.

VIII.

Arsuth kalesinin kuşatılması ve ele geçirilmesi üzerine

Laodikeia limanında aynı kış mevsiminde Cenevizlilerin ve İtalyanların gagalı gemi filosu kışlamıştı. Onlar, denizcilik için uygun ve sakin olan ilkbahar mevsimini gördüklerinde, olumlu

bir rüzgarla Yafa'ya kadar yelken açtılar. Ve limana yanaştıklarında, kral tarafından neşeyle karşılandılar. Ve Paskalya yakın olduğu için, bütün muktedir olanlar törenini her zamanki gibi kutluyorlar, gemilerini karaya çekerek kral ile birlikte Kudüs'e yürüdüler.

Paskalya töreni tamamlandığında, Rab'bin Kabri'nde cumartesi günü ateşe sahip olamadığımız için herkesin tedirgin olduğu yerde, kral Yafa'ya gitti. Ve adı geçen filonun konsülleriyle şu anlaşma yapıldı: Eğer Tanrı lütfedip yardım ederse, Kutsal Toprak'ta Tanrı sevgisi için kalmak istedikleri sürece, Sarazenlerin şehirlerinden herhangi birini aynı kral ile birlikte ele geçirebileceklerdi; içteki düşmanlardan alınan ganimetin üçte biri, Cenevizlilere hiçbir haksızlık yapılmaksızın ortaklaşa onların olacaktı, kral ise birinci ve ikinci payı alacaktı; dahası, böyle ele geçirilen aynı şehirde ebedi ve irsi hakla bir sokağa sahip olacaklardı. Bu durum her iki taraftan da verilen inanç bağıyla pekiştirildiğinde, Arsuth denilen o kasabayı gecikmeden hem denizden hem de karadan kuşattılar. Fakat Sarazen sakinleri, Hristiyanlardan hiçbir şekilde korunamayacaklarını hissettiklerinde, krala karşı akıllıca bir konuşma yapıp üçüncü gün duvarları krala teslim ettiler, çıkarken de kendi paralarını yanlarında götürdüler. Askalon'a giden onları kral pek çok yolla kederli kıldı.

Bundan ötürü bizler, adamlarımızdan hiçbirinin öldürülmesi olmaksızın bize bu kadar düşman olan bu tahkimatı ele geçirdiğimiz için mutlu olup Tanrı'ya şükranlarımızı sunduk. Süleyman tarafından inşa edilmiş olan, Franklar için çok rahatsız edici olan o kaleyi, duk Godefridus geçen yıl kuşatmış fakat ele geçirememişti; onun sakinleri de daha önce bizimkilerden çoğunu öldürmüştü veya onları üzüntülü hale getirmişlerdi.

Ne var ki Franklar artık surların siperlerini yakından ele geçirmişlerdi, ta ki ansızın dışarıdaki ahşap bir kule sura bitişik olarak, üzerine tırmananların çokluğundan ötürü boş yere yıkılana kadar. Oradan neredeyse yüz Frank ondan düşerek iyileşmeyecek şekilde yaralandı.

Orada Sarazenler o zaman bazı Frankları alıkoydular; onları herkesin gözü önünde çarmıha astılar ve oklarla vurdular. Kimilerini öldürdüler, kimilerini ise canlı olarak aşağılayıcı bir şekilde yanlarında tuttular.

IX ^u . Quomodo Caesarea civitas capta sit. ¹	
a. 1101	[1] Cumque rex Arsuth ^v , prout opus erat, de gente sua muniisset ^w 2
confestim ^a Caesaréam ^a urbem ^b Palaestinam ^c adiit ^d et obsidione coronavit ^e . a. 1101 sed quia muro erat valde ^f fortis ⁴ , non potuit cito capi. [2] iussit ergo tunc ^g rex ^h petriarías ⁵ fieri et machinam unam ligneam altissimam ¹ , de malis et remigibus navium fabrefactam. hanc ^k , ut reor, artifices nostri muro altiore ¹ longitudine XX cubitorum ⁶ erexerunt ^m , ut, cum ad usque murum	
a. 1101	deduceretur ^a , hostes internos de ea milites nostri lapidarent et sagittarent. ut ^b , cum murum de Saracenis sic evacuerent ^c , ingressum liberum ^d homines nostri haberent et urbem ^e comprehenderent ^f . [3] sed, cum per XV dies ⁷ obsidionem tenuissent ^g et cum petriarías ^h arces ⁱ muri superiores ¹⁸ aliquan- tisper ^k laessissent ^l , needum turris ^m lignea esset penitus ⁿ compacta, moram eis fastidientibus, noluit diutius Francorum probitas ⁹ prolongare ^o , quin absque machina ^p praedicta et ceteris supplementis die quadam Veneris ^q 10 civitatem ausu ^r mirifico cum scutis et lanceis appeterent ^s . [4] Saraceni vero, prout fortius valebant ^t , se defendebant, mutuo cohortantes ^u . Franci autem ^v , quo- rum Dominus erat Deus, erectis non lente scalis, quas ad id opus iam ^w praeparaverant, per eas muri fastigium ^x 11 conscenderunt ^y , et quos sibi tunc obvios invenerunt gladiis ilico peremerunt ^z . [5] quod cum Saraceni gentem ^{aa} nostram ^{bb} sic efferatam ¹² et urbem iam ab eis captam viderent ^{cc} , ubi diutius vivere putaverunt ^{dd} , illuc ^{ee} perpropere fugerunt ¹³ sed nec ^{ff} hic ^{gg}
nec illic ^h delitescere ^h potuerunt, quin morte promerita trucidarentur. [6] pauci a. 1101 quidem ^e de masculino sexu ¹⁴ vitae reservati sunt. feminis quampluribus ⁴ pepercerunt ^g , ut molas manuales ^f volviturae semper ^g ancillarentur. quas cum cepissent, alii aliis ^h tam pulchras ¹ quam turpes invicem ^k vendebant ¹⁵ et emebant ^l , masculos quoque. [7] admiratum ^m ipsius urbis et episcopum, quem archadium praenominant, rex vivos habuit ¹⁶ , quibus plus pro pecunia quam pro amicitia pepercit ^o . quot ^o utensilia multiformia ^p 17 ibi sunt in- venta ^q , non est dicendi facultas, unde multi pauperes effecti ^r sunt locupletes. [8] vidi de Saracenis plurimos ^s ibi peremptos ¹⁸ , acervo de illis facto, igne ^t concremari ^u , quorum cadaverum nimius ^v fetor nos valde molestabat ^w . fiebat ^x hoc bisantiorum inveniendorum gratia ^y , quos ipsi ^z improbi transglutiverant ¹⁹ ,	

a. 1161 nolentes ut de suo aliquid Franci haberent, quos quidam eorum^a in oribus suis iuxta gingivas²⁰ abscondebant. [9] unde aliquando contingebat, cum quis nostrum super collum alicuius Saraceni^b pugno feriebat, ut X aut XVI bisantios ab ore foras excuteret. feminae quoque impudenter intra se bisantios^c occultabant²¹; quod^d et nefas erat sic recondendum et multo turpius mihi^e ad^f recitandum.

[10] Annus millenus^g centenus^h erat, sed et unus²².
Cum nos Caesarem cum scalisⁱ cepimus urbem^k,
Cum^l Stratonis turrem sic dictam cepimus urbem^m.

IX.

Seesare şehri nasıl ele geçirildi.

Kral Arsuth'u kendi halkıyla gerektiği gibi güçlendirdikten sonra, Filistin'in Seesare şehrine gitti ve şehri kuşatmayla çevreledi; ancak duvarı çok sağlam olduğu için çabucak ele geçirilemedi.

Bunun üzerine kral, taş atma makinelerinin ve gemilerin direk ile küreklerinden ustalıkla yapılmış çok yüksek ahşap bir makinenin yapılmasını emretti. Sanırım ustalarımız bunu, duvara doğru sürüldüğünde askerlerimiz içerideki düşmanları taşlasın ve okulasın diye, duvardan yirmi arşın uzunluğunda daha yüksek olarak diktiler; böylece Sarazenlerden duvarı arındırdıklarında adamlarımız serbest girişe sahip olacak ve şehri ele geçireceklerdi.

Fakat on beş gün boyunca kuşatmayı sürdürdükleri ve taş atma makineleriyle surların üst kalelerine bir süreliğine zarar verdikleri hâlde, ahşap kule henüz tamamen kurulmamıştı; buna canları sıkılan Frankların yiğitliği durumu uzatmak istemedi ve adı geçen makine ile diğer destekler olmaksızın, belirli bir cuma günü harika bir cüretle kalkanlar ve mızraklarla şehre saldırdılar.

Sarazenler ise olabildiğince güçlü bir şekilde, birbirlerini cesaretlendirerek kendilerini savunuyorlardı. Efendileri Tanrı olan Franklar ise, bu iş için çoktan hazırlamış oldukları merdivenleri yavaşça dikmeyerek surların tepesine tırmandılar ve o sırada önlerine çıkanları kılıçtan geçirdiler.

Sarazenler halkımızın böyle kudurmuş olduğunu ve şehri çoktan kendileri tarafından ele geçirilmiş gördüklerinde, daha uzun yaşayabileceklerini düşündükleri yere çok acelele kaçtılar; ancak hak ettikleri ölümle katledilmekten orada bile gizlenemediler.

Nitekim erkek cinsinden çok az kişi hayatta bırakıldı; el değirmenlerini döndürerek sürekli hizmet etsinler diye pek çok kadına bağışta bulundular. Onları ele geçirdiklerinde, erkekleri de dahil olmak üzere kimi güzel kimi çirkin olanları sırayla birbirlerine satıyorlar ve satın alıyorlardı.

Kral, aynı şehrin hayranlık uyandıran piskoposunu (ki ona önde gelenler archadius diyorlar) dostluktan ziyade para için bağışlayarak canlı olarak tuttu. Orada öyle çok biçimli mutfak eşyaları bulundu ki, sayılma imkanı yoktur; öyle ki yoksul olan pek çok kişi zenginleşti. Sarazenlerin çoğunun orada katledildiğini, onlardan bir yığın oluşturulup ateşte yakıldığını gördüm; cesetlerinin aşırı pis kokusu bizi çok rahatsız ediyordu. Bu, kendileri ahlaksız olan o kişilerin yutup da Frankların kendilerinden bir şeye sahip olmasını istemedikleri, kimilerinin dış etlerinin yakınında ağızlarında sakladıkları bezantları bulmak amacıyla yapılıyordu. Nitekim bazen adamlarımızdan biri herhangi bir Sarazenin boynuna yumrukla vurduğunda, ağzından on ya da on altı bezant dışarı fırlaması durumundan anlaşılıyordu. Kadınlar da utanmazca bezantları içlerinde saklıyorlardı; ki bu hem yeniden saklanması günah olan bir şeydi hem de bana anlatılması çok daha utanç vericiydi.

Bin yüz birinci yıldı,

Seesare şehrini merdivenlerle aldığımız zaman,

Straton Kulesi denilen şehri aldığımız zaman.

X^o.
Quod in Caesarea archiepiscopus^o sit ordinatus^{p.1}.
[1] Et cum de Caesarea^q et de his^r omnibus, quae in ea repperimus²,

una cum Ianuensibus, prout libuit³, egissemus et⁴ archiepiscopum communiter a. 1101
electum ibi praefecissemus⁴, relictis ad custodiendum urbem^b paucis⁵, festi-
navimus ire^c Ramulam civitatem, quae est prope Lyddam.⁶ ubi per XXIV

a. 1101 dies expectavimus bellum⁷ ab Ascalonitis et Babylonicis^{a 8} contra nos fieri,
ob id illic congregatis. [2] sed quia gens eramus rara⁹, contra eos ire
metuentes, non ivimus, ne forte, si Ascalonae^b eos appeteremus^c, intra
moenia et aggeres suos recursu^d continuo¹⁰ nos interceptos interimerent^e.
propterea venire contra nos nolebant^f, quia sic evenire^g putabant. [3] quo-
rum calliditate comperta, tandem calliditatem^h eorum callidius callentes
calluimus¹¹ usqueⁱ, animis eorum^k pavore marcescentibus^l, adversum nos

venire^a penitus dimiserunt. unde^b multi moram^c fastiditi¹² et egestate a. 1101
pressi, ab exercitu suo discesserunt. [4] quo audito¹³, Ioppem regressi^d
sumus et laudes Deo^e dedimus, eo quod a congressu eorum liberi sic facti
eramus.

X.

Seesare'de başpiskoposun atandığı üzerine.

Ve Seesare'den ve orada bulduğumuz bu şeylerin tümünden Cenevizlilerle birlikte dilediğimiz gibi hareket ettikten ve ortaklaşa seçilen başpiskoposu oraya baş olarak tayin ettikten sonra, şehri korumak için birkaç kişi bırakarak Lydda yakınındaki Ramula şehrine gitmek üzere acele ettik. Orada yirmi dört gün boyunca Askalonlulardan ve Babil'lilerden bize karşı orada toplanmış olarak bir savaş yapılmasını bekledik.

Fakat az bir halk olduğumuz için onlara karşı gitmekten korkarak gitmedik; olur da Askalon'da onlara saldırırsak, surları ve toprak yığınları içinden sürekli bir geri dönüşle bizi kıştırıp öldürürler diye düşündük. Bu yüzden böyle olacağını düşündükleri için bize karşı gelmek istemiyorlardı.

Onların kurnazlığı anlaşıldığında, onların kurnazlığına karşı çok daha kurnazca kurnazlık ettik, ta ki onların cesaretleri korkuyla solana kadar; karşımıza gelmekten tamamen vazgeçtiler. Bu yüzden birçoğu oradaki kalıştan bıkmış ve yoksulluktan bunalmış olarak ordularından ayrıldı.

Bunu duyunca Yafa'ya geri döndük ve onların karşılaşmasından böylece kurtulduğumuz için Tanrı'ya övgüler sunduk.

XI^f.

De proelio satis cruento Christianorum atque Turcorum, in quo Christiani
victores fuerunt^{g, 1}

[1] Sed^h cumⁱ postea auribus ad eos semper intentis per LXX^k dies

a. 1101 quieti sustinuissemus^{a 2}, intimatum est regi^b adversarios nostros animositate
iterata commoveri^c et iam^d nos appetere parari^e. [2] hoc autem^f audito,
fecit rex^g gentem suam prompte^h congregari, de Hierosolyma videlicet etⁱ
Tiberiade, Caesarea quoque et Caipha.³ et quia necessitas nos urgebat^k,
pro eo quod^l militum eramus egentes^m, monente rege, quicumque potuit

de armigero⁴ suo militem fecit. itaque milites nostri omnes^a CCLX tantum- a. 1101
modo^b fuerunt, pedites vero DCCCC^c. qui autem contra nos XI milia mili-
tum et XXI milia^d peditum simul^e erant.⁵ [3] hoc quidem^f sciebam^g,
sed quia Deum nobiscum habebamus, eos adgredi non formidavimus^h. nec
enim in armis nec^h in gente multa confidebam^g, sed in Domino Deoⁱ spem
nostram omnino^k posueramus.⁷ magna audacitas, sed non erat audacitas⁸,
immo fides et caritas. quoniam pro amore illius parabamus^l diligenter
mori⁹, qui pro nobis misericorditer morte^m dignatus est moriⁿ.

Ivimus ad pugnam vel mortem forte paratam.

[4] Illuc fecit rex portari^o dominicae crucis lignum^p, quod nobis prae-
buit salutare solatium.¹⁰ die quodam^q de Ioppe exivimus, sequenti vero contra

a. 1101 eos bellavimus.¹¹ [5] cumque^a ad eos appropinquaremus^{b 12} et^c illi ad
nos similiter, nobis ignorantibus, et cum^d speculatores eorum de specula¹³
nostra prospexissemus^e, subsequentiam eorum¹⁴ statim intelleximus. et
cum rex cum quibusdam de^f suis ulterius progrediretur, prospectans a longe^g
vidit tentoria eorum extensa in planis candescere. quibus visis, mox equo
calcaribus puncto^h, ad nos postremos recurrit¹⁵ et quod viderat cunctis
manifestavit. [6] unde exultare coepimus, cum bellum fore didicimus^k,
quoniam id fieri^l desiderabamus. si enim ad nos non venirent, nos utique
ad eos iremus. melius enim erat nobis in planis vastis^m proeliari, ut cum

superati essent, Domino suffragante, longior eis fuga fieret, unde in fuga a. 1101 maius^a haberent^b detrimentum, quam si prope muros eorum^c cum eis congrederemur.¹⁶ [7] tunc iussit rex arma sumi, et, armatis cunctis, acies nostrae decenter ad bellandum ordinatae^d sunt.¹⁷ itaque^e nos in manus Dei^f fidenter committentes^g, adversus eos equitavimus. abbas quidam¹⁸, cui rex praeceperat^h, crucem dominicamⁱ palam cunctis gestavit^k. [8] tunc rex milites suos^l his verbis pie adfatus est¹⁹: *Eia Christi milites, confortamini,*

a. 1101 *nihil metuentes^a. viriliter agite et^b in hoc proelio fortes estote et pro animabus vestris^c, quae^d pugnate et nomen Christi omnino^e exaltate, cui degeneres isti semper exprobrant et viriliter^f conviciantur^g, nativitatem^h eius non credentes neque resurrectionemⁱ. quod si hic interieritis^k, beati nimirum eritis. iamiamque aperta est vobis^l ianua regni caelestis^m. siⁿ vivi victores remanseritis, inter omnes Christianos gloriosi fulgebitis, si autem^o fugere volueritis, Francia equidem^p longe est a^q vobis. [9] his ita dictis^r, omnes ei adsenserunt.*

Ad pugnam properant, cunctos mora longa molestat^s;
Quem feriat vel praecipitet^t iam cogitat omnis.²⁰

[10] Et^u ecce gens detestanda nobis occurrens dextra laevaue vehementer in nos inruit.²¹ gens quoque nostra, licet paucissima, per VI acies divisa²², sicut^v solent aucupes in multitudinem^w avium, ita intra^x cohortes eorum ingentes, *Adiuvā Deus*²³ exclamantes, se inseruerunt^y, quorum

multitudo in tantum nos ilico^a obtexit, ut vix^b alius alium vel cernere vel a. 1101 cognoscere^c posset.²⁴ [11] iamque repulerant^d, iamque^e quassaverant^f duas anteriores acies nostras^g, cum huic negotio intuitu^h festinantissime rexⁱ a parte postrema²⁵ subvenit. ubi enim virtutem hostium validiorem esse spectavit^k et cognovit, accelerato^l cursu cum scara^m²⁷ sua, impetui nefandorum viriliter se obdidit et coram potentioribus eorum hasta vibrata, in qua signum pendebat album, ictu lanceaeⁿ percussit Arabem^o unum²⁸ sibi obvium^p, in cuius omento cum ad terram de sonipede illum praecipitaret, idem signum memoratum remansit^q. lanceam autem inde extorsam^r,

a. 1101 sicut ipse propius^a astans cernebam^b²⁹, ad laedendum alios^c prompte detulit. [12] hinc isti, hinc illi fortiter pugnabant^d. videretis^e utique horae spatio modico^f multos utrumque^g equos sessoribus vacuos.³⁰ videbamus terram^h nimis occupatam de scutis vel peltisⁱ, de pugionibus et pharetris, arcubus et sagittis, de Saracenis et^k Aethiopibus, tam mortuis quam morti^l vulneratis, similiter de Francis, sed non de tantis^m.³¹ [13] aderat ibi crux dominica³², inimicis Christiⁿ valde^o contraria^p, contra quam^q gratia Dei pompa eorum praevalere non potuit^r. sed ac si praesentia eius verecundi^s effecti³³, non solum nos invadere cessaverunt, verum etiam^t pavore caelitus percussi^u, omnes in fugam celerem suam verterunt sententiam. qui tunc habuit^v equum^w voluerem, fugiendo evasit^x mortem. [14] taedium erat colligere tot scuta, tot missilia, tot arcus et sagittas, quae in campis fugitivi iecerant.³⁴ tot^y corpora, quae ibi iacebant exanimata^z, si quis vellet ea^{aa} dinumerare, deficeret utique^{bb} in computatione. fertur tamen V milia ex eisdem^{cc}³⁵ militibus et^{dd} peditibus

ibi peremptos fuisse^a. dux etiam^b Babylonensis^c militiae³⁶, qui eam^d ad a. 1101 bellandum^e adduxerat^f, cum ceteris interiit^g. de nostris vero militibus LXXX perdidimus, de peditibus vero^h amplius.³⁷ [15] probissime illo die rex se habuitⁱ; optimus consolator³⁸, rigidus^k percussor exstitit. milites quoque sui, quamvis^l essent pauci, erant probissimi^m. certamenⁿ illud non diu fuit anceps.³⁹ illi enim tempestive fugerunt, hi vero prompte eos fugaverunt.

XI

Hristiyanlar ile Türklerin, Hristiyanların galip geldiği oldukça kanlı muharebesi üzerine.

Ancak bundan sonra, kulaklarımız her zaman LXX gün boyunca tetikte kalmışken, sakince sebat ettikten sonra, düşmanlarımızın yenilenen bir öfkeyle harekete geçtiği ve şimdiden bize saldırmaya hazırlandığı krala bildirildi. Bu duyulduğunda, kral halkının, yani Kudüs, Tiberias, Cezire ve Hayfa'dan olanların çabucak toplanmasını sağladı. Ve zorunluluk bizi sıkıştırdığı için, çünkü askerlerden yoksunduk, kralın çağrısıyla kim gücü yetiyorsa silah taşıyan birini kendi yaverinden yaptı.

Böylece tüm şövalyelerimiz sadece 260 kadardı, piyadeler ise 5000'di; buna karşılık bize karşı olanlar ise aynı anda 11 bin şövalye ve 21 bin piyadeydi. Bunu elbette biliyorduk, ancak Tanrı'nın bizimle birlikte olması sebebiyle onlara saldırmaktan korkmadık; zira ne silahlara ne de kalabalık bir halka güveniyorduk, umudumuzu tamamen Rab Tanrı'ya bağlamıştık. Bu büyük bir cüretkarlık değildi, fakat inanç ve sevgiydi; çünkü onun sevgisi uğruna, bizim için merhametle ölümü lütfeden o zat uğruna gayretle ölmeye hazırlanıyorduk. Savaşmaya veya ölümün kesin olarak hazırlandığı yere gittik.

Kral orada, bize kurtarıcı bir teselli sunan Rabbin haçının ağacını taşıttı; o gün Yafa'dan ayrıldık, ertesi gün ise onlara karşı savaştık.

Ve onlara yaklaştığımızda ve onlar da aynı şekilde bize yaklaştıklarında, biz bunu bilmezken, onların gözcülerinin gözetleme kulemizden bizim üzerimize baktıklarını gördüğümüzde, diğerlerinin de geldiğini hemen anladık. Ve kral bazı adamlarıyla birlikte daha ileriye gittiğinde, uzaktan geniş düzlüklere yayılmış çadırların parıldadığını gördü. Bunlar görüldüğünde, derhal atını mahmuzlayarak en arkadakilere koştu ve gördüğü her şeyi herkese bildirdi.

Bu yüzden sevinmeye başladık, çünkü bir savaş olacağını öğrendik, çünkü bunu arzuluyorduk; zira eğer onlar hiper gelmeseydi, biz kesinlikle onlara gidecektik. Çünkü geniş düzlüklerde savaşmak bizim için daha iyiydi, öyle ki onlar mağlup olduklarında, Tanrı'nın yardımıyla kaçışları daha uzun olur ve böylece kaçarken surlarına yakın bir yerde onlarla çarpışmaktansa daha büyük bir zarar görürlerdi.

O zaman kral silahların alınmasını emretti ve herkes silahlandıktan sonra, savaş için düzgün bir şekilde birliklerimiz düzenlendi. Böylece kendimizi güvenle Tanrı'nın ellerine bırakarak, onlara doğru at sürdük; kralın emrettiği bir başrahip, rabbin haçını herkesin görebileceği şekilde taşıyıyordu.

O zaman kral askerlerine şu şefkatli sözlerle hitap etti: Ey Mesih'in askerleri, cesur olun, hiç korkmayın, mertçe hareket edin ve bu savaşta güçlü olun; yalvarıyorum, canlarınız için savaşın ve soysuzların, inancını ve dirilişini inanmayarak her zaman azarlayıp mertçe küfrettikleri Mesih'in adını tamamen yüceltin. Eğer burada ölecek olursanız, şüphesiz kutlu olacaksınız, cennet krallığının kapısı hemen şimdi önünüzde açılmıştır. Eğer canlı ve galip kalırsanız, tüm Hristiyanlar arasında görkemli bir şekilde parlayacaksınız; ancak kaçmak isterseniz, Fransa şüphesiz sizden çok uzaktadır.

Bunlar söylendikten sonra hepsi onu onayladı.

Savaşa acele edenleri uzun bir gecikme rahatsız eder; kimi vuracağını veya kimi aşağı indireceğini şimdiden herkes düşünür.

Ve işte, nefret edilesi bir halk önümüze çıktı, sağdan ve soldan üzerimize şiddetle saldırdı. Halkımız da, çok az sayıda olmasına rağmen, altı bölüme ayrılmıştı; tıpkı kuşçuların büyük bir kuş kalabalığı arasına dalması gibi, devasa birliklerinin arasına "Tanrı yardım etsin" diye haykırarak daldılar.

Kalabalık bizi hemen o kadar çok sarıp sarmaladı ki, nerdeyse kimse kimseyi görebilir ya da tanıyabilirdi. Ve şimdi iki ön birliğimizi püskürtmüşler ve sarsmışlardı; durumu fark eden kral, en arkadan en büyük bir hızla yardıma geldi. Çünkü düşmanların gücünün daha kudretli olduğunu bizzat görüp anladıktan sonra, kendi birliğiyle hızla koştu, kötülük yapanların saldırısına mertçe karşı koydu ve gücünün karşısında, üzerinde beyaz bir işaret sallanan mızrağını uzatarak, karşısına çıkan bir Arap'ı mızrağının darbesiyle vurdu; atının üzerinden onu toprağa düşürürken, söz konusu işaret de aynı şekilde kaldı. Mızrağı oradan çekip kopararak, kendisi yakından durup izlerken başkalarına zarar vermeye hazır bir şekilde hemen öne attı.

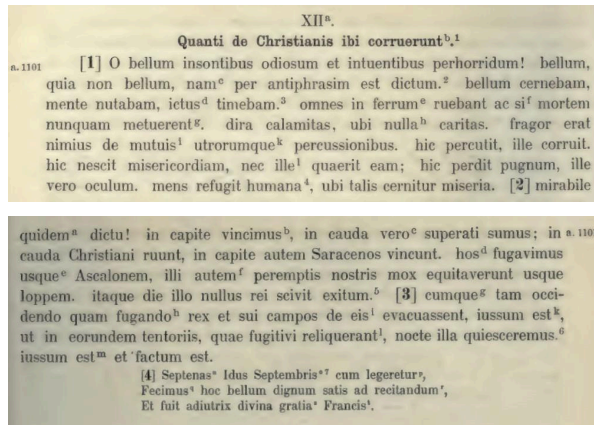
Orada birileri öbür tarafta güçlü bir şekilde savaşıyordu; kısa bir zaman aralığında her iki tarafta da binicisinden boş kalmış pek çok at görebilirdiniz. Kalkanlar, küçük kalkanlar, hançerler, sadaklar, yaylar ve oklar, hem ölü hem de ölümcül yaralanmış Sarazenler ve Etiyopyalılar, benzer şekilde Franklar da görüyordu, ancak o kadar çok değil.

Oradaydı Rabbin Haçı, İsa'nın düşmanlarına karşı son derece zıt olan; Tanrı'nın lütfunun görkemi karşısında onların gücü üstün gelemedi. Aksine, sanki onun varlığından utanç duymuş gibi, sadece bize saldırmaktan vazgeçmediler, aynı zamanda gökten gelen bir dehşetle vurularak hepsi aceleyle kaçmaya karar verdi; o sırada hızlı bir atı olan kişi kaçarak ölümden kurtuldu.

O kadar çok kalkanı, o kadar çok mermiyi, kaçanların tarlalarda bıraktığı o kadar çok yay ve oku toplamak bıkkınlık veriyordu; orada cansız yatan o kadar çok bedeni eğer biri saymak istese, hesaplamada kesinlikle tükenirdi. Yine de aynı askerlerden ve piyadelerden 5 bin kişinin orada öldürüldüğü söylenir.

Babil ordusunun komutanı da onu savaşa getirenlerle birlikte yok olup gitti. Kendi askerlerimizden ise 80 şövalye kaybettik, piyadelerden ise daha fazla.

Kral o gün kendisini kusursuz bir şekilde gösterdi; en iyi teselli edici ve sert bir vuruşçu olarak ortaya çıktı. Kendi askerleri de az olmalarına rağmen en cesur olanlardı; o mücadele uzun süre başa baş gitmedi, çünkü onlar zamanında kaçtılar,ler ise onları çabucak kovaladı.

XII

Orada kaç Hristiyan yıkıma uğradı.

Suçsuzlara nefret dolu ve görenler için son derece korkunç bir savaş! Bir savaş ki, savaş değil, aksine bir kelime oyunuyla öyle adlandırılmıştır. Savaş görüyordum, aklım karışıyordu, darbelerden korkuyordum. Herkes, sanki ölümden asla korkmayacakmış gibi kılıçların üzerine atılıyordu. Hiçbir merhametin olmadığı yerde korkunç bir felaket vardı. Her iki tarafın karşılıklı darbelerinden ötürü gürültü aşırı fazlaydı; biri vuruyor, diğeri yıkılıyordu. Biri merhameti bilmiyor, diğeri de onu aramıyordu; biri savaşını kaybediyor, diğeri ise gözünü. İnsan zihni, böylesi bir perişanlık görüldüğünde kaçıp gitmektedir.

Gerçekten de söylenmesi harika! Baş tarafta kazanıyoruz, ancak kuyruk kısmında yeniyiye uğruyoruz; kuyrukta Hristiyanlar yıkıma uğruyor, baş tarafta ise Sarazenleri yeniyorlar. Bunları Askalon'a kadar kovaladık, onlar ise bizimkileri katlettikten hemen sonra Yafa'ya kadar at sürdüler. Böylece o gün kimse işin sonunu bilemedi.

Ve kral ile adamları, hem öldürerek hem de kovalayarak sahneleri onlardan arındırdıklarında, kaçanların geride bıraktığı çadırlarda o gece dinlenmemiz emredildi; bu emredildi ve yapıldı.

Eylül'ün yedinci günü okunduğunda,
Bu savaşı ezberlenmeye oldukça değer kıldık,
Ve ilahi lütuf Frankların yardımcısı oldu.

XIII^u. De sorte varia proelii huius.¹ [1] Sequenti^v autem die², cum in papilione regis missam audissemus^w	a. 1101 de nativitate almae Virginis Mariae^a, unde sollemnitas erat in illa die^b, oneratis^c iumentis nostris de rebus hostium nostrorum, de^d pane scilicet et annona^e farinaque necnon tabernaculis eorum^f, praeceptum est, monente salpista^g, Ioppem regredi.⁴ [2] qui cum reverteremur^h et Azotum, quintamⁱ urbem Philistinorum nunc desertam^k, transissemus^l, Ibenium^m quam modo vocant^o, obvios nobis aspeximus Arabes fere D^{os} a Ioppe revertentesⁿ,
qui die belli^a cucurrerant illuc et praedam, quam forinsecus⁸ invenerant^b, a. 1101 adripuerant. nam cum caedem de peditibus nostris in postrema parte fecissent magnam^c et in dextro cornu^d unam aciem penitus consumpsissent et anteriores sicut postremos victos esse crederent, adsumptis^e occisorum scutis et lanceis atque galeis lucidis, de quibus^f se pompatic⁹ ornaverant^h, properantesⁱ statim usque Ioppem monstraverant^k arma¹¹ nostra Ioppitis^l, dicentes regem et omnes suos in bello esse peremptos^m. [3] quod cum audissent qui in Ioppeⁿ custodes remanserant^o, quia veri erat simile, admirantes valde exterriti sunt et dictis eorum fidem adhibuerunt. Arabes autem illi cum putassent ab exterritis civibus urbem ilico sibi reddi, cogitationibus suis adnihilatis¹², nihil ibi amplius proficientes^p, Ascalonem regredi coeperunt. [4] qui cum^q nos regredientes ad^r Ioppem^s perspexissent¹³, suspicati sunt nos esse de gente sua, qui nobis omnibus in proelio occisis^t, reliquos Christianos versus Ioppem¹⁴ conversantes^u appetere vellent. unde valde mirabamur, cum tantum nobis^v appropriabant nec Francos nos esse cognoscebant, donec^w milites nostros cita invasione adgredi eos^x viderent. [5] tunc videretis^y celerrime^z eos huc illucque^{aa} fugere, ut nec alius alium expectare vellet^{bb}, et qui equum^{cc} tunc non habuit agilem, caput mox	a. 1101 gladio subegit.¹⁵ sed^a quia Franci valde fuerant fatigati et^b in proelio plures vulnerati, non potuerunt eos sequi^c.¹⁶ illi^d sic abierunt^e, nos vero Ioppem laeti pervenimus.

XIII

Bu savaşın değişken kaderi zerine.

Ancak ertesı gn, Kutsal Meryem Ana'nın doğum gününde -ki o gn byk bir yortu vardı-, dşmanlarımızın mallarıyla, yani ekmek, tahıl ve unla, ayrıca adırlarıyla ykl binek hayvanlarımızla birlikte, borazancının uyarısıyla Yafa'ya geri dnmemiz emredildi. Dönerken ve Filistinlilerin şu an çorak olan beşinci şehri Azot'tan, şimdilerde Ibenium dedikleri yerden geçmişken, Yafa'dan dönmekte olan ve savaş günü oraya koşup dışarıda buldukları ganimetleri kapıp götürmüş neredeyse 200 Arap ile karşılaştık. Çünkü piyadelerimizden arka kısımda büyük bir kıyım yapmışlar ve sağ kanattaki bir birliği tamamen tketmişlerdi; öncekilerin de sonrakiler gibi yenildiğine inandıklarından, öldürülenlerin kalkanlarını, mızraklarını ve parlak miğferlerini kuşanmış, bunlarla kendilerini gösterişli bir şekilde sslemişler, hemen Yafa'ya doğru aceleyle ilerleyerek Yafalılara silahlarımızı göstermiş ve kral ile tüm adamlarının savaşta yok edildiğini söylemişlerdi. Yafa'da kalan muhafızlar bunu duyduklarında, gerçeklik payı yüksek olduğundan, son derece şaşırıp dehşete kapılmışlar ve onların sözlerine inanmışlardı. O Arap ise dehşete düşmüş vatandaşlar tarafından şehrin hemen kendilerine teslim edileceğini düşünerek, düşünceleri boşa çıkınca ve orada artık daha fazla ilerleme kaydedemeyince Askalon'a geri dönmeye başladılar.

Yafa'ya geri döndüğümüzü gördüklerinde, savaşta hepimizin öldürüldüğünü, Yafa'ya doğru hareket eden diğer Hristiyanların da bu kişilerden olduğunu sandılar. Bu yüzden bize çok yaklaşana ve Frank olduğumuzu anlayana kadar, onların bize bu kadar yaklaşmasına çok şaşırdık; ta ki askerlerimizin ani bir saldırıyla onlara saldırdığını görene dek.

O zaman onların oraya buraya en hızlı şekilde kaıştıklarını, kimsenin kimseyi beklemek istemediğini ve o sırada evik bir atı olmayan kişinin başını hemen kılıçla boyun eğdirdiğini görürdünüz. Ancak Franklar ok yoruldukları ve savaşta biroğu yaralandığı iin onları takip edemediler; bylece onlar ylece ekip gittiler, biz ise neşeyle Yafa'ya vardık.

XIV^f.

De Ioppitarum missa legatione ad Tancredum, principem Antiochiae.¹

[1] O^g quanta putatis^h fuit exsultatio² et gratiarum actio, cum de muri

summo nos erectis^a vexillis^b revertentes cernerent, quos in Ioppe remanere a. 1101 feceramus? certe^c non^d est dictu minimum. [2] accurrerant³ enim illic^e duo nugigeruli⁴, alter^f post alterum, qui Ioppitas fefellerant^g, dicentes: quoniam rex mortuus est cum suis omnibus^h. qua de re ultra quam credi potest contristati, opinantes hoc esse verum, miserunt Tancredo¹ legationem, qui Antiochiae tunc principabatur^k, in chartula^l scriptam, quam detulit nauta quidam carinam⁶ suam ascendens, hoc tractante regis coniuge^m.⁷

a. 1101 [3] epistula quidem illa haec verba^a continebat salutifera^b: Tancrede, vir

praeipue, milesque quam^a optime, accipe hanc scedulam, quam tibi^b qui a. 1101 Ioppem inhabitant, regina scilicet et urbis pauci cives^c, per me legatum festinum mittunt. et ut magis forsitan^d scripturae huic^e credas quam mihi, perlegi fac illam^f. [4] quoniam, pro dolor! rex Hierosolymorum, qui^g contra Babylonios et Ascalonitas pugnam commisit, in congressu illorum^h devictus velⁱ forsitan cum suis omnibus, quos secum ad bellum perduxit, occisus est. nam qui calamitatis huius miseriam vix^k evasit, Ioppem fugiens, hoc nobis deprompsit^l.⁹ [5] quapropter ad te virum non imprudentem venio legatus, opem quaeritans, ut omni occasione remota, indilate succurrere^m nitaris gentiⁿ Dei valde anxiae et^o, ut rerum, metae vitae iam proximae^p. [6] hoc^q dixit. ille^r obaudiens parumper^s siluit.¹⁰ sed cum hoc^t verum esse crederet quod audierat, prae grandi tristitia et dolore tam ipse quam omnes alii, qui aderant, lacrimari pie^u coeperunt. et responsione legato facta, iussus est fieri apparatus¹¹ per totam terram suam ad succurrendum Hierosolymitanis^v. [7] et cum iam^w parati essent ad illud^x iter agendum, ecce subito venit^y brevigerulus¹²

a. 1101 alter, scidam^a adferens^b alteram priori dissimilem, quam Tancredo^c porrexit. nam quod de incommodo^d scriptum erat in priori, hoc de prosperitate re-pertum est^e in posteriori. lectum enim hic^f est regem de bello^g sanum Ioppem remeasse et Saracenos procul dubio magnifice^h superasse. tunc ergo qui de detrimento doluerant, de bono successu gavisiⁱ sunt. [8] o mira Dei clementia! non^k in multitudine^l gentis^m vicimus, sed divina freti virtute eos dispersimus.¹³ itaqueⁿ ab hostibus sic^o erepti^p, Hierosolymam euntes Deo reddidimus^q laudes.¹⁴ deinde per^r VIII menses bellorum quievimus immunes, donec anni revolutio^s tempus reduxit^t aestivum.¹⁵

XIV

Yafalıların Antakya Prensi Tankred'e elçi göndermesi üzerine.

Yafa'da kalmasını sağladığımız kişilerin surların tepesinde yükseltilmiş sancaklarla döndüğümüzü gördüklerindeki coşkusunu ve şükranını ne kadar sanırsınız? Kesinlikle azımsanacak bir şey değildir.

Nitekim oraya, Yafalıları kandıran iki geveze koşa koşa gelmiş ve kralın tüm adamlarıyla birlikte öldüğünü söylemişlerdi. Bu konudan ötürü inanabileceğinden çok daha fazla üzülen, bunun doğru olduğunu düşünerek Antakya'da o sırada hüküm süren Tankred'e, kralın eşinin de çabasıyla bir gemiciye binerek onun taşıdığı, küçük bir parşömene yazılmış bir elçi heyeti gönderdiler.

Gerçekten de o mektup şu kurtarıcı sözleri içeriyordu: Ey Tankred, erdemli insan ve herkesten üstün şövalye, Yafa'da ikamet edenlerin, yani kraliçenin ve şehrin birkaç yurttaşının sana aceleli bir elçiyle gönderdiği bu yazıyı kabul et. Ve belki de bu yazıya bana inandığından daha çok inanman için onu okut.

Çünkü, yazıklar olsun ki, Babilliler ve Askalonlularla savaşa tutuşan Kudüs kralı, onların karşılaşmasında yenilmiş ya da belki de savaşa beraberinde götürdüğü herkesle birlikte öldürülmüştür. Çünkü bu felaketin perişanlığından kıl payı kurtulup Yafa'ya kaçan kişi bunu bize aktardı.

Bu yüzden akılsız olmayan sana elçi olarak geliyor, her türlü engeli bir kenara bırakarak, her an ömrünün sonuna yaklaşmakta olduğuna inandığım son derece kaygılı Tanrı halkına gecikmeden yardım etmeye çabalaman için yardım istiyorum.

Bunu söyledi. O, bunu dinleyip bir süre sessiz kaldı. Ancak duyduğu şeyin doğru olduğuna inandığında, gerek kendisi gerekse orada bulunan herkes büyük bir hüznün ve acıyla dindarca ağlamaya başladılar. Elçiye yanıt verildikten sonra, Kudüslülere yardım etmek üzere tüm topraklarında hazırlık yapılması emredildi.

Ve artık o yolculuğu yapmaya hazır olduklarında, işte birdenbire öncekinden farklı, birincisine benzemeyen bir parça getiren ve bunu Tankred'e uzatan başka bir ulak geldi. Çünkü birincisinde sıkıntıdan yazılmış olan şey, ikincisinde refah olarak bulunmuştu. Zira burada kralın savaştan sağ salim Yafa'ya döndüğü ve şüpheye yer bırakmayacak şekilde Sarazenleri görkemli bir şekilde yendiği okunmuştu. O halde o zaman yıkımdan dolayı üzülenler, iyi başarıdan dolayı sevindiler.

Ey Tanrı'nın ulu merhameti! Bir halkın kalabalığıyla değil, ilahi erdemin güveniyle onları darmadağın ettik. Böylece düşmanlardan bu şekilde kurtulmuş olarak Kudüs'e gidip Tanrı'ya övgüler sunduk. Ardından yaz mevsiminin döngüsü yeniden gelene kadar sekiz ay boyunca savaşlardan uzak bir şekilde huzur içinde kaldık.

XV^a.
De exercitu Babylonico contra Christianos coadunato¹.
a. 1102 [1] Anno autem sequenti M^oC^oII^o w, mediante Maio^x, congregati sunt
apud Ascalonem Babylonii², quos rex³ eorum huc miserat, ut nos Christi- a. 1102
anos omnino destruere niterentur. erant simul^a ibi^b XX milia equitum et
X^c milia peditum^{d,4}, exceptis elitariis⁵, qui camelos asinosque^e victualibus
onustos minabant, gestantes^f in manibus suis^g ad pugnandum^h clavamⁱ et
missilia^k sua.⁶ [2] hi quidem die quodam⁷ urbemⁱ Ramulam^m adierunt⁸
a. 1102 et ante eamⁿ tabernacula^b sua extenderunt^c. porro in una civitatis arce
munita^{d,9} erant^e XV milites, quos^f rex ibi custodes posuerat, antequam
Syri quidam ricolae versabantur quasi suburbani¹⁰, hos quidem Christi-
anos Saraceni^h persaepe¹¹ nocentes et deturbantes destruere conabantur^k et
arcem illamⁱ diruere^m, quia propter eosⁿ inhabitantes non poterant per
plana illa libere percurrere^o. [3] insuper episcopum urbis¹² eiusdem, qui
in ecclesia^a S. Georgii manebat^b cum clientela^c sua, comprehendere molie- a. 1102
bantur. quod monasterium cum die quodam incursu malivolo circuissent,
considerata loci firmitate, Ramatha^{d,13} redierunt. [4] episcopus¹⁴ autem ille,
cum fumos flammisque inspexisset^e, ignibus eorum accensis iam in culmis¹⁵,
timuit, ne ab eis ad eum remeantibus^f obsideretur^g. et praecavens in
futurum, mandavit confestim regi^h, qui inⁱ loppe inerat¹⁶, ut ei festinanter
succurreret, quoniam Babylonii ante Ramulam hospitati erant, de quibus^k
cohors una iam circa monasterium suum iruentes cucurrerant. [5] quod
cum audisset rex, sumptis armis suis equum ascendit concitus, quem militia
eius, ipso iubente et cornu regio monente, citissimeⁱ secuta^m est.¹⁷
[6] aderant tunc in loppe milites quamplurimi, qui, ventum praestolantes
opportunitatem, in Franciamⁿ redituri^o transfretare optabant^{p,18}. hi equidem
a. 1102 equis carebant, quoniam in anno praeterito¹⁹, cum per Romaniam peregre
Hierosolymam^a pergebant^{b,20}, equos suos et omnia, quae habebant^c, ami-
serant, unde mentio^{d,21} hic non incongrue interserenda^e est.

XV

Babillilerin Hristiyanlara karşı güçlerini birleştirmesi üzerine.

Sonraki yılda (1102), Mayıs ayı ortasında, krallarının bizi, yani Hristiyanları tamamen yok etmeye çalışmak üzere buraya gönderdiği Babilliler Ascalan'da toplandılar. Orada aynı anda 20 bin süvari ve 10 bin piyade bulunuyordu; ellerinde savaşmak için gürz ve mermilerini taşıyan, develeri ve eşekleri yiyeceklerle yüklü olarak süren yük hayvanı sürücülerini hariç. Bunlar bir gün Ramle şehrine vardılar ve çadırlarını onun önüne kurdular. Dahası, şehrin müstahkem kalesinde, Syrienli bazı köylüler banliyö sakinleri gibi etrafta dolaşırken, kralın oraya koruma olarak yerleştirdiği 15 asker vardı. Hristiyanlara sık sık zarar veren ve onları rahatsız eden Sarazenler, bu kişileri yok etmeye çalışıyor ve o kaleyi yıkmaya uğraşıyorlardı; çünkü sakinler onlar yüzünden o düzlüklerde özgürce dolaşamıyordu.

Ayrıca, Aziz Georgius kilisesinde cemaatiyle birlikte kalan aynı şehrin piskoposunu yakalamaya çalışıyorlardı. O manastırı bir gün düşmanca bir akınla kuşattıktan sonra, yerin sağlamlığını hesaba katarak Ramle'ye geri döndüler.

Ancak o piskopos, dumanları ve alevleri, onların tutuşturduğu ateşlerin çoktan damların üzerine kadar ulaştığını gördüğünde, onların oradan dönüp kendisini kuşatmasından korktu.

Geleceğe karşı tedbir olarak, Yafa'da bulunan krala derhal haber gönderip kendisine acilen yardım etmesini istedi; çünkü Babilliler Ramle'nin önüne yerleşmişlerdi ve onların bir bölümü şimdiden manastırının etrafına saldırarak koşmaktaydı.

Kral bunu duyunca, silahlarını kuşanıp hızla atına bindi; onun askerleri de kendisinin emri ve kraliyet borazanının işaretleriyle onu en hızlı şekilde takip ettiler.

O sırada Yafa'da, uygun bir rüzgar bekleyerek Fransa'ya dönecekleri denizaşırı bir yolculuk yapmak isteyen pek çok asker bulunuyordu. Bunların atları yoktu, çünkü geçen yıl Romanya üzerinden hacı olarak Kudüs'e giderken atlarını ve sahip oldukları her şeyi kaybetmişlerdi; bu yüzden bu husustan burada uygunsuz olmayacak şekilde bahsedilmelidir.

XVI.
De secunda Francorum miserabili peregrinatione et de morte Hugonis Magni.¹
a. 1101 [1] Cum^g Francorum exercitus ingens², ut dictum est³, Hierusalem

tenderet, aderant in illa multitudine simul Guillelmus^a, Pictavensium^b comes⁴, a. 1101
et Stephanus, comes Blesensis⁵, qui ab Antiochia, relicto exercitu, discesserat;

a. 1101 sed quod^a tunc reliquerat, nunc^b restaurare satagebat. cum his^c etiam^d
Hugo Magnus erat^e, qui post Antiochiam captam in Gallias repedaverat^f,⁶
aderatque^g cum his Raimundus, comes Provincialium^h,⁷, qui apud Constantinopolim moratus erat, postquam de Hierusalem hucusque regressus fuerat.
aderat quoque Stephanusⁱ, Burgundiae^k comes⁸ nobilis, adiecto^l populo
innumero⁹, de equitibus et peditibus exercitu bipartito^m. [2] his in Romaniae

finibus obstitit Soliman Turcus¹⁰, cui iam diu¹¹ Franci^a Nicaeam^b urbem a. 1101
abstulerant. sed^c detrimenti sui non immemor, cum multitudine Turcorum
magna exercitum Francorum infelicer^d dispersit et confudit^e et totum ferme^f
ad interitum advexit^g. [3] sed quia, Domino providente, catervatim per
plures incedebant vias¹², nec contra^h omnes dimicare necⁱ omnes occidere
potuit. sed quia eos fatigatos et fame et siti anxios atque pugnae sagittariae^k
indoctos^l esse didicit^m, magis quam C milia equitum atque peditum
gladio peremit.¹³ [4] de mulieribus nempeⁿ alias^o occidit, alias^o secum

a. 1101 abduxit^a,¹⁴ multi vero per devia fugientes et montana, siti et angustia¹⁵
extincti sunt. quorum equos et mulos, iumenta quoque et ornamenta
multiformia^b Turci habuerunt.¹⁶ [5] illic perdidit comes Pictavensis¹⁷ quae-
cumque habebat^c, familiam suam¹⁸ atque pecuniam. vix etiam mortem^d
evadens, pedes tantum^e et prae miseria^f lugubris¹⁹ et confusus^g Antiochiam
pervenit.²⁰ cuius anxietati Tancredus compatiens^h, eum pie suscepit²¹ et

de bonis suis sublevavit.²² quem Dominus ita castigans castigavit, sed morti a. 1101
non tradidit.²³ [6] hoc quippe, ut^a nobis videbatur²⁴, tam illi quam ceteris
propter peccata eorum^b et superbiam^c contigit^d. [7] qui autem^e evaserunt²⁵,
Hierusalem venire non distulerunt^f, excepto Hugone magno²⁶, quem^g in
Tarso Ciliciae^h defunctumⁱ sepelierunt. qui cum Antiochiam pervenissent^k,
alii per mare, alii vero^l per terram Hierusalem perrexerunt.²⁷ qui^m equumⁿ
habere potuerunt^o, per terram libentius iverunt^p.

XVI

Frankların acıklı ikinci hac yolculuğu ve Büyük Hugh'nun ölümü üzerine.

Frankların devasa ordusu, söylendiği gibi Kudüs'e doğru ilerlerken, o kalabalığın içinde aynı zamanda Akitanya Kontu William ve ordusunu bırakıp Antakya'dan ayrılmış olan Blois Kontu Stephanus da bulunuyordu; ancak o zaman bıraktığı şeyi şimdi eski haline getirmeye çalışıyordu. Bunların yanında, Antakya alındıktan sonra Galya'ya geri dönmüş olan Büyük Hugh da vardı. Ve bunlarla birlikte, Kudüs'ten buraya kadar geri dönmüş olan Provençelilerin Kontu Raymond da bulunuyordu; ayrıca sayısız halkın katıldığı, süvari ve piyadelerden oluşan ikiye bölünmüş bir orduyla soylu Burgonya Kontu Stephanus da oradaydı.

Romanya sınırlarında bunlara, Frankların uzun süre önce İznik şehrini elinden almış olduğu Türk Süleymana karşı koydu. Ancak kendi zararını unutmuyarak, büyük bir Türk kalabalığıyla Frankların ordusunu talihsiz bir şekilde dağıttı, kargaşaya sürükledi ve neredeyse tamamen ölümle sonuçlanan bir duruma getirdi.

Fakat, Rab'bin takdiriyle gruplar halinde pek çok yoldan ilerledikleri için hepsine karşı savaşa giremedi ve hepsini öldüremedi. Yine de onların yorgun, açlık ve susuzluktan bunalmış, ok

savaşlarında eğitimsiz olduklarını öğrenince, yüz binlerce süvari ve piyadeden fazlasını kılıçtan geçirdi.

Kadınlardan ise kimini öldürdü, kimini de yanında götürdü. Birçoğu ise ıssız yollarda ve dağlarda kaçarken susuzluktan ve sıkıntıdan can verdi. Türkler onların atlarını, katırlarını, yük hayvanlarını ve türlü türlü süs eşyalarını ele geçirdiler.

Kont William orada sahip olduğu her şeyi, ailesini ve parasını kaybetti. Neredeyse ölümden bile kıl payı kurtularak, yalnızca yaya olarak ve kederli ve şaşkın bir hal içinde Antakya'ya ulaştı. Onun bu kaygısına acıyan Tankred, onu dindarca karşıladı ve kendi mallarıyla kalkındırdı; Rab onu böyle cezalandırdıkça cezalandırmış, ancak ölüme teslim etmemişti. Görünüşe göre bu durum, hem ona hem de diğerlerine günahları ve kibirleri yüzünden gelmişti.

Kurtulanlar ise Kilikeya'daki Tarsus'ta ölen ve orada defnedilen Büyük Hugh hariç, Kudüs'e gelmekte gecikmediler. Antakya'ya ulaştıklarında, bir kısmı deniz yoluyla, diğerleri ise kara yoluyla Kudüs'e doğru ilerlediler. At bulabilenler, kara yoluyla gitmeyi daha çok tercih ettiler.

XVII^a.
De captione Tortosae urbis.¹
[1] Cumque usque Tortosam venissent², quam Saraceni tunc possi- a. 1102
a. 1102 debant³, non tardaverunt, sed per^b mare³ et per terram adsilierunt^c. quid morabor? urbem ceperunt⁴, Saracenos occiderunt, pecuniam eorum^d habuerunt et postea iter suum carpere non desierunt. [2] sed molestum omnibus^e fuit, cum Raimundum comitem ibi remanere viderunt^f, quem omnes
Hierusalem secum^g iturum sperabant. sed quia noluit, ibi remansit, urbem^h a. 1102 obtinuit^b, unde^e blasphemiam ei inferebant^d. [3] ultra deinde progredientes^e transierunt Archas^f et urbem Tripolim Gibellulumque^g. inde venerunt ad meatum callis angustum^h prope urbem Berytum^b. [4] illic eos rex Balduinus per XVIII¹ dies^k expectaverat⁹, custodiens interim viam illam^l, ne forte Saraceni occuparent^m et peregrinis transitum velarent. ipse enim rex legationem inde precatoriam habuerat ab exercitu illo venienteⁿ. [5] cumque regem sibi^o obvium illic^p invenissent, congratulati sunt valde et, oculis adinvicem^q datis¹⁰, Ioppem^r profecti sunt, ubi iam applicuerant qui per mare^s iverant¹.

XVII

Tortosa şehrinin ele geçirilmesi üzerine.

Tortosa'ya kadar geldiklerinde - ki o sırada şehre Sarazenler sahipti - hiç vakit kaybetmediler, deniz yoluyla ve kara yoluyla saldırdılar. Uzatmayayım, şehri ele geçirdiler, Sarazenleri öldürdüler, paralarını aldılar ve ardından yolculuklarına devam etmekten geri durmadılar. Ancak herkesin Kudüs'e kendileriyle birlikte geleceğini umduğu Kont Raymond'ın orada kaldığını gördüklerinde bu durum herkesi rahatsız etti. Fakat o istemediği için orada kaldı, şehri elde etti; bu yüzden ona hakaretler yaşıyorlardı.

Daha sonra ileriye doğru ilerleyerek Arka'yı, Trablus şehrini ve Gibellum'u geçtiler. Oradan Beyrut şehrinin yakınındaki dar geçide geldiler.

Kral Baudouin, Sarazenlerin orayı işgal etmesini ve hacıların geçişini engellemesini önlemek amacıyla o yolu koruyarak onları orada on sekiz gün boyunca beklemişti. Nitekim kral, gelmekte olan o ordudan bir yalvarış elçiliği almıştı.

Kralı orada karşılarında bulduklarında son derece sevindiler ve birbirlerini öpüştükten sonra, deniz yoluyla gitmiş olanların çoktan karaya çıktığı Yafa'ya doğru yola çıktılar.

XVIII^a.
De miserabili proelio Christianorum atque Turcorum, in quo Christiani occisi, Turci victores fuerunt^b.¹
a. 1102 [1] Prope erat Pascha, et Hierusalem tunc adierunt^c, quia hoc desiderabant.² qui postquam sollemnitatem ibi, ut mos est, peregissent, Ioppem^d regressi sunt. [2] tunc^e, quoniam^f inops erat comes Pictavensis^g et deso-

latus omnimoda egestate, navim cum paucis ascendens, Franciam repatriavit^{a, 3} a. 1102
[3] tunc⁴ Stephanus Blesensis cum aliis pluribus^b transfretare voluit; sed
in pelago vento ei^c obsistente^d, nihil aliud quam reverti potuit. qui tunc
in loppe iam^e de mari regressus erat, cum rex in equum suum, ut dictum
est^f superius^g, ascendit contra hostes iturus, qui ante Ramulam^h sedebant^b.
[4] adhuc inibi eratⁱ Gaufridus^k, comes quidam^l Vendomensium^m^e, et

a. 1102 Stephanus, comes^a Burgundiae⁷, et Hugo Liziniacensis^b, frater Raimundi
comitis⁸ hi^c, cum equos ab amicis suis et cognatis^d quaerentes mutuati
essent, mox^e in eos conscendentes regem secuti sunt. [5] hoc^f siquidem^g
immodestia^h regis magna fuit⁹, quiⁱ gentem suam expectare neglexit^k nec

ordinate, sicut oportet sapienter ire, ad bellum processit. sed absque^a a. 1102
peditibus milites suos^b vix^c expectans acceleravit hostes appetere^d, donec
ignoranter intra multitudinem Arabum¹⁰ se infixit^e. et quia in probitate
sua plus quam deberet^f confidebat nec plures esse quam M vel DCC¹¹
sperabat, ideo^g sic properabat, ut, antequam refugerent, obvius illis veniret^h.
[6] sed cum exercitumⁱ eorum^k subito^l intuitus^m esset, timore perterritus
animo infremuitⁿ, attamen consolationis valetudinem¹² adsumens^o, respexit
suos, quos pie adloquens ait¹³: *o milites Christi et amici mei, nolite bellum
hoc respicere, sed armati^p Dei virtute pro vobismetipsis viriliter^q pugnate.
nam sive vivimus sive morimur, Domini sumus.*¹⁴ *quod si quis fugere
temptaverit^r, iam^s non est spes evadendi. pugnando vincetis¹⁵, fugiendo cadetis.*
[7] tunc autem, quoniam locus et^t opus^u erat monstrandi probitatem^v,
repente in Arabes forti impetu se impegerunt^w. et quia non erant nostri

a. 1102 plusquam^a CC milites¹⁶, a XX^b milibus circumplexi sunt.¹⁷ qui cum^c a
pressura¹⁸ gentilium gravissime^d cohiberentur et maior pars nostrorum
minimae horae spatio perempta occidisset^e, onus^f huiusmodi ferre^g nequi-
verunt^h, quin residui in fugam verterentur.¹⁹ [8] sed licet tam male eis
accideritⁱ, prius in eos probissime ulti sunt.²⁰ nam plures^k ex eis occiderunt
et de campis^l eiectos tabernaculis suis privaverunt. denique²¹, Deo per-
mittente, a superatis superati sunt²². [9] evasit autem gratia Dei rex²³, et
nobiliores militiae suae aliquanti²⁴, qui cursu cito in urbem Ramulam se
intruserunt²⁵; non enim longius fugere potuerunt.²⁶

XVIII

Hristiyanların öldüğü, Türklerin ise galip geldiği Hristiyanlar ile Türkler arasındaki acıklı savaş üzerine.

Paskalya yaklaşıktı ve bunu arzuladıkları için o sırada Kudüs'e gittiler. Orada her zamanki gibi bayramı kutladıktan sonra Yafa'ya geri döndüler.

O sırada Akitanya Kontu her türlü yoksulluk içinde ve çaresiz durumda olduğu için, yanına birkaç kişi alarak bir gemiye bindi ve Fransa'ya ülkesine geri döndü.

O sırada Bloisli Stephanus da diğer birçok kişiyle birlikte denizi geçmek istiyordu; ancak açık denizde rüzgarın kendisine karşı koyması nedeniyle geri dönmekten başka bir şey yapamadı. O sırada, yukarıda söylendiği gibi, Ramla önünde oturan düşmanlara karşı savaşmak üzere kralın atına bindiği zaman, Yafa'da çoktan denizden geri dönmüş bulunuyordu.

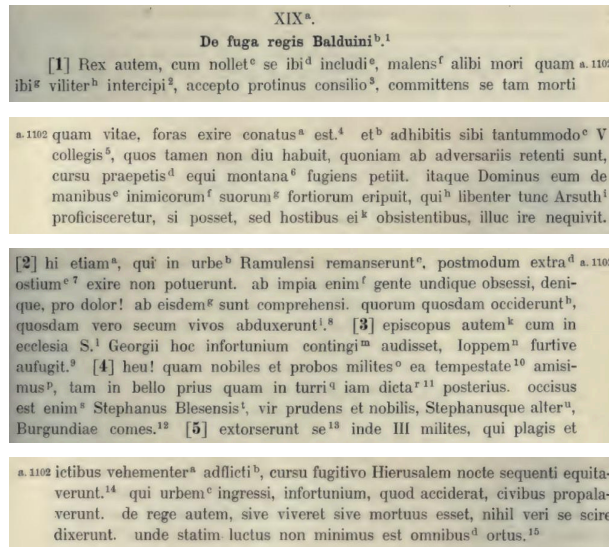
Orada hâlâ Vendome'dan bir kont olan Godefridus, Burgonya Kontu Stephanus ve Kont Raymond'ın kardeşi Lusignan'lı Hugh bulunuyordu. Bunlar arkadaşları ve akrabalarından atlar ödünç alarak, hemen onlara binip kralın ardına düştüler.

Nitekim bu durum kralın büyük bir taşkınlığıydı; çünkü kendi halkını beklemeyi ihmal etmiş ve akıllıca ilerlenmesi gerektiği gibi düzenli bir şekilde savaşa gitmemişti. Aksine, piyadelerini süvarileriyle birlikte neredeyse hiç beklemeden, bilmeden Arap kalabalığının ortasına saplanana kadar düşmanların üzerine atılmakta acele etti. Ve kendi değerine gerekenden fazla güvendiği ve bin ya da yedi yüz kişiden fazla olduklarını ummadığı için, kaçmadan önce karşılarına çıkacak şekilde acele ediyordu.

Fakat onların ordusunu aniden gördüğünde, korkudan dehşete kapılmış bir halde içinden inledi; yine de teselli gücünü yanına alarak arkasına baktı ve onları şefkatle şöyle seslenerek selamladı: "Ey Mesih'in askerleri ve benim dostlarım, bu savaşı reddetmeyin, aksine Tanrı'nın gücüyle silahlanarak kendiniz için mertçe savaşın. Çünkü ister yaşayalım, ister ölelim, Rab'be aitiz. Şayet biri kaçmaya teşebbüs ederse, artık kurtulma umudu yoktur. Savaşarak kazanırsınız, kaçarak düşersiniz."

O sırada ise, karakterlerini ve cesaretlerini gösterme yeri ve zamanı olduğu için, ani ve güçlü bir hamleyle Arapların üzerine atıldılar. Ve bizimkiler iki yüz süvariden fazla olmadığı için, yirmi bin kişi tarafından kuşatıldılar. Paganların baskısıyla son derece ağır bir şekilde sıkıştırıldıklarında ve adamlarımızın büyük bir kısmı en kısa zaman aralığında katledilip öldüğünde, kalanı kaosa sürüklenmekten ve kaçmaya yönelmekten kendilerini alamadılar. Fakat her ne kadar onların başına bu kadar kötü bir olay gelmiş olsa da, onlardan önce çok kahramanca intikamlarını aldılar. Nitekim onlardan birçoğunu öldürdüler ve sahipsiz kalan çadırlarından mahrum ederek alanlardan koşturdular. Nihayetinde Tanrı'nın izniyle, yenenler tarafından yenildiler.

Kral ise Tanrı'nın lütfuyla ve hızlı bir koşuyla Ramla şehrine sığınan askeri gücünün bazı soylu üyeleriyle birlikte kurtuldu; çünkü daha uzağa kaçamadılar.

XIX

Kral Baudouin'in kaçıışı üzerine.

Kral ise orada kapalı kalmak istemediği, orada bayağı bir şekilde yakalanmaktansa başka bir yerde ölmeyi yeğlediği için, derhal bir karar alarak hem ölüme hem de yaşama kendini teslim etti ve dışarı çıkmaya çalıştı. Kendine yalnızca, düşmanlar tarafından alıkonuldukları için uzun süre yanında tutamadığı beş yoldaş alarak, hızlı koşan bir atın süratiyle dağlara doğru kaçarak uzaklaştı. Böylece Rab, onu o sırada imkânı olsaydı Arsuz'a gitmek isteyecek olan daha güçlü düşmanlarının ellerinden kurtardı, ancak düşmanlar kendisine karşı koyduğu için oraya gidememişti.

Ramla şehrinde kalanlar da sonradan kapının dışına çıkamadılar. Çünkü her taraftan dinsiz halk tarafından kuşatıldılar ve nihayetinde, ne yazık ki, aynı kişiler tarafından yakalandılar. Bunların bir kısmını öldürdüler, bir kısmını ise sağ olarak yanlarında götürdüler.

Piskopos ise Aziz Georgius kilisesinde bu felaketin gerçekleştiğini duyduğunda, gizlice Yafa'ya kaçtı.

Eyyvah! O fırtınalı dönemde, önce savaşta ve daha sonra yukarıda adı geçen kulede ne kadar soylu ve değerli askeri kaybettik! Nitekim ihtiyatlı ve soylu bir adam olan Bloisli Stephanus ile Burgonya'nın diğer kontu Stephanus öldürüldü.

Üç asker ise darbeler ve vuruşlarla şiddetli bir şekilde hırpalanarak kendilerini oradan kurtardılar ve kaçarcasına bir tempoyla izleyen gece Kudüs'e at sürdüler. Şehre girerek başlarına gelen felaketi yurttaşlara duyurdular. Kral hakkında ise, yaşayıp yaşamadığına dair hiçbir gerçeği bilmediklerini söylediler. Bu yüzden herkesin içinde hemen az olmayan bir yas doğdu.

XXe.

Quod rex fugiens^f ingressus est Arsuth^{g,1}

[1] Rex autem^h, cum nocte sequenti² pro timore Arabumⁱ in montanis delituisse³, die tertio⁴, cum uno tantum milite et^b armigero eius⁵ de a. 1102 montanis egressus, tamquam quilibet in incognitis^e erroneus^{d,6}, per devia desertorum^e esuriens et sitiens, Arsuth⁷ oppidum suum^f est ingressus^{g,8}. [2] una quidem res illi^b saluti fuit, quod paulo ante⁹ illincⁱ recesserant^k D milites hostiles, qui aliquandiu murum oppidi quasi^l exploratores circumierant. quos nequaquam rex^m evasissetⁿ, si ab eis^o visus esset^p.

a. 1102 [3] ingrediente^a autem rege Arsuth, gaudenter a suis suscipitur^{b,10} comedit et bibit et tutatus^c dormivit^{d,11} hoc enim humanitas desiderabat^e.

XX

Kralın kaçarak Arsuz'a girmesi üzerine.

Kral ise takip eden gecede Arapların korkusundan dağlarda saklandıktan sonra, üçüncü günde yalnızca bir asker ve silah taşıyıcısıyla birlikte dağlardan çıktı; sanki yabancı yerlerde dolaşan sıradan biri gibi, çölün ıssız yollarından aç ve susuz bir halde Arsuz adlı kendi müstahkem şehrine girdi.

Gerçekten de onun kurtulmasını sağlayan bir olay, kısa bir süre önce oradan ayrılmış olan ve bir süreliğine gözcü gibi şehrin surlarının etrafında dolaşan bin düşman askeri idi. Eğer kral onlar tarafından görülmüş olsaydı, kesinlikle kaçamayacaktı.

Kral Arsuz'a girdiğinde, halkı tarafından sevinçle karşılandı. Yemek yedi, su içti ve güvende olarak uyudu; çünkü insan doğasının dilediği şey buydu.

XXI^f.

Quod Hugo de Tyberiadē atque patriarcha Hierosolymitanus in auxilium regis properaverunt, et de bello peracto, Christianis videntibus^g, virtute et auxilio S. crucis.¹

[1] Ipso die² ecce Hugo de Tiberiadē³ civitate veniens, unus de optimatibus regis, qui⁴ iam confusione^b eius audita, solatium aliquod genti a. 1102 residuae^e impendere optabat^d. quo viso, laetatus^g est rex valde. habebat enim secum LXXX milites, quibus opus erat negotio^f imminenti^e, legatione^b a Hierosolymis habita⁴, subvenire Ioppitis accelerabat. [2] sed non

a. 1102 est ausus rex eos ducere per terram propter^a hostes viatoribus insidiantes; sed intrans in unam cumbam^b navigavit Ioppem^{c,5} et cum applicuisset^d portui, cum gaudio magno^e susceptus est, quia iuxta illud evangelii^{f,6}: *mortuus fuerat et revixit, perierat et inventus est*. et^g quem mortuum iam deplorabant^h, nuncⁱ vivum et sanum vident. [3] sequenti vero die⁷ egressus est

Hugo praedictus de Arsuth et Ioppem pavidus^a properavit. cui^b rex in ad- a. 1102 iutorum processit^c, ne ab hostibus in via oppugnaretur. [4] cumque Ioppem pervenisset^d, consilio non diutius^e prolongato^g, regem monuit necessitas, ut illos, qui Hierusalem et apud S. Abraham⁹ inerant, mandando venire Ioppem faceret, ut bellum item cum Arabibus^f committeret, qui Ioppem machinabantur comprehendere, prope hospitati^g. [5] dum autem meditaretur quem illuc legatum mitteret, vidit ibi quendam Syrum^{h,10}, hominem humilem et habitu vilem, quem obnixè precatus est, ut pro Dei amore hanc legationem facturusⁱ susciperet, quia non inveniebat qui eam explere posset vel^k auderetⁱ. non^m enim audebat per viam gradi quispiamⁿ propter hostiles insidias. is^o autem, suscepta^p ex Deo audacia, nocte sub opaca, ne ab inimicis^q videretur, per invia et^r loca satis^s aspera incedere non differens^t, die III° fessus valde Hierusalem pervenit.¹¹ [6] cumque rumorem desiderabilem de rege civibus innotesceret et vivum eum esse^u declararet^v,

a. 1102 omnes Domino debitas inde deferunt^a laudes. nec mora longior fuit. [7] scripto quod tulerat^b lecto¹², parati sunt ilico milites^c quot ibi reperiri potuerunt. XC, ut reor¹³, tam de militibus quam de illis, qui equos habere potuerunt vel iumenta. sed quamvis voluntarie, tamen satis timide ascendentes, illuc ire non distulerunt. hostium quidem subsistentium^{d,14} insidias pro posse vitantes et per devia euntes, a parte Arsuth divertentes¹⁵ iter suum deduxerunt. [8] qui^e cum iuxta litus maris perpropere^f graderentur, occurrerunt eis gens nefaria^g, qui sperabant^h eos illic intercipere et occidereⁱ. quorum aliquibus oportuit iumenta sua ibi relinquere et in maris undas ad natandum se iactare, ut dolor dolori^k medicina fieret.¹⁶ illo enim natatu ab impiis eruti sunt, iumenta autem^l perdiderunt. milites vero equos habentes agiles defendendo^m se Ioppem pervenerunt; vix tamenⁿ evaserunt^o.

[9] rex^{a.17} autem adventu eorum^b exhilaratus et^c admodum vegetatus, haud^{a.1102} longius negotium suum differri voluit^d. sed mane sequenti¹⁸, militibus suis cum gente pedestri ordinatis, contra inimicos suos bellaturus exivit. [10] illi equidem^e non longe ab Ioppem^f erant^g, sed quasi tribus miliaribus^h, ubi machinas suas¹⁹ iamⁱ praeparabant^k, ut indilate Ioppemⁱ obsiderent et coartatam comprehenderent^m. sed cum gentem nostramⁿ contra se ad proelium ire spectarent^o, protinus sumptis armis suis^p audacter^q exceperunt^r. et quia multitudo magna^s erant^t, gentem nostram undique gyraverunt^{u.20}

a.1102 [11] quibus^a inclusis, nihil eis^b ulterius nisi divinum auxilium prodesse potuit. sed in omnipotentia Domini prorsus confidentes ubi turmam^c densiorem^d et fortiorem²¹ viderunt, impetu mirabili^e ferire non distulerunt. qui cum in^f una parte fortiter pugnando eos^g penetrassent, ilico aliorum^h eos recurrere necesse fuit, quoniam ubiⁱ pedites nostros absque protectione militum videbant, illuc statim festinantes^k extremos^l occidebant.²² [12] pedites^m tamen nostriⁿ non ignavi pluviam sagittarum invadentibus se tantam^o iaciebant, ut in^p visibus eorum et peltis²³ multas infixas^q videretis^r. itaque cum a peditibus^s sagittariis vehementer essent repulsi et a^t lanceis militibus multi^u sauciati et de papilionibus^v suis^w iam privati, opitulante Deo^x, Francorum obtutibus dorsa fugientes verterunt. sed non sunt diu fugati, quia fugatores^y erant pauci^z. [13] tabernacula^{aa} autem sua Francis

in campo^a reliquerunt^b cuncta^c, stipendiumque^d totum.²⁴ equos quippe suos a.1102 omnes abduxerunt^e fere, exceptis aliquantibus^f plagatis²⁵ et in fuga siti extinctis^g. de camelis eorum et asinis multos habuimus.²⁶ multi^h eorumⁱ cum fugerent, vel^k laesi vel siti exasperati in via sunt mortui.²⁷ [14] Vere^l dignum erat^m et iustum, ut qui ligno dominicae crucisⁿ muniti²⁸ erant, super inimicos eiusdem^o crucis^p victores existerent. quod

a.1102 si in anteriore bello eadem crux alma^a cum rege deferretur^b, non est haesitandum, quod populo suo Dominus propitiaretur^{c.29} [15] sed sunt nonnulli plus^d in virtute sua^e quam in Domino confidentes et in suo^f sensu nimium^g abundantes³⁰ et sapientum consilium spernentes. praecipitanter opus suum patrare^h praesumuntⁱ, et inconsulte. unde saepe contigit^k detrimentum magnum^l non solum eis^m evenire, sed et multis aliis operis eiusdemⁿ expertibus^o. unde solent tales^p plus Dominum^q inculpate quam stultitiam suam^r recognoscere.³¹ [16] qui cum stulte quidem^s inchoat^t, rei exitum non considerat^u. *equus paratur^v ad bellum, Dominus autem salutem tribuet^{w.32}* si^x iusti precatio non semper a Domino exauditur, quanto minus^y impii^z?³³ vel quare inculpat Deum, cum statim ei non adimplet desiderium suum? cur exauditur^z, cum nihil boni sit promeritus^{aa.2}?

nonne ipse novit quid agendum sit in omnibus^a? [17] Boetius circa huius- a.1102 modi dicit^{b.34}: *quicquid^c citra^d spem videas geri, rebus^e quidem rectus ordo est, opinioni vero tuae perversa^f confusio. sed non^g rerum merita, sed fortunae spectat eventum stultus^h*. multotiens quidemⁱ existimat homo id esse^k sibi nocuum^l, quod postea^m vertiturⁿ ad proficuum; et contingit econtra^o cum alicui bene succedit, paulo post eidem evenire quod multum officit.³⁵ [18] Expleto^p bello, ut^q dictum est³⁶, in quo rex^r victor exstitit, tabernaculis^s eorum collectis, Ioppem regressus^t est. postmodum^u quievit terra bellorum immunis, tempore sequenti³⁷ autumnali scilicet^v atque hiemali.

XXI

Tiberiaslı Hugh ile Kudüs Patriği'nin kralın yardımına aceleyle gitmesi ve Hristiyanların gözü önünde, kutsal haçın erdemi ve yardımıyla gerçekleşen savaş üzerine.

O gün bakın, kralın önde gelen adamlarından biri olan Tiberiaslı Hugh, onun yaşadığı kargaşayı çoktan duymuş olarak, kalan halka bir teselli sunmak istiyordu; bunu görünce kral çok sevindirdi. Yanında, yaklaşan işin gerektirdiği seksen askeri bulunuyordu. Kudüs'ten yapılan bir elçilik görevinin ardından Yafa halkına yardım etmek için acele ediyordu.

Fakat kral, yolculara pusu kuran düşmanlar nedeniyle onları kara yoluyla götürmeye cesaret edemedi; bunun yerine bir tekneye binerek Yafa'ya deniz yoluyla yelken açtı. Limana yanaştığında büyük bir sevinçle karşılandı; çünkü İncil'deki şu ifadeye pek uygun olarak: "Ölmüştü ve dirildi, kaybolmuştu ve bulundu." Öyle ki, daha önce ölü diye yasını tuttukları kişiyi şimdi canlı ve sağlıklı görüyorlardı.

Nitekim ertesi gün söz konusu Hugh, Arsuz'dan Yafa'ya doğru korku içinde acele etti. Kral, yolda düşmanlar tarafından saldırıya uğramasın diye onun yardımına çıktı.

Yafa'ya vardığında, konseyi daha fazla uzatmadan, Kudüs'te ve İbrahim'in yanında (Hebron'da) bulunanların Yafa'ya gelmesini sağlayacak bir haber göndermesini zorunluluk krala hatırlattı; böylece Yafa'yı ele geçirmeyi tasarlayan ve yakınlarda kamp kurmuş olan Araplarla yeniden savaşa tutuşabilecekti.

Oraya hangi elçiyi göndereceğini düşünürken, orada alçakgönüllü ve kılık kıyafeti sefil, Syrum (Suriye/Süryani) adında bir adam gördü; onu, Tanrı sevgisi için bu elçilik görevini

üstlenmesi konusunda ısrarla yalvardı, çünkü bu görevi yerine getirebilecek veya buna cesaret edebilecek başka birini bulamıyordu. Hiç kimse düşman tuzakları yüzünden yolda yürümeye cesaret edemiyordu. Ancak o, Tanrı'dan aldığı cesaretle, düşmanlar tarafından görülmemek için karanlık gecede, ıssız ve oldukça sarp yollardan yürümekten geri kalmayarak, üçüncü günde çok yorgun bir halde Kudüs'e ulaştı.

Kral hakkındaki bu arzu edilen haber yurttaşlara duyurulduğunda ve onun canlı olduğu ilan edildiğinde, herkes bunun için Rab'be hak ettiği övgüleri sundu. Daha fazla gecikme yaşanmadı.

Getirildiği mektup okunur okunmaz, orada bulunabilecek ne kadar asker varsa derhal hazırlandı. Tahminimce hepsi, hem askerlerden hem de at veya binek hayvanı bulabilenlerden oluşan doksan kişiydi. Ancak gönüllü olmalarına rağmen oldukça ürkek bir şekilde binerek oraya gitmekte gecikmediler. Oldukça direnen düşmanların tuzaklarından ellerinden geldiğince kaçınarak ve ıssız yollardan giderek, Arsuz tarafından sapıp kendi yollarını çizdiler.

Onlar deniz kıyısı boyunca çok aceleyle ilerlerken, kendilerini orada pusuya düşürüp öldürmeyi umut eden nefret dolu bir topluluk karşısına çıktı. Bunların bir kısmının binek hayvanlarını orada bırakıp acıyı acıya ilaç yapmak üzere yüzmek için deniz dalgalarına kendilerini atmaları gerekmiştir. Böylece bu yüzmeye sayesinde dinsizlerin elinden kurtuldular, ancak binek hayvanlarını kaybettiler. Atları olan çevik askerler ise kendilerini savunarak Yafa'ya ulaştılar, yine de zorlukla kaçabildiler.

Kral ise onların gelişinden neşelenmiş ve oldukça canlanmış olarak, işini daha fazla ertelemek istemedi; ertesi sabah askerlerini yaya halkla birlikte düzenleyerek düşmanlarına karşı savaşmak üzere dışarı çıktı.

Onlar gerçekten de Yafa'dan çok uzakta değil, yaklaşık üç mil uzaklıkta, Yafa'yı derhal kuşatıp sıkıştırılmış olanları yakalamak için makinelerini çoktan hazırladıkları bir yerdeydiler. Ancak halkımızın üzerlerine savaşa gittiğini gördüklerinde, derhal silahlarını kuşanarak cesaretle karşıladılar ve büyük bir kalabalık oldukları için halkımızı her taraftan kuşattılar. Onlar kuşatıldığında, ilahi yardım dışında hiçbir şey onlara fayda sağlayamadı. Ancak Rabbin kudretine tamamen güvenerek, daha yoğun ve daha güçlü bir birlik gördüklerinde, harika bir hücumla vurmaktan geri kalmadılar. Bir tarafta cesurca savaşarak onları yardıklarında, başa dönüp diğer tarafa yönelmeleri gerekçi oldu; çünkü piyadelerimizi askerlerin koruması olmadan gördüklerinde, hemen oraya koşarak en arkadakileri öldürüyorlardı.

Yine de korkak olmayan piyadelerimiz, saldıranlara öyle bir ok yağmuru yağdırdı ki, onların yüzlerinde ve kalkanlarında saplanmış pek çok ok görürdünüz. Böylece okçu piyadeler tarafından şiddetle püskürtüldükleri, süvarilerin mızraklarıyla birçoğu yaralandığı ve çadırlarından mahrum kaldıkları için, Tanrı'nın yardımıyla, Frenklerin bakışları altında kaçarak sırtlarını döndüler. Ancak uzun süre kovalanmadılar, çünkü takip edenler az sayıdaydı.

Çadırlarını ise Frenklere savaş alanında ve bütün ganimetleriyle birlikte bıraktılar. Neredeyse bütün atlarını götürdüler; sadece biraz yaralanmış olanlar ve kaçış sırasında susuzluktan ölenler hariç. Develerinden ve eşeklerinden çoğunu aldık. Birçoğu kaçarken ya yaralanarak ya da susuzluktan bunalarak yolda öldü.

Kutsal haçın odunuyla korunmuş olanların, aynı haçın düşmanlarına karşı galip gelmeleri gerçekten layık ve adil idi. Eğer önceki savaşta aynı kutsal haç kral ile birlikte taşınınsaydı, Rabbin kendi halkına merhamet edeceğinden şüphe edilmezdi.

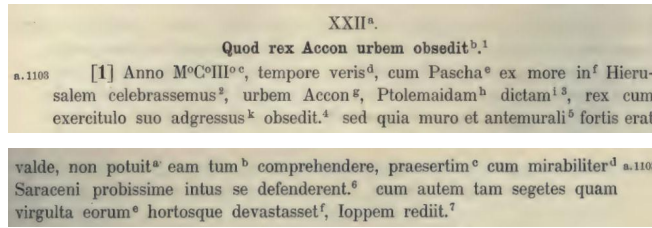
Ancak bazıları Rab'be değil kendi güçlerine güvenerek, kendi akıllarında aşırı derecede kibirlenip bilgelerin öğüdünü küçümserler. İşlerini aceleyle ve düşüncesizce yapmaya cüret

ederler. Bu yüzden sadece kendilerine değil, aynı işin uzmanı olan pek çok diğer kişiye de büyük zarar gelmesi sıklıkla gerçekleşir. Bu yüzden bu tür kişiler, kendi aptallıklarını kabul etmekten ziyade Rab'bi suçlama eğilimindedirler.

Aptalca bir işe başlayan kişi, işin sonunu düşünmez. At savaş için hazırlanır, fakat kurtuluş Rab'dendir. Eğer dürüst birinin duası Rab tarafından her zaman işitilmiyorsa, kötülerin duası ne kadar az işitilir? Ya da Tanrı, onların arzusunu hemen yerine getirmediğinde O'nu neden suçlarlar? Hiçbir iyilik hak etmemişken neden duaları işitilsin?

Her şeyde ne yapılması gerektiğini kendisi bilmez mi? Boethius bu konu hakkında şöyle der: "Umut ettiğin şeyin dışında gerçekleştiğini gördüğün her şeyde, gerçek düzen olayların kendisindedir, senin düşüncende ise sapkın bir kargaşa vardır." Ancak aptal, olayların erdemine değil, talihin sonucuna bakar. İnsan çoğu zaman kendisine zararlı olduğunu düşündüğü şeyin sonradan kazanca dönüştüğünü görür; aksine birine çok iyi gelen bir şeyin de kısa süre sonra ona çok büyük zarar verdiğini görür.

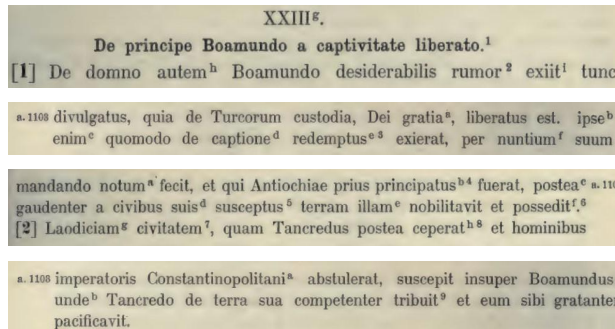
Savaş sona erdiğinde, söylendiği gibi, kralın galip geldiği savaş bitince çadırları toplanıp Yafa'ya geri döndü. Sonrasında toprak, özellikle sonbahar ve kış mevsimlerinde savaşlardan uzak bir şekilde sakinleşti.

XXII

Kralın Accon şehrini kuşatması üzerine.

1103 yılında, bahar mevsiminde, Kudüs'te gelenek olduğu üzere Paskalya'yı kutladığımızda, kral ordusuyla birlikte Accon (Ptolemais olarak adlandırılan) şehrine saldırdı ve burayı kuşattı. Ancak surları ve dış surları çok güçlü olduğu ve içerideki Sarazenler kendilerini harika bir şekilde savundukları için o sırada burayı ele geçiremedi. Bununla birlikte, ekinlerini, çalılarını ve bahçelerini mahvettikten sonra Yafa'ya geri döndü.

XXIII

Prens Boamund'un esaretten kurtulması üzerine.

Lord Boamund hakkında arzu edilen bir haber o zaman yayıldı; çünkü Tanrı'nın lütfuyla Türklerin elinden kurtulmuştu. Nitekim o, esaretten nasıl kurtulup çıktığını habercisi aracılığıyla bildirerek duyurdu. Daha önce Antakya'nın prensi olan Boamund, sonrasında yurttaşları tarafından sevinçle karşılanarak o toprakları yüceltti ve sahiplendi. Daha sonra Tancred'in ele geçirdiği ve Konstantinopolis imparatorunun adamlarından aldığı Laodikya şehrini de Boamund devraldı; bunun üzerine Tancred'e kendi toprağından uygun bir pay vererek onu memnuniyetle barıştırdı.

XXIV^c.
De rege usque ad mortem paene vulnerato.¹
[1] Tempore illo, rege Balduino^d contra Saracenos more solito certante, contigit die quodam² eum in paucos eorum^e inruere, et dum de interitione^f eorum iam certus sub spe gauderet^g en^b Aethiops unus pone rupem a.1103 delitens^c, callide^d insidiatus est^e ei, ut interimeret^f. qui missili fortiter vibrato, prope cordi^g regem a dorso profunde vulneravit.⁴ quo ictu fere usque ad necem^h eum laesitⁱ. sed cum postea se medicari^k sollicitè studuisset, post incisionem etiam cicatricis vexatae^l sospes tandem effectus est.⁵

XXIV

Kralın neredeyse ölümcül bir şekilde yaralanması üzerine.

O sırada, Kral Balduin her zamanki gibi Sarazenlere karşı mücadele ederken, bir gün onların az sayıdaki grubunun üzerine saldırması ve onların yok olacağından umutla emin olup sevinmesi durumunda, bir Etiyopyalı bir kayanın arkasında gizlenerek onu öldürmek için kurnazca pusuya yattı. O, güçlü bir şekilde fırlattığı mızrakla, sırtından kalbine yakın bir yerden kralı derinden yaraladı. Bu darbe ile onu neredeyse ölümcül bir şekilde sarstı. Ancak daha sonra dikkatle tedavi edilmeye özen gösterdiğinde, yaranın açılmasından ve rahatsız edici yara izinden sonra nihayet sağlığına kavuştu.

XXV^a.
De captione urbis Accon, quae vulgo Acra dicitur^b.¹
a.1104 [1] Anno M^cC^oIV^o^c, transacta hieme, cum in Hierusalem verno florente Paschae sollemnia² celebrata fuissent^d, rex Balduinus^e congregata gente sua^f profectus est Accon et iterum^g obsedit eam.³ ad quod^h venerunt Ianuensesⁱ⁴ cum classe LXX navium rostratarum. et cum civitatem machinis et pervasionibus crebris per XX dies circumeirca^b cohibuissent^c, perterriti a.1104 valde Saraceni, vellent nollent, reddiderunt eam regi.⁵ [2] erat enim^d nobis valde necessaria, quoniam inest ei portus adeo utilis⁶, ut inter^e moenia securaf^f naves quamplurimas sane concipiat^g.
a.1104 [3] Iam novies orto^a gemino sub sidere Phoebo⁷, Urbs Accon^b capitur, Ptolemaida quae^c vocitatur, Anno mileno centeno necne quaterno^d. Non est urbs Acharon^e, quam quilibet aestimat Accon. Illa Philistea, Ptolemaida dicitur ista.
[4] Urbe^f autem^g sic capta, de Saracenis plures^h occiderunt, quosdamⁱ vivere permiserunt, res eorum totas habuerunt^k.⁹

XXV

Halk arasında Acra olarak adlandırılan Accon şehrinin ele geçirilmesi üzerine.

1104 yılında, kış geçtikten ve Kudüs'te bahar çiçek açıp Paskalya şölenleri kutlandıktan sonra, Kral Balduin halkını topladı, Accon'a gitti ve orayı tekrar kuşattı. Buna karşılık Cenevizliler, gagalı yetmiş gemilik bir donanmayla geldiler. Şehri yirmi gün boyunca makinelerle ve etraftaki sık saldırılarla baskı altında tutuklarında, Sarazenler, ister istemez çok korkarak şehri krala geri verdiler.

Çünkü burası bizim için son derece gerekiydi; öyle ki içinde, surlar arasında çok sayıda gemiyi güvenle barındırabilecek kadar faydalı bir liman barındırmaktadır.

Güneş ikiz burçta dokuz kez doğduğunda,
Ptolemais olarak çağrılan Accon şehri ele geçirildi,
Bin yüz ve dördüncü yılda.
Herkesin Accon sandığı şehir, Acharon şehri değildir,
Filist şehridir o, Ptolemais denir buna.

Şehir böylece ele geçirildiğinde, Sarazenlerin çoğunu öldürdüler, bir kısmının yaşamasına izin verdiler ve mallarının tamamına sahip oldular.

XXVI¹.

Quod Boamundus in Apulia transfretare disposuit^{m,1}

[1] Aestivo deinde tempore evoluto², necessitate Boamundus nimia
anxius^a, raro navigio³ transfretavit in Apuliam⁴, terra sua tota Tancredo a.1104
a.1104 commissa.⁵ cum eo tunc^a transivit^b Daibertus^{c,6}, qui patriarcha Hierosoly-
morum fuerat, vir prudens et consilio pollens^a. [2] ivit^b Boamundus, ut a.1104
de transmarinis^c partibus gentem^d secum reduceret.⁷ ivit autem^e Daibertus^f,
ut causam suam et iniuriam sibi a rege factam⁸ Romano papae innotesceret.
ivit et impetravit, sed non rediit, quia in via obiit.⁹

XXVI

Boamund'un Apulia'ya deniz yoluyla geçmeye karar vermesi üzerine.

Daha sonra yaz mevsimi geçip gittiğinde, Boamund aşırı bir zorunluluk ve endişe içinde, az sayıdaki gemiyle Apulia'ya deniz yoluyla geçti ve bütün topraklarını Tancred'e emanet etti. O sırada, daha önce Kudüs'ün patriği olmuş, basiretli ve güçlü bir danışman olan Daibert de onunla birlikte karşıya geçti.

Boamund, denizaşırı bölgelerden yanına halk getirmek için gitti. Daibert ise kendi davasını ve kral tarafından kendisine yapılan haksızlığı Roma papasına bildirmek için gitti. Gitti ve istediğini elde etti, ancak geri dönmedi, çünkü yolda öldü.

XXVII^a.

Quomodo Antiocheni contra Parthos dimicantes capti et quidam occisi sunt.¹

a. 1104 [1] Hoc anno² commoti sunt Parthi et Medi atque Chaldaei et qui
a. 1104 in Mesopotamiam^a habitant^{b,3} adfines nostri ad nos Christianos impetendum
et omnimode pessundandum. quo rumore ad nos usque effuso⁴ optimates
universi ad excipiendos eos nihilominus se praeparaverunt. [2] et praepa-
rati sunt sub festinantia domnus Boamundus et Tancredus, Balduinus quo-
que comes Edessenus⁵, necnon et Goscelinus⁶ et Daibertus ille⁷ Hieroso- a.1104
lymitanus atque archiepiscopus Edessenus, nomine Benedictus⁸, cum turba
militari simul et populari.⁹ [3] et Euphrate flumine praetergresso¹⁰, Carram-
a. 1104 que^a deinde civitatem^{b,11} prope flumen Chabor^{c,12} nominatum hostium phalangi-
bus obviaverunt, et commisso statim proelio iuxta Racha¹³, peccatis nostris
exigentibus¹⁴, in dispersionem et confusionem Christiani sunt dati. quam a.1104
pugnam longe omnibus anterioribus bellis fuisse atrocior¹⁵, rerum exitus
monstravit. [4] ibi domnus capitur Balduinus¹⁶, comes Edessenus, rex
quidem Hierosolymorum futurus et a primo rege secundus¹⁷; capiturque
cum eo domnus Goscelinus, cognatus eius; cum his quoque archiepiscopus
a. 1104 praedictus.¹⁸ plurimi autem in memoratum¹⁹ flumen obruti extincti sunt.
equi et muli et opum infinita copia est perdit. [5] domnus Boamundus²⁰
vero et domnus Tancredus per devia et per diverticula passim fugientes,
nec viam nec semitam utiliore eligentes, errabundi et confusi tandem eva-
serunt. [6] multi etiam sagittis et pugionibus transfixi occubuerunt.²¹ et
qui Carram^a sine magna difficultate comprehendere possent, si eam in primis
obsedissent, postea nec in itu^b nec in reditu adipisci licuit.²² et quoniam
securitas interdum damnum fallendo generat, ita metus et sollicitudo emo-
lumentum providis et timidis parat. nocuit enim saepe, ut scriptum est²³, a. 1104
differre paratis. [7] huic siquidem negotio²⁴ sive infortunio duo nimirum
hostes, discordia et invidia, genti nostrae obfuerunt; qui etiam de acquisitis
possessionibus ad nimiam egestatem inclinare solent homines. hoc saepe
vidimus, hoc experimento didicimus. non fallor²⁵, nec ambae deceptor
pellicens, frivola commentor. [8] vere in hoc itinere²⁶ tam periculoso, tam
formiduloso, molestis verbis adinvicem exacerbantes, ante ruinam istam²⁷
fere ab alterutro^a voluerunt secedere et foedus initum^b corrumpere.²⁸ quod^c
qui male facit et bene sperat, ipse siquidem delirat. nam sine pace vel
mutua dilectione²⁹ nihil est Deo acceptabile. ignavum est igitur vel nequis-
simum, ut illius deseram societatem, cui prodesse debeo usque ad mortem.
[9] adiuvit autem Deus archiepiscopum Edessenum³⁰ in vinculis iam positum.
quem cum de reculis suis et utensilibus ut iumentum Turci onerassent³¹,

a. 1104 patrocínio cuiusdam militis armipotentis, qui pro eo animam suam caritative posuit, opitulante Deo, de manibus eorum miro ausu^a eum eripuit.³² non enim animam suam quam se pretiosiore fecit. [10] multi itaque in hac nostra peregrinatione³³ zelo Dei effervescentes et vitam suam breviori optantes, beato fine defungi et cum Christo frui quiete studuerunt. [11] sicut quidam, aliquibus de nostris audientibus et videntibus, dum eramus^b apud Antiochiam³⁴, cum audiret nomen Domini a quodam perfido cum magna dehonestatione^c blasphemari, vivifico spiritu animatus dicto contradixit et facto. et continuo calcaribus equum pungens³⁵, adsistentibus in circo vivacissime interrogando intulit: *si quis vestrum in Paradiso cenare desi-*

derat, nunc mecum veniat et mecum prandeat. iam iam enim abibo^a. [12] qui a. 1104 mox lancea vibrata inter hostium milia se inserens, primum sibi obvium subruens interemit, licet interimens ilico interimeretur.³⁶ itaque fide circumfultus et spe, munitusque caritate, feliciter occubuit. quis unquam audivit tale? ³⁷ adhuc positus in terris, iam gloriabatur in caelis. [13] propterea laetamini caeli et qui habitatis in eis. et est nobis utique laetandum et iocundandum, quia gaudent angeli de tanto consorte augmentati.³⁸ prope autem erat qui eum audiebat et donativum ei pensabat³⁹ et sedem perennem parabat.

XXVII

Antakyalıların Partlara karşı savaşırken esir düşmeleri ve bir kısmının öldürülmesi üzerine.

Bu yıl, komşularımız olan Partlar, Medler, Keldaniler ve Mezopotamya'da yaşayanlar, Hristiyanlar olan bizlere saldırıp tamamen mahvetmek için harekete geçtiler. Bu haber her tarafa yayıldığında, bütün önde gelenler onları karşılamak için hiç vakit kaybetmeden hazırlandılar.

Türkçeye çeviren İbrahim Şimşek'in dipnotu:

Burada Mezopotamya'da yaşayan toplumların içerisinde kürt diye bir toplum yada kelime geçmemektedir.

Lord Boamund ve Tancred, Edessa kontu olan Balduin, ayrıca Joscelin ve Kudüs'ten o Daibert ile Benedikt adındaki Edessa başpiskoposu, askerî ve halktan bir kalabalıkla birlikte aceleyle hazırlandılar.

Fırat nehrini geçtikten sonra, Chabor adlı nehrin yakınındaki Harran şehrinde düşman birlikleriyle karşılaştılar ve Racha yakınlarında hemen savaş başlayınca, günahlarımızın kurbanı olarak Hristiyanlar dağılıma ve kargaşaya uğratıldılar. Bu savaşın önceki tüm savaşlardan çok daha şiddetli olduğunu olayların sonucu gösterdi.

Orada, Kudüs'ün gelecekteki kralı ve birinci kraldan sonraki ikinci kişi olan Edessa kontu Lord Balduin esir düşer; onunla birlikte akrabası Lord Joscelin ve yukarıda adı geçen başpiskopos da esir olur. Çok sayıda kişi de söz konusu nehirde boğularak yok oldu. Atlar, katırlar ve sonsuz miktarda servet zayı oldu.

Lord Boamund ile Lord Tancred ise ıssız yollardan ve kestirmelerden her yöne kaçarak, ne düzgün bir yolu ne de daha faydalı bir patikayı seçip şaşkınlık ve karışıklık içinde sonunda kurtuldular.

Birçok kişi de oklar ve hançerlerle delinerek yere serildi. Eğer başta Harran'ı kuşatsalardı büyük bir zorluk çekmeden ele geçirebilecekleri yeri, sonradan ne giderken ne de dönerken elde etmek mümkün olamadı. Güvenlik bazen aldatarak zarar doğurur, korku ve endişe ise ihtiyatlı ve çekingen olanlara şifa hazırlar; nitekim yazıldığı gibi, "hazırlıklı olanlar için ertelemek çoğunlukla zararlıdır".

Hakikaten bu mesele veya talihsizlikte iki düşman, yani anlaşmazlık ve kıskançlık halkımıza zarar verdi; bunlar insanları kazandıkları mülklerden aşırı bir yoksulluğa sürüklemeye alışkındır. Bunu sıkça görüyoruz, bunu tecrübeyle öğreniyoruz. Aldanmıyorum, yanıltıcı dolambaçlarla baştan çıkarıp saçma sapan şeyler de uydurmuyorum.

Gerçekten bu kadar tehlikeli ve korkunç bir yolculukta, acı sözlerle birbirlerini kışkırtarak, bu yıkımdan önce neredeyse birbirlerinden ayrılmayı ve aralarında yapılan antlaşmayı bozmayı istediler. Kötü yapıp iyi umut eden kimse gerçekten akıl dışı davranır. Çünkü barış veya karşılıklı sevgi olmadan Tanrı'nın kabul edeceği hiçbir şey yoktur. Öyleyse korkak veya en

alçak biri olmak, ölümüm anına kadar yardım etmek zorunda olduğum kişinin ortaklığını terk etmeme neden olamaz.

Ancak Tanrı, zincire vurulmuş olan Edessa başpiskoposuna yardım etti. Türkler onun eşyalarını ve kap kacaklarını bir binek hayvanına yüklediklerinde, kudretli bir askerin korumacılığı sayesinde —ki o asker onun için hayata seve seve meydan okumuştur— Tanrı'nın yardımıyla mucizevi bir cesaretle onu ellerinden çekip aldı. Çünkü o kendi canını kendisinininkinden daha değerli kılmamıştı.

Dolayısıyla bizim bu hac yolculuğumuzda pek çoğu Tanrı sevgisiyle tutuşarak hayatlarının kısalmasını dilediler, kutsal bir sonla ölmeyi ve Mesih'le birlikte huzurun tadını çıkarmayı arzuladılar.

Nitekim bir keresinde, biz Antakya'dayken bazılarımız ışıtip görürken, birisi Rabbin adının imansız biri tarafından büyük bir hakaretle sövüldüğünü işittiğinde, hayat veren ruhla dolup taşarak hem sözle hem de eylemle karşı çıktı. Ve hemen atını mahmuzlayarak, hipodromda duranlara büyük bir canlılıkla şunu haykırdı: "İçinizden kim Cennet'te akşam yemeği yemek istiyorsa, şimdi benimle gelsin ve benimle yemek yesin; çünkü hemen şimdi gidiyorum".

O, fırlattığı mızrakla düşman binlerinin arasına dalarak önücüsünü yere serip öldürdü, her ne kadar vuran kişi de hemen orada öldürüldüyse de. Böylece imanla kuşatılmış, ümmetle ve sevgiyle donatılmış olarak mutlu bir şekilde can verdi. Kim böyle bir şey duymuştur?

Henüz yeryüzündeyken şimdiden göklerde yüceliyordu.

Bu yüzden ey gökler ve içindekiler sevinin. Hakikaten sevinmeli ve neşelenmeliyiz, çünkü melekler böyle büyük bir yoldaşla çoğaldıkları için sevinmektedirler. Oruç tutanı ışıten, ona bağış düşünen ve ölümsüz bir taht hazırlayan O, oradaydı.

XXVIII ^b . De liberatione comitis Balduini et de proelio inter ipsum et Tancredum. ¹ [1] Cum autem annis fere V ² domnus Balduinus in vinculis tentus a.1109
a.1109 fuisset, datis obsidibus electis, fide interposita cum sacramento sub interminatione ut redemptionem redderet, cum postea ipsi obsides carceris custodes callidissime necassent, de carcere evasit ³ , unde adiutorem fidelissimum Goscelinum ⁴ habuit. [2] sed cum ad Edessam ^a urbem suam postea a.1109 rediit, introire in eam non potuit, quia Tancredus cum suis introitum ei vetuit. ⁴ [3] denique quia hoc ratio ⁵ fieri permisit et propter iusiurandum, quod domnus Boamundus antea interponi fecit ⁶ , ut quocumque modo de captione quandoque exiret, sine controversia terram suam illi redderet: nec postmodum mora fuit, Balduinus et Goscelinus, duo, contra Tancredum
a.1109 tertium ⁷ proelium commiserunt. [4] cui supplicanti et pacem quaerenti nullatenus adqueverunt. ⁸ sed Goscelinus, congregatis VII Turcorum milibus, Tancredum importune ad proelium laccessivit ⁹ et adiuvantibus Turcis de
clientela Tancredi ^c ceciderunt. et licet primitus fere vinceretur Tancredus, a.1109 tandem Deo iuvante, cuius aequitatem ^a semper vidit vultus ¹⁰ , victor in campo remansit, victor honoris. ¹¹ [5] sed cum optimates terrae ¹² damnum nasci viderent, utrobique sumpto invicem utili consilio, ad concordiam eos reduxerunt.

XXVIII

Kont Balduin'in serbest bırakılması ve kendisi ile Tancred arasındaki savaş üzerine.

Lord Balduin yaklaşık beş yıl boyunca zincirlerde tutulduktan sonra, fidye ödemesi için ölüm tehdidi altında kutsal yemin eşliğinde seçilmiş rehineler vermiş, daha sonra rehineler zindanın muhafızlarını kurnazca öldürünce zindandan kaçmış ve bu suretle en sadık yardımcısı Joscelin'e kavuşmuştur.

Ancak daha sonra kendi şehri Edessa'ya döndüğünde, Tancred ve adamları içeri girmesini yasakladığı için şehre girememiştir.

Nihayetinde, Lord Boamund'un daha önce esaretten hangi yolla çıkarsa çıksın toprağını ona hiçbir tartışma olmaksızın geri vereceğine dair verilmesini sağladığı yemin ve mantık bunu yapmasına izin verdiği için, gecikmeden Balduin ve Joscelin ikilisi Tancred'e karşı üçüncü savaşı başlatmışlardır.

Yalvarıp barış arayan kişiye hiçbir şekilde boyun eğmediler; bunun üzerine Joscelin yedi bin Türk'ü toplayarak Tancred'i savaşa zorladı ve Türklerin yardımıyla Tancred'in taraftarlarından dört yüz kişi öldürüldü. Başlangıçta Tancred neredeyse yenilmek üzere olsa da, yüzü her zaman adaleti gören Tanrı'nın yardımıyla sonunda savaş alanında galip ve onurun kazananı olarak kaldı.

Fakat ülkenin önde gelenleri ortaya çıkan zararı görünce, karşılıklı olarak her iki taraf için de faydalı bir tavsiye alarak onları yeniden barışa ve anlaşmaya vardırıdılar.

XXIX^a.
Quod Boamundus in Gallias transfretavit.¹

a. 1104 [1] Tunc Boamundus in multis desolatus, ut superius iam dictum est, in Gallias transfretans est profectus.² ubi inter cetera negotia Philippi regis filiam, nomine Constantiam, uxorem duxit³ et in Apuliam reduxit, a. 1104 de qua duos filios habuit⁴, quorum quidem priore natu obeunte, posterior vero nomine, quo pater nuncupatus⁵, heres remansit.⁵

XXIX

Boamund'un Fransa'ya deniz yoluyla geçmesi üzerine.

O zaman Boamund, yukarıda söylendiği gibi pek çok açıdan yalnız kalmışken, deniz yoluyla Fransa'ya doğru yola çıktı. Orada diğer işlerinin yanı sıra Kral Filip'in kızı, Costantia adındaki kadını eş olarak aldı ve Apulia'ya geri getirdi; ondan iki oğlu oldu. Bunlardan ilki doğduğunda ölürken, babasının adını taşıyan ikincisi ise varis olarak kaldı.

XXX^a.
Quod^b Tancredus cum Turcis pugnans victoriam adeptus est.¹

a. 1105 [1] Anno Domini^d M^cC^oV^o mortuus est^f comes^g Raimundus, miles emeritus, in oppido suo ante Tripolim civitatem^h II.ⁱ Kal. Martii.² cui successit nepos eius^a Guillelmus Iordanus^b.³ [2] ea tempestate Saraceno-^{a. 1105} rum et Turcorum protervia solita⁴ non defuit, cum deinde mense Aprili⁵

a. 1105 rex Calipti^a, Radoan^b nomine⁶, de regione sibi confini^c exercitum adunavit^d non minimum et contra Tancredum, Antiochie principem^e 7, cornu suum⁸ ad proeliandum nimis accensum^f extulerit^g. [3] Tancredus autem non in multa gente⁹, sed in Domino spei suae figens ancoram, aciebus suis bene compositis, contra hostes illos^h, incunctanter equitavit.¹⁰ quidⁱ longius morer[?] audacter ante Artasium^a 11 in eos inruit et, Deo^b suffragante, illi^{a. 1105} protinus pavore circumcussi^c 12 dorsa^d fugae dederunt. fugerunt et fugati sunt.¹³ qui fugere non potuit, nec mortem evasit. [4] de interemptis non^e

a. 1105 fuit numerus¹⁴, de equis eorum plures¹⁵ habuit Tancredus; signum^a quoque regis fugitivi retinuit. cornu^b suo¹⁶ sic quassato^c mutilatus abiit. glori- ficatus est igitur^d Deus¹⁷, qui suis semper^e subvenit fidelibus. [5] de Antio- chen^f hoc tantillum diximus, nunc^g de Hierosolymis^h non taceamusⁱ.¹⁸

XXX

Tancred'in Türklerle savaşarak zafer kazanması üzerine.

Rab'bin Yılı 1105'te, kıdemli bir şövalye olan Kont Raimund, Trablus şehrinin önündeki kendi tahkimatında, Mart ayının 2. gününde öldü; yerine yeğeni Guillelmus Iordanus geçti.

O dönemde Sarazenlerin ve Türklerin olağan cüretkarlığı eksik olmadı; nitekim ardından Nisan ayında, Halep kralı Radoan adıyla, kendisine sınır olan bölgeden hiç de az olmayan bir ordu topladı ve Antakya prensi Tancred'e karşı, savaşmak için fazlasıyla hırslanan gücünü öne sürdü.

Tancred ise çok kalabalık bir halkla değil, umudunun çapasını Rab'be bağlayarak, birliklerini güzelce düzenleyip o düşmanların üzerine hiç tereddüt etmeden at sürdü. Daha fazla uzatmayayım, Artasya önünde onların üzerine cesaretle saldırdı ve Tanrı'nın yardımıyla

onlar derhal korkuyla sarsılarak kaçmaya sırtlarını verdiler. Kaçtılar ve kaçırıldılar; kaçabilen kurtuldu, kaçamayan ise ölümden kaçamadı.

Öldürülenlerin sayısı sayılamayacak kadar çoktu; Tancred onların atlarının birçoğunu ele geçirdi ve kaçan kralın sancağını da alıkoydu. Gücü böylece hırpalanan kral sakatlanmış olarak çekilip gitti. Böylece, kendi sadık kullarına her zaman yardım eden Tanrı yüceltilmiş oldu.

Antakyalılar hakkında bu kadarcık şey söyledik, şimdi Kudüs hakkındakileri sessiz geçmeyelim.

XXXI^a.

Quod iterum rex Babilonis omnem exercitum suum contra regem Balduinum misit, contra quos ille semet praeparavit^b.¹

[1] Referendum enim^c est, quomodo rex Babylonis^d 2 ipso anno³ gentem a.1105 coadunaverit multam, quam Ascaloniam^e 4 per militiae suae ducem^f ad

a.1105 proeliandum contra Christianismum^a 6 misit, arbitrans et^b moliens nos omnes^c de Terra sancta⁷ exterminare. didicerat^d enim nos esse paucissimos et sine succursu solitorum peregrinorum.⁸ conglobati ergo^e sunt apud Ascalonam tam Arabes equites quam Aethiopes pedites⁹, cum quibus etiam^f fuerunt^g Turci Damasceni¹⁰ plus minus^h milleⁱ, qui sagittarii erant probissimi^k. [2] quod cum regi Balduino¹ nuntiatum^m fuisset, congregavit omninoⁿ gentem suam et expectavit eos apud Ioppem.¹¹ et quia necessitas hoc ex-
poscebat, cuncti, qui in urbis conversabantur, arma ferre potentes ad bellum perrexerunt, exceptis his tantummodo, qui^o muros noctu^p custodirent.

[3] timor et tremor tunc venerunt super nos.¹² metuebamus enim, ne^a a.1105 aut^b de civitatibus nostris aliquam gente^c vacuatam^d caperent aut regem cum populo^e suo¹³ in bello interimerent^f. Augustus erat mensis.¹⁴ calle-
bant¹⁵ equidem^g ab utraque parte proeliari differentes, nec^h nos illos nec illi nos impetebant. [4] termino autemⁱ, ut opinor, divinitus disposito¹⁶, promovit se gens nefaria ab Ascalone et coeperunt ad nos^k approximare.¹⁷ quo comperto, egressus¹ est rex Ioppem et equitavit usque ad^m Ramulam¹⁸ civitatem. [5] et quia *bonum erat* omnimodeⁿ nostros^o *Domino ad-
haerere et in eo^p spem certam ponere*¹⁹, inspirato a Domino Deo^q consilio, misit rex in^r Hierusalem nuntium suum festinum ad patriarcham²⁰ et clerum atque plebeculam^a, flagitansⁱ, ut obnixie omnipotentis^u Dei exora-
rent^v misericordiam, ut Christianis suis in angustia^w positis opem de excelsis dare^x dignaretur. [6] noluit ergo legatus satis precatus quicquid^y mercedis accipere, timens, ne forte legationem illam non^z posset explere aut mercedem

a.1105 illam vivus acquirere, sed sperans quandoque de labore hoc devoto remun-
erationem se percepturum^a a Deo, commendans^b animam suam^c et corpus suum in manus conditoris sui, Hierosolymam propere non distulit ire^d. qui, Domino ducente, illuc pervenit²¹, et ingressus civitatem quod quaerebat non celavit^e. [7] quo manifestato, iussum est a^f patriarcha campanam maiorem sonari^g 22 et gentem ante se totam adunari^h. *O fratres*, inquit, *amici et servi Dei*, *ecce vere bellum quod audieratis futurum*²³, *namⁱ hoc referente^k*

nuntio, proculdubio^a nobis est paratum^b. et quia sine divino^c auxilio nulla- a.1105
tenus genti tantae poterimus obsistere, clementiam Dei^d omnes implorate, ut regi nostro Balduino et suis omnibus clemens adiutor^e 24 in hoc proelio^f im-
minente dignetur adesse. [8] distulit quidem rex^g hodie²⁵ bellum fieri, sicut per hunc brevigerulum^h 26 nobis notum modo facitⁱ, quatinus die crastina, quae dies erit Dominica²⁷, qua Christus a morte resurrexit^k, securius proelietur et adiunctis orationibus vestris et eleemosynis apud Deum roboratus, confi-
dentius pugnet. [9] quapropter in¹ hac nocte iuxta dictum apostoli²⁸, vigi-
late, state in fide^m, omniaⁿ vestra fiant in caritate. cras^o ibitis per loca in urbe hac sancta²⁹, adfligentes vos et humiliantes pedibus nudatis et^p
Dominum Deum^q pie deprecantes^r, ut de manibus inimicorum suorum^s nos^t liberet. [10] ego ipse iam illuc vado; iamiamque^u a vobis discedo, monens^v
ut, si quis ex vobis hic residuus^w arma ferre valet^x, mecum prompte^y veniat. rex enim hominibus^z indiget. [11] ut^{aa} quid plus moror? conscendunt^{bb}
in equos fueruntque^{cc} simul CL tam equites quam pedites³⁰, et ita^{dd} nocte

a.1105 imminente celeriter perrexerunt et diluculo³¹ Ramulam urbem^a pervenerunt. [12] qui^b autem in Hierusalem remanserunt³², precibus^c et eleemosynis adflictionibusque studiosissime vacaverunt. usque^d horam meridianam^e ecclesias invisere^f non cessaverunt. cantando plorabant, plorando cantabant³³, nam in processione clerici^g hoc faciebant. ego quoque^h cum ipsis nudipesⁱ orabam^k. 34 maiores etiam natu³⁵ usque¹ horam nonam die illa^m 36 non comederunt nec infantes³⁷ genitricumⁿ ubera suxerunt^o, donec fame vexati ploraverunt. eleemosynae nempe^p uberes^q egenis^r impertitae sunt. haec enim sunt opera quibus Deus placatur^a, quibus ad salutem excitatur^t, quibus^u *conversus non^v relinquit^w post se benedictionem.*³⁸

XXXI

Babil Kralı'nın Kral Balduin'e karşı yine bütün ordusunu göndermesi ve onun da bunlara karşı kendini hazırlaması üzerine.

Nitekim Babil Kralı'nın aynı yıl içinde nasıl çok sayıda insanı bir araya getirdiği ve Hristiyanlığa karşı savaşmak üzere askerî birliklerinin komutanı aracılığıyla Ascalon'a gönderdiği, hepimizi Kutsal Topraklardan yok etmeyi düşünerek ve çabalayarak anlatılmalıdır. Çünkü o, bizim sayıca çok az olduğumuzu ve alışılmış hacıların yardımından mahrum olduğumuzu öğrenmişti. **Bu yüzden Ascalon'da hem süvari Araplar hem de yaya Habeşliler bir araya geldi; ayrıca bunlarla birlikte sayıları aşağı yukarı bin kadar olan ve en mahir okçular mertebesinde bulunan Şamlı Türkler de katıldı.**

Bu durum Kral Balduin'e bildirildiğinde, bütün halkını topladı ve onları Yafa'da bekledi. Gereklik bunu talep ettiği için, şehirlerde ikamet eden ve silah taşımaya gücü yeten herkes, yalnızca geceleri surları koruyacak olanlar hariç, savaşa doğru yola çıktı.

O zaman üzerimize bir korku ve titreme geldi; çünkü şehirlerimizden herhangi birini insansız kalmış bir halde ele geçireceklerinden ya da kralı halkıyla birlikte savaşta öldüreceklerinden korkuyorduk. Ay Ağustos ayıydı. Taraflardan hiçbiri savaşmaya hevesli olmayarak bekliyordu; ne biz onlara ne de onlar bize saldırıyordu.

Ancak zihnimce ilahi olarak tayin edilmiş olan vakitte, o menfur halk Ascalon'dan hareket etti ve bize doğru yaklaşmaya başladılar. Bu durum anlaşılınca kral Yafa'dan çıkarak Ramla şehrine kadar at sürdü.

Ve bizimkilerin her halükarda Rab'be bağlanması ve O'na kesin bir umut bağlaması iyi olduğu için, Cenab-ı Hak'tan ilham alan bir ağıyla kral, Kudüs'e patriğe, ruhanilere ve halka hızlı habercisini göndererek, sıkıntı içinde bulunan Hristiyanlarına yücelerden merhamet lütfetmesini kudretli Tanrı'dan ısrarla dilemelerini şiddetle talep etti.

Gönderilen elçi, alacağı herhangi bir ödülü pek dilemeyerek, belki elçilik görevini yerine getiremeyecek veya o ödülü canlı olarak elde edemeyecek olmaktan korkarak, fakat bu kutsal çabadan dolayı Tanrı'dan bir mükafat alacağını umarak, ruhunu ve bedenini yaratıcısının ellerine emanet edip Kudüs'e gitmekte gecikmedi. Rab'bin rehberliğinde oraya varıp şehre girdi ve aradığı şeyi gizlemedi.

Bu durum ortaya çıkınca, patrik büyük çanın çalınmasını ve bütün halkın önünde toplanmasını emretti. Patrik şöyle dedi: Ey kardeşler, dostlar ve Tanrı'nın kulları, işte işittiğiniz o savaş gerçekten de kapıdadır, çünkü bu habercinin aktardığına göre şüphesiz bizim için hazırlanmıştır. Ve ilahi yardım olmaksızın böylesine büyük bir halka asla karşı koyamayacağımızdan, yaklaşmakta olan bu savaşta merhametli yardımcı olarak aramızda bulunmaya lütfetmesi için hepiniz Tanrı'nın merhametini dileyin.

Kral, bu hızlı haberci aracılığıyla bize şimdi bildirdiği üzere, Hristiyan'ın ölümden dirildiği Pazar günü olacak yarınki günde daha güvenli bir şekilde savaşabilmesi ve dualarınız ile sadakalarınız Tanrı katında güçlendirilmiş olarak daha büyük bir güvenle savaşması için savaşın bugün yapılmasını erteledi.

Bu yüzden bu gece resulün sözü uyarınca uyanık kalın, imanda dik durun, her şeyiniz sevgi sevgide gerçekleşsin. Yarın bu kutsal şehirdeki yerleri dolaşacak, çıplak ayakla kendinizi hırpalayıp alçaltacak ve düşmanlarının ellerinden bizi kurtarması için Tanrı'ya dindarca yalvaracaksınız.

Ben şahsen şimdi oraya gidiyorum ve aranızdan silah taşımaya gücü yeten kim varsa benimle birlikte hemen gelsin diye sizi uyararak şimdi sizden ayrılıyorum; zira kralın adamlara ihtiyacı var.

Daha fazla neden uzatayım? Hem süvari hem yaya olarak toplamda bin yüz elli kişi atlara bindiler ve hemen gecenin ilerleyen saatlerinde hızla yola koyulup şafak vakti Ramla şehrine ulaştılar.

Kudüs'te kalanlar ise kendilerini dualara, sadakalara ve sıkıntılara büyük bir gayretle verdiler. Öğle vaktine kadar kiliseleri ziyaret etmekten vazgeçemediler. Ağlayarak şarkı söylüyor, şarkı

söyleyerek ağlıyorlardı; bunu ruhaniler alay halinde yapıyorlardı. Ben de onlarla birlikte çıplak ayakla dua ediyordum. Yaşlılar ve hatta çocuklar bile, açlıktan perişan olup ağlayana kadar, o gün dokuzuncu saate kadar yemek yemediler ve annelerinin memelerini emmediler. Gerçekten de cömert sadakalar yoksullara dağıtıldı; çünkü bunlar Tanrı'nın razı olduğu, kurtuluş için uyandırdığı ve yönelenin kendisinden sonra bir hayır duası bıraktığı işlerdir.

XXXII^a.

Pugna Hierosolymitanorum cum Turcis, adepta^b victoria per virtutem sanctissimae^c crucis.¹

[1] Cumque^d Ramulam patriarcha, ut dictum est², pervenisset et aurora a.1105 postera stellas inciperet^e depellere^f micantes³, gavisus sunt omnes de^g adventu suo et excitati^h omnes cucurreruntⁱ ad presbyteros, ut peccata sua Deo et eis confiterentur.⁴ ad patriarcham similiter optimates^k verbum ali-quod salubre¹ ab eo audire et a peccatis suis absolvi cupientes^m. [2] hoc facto⁶, veste pontificali patriarcha indutusⁿ, gloriosam^o crucem dominicam, quae in talibus negotiis deferri solebat⁷, in manibus sumpsit, et ordinatis, ut decuit, catervis⁸ de militibus et peditibus adversus^p hostilem exercitum

a.1105 progressi sunt. [3] milites nostri erant D^a, exceptis illis^b, qui militari nomine⁹ non censebantur, tamen equitantes^c. pedites vero nostri non amplius^d quam II milia aestimabantur. pagani autem^e XV milia¹⁰ tam de peditibus quam de militibus^f deputabantur^g, qui nocte illa¹¹ non plus^h longe a Ramula quamⁱ IV miliaris¹² hospitati sunt. [4] qui cum regem

mane¹³ contra se viderent^a cum suis procedere, confestim ad proeliandum^b a.1105 se paraverunt. attamen^c versutia eorum¹⁴ aliquantulum tunc quassata^d est, cum partem unam de exercitu suo^e, sed minorem^f, ante Ramulam mittere^g disposuerant, ut^h exercitum nostrum fallerentⁱ, maiorem vero^k partem mitti loppem statuerant, ut et^l eam adsilirent et nobis nescientibus caperent. sed cum regem adversus eos sic^m equitare perspicerentⁿ, simul reglobati sunt¹⁵ molimine^o suo confuso^p. [5] nec mora longior¹⁶, alii alios impetierunt. Tunc clipei resonant et ferri strident¹⁷ acumen.¹⁷ Factoque^r utrinque impetu, exclamaverunt nostri omnes contra eos¹⁸: *Christus vincit¹, Christus regnat, Christus imperat¹⁸* sicut¹⁹ eis^v iussum fuerat.

a.1105 [6] illi autem circumvallantes nos, conquassare et confundere penitus puta-verunt. Turci autem^a ex more sagittarii nos retro gyrantes^b 19 et sagittarum pluvia plagantes²⁰, iam arcuum officia dimiserant, iam vaginis enses traxerant^c, quibus nos^d comminus feriebant, cum rex, hoc comperto, audacitate munitus^e 21, signum^f suum album²² de manu cuiusdam^g militis sui abripuit et cum paucis²³ illuc^h celerrimeⁱ currens oppressis^k succurrere satagit. [7] qui cum statim, Deo iuvante, impetendo Turcos et occidendo dispersisset, ad maiorem multitudinem Saracenorum et Arabum Aethiopumque recurrit¹ 24 [8] sed nec^m inⁿ invasionibus^o nec in percussionebus utrorumque^p amplius immorabor, quia volo artare paginam limite parciore. 25 Deus enim omni-

potens servorum suorum nusquam immemor²⁶, nolens^a Christianos suos a a.1105 perfidis illis destrui, qui^b pro eius amore²⁷ et nomine ampliando^c de longinquis partibus Hierusalem venerant^d, dederunt gens impia fugam²⁸ repen-tinam^e, fugientes^f usque Ascalonam. [9] o si capi potuisset^g Semelmul^h, dux illiusⁱ militiae²⁹, multa nomismata in redemptionem sui^k regi¹ Balduino exsolveret^m. sed non effugitⁿ Gemelmule^o admiratus Ascalonae²⁹, qui locuples erat valde. quo interempto, illis omnibus orta est non minima desolatio^p. [10] alterum^q admiraldum^r olim Acconitam³⁰ vivum retinu-

a.1105 erunt^a, quem rex noster^b redimi fecit XX milibus nomismatibus^c praeter equos et res^d alias. [11] Aethiopes vero quoniam fugere nequiverunt, in campis trucidati sunt. 31 IV milia quidem^e tam de^f equitibus quam de^g peditibus eorum^h interfecti fuisse referuntur, de nostris vero LX. 32 tabernaculaⁱ eorum^k nobis remanserunt, iumenta quoque multa, cameli, asini, dromedae¹ 33 [12] tunc Deus laudatur, glorificatur^m, in quo virtutem fecimus magnamⁿ, qui etiam^o ad nihilum deduxit^p 34 inimicos nostros. o mira divini iudicii ordinatio! ecce qui dicebant: *camus et^q Christianos omnes illos^r occidamus, et possidebimus eorum^s sanctuarium^t* 35 *sed non sic impii, non sic* 36: quia vos *posuit Deus^u ut rotam et sicut stipulam ante faciem*

venti 37 *in ira sua vos confudit^v* 38 in lege sua iuraverant^b etiam ipsi a.1105 nunquam^c propter Francos fugere^d; sed tandem effugium salus fuit tunc eorum. maluerunt periurium incurere quam morte stulte perire^e. [13] regressus est autem rex loppem³⁹ cum gaudio, ubi praedam in bello captam militibus suis et peditibus sub ratiocinio⁴⁰ distribuit.

XXXII

Kudüslülerin Türklerle savaşı ve en kutsal haçın erdemiyle kazanılan zafer.

Patrik belirtildiği gibi Ramla'ya vardığında ve ertesi günün şafağı parıldayan yıldızları kovmaya başladığında, herkes gelişlerinden ötürü sevinç duydu ve uyarılmış olarak hepsi rahiplere koşup günahlarını Tanrı'ya ve onlara itiraf ettiler. Aynı şekilde patriğe de koşarak ondan kurtarıcı bazı sözler duymayı ve günahlarından arınmayı arzuladılar.

Bu gerçekleştiğinde patrik pontifikal giysilerini giydi ve böyle durumlarda taşınması adet olan görkemli rabani haçı ellerine aldı; askerlerin ve piyadelerin birliklerini gerektiği gibi düzenleyerek düşman ordusuna doğru ilerlediler.

Askeri unvanla anılmayan ancak yine de ata binenler hariç, bizim askerlerimiz bin kadardı. Piyadelerimizin ise iki binden fazla olmadığı tahmin ediliyordu. Paganların ise ister piyade ister süvari olsun on beş bin kadar olduğu değerlendiriliyordu; onlar o gece Ramla'dan dört milden fazla uzak olmayan bir yerde konaklamışlardı.

Onlar sabahleyin kendi adamlarıyla birlikte kendilerine doğru ilerlediklerini gördüklerinde, derhal savaşmaya hazırlandılar. Bununla birlikte kurnazlıkları o sırada biraz sarsıldı; çünkü ordularının bir kısmını, ama daha küçük olanını, ordumuzu yanıltmak amacıyla Ramla'dan önce göndermeyi planlamışlar, daha büyük kısmını ise Yafa'ya göndermeyi ve hem oraya saldırmayı hem de bizim haberimiz olmadan ele geçirmeyi kararlaştırmışlardı. Ancak kralın onlara doğru bu şekilde at srdğiğn fark ettiklerinde, kurnazlıkları boşa çıkarak aynı anda yeniden toplandılar.

Ve hiç vakit kaybetmeden biri diğerine saldırdı. O zaman kalkanlar yankılanır ve demirin keskin ucu ıngırdar. Karşılıklı olarak saldırı gerçekleştirildiğinde, bütün bizimkiler onlara karşı şu haykırışta bulundu: Mesih galip geliyor, Mesih hükmediyor, Mesih emrediyor! Kendilerine buyrulmuş olduğu gibi.

Onlar ise bizi kuşatarak tamamen ezmeyi ve alt etmeyi düşünmüşlerdi. Türkler ise okçu adeti olduğu üzere etrafımızda geriye doğru dönerek ve ok yağmuruyla yaralayarak okların görevini çoktan bırakmış, kılıçlarını kınlarından çekmişlerdi; bunlarla yakın mesafeden bize vuruyorlardı. Kral bunu öğrendiğinde cesaretle kuşanarak, askerlerinden birinin elindeki beyaz sanağını kaptı ve pek az kişiyle birlikte oraya çok hızlı bir şekilde koşarak ezilenlere yardım etmek için gayret gösterdi.

O, Tanrı'nın yardımıyla Türklere saldırarak ve onları öldürerek derhal dağıttıktan sonra, Sarazenlerin, Arapların ve Habeşlilerin daha büyük kalabalığına doğru geri döndü.

Ne birilerinin ne de diğerlerinin saldırılarında ve darbelerinde artık uzun uzun vakit kaybetmeyeceğim, çünkü sayfayı daha az sözle sınırlamak istiyorum. Çünkü kullarını asla unutmayan, kendi sevgisi ve adı yücelsin diye uzak diyardan Kudüs' ziyarete gelen Hristiyanlarının o hainler tarafından yok edilmesini istemeyen kadirşinas Tanrı, o imansız halka ani bir kaçış hediye etti; kaçanlar Ascalon'a kadar kaçtılar.

O militer birliğin komutanı Semelmulc yakalanabilmiş olsaydı keşke, Kral Balduin'e kendisini kurtarması için pek çok sikke derdi. Çok zengin olan Ascalonlu Gemelmulc da kaçıp kurtulamadı. O öldürüldükten sonra hepsinin üzerine hiç de az olmayan bir yıkım kt. Kralımız, atlar ve diğer eşyalar hariç yirmi bin sikkeye yeniden serbest bıraktığı, eskiden Akka'dan olan diğer bir komutanı ise canlı olarak alıkoymuştu.

Habeşler ise kaçamadıkları için kırlarda kılıçtan geçirildiler. Süvari ve piyadelerinden dürtü bin kadarının öldürüldüğü söylenmektedir, bizimkilerden ise altmış kişi ölmüştür. Onların çadırları, pek çok binek hayvanı, develeri, eşekleri ve demederi bize kaldı.

O zaman düşmanlarımızı hiçe indiren, içinde büyük bir kudret gösterdiğimiz Tanrı vlsn ve yceltilsin! Ey ilahi hükmün harici düzenlemesi! şte "Gidip bütün o Hristiyanları ldrelim ve onların kutsal yerini sahiplenelim" diyenler vardı; fakat imansızlar böyle değildir, böyle değildir; çünkü Tanrı sizi öfkesiyle rüzgarın önündeki tekerlek ve saman p gibi koydu ve sizi utandırdı. Onlar kendi yasaları içinde Franklar yüzünden asla kamayacaklarına dair yemin etmişlerdi; ancak sonunda kaçmak onların kurtuluşu oldu. Aptalca bir ölümle yok olmaktansa yemin bozmada bulunmayı tercih ettiler.

Kral ise savaşta ele geçirilen ganimeti adil bir hesapla askerlerine ve piyadelerine dağıttığı Yafa'ya sevinçle geri döndü.

XXXIII.

De classe Babyloniorum^{f,1}

[1] Adhuc² erat ante Ioppem classis navium^g Babyloniorum^h, quiⁱ iam

a.1105 aliquandiu illic expectaverant, scire cupientes, quomodo et quando tam per mare quam per terram nos omnes et^a urbes maritimas omnino destruerent^{b,3} sed cum rex per nautas^c suos caput Gemelmuch⁴ admirati in bello decollati in unam de navibus eorum iactari fecisset⁵, conturbati valde hoc comperto^d et^e exterriti, diutius ibi stare noluerunt. sed gentis^f confusione comperta, paululum tunc Austro flante, in portus Tyri et Sidonis secesserunt.⁶ [2] quae classis cum deinde^g Babyloniam⁷ reverteretur, spiritu^h procellaeⁱ, Dei gratia nobis satis faciente^k, portibus^l nostris⁸ sparsim naufragio miserabili advectae^m sunt. de quibus XXVⁿ naves Saracenis plenas⁹ habuimus,

reliquae vero^a velificantes vix evaserunt. igitur nobis Dominus adiutor¹⁰ a.1105 in tribulatione^b existens pius sic manifestavit omnipotentiam^c suam.

[3] Ergo diem belli¹¹ cunctis⁴ volo certificari^a.

Iam decies orto^f Phoebus sub Virginis astro,
Cum solida terras spectaret imagine luna,
Sexta⁴ Kalendarum Septembris cum legeretur,
Admuit Omnipotens Francos gaudere triumpho:
Cum⁸ fugiant Arabes, Turci simul, Aethiopesque,
Pars montana petit¹², remanet pars mortua¹³ campis^l.

XXXIII

Babillilerin donanması üzerine.

Yafa'nın önünde, hem deniz yoluyla hem de kara yoluyla bizi ve sahil şehirlerini tamamen nasıl ve ne zaman yok edeceklerini bilmek isteyerek orada bir süre daha beklemiş olan Babillilerin gemilerden oluşan bir donanması vardı. Ancak kral, denizcileri aracılığıyla savaşta başı kesilen komutan Gemelmuch'un başının onların gemilerinden birine atılmasını sağladığında, bunu öğrenen onlar çok büyük bir endişeye kapılıp dehşete düşerek orada daha fazla kalmak istemediler. Halkın bozguna uğradığını öğrenince, o sırada esen hafif güneyli rüzgarla birlikte Tyre ve Sidon limanlarına çekildiler.

Bu donanma daha sonra Babil'e dönerken, Tanrı'nın lütfu bize fazlasıyla yardım ederek, fırtınanın ruhuyla limanlarımıza dağınık bir şekilde acıklı bir kazayla sürklendi. Bunlardan Sarazenlerle dolu yirmi beş gemiyi ele geçirdik, geri kalan yelkenliler ise güçlükle kaçabildi. Böylece sıkıntı içinde var olan yardımcı Rab, yüceliğini bu şekilde merhametle gösterdi.

Bu yüzden savaşın gününü herkesin bilmesini istiyorum.

Güneş Bakırcı takımyıldızı altında onuncu kez doğduğunda,

Ay dünyaya parlak görüntüsüyle baktığında,

Eylül ayının altıncı takvimi okunduğunda,

Yüce Kudretli, Frankların zaferle sevinmesine izin verdi:

Araplar, Türkler ve Habeşliler hep birlikte kaçarken,

Dağlık kısım kaçıyor, bir kısım ise tarlalarda ölü olarak kalıyor.

XXXIV^k.

De terrae motu.¹

[1] Quoniam quidem¹ ne vel scriptorum² negligentia vel imperitia, vel

a.1105 quod rari erant forsitan vel suis impediti curis insudabant^a, haec gesta oblivioni non scripta darentur: malui ego Fulcherus^b scientia rudis, ingenio debilis, temeritatis naevo^{c,3} notari quam haec opera^d non propalari^e, prout oculis vidi^f vel a relatoribus veridicis perscrutans diligenter didici.⁴ [2] precor autem haec legentem, ut nescientiae^g meae caritative indulgeat et dictamen⁵ istud^h nondum a quolibet correctum¹⁶ oratore^k locatim^l, si

velit, corrigat; veruntamen historiae seriem propter pulchritudinem partium a.1105 pompaticam^{a,7} non commutet, ne gestorum veritatem^b mendaciter confundat. [3] his^c gestis quae superius dicta sunt^d, ipso anno^e declinante^f sensimus omnes terrae motum⁸ grandem^g, qui Hierusalem ineramur, quod^h in vigilia Nativitatis Dominiⁱ valde nos terruit.

XXXIV

Deprem Üzerine.

Yazarların ihmalkarlığı ya da acemiliği, ya da belki de nadir olmaları veya kendi dertleriyle meşgul olmalarından ötürü bu yaşananlar yazılmadan unutulup gitmesin diye; ben, bilgiden yoksun, zihnen zayıf ve cüretkarlık lekesi taşıyan Fulcher, bu eserlerin gözlerimle gördüğüm veya hakikati söyleyen anlatıcılardan dikkatle araştırıp öğrendiğim şekliyle yayılması gerektiğine karar verdim.

Ancak bunu okuyan herkesten, cehaletime sevgiyle hoşgörü göstermesini ve henüz herhangi biri tarafından düzeltilmemiş olan bu yazıyı, şayet dilerse düzeltmesini rica ederim; yine de tarih akışını gösterişli kısımların güzelliği uğruna değiştirmesin, ta ki yaşananların gerçekliğini yalancı bir şekilde bulandırmasın.

Yukarıda anlatılan bu olaylardan sonra, yıl sonuna doğru, Kudüs'te bulunan bizler, Rab'bin Doğuşu'nun (Noel) arifesinde bizi çok korkutan büyük bir deprem hissettik.

XXXV^k.
De signis in caelo apparentibus^{1,1}
[1] Anno deinde M^oC^oVI^o nihilominus cometa in aethere^m apparens^{n 2} a.1106

a.1106 nos illum suspicientes^a pavfecit^b, qui^c in ea parte, qua sol hiemali^d tempore occumbere solet^a, splendoris alburni radium ad instar^e telae lineae^{f 4} in longum mirifice produxit. [2] hoc prodigium^{g 5} nempe^h inⁱ mense Februario^k

rutilare incipiens die, quo lunam pronuntiabamus primam^e, futurorum prae- a.1106 sagium nuntiabat^a. sed quia de eo nil^b augurari praesumpsimus, quod signabat^c totum Domino commisimus. [3] L et eo amplius diebus vespere cotidiano^d cometa ille per totum visus est mundum. notandum quod ab exordio^e sui ortus tam ipse^f cometa quam^g splendor eius niveus de die in diem paulatim attenuatus est, adeo ut in ultimis diebusⁱ vim^h sui luminis

a.1106 iam perdens parere omnino cessaret. [4] indilate autem mense in^a eodem, die^b quo lunam pronuntiavimus^c XX^{am}^h, vidimus in caelo ab hora III^a usque ad meridianam ad dexteram et laevam solis partem quasi duos^d soles alios¹⁰; nec tantum tamen sicut maior fulgentes, sed forma et lumine rariore

mediocriter rutilantes. in quorum gyro^a circulus insuper apparuit unus a.1106 splendore^b candidus, exstans amplitudine^c tanquam quaevis civitas. intra^d quem^e alter circulus clarebat^f dimidiis, iris^g habens similitudinem^h, quaduplici distinctus colore et in parte superiore solis amplexione arcuata usqueⁱ duos soles iam dictos attingens. [5] deinde sequenti mense¹¹, hora noctis mediae^k, stellae caeli pluere visae sunt.

XXXV

Gökte görünen işaretler üzerine.

Sonra 1106 yılında, gökyüzünde beliren bir kuyruklu yıldız bizi korkuttu; bu yıldız, kış mevsiminde güneşin batmayı adet ettiği tarafta, keten kumaş çizgisini andıran beyazımsı bir parıltı huzmesini harika bir şekilde uzatmıştı.

Bu mucize, nitekim şubat ayında, yeni ayın ilk gününü ilan ettiğimiz günde kızarmaya başlayarak geleceğin kehanetini haber veriyordu. Ancak onunla ilgili herhangi bir tahminde bulunmaya cesaret edemedik, işaret ettiği her şeyi Tanrı'ya bıraktık.

Ve bununla birlikte daha fazla gün boyunca, her gün akşam vakti o kuyruklu yıldız tüm dünyada görüldü. Şunu belirtmek gerekir ki, doğuşunun başlangıcından itibaren hem kuyruklu yıldızın kendisi hem de parlak beyaz ışıltısı günden güne yavaş yavaş zayıfladı, öyle ki son günlerde ışığının gücünü tamamen kaybederek parlamaktan vazgeçti.

Aynı ay içinde, yirmi ikinci günü yeni ay olarak ilan ettiğimiz günde, gökyüzünde üçüncü saatten öğleye kadar güneşin sağ ve sol tarafında neredeyse diğer iki güneş gibi görünen şeyler gördük; ancak bunlar büyük güneş kadar parlamıyor, daha az form ve ışıkla, orta derecede kızarıyorlardı. Bunların çevresinde ayrıca herhangi bir şehir büyüklüğünde, parıltısı beyaz tek bir daire belirdi. Bunun içinde ise dört renkli bir gökkuşağına benzeyen, güneşin üst kısmını kemer gibi çevreleyen ve daha önce bahsedilen iki güneşe kadar uzanan yarım bir daire daha parlıyordu.

Ardından gelen ayda, gece yarısı saatinde gökyüzündeki yıldızların yağdığı görüldü.

XXXVI ¹ .
De proelio Christianorum contra Damascenos. ¹
[1] Postmodum ^m vero Hugo, qui Tiberiadem urbem tunc possidebat ² ,
a. 1106 aestivo tempore ³ adversus militiam Damascenam ⁴ bellavit. qui cum bis in ipso proelio iam ab eis repulsatus ^b esset, tertio belli recurso, Domino suffragante, victor victos ^c eos superavit ^d . ⁵ CC ^{os} siquidem ^e ex eis occidit, totidemque ^f de equis eorum retinuit; reliqui vero terga ^g fugae dederunt.
mirum dictu! sexies viginti quadragies centum disperserunt ⁶ . [2] deinde ^b a. 1106 mora non fuit, cum ipse cum rege Balduino in expeditione esset ^c , in terra eadem ictu sagittae Hugo ^d interit. ⁸

XXXVI

Hristiyanların Şamlılara karşı savaşı üzerine.

Sonraki dönemde, o sırada Tiberias şehrinin sahibi olan Hugo, yaz mevsiminde Şamlı askerlere karşı savaştı. Savaşta onlardan iki kez geri püskürtülmüş olsa da, savaşın üçüncü turunda Rab'bin yardımıyla galip gelerek yenilenleri alt etti. Nitekim onlardan ikiyüz kişiyi öldürdü ve o kadar sayıda atı da ele geçirdi; geriye kalanlar ise sırtlarını kaçağa verdiler—söylenmesi harika!—altı yüz kırk bin kişi olarak dağıldılar. Ardından çok geçmeden, Kral Balduin ile birlikte bir seferdeyken, Hugo aynı diyarda bir ok darbesiyle hayatını kaybetti.

XXXVII ^a .
Quomodo ^b patriarcha Romam petens transfretavit ^c , et de proelio Ioppitarum atque Ascalonitarum ^d . ¹
a. 1107 [1] Anno MC ^o VII ^o transfretavit ² patriarcha ^e , Ebremarus nomine ³ ,
a. 1107 Romam petens; quaesiturus enim erat ab apostolico, utrum patriarcha remaneret ^a . nam Daibertus superius ^b memoratus ^c patriarchatum recuperaverat ^d , sed in reditu postmodum obierat ^d . [2] mense demum Novembri
eodem anno ⁵ , cum in solitam saevitiam ^a Ascalonitae efferverent, ad radices ^b a. 1107
montanorum ^a nostrorum ⁶ inter Ramulam et Hierusalem insidias posuerunt, a. 1107 ut unam gentis nostrae catervam, quam de Ioppe Hierusalem tunc ituram didicerant, occursu repentino invaderent ^b . ⁷ [3] sed hoc Ioppitis ⁸ intimato, in equos festini ^c conscenderunt ^d . et cum ad locum insidiarum nuntio rei ductore pervenirent ^e , dubitantes adhuc an verum dixisset, visis illis exterriti valde timuerunt. erant enim milites fere ^f D et pedites propemodum M. nostri vero milites non plusquam LXXV ⁶ . [4] quibus cum non liceret etiam meditari ^h quid facerent, et non ⁱ erat eis salvatio si fugerent, et mors non deerat ^k si pugnam committerent ⁹ , gratius elegerunt honorifice si con-
a. 1107 tingeret ^a mori quam fugae infamia postmodum ^b notari. impetu igitur mox in eos facto momentaneo ^c , mirum in modum hostilem aciem penetraverunt, prosternendo eos et occidendo. in quo ^d certamine cum acrius Saraceni se viderent conteri ^e , audacitatem suam Domino ^f volente perdescentes ^g , bellare cessaverunt. [5] quod cum viderent ^h milites nostri ⁱ , potentius eos pervaserunt ^k , et quos illi fugere ^l putaverunt, eos nostri fugere compulerunt. ¹⁰ de quibus plures occiderunt et de equis eorum plurimos retinuerunt. de militibus ^m nostris non plus quam III ^a perdidimus. sed ^o clientela eorum ¹¹ de iumentis nostris aliquot ^p abduxerunt, de suis nostri talionem ^q duplicaverunt. ¹²

XXXVII

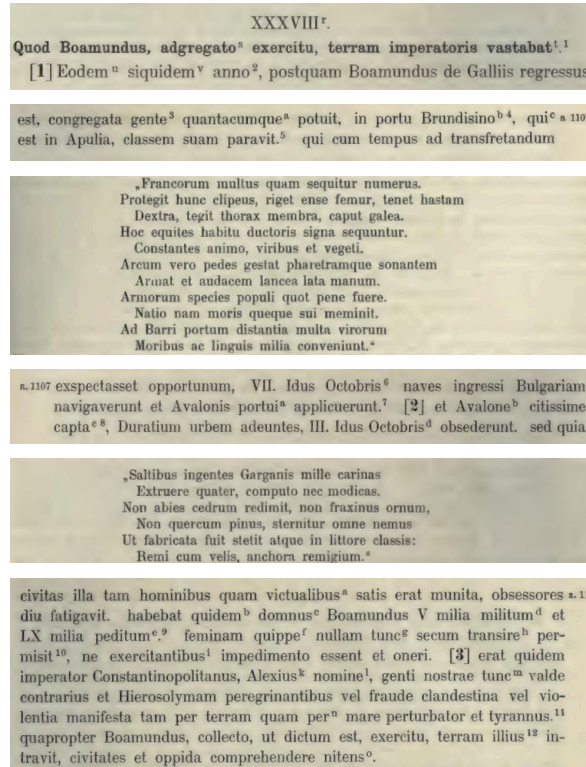
Patriarkın Roma'ya gitmek üzere denizi aşması ve Yafa ile Aşkelonluların savaşı üzerine.

1107 yılında Ebremar adındaki patriark Roma'ya gitmek üzere denizi aşmıştı; çünkü patriark olarak kalıp kalamayacağını apostolostan (papadan) soracaktı. Zira yukarıda adı geçen Daiberth patriarklığı geri almış, ancak daha sonra dönüş yolunda ölmüştü. Nitekim aynı yılın kasım ayında Aşkelonlular her zamanki vahşilikleriyle kükrerken, Ramle ile Kudüs arasındaki dağlık bölgemizin eteklerinde pusu kurdular. Amaçları, Yafa'dan Kudüs'e gitmekte olduklarını öğrendikleri halkımızın bir birliğine ani bir baskınla saldırmaktı. Bu durum Yafalıları bildirilince, aceleyle atlarına bindiler. Olayı bildiren habercinin rehberliğinde pusu yerine vardıklarında, söylenenlerin doğru olup sistemden şüphe ederek

onları gördüklerinde çok korktular. Nitekim düşmanlar yaklaşık ikiyüz süvari ve binden fazla yaya askerden oluşuyordu; bizim süvarilerimiz ise yetmiş beşten fazla değildi.

Ne ne yapacaklarını düşünebilecek durumdaydılar, ne kaçırsalar kurtuluşları vardı ne de savaşa girmeseler ölümden kaçabileceklerdi; bu yüzden daha sonra kaçış lekesiyle damgalanmaktansa onurlu bir şekilde ölmeyi memnuniyetle seçtiler. Derhal anlık bir saldırı başatarak, düşman hattını harika bir şekilde delip geçtiler, onları yere serip öldürdüler. Saracenler kendilerinin daha şiddetli bir şekilde ezildiğini görünce, Tanrı da isteyince cesaretlerini yitirdiler ve savaşmayı bıraktılar.

Bizim askerlerimiz bunu görünce onların üzerine daha güçlü bir şekilde saldırdılar ve düşmanların kaçacağını sandıkları kişileri kaçırmaya mecbur ettiler. Bunların birçoğunu öldürdüler ve atlarının çoğunu ele geçirdiler. Kendi süvarilerimizden üçünden fazlasını kaybetmedik; ancak düşmanlar bizim binek hayvanlarımızın bir kısmını alıp götürdüler, bizimkiler ise onlardan misillemeyi iki katıyla çıkardılar.

XXXVIII

Boamund's orduyu toplayarak imparatorun topraklarını tahrip etmesi üzerine.

Gerçekten de aynı yılda, Boamund Fransa'dan döndükten sonra, Apulya'daki Brindisi limanında toplayabildiği kadar insanı bir araya getirerek donanmasını hazırladı. Denize açılmak için uygun zamanı beklediğinde, 7 Ekim'de gemilere binip Bulgaristan'a doğru yelken açılar ve Avlonya limanına yanaştılar.

Frankların sayısınca kalabalık izler yolu,
Kalkan korur gövdeyi, kılıçlıdır bacak, elde mızrak dolu,
Zırh örter uzuvları, başı ise miğfer korur.
Atlılar bu kıyafetle komutanın izini bulur,
Yürekleri pek, kuvvetleri yerindedir.
Piyade ise taşır yayını, çınlayan sadakını,
Geniş mızrakla donatmıştır cesur elini.
Silahların çeşidi halkın kendisi gibidir sanki,

Her millet hatırlar kendi töresini, bilirki.
Barri limanında binlerce insan uzak yoldan gelir,
Töreler ve diller birleşip binler aralarından geçilir.

Avlonya çok hızlı bir şekilde ele geçirildikten sonra Dıraç şehrine doğru ilerlediler ve 13 Ekim'de şehri kuşattılar. Ancak o şehir hem insan hem de iaşe bakımından yeterince korunaklı olduğundan, kuşatanları uzun süre yordu. Lord Boamund'un gerçekten 5 bin süvarisi ve 60 bin piyadesi vardı. Nitekim o zaman yanından hiçbir kadının geçmesine izin vermemişti; ki bunlar sefere çıkanlara engel ve yük olmasınlar.

Gargan'ın ormanlarında bin gemi inşa edilir,
Dört kat yapılır onlar, sayıca az değildir.
Ne köknar sedire benzer, ne dişbudak ormana,
Ne çam meşeye uyar, devrilir bütün koru yana:
Nasıl kurulduysa öylece kıyıda durur donanma:
Kürekler yelkenle, kürekçiler ise çapayla donana.

Nitekim Konstantinopolis imparatoru Aleksios adında biriydi; o zamanlar bizim halkımıza karşı son derece düşmanca tavır sergileyen, Kudüs'e hacı olarak gidenlere ise hem karadan hem de denizden gizli hilelerle veya açık şiddetle zarar veren bir bozguncu ve tirandı. Bu yüzden Boamund, söylendiği gibi ordusunu toplayarak, şehirleri ve kasabaları ele geçirmeye çalışarak onun topraklarına girdi.

XXXIX^a.
De concordia inter imperatorem et Boamundum sacramento firmata^b.
a.1108 [1] Anno autem M^oC^oVIII^o ab incarnatione Domini, cum ante^c Duratium
iam per unum sedisset annum¹, nihil proficiens quicquid^d contra impera-
torem aliquas moliebatur insidias², contra quem quoque imperator^a faciebat³; a.1108
tandem^b per internuntios concordia^c prolocuta^d 4, cum etiam imperator ad
a.1108 eum cum exercitu suo iam^a approximasset⁵, amici adinvicem conventionibus
intermixtis^b facti sunt. [2] iuravit enim Boamundo imperator^c 7 super
reliquias pretiosissimas⁸, peregrinos, de quibus iam saepe fatum^d est⁹, tam
in terra quam^e in mari, quanto latius imperium eius extendebatur, ab illo
die¹⁰ et deinceps se^f salvaturum et^g conservaturum^b, ne quis eorum diri-
peretur¹ vel male tractaretur. ille quoque^k iuravit imperatori pacem et
fidelitatem¹¹ omnimode¹ tenendam^m. [3] qui postmodum, occasione habitaⁿ,
Apuliam remeavit¹², partem exercitus^a sui minorem secum reducens^b. pars a.1108
enim maior Hierusalem, ut voverant^c 13, per mare profecti sunt. [4] ipso
anno Philippus, rex Franciae, dedit finem vitae^d.14

XXXIX.

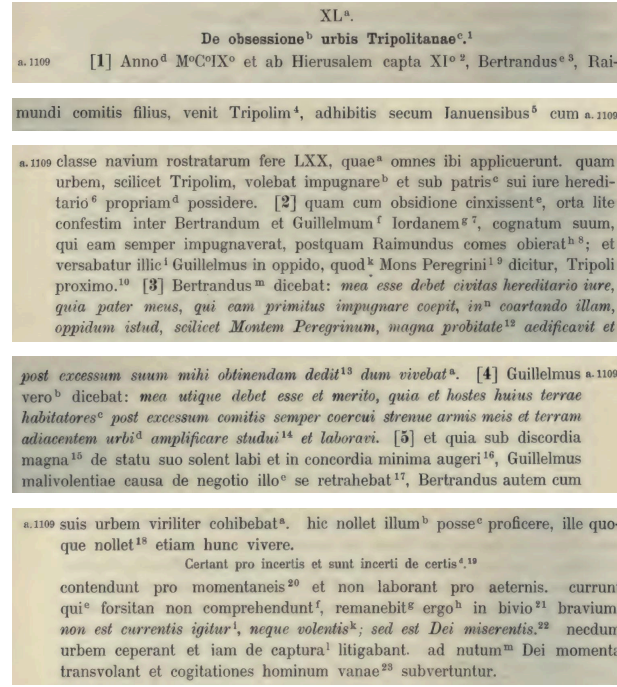
İmparator ile Boamund arasında yeminle bağlanan anlaşma üzerine.

Rab'bin enkarnasyonundan sonraki 1108 yılında, Dıraç önünde zaten bir yıl boyunca oturmuş olan ve imparatora karşı ne tür bir tuzak kurarsa kursun hiçbir ilerleme sağlayamayarak onunla mücadele eden Boamund'a karşı, nihayet haberciler aracılığıyla bir anlaşma konuşuldu ve imparator da ordusuyla birlikte iyice yaklaştığında, karşılıklı yapılan antlaşmalarla birbirlerinin dostu oldular.

Zira imparator, daha önce sıkça bahsedilen, en değerli hacıların kutsal emanetleri üzerine Boamund'a yemin etti ki; imparatorluğunun uzandığı her yerde, ister karada ister denizde olsun, o günden sonra hiçbirinin soyulmamasını ve kötü muamele görmemesini sağlayarak onları koruyacak ve muhafaza edecekti. Boamund da aynı şekilde imparatora, barışın ve sadakatin her halükarda gözetileceğine dair yemin etti.

Daha sonra uygun bir fırsat bularak Apulya'ya geri döndü ve ordusunun daha küçük bir kısmını da yanında götürdü. Çünkü ordunun büyük kısmı, daha önce adadıkları üzere, deniz yoluyla Kudüs'e gitmişlerdi.

Aynı yıl Fransa Kralı Philip hayatına son verdi.

XL.

Trablus şehrinin kuşatılması üzerine

1109 yılda ve Kudüs'ün fethinden on bir yıl sonra, kontun oğlu Bertrand, yanında Cenovalılarla birlikte yetmiş kadarki burunlu gemiden oluşan bir filo ile hepsi oraya varacak şekilde Trablus'a geldi. Trablus şehrini kuşatmak ve babasının kalıtımsal hakkı altında kendisine ait olarak zilyetliğini ele geçirmek istiyordu.

Burayı kuşatma altına aldıklarında, Raimundus kont öldükten sonra ona her zaman saldırmış olan akrabası Bertrand ile Guillelmus Iordanus arasında hemen bir kavga çıktı. Trablus'a çok yakın olan Mons Peregrini denilen kalede Guillelmus bulunuyordu.

Bertrand şunuyordu: Şehir bana kalıtımsal hakla ait olmalıdır, çünkü onu ilk önce kuşatmaya başlayan babam, bu kaleyi, yani Mons Peregrini'yi büyük bir mertlikle inşa etti ve onu o kaleyi daraltarak, hayattayken ölümünden sonra elde etmem için bana verdi.

Guillelmus ise gerçekten şunu diyordu: O her halükarda ve haklı olarak benim olmalıdır, çünkü kontun ölümünden sonra bu ülkenin düşman halkını her zaman kahramanca silahlarımla zapt ettim ve şehre bitişik araziye genişletmek için gayret gösterdim ve çalışıp çabaladım.

Büyük bir anlaşmazlık altında durumlarından hep kaymaya ve en küçük bir uzlaşıyla büyümeye alışıldıkları için, Guillelmus kötü niyetle o işten geri çekiliyordu; Bertrand ise kendi adamlarıyla şehri mertçe zapt ediyordu. Biri onun ilerlemesini istemiyor, diğeri ise onun da yaşamasını istemiyordu.

Kesin olmayan şeyler için yarışıyorlar ve kesin olan şeyler konusunda kararsızlar.

Anlık şeyler için çekişiyorlar ve ebedi olanlar için çalışmıyorlar. Belki de anlamayanlar koşuyor, bu yüzden ödül yol ayrımında kalacak. Öyleyse koşan kişinin değildir, dileyen kişinin de değil; aksine merhamet eden Tanrı'nındır. Henüz şehri zapt etmemişlerdi ve şimdiden zaptı hakkında çekişiyorlardı. Tanrı'nın iradesiyle anlar uçup gidiyor ve insanların boş düşünceleri altüst oluyor.

XLI^a.

Quomodo urbs Tripolis capta sit.

[1] Et non fuit mora¹, postquam rex^b Balduinus ad obsidionem venit² a.1109 illam, deprecatus^c lanuenses^d, ut ipso^e anno iuvarent eum ad capiendum Ascalonem atque Berytum, necnon Sidonem.³ [2] et contigit, dum^f ordiebatur^g concordiam fieri^h inter duos memoratos comitesⁱ, nescio quo infortunio, dum noctu^k equitabat Guillelmus ille Iordanus, sagittae ictu parvae clam interiit^l,⁵ sciscitabantur omnes⁶ quis^m hoc fecisset, sed hoc addiscere

a.1109 nequiverunt^a. hi dolent, illi gaudent, hi^b lugent amicum, illi^b laetantur super inimicum obrutum. remansit^c Bertrandus regis^d. Balduini homo fidelis^e effectus^f.⁷ [3] tunc civitas undique coartata est⁸. laborant externi, vexantur interni. sed cum^b Saraceni valde coartarenturⁱ et nulla spes iam eis esset evadendi, sub fidei pactione^k iurata et a rege confirmata^l⁹, ne occiderentur, sed quocumque vellent sine contradictione abirent, permissi

sunt ea conventionem^a rex et sui^b in unam^c urbis partem ingredi.¹⁰ [4] quod a.1109 dum^d ita fieret^e, nescio quo eventu^f ortus est^g tumultus magnus^h inter minores lanuensiumⁱ¹¹ repentinus: qui^k per chordas et per scalas murum^l conscenderunt^m et urbemⁿ introierunt. et qui inventus est ibi Saracenus, ilico capite est truncatus.¹² qui autem^o in circo^p regis^q fuerunt^r, iuxta pactionem inde factam ab eo defensi sunt^s.

[5] Ter decies Cancro dederat iam lumina Phoebus,
Si tria de numero tamen eliciendo^t recidas¹⁴,
Urbem cum Tripolim capiunt gens^u bellica per vim^v.

XLI.

Trablus şehrinin nasıl zapt edildiği üzerine.

Kral Balduinus onun kuşatılmasına geldiğinde hiç gecikme olmadı, Cenovalılara aynı yıl Aşkalon'u, Beyrut'u ve ayrıca Sayda'yı ele geçirmesinde kendisine yardım etmeleri için yalvardı.

Ve gerçekleşti ki, iki anılan kont arasında bir uzlaşmanın yapılması düzenlenirken, bilinmeyen bir talihsizlikle, o Guillelmus Iordanus geceleri at sürerken, küçük bir okun isabetiyle gizlice telef olup gitti; herkes bunun kimin tarafından yapıldığını sorguluyordu, ancak bunu öğrenmeyi başaramadılar.

Bazıları üzülüyor, bazıları seviniyor,

bazıları dostunun yasını tutuyor,

bazıları ise ezilen düşmanın ardından neşeleniyor.

Bertrand, kral Balduinus'un sadık adamı olarak kaldı.

O zaman şehir her taraftan daraltıldı; dışarıdakiler çalışıyor, içeridekiler sıkıntı çekiyor. Fakat Sarazenler çok fazla daraltıldıklarında ve artık onlara kaçış için hiçbir umut kalmadığında, yeminle edilen ve kral tarafından onaylanan bir sadakat sözleşmesi altında, öldürülmemeleri, fakat nereyi isterlerse orada çelişki olmaksızın gitmeleri şartıyla, kral ve adamlarının şehrin bir kısmına girmesine izin verildi.

Bu sırada şöyle yapılırken, hangi olayla olduğu bilinmez, Cenovalıların küçükleri arasında ani büyük bir kargaşa çıktı: onlar iplerle ve merdivenlerle sura tırmandılar ve şehre girdiler. Ve orada hangi Sarazen bulunduyorsa derhal kafası kesildi; kralın çemberinde bulunanlar ise onlardan yapılan sözleşme uyarınca savunuldular.

Yengeç burcunda Phobos on üçüncü kez ışıklarını vermişti,

Yine de sayıdan üç tanesini çıkarıp indirgersen,

Savaşçı kavim güç kullanarak Trablus şehrini zapt ettiği zaman.

XLII^a.

Quomodo Berytus civitas capta sit^b.¹

a.1110 [1] Anno^c M^cC^oX^o, dum mensis Februus^d² adhuc imbribus hibernis³

terras cohiberet, profectus est rex Balduinus Berytum civitatem⁴ et obsedit a.1110 eam. cui venit^a in auxilium Bertrandus, comes Tripolitanus⁵, et consedit exercitus^b ad primum ab urbe^c lapidem.⁶ [2] cumque per LXXV dies⁷, ut opinor, civitatem undique coartassent et naves, quae ad subsidium eorum illuc confluerant^d⁸, naves nostrae intra portum^e⁹ conclusissent, turribus^f

a.1110 ligneis¹⁰ muro tunc^a admotis, Franci nostri ausu magno¹¹ de illis super murum nudatis cum^b ensibus prosiluerunt^c. descendentes itaque in civitatem, cum^d per portas etiam multi ingrederentur^e, fugientes hostes vehementer persequentes^f, denique peremptos superaverunt¹² eorumque pecuniam totam diripuerunt.

[3] Anno mileno centeno bis quoque quino, Urbem Berytum virtus^e capit arripotentum^f. Bis¹ decies ortus¹³ sub Tauri sidere Phoebus. Terque quaterque^g fuit, cum factum contigit istud

XLII.

Berytus şehrinin nasıl zapt edildiği üzerine.

Bin yüzüncü yılda, Şubat ayı hâlâ kış yağmurlarıyla toprakları tutarken, kral Balduinus Berytus şehrine gitti ve onu kuşattı. Trablus kontu Bertrand ona yardıma geldi ve ordu şehirden bir taş atımı uzaklığa yerleşti.

Ve zannediyorum ki yetmiş beş gün boyunca şehri her yerden kuşattıklarında ve onlara yardım etmek için oraya akın etmiş olan gemileri limanımızın içine kapattıklarında, o zaman sura yaklaştırılmış tahta kulelerle, bizim Frenkler büyük bir cüretle onlardan kılıçları çıplak olarak surun üzerine sıçradılar. Böylece şehre inen, kapılardan da birçok kişi içeri giren, kaçan düşmanları şiddetle takip eden, sonrasında onları katledip üstün gelen ve onların parasının tamamını yağmalayan kimseler oldular.

Bin yüz bin iki ve ayrıca beşinci yılda,

Silah kudretlilerinin erdemi Berytus şehrini zapt eder.

Boğa burcu altında Phobos yirmi kez doğmuştu,

Ve o olay gerçekleştiğinde üç kere dörder tane vardı.

XLIII^a.
Quomodo^b rex Balduinus et princeps Tancredus contra Turcos Edessam obsidentes profecti sunt.¹
[1] His ita^c gestis^d, rediit rex Hierusalem², Deo laudes debitas redditurus^e, a.1110

a.1110 per quem triumphaverat^a. deinde paravit^b se iturum contra Turcos, qui Edessam, Mesopotamiae urbem³, obsidebant^c. [2] tunc^d quidem vidimus

cometam⁴ unum per noctes aliquot^a, ad austrum radios suos^b extendentem^c. a.1110
[3] Tancredus etiam tunc adunavit gentem suam⁵ Antiochenam^d quantam-

a.1110 cumque^a potuit, expectato iam rege per dies aliquot, qui^b simul congregati sunt ante fluvium Euphratem. [4] quo transito^a, invenerunt statim Turcos, quos appetebant: qui per regionem illam^c catervatim discurrentes regis^d exspectabant adventum. sed quia^e sciebant milites nostros^f esse^g probissimos bellatores et mirabiles de lanceis percussores⁷, non sunt ausi cum eis bellum committere^h, sed fugitiva calliditate⁸ ab eis divertentes nec bellare audebant necⁱ in terram suam secedere volebant. [5] et cum astutia^k taediosa per dies plurimos¹⁰ nolentes proeliari nostros fatigare^m studuissent,

sumpto necessitatis et utilitatis^a consilio, munivit rex Edessam^b urbem an- a.1110 nona¹⁰, qua^c multum indigebant^d inhabitantes^e, quia vastaverant Turci regionem^f 11 in circuitu, comprehensis castellis et colonis^g, quibus civitas

a.1110 praedicta pascabatur^a.12 [6] non^b amplius morantes ad fluvium memoratum redierunt.¹³ qui cum paulatim cum ratibus paucis et modicis transissent, adfuerunt ilico post eos venientes Turci^c versipelles et rapaces, qui multos de peditibus nostris ibi adriperunt et in Persidam^d abduxerunt^e, de Armenis videlicet inopibus¹⁴, quos^f Turci iam impie vastaverant. [7] et quia diffi-

cultas erat flumen tunc ad eos^a transmeare, satis inde dolentes viam in- a.1110 ceptam tenuerunt: Tancredus eundo^b Antiochiam, rex vero redeundo^c Hierusalem^d.15

XLIII.

Kral Balduinus ve prens Tancredus'un, Edessa'yı kuşatan Türklerin üzerine nasıl gittikleri üzerine.

XLIII.

Kral Balduinus ve Prens Tancredus'un Edessa'yı kuşatan Türklerin üzerine nasıl sefer düzenledikleri üzerine.

Bu olaylar gerçekleştiğinde kral, zafer kazandığı Tanrı'ya hak ettiği övgüleri sunmak üzere Kudüs'e döndü; ardından Mezopotamya şehri Edessa'yı kuşatan Türklere karşı harekete geçmek için hazırlık yaptı.

Gerçekten de o dönemde biz, birkaç gece boyunca güneye doğru ışınlarını uzatan bir kuyruklu yıldız gördük.

Tancredus da o zaman, kralı birkaç gün bekledikten sonra elinden geldiğince Antakya'daki halkını bir araya getirdi ve hepsi Fırat nehrinin önünde toplandılar.

Nehir geçildikten sonra, aradıkları Türkleri hemen buldular: onlar o bölgede kalabalıklar halinde dolaşarak kralın gelişimini bekliyorlardı. Fakat askerlerimizin en cesur savaşçılar ve mızrak vuruşlarında ustalar olduklarını bildikleri için onlarla savaşa girişmeye cesaret edemediler; bunun yerine korkakça bir kurnazlıkla onlardan uzaklaşıyor, ne savaşa cüret ediyorlar ne de kendi topraklarına çekilmek istiyorlardı.

Ve askerlerimizin savaşmak istememesinden ötürü günlerce can sıkıcı bir kurnazlıkla onları yormaya çalıştıklarında, zorunluluk ve fayda düşünülerek bir karar alındı; kral, halkın çok ihtiyaç duyduğu Edessa şehrini erzakla donattı. Çünkü Türkler, kaleleri ve yerleşim yerlerini ele geçirerek şehrin çevresindeki bölgeyi harabeye çevirmişlerdi ve şehrin iâşesi bu bölgelerden sağlanıyordu.

Söz konusu nehirde daha fazla kalmayarak geri döndüler. Az sayıdaki mütevazı sallarla yavaş yavaş karşıya geçerken, kurnaz ve yağmacı Türkler hemen arkalarından gelip yetişti; Türklerin daha önce acımasızca harabeye çevirdiği fakir Ermenilerden olan yayalarımızın birçoğunu orada yakalayıp Persistan'a götürdüler.

Nehri o an karşı tarafa geçmek zor olduğundan, duydukları üzüntüyle yollarına devam ettiler: Tancredus Antakya'ya, kral ise Kudüs'e geri döndü.

XLIV ^e . Quomodo Sidon, quae et Sagitta dicitur, a rege Balduino et a Norrensisibus ^f obsessa atque capta sit. ¹ [1] Applicuerant ^g interim ^h ² Ioppe gens ⁱ quaedam Norrensis ^k , quam de	
a.1110 mari occiduo concitaverat Deus, ut Hierusalem peregrinarentur ^a , quorum ^b classis navium LV ^c erat ^d . ³ horum primus erat iuvenis ^e forma ^f valde speciosus, regis ^g terrae illius germanus ^h . ⁴ [2] cumque regressus rex fuisset	
a.1110 Hierusalem ^a adventu eorum ^a gavisus, cum eis locutus est amabiliter, monens eos et deprecans ^e , ut pro amore Dei morarentur ^b in Terra sancta ^c aliquantulum et iuarent ^d Christianismum ^e amplius provehendum et ampli- ficandum ^f , ut, expleto utcumque negotio Christi ⁷ , in terram suam postea gratias ^g Deo magnificas redderent. [3] quam ^h petitionem illi benigne sus- cipientes, responderunt non pro alia causa Hierusalem ⁱ venisse, sed ^k quo- cumque cum exercitu suo rex ^l progredi vellet, ipsi marino itinere simul voluntarie proficiscerentur, tantum ut ^m victum ⁿ eis necessarium impendere curaret. hinc ^o est concessum, illinc peractum. ⁸ [4] et ^p cum primitus As- calonem adire disposuissent ^q , laudatiori ^r demum sumpto consilio ^s , Sidonem	
civitatem ^a adeuntes ¹⁰ obsederunt ^b . de Ptolomaida, quae ^c frequentius ^d <i>Accon</i> ^e a.1110 dicitur ¹¹ , movit rex exercitum suum; Norrenses vero ^f de Ioppe navigio processerunt ^g . [5] tunc classis admiraldi Babylonii ^h in Tyrio portu lati-	
a.1110 tabat ^a ¹² , qua ^b Saraceni ritu piratico ^c Christianis nostris ^d peregrinis persaepe oberant et civitates maritimas, quas adhuc rex Babylonis ^e possidebat, munientes ^f vegetabant. ¹⁴ cum autem de Norrensisibus murmurare ^g audissent, nec ^h de portu Tyrio egredi neque cum eis congregari ⁱ ausi sunt. [6] cum- que ad Sidonem ventum est, obsedit eam ¹⁵ rex a terra ^k , Norrenses vero a mari. et factis machinis, terruit valde internos ^l hostes, ita ut quaerent a rege qui solidarii ¹⁶ erant ^m , quatinus eos sanos inde exire permetteret, et si ei ⁿ placeret, agricolas ad excolendum terras causa ^o utilitatis suae ^p in urbe retineret ^q . [7] hoc petierunt, hoc ^r impetraverunt ^s , sine donativo ¹⁷ quidem sic ^t solidarii abierunt; ruricolae vero sub pactione ^u praedicta paci- fice remanserunt. Iam decies novies sol viserat ^v Arcitenentem ^w ¹⁸ , Urbem Sidonii cum reddunt mense Decembri.	

XLIV.

Kral Balduinus ve Kuzeyliler Tarafından Ok Olarak De Adlandırılan Sidon'un Nasıl Kuşatıldığı ve Zapt Edildiği Üzerine.

Bu sırada İoppe'ye, Tanrı'nın Kudüs'e hacı olmaları için batı denizinden harekete geçirdiği Kuzeyli bir halk yanaşmıştı; bunların gemilerinin filosu elli beş kadardı. Bunların ilki, biçimi oldukça güzel olan ve o toprağın kralının kız kardeşi olan bir genciydi.

Kral Kudüs'e döndüğünde onların gelişine sevinerek onlarla dostane bir şekilde konuştu; Tanrı sevgisi için Kutsal Topraklar'da bir süre kalmalarını ve Hristiyanlığın daha da ilerletilip genişletilmesine yardım etmelerini, böylece İsa'nın işi her ne şekilde tamamlandığında daha sonra kendi topraklarına Tanrı'ya büyük övgüler sunarak dönebileceklerini öğütledi ve rica etti.

Onlar bu ricayı hayırhahlıkla kabul ederek, Kudüs'e başka bir amaçla gelmediklerini, aksine kral ordusuyla nereye ilerlemek isterse, kendilerinin de deniz yoluyla gönüllü olarak birlikte yola çıkacaklarını, yeter ki onlara gerekli olan yiyeceği sağlamaya özen göstereceğini diye yanıt verdiler. Bir taraftan bu onaylandı, diğer taraftan yerine getirildi.

Ve ilk başta Aşkelon'a gitmeyi tasarlamışlarken, sonunda daha övülmeye değer bir meclis kurarak Sidon şehrine gidip kuşattılar. Kral ordusunu daha sık Akka olarak adlandırılan Ptolemaida'dan hareket ettirdi; Kuzeyliler ise İoppe'den gemiyle ilerlediler.

O sırada Babil amiralinin filosu, Saracenlerin korsan usulüyle bizim Hristiyan hacılarımıza çok sık zarar verdiği ve hala Babil kralının sahip olduğu deniz kıyısındaki şehirleri güçlendirerek onlara hayat verdiğimi Tyros limanında gizleniyordu. Ancak Kuzeyliler hakkında fısıldaştıklarını duyduklarında, ne Tyros limanından çıkmaya ne de onlarla çarpışmaya cesaret edebildiler.

Ve Sidon'a varıldığında, kral şehri karadan, Kuzeyliler ise denizden kuşattı. Ve makineler kurularak içerideki düşmanları o kadar çok korkuttu ki, paralı asker olanlar kraldan, kendi çıkarları uğruna toprakları ezip biçmek için çiftçileri şehirde tutması eğer hoşuna giderse ve kendilerinin oradan sağlam çıkmasına izin vermesi için ricada bulundular.

Bunu istediler, bunu elde ettiler; paralı askerler herhangi bir bağış olmaksızın çekip gittiler; köylüler ise belirtilen anlaşma altında barışçıl bir şekilde kaldılar.

Güneş Yay burcunu on dokuz kez görmüştü,
Aralık ayında Sidon şehrini teslim ettiler.

XLV^a. De Turcorum pessima inquietatione atque regis Balduini et Tancredi contra eos protectione^{b,1} [1] Anno^c M^cC^xXI^o ebullit e^d Perside Turcorum gens^e maxima², qui^f a. 1111
a. 1111 per Mesopotamiam meantes³ Euphratem fluvium transierunt et obsederunt castrum, quod <i>Turbez</i>^d vocatur^{b,4}, morantes ibi uno mense^{c,5} [2] et cum
non possent illud^a statim comprehendere, quia forte situ^b est, taedio mole- a. 1111 stati dimiserunt obsidionem, in partes Calipti^c urbis⁶ secedentes. nam callide versutiantes^{d,7} moliebantur inritari^e Tancredum⁸, ut contra eos^f exiret ad bellum, ut ab Antiochia elongatum⁹ possent cum sua gente magna^h
a. 1111 eum intercipere et omnino destruere. [3] sed Tancredus astutiam astutiae^a opponens^{b,9}, noluit per stultam audaciam suam confundere probitatem¹⁰, sed misit legatos suos^c regi Balduino^d, per eos humillime deposcens¹¹, ut Christianismo^e succurrere^{f,12} festinaret. quo audito, spopondit rex auxilium facere^g petitum. et terra sua custodibus commissa¹³, properavit ad bellum,
ducens secum Bertramum, comitem Tripolitanum.¹⁴ [4] qui cum pervenissent a. 1111 ad oppidum, quod^a <i>Rugeam</i>^b nuncupant, prope Russam^{c,15}, adfuit ibi Tan-
a. 1111 credus^a, qui adventum regis iam per V dies expectaverat. quo cum gaudio suscepto, deposita sunt tentoria et extensa secus^b flumen Fernum^{c,16}, hospita- litem agentes^d Hierosolymitani cum Antiochenis. [5] et non ibi morantes^e perrexerunt usque Apamiam^f urbem¹⁷, quae iam sub Tancredo villicabatur¹⁸, dudum^g ab eo probissime capta^{b,19}. [6] deinde contra¹ Turcos progressi

sunt, qui ante urbem, quam dicunt *Sisaram*^{a 20}, castra metati erant^b; quam ^{a. 1111} urbem litteratorie^c nominare nescio²¹, sed *Cesar*^d incolae regionis eam vulgariter vocitant^e, quae ab Apamia VI milibus distat.²² [7] Turci autem, quia iam audierant Francos contra eos incedere, in virgulis et in clausuris²³ civitatis antedictae^f se inseruerant, ut securius^g se tueri possent, si forte

^{a. 1111} impetu Francorum coacercentur^a, verum tamen cum milites nostros appropinquare ad eos conspexissent^b, exierunt de munitione^{c 24} iam dicta, genti^d nostrae se monstrantes^e. attamen callentes^f et^g non praesumpserunt bellare et noluerunt^h fugere. [8] milites veroⁱ nostri per catervas ordinati, cum viderent eos sparsim per campos^k discurrere et non ad bellandum^l se aptare^m, vitantes damnum²⁵ noluerunt eos impetere. itaque tam metu quam versutia utrinqueⁿ circumflexi Turci inibi remanserunt.²⁶ nostri quoque tramite

recidivo²⁷ reversi^a sunt. [9] et quoniam^b victuale^c tam sibi quam iumentis ^{a. 1111} suis deficiebat²⁸, nequaquam^d diutius eos ibi^e morari²⁹ oportebat. rediit^f rex Hierusalem, cum quo illic eram^{g 30}; Tancredus vero Antiochiam.

XLV.

Türklerin Çok Kötü Rahatsızlığı Üzerine ve Kral Balduinus ile Tancred'in Onlara Karşı Yaptığı Sefer.

1111 yılında Pers diyarından çok büyük bir Türk halkı kabarıp taşıtı; bunlar Mezopotamya'dan geçerek Fırat nehrini aştılar ve Turbezel adı verilen kaleyi kuşatarak burada bir ay kaldılar. Ve eğer orayı hemen ele geçiremedilerse, bunun nedeni yerinin güçlü olmasından ötürü can sıkıntısı içinde kuşatmayı bırakıp Kalipti şehrinin bölgelerine çekilmeleriydi. Zira kurnazca hileler yaparak Tancred'i onlara karşı savaşa çıkmaya kışkırtmaya çalışıyorlardı ki, böylece onu Antakya'dan uzaklaştırıp büyük halkıyla birlikte gafil avlayıp tamamen yok edebilsinler. Fakat Tancred hileye hileyle karşılık vererek, kendi soyluluğunu aptalca bir cüretle mahvetmek istemedi, aksine elçilerini Kral Balduinus'a göndererek onlardan Hristiyanlığın yardımına koşmasını en alçakgönüllü şekilde rica etti. Bu duyulduğunda kral istenen yardımı yapacağına söz verdi. Ve kendi toprağını koruyuculara emanet ederek, yanında Trablus Kontu Bertrand'ı da götürerek savaşa doğru aceleyle yola çıktı.

Rus yakınlarında Rugeam olarak adlandırılan kasabaya vardıklarında, kralın gelişini zaten beş gündür beklemiş olan Tancred orada hazır bulundu. Bu geliş sevinçle karşılandıktan sonra çadırlar kuruldu ve Fernum nehrinin yanına uzatıldı; Kudüslüler Antakyalılarla birlikte misafirperverlik gösteriyorlardı.

Ve orada kalmayarak, daha önce Tancred tarafından çok ustaca zapt edilmiş ve artık Tancred'in yönetiminde olan Apamia şehrine kadar ilerlediler.

Ardından, Sisara dedikleri şehrin önünde ordugah kurmuş olan Türklere karşı ilerlediler; bu şehrin yazın adının ne olduğunu bilmiyorum, ancak bölge sakinleri buraya halk arasında Cezar diyorlar ki burası Apamia'dan altı mil uzaklıktadır.

Ancak Türkler, Frenklerin kendilerine doğru ilerlediğini çoktan duymuş oldukları için, eğer Frenklerin saldırısıyla bastırılırlarsa daha güvenli bir şekilde savunabilmek amacıyla adı geçen şehrin çalılıklarına ve çitlerle çevrili yerlerine girmişlerdi. Yine de askerlerimizin kendilerine yaklaştığını gördüklerinde, adı geçen müstahkem mevkinden çıkıp halkımıza kendilerini gösterdiler. Ne var ki kurnaz oldukları için savaşılmaya cesaret edemediler ve kaçmak da istemediler.

Askerlerimiz ise kıtalar halinde düzenlenmiş olarak, onların tarlalar savaşı için hazırlanmadıklarını ve tarlalarda dağınık bir şekilde dolaştıklarını gördüklerinde, zarardan kaçınarak onlara saldırmak istemediler. Böylece hem korku hem de kurnazlık yüzünden her iki taraftan da etrafı çevrilen Türkler orada kaldı; bizimkiler de aynı yoldan geri döndüler. Ve gerek kendilerinin gerekse binek hayvanlarının yiyecekleri azaldığı için, orada daha uzun süre kalmaları gerekmiyordu. Kral Kudüs'e geri döndü ki ben de o sırada oradaydım; Tancred ise Antakya'ya döndü.

XLVI ^a .	
Quod rex Tyrum, quae Sur dicitur, obsedit, sed nihil profecit. ¹	
a. 1111	[1] Nec mora inde ^b fuit ² , apparatu accelerato adgressus est rex ^c Tyrum
civitatem ³ , quae Soor hebraice dicitur ⁴ , et obsedit eam. quam cum ^a per a. 1112	
IV menses et eo amplius ⁴ admodum vexasset ⁵ , idem ^b etiam cum suis taedio et labore valde fatigatus ^c , tristis inde ^d abscessit ^e . [2] nam cum duas turres, quas artificiose ligneas muro ^f altiores fieri iusserat ⁶ , prope murum iam impegisset, unde civitatem comprehendere se putabat ^g , sentientes	
a. 1112 Saraceni se morti proximos ^a ⁷ , nisi artem arte fallerent ⁸ , ingenium ingenio opposuerunt, probitatem probitate fefellerunt. [3] cum enim altitudinem ^b turrium nostrarum ^c se superare ^d penitus circumspicerent ^e , festini ^f egentes auxilii nocturna operatione ^g duas turres murales in sublime adeo extulerunt, ut de supernis propugnaculis earum probissime se defenderent et in turres ^b nostras inferiores focum ^h accenderent et ⁱ concremarent. quo infortunio milites nostri superati, dolore quoque circumfusis ^k , rupto spei suae ^l fune ¹⁰ ,	
regressus est rex ^a Accon. ¹¹ [4] vere verum est proverbium istud ^b a. 1112 rusticani ^c 12:	
Interdum buccam cochlear ^d frustratur apertam.	
iam gens nostra capturam rapinarum ¹³ inter se distribuebant ^e ; iam alii	
a. 1112 aliis proportionibus incertis invidebant; iam diem captionis tamquam ^a sibi certum divinabant ^b . <i>Equus paratur^c ad bellum</i> , ait Salomon ¹⁴ , <i>Dominus autem salutem^d tribuet^e</i> , confidunt interdum homines in virtute sua, non considerantes quid apud Deum promeriti sint, qui voce saepe illum invocant et operibus negant ¹⁵ ; et plus probitatem suam in adquisitis laudant, quam misericordiae Dei donum glorificant ^f .	

XLVI.

Kralın Sur Olarak Adlandırılan Tyros'u Kuşattığı, Fakat Hiçbir Başarı Elde Edemediği Üzerine.

Hiç vakit kaybetmeden, aceleyle hazırlanan kral İbranicede Soor denilen Tyros şehrine saldırdı ve onu kuşattı. Burayı dört ay ve daha da fazla bir süre boyunca epeyce hırpaladıktan sonra, kendisi de adamlarıyla birlikte sıkıntı ve emek yüzünden oldukça yorulmuş olarak, oradan üzgün bir şekilde ayrıldı.

Zira duvarlardan daha yüksek olmasını ustaca emrettiği ahşap iki kuleyi, şehri ele geçirebileceklerini düşündüğü sırada çoktan duvara dayamışken, eğer sanatı sanatla aldatmasalardı, hüneri hünerle bozmasalardı, Saracenler ölümün eşiğinde olduklarını hissettiler.

Çünkü kulelerimizin yüksekliğini tamamen gözden geçirdiklerinde, aceleyle yardıma muhtaç olanlar gece vakti surlardaki iki kuleyi o kadar yükseğe kaldırdılar ki, kulelerin üst siperlerinden kendilerini en kusursuz şekilde savunabildiler ve daha alçak olan kulelerimize ateş yakıp onları ateşe verebildiler. Bu talihsizlik karşısında askerlerimiz mağlup oldu, acı da her yanı sardı, umut ipi koptu ve kral Akka'ya döndü.

Köylülerin şu atasözü gerçekten de çok doğrudur:

Bazen kaşık açık ağızı boşa çıkarır.

Halkımız şimdiden yağmalanan ganimetleri kendi aralarında paylaştırıyordu; şimdiden diğerleri belirsiz oranlarda birbirlerini kıskanıyordu; şimdiden ele geçirme gününü kendileri için kesin bir gün gibi kehanet ediyorlardı. Süleyman şöyle der:

At savaş için hazırlanır, ancak kurtuluş Rab'dendir.

İnsanlar bazen kendi güçlerine güvenirler, Tanrı katında ne hak ettiklerini düşünmezler, O'nu sesleriyle sık sık çağırıp işleriyle inkâr ederler: ve elde ettikleri şeylerde kendi erdemlerini daha çok överler, Tanrı'nın merhametinin lütfunu yüceltmezler.

XLVII ^g .	
De morte Tancredi principis ^b . ¹	
[1] Anno ⁱ M ^o C ^o XII ^o letale debitum Tancredus exsolvit, qui Antioche- num regebat principatum. ²	
Iam bis tredecies ^a sol viserat ^b Arcitenentem ³ , Cum subiit quod erat, ut quod fuit id foret ipse.	
Succedit ^c ei Rogerus ⁴ , cognatus eius. anno illo bellorum expertes omnino fuimus ^d . ⁵	a. 1112

XLVII.

Prens Tancred'in Ölümü Üzerine.

1112 yılında, Antakya prensliğini yönetmekte olan Tancred ölüm borcunu ödedi.

Güneş Yay burcunu yirmi altı kez görmüştü,

Kendisi geçmişte ne idiye, olan şeyin kendisi olacağı zaman geldiğinde.

Yerine akrabası Roger geçti. O yıl savaşlardan tamamen uzaktık.

XLVIII^a.
De signis apparentibus^{b.1}.

a. 1113 [1] Anno M^oC^oX^oIII^o ab incarnatione dominica, dum mense in Martio^c lunam habebamus^d XXVIII^{am e.2}, vidimus^f solem a mane usque ad primam et eo amplius³ defectione quadam ab una parte minorari⁴, et pars, quae primitus a summo tabescere coepit^h, tandem quasi in rotundoⁱ ad ima devenit^{k.4} attamen^l sol claritatem suam non amisit, qui^m non minoratus est, nisi, ut aestimo, a IV^{a n} parte suae formae^o aliquantulum cornutus.⁵
Hoc eclipsis erat, quo^p sol ita deficiebat.

XLVIII.

Görünen İşaretler Üzerine.

Rab'bin enkarnasyonundan sonra 1113 yılında, mart ayında ayın yirmi sekizinci günündeyken, sabahleyin erken saatlerden birinci saate kadar ve daha da ötesinde, güneşin bir taraftan bir tür tutulmayla küçüldüğünü gördük; ilk başta en üstten erimeye başlayan parça, sonunda neredeyse daire şeklinde aşağıya kadar ulaştı. Yine de güneş, bence şeklinin dördüncü kısmından biraz boynuzlu olması dışında küçülmemiş olan berraklığını kaybetmedi. Bu bir tutulmaydı, güneş böylece zayıflıyordu.

XLIX^a.
De proelio contra Turcos peracto, in quo rex et Christiani victi sunt, et a. 1113
per hoc multa mala provenerunt^{b.1}.

[1] Aestivo deinde tempore² congregati Turci transierunt Euphratem^c,

a. 1113 Hierosolymorum partes adituri et nos Christianos, ut rati sunt, destructuri. qui^a regionem Antiochenam ad dexteram relinquentes^b, non^c longe ab Apamia^{d.3} Syriam transeuntes et Damascus ad laevam dimittentes⁴ et^e inter Tyrum^f et Caesaream Philippi, quae *Pancas* dicitur⁵, per⁶ regiones Phoeniceas^{h.6} meantes, calluerunt⁷ appetereⁱ regem Balduinum. qui adventu^k eorum^l audito, a Ptolemaida, hoc^m est Acco, motoⁿ exercitu suo, iam contra eos exierat.⁸ [2] providentes autem quod sibi utilius esse senserunt, cumque^o nostri ignorarent^p quid facere molirentur^q, circueverunt mare Galileae per terram Neptalim et terram Zabulon⁹ usque dum in finem^r maris iam dicti ad austrum duo^a flumina, Ior scilicet et Dan^{b.10}, se includerent. [3] in- a. 1113 sula quidem^c haec inter duos pontes¹¹ tanta^d tuitione munitur, ut qui ibi fuerint propter introitus artos pontium non possint impeti^a. cumque^c Turci papiliones suos^b illic extendissent, mox^c emiserunt de suis II milia transito ponte, ut insidias nostris pararent^d, quos illuc accurrere^e indilate¹² non dubitabant. [4] Cum igitur^f illuc⁸ rex tenderet, ut prope pontem memoratum, a quo Tiberiadem^h pergitur^{i.13}, poneret^k castra sua, visis^l Turcis fere D^{is}, qui de insidiis suis ut nostros invaderent^m erumpebant, ilico aliquanti contra eosⁿ imprudenter cucurrerunt et caedendo eos persequi non formidaverunt, quoadusque de^o insidiis II^p milia^q prodierunt^r, qui nostros vehementer adgressu^s reppulerunt et triplicata caede in fugam dispersi sunt^{t.14}.

[5] pro dolor! grande dedecus grandia peccata nostra die illo¹⁵ contule- a. 1113 runt^a. fugit etiam rex¹⁶, vexillo suo ibi^b perduto¹⁷, tentorioque^c optimo cum rebus plurimis et vasis argenteis¹⁸; patriarcha^d similiter¹⁹, qui aderat^c. milites^f ferme XXX de melioribus, pedites⁸ MCC perdidimus.²⁰
[6] Ter quater exorto²¹ sub Cancri sidere Phoebo,
Dissipat incautos truciter gens perfida Francos.

a. 1113 [7] Nondum^a regis militia illuc aderat^b tota. nec Rogerus, princeps Antiochenus²², Richardi^c filius, ibi erat^d, qui mandatus^e pro amore Dei et dilectione regis de Antiochia illuc praepropere^f venerat⁸. pars quoque gentis Tripolitanae²³ iam exercitui regio conglobata; unde omnes isti contristati sunt valde^h et immodestiam regis vituperaverunt²⁴, eo quod sine consilio eorum et auxilio inordinate et inconsulte adversus hostes illos sic cucurrissetⁱ. [8] et quia nequiverant^k tunc^l nocere Turcis^m in aliquo, hospitati suntⁿ non longe ab eis²⁵, ut tota die se mutuo utrique conspicerent.

possent^a. [9] Maledoctus²⁶ vocabatur dux^b eorum militiae, qui^c regem a.1113
Damasci, Tuldequinum^{d 27} nomine, in auxilium sibi conglutinauerat. ille
gentem adduxerat multam^{e 28}; iste vero de Syria sibi subiecta^{f 29} congre-
gauerat immueram^g. [10] in valle Turci erant, in monte Franci^h conside-
bantⁱ. nec Turci audebant de insula sua^k exire, nec Franci poterant eos
adsilire. isti callent³⁰, illi timent; hi^l callidi, illi^m providi.
Temporis aestivi fervor³¹ cohibebat utrosque.
Nec tamen angori^a poterat^o finem dare tanto.

a. 1113 [11] Tunc absentes mirantur^a quid praesentes morabantur. Saraceni,
qui erant^b nobis subditi³², recesserunt a nobis; quasi alieni nos^c undique
angustantes^d. Turci etiam de^e exercitu suo catervatim prodeuntes, terram
nostram³³ vastabant, praedam et annonam per Saracenos nostros^f exercitui
suo mittebant. Sicheim^g, quam urbem *Neapolim* dicimus³⁴, tam interim
obtinuerunt, quam diripuerunt, additis^h sibi Saracenis, quos in montanis
possidebamus. [12] Ascalonitaeⁱ vero^k, Arabes et Saraceni, gens tamen
pauca^l, Hierusalem adierunt.³⁵ quadam^m die usque antemurale^{n 36} urbem

pervaserunt, messes ibi coadunatas³⁷ igni combusserunt^a, sagittis suis ali- a.1113
quantos^b de nostris in muri propugnaculis vulneraverunt, de illis tamen
plures ad mortem laesi sunt. milites quippe³⁸ civitati deerant^c, quia in
hostem iverant. nocte sequenti^{d 39} Ascalonitae isti abierunt, unde satis^e
nostri laetati sunt, quoniam ab eis obsideri timuerunt^f.

XLIX.

Kralın ve Hristiyanların Yenildiği ve Bu Yüzden Birçok Kötülüğün Ortaya Çıktığı Türklerle Yapılan Savaş Üzerine.

Ardından yaz mevsiminde birleşen Türkler Fırat nehrini geçtiler; Kudüs topraklarına varmayı ve sandıkları gibi biz Hristiyanları yok etmeyi amaçlıyorlardı. Antakya bölgesini sağlarında bırakarak, Apamia'dan çok uzakta olmayan bir yerden Suriye'den geçtiler, Şam'ı sollarında bıraktılar ve Tyros ile Pancas denilen Philippi Caesarea'sı arasında, Fenike bölgelerinden geçerek Kral Balduinus'u hedef almaya karar verdiler. Kral onların gelişini duyunca Ptolemais'ten, yani Akka'dan ordusunu harekete geçirerek çoktan onlara karşı yola çıkmıştı. Ancak kendileri için daha yararlı olacağını sezerek ve bizimkiler ne yapmaya çabaladıklarını bilmezken, Celile denizini Neftali ülkesinden ve Zabulon ülkesinden dolaşarak, söz konusu denizin güneyindeki ucuna, yani Jor ve Dan adlı iki nehre kadar ulaşıp kendilerini kapattılar. Bu ada ise iki köprü arasında öyle bir korumayla güçlendirilmiştir ki, orada bulunanlar köprülerin dar girişleri nedeniyle saldırıya uğrayamazlar. Türkler çadırlarını oraya kurduklarında, aralarından iki bin kişiyi köprüyü geçmek üzere derhal gönderdiler; böylece bizimkiler için pusu kuracaklardı ve onların hiç gecikmeden oraya koşacaklarından şüphe etmiyorlardı.

Kral oraya doğru ilerlerken, Tiberias'a doğru gidilen söz konusu köprü'nün yakınında çadırlarını kurmak üzere hareket ettiği sırada, pusularından çıkarak bizimkileri istila etmek için ileri fırlayan Türkleri neredeyse iki gün boyunca görünce, bir kısmı hemen onlara karşı dikkatsizce koştu ve onları vurarak takip etmekten çekinmedi; nihayet pusudan iki bin kişi ortaya çıktı, onlar da şiddetli bir saldırıyla bizimkileri geri püskürttüler ve üçe katlanan bir katliamla kaosa sürükleyip dağıttılar.

Ne yazık! Büyük bir utanç ve büyük günahlarımız o gün bunları getirdi. Sancağını orada kaybeden kral da kaçtı; pek çok eşya ve gümüş kapla birlikte en mükemmel çadırı da oradaydı; orada bulunan patrik de aynı şekilde kaçtı. En iyilerimizden yaklaşık otuz şövalye ve bin ikiyüz piyadeyi kaybettik.

Yengeç burcunun altında Phoebus dördüncü kez doğduğunda,

Gaddar ve hain halk, tedbirsiz Frenkleri acımasızca darmadağın eder.

Kralın askerlerinin hepsi henüz orada hazır değildi. Antakya prensi, Richard'ın oğlu Roger da orada yoktu; kendisi Tanrı'nın sevgisi ve kralın bağlılığı için Antioch'tan aceleyle oraya gelmişti. Trablus halkının bir kısmı da kraliyet ordusuna çoktan katılmıştı; bu nedenle

bunların hepsi çok üzüldü ve kralın ölçsüzlüğüne azarladılar, çünkü onların konseyi ve yardımı olmaksızın, düzensiz ve düşüncesizce o düşmanlara karşı böyle koşmuştu. Ve o sırada **Türkler hiçbir şekilde zarar veremedikleri için, tüm gün boyunca birbirlerini görebilecekleri kadar onlardan çok uzak olmayan bir yerde kamp kurdular.**

Askeri birliklerinin komutanına Maledoctus deniyordu; o, Şam kralını, adı Tuldequinum olan kişiyi kendisine yardım etmesi için yanına katmıştı. O çok kalabalık bir halk getirmişti; bu diğeri ise kendine tabi olan Suriye'den sayısız insan toplamıştı.

Türkçeye çeviren İbrahim Şimşek'in dipnotu:

Maledoctus: O dönem Haçlı kaynaklarında bu şekilde geçen, Türk ordularının komutanı olan Mevdûd b. Altıntekin'dir (Musul Atabeyi Mevdûd).

Tuldequinum: Metinde Şam kralı (Atabeyi) olarak geçen, Maledoctus'un (Mevdûd'un) yardımına çağırıp müttefik yaptığı Şam yöneticisi Tuğtekin'dir.

İbnü'l-Esir'in ikinizde ekrattansınız dediği Kutbeddin mevdud'un etnik kökeni Türk olarak belirtilmektedir. EKRAD

KÜRTLER DEMEK Mİ? İbrahim Şimşek kitabına bakınız.

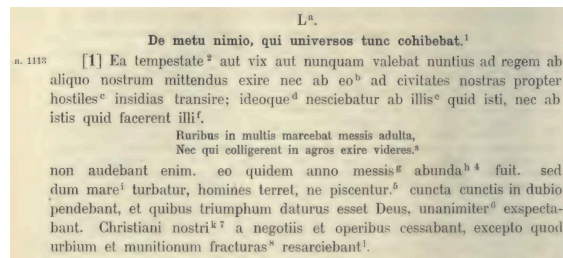
Türkler vadideydi, Frenkler ise dağda duruyorlardı. Ne Türkler adalarından dışarı çıkmaya cesaret edebiliyorlardı ne de Frenkler onlara salılabildi; onlar kurnazdı, bunlar ise tedbirliydi; onlar zeki, bunlar ise ihtiyatlıydı.

Yaz mevsiminin sıcaklığı her ikisini de dizginliyordu,

Yine de bu kadar büyük bir ıstıraba bir son veremiyordu.

O zaman orada olmayanlar, orada bulunanların neyi geciktirdiğine şaşıyorlardı. Bize tabi olan Saracenler bizden ayrıldılar; yabancılar gibi bizi her taraftan sıkıştırıyorlardı. Türkler de ordularından topluluklar halinde dışarı çıkarak bizim topraklarımızı harabeye çeviriyorlar, bizim Saracenler aracılığıyla ordularına ganimet ve erzak gönderiyorlardı. Neapolis dediğimiz Sichem şehrini de bu sırada ele geçirdiler ve dağlarda sahip olduğumuz Saracenleri yanlarına ekleyerek orayı yağmaladılar.

Ascalonlular, Araplar ve Saracenler ise, yine de az bir halk olarak, bir gün Jerusalem'e, şehrin dış surlarına kadar ulaştılar; orada bir araya getirdikleri ekinleri ateşe verdiler, surların siperlerindeki kilerden bazılarını oklarıyla yaraladılar, ancak içlerinden birçoğu ölümcül şekilde yaralandı. Askerler düşmana gitmiş oldukları için şehirden yaktundular. Ertesi gece bu Ascalonlular ayrıldılar, bu yüzden bizimkiler onlar tarafından kuşatılmaktan korktukları için oldukça sevindiler.

L.

O sırada herkesi zapt eden aşırı korku üzerine.

O fırtınalı dönemde, düşman tuzakları yüzünden ne krala bizimkilerden herhangi biri tarafından bir ulak gönderilebiliyor ne de kraldan şehirlerimize geçilebiliyordu; bu yüzden ne onların ne yaptığını onlar biliyor ne de şimşeklerin ne yaptığını ötekiler biliyordu.

Birçok tarlada yetmişmiş ekin sararıyor,

Ve tarlalara toplayacak kimselerin çıktığı görülüyor.

Çünkü cesaret edemiyorlardı; o yıl ekin çok boldu. Ancak deniz çalkalandığında, insanları balık tutmamaları için korkutuyor. Her şey herkes için şüphe içindeydi ve Tanrı'nın kime zafer vereceğini birlik içinde bekliyorlardı. Bizim Hristiyanlar, şehirlerin ve kalelerin yıkık yerlerini onarmaları dışında işlerden ve çalışmalardan vazgeçmişlerdi.

LI^m.

De terrae motu et quod rex comitissam Siciliae duxit uxorem.¹

[1] Interea terrae motum² sensimus bis, scilicetⁿ XV° Kalend. Augusti

et V^o Idus eiusdem^a: primum nocte media, secundum^b hora^c diei tertia. a. 1113

[2] Turci autem versipelles³, cum per II menses⁴ opportunitatem vel dissipandi vel superandi nostros expectassent nec potuissent, quia de transmarinis partibus, ut mos est, venientibus peregrinis^d, eo tempore diatim exercitus noster crescebat^e nec gens^f Antiochena⁶ abibat^g, secesserunt in partes Damascenorum. [3] et rex Balduinus cum suis Ptolemaidem^h reversus estⁱ, ubi comitissam Siciliae⁸ repperit, quae^k coniunx fuerat Rogeri,

comitis^a Roberti Guiscardii^b fratris, nunc autem uxor futura regis Balduini. a. 1113

[4] nec mora, postmodum apud Damascum interemptus est^c Maledoctus^d a quodam Saraceno^e, qui, sicut^f sub veste occultata et ter in ventrem illius impacta, duplex illic^g explevit homicidium. illo^h enim sic occiso et ipseⁱ

a. 1113 confestim ab adsistentibus occisus est. dira^a victoria, qua qui vincit vincitur. itaque contigit iuxta^b illud philosophi^c:¹⁰

Fortuna vitrea est, tunc cum splendet frangitur.

[5] erat Maledoctus^d dives valde et magnipotens, inter^e Turcos nominatissimus¹¹ et in actibus suis astutissimus^f, sed voluntati Dei resistere non valuit. permisit^g eum Dominus aliquandiu nos^h flagellare, posteaⁱ voluit eum^k morte vili et^l imbecilli^m manu perireⁿ.

LI.

Deprem ve Kralın Sicilya Kontesi ile Evlenmesi Üzerine.

Bu sırada, 1113 yılında, biri Ağustos ayının on beşinci kalendsinde (18 Temmuz), diğeri ise aynı ayın beşinci idesinde (9 Ağustos) olmak üzere iki kez deprem hissettik; birincisi gece yarısı, ikincisi ise günün üçüncü saatinde oldu.

Hilekar Türkler ise, iki ay boyunca bizimkileri dağıtma veya yenme fırsatını bekleseler de, adetten olduğu üzere denizaşırı topraklardan gelen hacçılar (vaftizciler/gezginler) sebebiyle o dönemde ordumuz günden güne büyüdüğü ve Antakya halkı da gitmediği için bunu başaramadılar ve Şam topraklarına çekildiler.

Kral Baudouin ise adamlarıyla birlikte Ptolemais'e (Akka) döndü; orada, Kont Robert Guiscard'ın kardeşi Roger'in eşi olmuş olan, şimdi ise kral Baudouin'in müstakbel eşi olacak olan Sicilya Kontesi'ni buldu.

Çok geçmeden, Şam'da Maledoctus (Mevdûd), giysisinin altına gizlediği hançeri karnına üç kez saplayan bir Saracen tarafından öldürüldü ve orada çifte cinayet işledi. Böylece o öldürüldüğünde, kendisi de hemen orada bulunanlar tarafından öldürüldü. Kazananın yenildiği korkunç bir zafer! Böylece filozofun şu sözü gerçekleşti:

Talih cam gibidir, parladığı anda kırılır.

Maledoctus çok zengin ve kudretliydi, Türkler arasında adı en çok duyulanlardandı ve işlerinde çok kurnazdı, ancak Tanrı'nın iradesine karşı koyamadı. Rab bir süre onu bizimle kamçılmasına izin verdi, sonra da onu aşağılık ve zayıf bir elle ölüme mahkûm etmek istedi.

Türkçeye çeviren İbrahim Şimşek'in dipnotu:

Bijili Mijiliyorum Curdorum

Recueil des Historiens des Musulmans (veya İbnü'l-Esir'in Arapça metinlerinin yer aldığı RHC Historiens Orientaux cildi) sayfalarının altında Türkçe bir ibare yer alıyor:

"İkinizde Ekra'tsansınız" dediği Kutbeddin, Aksungur'un torunu ve Atabek Nurettin Zengi'nin oğlu olan Kutbeddin Mevdut'tur. Maledoctus: Latin kroniklerinde (örneğin Chartres'lı Fulcher) Musul Atabeyi Mevdûd b. Altıntekin için kullanılan isimdir.

İbnü'l-Esir'in El-Kâmil fi't-Târih adlı eserinde anlattığı 1113 yılında Şam'daki Emevi Camii'nde suikasta uğrayan Musul Atabeyi Mevdûd ile birebir aynı kişidir. Hem Batı (Latin) kaynaklarında "Turci" (Türk) olarak zikredilmesi hem de İbnü'l-Esir'in kayıtları, bu hanedanın ve Mevdûd'un etnik kökeninin Türkmen/Oğuz kökenli olduğunu net bir şekilde ortaya koymaktadır; Arap kaynaklarında bu zümre için asla "Ekra't" (Kürt) tabiri kullanılmamıştır.

LII°.

De terrae motu multis in locis existente^p.¹

a. 1114 [1] Anno^a M^oC^oX^oIV^o multitudo locustarum² infinita ebulit a parte Arabiae advolans in terram Hierosolymitanam³, quae per dies aliquantos segetes⁴ mense Aprili et Maio⁵ multum⁶ vastaveruntⁿ. [2] die deinde

festo S.^a Laurentij⁴ terrae motus^b factus est^c. tempore autem^d sequenti, a.¹¹¹⁴ quod accidit Idus Novembris⁵, apud urbem Mamistriam^{e6} terrae motus partem^f subruit^g oppidi. [3] item^h maior et inauditus regionem Antiochenam⁷ adeo¹ per loca⁸ concussit^k, ut oppida plurima¹ sive tota sive dimidia, tam domos quam muralia⁹ solotenus subrueret, in qua etiam ruina^m pars plebis suffocatae interiretⁿ.¹⁰ [4] Mariscum¹¹ dicunt civitatem ab^o

a. 1114 Antiochia LX, ut aestimo, distantem^a miliaris in parte septentrionali subvertit^b in tantum commotio illa^c, ut domos^d et muralia penitus corruerent et populum inhabitantem, pro dolor! cunctum exstingeret^e. [5] aliud^f quoque oppidum^g, quod *Trialetis*^h 12 nuncupantⁱ, prope fluvium Euphratem nihilominus^k subruit^l.

LII.

Birçok yerde meydana gelen deprem üzerine.

1114 yılında, Arabistan taraf uçup gelen sonsuz bir çekirge sürüleri kaynayıp çoğaldı ve Kudüs topraklarına girdi; bunlar Nisan ve Mayıs aylarında bazı günler boyunca ekinleri çok büyük ölçüde tahrip ettiler.

Sonra Aziz Laurentius bayramı gününde bir deprem meydana geldi; Kasım ayının idlerinden on gün önce [5 Kasım] gerçekleşen sonraki zamanda ise, Mamistria şehri yakınlarında meydana gelen bir deprem kalenin bir kısmını sarstı.

Aynı şekilde, daha büyük ve duyulmamış bir deprem Antakya bölgesini yer yer öyle bir sarstı ki, pek çok kaleyi tamamen ya da yarı yarıya, evleriyle ve surlarıyla birlikte temeline kadar sarstı; bu yıkımda halkın bir kısmı da boğularak yok oldu.

Mariscum dedikleri şehri, zannımca Antakya'dan kuzey tarafında altmış mil uzaklıkta, o kargaşa öyle bir sarstı ki, evler ve surlar tamamen yıkıldı ve ne yazık ki orada yaşayan bütün halkı yok etti.

Fırat nehrine yakın olan ve Trialetis adını verdikleri bir başka kaleyi de deprem aynı şekilde sarstı.

LIII^m.

De exercitu Turcorum congregatoⁿ et de obsidione Ioppitarum ab Ascalonitis et Babilonensibus^o.¹

a. 1115 [1] Anno^p M^oC^oX^oV^o probitatem et audaciam solitam Turci removentes^q 2,

mense Iunio³ tacite satis^a flumine^b transito Euphrate, ingressi sunt Syriam a. 1115

a. 1115 et castrametati sunt inter Antiochiam^a et Damascum, scilicet ante Chezar^{b4} civitatem^c, ubi similiter in IV° ante anno⁶ stationem suam fecerant^d, ut superius iam scriptum^e est.⁶ [2] comperiens autem et sciens Tuldequinus^{f7}, rex Damascenorum^g, nihilominus se esse odiosum illis quam nos Christianos, propter Mandulfum^h, quem in praeterito, ut superius legitur⁸, annoⁱ dolose consenserat perimi, qui magister satrapa^k militiae⁹ fuerat eorum, fecit cum rege Balduino et Rogero principe Antiocheno¹ pacem¹⁰, ut eis adiunctus

duobus^a tertius, quasi^b funiculus triplex¹¹ efficerentur^c, ne a Turcis postea a. 1115 facile rumperentur^d. metuebat^e enim, quod^f, si solus remaneret, ipse cum regno suo penitus confunderetur. [3] necessitate vero urgente et mandonatione^g 12 Antiochenorum monente, ivit rex^h ad proelium¹³ fore putatum. sed cum audissentⁱ Turci ad eos^k iam appropinquasse^l, quem^m Antiochensesⁿ et Damasceni per III fere menses expectaverant^o 14, metuentes

a. 1115 mortis suae^a periculum, si contra tantam gentem¹⁵ bellarent, quamvis multo^b plures essent, abierunt retro, tacito satis motu, et subierunt caveas quasdam^c 16 non longe tamen a nostris. et cum hoc fecissent, arbitrati^d sunt rex et^e alii, quod^f a^g regionibus nostris omnino secessissent^h. quapropter regressusⁱ est rex usque^k Tripolim.¹⁷

[4] Dum autem^a haec ita agerentur¹⁸, scientes Ascalonitae terram a.1115 Hierosolymitanam militibus vacuum, accurrerunt usque^b Ioppem, civitatem nostram, et apposuerunt ei obsidionem tam per mare quam per terram. adfuit enim^c ibi^d Babilonica^e classis LXX ferme navium¹⁹, quarum aliae triremes, aliae vero rostratae, aliae^f negotiationis^g annona^h onustae. [5] hi a parte maris egressi et alii a terra parati adsilierunt urbemⁱ. et cum per scalas, quas secum attulerant, murum ascendere pertemptarent^k, a civibus, licet paucis et infirmitate^l debilibus, viriliter^m repulsi sunt. [6] sed cum viderentⁿ se non posse quicquam proficere, sicut rati sunt^o, praeter^p portas urbis, quas^q igni combusserunt^r 20, timentes, ne forte^s Hierosolymitani Ioppitis auxilium ferrent, quibus iam hoc nuntiatum fuerat, reversi sunt Ascalonem

a. 1115 qui per terram venerant, qui vero per mare, Tyrum navigaverunt.²¹ [7] post dies autem X²² regressi^a sunt Ascalonitae Ioppem, arbitantes providi improvidos^b adultu repentino confundere. sed Deus omnipotens, qui eos primo, similiter^c secundo protexit et conservavit. in defendendo etiam se aliquantos ex illis^d occiderunt et de equis eorum retinuerunt. cum^e fundibulis^f coeperunt urbem cohibere²³, et cum^g scalis^h, ut prius, temptaveruntⁱ 24 introire, quas in naviculis secum detulerant.²⁵ sed^k cum per VI horas diei se fatigassent, maestis nimis^l cum mortuis suis abierunt.²⁶

LIII.

Toplanan Türk ordusu ve Askalonlular ile Babillilerin Yafa sakinlerini kuşatması üzerine.

1115. yılda, Türkler olağan mertliklerini ve cüretlerini bir kenara bırakarak, Haziran ayında oldukça sessizce Fırat nehrini geçip Suriye'ye girdiler. Antakya ve Şam arasında, daha önce dördüncü yılda benzer şekilde kendi duraklarını yapmış oldukları Cezar şehrinin önünde kamp kurdular.

Şamlıların kralı olan Tuldequinus ise, daha önce geçmiş yılda kurnazlıkla öldürülmesini onaylamış olduğu Mandulfus'tan ötürü (ki o onların subay ordu komutanıydı) bizim Hristiyanlardan olduğu kadar onlara karşı da kendisinin nefret edilesi olduğunu bilip anlıyordu. Türkler tarafından sonradan kolayca parçalanmasınlar diye, üç katlı sicim gibi birbirlerine bağlanmak üzere Kral Balduinus ve Antakyalı Prens Roger ile barış yaptı. Çünkü eğer yalnız kalsaydı, kendisi ve krallığı ile birlikte tamamen mahvolacağından korkuyordu.

Türkçeye çeviren İbrahim Şimşekin dipnotu:

Latin harfli bu kroniklerde ve Batılı kaynaklarda "Mawdud" ismi Latinleştirilerek Mandulfus (veya benzer varyantlarla) şekline dönüştürülmüştür. Metinde anlatıldığı üzere, Şam Emiri Tuğtekin'in (kronikte Tuldequinus) konuğu iken 1113 yılında Şam'da Emevi Cami çıkışında suikasta uğrayıp öldürülen önemli Türk kumandanıdır.

Gerçekten aciliyet bastırıp Antakyalıların emri bunu hatırlatınca, kral düşünülen savaşa gitti. Fakat Antakyalılar ile Şamlıların neredeyse üç ay boyunca beklemiş oldukları Türklerin kendilerine yaklaştığını işittiklerinde, çok daha kalabalık olmalarına rağmen bu kadar büyük bir halka karşı savaşılabilecek olurlarsa ölüm tehlikesinden korkarak oldukça sessiz bir hareketle geri çekildiler ve bizimkilerden pek uzak olmayan bir yere sığındılar. Bunu yaptıklarında kral ve diğerleri, bölgelerimizden tamamen uzaklaştıklarını zannettiler. Bu yüzden kral Trablus'a kadar geri döndü.

Ama bunlar böyle yapılırken, Kudüs arazisinin askerlerden yoksun olduğunu bilen Askalonlular Yafa'mıza, yani şehrimize koştular ve hem denizden hem de karadan oraya kuşatma kurdular. Çünkü orada triremlerin (üç çiftekürekli), bazılarının burunlu gemilerin ve bazılarının ticaret tahıl yüküyle dolu olduğu yetmiş kadarki Babil filosu hazır bulundu. Bunlar deniz tarafı çıkışından ve karadaki diğer hazırlıklılardan şehre saldırdılar. Yanlarında getirdikleri merdivenlerle sura tırmanmaya teşebbüs ettiklerinde, az sayıda ve hastalıktan zayıf düşmüş olmalarına rağmen şehirli tarafından mertçe püskürtüldüler.

Fakat hiçbir şey başaramadıklarını gördüklerinde, zannettikleri gibi, zaten bu durum bildirilmiş olan Yafalıları Kudüs sakinlerinin belki yardım getireceğinden korkarak, şehrin ateşte yaktıkları kapıları hariç, Askalon'a geri döndüler; karadan gelenler karadan, denizden gelenler ise Tyre'a (Sur'a) yelken açtılar.

On gün sonra Askalonlular, tedbirliilerin tedbirsizleri ani bir saldırıyla şaşkına çevireceğini düşünerek Yafa'ya geri döndüler. Fakat onları ilkinde olduğu gibi ikincisinde de koruyup sakınan kudretli Tanrı vardı. Hatta kendilerini savunurken onlardan bir kısmını öldürdüler ve atlarını ellerinde tuttular. Sapanlarla şehri zapt etmeye başladılar ve daha önce olduğu gibi yanlarında küçük teknelerde getirmiş oldukları merdivenlerle içeri girmeye teşebbüs ettiler. Fakat günün altı saati boyunca kendilerini yorduklarında, ölüleriyle birlikte aşırı üzgün bir şekilde çekip gittiler.

LIV ^m . De pugna Turcorum et Antiochenorum, in qua Antiocheni victoriam adepti sunt. ¹	
[1] Turci autem superius ⁿ memorati ² , cum gentem nostram ³ remeasse ^o	
comperissent, regressi sunt ad stationem ^a priorem ⁴ et discurrerunt per a.1115 regiones ^b Syriae ^c ; capientes castella ⁵ quot potuerunt, villasque praedando atque vastando patriam ^d , captivos captivasque ^e secum abducendo ^{f,g} . [2] sed cum hoc nuntiatum esset Antiochenis, qui se iam retraxerant, recidivo tramite ⁷ haud lente ⁸ ad Turcos reversi ^h sunt. et cum appropinquassent	
a.1115 ad eos et ^a tentoria eorum propius quam putarent ^b aspexissent ^c , ordina- verunt statim acies suas et descenderunt in plaga ^d , vexillis explicatis, contra eos equitantes. iuxta Sarmat ^e oppidum ⁹ fuit hoc proelium ^f . [3] cum- que vidissent eos Turci ^g , pars ^h eorum una sagittaria ¹⁰ ilico fortiter ⁱ ob- stitit ^k , sed Franci nostri animositate valida ^l commoti, eligentes vel eos ^m superare si Deus concederet, vel superari si permitteret, quam ⁿ per unum- quemque annum ita ^o ab eis confunderentur, ubi turbam ^p densiorem ^q con- spexerunt, mirifice eos impetierunt. ¹¹ [4] Turci autem aliquantulum primi- tus renitentes, dein haud ^r lente tam percussoribus quam occidentibus terga fugientes dederunt ^s . ¹² de quibus aestimati sunt III ^a milia occisi, capti multi. ¹³	
et qui occidi vitaverunt ^a , fuga se liberaverunt. tabernacula sua ^c perdide- a.1115 runt ^d , in quibus multa pecunia et utensilia ¹⁴ reperta sunt. cuius pecuniae pretium aestimatae ^e CCC ^o f. bisantiorum milia deputata ⁸ sunt. captivos nostros ¹⁵ ibi reliquerunt, tam Francos quam Syros, mulieres quoque suas et ancillas, camelosque quamplurimos. milia ^b mulorum percensita ¹ sunt et equorum. [5] vere Deus mirabilis ^k in cunctis mirabilibus suis. dum enim Hierosolymitani una cum Antiochenis Damascenisque parati ad proeliandum fuerunt, nihil omnino profecerunt ¹ . numquid in multitudine gentis constat victoria bellantium ^m ? mementote Machabaeorum ¹⁷ et Gedeonis et aliorum plurium ⁿ , qui non in sua sed in Domini confidentes virtute ¹⁸ cum paucis multa milia prostraverunt.	
a.1115	[6] His ita ^a descriptis, erit actio nota futuris. Tres aberant ^b noctes ¹⁹ , ut abiret ^c Virginis astrum, Cum male deceptrix Turcos fortuna ²⁰ fefellit: Omnibus unde ^d satis liquido patet esse cavendum, Ante rei finem nihil unquam ^e credere certum ^f . ²¹
[7] Ipso anno ²² iterum subversa est urbs Manistria ⁸ terrae motu. alias autem ^b in regione Antiochena non minus ¹ accidit. [8] anno eodem ²³ venit	
quidam episcopus Aurasicensis ^a ²⁴ ab apostolico missus Hierosolymam et a.1115 deposuit Arnulfum patriarcham de sede sua. quapropter postea ^b Romam adiit ²⁵ et patriarchatum recuperavit ^c .	

LIV.

Türkler ve Antakyalılar Arasındaki Savaş ve Antakyalıların Zafer Kazanması Hakkında.

Daha önce bahsedilen Türkler, halkımızın geri çekildiğini öğrendiklerinde önceki duraklarına geri döndüler ve Suriye bölgelerinde serbestçe dolaştılar; kaleleri alabildikleri kadar aldılar, köyleri yağmalayıp vatani harabeye çevirdiler ve kadın erkek tüm esirleri yanlarında götürdüler.

Ancak bu durum, kendilerini çoktan geri çekmiş olan Antakyalılara bildirildiğinde, gecikmeden tereddütsüz bir şekilde Türklerin üzerine geri döndüler; ve onlara yaklaşıp çadırlarını sandıklarından daha yakın gördüklerinde, sancakları açılmış halde düşmana doğru at sürerek derhal savaş düzenini aldılar ve ovaya indiler; bu savaş Sarmite kasabası yakınlarında gerçekleşti.

Türkler onları gördüğünde, onlardan bir birlik okçularla derhal cesurca karşı koydu; ancak güçlü bir öfkeyle dolup taşan Frenklerimiz, ya Tanrı bağışlarsa onları yenmeyi ya da eğer izin verirse yenilmeyi seçtiler; çünkü her yıl onlar tarafından bu şekilde hırpalanmaktansa, daha yoğun bir kalabalık gördükleri anda düşmana harika bir şiddetle saldırdılar.

Türkler ise önce biraz direndikten sonra, hem vuranların hem de öldürenlerin önünde hiç de yavaş olmayarak kaçarak sırtlarını döndüler; bunlardan yaklaşık üç bin kişinin öldüğü tahmin edildi, birçoğu da esir alındı.

Ölmekten kurtulanlar ise kaçışarak canlarını kurtardılar; içinde çok sayıda para ve eşya bulunan çadırlarını kaybettiler; bu paraların değerinin üç yüz bin bizans altını olduğu hesaplandı; esirlerimizi, hem Frenkleri hem Suriyelileri, ayrıca kadınlarını ve cariyelerini ve çok sayıda deveyi orada bıraktılar.

Üç gece kalmıştı Virginis astrum'un gitmesine,

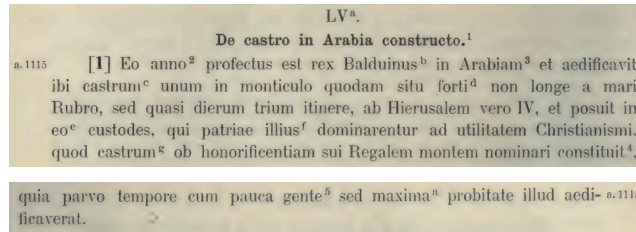
Aldatıcı kader Türkleri kötü bir şekilde kandırdığında:

Bundan dolayı herkese açıkça görünmektedir ki sakınmak gerekir,

Olayın sonundan önce asla kesin bir şey olduğuna inanmamak gerekir.

Aynı yıl Mopsuestia şehri (Mamistria) bir kez daha depremle yıkıldı; Antakya bölgesinde de bundan azı meydana gelmedi.

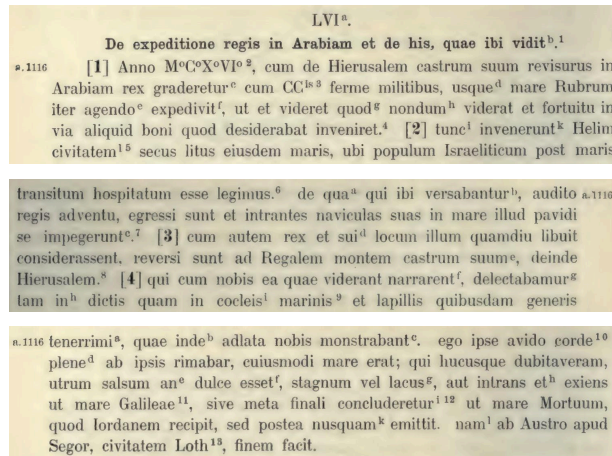
Aynı yıl piskoposlarından biri Aurasicensis'ten Papa tarafından Kudüs'e gönderildi ve patrik Arnulfus'u makamından azletti; bunun üzerine daha sonra Roma'ya gitti ve patrikliğini geri kazandı.

LV.

Arabistan'da inşa edilen kale hakkında.

Aynı yıl Kral Balduinus Arabistan'a gitti ve orada, Kızıldeniz'den çok uzak olmayan, ancak güçlü bir konumdaki bir tepelik üzerine, Kudüs'ten ise yaklaşık dört günlük yol mesafesinde bir kale inşa etti. Hristiyanlığın yararına olmak üzere o ülkeye hâkim olacak muhafızları oraya yerleştirdi. Bu kaleyi, kendi şerefine onuruna Kraliyet Dağı (Regales montem) olarak adlandırmaya karar verdi; çünkü kısa bir süre içinde, az bir insanla ama en büyük bir yiğitlikle onu inşa etmişti.

LVI.

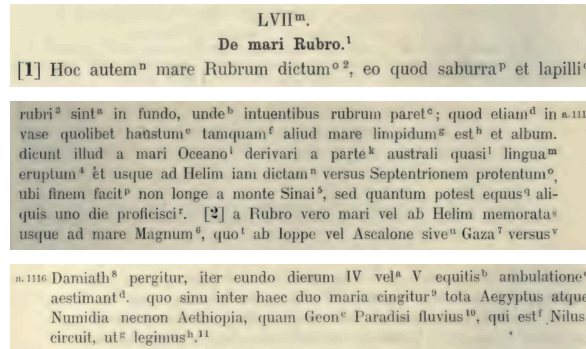
Kralın Arabistan'a seferi ve orada gördükleri hakkında.

1116 yılında, Kudüs'ten kalesini yeniden gözden geçirmek üzere Arabistan'a doğru yaklaşık iki yüz süvariyle yol alan kral, hem henüz görmediği bir şeyi görmek hem de tesadüfen yolda arzuladığı iyi bir şeyi bulmak için yolculuğu tamamladı.

O zaman aynı denizin kıyısında, İsrail halkının deniz geçişinden sonra konakladığını okuduğumuz Helim şehrini buldular; oradakiler kralın gelişimini işitince dışarı çıktılar ve küçük teknelerine binerek korku içinde o denize attılar.

Kral ve adamları o yeri diledikleri kadar inceledikten sonra, kendi kaleleri olan Regalis montem'e, ardından da Kudüs'e geri döndüler.

Bize gördüklerini anlattıklarında, gerek sözler gerek deniz kabukları ve oradan getirilip bize gösterilen pek nazık bir türdeki bazı küçük taşlar bizi sevindiriyordu. Ben kendim, buraya kadar tuzlu mu yoksa tatlı mı, Celile denizi gibi giren ve çıkan bir göl veya havuz mu, yoksa Ürdün'ü alan ama sonra hiçbir yerde dışarı vermeyen Ölü deniz gibi nihai bir sınırla m kapatılan, ne tür bir deniz olduğunu şimdiye kadar şüphe ettiğim o denizin ne tür olduğunu istekli bir kalple tam olarak araştırıyordum; nitekim güneyde, Lot'un şehri Segor'un yanında son bulur.

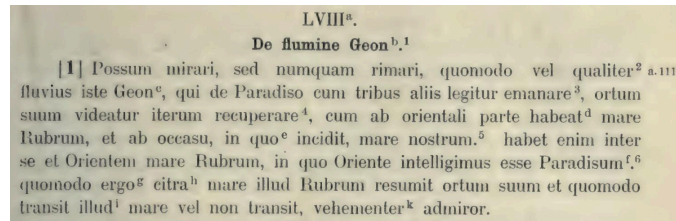

LVII.

Kızıldeniz Hakkında.

Bu denize Kızıldeniz denilmesi, dipte kum ve küçük taşların kırmızı olmasından ötürüdür; bu yüzden bakanlara kırmızı görünür; herhangi bir kapla alınan su ise diğer berrak ve beyaz denizler gibidir. Okyanus denizinden güney tarafında sanki dışarı fırlamış bir dil gibi türediği ve Helim denilen yerden kuzeye doğru, Sina dağından pek uzak olmayan, ancak bir atın bir günde gidebileceği kadar bir yerde son bulduğu söylenir.

Gerçekte Kızıldeniz'den veya belirtilen Helim'den Büyük Deniz'e kadar, ki buradan Yafa, Askelon veya Gazze'den Dimyat'a doğru gidilir, atlı yürüyüşüyle dört ya da beş günlük bir yol olduğu tahmin edilir. Bu iki deniz arasındaki körfez içinde bütün Mısır, Numidya ve ayrıca Cennet'in nehri olan ve Nil olan Geon'un kuşattığı Habeşistan (Aethiopia) çevrelenmiştir, okuduğumuz gibi.

LVIII.

Geon Nehri Hakkında.

Cennetten diğer üçüyle birlikte aktığı okunan bu Geon nehrinin, doğu tarafında Kızıldeniz'e ve batısında döküldüğü bizim denizimize (Akdeniz'e) sahipken, nasıl veya ne şekilde tekrar başlangıcını geri kazanıyor gibi görünebildiğini hayretle karşılayabilirim, fakat asla tam olarak

araştıramam. Çünkü kendi ile Doğu arasında, Doğu'da Cennet'in olduğunu anladığımız Kızıldeniz'e sahiptir. Öyleyse o Kızıldeniz'in bu tarafında başlangıcını nasıl yeniden ele alıyor ve o denizi nasıl geçiyor ya da geçmiyor, şiddetle hayret ediyorum.

LIX.
De Euphrate.¹
[1] De Euphrate similiter addicimus^m, quod in Armenia ortum suum
a.1116 renovet^{a.2} et postea per Mesopotamiam transeat XXIV miliaris^a, ut
opinor^b, ab urbe Edessa^c. [2] quaerat qui vult, discat qui valet. nam
hoc^d discere a quamluribus^e persaepe inquirendo studui; sed qui^f hoc
mihi insinuaret^g, nequaquam invenire potui^g. committo^h autem hocⁱ illi
enucleare^k, qui super caelos etiam^l aquas mirifice inesse statuit^g; quique
eas in montibus et collibus convallibusque^m oririⁿ facit et per occultos
meatus cursibus vividis^o vias multifidas eis praeibit et in mare denique
mirabiliter inducit et reducit^p. [3] exitu siquidem^q anni^r appropinquante,
molestia corporis ingruente^s, quia^t rex mori tunc timuit^b, dimisit uxorem a.1116
suam^u superius memoratam^a, Siculorum^d scilicet comitissam nomine Ade-
laidem, quia^e iniuste duxerat¹⁰ eam^f, eo quod adhuc viveret^g sua, quam
apud urbem Edessam^h anteⁱ recte duxerat^k.¹¹

LIX.

Fırat Hakkında.

Benzer şekilde Fırat hakkında da ekliyoruz ki, Ermenistan'da başlangıcını yeniler ve sonra sanırım Urfa şehrinden yirmi dört mil uzakta Mezopotamya'dan geçer.

İsteyen araştırsın, gücü yeten öğrensin; çünkü bunu çok sık sorgulayarak pek çok kişiden öğrenmeye çalıştım; fakat bunu bana sezdirecek hiçbir kimseyi kesinlikle bulamadım. Ancak bunu, göklerin üzerinde bile suların harika bir şekilde var olmasını buyuran, onları dağlarda, tepelerde ve vadilerde var eden, gizli yollarla canlı akıntılarla onlara çok yönlü yollar sunan ve nihayet denize harikulade bir şekilde sokup çıkaran o zatın takdirine havale ediyorum.

Nitekim yılın sonu yaklaşırken, beden rahatsızlığı bastırıldığından, çünkü kral o zaman öleceğinden korktuğu için, yukarıda anılan karısını, yani Sicilyalı kontes Adelaide adındaki kadını, daha önce Urfa şehrinde haklı olarak almış olduğu (ilk) karısı henüz hayatta olduğu için haksız yere almış olduğundan boşadı.

LX.
De maxima pestilentia locustarum^{b.1}.
a.1117 [1] Anno^c M^coX^oVII^o ab incarnatione Domini^d regina memorata^e e
portu Ptolemaidae^e egressa, die qua ritu ecclesiastico litania maior decan-
tata est^{f.3}, VII^g cum navibus^h inⁱ comitatu suo Siciliam transfretavit^{k.4}.
[2] deinde Maio mense^{1.5} advolaverunt in terram Hierosolymitanam locustarum
infinita multitudo, amplius^m solito devorantes tam vineas quam segetes nec-
non arbores omnigenas, quas videretisⁿ accurate ad morem^o exercitus
hominum per vias, tanquam consilio^p provido prolocutas^g, ordinate^q progredi.
et facta expeditione sua diurna, aliae pedites, aliae vero volantes^{r.7}, hospi-
tium sibi communiter^a eligeabant. consumptis itaque herbis viridibus^b et a.1117
arborum corrosis^c corticibus^g, tam bruci quam locustae^d catervatim abierunt.
[3] O improbitas hominum^e perverse incessabiliter^f malignantium! tot et
tantis nos Conditor noster^g increpationibus tangit et praemunit^h, signis
territat, minis concitat, documentis edocet, flagellis coeretⁱ et semper in
iniquitatibus nostris persistentes, monita eius contemptui habemus et prae-
ceptis eius superbe contraimus¹! [4] quid mirum, si Saraceni vel iniqui^k
domini auferunt nobis^l terras nostras, cum nos^m in proximorum nostrorum
agros manus extendimus rapaces¹⁰, quos quidem aut aratri sulcationeⁿ frau-
dulenter excurtamus¹¹ aut circumventionibus cupidis^o subripiendo^p privamus
et nostros malitiose ex his^q augmentamus? [5] quid mirum, si, Deo per-
mittente, sata nostra vel mures in terra iam ex genimine^r radicata¹² dissi-
pent vel post in spicis iam adulta locustae devorent, aut etiam in granariis
vermibus quibuslibet aut nidore calcino^{s.13} laedantur, cum decimas^t Deo
debitas vel fraudulenter reddimus vel omnino sacrilege retineamus?

LX.

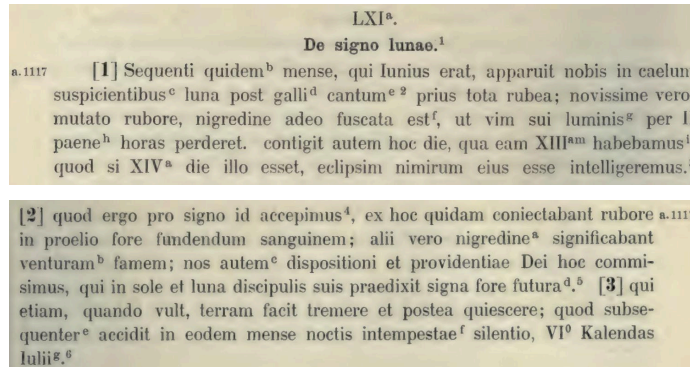
Çekirgelerin en büyük salgını üzerine.

Rabbin enkarnasyonundan 1117 yılında, anılan kraliçe Batlamyus limanından çıkıp, kilise ayiniyle büyük litanyanın söylendiği günde, yedi gemiyle kendi refakatinde Sicilya'ya denizi aştı.

Sonra Mayıs ayında Kudüs topraklarına sonsuz sayıda çekirge sürüsü uçup geldi; alışılmıştan daha fazla olarak, insan ordusunun izlediği yola benzer şekilde, sanki özenli bir tavsiyeyle söylenmiş gibi yollardan düzgün bir şekilde ilerleyerek, bağları, ekinleri ve her tür ağacı özenle yiyip bitirdiler. Günlük seferlerini yapıp bitirdiklerinde, kimisi yaya, kimisi ise uçarak ortaklaşa kendilerine bir konak yeri seçiyorlardı. Böylece yeşil otlar tüketilip ağaçların kabukları kemirildikten sonra, hem kurtçuklar hem de çekirgeler topluluk halinde çekip gittiler. İnsanların sürekli ve sapkınca kötülük yapan sapkınlığı! Yaratıcımız bizi bu kadar çok ve bu kadar büyük azarlamalarla dokunuyor ve uyarıyor, işaretlerle korkutuyor, tehditlerle uyarıyor, belgelerle öğretiyor, kırbaçlarla zapt ediyor! Biz ise her zaman kötülüklerimizde ısrar ederek, onun öğütlerini hor görüyor ve emirlerine kibirle karşı geliyoruz!

Sarazenler ya da haksız efendiler topraklarımızı bizden alıp götürürlerse ne şaşılır, mademki biz yakınlarımızın tarlalarına yağmacı eller uzatıyoruz; bunları ya hileli bir şekilde saban iziyle daraltıyor ya da açgözlü hilelerle gizlice alıp yok ediyor ve kendi malımızı bunlardan kötü niyetle çoğaltıyoruz?

Tanrı izin vererek, tarlalarımızdaki ekinleri ya yer altından kök salmış fidanlar olarak fareler dağıtırsa ya da daha sonra başaklarda artık büyümüş olanları çekirgeler yutarsa veya ambarlarda herhangi bir kurtçuk ya da kireç kokusuyla zarar görürse, mademki Tanrı'ya borçlu olduğumuz ondalıkları ya hileli bir şekilde geri veriyoruz ya da tamamen kutsal bir hırsızlıkla elimizde tutuyoruz, buna ne şaşılır?

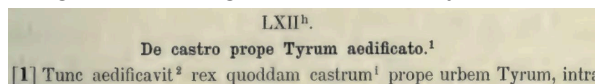
LXI.

Ayın işareti hakkında.

Nitekim takip eden ayda, ki Haziran ayıydı, gökyüzüne bakan bizlere, horozun ötüşünden sonra ay önce tamamen kırmızı; en son olarak ise kızılığı değişerek, karartısıyla öyle bir soldu ki, neredeyse iki saat boyunca kendi ışığının gücünü kaybetti. Ve bu, onu on üçüncü günümüzde olduğumuz günde gerçekleştirdi; ki eğer o gün ondördüncü gün olsaydı, kuşkusuz bunun onun tutulması olduğunu anlardık.

Öyleyse bunu bir işaret olarak kabul ettiğimizden, kimi bundan kızıyla savaşta kan döküleceğini çıkarıyordu; kimileri ise karartıyla kıtlığın geleceğini belirtiyordu; biz ise bunu, öğrencilerine güneşte ve ayda ileride işaretlerin olacağını önceden bildiren Tanrı'nın takdirine ve provizyonuna bıraktık.

O ki, dilediğinde yerin titremesini ve sonra sakinleşmesini sağlar; ki bu da müteakiben aynı ayda, gecenin kör karanlığının sessizliğinde, Temmuz ayının altıncı kalendende gerçekleşti.

a.1117 quintum ab urbe miliarium, quod vocavit^a Scandalion³, et *Campum Leonis* interpretatum^b; et resarcivit^c diruta^d eius et posuit in eo custodes ad coercendum^e urbem praedictam.

LXII.

İskenderiye yakınlarında inşa edilen kale hakkında.

O zaman kral, Sur şehrinin yakınında, şehirden beş mil uzaklıkta, İskenderiye adını verdiği ve Aslan Tarlası olarak tercüme edilen bir kale inşa etti; ve bunun yıkık yerlerini onarıp önceden belirtilen şehri zapt etmek için içine muhafızlar yerleştirdi.

LXIII^a.

De signo mirabili in sole apparente.¹

[1] Eodem^b anno^c, mense Decembri², nocte V^a post eclipsim lunae³, a.1117 quae acciderat cum XIII^{em} pronuntiabamus eam^d, vidimus omnes caelum nocte^e incepta in septentrionali parte vel ignei vel sanguinei coloris fulgore^f respersum. quod signum signis mirificis plenum suspicientes, vehementer admirati sumus.⁴ [2] nam per medium ruborem illum, qui prinitus paulatim excrescere coepit, videbamus radios alburni⁵ coloris quamplures ab imo sursum mirum in modum⁶ extolli, nunc ante, nunc retro, nunc in medio.

a.1117 in parte autem inferiori⁶ caelum parebat album, ac si aurora esset diei, quae prope diem clarescere solet, cum sol iam oriri debet. in fronte etiam signi huius, in eoa⁸ videlicet parte⁷, videbamus alborem^b quasi deberet ibi^c luna oriri, unde terra undique et cetera loca circa nos exsistentia^d clare candebant. [3] quod si in^e matutino sic^f eveniret, diceremus^g omnes^h, quia dies clara est. coniciebamus ergo inde vel sanguinem multum in bello fundendum⁸ aut aliud aliquid non minus praesagii minacisⁱ fore futurum; sed quod incertum habebamus, Domino Deo^k disponendum humillime committebamus.⁹ [4] quod etiam^l portentum ad defunctionem^m personarum, quae anno ipso obierunt, significantesⁿ 10 aliquanti sortiti sunt. subsequenter¹¹ enim mortui sunt: Paschalis papa¹² mense^o Ianuario, Balduinus^p 13, rex Hierosolymorum^q, mense Aprili^r, necnon uxor eius in Sicilia^s 14, quam dereliquerat^t. Hierosolymis^u etiam patriarcha Arnulfus^v 15, imperator quoque Constantinopolitanus Alexis^w 16 et alii quamplures^x procures¹⁷ in mundo^y.

LXIII.

Güneşte görünen mucizevi işaret hakkında.

Aynı yılda, Aralık ayında, on üçüncü gün ilan ettiğimiz ay tutulmasından sonraki beşinci gecede, gece başladığında hepimiz gökyüzünün kuzey kısmının ateş veya kan renginde bir parlıltıyla kaplandığını gördük. Mucizevi işaretlerle dolu bu işareti gördüğümüzde büyük bir hayranlık duyduk.

Çünkü ilk başta yavaş yavaş artmaya başlayan o kızılığın ortasında, albeni renginde birçok ışının aşağıdan yukarıya doğru harika bir şekilde; kimi zaman önde, kimi zaman arkada, kimi zaman da ortada yükseldiğini görüyorduk.

Gökyüzünün alt kısmında ise güneşin doğması gerektiği anda günün aydınlandığına benzer şekilde gökyüzü beyaz görünüyordu. Bu işaretin ön yüzünde, yani doğu tarafında, sanki orada ay doğacakmış gibi bir beyazlık görüyorduk; bu nedenle etraftaki toprak ve etrafımızdaki diğer yerler berrak bir şekilde parlıyordu.

Ve eğer bu sabah vakti olsaydı hepimiz günün aydınlık olduğunu söyledik; dolayısıyla buradan ya savaşta çok kan döküleceğini ya da tehdit edici kehanetten az olmayan başka bir şeyin olacağını çıkarıyorduk, fakat belirsiz olan durumu en alçakgönüllü şekilde düzenlemesi için Rab Tanrı'ya bırakıyorduk.

Öyle ki bu kehanet, aynı yıl içinde ölen şahsiyetlerin vefatına işaret eden bir anlam taşıyordu. Nitekim arkasından şu kişiler öldü: Ocak ayında Papa Paschalis, Nisan ayında Kudüs Kralı Balduinus ile Sicilya'da bırakmış olduğu karısı, Kudüs'te Patrik Arnulfus, ayrıca Konstantinopolis İmparatoru Aleksios ve dünyadaki diğer pek çok soylu.

LXIV^a.

De morte regis Balduini primi^b.¹

[1] Anno siquidem^c a partu Virginis M^oC^oX^oVIII^o 2, cum in exitu Martii a.1118 mensis³ urbem⁴ Pharamiam⁴, quam ita nominant⁶, Balduinus rex adgressus

a.1118 hostiliter vastando diripisset⁶, die quadam⁶, cum deambulanter^{a.7} fluvium, quem Graeci dicunt *Nilum*, Hebraei autem *Geon*^{b.8}, oppido memorato proximum, cum^c aliquantis de suis⁹ laetus adisset et de piscibus illic inventis equestres¹⁰ lanceis suis caute^d cepissent et ad hospitia sua ad^e urbem praefatam detulissent et ex^f eis comedissent, sensit^g rex intrinsecus se angore plagae suae veteris¹¹ gravissime renovato debilitari. [2] quo suis confestim

intimato, pro infirmitate¹² illius audita cuncti proinde^a pie^b compatiens a.1118 contristati^c et conturbati sunt. reditu autem statuto, cum non posset rex equitare, de papilionum perticis lecticam¹³ ei apparaverunt, in qua eum collocaverunt. et praecone signum cornu dante^e, remeare Hierusalem edictum est. [3] Cumque^f ad^g usque^h villam, quae dicitur *Laris*, pervenissent¹⁴, infirmitate ingruente et illum penitus consummanteⁱ, defungitur.¹⁵

a.1118 et locatis eius^a intestinis¹⁶ et sallitis atque in loculo^b conditis^c, Hierosolymam properaverunt^d. [4] die siquidem, quo palmarum¹⁷ rami ex more deferri solent^e, ordinatione Dei et eventu inopinabili ad processionem, quae de monte Oliveti¹⁸ in^f vallem Iosaphat¹⁹ tunc descendebat, caterva lugubris

et dolendi^a funeris latrrix²⁰ advenit. [5] quo viso et sicut erat^b cognito, a.1118 pro cantu luctum^c, pro laetitia gemitum cuncti^d qui aderant dederunt. plorant Franci, lugent Syri et qui hoc videbant Saraceni^e. quis enim se continere posset qui non ibi pie fletet? igitur^f tunc ad urbem redeuntes^g, tam clerusquam populus, fecerunt quod dolori convenit²¹ et consuetudini. [6] et sepelierunt eum in Golgatha²² iuxta ducem Godefridum^h, germanumⁱ suum.

LXIV.

I. Birinci Kral Balduin'in Ölümü Hakkında

Nitekim Bakire'nin doğumundan sonra 1118 yılında, Mart ayının sonunda, Kral Balduin Faramya denilen şehre saldırarak düşmanca harap edip yağmaladıktan sonra, bir gün, anılan kaleye pek yakın olan ve Yunanlıların Nil, İbranilerin ise Geon dediği nehir boyunca yanındakilerden birkaçıyla birlikte neşeyle gezintiye çıkıp orada bulunan balıklardan atlılar olarak kargılarıyla tedbirli bir şekilde tuttuklarında ve onları yukarıda belirtilen şehirdeki konaklarına getirip yediklerinde, kral, içeride eski yarasının acısının çok şiddetli bir şekilde yeniden nüksetmesiyle zayıfladığını hissetti.

Bunun üzerine durum derhal adamlarına bildirildiğinde, onun hastalığını duyan herkes halinden ötürü dindar bir merhametle üzüldü ve telaşlandı. Dönüş vakti kararlaştırıldığında, kral ata binemediği için çadır sırtıklarından ona bir sedye hazırladılar ve onu içine yerleştirdiler. Ve tellal boynuzla işaret vererek Kudüs'e dönüşmesini emretti.

Laris denilen köye vardıklarında, hastalığın şiddetlenerek onu tamamen tüketmesiyle vefat etti.

İç organları çıkarılıp tuzlanarak bir sandukaya konulduktan sonra Kudüs'e doğru hızla ilerlediler. Nitekim Zeytin Dağı'ndan Yehşafat Vadisi'ne o sırada inen ve gelenek olduğu üzere dalların taşındığı Palmiye Günü'nde, Tanrı'nın takdiri ve beklenmedik bir olayla, yaslı ve acılı cenaze alayı oraya ulaştı.

Bu görülün ve olduğu gibi bilininçe, orada bulunan herkes şarkı yerine yas, neşe yerine inilti çıkardı. **Frenkler ağlıyor, Suriyeliler ve bunu gören Sarazenler yas tutuyordu; kim orada dindarca ağlamaktan kendini alabilirdi ki?** Dolayısıyla o sırada şehre geri dönen hem ruhban sınıfı hem de halk, yasa ve geleneklere uygun olanı yaptı.

Türkçeye çeviren İbrahim Şimşek'in dipnotu:

Sarazen Müslüman demek mi?

Ve onu Golgota'ya, kendi kardeşi Dük Godefrid'in yanına defnettiler.

[7] Epitaphium regis Balduini^{k.23}
Cum rex iste ruit, Francorum gens pia flevit,

Cuius^a erat scutum, robur et auxilium.
Nam fuit arma suis, timor hostibus, hostis et illis²⁴;
Dux validus patriae^a, consimilis Iosue.²⁵
Accon, Caesaream, Berytum, necne Sidonem
Abstulit infandis hostibus²⁶ indigenis.
Post terras Arabum vel quae tangunt^a mare Rubrum,
Addidit imperio, subdidit obsequio.
Et Tripolim cepit, sed et^a Arsuth non minus ursit^a,
Pluraque praeterea fecit honore rata.
[8] Obtinuit regnum rex octo decemque per annos^{c 27},
Postea fit quod erat, ut quod erat fieret^a.
Sedecies Phoebus Vervevis viserat^b astrum²⁸,
Cum Balduinus rex obit eximiusⁱ.
Explicit liber secundus^k.

Kral Balduin'in Mezar Yazısı

Bu kral yıkıldığında, dindar Frenk halkı ağladı,
Çünkü o onların kalkanı, gücü ve yardımcısıydı.
Zira o, kendi insanlarına silah, düşmanlarına korku ve onlara bir düşmandı,
Anavatanın kudretli önderi, Yeşu'nun bir benzeri.
Akka'yı, Sezaryye'yi, Beyrut'u ve ayrıca Sayda'yı
Yere batası yerli düşmanlardan sökü� aldı.
Arapların topraklarını ve Kızıldeniz'e dokunan yerleri bile
İmparatorluğa ekledi, itaati altına sokdu.
Ve Trablus'u zapt etti, ama Arsuf'u da az yakmadı,
Dahası şerefle onaylanmış pek çok şey yaptı.
Kral, krallığı on sekiz yıl boyunca elinde tuttu,
Sonradan olan oldu, ta ki olan şey gerçekleşene dek.
Koç burcunun yıldızını Phobos on altı kez görmüştü,
Üstün kral Balduin vefat ettiği zaman.

INCIPIT
LIBER TERTIUS^a.
DE GESTIS^b BALDUINI SECUNDI.ⁱ
I.
Quod^c die Paschae Balduinus sit in regem consecratus^{d, 2}.
[1] Igitur defuncto rege Balduino^c, inito statim Hierosolymitani con- a.1118
silio^f, ne rege carentes aestimarentur^g debiliores, creaverunt³ sibi regem
a.1118 Balduinum videlicet comitem Edessenum⁴, regis defuncti cognatum, qui
transito Euphrate fluvio Hierusalem fortuito advenerat⁵, cum^a praedecessore
locuturus. communiter^b electus die Paschae est^c consecratus.⁶

ÜÇÜNCÜ KİTAP İKİNCİ BALDUİN'İN İCRAATLARI ÜZERİNDE I.

Balduin'in Paskalya Gününde Kral Olarak Meshedildiği Üzerine

Öyleyse Kral Balduin öldüğünde, Kudüslüler derhal bir meclis toplayarak, yurtsuz, kralsız kaldıkları için daha zayıf sanılmasınlar diye kendilerine bir kral seçtiler; yani merhum kralın akrabası olan Urfa Kontu Balduin'i. Kendisi, selefiyle konuşmak üzere Fırat nehrini geçip tesadüfen Kudüs'e gelmişti. Oy birliğiyle seçilen kişi, Paskalya gününde meshedilmiştir.

II.
De exercitu Babylonico congregato.¹
[1] Ipso anno, cum tempus subsequeretur aestivum², congregaverunt a.1118
Babylonii³ exercitum valde grandem⁴, milia quorum aestimabantur XV
a.1118 equitum^a et^b XX peditum, arbitantes Hierosolymitanum destruere bello^c
Christianismum^{d, 5} quibus, cum usque Ascalonem^e pervenissent, rex Damas-
cenorum Tuldequinus^{e 7} cum gente sua in adiutorium processit, Iordanem
transgressus.⁶ praeterea tunc classis non modica⁸ per mare illuc usque
noctura^f nihilominus venit. exin^a tam belliae quam mercibus onustae
naves Tyrum adierunt. qui autem per terram venerunt, ante Ascalonem
bellum expectantes remanserunt. [2] tunc rex^b Balduinus cum Antiochenis
et Tripolitanis¹⁰, quos ad hoc certamen venire per legatos mandaverat,

adversus hostilem exercitum bellaturus properavit et Azoto quondam^a civi- a.1118
tate^b Philistea transiit¹¹, tentoria de sagmaris^c deponi et defigi disposuit
haud^d longe a Babyloniis, ita ut exercitus uterque cotidie alterutro¹² as-
pectu cerni posset. [3] sed quia alii alios valde adgredi formidabant et
vivere^e quam mori malebant^f, cum per III fere menses¹⁴ differri bellum^g
tali argumento utrinque calluissent^h¹⁵, taedio adfecti Saraceni bellare recu-
saverunt et Antiocheni ad sua remeaverunt, CCC¹⁶ militibus de suis regi-
commissis, qui, si opus esset, regem¹ ad pugnam roborarent, si Aegyptii
lilem^k iterare¹⁸ pertemplant¹.

II.

Babil Ordusunun Toplanması Üzerine

Aynı yıl, yaz mevsimi yaklaşırken, Babilliler pek büyük bir ordu topladılar; bunların sayısı on beş bin süvari ve yirmi bin piyade olarak tahmin ediliyordu ve Hristiyanlığı savaşa yok etmeyi amaçlıyorlardı. Bunlar Askalon'a kadar vardıklarında, **Şam kralı Tuldequinus**,< Kutbeddin Mevdud > Şeria nehrini geçerek halkıyla birlikte yardıma geldi. Üstelik o sırada deniz yoluyla zarar verecek azımsanmayacak bir donanma da aynı şekilde geldi; hem savaş gemileri hem de ticaret mallarıyla yüklü tekneler Sur'a yanaştı. Karadan gelenler ise savaş bekleyerek Askalon önünde kaldılar.

Bunun üzerine Kral Balduin, elçiler vasıtasıyla bu mücadeleye gelmelerini buyurmuş olduğu Antakyalılar ve Trabluslular ile birlikte düşman ordusuyla savaşmak üzere acele etti ve eski bir Filistin şehri olan Azot'u geçtikten sonra, çadırların yük hayvanlarından indirilip Babillilerden pek uzak olmayan bir yere kurulmasını sağladı;yle ki her iki ordu da her gün birbirlerinin görüntüsünü görebiliyordu.

Fakat taraflar birbirlerine saldırmaktan çok korktukları ve ölmektense yaşamayı tercih ettikleri için, yaklaşık üç ay boyunca her iki tarafta da bu bahaneyle savaş ertelendi; **bundan usanan Sarazenler savaşmayı reddetti** ve Antakyalılar kendi topraklarına geri döndüler; eğer Mısırlılar savaşı tekrarlamaya yeltenirse, krala yardım edip onu savaş için güçlendirecek olan üç yüz süvarileri kralın emrine bırakıldı.

III^a.
De proelio et occisione Antiochenorum cum Turcis pugnantium^b.¹
a.1119 [1] Anno M^cC^xIX^o ab incarnatione Domini Gelasius papa², successor
Paschalis^c, obiit IV° Kalendas Februarii et sepultus est in Cluniaco.³ post
quem substitutus est Calixtus⁴, qui Viennae^a urbis⁵ archiepiscopus exstiterat. a.1119
[2] prolixitatem^b fastidimus^c historiae^d, si cuncta enarrare velimus^d quae
hoc anno in Antiochena^e regione miserabiliter^f evenerunt. quomodo
Rogerius⁷, Antiochiae princeps, cum proceribus suis et gente sua contra
Turcos⁸ pugnaturus^g exierit et prope Arthasium^h oppidum⁹ interemptus
cecidit¹⁰, ubi de Antiochenis VII milia sunt occisi, de Turcis vero nec
a.1119 etiam XX.¹¹ [3] nec mirandum^a si permiserit eos Deus confundi¹², cum
in divitiis multimodis maxime abundantes, nec eum^b timebant nec hominem
in peccando reverebantur^c. [4] nam iuxta uxorem suam¹³ ipse princeps
cum pluribus aliis adulterium impudenter^a committebat^b.¹⁴ dominum^c suum, a.1119
Boemundi^d filium, in Apulia cum matre sua morantem exheredabat^e.¹⁵ et
a.1119 multa alia tam ipse quam proceres sui vivendo superbe et luxuriose age-
bant.¹⁶ quibus^a competit versus iste^b Daviticius dici: *Prodiit quasi ex*
*adipe*¹⁷ *iniquitas eorum*. vix enim inter delicias adfluentes modus^c
servabatur^d.

III.

Antakyalıların Türklerle Savaşması ve Katledilmesi Üzerine

Rab'bin enkarnasyonundan sonraki 1119 yılında, Paskal'ın halefi Papa Gelasius, Şubat ayının dördüncü kalendinde öldü ve Cluny'ye defnedildi; onun yerine Viyana şehrinin başpiskoposu olan Calixtus getirildi.

Bu yıl Antakya bölgesinde sefil bir şekilde meydana gelen her şeyi anlatmak istersek, tarihin uzunluğundan bıkip usanırız: Antakya prensi Roger, soyluları ve halkıyla birlikte Türklerle savaşmak üzere dışarı çıktığında ve Arthasium kalesi yakınlarında katledilip yere serildiğinde, ki orada Antakyalılar'dan yedi bin kişi öldürülmüştü, Türklerden ise yirmi kişi bile ölmemişti.

Her türlü zenginlik içinde fazlasıyla bollaşmış olan ve günah işlerken ne O'ndan (Tanrı'dan) korkan ne de bir insandan çekinen bu insanların Tanrı tarafından mahvedilmelerine izin vermesi şaşırtıcı değildir.

Nitekim prensin kendisi, karısının yanında birçok başkasıyla utanmazca zina ediyordu; efendisi olan ve Apulia'da annesiyle birlikte yaşayan Boemund'un oğlunu mülksüzleştiriyordu ve hem kendisi hem de soyluları kibirli ve lüks içinde yaşayarak daha pek çok şey yapıyorlardı. Onlara Davut'un şu sözü uyar: Onların kötülüğü adeta yağdan dışarı çıktı. Çünkü bol lezzetler arasında neredeyse hiçbir ölçü gözetilmiyordu.

IVe.
Quod rex Balduinus, sumpta cruce dominica, ad auxiliandum Antiochenis properavit.¹
[1] Post hunc autem^f Antiochenorum occisionem secuta est secunda satis victoria^g ², quae, propitiante Deo², Hierosolymitano populo mirifice successit. [2] nam cum praedictus^b Rogerus regi Hierosolymitano per nuntios notificasset⁴, ut ad sibiⁱ succurrendum festinaret, quia Turci cum gente multa eum impetebant: relicto rex negotio altero⁴, ad quod cum suis a.1119 non longe a Iordane Damascenos expugnaturus⁵ iverat^b, ducto secum patriarcha⁶ cum cruce dominica, cum de campis stationum suarum eos violenter^c eiecisset, continuo Antiochenis auxiliaturus recurrit⁷, ducens secum Caesariensem episcopum^d ⁸, qui crucem dominicam^e in bello postea contra hostes a.1119 optime^a portavit.⁹ comitem quidem^b Tripolitanum¹⁰ rex illuc secum duxit, fueruntque^c simul milites CCL.¹¹ [3] et cum Antiochiam pervenissent¹², misit rex ad Edessenos¹³ legationem^d, praeciens eis, ut ad bellum, quod contra Turcos facere satagebant⁴, cito itinere festinarent.¹⁴ quibus cum rege a.1119 et Antiochenis, qui de primo bello^b ¹⁵ vel fugerant vel mortem aliquo eventu evaserant¹⁶, adgregatis, commissum est proelium prope^e oppidum, quod *Sardaniaum*^d ¹⁷ vocant, ab Antiochia XXIV milibus^e distans^f. fueruntque⁸ milites nostri DCC^b, Turci vero XX milia.¹⁸ *Gazi*ⁱ ¹⁹ vocabatur maior⁸
a.1119 eorum. [4] non^a puto^b silendum²⁰, quod Turcus quidam advertens^c ²¹ unum de militibus nostris linguam^d noscere Persicam, adlocutus eum, dixit^e: *Tibi dico, France: cur vos^f desipitis⁸, cum^b in eam laboratis?* contra nos equidem¹ nullo modo valebitis²; pauci enim estis¹, nos multi, immo Deus vester vos dereliquit, videns vos nec legem vestram, ut solebatis, tenere nec fidem nec veritatem invicem servare. hoc scimus, hoc ducimus, hoc advertimus. cras²² proculdubio vos vincemus et superabimus²³. O quantum dedecus Christianis, cum perfidi²⁴ de fide nos reprehendunt^a! unde²⁴ debere- a.1119 mus^b vehementer erubescere²⁵, et peccata nostra plorando paenitentes^c emendare.

IV.

Kral Balduin'in İlahî Haç'ı Alarak Antakyalılara Yardım Etmek Üzere Acele Etmesi Üzerine

Antakyalıların bu katledilişinin ardından, Tanrı'nın lütfuyla Kudüs halkının harikulade bir şekilde başarılı olduğu ikinci bir zafer geldi.

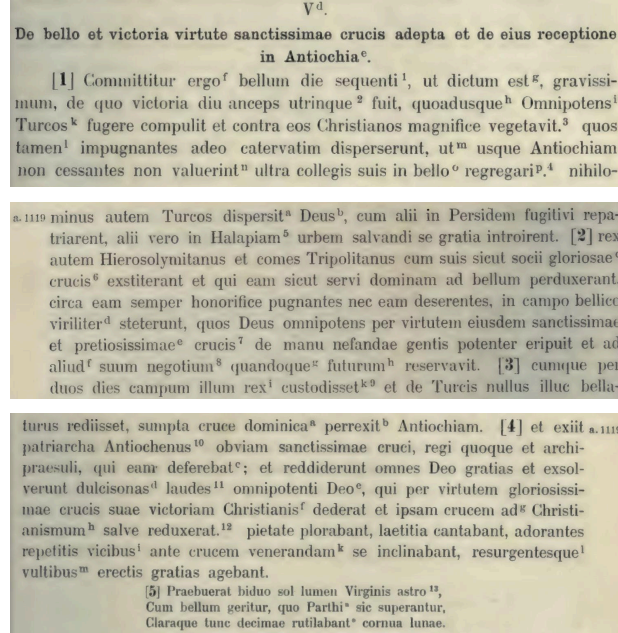
Nitekim bahsi geçen Roger, Şeria nehrinden çok uzak olmayan bir yerde Şamlıları bozguna uğratmak üzere kendi adamlarıyla birlikte gitmiş olduğu diğer işi bırakarak, Kudüs kralına ulaklar aracılığıyla haber yollayıp Türklerin kalabalık bir insan grubuyla kendisine saldırdıklarını bildirdiğinde, kral yanında İlahî Haç ile birlikte patriği de götürerek onları karargâhlarının alanından şiddetle uzaklaştırdı ve hemen Antakyalılara yardım etmek üzere geri döndü; yanına daha sonra savaşta İlahî Haç'ı düşmanlara karşı en iyi şekilde taşıyacak olan Keserya piskoposunu da aldı. Kral, Trablus kontunu da oraya beraberinde götürdü ve ikisinin toplamı iki yüz elli süvariye.

Antakya'ya vardıklarında kral, Edessalılara < Urfalılar > elçi göndererek Türklerle yapmayı tasarladıkları savaş için çabucak yola koyulmalarını emretti. Kral ve ilk savaştan bir şekilde kaçmayı başarmış ya da ölümden kurtulmuş olan Antakyalılar ile bunlar bir araya gelince, Antakya'dan yirmi dört mil uzaklıkta bulunan ve Sardaniaum olarak adlandırılan kale yakınında savaş başladı. Bizim süvarilerimiz yedi yüz, Türkler ise yirmi bin kişiydi; bunların başı ise Gazi adını taşıyordu.

Bizim süvarilerimizden birinin Farsça dilini bildiğini fark eden Türklerden birinin ona hitaben şöyle söylediğini sessiz geçiştirilemeyeceğini düşünüyorum: "Sana söylüyorum, Frenk: Neden boşuna emek verip de aklınızı yitiriyorsunuz? Bize karşı hiçbir şekilde gücünüz

yetemez; çünkü siz azsınız, biz ise çokuz. Hatta Tanrı'nız bile, ne kanununuzu eskisi gibi koruduğunuzu ne de birbirinize karşı sadakati ve hakikati muhafaza ettiğinizi görerek sizi terk etti. Biz bunu biliyoruz, bunu öğrendik, bunu fark ediyoruz. Yarın hiç şüphesiz sizi yeneceğiz ve bozguna uğratacağız."

Yalancılar imandan bizi azarladıkları zaman Hristiyanlar için ne büyük bir utançtır! Bundan dolayı şiddetle kızarmalı ve günahlarımıza ağlayarak tövbe edenler olarak onları düzeltmeliyiz.

V.

En Kutsal Haç'ın Gücüyle Kazanılan Savaş ve Zafer ve Bunun Antakya'da Karşılınması Üzerine

Böylece, söylendiği gibi, her iki taraf için de zaferin uzun süre belirsiz olduğu çok çetin bir savaş ertesi gün başladı; ta ki Her Şeye Gücü Yeten, Türkleri kaçmaya mecbur edene ve Hristiyanları onlara karşı muazzam bir şekilde güçlendirene kadar. Yine de onlara saldıranlar onları o kadar topluluklar halinde dağıttılar ki, aralıksız bir şekilde Antakya'ya kadar savaşta diğer meslektaşlarıyla bir daha birleşmeyi başaramadılar. Bununla birlikte Tanrı Türkleri dağıttı; öyle ki kimileri kaçarak Pers ülkesine geri döndü, kimileri ise kendilerini kurtarmak amacıyla Halep şehrine girdi.

Kudüs kralı ve Trablus kontu ise görkemli haçın yoldaşları olarak kalmışlardı ve onu bir efendinin köleleri gibi savaşa götürmüşlerdi. Haç etrafında her zaman büyük bir onurla savaşıyor ve onu asla terk etmeyerek savaş meydanında mertçe durdular. Her Şeye Gücü Yeten Tanrı da aynı en kutsal ve en kıymetli haçın erdemi aracılığıyla onları iğrenç kavmin elinden kudretle kurtardı ve bir gün ilerideki başka bir işi için sakladı.

Kral o alanı iki gün boyunca koruduktan ve oraya savaşacak hiçbir Türk geri dönmeyince, İlahî Haç'ı alarak Antakya'ya doğru yola çıktı.

Antakya patriği, en kutsal haçın yanı sıra onu taşıyan kralı ve başpiskoposunu karşılamak üzere dışarı çıktı. Hepsini Tanrı'ya şükrettiler ve en yüce haçın erdemiyle Hristiyanlara zafer başlatılan ve o haçı sağ salim Hristiyanlığa geri getiren Her Şeye Gücü Yeten Tanrı'ya tatlı sesli övgülerde bulundular. Merhametle ağlıyorlar, sevinçle şarkı söylüyorlar, defalarca tekrarlanan anlarla tapınarak saygıdeğer haçın önünde eğiliyorlar ve kalkıp yüzlerini yukarı dikerek şükranlarını sunuyorlardı.

Parthların < İskitli kaçaklar > bu şekilde yenilgiye uğratıldığı savaş yapılırken, güneş iki gün boyunca Bakire'nin yıldızına ışık sağlamıştı ve o sırada onuncu ayın parlak boynuzları parlıyordu.

VI.
De receptione sanctae crucis in Hierosolymis.¹
a. 1119 Cumque in Antiochia requie non longa^{a.2} se recreassent Franci^b, statuerunt Hierosolymam cum benedicta cruce Domini^c, ut decebat^{d.3}, reverti. et sumptis militibus quot^e oportuit⁴, remisit eam rex Hierusalem, et die, quo^f
Exaltationis eius festivitatem⁵ celebrant^a, sicut Heraclius^b imperator de a. 1119 Perside victor eam reportavit^c, cum ea urbem sanctam laetantes introierunt, et cum gaudio ineffabili^d cuncti qui inerant^e susceperunt^f.

VI.

Kutsal Haç'ın Kudüs'te Karşılansın Üzerine

Frenkler Antakya'da pek uzun sürmeyen bir istirahatın ardından güç topladıklarında, yakışacağı üzere, mukaddes haç-ı dominiki (Rab'bin kutsal haçı) alarak Kudüs'e geri dönmeye karar verdiler.

Gerekli askerleri yanlarına alan kral, onu (kutsal haçı) Kudüs'e geri gönderdi. Haç'ın yükseltilişinin bayramını kutladıkları günde, tıpkı imparator Herakleios'un onu Pers ülkesinden zaferle geri getirmesi gibi, kutsal şehre sevinç içinde girdiler ve orada bulunan herkes tarifsiz bir coşkuyla onu karşıladı.

VII.
Quod rex principatum Antiochenum obtinuit.¹
[1] Rex autem^a in Antiochia^b, quia necessitas hoc^c poscebat, remansit²,
a. 1119 quatinus mortuorum procerum³ terras vivis^a sub ratiocinio⁴ daturus locaret et viduas, quas invenit illic multas, maritis pio affectu coniungeret^{b.5} et multa alia⁶ restitutione^c necessaria reformaret. sicut enim huc usque Hierosolymorum rex singulariter exstiterat, ita, mortuo principe Antiocheno a. 1119 Rogero⁷, Antiochenorum rex addito^a altero regno⁸ efficitur^b. [2] moneo ergo regem et quaeso, ut Deum ex toto corde et ex tota anima sua^c et ex omnibus viribus suis^d diligat et cum^e gratiarum actionibus se illi penitus ut fidelis servus subdat, eiusque se humiliter fateatur servum, qui talem Dominum invenit sibi^f amicum. quem ergo antecessorem suum tam sublimavit, quantum et^g illum^h alios unius, hunc autem duumⁱ regnorum¹⁰ possessorem fecit, quae^b sine fraude¹, sine effusione sanguinis, sine litium tribulatione, sed divina ordinatione pacifica^k adquisivit. [3] ab Aegypto siquidem usque Mesopotamiam tradidit^l ei Deus longe lateque terram. manum erga^m eum habuit largam; caveat ne erga eum artem¹¹ habeat^b, qui abundanter dat et non impropereat. [4] si rex esse desiderat, studeat, ut recte regat¹². [5] cum autem post negotia pleraque perpetrata rex ab Antiochia regressus^p esset⁹ Hierusalem¹⁴, cum uxore sua¹⁵ diademate regio die Nativitatis dominicae^r coronatus est in Bethleem.¹⁶

VII.

Kralın Antakya Prenslığı'ni Ele Geçirmesi Üzerine

Kral ise zorunluluk bunu gerektirdiği için Antakya'da kaldı; öyle ki ölen ileri gelenlerin topraklarını hesaba dayalı olarak yaşamakta olanlara vererek yerleştirsın ve orada çokça bulunduğu dul kadınları dindar bir duyguyla kocalarıyla birleştirsın ve gerekli olan diğer pek çok düzenlemeyi yapsın. Nitekim bugüne kadar nasıl tek başına Kudüslerin kralı olmuşsa, Antakyalı prens Roger'ın ölümüyle birlikte, ikinci bir krallık eklenerek Antakyalıların kralı olmaktadır.

Öyleyse krala öğüt veriyorum ve rica ediyorum ki, Tanrı'yı bütün kalbiyle, bütün canıyla ve bütün gücüyle sevsin ve minnettarlık duygularıyla sadık bir kul olarak tamamen O'na boyun eğsin ve böylesine bir Efendi'yi kendisine dost bulan kendisinin alçakgönüllü bir kulu olduğunu itiraf etsin. Öyle ki, kendinden önceki selefini ne kadar yücelttiyse, bunu da o kadar yüceltsin? Birini birinin, bunu ise iki krallığın sahibi yaptı; öyle ki bunları hile olmadan, kan dökülmeden, dava sıkıntısı olmadan, ancak ilahi takdirle barışçıl bir şekilde edildi.

Hakikaten Tanrı, Mısır'dan Mezopotamya'ya kadar geniş ve uzun uzadıya toprakları ona teslim etti; O'nun eli ona karşı geniş oldu, bolca veren ve başa kakmayan [O'na] karşı [elin]

dar olmamasına dikkat etsin; eğer kral olmayı arzu ediyorsa, doğru şekilde yönetmek için gayret gösterebilir.

Ne var ki kral, pek çok işi hallettikten sonra Antakya'dan Kudüs'e döndüğünde, karısıyla birlikte Rab'bin Doğuğu gününde Beytullahim'de kraliyet tacıyla taç giydirildi.

VIII.
De remissione exactionis^{a.1}
a. 1120 Anno incarnationis dominicae^b post milesimum centesimum^c XX^o^d ab-
solvit^a rex Balduinus secundus ab omni exactione^a omnes, qui per portas
Hierusalem frumentum atque^a hordeum sive legumina^k inferre voluerint; a. 1120
ut absque molestia^b tam Christiani quam Saraceni habeant liberam facul-
tatem ingrediendi et^c egrediendi atque^d vendendi^e ubi et quibuscumque^e
voluerint. remisit insuper^f mercedem modii consuetudinariam.^g

VIII.

Vergi ve Harçların Kaldırılması Üzerine

Rab'bin enkarnasyonundan sonraki 1120. yılında, İkinci Kral Baudouin, Kudüs kapılarından buğday, arpa veya baklagil getirmek isteyen herkesi her türlü vergiden muaf tuttu. Böylece **ister Hristiyan ister Sarazen olsun herkesin**, diledikleri yer ve kişilere istedikleri gibi girip çıkma ve mal satma konusunda hiçbir zorluk yaşamaksızın özgür bir imtiyaza sahip olmasını sağladı. Dahası, geleneksel ölçü ücretini de kaldırdı.

IX.
De Turcis congregatis et expeditione contra eos regis.¹
a. 1120 [1] Cum autem VI° huius anni mense^{a.2} in Hierusalem evolvissemus,
venerunt nuntii ab Antiochia dicentes regi^b et nobis omnibus, qui aderamus,
Turcos Euphratem transisse^{c.3} et Syriam ingressos fuisse ad nocumentum^{d.4}

Christianismi^a, sicut in praeterito consueverant^{b.5} [2] unde accepto con- a. 1120
silio^e, sicut necessitas urgebat, petivit rex a patriarcha⁷ et clero humillime
victoriosam Domini crucem^{e.8} sibi contradi, dicens ab ea se^d et suos ad
proeliandum debere muniri, quia sine gravi proelio^e credit^f Turcos prae-
taxatos^{g.9} de patria, quam iam devastant^h, non posse expelli. et quiaⁱ non
confidit^k in virtute sua nec in gente quam habebat^l multa¹⁰, cruce ipsa,
Domino vegetante et propitiante, pro multis milibus potietur^{m.11} alioquin
sine illaⁿ nec ipse^o nec alii audent ad bellum proficisci^p. [3] unde ibi
ratio bipertita inter euntes ad bellum et remanentes in^q Hierusalem satis
decens¹² habita est: sive debeat pro tanta necessitate Christianitatis Antio-
chiam crux deferri, sive Hierosolymitana ecclesia de tanto thesauro¹³ suo
non^t privari. dicebamusque: *heu miseri! quid faciemus, si permittente Deo
perdididerimus in bello crucem, sicut perdidit Israel olim¹⁴ foederis
arcam?* [4] quid autem^s plura referam? necessitas monuit, ratio edocuit;
fecimus quod nolimus, et quod nolebamus voluimus^{t.15} et cum multis

a. 1120 lacrimis pie pro ea profusus^{a.16} et canticis in laude illius^b decantatis^c, extra
urbem nudis pedibus rex et patriarcha, plebs quoque omnis eam conviascent^{d.17},
rex cum ea flendo^e discessit^f et populus ad^g urbem sanctam^h rediit. mensis
erat Iunius.¹⁸ [5] Antiochiam ergo ieruntⁱ, quam Turei iam^k adeo coar-
tabant¹⁹, ut extra muri ambitum^l inhabitantes vix uno miliario procedere
auderent. sed audito regis adventu, inde statim removentes se^m versus
Halapiam^{n.20} urbem, ubi^o tutius esse possent, abierunt; quibus^p III militum
Damascenorum milia tunc adgregata^q sunt.²¹ [6] cumque rex^r ad eos^s

bellandi causa motu audaci²² accessisset^a et^b utrimque sagittis^c iactatis a. 1120
plures^d vel^e sauciati vel interfecti cecidissent^f et bellare tamen Turci^g recu-
sarent²³, post triduum litis^h huius, nullo sine certoⁱ concluso^k, et Antio-
chiam^l nostri^m remeaverunt et in Persidem pars Turcorumⁿ maior^o repatri-
averunt.²⁴ [7] de cetero crucem sanctam rex honorifice Hierusalem remisit
et ipse in Antiochena^p regione^q terram protecturus^r remansit.²⁵ XIII^a igit-

a. 1120 tur^a Kalendarum^b Novembrium suscepimus ipsam^c gloriosam^d Domini
crucem in Hierusalem cum gaudio magno^e.

^a deest ABFCRßdμ; itaque i. — ^b deest k. — ^c illam ß. — ^d gloriosissimam ABFGHIKORß.
— ^e cum gaudio magno. Tum temporis Girardus Hospitalarius Hierusalem obiit. cuius
est hoc epitaphium:

Girardus iacet hic, vir humillimus inter Eoos:

Pauperibus servus et pius hospitibus;

Villis in aspectu, sed ei cor nobile fulsit.

Paret in his laribus quam probus exstiterit.

Providus in multis facienda decenter agebat.

Plurima pertractans multiplici specie.

Pluribus in terris sua sollers brachia tendens,

Undique collegit pasceret unde suos.

Septies et decies orto sub Virgine Phoebos,

Ad superos vehitur, angelicis manibus.

Explicit liber Fulcheri presbyteri de captione ierusalem x.

In hoc loco cod. k desinit.

IX.

Toplanan Türkler ve Kralın onlara karşı düzenlediği sefer üzerine.

Ancak bu yılın altıncı ayında Kudüs'e döndüğümüzde, Antakya'dan krala ve orada bulunan hepimize Türklerin Fırat'ı geçtiğini ve geçmişte alışkın oldukları gibi Hristiyanlığın zarar görmesi için Suriye'ye girdiğini söyleyen haberciler geldi.

Bunun üzerine, zorunluluğun gerektirdiği gibi alınan kararlar, kral patrikten ve ruhanilerden, Rab'bin zafer kazanan haçının kendisine verilmesini en alçakgönüllü şekilde talep etti; haçtan ve kendisinden, savaşmak için güç almaları gerektiğini söyledi, çünkü halihazırda yıkıp geçmekte olan adı geçen **Türklerin, büyük bir savaş olmadan vatanından atılamayacağına inanıyordu.** Ve kendi gücünde ve sahip olduğu halkta pek çok kez güvenmediği için, haçın kendisiyle birlikte olmasını, Rab'bin diriltip lütufkâr kılmasını, binlerce kişinin yerine onunla sahip olunacağını [düşünüyordu]; aksi takdirde ne kendisi ne de başkaları o olmadan savaşa gitmeye cesaret edemiyordu.

Nitekim savaşmaya gidenler ile Kudüs'te kalanlar arasında ikiye bölünmüş olan makul düzenleme orada oldukça yerinde görüldü: Hristiyanlığın bu kadar büyük bir ihtiyacı için haçın Antakya'ya götürülmesi mi gerekiyordu, yoksa Kudüs kilisesi bu kadar büyük hazinesinden mahrum mu bırakılmalıydı? Ve diyorduk ki: Ey zavallılar! Eğer Tanrı'nın izniyle savaşta haçı kaybedersek, İsrailoğullarının bir zamanlar ahit sandığını savaşta kaybettiği gibi ne yapacağız?

Fakat daha fazla ne anlatayım? Zorunluluk hatırlattı, akıl öğretti; istemediğimiz şeyi yaptık ve istemediğimiz şeyi istedik ve onun için dökülen pek çok dindar gözyaşıyla ve O'nun övgüsüne dair söylenen ilahilerle birlikte, kral ve patrik, bütün halk da onunla birlikte şehrin dışına çıplak ayakla yürüyerek eşlik ettiler, kral ağlayarak onunla birlikte ayrıldı ve halk kutsal şehre geri döndü. Ay hazırlandı.

Öyleyse Türklerin artık o kadar çok sıkıştırdığı, hatta surların çevresinin dışındakilerin oturup bir milden fazla ileri gitmeye cesaret edemediği Antakya'ya gittiler. Fakat kralın geldiği duyulduğunda, oradan derhal uzaklaşarak daha güvende olabilecekleri Halep şehrine doğru gittiler; o sırada onlara Şamlı üç bin süvari katılmıştı.

Ve kral savaşmak amacıyla cesur bir hamleyle onlara yaklaştığında ve her iki taraftan oklar atılıp birçoğu yaralanarak ya da öldürülerek yere düştüğünde ve yine de Türkler savaşmayı reddettiğinde, bu davanın üç günlük çekişmesinden sonra, kesin bir sonuca varılmadan, bizimkiler Antakya'ya geri döndüler ve Türklerin daha büyük kısmı Pers ülkesine geri döndü. Geri kalan zamanda kral kutsal haçı büyük bir onurla Kudüs'e geri gönderdi ve kendisi Antakya bölgesinde toprağı korumak için kaldı. Kasım ayının on üçüncü takvim gününde ise Rab'bin o görkemli haçını Kudüs'te büyük bir sevinçle karşıladık.

O zamanlar Hastane Şövalyesi Girardus Kudüs'te öldü, onun epitaphı [mezar taşı yazıtı] şöyledir:

Doğulular arasında en alçakgönüllü adam, Girardus burada yatıyor:

Yoksulların hizmetkârı ve konukseverlere dindar;

Görünüşte değersizdi, ancak içinde soylu bir kalp parladı.

Bu yuvalarda ne kadar dürüst olduğunu gösterir.

Birçok şeyde tedbirli olan, işleri yakışık alacak şekilde yönetirdi.

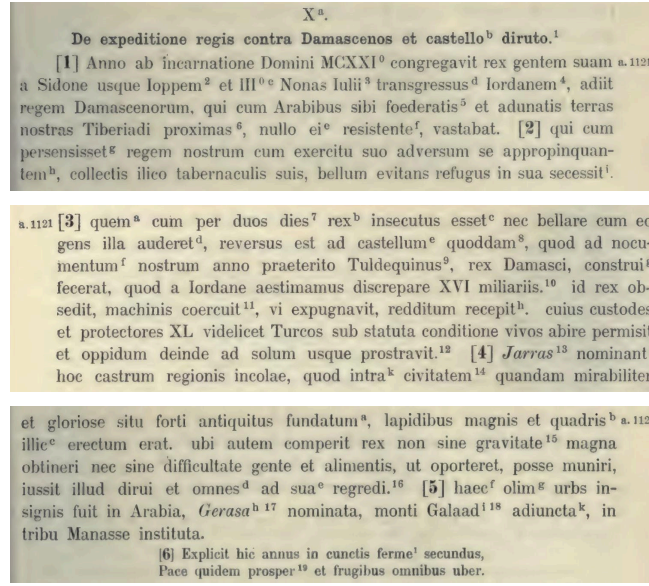
Çok sayıdaki şeyi çoklu bir görünümle ele alarak,

Birçok ülkede becerikli kollarını uzatarak,

Kendi halkını besleyeceği yeri her yerden derledi.

Başak burcunda Phobos on kez yedinci kez doğduğunda,

Melek elleriyle göklerdeki yüksekliğe taşınır.

X.

Kralın Şamlılara karşı seferi ve yıkılan kale üzerine.

Rab'bin enkarnasyonundan sonraki 1121. yılda kral, Sidon'dan Yafa'ya kadar halkını topladı ve temmuz ayının üçünde [Nones] Ürdün'ü geçerek, kendisiyle müttefik olan ve birleşen Araplarla birlikte Tiberias'a yakın topraklarımızı kimse direnmeden yağıp yıkan Şam kralının üzerine yürüdü.

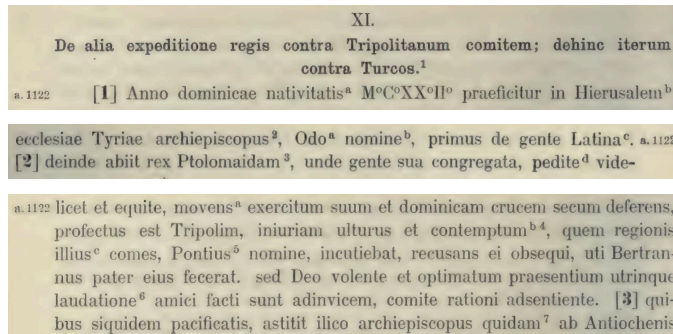
Kralımızın orduyla birlikte kendisine yaklaştığını fark eden [Şam kralı], çadırlarını derhal toplayıp savaştan kaçınarak sığınmacı olarak kendi yurduna çekildi.

Kral onu iki gün boyunca takip ettiğinde ve o halk onunla savaşa cesaret edemediğinde, Şam kralı Tegin [Tuldequinus Kutbeddin Mevdu] tarafından geçen yıl zararımız için inşa edilmiş olan ve Ürdün'den on altı mil uzakta olduğunu tahmin ettiğimiz bir kaleye geri döndü. Kral burayı kuşattı, kuşatma makineleriyle zorladı, güç kullanarak zapt etti ve teslim olanı geri aldı. Buranın muhafız ve koruyucularını, yani kırk Türk'ü, belirlenen şart altında canlı olarak gitmelerine izin verdi ve ardından kaleyi yerle bir etti.

Bölge halkı, buranın sakinleri bu kaleye Jarras adını veriyor; kale, eski zamanlarda harika ve görkemli bir şekilde güçlü bir konumda, büyük ve kesme taşlarla dikilmişti. Ancak kral, [burayı] ele geçirmenin büyük bir zorluk olmadan ve gerektiği gibi halk ve erzakla savunulmasının imkânsız olmadığını, büyük bir ağırlıkla öğrenince, oranın yıkılmasını ve herkesin kendi evine dönmesini emretti.

Bu yer bir zamanlar Arabistan'da, Gilead dağına bağlı, Manasse kabilesinde kurulmuş olan ünlü şehir Gerasa idi.

Barışla kutlu ve her türlü meyveyle bereketli olan,
Neredeyse herkes için ikinci olan bu yıl burada sona erer.

illuc missus, regem cohortans^a, ut Antiochiam quantocius festinaret^b, contra a.1122 Turcos opem^c laturus. iam enim terram illam^d devastabant^e, nullo principe eis resistente. [4] quo audito, rex continuo^f properavit, habens secum CCC^g milites lectissimos^h et clientes advectitios^b CCCC^g probissimos. ceteriⁱ vero vel^k Hierusalem vel ad sua remeaverunt.⁹ cum^l autem pervenisset^m rex ubi Turcos audierat esse congregatos¹⁰ circa scilicet castrum quoddam, quod *Sardanaium*^a 11 vocatur, quod iam obsidione cohibebant, removerunt se inde nolentes^o regem exspectare.¹² quo comperto, secessit rex Antiochiam^v. [5] Turci vero ad inceptum¹³ denuo recurrunt^q. cumque^r rex hoc auditu^s percepit^t, versus eos prompte equitavit. sed quia gens illa Parthica^u in procinctu vel apparatu bellico moraliter^v 14 nunquam in eodem statu

a.1122 permanentes (nunc enim^a visum, nunc^b dorsum obsistentibus opinione celerius vertunt et praeter spem simulate^c fugiunt et recursu^d repentino¹⁶ impetunt), non se ad bellandum certo statu^e aptaverunt^f 16, sed congressum^g penitus vitaverunt et taliter ceu victi abscesserunt.¹⁷ [6] benedictum ergo sit^h sanctissimae et dominicaeⁱ crucis vexillum¹⁸ et ubique omnibus orthodoxis¹⁹ praesens subsidium, sub cuius protectione et consolatione fideles muniti! sine^k detrimento aliquo^l Christianos nostros ad sua concessit regredi.²⁰ illi equidem^m X milia aestimati suntⁿ militum, nostri vero MCC^o absque globo peditum.²¹ [7] et cum usque Tripolim una cum cruce dominica remeasset rex, orto negotio^p 22, cum aliquantis reversus est^q Antiochiam.

et sic^u dominica crux in Hierusalem delata cum gaudio magno in loco suo a.1122 est XII^b Kalendas Octobris²³ honorifice reposita.
Tempus erat, quo Libra pares examinat^r horas,
Tam numero parili quam spatio simili^t.

XI.

Kralın Trablus Kontu'na karşı bir diğer seferi ve ardından tekrar Türkler üzerine seferi üzerine.

Rab'bin doğuşundan sonraki 1122. yılda, Latin halkından gelen ilk kişi olan Odo adında biri, Tyros kilisesinin başpiskoposu olarak Kudüs'te görevlendirildi.

Daha sonra kral Ptolemaida'ya (Akka) gitti; orada halkını, yani piyadeleri ve süvarileri topladı ve yanında Rab'bin haçını taşıyarak Trablus'a doğru yola çıktı. Amacı, o bölgenin kontu olan Pontius adındaki kişinin, babası Bertrand'ın yaptığı gibi kendisine boyun eğmeyi reddederek yaşattığı hakaret ve hor görmenin öcünü almaktı. Fakat Tanrı'nın isteğiyle ve her iki tarafta bulunan ileri gelenlerin övgüleriyle, kontun da mantığa boyun eğmesi sayesinde birbirleriyle dost oldular.

Bunlar barıştırıldıktan sonra, Antakyalılar tarafından oraya gönderilen bir başpiskopos hemen ortaya çıktı ve kralı, Türkler o topraklarda hiçbir lider onlara direnemedi halihazırda yıkıp döktükleri için, Türklerle yardım etmek üzere en kısa zamanda Antakya'ya acele etmeye çağırdı.

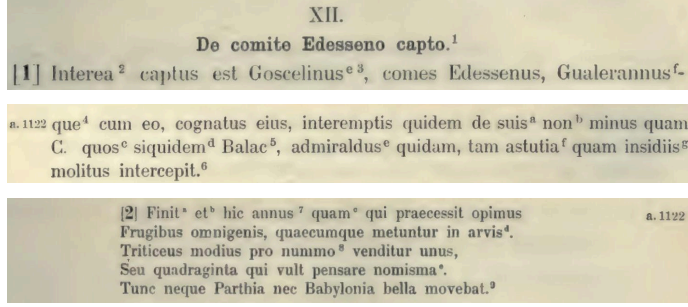
Bunu duyan kral derhal acele etti; yanında en seçkin 300 süvari ve çok değerli 400 paralı asker/hizmetkâr vardı; diğerleri ise ya Kudüs'e ya da kendi evlerine döndüler. Kral, Türklerin toplandığını duyduğu yere, yani Sardanayum adındaki bir kalenin etrafına vardığında, onlar kralı beklemek istemeyerek kuşatmayı sürdürdükleri o yerden ayrıldılar. Bunu öğrenen kral Antakya'ya çekildi.

Türkler ise yeniden ilk niyetlerine geri döndüler ve kral bunu duyup öğrendiğinde, onlara karşı hemen at sürdü. Fakat Parth halkı (Türkler) savaş düzeninde veya askeri hazırlıkta hiçbir zaman aynı durumda kalmadıkları için (çünkü şimdi görenlere göre sırtlarını hızla dönüyorlar, beklenmedik şekilde sahte kaçışlar yapıyorlar ve ani bir geri dönüşle saldırıyorlar), kendilerini savaşmak için belirli bir düzene uydurmadılar, aksine karşılaşmadan tamamen kaçındılar ve yenilmiş gibi çekilip gittiler.

Öyleyse en kutsal ve ilahi haçın sancağı ve her yerde bütün Ortodokslar için mevcut olan yardım, koruması ve tesellisiyle inananların güçlendirildiği haç kutlu olsun! Hristiyanlarımızı hiçbir zarara uğratmadan kendi evlerine dönmelerine izin verdi. Onlar gerçekten 10 bin süvari olarak tahmin edildiler, bizimkiler ise piyade kalabalığı hariç 1200 süvari idi.

Ve kral, kutsal haçla birlikte Trablus'a kadar geri döndüğünde, işleri yoluna koyarak biraz kuvvetle Antakya'ya geri döndü. Ve böylece ilahi haç, büyük bir sevinçle Kudüs'e getirilerek, 20 Eylül [Ekim'in 12'si kalendi] tarihinde kendi yerine onurlu bir şekilde yeniden konuldu.

Terazi eşit saatleri tarttığı,
Hem sayı olarak eşit hem de süre olarak benzer olduğu zamandı.

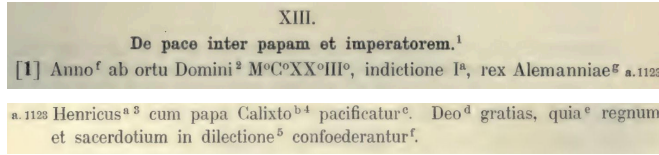
XII.

Edessa Kontu'nun Esir Edilmesi Üzerine.

Bu arada Edessa kontu Goselinus ve onunla birlikte akrabası Gualerannus, kendi adamlarından yüzden az olmayan bir kısmının öldürülmesiyle, bir komutan olan Balac tarafından hem kurnazlıkla hem de tuzak kurularak yakalandı ve ele geçirildi. Önceki yıl gibi bu yıl da tarlalarda biçilen her türden mahsulle bereketli bir şekilde sona eriyor.

Bir ölçü buğday bir sikkeye satılıyor,
Ya da kırk tane isteyen sikkeyi tartıyor.

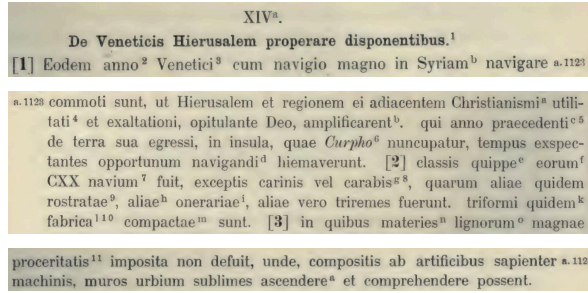
O zaman ne Parthia ne de Babylonia savaş çıkıyordu.

XIII.

Papa ile İmparator Arasındaki Barış Üzerine.

Rab'bin doğumundan 1123 yılında, birinci indiksiyonda, Almanya kralı Henry, Papa Calixtus ile barış yapıyor. Tanrı'ya şükürler olsun, çünkü krallık ve papalık sevgi içinde ittifak kuruyor.

XIV.

Venediklilerin Kudüs'e gitmeye hazırlanması üzerine.

Aynı yıl Venedikliler, Tanrı'nın yardımıyla Hristiyanlığın yararı ve yüceltilmesi için Kudüs'ü ve ona bitişik bölgeyi genişletmek amacıyla büyük bir gemiyle Suriye'ye yelken açmaya teşvik edildiler. Onlar önceki yıl kendi topraklarından çıkıp, Curpho olarak adlandırılan adada, yelken açmak için uygun zamanı bekleyerek kışlamışlardı. Nitekim onların filosu, omurgalar veya küçük tekneler hariç, 120 gemiden oluşuyordu; bunlardan kimi burunlu, kimi yük gemisi, kimi de üç çifte (kadırğa) idi. Gerçekten de üç biçimli bir yapıyla birleştirilmişlerdi.

Bunlarda, büyük boyutta kereste malzemesi eksik yoktu; öyle ki, zanaatkarlar tarafından akıllıca monte edilen makineler sayesinde, şehirlerin yüksek surlarına tırmanabilir ve onları ele geçirebilirlerdi.

XV.
Quo tempore iter adripuerunt.¹
[1] Igitur postquam verno tempore² patescunt^b viae ratibus, quod Deo diu^c devoverant explere non torpuerunt. et viatico navali³ abunde sibi praeparato, cum tuguria⁴, in quibus hieme conquieverant, communiter^d succendissent, concrepantibus tubis^e quamplurimis, carbasa⁵, invocato Dei auxilio, gaudenter^f displicantur et elevantur. [2] naves autem, quae^g coloribus variis^h picturaeⁱ erant^j, splendore amoeno^k prospectantes satis delectabant, quibus ter quina hominum armatorum milia tam de Veneticis quam peregrinis^l sibi adiunctis inerant^m. porro equos secum CCC^os convehabant. [3] itaque Borea tunc leniterⁿ aspirante, pontum^o decentissime sulcantes, cursum suum^p versus Mothonem^q ⁸ dirigunt, deinde^r Rhodum^s.⁹

a. 1123 [4] et quia necesse erat, ut simul nec sparsim incederent^a, flabris¹⁰ etiam interdum alternantibus, nisi^b provide^c iter suum modificarent, alii ab aliis cito^d discreparent, propterea diebus^e brevibus¹¹ die non nocte velificantes, portibus frequenter inventis necessario cotidie applicabant, ne recentis^f aquae penuriam patientes tam ipsi quam eorum equi siti gravarentur^g.

XV.

Yolculuğa çıktıkları zaman.

Böylece, bahar mevsiminde gemiler için yollar açıldığında, Tanrı'ya uzun süredir adadıklarını yerine getirmekte gecikmediler. Deniz yolculuğu için gerekli erzak bolca hazırlandığı, kışın konakladıkları kulübeler ortaklaşa ateşe verildiği, pek çok boru çalındığı ve Tanrı'nın yardımı ile yelkenler açılıp neşeyle hareket edildiği zaman.

Çeşitli renklerle boyanmış olan gemiler ise hoş bir ihtişamla etrafı seyrederek oldukça keyif veriyordu. Bu gemilerde, Venediklilerden ve katılan yabancılardan oluşan üçer beşer bin silahlı adam bulunuyordu. Dahası, yanlarında üç yüz at taşıyorlardı.

Bu yüzden Boreas rüzgarı o sırada hafifçe eserken, denizi en güzel şekilde yarıp rotalarını Mothon'a, ardından Rodos'a çeviriyorlar.

Ve aynı anda, dağınık bir şekilde ilerlememek gerektiği için, rüzgarlar bazen yön değiştirdiğinde akıllıca bir şekilde yolculuklarını ayarlamazlarsa birbirlerinden çabucak ayrılacaklardı. Bu sebeple, kısa günlerde, gece değil gündüz yelken açarak, sık sık limanlar bularak her gün zorunlu olarak karaya çıkıyorlardı ki, hem kendileri hem de atları taze su kıtlığı çekerek susuzluktan perişan olmasın.

XVI.
Quod rex Balduinus sit captus et Eustachius quidam pro eo constitutus^{b,1}
[1] Eodem¹ tempore² contigit Balduinum regem Hierosolymorum capi.

Balae^a enim, qui antea Goscelinum^b Gualerannumque^c ceperat³, hunc etiam^d a. 1123 non in hoc bene providum sed^e imparatum^f comprehendit^g ⁴, quo nihil paganis iucundius, nihil Christianis horribilius. [2] postquam^h rumor iste usque ad nosⁱ in Hierusalem diffusus est, venerunt^j omnes in concionem in

a. 1123 urbem^a Ptolomaidam^b, consilium capturi quid facto opus esset. et elegerunt et constituerunt terrae fore custodem et praeceptorem Eustachium^b quendam⁷, hominem probum^c et moribus honestum, qui tunc Caesaream pos-

sidebat et^a Sidonem. hoc siquidem⁸ patriarcha Hierosolymitanus⁹ una cum a. 1123 optimatibus terrae illius^b dictavit et teneri^c decrevit, quo tenus^d de rege capto rei exitum certum audirent. [3] itaque^e Maio mense mediante¹⁰, cum iam audissemus Babylonios Ascalonem usque pervenisse^f bipartito exercitu¹¹, terrestri videlicet itinere^g atque marino, praeparata liburna^h statim agillima, statueruntⁱ legationem ad Veneticorum classem mittendam^k ¹², exhortando precantes, ut negotium^l inceptum accelerato navigio nobis adiuturi^m succurrerent.¹³

XVI.

Kral Baudouin'in esir alındığı ve yerine Eustachius adında birinin getirildiği hakkında.

Aynı dönemde, Kudüs Kralı Baudouin'in esir düştüğü gerçekleşti. Zira daha önce Joscelin ile Gualeran'ı yakalamış olan Balac, bunu da bu konuda hiç de öngörülü olmayıp hazırlıksız yakaladı; öyle ki pagancılar için bundan daha sevindirici, Hristiyanlar için ise bundan daha korkunç bir şey olamazdı.

Bu haber Kudüs'teki bize kadar ulaştıktan sonra, herkes Ptolemaida şehrinde toplanma kararı aldı, yapılacak işin ne olması gerektiği konusunda. Ve o sırada Caesarea ile Sidon'a sahip olan, dürüst ve ahlaklı bir adam olan Eustachius adındaki birini ülkenin koruyucusu ve önderi olarak seçip tayin ettiler. Kuşkusuz bunu Kudüs Patriği, o ülkenin ileri gelenleriyle birlikte kararlaştırdı ve belirledi, öyle ki esir alınan kral hakkında kesin sonucu bilsinler. Böylece Mayıs ayının ortalarında, Babillilerin iki parçalı bir orduyla, yani kara ve deniz yoluyla Ascalon'a kadar ulaştıklarını duyduğumuzda, hemen çok çevik savaş gemileri hazırlayarak, Venediklilerin filosuna bir elçi heyeti göndermeye karar verdiler, yalvararak ve rica ederek, başlatılan işe hızlı bir gemiyle yardım edip bize destek olsunlar.

XVIII.

De bello et victoria Christianorum cum Turcis^a auxilio sanctae crucis.¹
a. 1123 [1] Cum igitur^b damnum imminere^c gens nostra per rumigerulos^{d 2} didicisset, in unum corpus undique congregati ante castellum quoddam, quod Cacho^{e 3} incolae regionis nominant, de^f Tiberiade videlicet et Ptolomaida,

Caesarea quoque et Hierosolyma, cum cruce dominica⁴ ad illum conventum⁵ a. 1123 iam delata^a, contra hostes dimicaturi usque Ramatha⁶ urbem, quae est iuxta Diospolim^{b 7}, properaverunt. [2] nos autem, qui Hierusalem^c remanseramus^{d 8}, pro fratribus nostris in tribulatione sic positos orare^e et eleemosynas^f egenis impertire^g et^h per universas civitatis sanctae ecclesias processiones pie facere, tam Latini quam Graeci atque Syri, interimⁱ nudipedes^k non cessavimus.⁹ [3] procures autem nostri^l mane summo¹⁰ de Ramatha consurgentes, cum gentem nostram per cohortes procedere¹¹, ut decebat^m, ordinassent, benedictione et absolutioneⁿ a patriarcha¹² populo data, bellum committitur apud Azotum urbem quondam quintam^o Philistinorum, nunc autem Ibenium^p dictam¹³, quae in viculum parvum^q redacta est^r. [4] porro

a. 1123 pugna ista non longa hora protrahitur^a. nam cum perspicerent^b nostros probissime armatos eos impetere^c, continuo milites^d illi^e tamquam aliquo omine^f fascinati^{g 14} in fugam moti^h sunt et fuga pro consilioⁱ usi sunt^{k, 15}

pedites vero detruncati sunt^a. [5] tentoria^b eorum cuncta cum rebus multifor- a. 1123 mibus in campo remanserunt. tria^c nempe^d vexilla pretiosissima^e, quae standar^{f 10} nominamus^g, ab eis excusserunt^h. utensilia etiamⁱ multiformia^k, culcitra^{l 17} et pulvinaria^l, carram¹⁸ quoque multam cum sarcinis^m secum nostri reduxerunt: camelos videlicet CCCCo^s, asinos D^{os}. [6] XVI milia ex eis proeliatum venerunt¹⁹, quorum VI milia interfecti sunt; de nostris autem pauci.²⁰ gens equidem nostra VIII milia²¹ aestimati sunt, sed^a audaces et^o probissimi et ad pugnandum valde animati et amore Dei freti et confidentia eius penitus corroborati.

[7] Sub Geminis Phoebos iam tunc bis sexies orto²²,
Gens ruit infanda Domini virtute subacta,
Corpora nunc quorum per campos Allophylorum²³
Fiunt esca lupis, fiunt^a quoque pastus hyaenis.

XVIII.

Kutsal haçın yardımıyla Hristiyanların Türklerle savaşı ve zaferi üzerine.

Bu yüzden halkımız haberciler aracılığıyla yaklaşan felaketi öğrendiğinde, Tiberias ve Ptolemaida'dan, yani bölge halkının Cacho adını verdiği belli bir kalenin önüne her yerden tek bir beden halinde toplandılar, Caesarea ve Kudüs de haç-ı dominiki ile o toplantıya çoktan getirilmişken, Diospolis yakınında bulunan Ramatha şehrine kadar düşmanlara karşı savaşmak üzere acele ettiler.

Kudüs'te kalmış olan bizler ise, sıkıntı içindeki bu durumdaki kardeşlerimiz için dua etmeyi ve yoksullara sadaka vermeyi, hem Latinler, hem Yunanlılar ve hem de Suriyeliler olarak kutsal

şehrin kiliseleri boyunca dindarca alaylar düzenlemeyi, bu sırada yalın ayak yürümeyi hiç bırakmadık.

Önderlerimiz ise sabah erken saatlerde Ramatha'dan kalkarak, halkımızın birlikler halinde yakışır bir şekilde ilerlemesini düzenledikten sonra, patrik tarafından halka hayır dua ve günah affı verildikten sonra, savaş, Filistinlilerin eski beşincisi, ancak şimdi Ibenium adı verilen ve küçük bir köye indirgenmiş olan Azot şehrinin yakınında gerçekleşir.

Dahası, bu savaş uzun bir saat boyunca uzatılmaz. Çünkü askerlerimizin onları en iyi şekilde silahlanmış olarak saldırıya geçtiğini fark ettiklerinde, o askerler hemen sanki bir kehanetle büyülenmiş gibi kabileler halinde kaçışa yönlendirildiler ve öğüt yerine kaçıışı kullandılar.

Piyadeler ise kılıçtan geçirildi. Onların tüm çadırları çok biçimli eşyalarla birlikte tarlada kaldı. Gerçekten de, standart olarak adlandırdığımız üç çok değerli bayrağı onlardan söküp aldılar; çok biçimli mutfak eşyalarını, yatakları ve yastıkları, ayrıca yükleriyle birlikte pek çok arabayı bizimkiler geri getirdi: yani dört bin deve, iki yüz eşek.

Onlardan savaşa gelen on altı bin kişi vardı, bunlardan altı bin kişi öldürüldü; bizimkilerden ise pek azı. Doğrusu halkımız sekiz bin kişi olarak tahmin edildi, ancak cesur, en iyi silahlanmış, savaşmaya son derece istekli, Tanrı'nın sevgisine güvenen ve O'nun güveniyle tamamen güçlendirilmişlerdi.

İkizler burcunda güneş iki kez altı kez doğduğunda,
Tanrı'nın kudretiyle ezilen tanrısız halk yok olup gidiyor,
Şimdi yabancıların tarlalarında cesetleri,
Kurtlara yem oluyor, sırtlanlara besin oluyor.

XIX.

De receptione sanctae crucis Hierosolymis^{b,1}

[1] Bello autem per Dei potentiam sic superato et^c ad gloriam ipsius et exaltationem Christianismi², ut dictum est, facto, cum dominica cruce reneavit Hierusalem^d patriarcha. qua extra portam Daviticam^e cum glorifica^e processione suscepta et usque in^f basilicam dominici Sepulcri⁴ honorifice deducta: *Te Deum laudamus* cantantes⁵, Omnipotenti⁶ de beneficiis¹ universi laudes reddidimus.⁶

XIX.

Kutsal haçın Kudüs'te karşılanması üzerine.

Savaş Tanrı'nın gücüyle böylece kazanılıp, söylendiği gibi O'nun yüceliğine ve Hristiyanlığın yükselişine ulaşıldığında, patrik kutsal haçla birlikte Kudüs'e geri döndü. Davut Kapısı'nın dışında görkemli bir alayla karşılanan haç, kutsal Kabir Bazilikası'na kadar büyük bir saygıyla götürüldü: "Seni övüyoruz Ey Tanrı" (*Te Deum laudamus*) ilahisini söyleyerek, Her Şeye Gücü Yeten'e lütufları için hep birlikte övgüler sunduk.

XX.

De adventu Veneticorum et navali proelio eorum cum Saracenis^{a,1}

[1] Postridie^{b,2} autem prospero^c successu ita potiti^d, secundi rumores a. 1123 subsecuti sunt. de Veneticorum^e enim^f classe³ in Palaestina per plerosque portus applicata cum audivimus, iocundati⁵ sumus. hoc equidem^b diu fama

a. 1123 promiserat. cumque dux Veneticorum^{a,4}, qui navigio huic principabatur^b, Ptolomaidae applicuisset, intimatum est^{c,5} ei statim^d prout gestum fuerat apud Ioppem^e, terra scilicet et mari⁶, et quomodo Babylonii, prout valuerant^f, negotio suo expleto⁷ iam illinc abierant^b. quod si accelerato⁴ cursu vellet eos persequi, Deo iuvante proculdubio eos adsequi⁸ posset¹. [2] qui consilio nautarum^m statim adhibito, bifaria navigatione⁷ facta⁹, unam⁹ navigii sui partem, in qua ipse dux erat^p, versus Ioppem emisit, alteram vero partem in altius pelagus⁸ prudentissime misit, ut ignaris Saracenis peregrini esse

Hierusalem adeuntes a parte Cypri putarentur. [3] et cum Saraceni XVIII^a, 1123 naves de classe Venetica⁹ perspicerent ad se appropriare^a, tanquam de emolumento^b iam adquisito¹⁰ coeperunt exsultare et contra Veneticos^c aptaverunt se navigare et ad pugnam eos audacter suscipere. [4] nostri autem tanquam ad certamen bellicum verecundari^d simulantes¹¹ et astute aliam^e navigi^f partem potiorem et postremam^g paulatim expectantes^h 12, nec fugere disposuerunt nec pugnare cum eis praesumpserunt, quo tenus iam dictumⁱ navigium postremum tam velis quam remis exsurgere Saraceni cernerent^k. [5] igitur Veneticis^l crevit spiritus, et^m indicibiliterⁿ 13 in eos irruerunt et undique ita eos accinxerunt¹⁴, ut locum fugae uspiam reperire non possent. tunc mirum in modum Saracenis coercitis¹⁵, neque naves neque nautae aliquorum evadere potuerunt; sed naves eorum Venetici^o

a. 1123 introgressi^a, detruncaverunt omnes. [6] fide caret, quod ultra humanum auditum in navibus^b bases¹⁶ occidentium sanguine fluido tingerentur. itaque naves multis onustae opibus capiuntur^c. 17 corporibus quidem^d extra naves tunc iactatis^e, usque ad IV milia^f passuum¹⁸ salum rubescere^g circumquaque videretis^h. [7] deindeⁱ cum ultra Ascalonem¹⁹ exploraturi aliquid proficui remigarent^k, obvias sibi reppererunt X naves alias, diversis alimentis confertas²⁰, quibus^m inerant ligna proceritate magna²¹ et directa, ad componendas machinas spectabilia. illas quoque cum munimentis²² pluribusⁿ, etiamque^o auro et argento numismatibusque^p multis, piper quoque^q et cyminum²³ et diversas species odoramentorum²⁴ diripiunt. [8] naves vero^r aliquantas ad terram fugilivas in litore ipso igni combusserunt^s, sed et plures integras Ptolomaidam abduxerunt^t. lactificavit itaque Dominus clientes suos et donativis²⁵ abundis^u multipliciter locupletavit.

XX.

Venediklilerin gelişleri ve Sarazenlerle yaptıkları deniz savaşı üzerine.

Ancak ertesi gün başarılı bir sonuç elde edildiğinde, peşinden hayırlı haberler geldi.

Venediklilerin filosunun Filistin'deki pek çok limana yanaştığını duyduğumuzda sevindik.

Gerçekten de bunu ün uzun süredir vaat etmişti. Venediklilerin bu gemiye liderlik eden dükü Ptolemaida'ya yanaştığında, Yafa'da olduğu gibi kara ve deniz yoluyla gerçekleşen olaylar ve Babillilerin güçleri yettiğinde işlerini tamamlayıp çoktan oradan ayrıldıkları hemen kendisine bildirildi. Eğer hızlı bir seyirle onları takip etmek isteseydi, Tanrı'nın yardımıyla hiç şüphesiz onları yakalayabilirdi.

Dük, denizcilerin tavsiyesini hemen alarak iki kollu bir seyrüsefer gerçekleştirdi; kendisinin de bulunduğu gemisinin bir kısmını Yafa'ya doğru gönderdi, diğer kısmını ise Sarazenlerin Kıbrıs yönünden Kudüs'e gittiği düşüncesiyle yabancılar tarafından bilinmemesi için en derin denize çok akıllıca gönderdi.

Sarazenler Venedik filosundan XVIII geminin kendilerine yaklaştığını fark ettiklerinde, sanki halihazırda kazanılmış bir kazançmış gibi sevinmeye başladılar ve Venediklilere karşı yelken açıp savaşı onlara cesurca kabul ettirdiler.

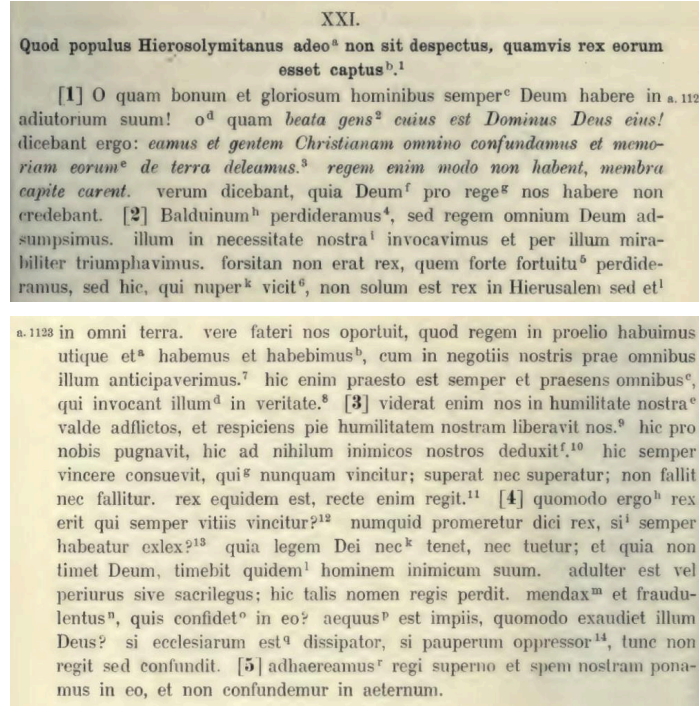
Bizimkiler ise sanki askeri bir mücadeleden çekiniyormuş gibi davranarak ve geminin diğer daha güçlü ve son kısmını yavaş yavaş gizlice bekleyerek, ne kaçmaya karar verdiler ne de onlarla savaşmaya cesaret ettiler; öyle ki Sarazenler bahsi geçen son geminin hem yelkenlerle hem de küreklerle yükseldiğini görebilsinler.

Böylece Venediklilerin cesareti arttı ve tarif edilemez bir şekilde onların üzerine atılıp etraflarını öyle bir kuşattılar ki, kaçacak hiçbir yer bulamadılar. O sırada Sarazenler inanılmaz bir şekilde bastırıldı, ne gemiler ne de herhangi bir denizci kaçmayı başarabildi; Venedikliler gemilerine girip hepsini kılıçtan geçirdiler.

İnsanın inanası gelmiyor ki, insan kulağının ötesinde gemilerdeki tabanlar akışkan batılların kanıyla boyansın. Böylece birçok zenginlikle yüklü gemiler ele geçirildi. Cansız bedenler o zaman gemilerin dışına atıldığında, dört bin adım uzaklığa kadar denizin her yerinin kızardığını görürdünüz.

Daha sonra Ascalon'un ötesinde faydalı bir şeyler keşfetmek için kürek çektiklerinde, karşılarına makineler kurmak için muazzam ve düzgün büyüklükte ahşaplar içeren, çeşitli gıdalarla dolu başka X gemi çıktı. Onları da birçok korunakla, ayrıca altın ve gümüş paralarla, pek çok sikkeyle, karabiber, kimyon ve çeşitli güzel kokulu baharatlarla birlikte yağmaladılar.

Gerçekten de kaçan bazı gemileri kıyının kendisinde ateşe verdiler, ancak birçoğunu da sağlam bir şekilde Ptolemaida'ya götürdüler. Böylece Rab, kendi kullarını sevindirdi ve bol hediyelerle onları kat kat zenginleştirdi.

XXI.

Kudüs halkının, kralları esir düşmüş olmasına rağmen o kadar da hor görülmediği hakkında.

Ey insanların Tanrı'yı her zaman kendi yardımcılara sahip olmalarının ne kadar iyi ve ne kadim bir yüceliktir! "Ey Rab Tanrısı olan halk ne kadar da mutludur!" O halde şöyle diyorlardı: "Gelin ve Hristiyan halkını tamamen paramparça edelim ve onların anısını yeryüzünden silelim." Zira artık bir kralları yok, üyeleri başsız kalmış. Gerçekten de öyle söylüyorlardı, çünkü Tanrı'yı kendimize kral olarak kabul ettiğimize inanmıyorlardı. Baudouin'i kaybetmiştik, ama her şeyin kralı olan Tanrı'yı benimsedik. O'nu sıkıntımızda çağırdık ve O'nun aracılığıyla harika bir şekilde zafer kazandık. Belki de tesadüfen kaybettiğimiz bir kral yoktu, ama az önce zafer kazanan bu zat, sadece Kudüs'te değil tüm yeryüzünde de kraldır. Savaşta kesinlikle bir krala sahip olduğumuzu ve sahip olacağımızı ve sahip olacağımızı itiraf etmemiz gerekirdi, çünkü işlerimizde O'nu her şeyin önüne koyduk. Zira O, hakikatte O'nu çağıran herkes için her zaman hazır ve mevcuttur. Zira O bizi alçakgönüllülüğümüzde son derece perişan bir halde görmüş ve alçakgönüllülüğümüze şefkatle bakarak bizi kurtarmıştır. O bizim için savaştı, O düşmanlarımızı hiçe indirdi. O, asla yenilmeyen, her zaman kazanmaya alışkındır; üstün gelir ama yenilmez, ne aldanır ne de aldatır. Gerçekten de kraldır, çünkü doğru bir şekilde hükmeder.

Öyleyse her zaman kusurlar tarafından yenilen bir kral nasıl kral olacaktır? Eğer her zaman yasadışı sayılırsa, kral denilmeyi hak eder mi? Çünkü Tanrı'nın yasadışı ne tutar ne de korur; ve Tanrı'dan korkmadığı için, düşmanı olan insanlıktan kesinlikle korkacaktır. Zira o bir zinakardır, yalancı ya da din düşmanıdır; işte böyle biri kral adını kaybeder. Yalancı ve hilekar olan birine kim güvenir? Kötülere adil davranan birine Tanrı nasıl icabet eder? Eğer kiliselerin yıkıcısıysa, yoksulların ezeni ise, o zaman hükmetmez ama altüst eder. Yüce krala bağlanalım ve umudumuzu O'na bağlayalım, ve asla utandırılmayacağız.

XXII.

De morte Eustachii et successione^a Guillelmi.¹

[1] Tempore isto taliter aegro^{1,2} decessit Eustachius³, in custodem terrae

nostrae electus, XVII. Kalendas Iulii.⁴ cui succedere Guillelmum de Buris⁵ a. 1123 statuerunt, qui Tiberiadem tunc possidebat.

XXII.

Eustachius'un ölümü ve Guillelmus'un halefliği hakkında.

Bu sırada, böyle hastayken, topraklarımızın koruyucusu seçilmiş olan Eustachius, Temmuz Kalendae'sinden önceki 17. günde vefat etti. Onun yerine, o sırada Tiberias'a sahip olan Guillelmus de Buris'in geçmesine karar verdiler.

XXIII^a.

Qualiter rex Balduinus de vinculis exiit^b.¹

a. 1123 [1] Mense^c Augusto² deinde mediante, superna clementia providente, rex Hierusalem^d Balduinus^e exiit de carcere et de vinculis Balac³, quibus

vincitus tenebatur in oppido quodam⁴, situ fortissimo et celsitudine nimis a. 1123 arduo et difficili⁵ comprehendendo^a. cum quo simul^b inclusi erant Goscelinus, comes Edessenus⁶, cum aliquantis aliis captis^c.⁷ huius rei narratio

a. 1123 satis est longa, sed dono^a caelesti praedita et miraculis⁸ bene^b ornata.

[2] nam cum in castro illo nullo freti adiumento⁹ iam diu^c angerentur^d occultati^e, consilio et ingenio multimodo apud se tractare^f coeperunt, si aliquatenus inde possent egredi^g. unde per fideles internuntios ubicumque amicos habebant auxilium petere^h non cessaverunt etⁱ cum Armenis¹⁰ circa eos conversantibus omnimode machinare^k studuerunt^l, ut, si quando ab externis amicis suis auxilium adipisci^m possent, illiⁿ adiutores esse veri¹¹ non desisterent^o. [3] et cum post aliqua dona et promissa plurima hoc fidei^p nexu¹² utrimque confirmatum esset^q, de Edessena urbe sagacissime^r L. fere^s clientes illuc ob id^t missi sunt; et quasi pauperrimi merces ferentes¹³

atque^a vendentes usque ad portas interioris castr¹⁴, occasione quadam nata^b, a. 1123 se paulatim^c intromiserunt. [4] quod cum portariorum magister iuxta portam cum quodam fideli nostro^d improvidus seaccis^e luderet^f 15, clientes nostri astutissime^g attentius appropriaverunt, querimoniam iniuriae^h sibi factae ad eum facturi. et deposita omni tuncⁱ ignavia et pavore^k, e^l vaginis extractis cultellis¹⁶ illum sic quantocius^m 17 necaverunt. et adripientes lanceas illic inventasⁿ, ferire et occidere viriliter^o non pigruerunt. [5] clamor ingens ilico attollitur¹⁸ et intus et foris omnes perturbantur. sed qui ad tumultum hunc festini accurrerunt, festinantius^p mox perempti sunt. fuerunt equidem C fere^q Turcorum. et confestim clausi^r de carcere^s rex et alii tunc^t eiiciuntur^u. 19 [6] adhuc erant aliquanti compediti, quando iam per scalas muri fastigium²⁰ inscendebant^v et, elevato^w in arcis apice Christianorum vexillo, rei veritas patefacta est. in eadem vero^x arce uxor erat Balac²¹, ceteris quas habebat sibi carior. [7] castro autem a Turcis mox

a. 1123 undique cincto^a 22, ingressus et egressus internis et externis^b omnino^c est^d prohibitus. portae etiam clauduntur vectibus obditis^e. 23

XXIII.

Kral Baudoin'in zincirlerden nasıl çıktığı.

Ağustosta, ardından ilahi yardımın gözetimiyle, Kudüs kralı Baudoin, hapishaneden ve Balac'ın kendisini zincire vurulduğu zincirlerden çıktı, ki o , çok sağlam bir konumda ve aşılması son derece dik ve zor bir kale içinde tutuluyordu. Onunla birlikte Edessa < Urfa > kontu Joscelin ve diğer bazı tutsaklar da oraya kapatılmıştı. Bu olayın anlatımı oldukça uzundur, ancak ilahi bağışla donatılmış ve mucizelerle güzelce süslenmiştir.

Çünkü o kalede, hiçbir dost yardımına güvenmeksizin uzun süredir gizlice sıkıntı çekerlerken, oradan bir şekilde çıkıp çıkamayacaklarını kendi aralarında türlü yollarla akıl ve planla tartışmaya başladılar. Bu nedenle sadık ulaklar aracılığıyla nerede dostları varsa yardım istemekten vazgeçmediler ve etraflarında bulunan Ermenilerle, dışarıdaki dostlarından ne zaman yardım alabilecek olsalar, onların gerçek yardımcıları olmaktan vazgeçmeyecekleri konusunda her şekilde plan yapmaya çalıştılar.

Ve bazı hediyeler ile pek çok vaatten sonra bu sadakat bağı her iki tarafta da onaylandığında, Edessa şehrinden bu amaçla çok kurnazca elli adam gönderildi; ve sanki en fakir malları taşıyanlar ve satanlar gibi iç kalenin kapılarına kadar, bir vesileyle yavaş yavaş içeri girdiler.

Kapıcıların başı, kapının yanında sadıklarımızdan biriyle habersizce zarlar oynarken, adamlarımız çok kurnazca ve dikkatle yaklaştılar, kendilerine yapılan haksızlığın şikayetini ona yapacaklardı. Ve o anki tüm korkaklığı ve korkuyu bir kenara bırakıp, kınlarından çıkardıkları bıçaklarla onu olabildiğince çabuk öldürdüler. Ve orada buldukları mızrakları kaparak, mertçe vurmaktan ve öldürmekten geri durmadılar.

Büyük bir gürültü hemen yükselir ve hem içeride hem dışarıda herkes paniğe kapılır. Fakat bu kargaşaya aceleyle koşanlar, aceleci bir şekilde hemen yok edildiler. Gerçekten de yaklaşık yüz Türk vardı. Ve derhal hapishanenin kapıları kapatılarak kral ve diğerleri o an dışarı çıkarılırlar.

Surların tepesine basamaklardan tırmanırken hâlâ bazıları ayaklarında bukağılarla duruyordu, ve hisarın tepesine Hristiyanların sancağı dikilerek olayın gerçeği açığa çıktı. Aynı hisarda gerçekte Balac'ın karısı vardı, sahip olduğu diğerleri arasında ona en çok değer vereni.

Kale ise kısa sürede Türkler tarafından her taraftan kuşatıldığından, içeridekilerin ve dışarıdakilerin girişi ve çıkışı tamamen yasaklanmıştır. Kapılar ayrıca sürgülerle ve kilitlemiş kollarla kapatılmıştır.

XXIV.

Qualiter^f comes Edessenus evasit de carcere.¹

[1] Hoc autem non puto silendum, quod Balac quoddam infortunium per visionem^s ² est revelatum. vidit enim (quod ipse postea^h retulit³) a

Goscelino sibi oculos erui. quo^a indilate sacerdotibus^b manifestato, inter- a.1123
pretationem somnii ab eis sciscitatur^c. *vere*, aiunt, *hoc tibi continget aut tale aliquid huic æquipollens, si in manus eius incideris^d*. hoc autem audito, cõlissime legationem suam^e misit, ut occideretur, ne posset ab eo occidi, sicut illi iam^f præsagiebant. sed antequam ad eum pervenissent lictores^g, Deo gratias^h, iam de captione tali modoⁱ ⁴ evaserat^k. [2] rex igitur^l et sui omnes^o sapienti^m et communiⁿ usi consilio^o, ut salvari quolibet modo possent, cum tempus considerarent ad hoc magis^o aptum^p, posuit^q dominus Goscelinus^r in periculo mortis animam suam, Conditori^s universorum^t se commendans^u et^v cum tribus famulis^z suis tam pavidus quam audax extra castrum per medios hostes, radiante luna^z, se eripuit^w. qui continuo unum ex eis regi remisit reportantem ei^x anulum^y suum, ut taliter^x significaret se ab

a.1123 hostibus obsessoribus extorsisse; sic enim fieri invicem decreverant.⁹
[3] postea^a fugitando^b et latitando plus nocte quam die^c pergens, disruptis calceis fere nudipes^d ad usque fluvium Euphratem^o pervenit. et quoniam^e navis abfuit^f, quod pavor optabat facere^g non distulit.¹⁰ quid igitur^h duosⁱ utres, quos secum detulerat^k, vento inflavit, super^l eos se^m collocavit et sic in flumen se impegit. quemⁿ collegae sui^o ignarum nandi commode iuvantes sustentare studuerunt et usque^p ad litus^q, Domino ducente, sanum^r deduxerunt^s. [4] et cum^t itinere insolito^u valde fatigatus esset famelicus- que et^v sitibundus anxius anhelaret^v, nec erat qui manum ei pie porrigeret, sub nuce^z ¹² quadam illic inventa^w sopore tactus membra labore fessa quieti^x

a.1123 attribuit, obumbrans se vepribus et frutectis¹³, ne visus agnosceretur. interim autem praecepit uni ex famulis eius^a, ut exploraret et imploraret aliquem indigenam, qui ei^b panem vel^c daret vel^d utcumque venderet. inedia enim vexabatur valde^e. [5] cliens autem ille^f rusticum quendam Armenum^g ¹⁴ in campo prope inventum et consulte adlocutum^h adduxit ad dominum suum, caricas et racemos¹⁵ apud se habentemⁱ. hoc enim^k fames^l desiderabat. [6] is^m ¹⁶ autem cum dominumⁿ Goscelinum appropians agnosceret, procidit

a.1123 ad pedes eius dicens: *vale Gosceline*. qui audiens quod nollet^a, territus^b respondit: *non sum ille, quem^c dicis, sed Deus illum^d adiuvet ubicumque sit*. rusticus ait: *noli^e, quæso, notitiam celare tuam, quoniam te proculdubio bene^f agnosco. sed revela mihi quid et quomodo in^g his partibus tibi accidit, nec^h expavescas moneo*. [7] cui rursum comes: *miserere, inquitⁱ, mei, quicumque es, nec miseriam meam inimicis meis innotescas obsecro, sed ad salvationis locum deduc me, ut unum pro mercede nomisma merearis accipere^k*. ego enim de captione Balac, Deo propitiante, egressus aufugio, de castro scilicet^l, quod Cartapeta^m17 nuncupatur, quod in Mesopotamia cis Euphratem estⁿ. [8] bene enim operaberis, si mihi hac in^o necessitate subveneris, ne amplius in manus Balac incidam et^p infortunatus peream^q.18 quod si usque Turbezel^r19 castrum^s meum te^t mecum cenire placuerit^u, omnibus vitae tuae^v diebus bene tibi erit. die igitur mihi quæ et quanta in his locis possessio^w tua^x, ut maiora^y, si vis, apud me tibi diligenter^z20 restituam. [9] et ille^z: non quaero, inquit^{aa}, a te^{bb} quicquam, sed quo vis saluum^{cc} te perducam. olim enim, ut reminiscor^{dd}, me ante te fecisti²¹ benigne^{ee} comedere panem^f. quonobrem praesto sum tibi reddere talionem. uxorem^{gg}, domine^{hh}, habeo unicamqueⁱⁱ parvulam filiam, simulque^{kk} unam asellam, duos^{ll} etiam germanos duosque^{mm} boves. committo autem meⁿⁿ tibi, quia vir prudens es et sapientissimus^{oo} iam iamque^{pp} cum meis^{qq} omnibus^{rr} tecum rado. porcellum unum insuper habeo.

hunc modo^a coquam^b22 et huc^c tibi^d adferam. [10] sine^e, frater, inquit, unum a.1123 enim^f porcum^g non es adsuetus uno^h prandio mandere; nec expedit te aliqua suspitioneⁱ vicinos^j tuos commovere. [11] tunc ille^k ivit et cum suis omnibus, sicut fieri^l decreverant^m, rediitⁿ. ascendit ergo comes^o rustici asellam, qui quondam^p equitare solitus erat mulam peroptimam^q, baiulans^r ante se infantem, feminam videlicet et^s non marem.23 et quam non licuit generare ac si genitorem licuit^t gestare^u. non ut sibi ex progenie haberet contiguum, sed ut spem filiationis²⁴ nescientibus^v monstraret esse certam^w. [12] sed^x cum coepisset infans plorando et vociferando^y comitem adsidue^z molestare nec posset eam ullo modo pacare nec aderat altrix, quæ^{aa} lactaret^{bb} aut quæ^{aa} fescenninis²⁵ mulceret, meditatus est ob id collegium ei forte nocivum^{cc} timidus deserere^{dd} et segregatim tutius incedere. sed cum hoc advertit^{ee} rustico displicere, noluit eum conturbare, sed perseveravit^{ff} in coepto^{gg}

a.1123 labore^a. [13] et cum pervenisset^b Turbezel²⁶, talium hospitem laeta valde^c fuit susceptio^d. gaudet quippe^e uxor²⁷, exsultat familia. nec^f ambigit nostra conscientia, quanta gloriati sunt^g omnes^h laetitia et quantae lacrimae prae gaudio funduntur et adfluunt suspiriaⁱ. fit etiam^k rustico indilate de humanitate^l sua digna^m remuneratio.28 pro unoⁿ boum iugo continuo recepit duo. [14] sed quia non oportuit in his diu immorari^o, comes indilate^p ivit Antiochiam²⁹, dehinc^q Hierusalem. et redditus illie debitis^r Deo gratiarum laudibus^s, obtulit geminas compedes³⁰ secum^t adlatas^u, quas devote in monte pependit^v Calvariae ad memoriam^w captionis et ad gloriam suae liberationis. unae quidem^x fuerunt ferreae, alterae^y vero argenteae. [15] post³¹ triduum autem exiit de Hierusalem, dominicam sequens crucem,

quæ usque Tripolim iam delata erat. iturus enim^a erat cum ea Hieroso- a.1123 lymitanus exercitus usque Cartapeta^b, castrum^c Balac, ubi rex et quamplures alii^d non in carcere sed in castri firmitate tenebantur. [16] Benedictus autem sit universalis Dominus, qui voluntatem³² suam et potestatem ita modificat, ut potentem^e de excelso, cum vult, præcipitet et de pulvere pauperem sublimet^f.33 mane itaque Balduinus rex imperavit, sero autem servus servivit; Goscelinus quoque nihilominus. liquet utique^g nihil in hoc saeculo esse certum³⁴, nihil stabile, nec etiam diu gratum. ideo terrenis inhiare non est bonum, sed cor habere ad^b Deum semper intentum.35 nec confidamus in caducis, ne^l alienemur aeternis^k. [17] Iam nunc tredecimum^l complens, prout aestimo, lustrum³⁶, Regem non vidi velut hunc^m in carcereⁿ plecti. Significet si quid^o ignoro quidem^r, Deus hoc scit.

XXIV.

Edessa kontu hapishaneden nasıl kaçtı.

Ancak Balac'a bir vizyon yoluyla bazı talihsizliklerin vahiy yoluyla bildirildiğini sessiz geçiştirilemeyeceğini düşünüyorum. Çünkü (daha sonra kendisinin de anlattığı gibi) kendisinin gözlerinin Goscelin tarafından oyulduğunu gördü. Bu durum derhal rahiplere açıklandığında, rüyanın yorumunu onlardan sorar. Onlar da, "Gerçekten, eğer onun eline düşersen, bu senin başına gelecek veya buna denk benzer bir şey olacaktır" derler. Bunu duyan, onlardan biri tarafından öldürülmemek, tıpkı onların önceden kehanette bulunduğu gibi, kendisi tarafından öldürülememek için en hızlı şekilde elçisini gönderdi. Fakat cellatlar ona ulaşmadan önce, şükürler olsun ki, o çoktan bu tür bir esaretten kaçmıştı.

Bu nedenle kral ve tüm kendi akıllıları ortak bir danışma kullanarak, herhangi bir şekilde kurtulabilecekleri için, bunun için en uygun zamanı değerlendirdiklerinde, domnus Goscelin canını ölüm tehlikesi atarak Evrenin Yaratıcısı'na emanet etti ve üç uşağıyla birlikte hem

korkak hem cesur bir şekilde, ay ışığında kalenin dışından düşmanların ortasından kendini kurtardı. O da hemen onlardan birini, düşman kuşatmacılardan aldığını bu şekilde işaret etmesi için kendisine yüzüğünü taşıyan kişiyi krala geri gönderdi; çünkü karşılıklı olarak böyle yapmaya karar vermişlerdi.

Daha sonra geceleri gündüzden çok kaçarak ve saklanarak ilerleyip, ayakkabıları yırtılmış halde neredeyse çıplak ayakla Fırat nehrine kadar ulaştı. Ve gemi olmadığından, korkunun yapmayı dilediği şeyi geciktirmedi. Öyleyse ne? Beraberinde getirdiği iki tulumu rüzgarla şişirdi, üzerlerine kendisini yerleştirdi ve böylece nehre kendini bıraktı. Yüzmeyi bilmeyen iş arkadaşları onu elverişli bir şekilde desteklemeye çalışıp, Rab'bin rehberliğinde kıyıya kadar sağ salım ulaştırdılar.

Ve alışılmadık yolculuktan oldukça yorulmuş, aç ve susamış bir halde endişeyle solurken, ona dindar bir şekilde elini uzatacak kimse yoktu, orada bulduğu bir ceviz ağacının altında yorgunluktan bitap düşmüş üyelerini uykuya bıraktı, görünmesin ve tanınmasın diye kendini çalılarla ve dikenlerle örtüyordu. Bu arada hizmetkarlarından birine, kendisine ekmek verecek veya bir şekilde satacak yerli bir yerliyi araştırmasını ve yalvarmasını emretti; çünkü açlıkla çok şiddetli bir şekilde kıvranıyordu.

O hizmetkar da yakınlarda tarlada bulduğu ve akıllıca konuştuğu, yanında incir ve salkımlar taşıyan bir Ermeni köylüyü efendisine getirdi; çünkü açlık bunu arzuluyordu.

O da efendisi Goscelin'e yaklaşp tanıdığına, ayaklarına kapanarak şöyle dedi: "Selam ol sana Goscelin." İstemediği şeyi duyan, korkmuş bir şekilde yanıt verdi: "Senin dediğin o kişi ben değilim, fakat nerede olursa olsun Tanrı ona yardım etsin." Köylü dedi ki: "Yalvarırım, tanıdığını gizleme, çünkü seni şüphesiz çok iyi tanıyorum. Fakat bana bu yerlerde sana neyin ve nasıl olduğunu anlat, korkmamamı tavsiye ederim."

Kont da ona tekrar dedi ki: "Kim olursan ol, bana acı, sevgilim, sefaletimi düşmanlarıma duyurma yalvarırım, fakat beni kurtuluş bölgesine götür ki ödül olarak bir nomisma almayı hak edesin; çünkü ben, Tanrı'nın inayetiyle, yani Mezopotamya'da Fırat'ın bu yakasında bulunan ve Cartapeta olarak adlandırılan kaleden kaçarak Balac'ın esaretinden çıktım."

Türkçeye çeviren İbrahim Şimşek'in dipnotu:

Metinlerde geçen Cartapeta (veya tarihî kaynaklardaki adıyla Harput Kalesi), Artuklu Beyliği döneminde Türk hükümdar Belek Gazi (Balac) elinde bulunan ve Haçlı liderlerinin (Edessa Kontu Joscelin ile Kudüs Kralı II. Baudouin'in) esir tutulduğu stratejik kaledir.

Günümüzdeki Elazığ il sınırları içinde yer alan tarihi Harput Kalesi'ni ifade etmektedir.

"Çünkü bana bu zor anımda yardım edersen çok iyi iş yapacaksın ki bir daha Balac'ın eline düşmeyeyim ve talihsiz bir şekilde yok olmayayım. Eğer benimle birlikte Turbezel kaleme gelmek sana hoş gelirse, hayatının tüm günlerinde senin için iyi olacaktır. O halde bana bu yerlerde mülkünün ne ve ne kadar olduğunu söyle ki, istersen daha büyüklerini bende sana özenle geri vereyim."

Ve o dedi ki: "Senden senden hiçbir şey istemiyorum, fakat seni dilediğin yere sağ salım götüreceğim. Çünkü hatırlarım ki, senden önce bana cömertçe ekmek yemeği nasip ettin. Bu yüzden sana karşılığını ödemeye hazırım. Efendim, bir karım, tek bir küçük kızım, aynı zamanda bir eşeğim, iki kardeşim ve iki öküzüm var. Fakat kendimi sana emanet ediyorum, çünkü sen basiretli ve çok bilgesin, hemen şimdi herkesimle birlikte seninle geliyorum. Ayrıca üstüne bir domuzum var."

"Bunu şimdi pişireyim ve buraya sana getireyim. Bırak, kardeşim, dedi, çünkü tek bir domuzu tek bir öğle yemeğinde yemeğe alışık değilsin; komşularını herhangi bir şüpheyle harekete geçirmen de uygun değildir."

O zaman o gitti ve karar verdikleri gibi herkesiyle birlikte geri döndü. Öyle ki kont, eskiden çok iyi bir katıra binmeye alışık olan köylünün eşiğine bindi, önünde bir bebeği, yani erkek değil dişi bir çocuğu taşıyordu. Ve sanki öz babasıymış gibi taşımak ne kadar yasal değilse

de, nesilden nesile akraba kalması için değil, bilmeyenlere evlat edinme umudunun kesin olduğunu göstermek için.

Fakat bebek ağlayarak ve bağıra bağıra kontu sürekli rahatsız etmeye başladığında, onu hiçbir şekilde sakinleştiremedi ve ne emzirecek ne de Fescennin kasideleriyle ovuşturacak süt annesi yoktu, bu yüzden tesadüfen onun için zararlı olabilecek bu topluluğu korkakça terk etmeyi ve daha güvenli bir şekilde ayrı ayrı gitmeyi düşündü. Fakat bunun köylünün hoşuna gitmediğini fark ettiğinde, onu üzmemek istemedi, fakat başladığı işe devam etti. Turbezel'e vardığında, böyle konukların kabulü çok neşeli oldu. Karı sevinir, aile bayram eder. Ve bizim vicdanımız şüphe etmez ki, ne kadar neşeyle herkes övünür ve ne kadar gözyaşı sevinçten dökülür ve iç çekişler akar. Köylüye de insanlığı için layık bir ödüllendirme hemen yapılır. Bir çift öküz için hemen iki tane aldı.

Fakat buralarda uzun süre kalmak uygun olmadığından, kont hemen Antakya'ya, ardından Kudüs'e gitti. Ve orada Tanrı'ya layık şükür övgüleri sunarak, esaretinin anısına ve kendi kurtuluşunun şerefine Kalvary Dağı'nda adak olarak yanında getirdiği ikiz buğuları astı. Bunlardan biri demirli, diğeri ise gümüşlü idi.

Üç gün sonra Kudüs'ten, daha önce Trablus'a taşınmış olan haçın ardından yola çıktı. Çünkü Kudüs ordusu ile birlikte kralın ve diğer pek çoğu hapishanede değil kalenin sağlamlığında tutulduğu Balac'ın kalesi Cartapeta'ya gidecekti.

Evrensel Rab mübarek olsun ki, kendi iradesini ve gücünü öyle değiştirir ki, dilediğinde güçlü olanı yüksekte aşağı atar ve yoksulu tozdan yüceltir. Sabahleyin Baudoin kral buyurdu, akşamleyin ise hizmetçi hizmet etti; Goscelin de aynı şekilde. Şurası açıktır ki, bu dünyada hiçbir şey kesin değildir, hiçbir şey kararlı değildir, hatta uzun süre memnun edici de değildir. Bu yüzden yer şeylere heves etmek iyi değildir, fakat kalbi her zaman Tanrı'ya yönelmiş tutmak gerekir. Geçici şeylere güvenmeyelim ki ebedi olanlardan mahrum olmayalım.

Tahminime göre şu anda on üçüncü devreyi tamamlayan,
hapishanede bunun gibi ezilen bir kral görmedim.

Bilmediğim bir şey varsa,
bunu Tanrı bilir.

XXV.
De expeditione Hierosolymitanorum, et quod rex Balduinus denuo sit captus.¹
[1] Euntibus ergo Hierosolymitanis quorsum ire statutum fuerat, glomerantur eis^a apud Antiochiam² Tripolitani atque Antiocheni. sed cum

a. 1123 Turbezel^a pervenissent, intimatur eis regem denuo esse captum et oppidum, in quo clausus^b erat, Carram^a nominatum^c. hoc autem^d audito, mutatur consilium^e et iubetur^f ilico edici reditum^g. [2] et cupientes sibi aliquid prodesse, cornicine significante, diverterunt ad urbem Caliptum⁴ et vastaverunt et^b dissipaverunt omnia, quae extrinsecus¹ reppererunt^k, cum primitus intra moenia ferociter omnes, qui contra eos exierant, impulissent. sed cum per IV dies ibi¹ morantes⁵ nil amplius fecissent^m, ad sua remeare

statuerunt^g, iam^b alimoniorum^e penuria⁶ vexati^d. Goscelinus vero comes a. 1123 in territorio Antiocheno tunc^e remansit.⁷ [3] et cum usque Ptolomaidam regressi fuissent, antequam^f ad fines⁸ Saraceni hoc advertissent, Iordanem⁹ subito^g itinere transierunt. et cum per regionem illam, quae monti Galaad¹⁰

a. 1123 et Arabiae contigua est, percucurrissent^h et de Saracenorum utroque sexu bestiisque plurimis^b greges diripuissent^e, cum ingenti carra^d 11 camelorum atque ovium, infantum quoque ac puerum^e Tiberiadem eis proximam^f redierunt et, dispartito pro more^g invicem emolumento^h, Hierusalem¹² undique convenerunt et crucem Domini¹ adlatam^k in suo loco¹³ reposuerunt. [4] nunc autem reverti decet¹⁴ ad id, quod aliquantulum praetermiseram^m.

XXV.

Kudüslülerin seferi ve kral Baudouin'in yeniden esir düşmesi.

Bu nedenle gitmeleri kararlaştırılmış olan Kudüslüler giderken, Trabluslular ve Antakyalılar Antakya yakınlarında onlarla birleşirler. Fakat Turbezel'e vardıklarında, kralın yeniden esir

düştüğü ve içine kapatıldığı kalenin Carram adını taşıdığı onlara bildirilir. Bu duyulduğunda, karar değiştirilir ve hemen geri dönüş ilan edilmesi emredilir.

Ve kendilerine bir yarar sağlamak isteyerek, kornetin işaretiyle Caliptum şehrine yönelirler ve ilk başta surların içinde kendilerine karşı dışarı çıkan herkesi şiddetle ittikten sonra dışarıda buldukları her şeyi tahrip edip yok ederler. Fakat orada dört gün kalıp bundan başka bir şey yapmadıklarında, artık iâşe kıtlığından sıkıntı çekerek kendi ülkelerine dönmeye karar verirler. Kont Goscelin ise o sırada Antakya bölgesinde kaldı.

Ve Ptolemaida'ya dönmüş olduklarında, komşu Sarazenler bunu fark etmeden önce, Ürdün'ü ani bir yolculukla geçerler. Ve Gilead dağına ve Arabistan'a bitişik olan o bölgeden koşarak geçtiklerinde, Sarazenlerin her iki cinsiyetinden ve pek çok canlıdan sürüleri, develerin ve koyunların devasa kervanını, bebeklerin ve ergenlerin sürülerini yağmalayıp kendilerine en yakın olan Tiberias'a geri döndüler. Ve kazanç geleneklere göre karşılıklı olarak paylaştırıldıktan sonra, Kudüs'te her yerden bir araya geldiler ve yanlarında getirilen Rabbin haçını kendi yerine yeniden yerleştirdiler.

Şimdi ise biraz önce biraz ertelediğim konuya geri dönmek gerekir.

XXVI.

Quomodo Balac regem obsedit et eum denuo in custodiam misit.¹

[1] Cum^a audisset Balac, quod^o apud Cartapetam contigerat^{p 2} et quemadmodum comes Goscelinus de captione evaserat, quantocius potuit illuc ire³ non distulit⁴. et regem tunc^r blande adlocutus, flagitavit, ut redderet ei castellum suum tali pactione, ut, datis obsidibus⁴ electis, eum quietum abire permitteret et usque Edessam vel Antiochiam fideliter duci^{a.1123} faceret⁶. alioquin vel uni eorum vel ambobus in deterius fortuna prodiret. [2] sed cum rex hoc concedere nollet⁶, diro^b efferatus^c animo Balac minatus^d est et regem et castrum violenter comprehendere^e et de inimicis suis vindictam^f procul dubio facere. qui iussit ilico rupem, super^g quam situm erat castrum, subfodi^g et per cuniculum^{h 1} sudibus dispositis opera suspendi⁸, inlataque silva⁹ ignem immittiⁱ. succensis autem fulcimentis¹⁰, cavea repente subsemit¹¹ et turris quaedam¹² huic incendio proxima^k cum magno sonitu decidit. [3] primo quidem cum pulvere fumus excitatus est, cum ignem ruina concluderet, sed, peresa^l materia qua^m premebatur, flammaⁿ iam clarior^o apparere coepit¹³, et repentini facti regem occupat stupor, qui hanc molitionem¹⁴ aegre ferebat, et ita spes eum^p cassa^q refrixit, quem^r tantus casus^a valde^b terruit. itaque tota virtute^c cum sensu perdita¹⁵, rex et sui clementiae Balac supplices addicti sunt, nihil nisi supplicium secundum merita expectantes. [4] regi tamen indulta vita pepercit et cuidam nepoti suo¹⁶, simul etiam et Gualeranno^q. Armenos autem, qui adiumento regi contra Balac exstiterant¹⁷, alios quidem pependit⁶, alios vero excoriavit¹⁸, quosdam nempe per medium ense cecidit^{f.19} regem autem⁸ cum tribus de^h suis²⁰ de^l castro eiecit et ad Carram^k civitatem²¹ abduci¹ fecit. [5] et quia procul a nobis facta haec aberant, vix certitudinem rei addiscere poteramus²²; verumtamen quam^a verius potui^b, a relatoribus²³ mihi intimatum chartae^{a.1123} commendavi.

[6] Hic^a pluvis artus²⁴ stilbundus desinit annus, Unde Hierosolymi⁴ crebro sunt murmure questi. Gesta qualiter senos²⁵ currunt hucusque per annos Post iter inceptum peregrinis undique notum^f.

XXVI.

Balac'ın kralı nasıl kuşattığı ve onu yeniden gözaltına aldığı.

Balac, Cartapeta'da ne olduğunu ve Kont Goscelin'in esaretten nasıl kurtulduğunu duyduğunda, olabildiğince çabuk oraya gitmeyi geciktirmedi. Ve krala tatlı bir dille hitap ederek, seçilen rehineler verilmek suretiyle, kalesini kendisine geri vermesini, böylece onun huzurla ayrılmasına izin vereceğini ve Edessa veya Antakya'ya güvenle götürülmesini sağlayacağını talep etti. Aksi takdirde talih ikisinden birine veya her ikisine daha kötü bir şekilde gülecekti.

Fakat kral bunu vermeye yanaşmadığında, Balac korkunç bir öfkeyle sertleşerek hem kralı hem de kaleyi şiddetle ele geçireceğine ve düşmanlarından hiç şüphe yok ki intikam alacağına yemin etti. Kalenin üzerine kurulu olduğu kayanın altının kazılmasını ve tünel yoluyla direkler yerleştirilerek çalışmaların askıya alınmasını, orman getirilip ateş verilmesini

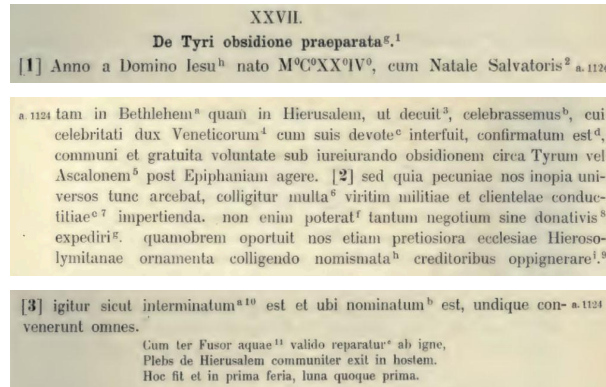
emretti. Destekler yandığında, mağara aniden çöktü ve bu yangına en yakın olan kulelerden biri büyük bir sesle yıkıldı.

İlk başta yıkım ateşi kapattığı için tozla birlikte duman yükseldi, ancak baskı altında kalan malzeme tükendiğinde alev artık daha parlak görünmeye başladı ve ani bir olay kralı şaşkına çevirdi; kral bu girişimi pek hoş karşılamadı ve böyle büyük bir felaketin çok korkuttuğu umudu boşlukta soğudu.

Bu yüzden tüm gücü ve yok olan duyularıyla kral ve Balac'ın şefkatine boyun eğenler, hak ettiklerinden başka bir ceza beklemeyerek yalvarmaya adandılar. Ancak krala bağlı olan hayatı ve yeğenlerinden birini, aynı zamanda Gualeranno'yu esirgedi. Balac'ın karşı krala yardım eden Ermenilerden bazılarını astı, bazılarını ise derisini yüzdü, kuşkusuz bazılarını da kılıçla ortadan ikiye böldü. Kralı ise yanındakilerden üçüyle birlikte kaleden dışarı attı ve Carram şehrine götürülmesini sağladı.

Ve bu olaylar bizden uzakta gerçekleştiği için olayın kesinliğini öğrenmekte neredeyse zorlanıyorduk; yine de elimden geldiğince doğru bir şekilde, habercilerden bana bildirildiği kadarıyla parşömene emanet ettim.

Burada sıkıntılı, yağmurlu ve susuz yıl sona eriyor,
Bunun için Kudüslüler sık sık mürteci bir şikayetle yakındılar.
Her taraftan hacılar için bilinen yolun başlangıcından itibaren,
Dörder altışar yıl buraya kadar akıp gitmektedir.

XXVII.

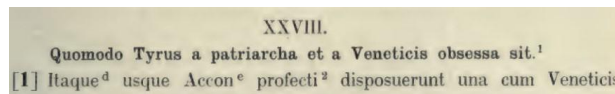
Tyhus kuşatmasının hazırlığı üzerine.

Kurtarıcının doğumundan sonraki 1124 yılında, Kurtarıcının Doğuşu hem Beytüllahim'de hem de Kudüs'te gerektiği gibi kutlandığında, bu kutlamaya Venediklilerin dükü de yanındakilerle birlikte dindarca katıldı, Epifani'den sonra Sur veya Aşkelon çevresinde kuşatma yapılması ortak ve gönüllü bir iradeyle yemin altında onaylandı.

Fakat o sırada para kıtlığı herkesi engellediği için, bireysel olarak askerlik ve hizmete verilecek ücretleri karşılamak üzere çok fazla şey toplanır. Çünkü hiçbir büyük iş hediyeler olmadan yürütülemezdi. Bu sebeptendir ki Kudüs kilisesinin en değerli süslerini bile para toplamak amacıyla alacaklılara rehin vermemiz gerekti.

Bu nedenle, kararlaştırıldığı ve adlandırıldığı gibi, herkes her yerden bir araya geldi.

Su dökücü güçlü ateşle üç kez onarıldığında,
Kudüs halkı hep birlikte düşmana karşı dışarı çıkar.
Bu, hem ilk feriada hem de ilk ayda gerçekleşir.

a. 1124 Tyrum adire et obsidere. Patriarcha ergo^a cum sibi^b subditis³, dux vero cum^e nautis et navibus suis urbem Tyrum accurate^d XV. Kalend. Martii⁴ accinxerunt,
Introeunte quidem^a tunc Pisces sole gemellos.⁵

[2] hoc^a autem^b audito, Ascalonitae, qui solita protervia^c nunquam mansuefieri potuerunt^d, nobis facere damnum pro posse non distulerunt. quadam quippe die⁷, tripertito exercitu suo, maiorem cohortium suarum partem Hierusalem adduxerunt⁸, qui extemplo^e VIII homines extra urbem, qui vineas putabant^f, truerent¹⁰ peremerunt. [3] quorum adventu comperto, super arcem⁹ Davidis¹¹ tuba mox insonuit^h, hocⁱ nobis significans, et procedentes adversus eos Franci nostri atque Syri audacter obstiterunt. et cum tribus diei horis alterutro^k conspectu ad taedium se fatigassent¹², effectis quam-

a. 1124 pluribus^a sauciatis, maesti^b abierunt. [4] nostri siquidem paulatim eos insecuti sunt; et^c quia militibus carebant, insidias eorum veriti, non praesumpserunt eos diu sequi^d. ad extremum tamen de capitibus eorum amputatis^e XVII^f retenta sunt, totidemque equi⁸. III equites vivi^b, aliiⁱ ex eis sunt^k occisi.¹³ quod si milites haberemus, pauci ex eis evasisissent^l. equitatus enim noster in exercitu erat.¹⁴ tunc^m Deus laudatur, cui semper laus debetur.

XXVIII

Tir, patriarch ve Venedikliler tarafından nasıl kuşatıldı.

Böylece Akka'ya kadar ilerleyip, Venediklilerle birlikte Tir şehrine gitmeyi ve onu kuşatmayı kararlaştırdılar. Patriark kendisine bağlı olanlarla birlikte, dük ise denizcileri ve gemileriyle birlikte Tir şehrini 15 Mart'tan çok önce kuşattı. O sırada güneş İkizler burcuna giriyordu. Ancak bunu duyan, her zamanki küstahlığından asla vazgeçmeyen Askalonlular, ellerinden geldiğince bize zarar vermekte gecikmediler. Nitekim bir gün, ordularını üç gruba ayırarak birliklerinin çoğunu Kudüs'e getirdiler; onlar derhal şehrin dışında bağları budayan sekiz adamı acımasızca katlettiler.

Onların geldiği öğrenilince, hemen Davut'un kulesi üzerinde bir boru çaldı, bize bunu haber veriyordu, ve onlara karşı ilerleyen Franklarımız ve Suriyelilerimiz cesurca karşı koydular. Ve üç saat boyunca karşılıklı bakışarak yorgunluktan bitkin düşene kadar, birçoğu yaralanmış olarak üzüntülü bir şekilde uzaklaştılar.

Nitekim adamlarımız onları yavaş yavaş takip etti; ve askerden yoksun oldukları için tuzaklarından korkarak onları uzun süre takip etmeye cesaret edemediler. Yine de son olarak kafaları kesilerek 17 kişi ve aynı sayıda at ellerinde tutuldu. Üç atlı canlı olarak yakalandı, diğerleri ise onlardan öldürüldü. Eğer askerlerimiz olsaydı, çok azı kaçabilirdi. Çünkü süvari birliğimiz ordudaydı. O zaman, kendisine her zaman övgü borçlu olunulan Tanrı övülür.

XXIX.

De Tyro et eius nobilitate.¹

[1] Interea loci² coangustantur Tyrii in urbe sua proxime inclusi^a,

nec pacem quaerentes nec capi cedentes^a. divitiis enim opulenti et maris a. 1124 praesidio^b circumfulti³ consueverunt^c semper esse ingrati.⁴ [2] haec est

a. 1124 quidem^a cunctis urbibus, quae in Terra sunt promissionis^b, ditior et nobilior, praeter Azor^c, quam rex antiquitus Chananaeorum Iabin⁶ possedit, quam Iosue postea cum ceteris^d plurimis^e destruxit.⁷ quae quidem, ut legimus⁸, DCCCC⁹ curribus^f munita gloriabatur. Iosephus⁹ autem III milia currum falcatorum fuisse narrat. armatorum vero⁸ CCC milia et X milia equitum habebat^h, cuius militiae Sisaraⁱ dux¹⁰ exstitit. [3] hae urbes ambae^k Tyrus et Azor^l in terra^m Phoenicumⁿ fuerunt institutae. haec institoribus^o et negotiationibus^p munitissima, illa vero infinita gente populosa.¹² haec in

marino litore sita, illa vero in campestribus est^a collocata^b. [4] quando a. 1124 Gedeon iudicabat^c Israel, tunc temporis Tyrus^d condita^e fuit¹³ paulo ante Herculem^f a Phoenicibus. urbs enim^g in terra Phoenicum est^h. haec est, ad quam Isaías loquitur¹⁴, minansⁱ eam propter superbiam suam, in qua

a. 1124 optima purpura tingitur^a, unde Tyria^b dicitur nobilis purpura.¹⁵ Tyrus interpretatur angustia^c, quae Soor^d hebraice dicitur.¹⁶ [5] rex autem Assyriorum Salmanassar^e pugnans contra Syriam et Phoenicem expugnavit eam, cum in ea regnaret Helusaeus^f. nolebant enim regi Assy-

rionum Tyrii esse subjecti.¹⁸ hoc equidem^a per quinquennium actum est.¹⁹ a. 1124
de hoc Menander^{b 20} scribit, Iosephus quoque latius.²¹ [6] tunc temporis
pelagus transfretantes Tyrii duce Didone^{c 22}, Beli filia, Carthaginem in Africa^d

a. 1124 condiderunt. cuius^a situs XXX milia^b passuum muro amplexatur^c, et paene
tota mari cineta ab Orosio^d historico fuisse describitur²³ absque faucibus²⁴,
quae tribus milibus passuum aperiabantur. is^e locus²⁵ murum XXX pedes
latum habuit, saxo quadrato in^f altitudinem^g cubitorum XL.²⁶ [7] arx^b, cui
Birsa^{1 27} nomen fuit, pauco^k amplius quam^l II milia passuum tenebat, quae

DCC^o anno²⁸ conditionis^a eius^b, omni murali^c lapide diminuto^d, confunditur, a. 1124
quae ante urbem Romam LXXe annos^f ab Helisa^{g 29} condita invenitur.
hanc Publius Scipio³⁰, superioris anni consul, suprema^b sorte molitus^l est,
quae continuis XVII diebus³¹ miserabiliter^k arsit.

XXIX.

Sur Şehri ve Onun Soyluluğu Üzerine

Bu sırada, yakın zamanda kuşatılmış olan Surlular kendi şehirlerinde iyice sıkıştırılmışlardı; ne barış arıyorlar ne de ele geçirilmeyi kabul ediyorlardı. Zira zenginlikleriyle gururlanan ve denizin korumasına sırtını dayayan bu halk, her zaman nankör olmaya alışmıştı.

Bu şehir, antik çağda Kenanlıların kralı Yabin'in sahip olduğu ve daha sonra Yeşu'nun diğer pek çok şehirle birlikte yerle bir ettiği Hazor hariç, Vaat Edilmiş Topraklar'daki tüm şehirlerden şüphesiz daha zengin ve daha soyluydu. Nitekim okuduğumuza göre bu şehir, 900 savaş arabasıyla donatılmış olmakla övünürdü. Josephus ise tırpanlı savaş arabalarının sayısının 3 bin olduğunu anlatır. Ayrıca 300 bin piyadesi ve 10 bin süvarisi vardı ki bu ordunun komutanı Sisera idi.

Bu iki şehrin her ikisi de, yani Sur ve Hazor, Fenikelilerin topraklarında kurulmuştu. Bu şehir tüccarları ve ticaretiyle son derece korunaklıydı, diğeri ise sayısız insanıyla çok kalabalıktı. Biri deniz kıyısında yer alırken, diğeri ova üzerine kurulmuştu. Gedeon İsrail'de hâkimlik yaptığı sırada, Herkül'den kısa bir süre önce Sur, Fenikeliler tarafından kurulmuştu. Çünkü şehir Fenikelilerin topraklarındadır. İşaya'nın, içinde en kaliteli erguvan boyasının boyandığı ve bu yüzden "soylu Sur erguvanı" diye anılan kibri yüzünden tehdit ederek seslendiği şehir burasıdır. Sur, İbranicede Soor olarak adlandırılan darlık anlamına gelir.

Asurluların kralı Salmanasar, Suriye ve Fenike'ye karşı savaşırken, orada Helusaeus hüküm sürdüğü sırada burayı ele geçirdi. Zira Surlular Asur kralına boyun eğmek istemiyorlardı. Bu durum beş yıl boyunca sürdü. Menander bu konuda yazar, Josephus da daha geniş bir şekilde anlatır.

O dönemde Surlular, Belus'un kızı Dido'nun önderliğinde denizi aşarak Afrika'da Kartaca'yı kurdular. Kartaca'nın konumu, tarihçi Orosius tarafından tasvir edildiği üzere, üç mil açıklık bırakan körfez boğazı hariç neredeyse tamamen denizle çevriliydi ve otuz mil uzunluğunda bir surla kuşatılmıştı. Bu bölgenin suru otuz ayak genişliğinde ve kesme taştan kırk arşın yüksekliğindeydi.

Adı Birse olan iç kale, iki milden biraz daha fazlasını kaplıyordu. Bu kale, Roma şehrinden 70 yıl önce Helisa tarafından kurulmuş olup, kuruluşunun 700. yılında tüm sur taşları yıkılarak yerle bir edilmiştir. Geçen yılın konsülü Publius Scipio, nihai bir kaderle burayı yok etmiş ve şehir aralıksız 17 gün boyunca acıklı bir şekilde yanmıştır.

XXX.	
De Tyri captivitate antiqua et a quibus antiquitus fuit expugnata. ¹ [1] Tyrus autem superius memorata LXX annis ¹ iuxta Isaiam ² depopulata elanguit ^m . a qua recedentibus Cetheis ³ reduxit ⁿ eos Helusaeus rex,	
a. 1115	contra quos Salmanassar, rex Assyriorum, denuo insurgit. ⁴ recessit a Tyro tunc civitas Sidon ⁵ et Arce ⁶ , quae <i>Actipus</i> nominatur ⁴ , et antiqua Tyrus ⁷ et multae aliae simul urbes, quae semetipsas regi Assyriorum tradiderunt. [2] quapropter Tyriis ⁸ non subiectis, iterum adversus eos egressus est,
Phoenicibus ⁹ eis ^a . naves LX ^b exhibentibus et remiges DCCCos ^{c,9} contra a. 1124 quos Tyrii navigantes in XII navibus, dispersis hostium navibus, ceperunt ⁴ captivos viros D ^{os} , unde honor Tyriorum propter haec ⁸ crevit eximie ^f . [3] revertens ^{e,10} autem Assyriorum rex disposuit custodias super flumen et aquae ducta civium ^b , ut Tyrios haurire pocula prohiberent. et cum ⁱ hoc V annis factum esset ^k , toleraverunt de effossis puteis ¹¹ bibentes aquam. haec itaque in archivis ¹² Tyri de Salmanassar, rege ¹ Assyriorum, conscripta sunt. [4] hic est, qui Samariam ¹³ obsedit et cepit ^m anno regis Ezechiae	
a. 1124	VI ^o ¹⁴ et transtulit Israel ^a in Assyrios. ante quem venerat etiam Phul ^b ¹⁵ , rex Assyriorum, et post eum Teglahphalassar ^c ¹⁶ , rex Assur, qui cepit Cedec ^d ¹⁷ et Asor in Neptalim ¹⁸ prope ^e Paneas ^f et Janoe ^g ¹⁹ et Galaad ^b ²⁰ et universam
Galilaeam et transtulit eos ^a in Assyrios. ²¹ venit quoque Sargon ²² , rex a. 1124 Assyriorum, qui misit Tarthan ^b pugnare contra Azotum ²³ et cepit eam. itaque propter peccata populi vastata est Terra promissionis ^c et in captivitate ducta prius Assyriis, deinde Chaldeis. ²⁴ [5] Nabugodonosor ^{d,25} enim ^e , tam Chaldaeus quam Babylonius rex, et ^f obsedit et cepit Hierusalem. unde Sedechias ^e rex ²⁶ fugiens ^b captus est iuxta Iherico ²⁷ et ductus ad regem Babylonis ¹ ²⁸ in regionem, quae ^b <i>Reblata</i> ¹ dicitur, in terra Emath. ²⁹ Hiero-	
a. 1124	nymus dicit Emath magnam esse Antiochiam, minorem vero ^a Epiphaniam. ibi ^b fecit Nabugodonosor oculos Sedechiae ^c erui et filios eius coram se iugulari ^{d,30} tunc venit Nabuzardan ^e ³¹ , princeps militiae eius ^f , et incendit ^g domum Domini et domum regis, et totum murum Hierusalem ^b destruxit per circuitum. [6] post temporum autem intervalla ^{1,32} venit Alexander rex ^k ,
qui Tyrum ^a obsedit et cepit ³³ , subingata Sidone ³⁴ , prius autem Damasco ^{b,35} a. 1124 Gaza quoque ab eo capta ³⁶ per duum mensium spatia ^c , qui ^d circa ^e Tyrum VII mensibus sederat ^f , ad civitatem Hierosolynam festinavit. ³⁷ honorifice ^g	
a. 1124	susceptus, principem sacerdotum ^a , nomine ^b Iaddum ^c ³⁸ , plurimis ^d honoribus ^e prosequitur, habentem ^f cidarim ^g super caput ³⁹ eius et stolam auream hyacinthinam ^b ⁴⁰ et super laminam auream ⁴¹ , in qua nomen Dei scriptum erat, solus adiens, diligenter adoravit. et disposita Hierosolyma ^a , ad reliquas civitates exercitum suum convertit. ⁴² [7] post annorum plurium spatia, peccatis Iudaeorum exigentibus, Antiochus Epiphanes ⁴³ legem eorum impugnans, Machabaeos valde coartavit ¹ . post hunc ^{2a} venit Pompeius ⁿ ⁴⁴ , qui
Hierusalem infelicitèr dissipavit. ad ultimum vero Vespasianus ^a cum Tito ^b a. 1124 filio suo venit ⁴⁵ , qui penitus eam destruxit ^c . itaque per varios rerum eventus usque ad tempora nostra ⁴⁶ et ^d civitas sancta et patria ei ^e subdita praecipitanter ⁴⁷ exstitit vexata ^f . [8] plerumque Palaestina, interdum Phoenicea, quae a ^g Phoenice, Cadmi ^b fratre ⁴⁸ , nomen accepit, est vastata ¹ , tum Samaria, tum Galilaea, quae tamen ^k bipartita ^{1,49} determinatione distinguitur. nam	
a. 1124	altera superior, altera quidem ^a inferior appellatur, quas ambifariam Phoenice et Syria ^b cingunt. [9] illa ^c nempe, quae est trans Iordanem ³⁰ , a Macheronta ^d ⁵¹ in Pellam ⁵² capit longitudinem, et a Philadelphia ^e ⁵³ usque ^f Iordanem
habet latitudinem ^a . Pella ^b quippe septentrionalis eius est tractus, occidentis a. 1124 vero Iordanis; meridianus ^c autem Moabitude ⁵⁴ terminatur regione; ab Oriente Arabia et Philadelphia itemque Gerasidis ⁵⁵ clauditur. [10] Samariensis ⁵⁶ autem regio inter Iudaeam et Galilaeam sita est. at ^d Iudaeae latitudo a Iordane usque ^e Ioppem explicatur, media vero civitas eius ^f est Hierusalem, quasi unibilicus ⁵⁷ eius terrae sit. [11] porro inferior Galilaea ⁵⁸ , quae ex	
a. 1124	Tiberiade ⁵⁹ usque Zabulon ⁶⁰ et usque Ptolemaidam tenditur, ad ^a Carnelum ⁶¹ , montem ^b Tyriorum, continet intra se Nazaret ⁶² et Sepphorim ⁶³ , civitatem
validissimam, Thabor ^a ⁶⁴ etiam et Cana ^b ⁶⁵ cum pluribus aliis. haec ^c siqui- a. 1124	
a. 1124	dem Libano ^a accingitur ^b ⁶⁶ et fontibus Iordanis, ubi nunc est Paneas sive Dan alio nomine sive Caesarea Philippi, circa quam Traconitidis ^c est regio ⁶⁷
et Nabatanea ^{a,68} a meridie ^b Samaria et Scythopolis ^c , haec est Bethsan ^{d,69} a. 1124 [12] Iudaeae autem Bersabee civitas ⁷⁰ dat limitem, intra ^a quam sunt Tamna ⁷¹	
a. 1119	et Lydda ^a , Joppe et Jamnia ⁷² , Thecue ^b ⁷³ et Hebron ⁷⁴ , Astol ^c et Saraa ^{d,75} et multae aliae. [13] nunc ^e ad callem ^f ⁷⁶ redeo, qui diversas ^g per ^b semitas diu cucurri ¹ .

XXX.

Sur'un Antik Esareti ve Antik Çağda Kimler Tarafından Ele Geçirildiği Üzerine

Yukarıda zikredilen Sur, İşıya'ya göre yetmiş yıl boyunca harap edilmiş hâlde dermansız kaldı. Kendilerinden uzaklaşan Kittimlerden Kral Helusaeus onları geri getirdi; Asurluların kralı Salmanasar onlara karşı yeniden ayaklandı. O sırada Sidon şehri, Actipus olarak

adlandırılan Arce, antik Sur ve kendilerini Asur kralına teslim eden diğer birçok şehir Sur'dan ayrıldı.

Bu yüzden boyun eğmeyen Surlulara karşı, Fenikelilerin kendilerine 60 gemi ve 800 kürekçi sağlamasıyla yeniden sefere çıktı. Surlular ise 12 gemiyle denize açılarak düşman gemilerini dağıttı ve iki yüz adamı esir aldı, bu sayede Surluların şerefi bu olay nedeniyle olağanüstü derecede arttı.

Geri dönen Asur kralı, Surluların su içmesini engellemek için nehir ve vatandaşların su kemerleri üzerine nöbetçiler yerleştirdi. Bu durum beş yıl boyunca sürdüğünde, kazılan kuyulardan su içerek dayandılar. Asur kralı Salmanasar hakkında bu anlatılanlar Sur arşivlerinde yazılmıştır.

Kral Hizkiya'nın altıncı yılında Samiriye'yi kuşatıp ele geçiren ve İsrail'i Asur'a süren kişi budur. Kendisinden önce Asur kralı Pul da gelmişti ve ondan sonra Paneas yakınlarındaki Naftali'de bulunan Kedeş ile Hazor'u, Yanoah'ı, Galiad'ı ve tüm Celile'yi ele geçirip onları Asur'a süren Asur kralı Tiglat-Pileser geldi. Azot'a karşı savaşması için Tartan'ı gönderen ve orayı ele geçiren Asur kralı Sargon da geldi. Böylece halkın günahları yüzünden Vaat Edilmiş Topraklar harap edildi ve önce Asurlular, ardından Keldaniler tarafından esarete götürüldü.

Hem Keldani hem de Babil kralı olan Nabukadnezar, Kudüs'ü kuşattı ve ele geçirdi. Oradan kaçan Kral Sıdkıya, Eriha yakınlarında yakalandı ve Babil kralına, Hamat topraklarında Ribla denilen bölgeye götürüldü. Hieronymus, büyük Hamat'ın Antakya, küçüğünün ise Epifanya olduğunu söyler. Nabukadnezar orada Sıdkıya'nın gözlerini oydurdu ve oğullarını kendi önünde boğazlattı. Sonra ordusunun komutanı Nebuzardan geldi, Rab'bin evini ve kralın evini ateşe verdi ve çevre boyunca Kudüs'ün tüm surunu yıktı.

Zaman geçtikten sonra Sidon'u ve daha önce Şam'ı boyunduruk altına alarak Sur'u kuşatıp ele geçiren Kral İskender geldi. Sur çevresinde yedi ay kalmış olup iki aylık bir süre içinde Gazze'yi de ele geçirerek Kudüs şehrine doğru hızla ilerledi. Saygıyla karşılanarak, Yaddus adındaki başkâhine pek çok onur bahşetti; başındaki sarığı, mor renkli altın işlemeli cüppesi ve üzerinde Tanrı'nın adı yazılı altın levhası olan bu kişiye tek başına yaklaşarak hürmetle eğildi. Kudüs'ü düzene koyduktan sonra ordusunu diğer şehirlere çevirdi.

Birçok yıl geçtikten sonra, Yahudilerin günahlarının bir gereği olarak, onların şeriatına saldıran Antiokhos Epifanes, Makabileri büyük ölçüde sıkıştırdı. Ondan sonra, Kudüs'ü acı bir şekilde darmadağın eden Pompeius geldi. En sonunda ise onu tamamen yıkan Vespasianus, oğlu Titus ile birlikte geldi. Böylece çeşitli olaylar neticesinde zamanımıza kadar hem kutsal şehir hem de ona tabi olan vatan şiddetle hırpalandı.

Çoğunlukla Filistin, bazen adını Kadmos'un kardeşi Foiniks'ten alan Fenike, ardından Samiriye ve daha sonra iki kısımlı bir sınırla ayrılan Celile harap edildi. Nitekim biri yukarı, diğeri ise aşağı Celile olarak adlandırılır ki bunları iki taraftan Fenike ve Suriye çevreler. Şeria Nehri'nin ötesinde olan bölge, Makerus'tan Pella'ya kadar uzunluğa sahiptir ve Filadelfiya'dan Şeria Nehri'ne kadar genişliğe sahiptir. Pella onun kuzey bölgesi, Şeria Nehri ise batısıdır; güneyi Moav bölgesiyle sınırlandırılmıştır; doğudan ise Arabistan, Filadelfiya ve aynı şekilde Gerasa ile kapatılmıştır.

Samiriye bölgesi ise Yahudiye ile Celile arasında yer alır. Yahudiye'nin genişliği Şeria Nehri'nden Yafa'ya kadar uzanır, merkezindeki şehri ise adeta o toprakların göbeği olan Kudüs'tür.

Öte yandan Taberiye'den Zevulun'a ve Akka'ya kadar uzanan aşağı Celile, Surluların dağı olan Karmel'e doğru kendi içinde Nasıra'yı ve son derece güçlü bir şehir olan Saffuriye'yi, ayrıca Tabor ile Cana'yı ve daha birçok yeri barındırır. Nitekim burası Lübnan ve şimdi Paneas veya diğer adıyla Dan yahut Sezariye Filipis olan, çevresinde Trahonitis bölgesinin

bulunduğu Şeria Nehri'nin kaynakları ile kuşatılmıştır ve güneyde Nebatiler, Samiriye ve Bethşan olan Skitopolis ile kuşatılmıştır.

Yahudiye'nin sınırını ise Beerşeba şehri belirler ki bunun içinde Timna, Lidda, Yafa ve Yavne, Tekoa ve El-Halil, Eshtaol ile Zora ve daha pek çok şehir bulunur.

Çeşitli patikalarda uzun süre koştuğum patikaya şimdi geri dönüyorum.

XXXI. Bellum et victoria Antiochenorum cum Turcis ^a et de morte Balac. ¹ [1] Cum ^b igitur ^c circa Tyrum in obsidione ^{d 2} ad machinas praeparan- a.1124 das sollicite ^e laboraremus, nihilominus Balac contra nos cornu ³ suum cum complicibus suis extollere ^f non cessabat ^g . qui ex ^h urbe Calipto ⁱ egressus, a.1124 quae vulgo Halapia ⁴ nuncupatur ^a , mense Maio intrante ⁵ cum V milibus equitum ^b VII que milibus peditum ^{c 6} perrexit Hierapolim ⁷ , quam urbem Mombech ^a vulgus vocitat ^b . et ^c cum possessor eius ⁸ eam illi ^d reddere a.1124 nollet, extra urbem eum ^e ad se tunc ^f evocatum ^g nefarie ^h decollavit ⁱ . [2] qua urbe protinus a ^k Balac. obsessa, non latuit Goscelinum Antiochiae tunc morantem ¹⁹ et habita inde legatione ¹⁰ , acceleravit illuc ire cum Antiochenis. a.1124 licet autem ^a paucissima gens esset Christicolarum, non pavitavit Goscelinus adgredi multitudinem perfidorum. nec mora diu protracta, commissa est ferociter pugna. ¹¹ [3] Deo autem suffragante, postquam Turci ^b ter sunt confusi terque ad pugnam audacter ^a regregati, Balac in ea pressura sauci- a.1124 atus ad mortem, pro posse divertit moribundus in partem. quod cum ex- templo ^b sui comperissent, qui potuerunt fugere non torpuerunt. potuerunt quidem ^c plerique fugere, sed nequaquam ^d potuerunt ^e effugere. ^{11a} [4] refe- runtur enim III milia ex eis fuisse ^f interemptorum ¹² , qui equites ^g erant ^b . de peditibus autem ⁱ ignoratur numerus. de nostris vero ^k XXX milites ibi perempti occubuerunt; de pedestri autem clientela ¹³ LX fere. [5] volens a.1124 autem certitudinem rei ¹⁴ scire Goscelinus, an Balac esset mortuus, an ali- quatenus evasisset ^a vivus, cum sollicite perscrutarentur qui hoc inter necatos exquirebant, armorum indicia cognitorum a cognitis ^b cognitus ^c est. cuius caput qui amputavit ¹⁵ , Goscelino gratulabundus detulit ¹⁶ , a quo XL ^d nomis- mata, sicut se ^e illi ^f daturum sponderat, lucratus accepit. [6] caput si- quidem continuo Antiochiam ^g ad declarationem ^h gestae rei Goscelinus deferri fecit. quod ipse, qui in starcia ⁱ sua ¹⁷ detulit ^k usque Tyrum itemque Hie- rusalem ¹ , nobis universis ¹⁸ et enarravit et declaravit, qui etiam in proelio memorato ^m cum proeliantibus praesens fuit ⁿ . [7] armiger quippe ^o Goscelini erat ipse. et quia nuntium ¹⁹ attulit desideratissimum ^p in exercitu nostro ante Tyrum astante ^q , acceptis armis, ab armigero in militem proventus est. ²⁰ comes nempe ^a Tripolitanus ²¹ ad hunc gradum eum sublimavit. [8] et a.1124 laudavimus ²² et benediximus omnes ^b Dominum ^c , quia suffocatus est ille draco ²³ saevissimus, qui Christianismum diu tribulaverat et pessunderat ^d . [9] Sol decies novies lustrat lumine Taurum ²⁴ , Quando Balac cecidit vel eum fortuna fefellit. [10] Ecce sic interpretatio somnii superius memorati ²⁵ declarata est, quod quasi vaticinans ipse Balac de seipso dixerat tempore illo, quo ^e Goscelinus de captione mirabiliter evasit. ²⁶ videbat enim in visu a Goscelino ^f sibi oculos erui. vere penitus eruit, quoniam ^g caput et membra illi ^h penitus ⁱ abstulit. ²⁷ Nec videt aut ^a audit, nec fatur, nec sedet aut it ⁱ ; Nec caelo nec humo nec aqua locus ^a eius habetur.
--

XXXI.

Antakyalıların Türklerle Savaşı ile Zaferi ve Balak'ın Ölümü Üzerine

Bu yüzden biz Sur çevresindeki kuşatmada savaş makinelerini hazırlamak için gayretle çalışırken, Balak da suç ortaklarıyla birlikte bize karşı boynuzunu kaldırmaktan geri durmuyordu. Halk arasında Halep diye anılan Calipto şehrinden Mayıs ayının başında 5 bin süvari ve 7 bin piyade ile ayrılıp, halkın Münbiç dediği Hierapolis şehrine doğru ilerledi. Şehrin sahibi burayı kendisine teslim etmek istemeyince, onu şehir dışına çağırıp haince kafasını kestirdi. Bu şehir vakit kaybetmeden Balak tarafından kuşatılınca, o sırada Antakya'da bulunan ve oradan durumdan haberdar olan Joscelin bunu öğrendi ve Antakyalılarla birlikte hızla oraya doğru yola çıktı.

Hristiyanların sayısı çok az olmasına rağmen, Joscelin bu vefasızların çokluğuna saldırmaktan korkmadı. Fazla zaman geçmeden amansız bir savaş başladı. Tanrı'nın yardımıyla, Türkler üç kez bozguna uğrayıp üç kez cesaretle yeniden savaş düzeni aldıktan

sonra, Balak bu arbedede ölümcül şekilde yaralandı ve can çekişerek gücü yettiğinde bir kenara çekildi. Kendisinininkiler bunu hemen fark edince, kaçabilenler hiç duraksamadı. Pek çoğu kaçmayı başardı ama hiçbir şekilde kurtulmayı başaramadılar.

Zira öldürülenlerden 3 bin kişinin süvari olduğu aktarılır; piyadelerin sayısı ise bilinmemektedir. Bizim taraftan ise 30 şövalye orada öldürülerek can verdi; yaya hizmetkârlardan ise yaklaşık 60 kişi hayatını kaybetti. Joscelin olayın kesinliğini, yani Balak'ın öldüğünü mü yoksa bir şekilde canlı mı kurtulduğunu bilmek isteyince, ölümler arasında bunu titizlikle araştıranlar, tanıdıkları kimseler tarafından zırhındaki alametlerden onu teşhis ettiler. Onun kafasını kesen kişi, bunu tebrikler içinde Joscelin'e getirdi ve ona vermeyi taahhüt ettiği üzere 40 sikke kazanarak teslim aldı.

Kafayı hemen Antakya'ya, gerçekleşen olayın ilanı için Joscelin gönderdi. Bunu kendi heybesinde Sur'a ve ardından Kudüs'e kadar taşıyan kişi, söz konusu savaşta savaşanlarla birlikte bizzat hazır bulunmuş olup tüm bunları hepimize anlattı ve açıkladı. Nitekim kendisi Joscelin'in silahdarıydı. Sur önünde bekleyen ordumuza bu en çok arzulanan müjdeyi getirdiği için, silahları kuşanarak silahdarlıktan şövalyeliğe yükseltildi. Şüphesiz Trablus kontu onu bu rütbeye çıkardı. Hepimiz Rab'bi övdük ve O'na şükrettik; çünkü Hristiyanlığa uzun süre eziyet eden ve onu ayaklar altına alan o en vahşi ejderha boğulmuştu.

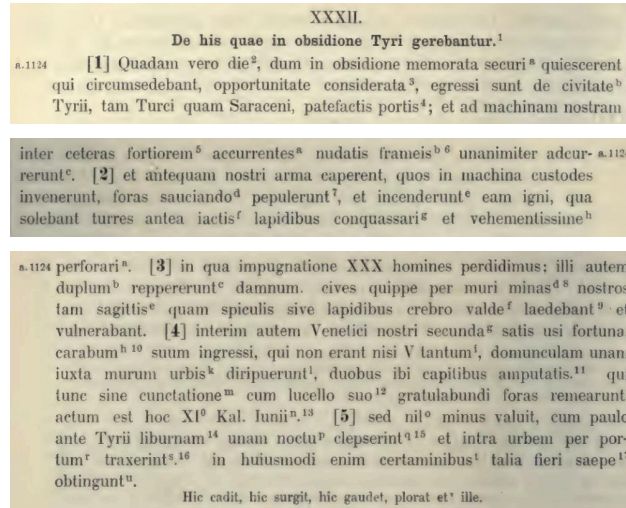
Güneş ışığıyla Boğa'yı on dokuzuncu kez aydınlatmıştı,

Balak düştüğünde veya talih onu aldattığında.

İşte böylece, Joscelin'in esaretten mucizevi bir şekilde kaçtığı sırada bizzat Balak'ın kendisi hakkında adeta kehanette bulunur gibi söylediği, yukarıda zikredilen rüyanın yorumu açıkça ortaya çıkmış oldu. Zira rüyasında Joscelin tarafından gözlerinin oyulduğunu görüyordu. Gerçekten de tamamen oydu, çünkü onun kafasını ve uzuvlarını tamamen elinden aldı.

Ne görür ne işitir, ne konuşur, ne oturur ne yürür;

Ne gökte ne yerde ne de suda bir yeri bulunur.

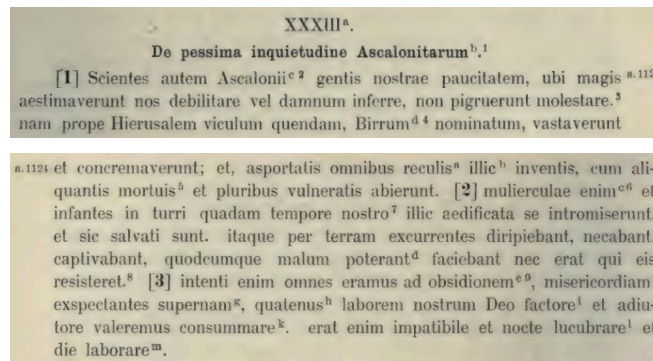
XXXII.

Sur Kuşatmasında Gerçekleşen Olaylar Üzerine

Nitekim belli bir gün, söz konusu kuşatmada şehri çevreleyenler emniyet içinde dinlenirken, durumu fırsat bilen Surlular, **hem Türkler hem de Sarazenler**, kapıları açarak şehirden dışarı çıktılar; çıplak kılıçlarıyla hep birlikte koşarak diğerlerinin arasında en güçlü olan savaş makinemize doğru hep bir ağızdan hücum ettiler. Bizimkiler silahlarını kuşanmadan önce, makinede buldukları nöbetçileri yaralayarak dışarı sürdüler ve daha önce atılan taşlarla kuleleri sarsıp çok şiddetli bir şekilde delmeye alışkın olan o makineyi ateşle yaktılar.

Bu saldırıda 30 adam kaybettik; onlar ise iki katı kayıpla karşılaştılar. Şehir sakinleri surların tepesinden bizimkileri hem oklarla hem de mızraklar yahut taşlarla çok sık bir şekilde ağır yaralıyor ve hırpalıyorlardı. Bu sırada, oldukça iyi bir talihten faydalanan bizim Venedikliler, sayıları yalnızca 5 olan kendi hafif teknelerine binerek şehir surunun yakınındaki küçük bir evi yağmaladılar ve orada iki kişinin kafasını kestiler. Sonrasında hiç duraksamadan, kazandıkları küçük ganimetle birlikte sevinç içinde dışarı geri döndüler. Bu olay Haziran ayının Kalendae'sinden on bir gün önce gerçekleşti. Fakat Surluların kısa bir süre önce geceleyin bir savaş gemisini çalmaları ve liman vasıtasıyla şehir içine çekmeleri gerçeği karşısında bunun değeri hiçbir şekilde daha az olmadı; zira bu tür mücadelelerde bu gibi şeylerin yaşanması sıkça vaki olur.

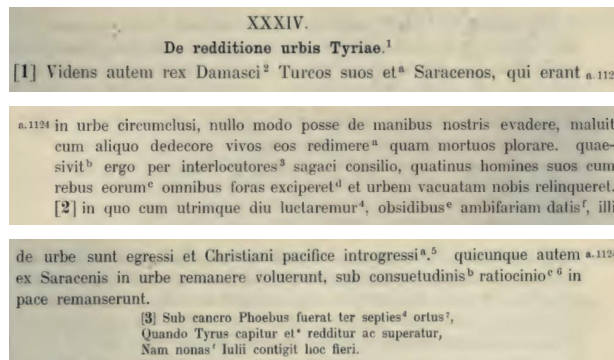
Biri düşer, biri kalkar, biri sevinir, ağlar diğeri de

XXXIII.

Aşkelonluların En Kötü Huysuzlukları [Saldırıları] Üzerine

Aşkelonlular halkımızın azlığını bildiklerinden, bizi en çok zayıflatabileceklerini veya bize zarar verebileceklerini düşündükleri her yerde rahatsızlık vermekten geri durmadılar. Nitekim Kudüs yakınlarında El-Bireh adında küçük bir köyü yakıp yıktılar; orada buldukları bütün küçük eşyaları alıp götürerek, arkalarında birkaç ölü ve çok sayıda yaralı bırakıp gittiler. Kadınlar ve çocuklar ise zamanımızda orada inşa edilmiş olan bir kuleye sığınarak kendilerini içeri attılar ve bu sayede kurtuldular. Böylece topraklarımızda akınlar düzenleyerek yağmalıyor, öldürüyor, esir alıyor ve ellerinden gelen her kötülüğü yapıyorlardı; onlara direnecek hiç kimse de yoktu. Zira hepimiz kuşatmaya odaklanmıştık ve ilahi merhameti bekliyorduk, öyle ki Tanrı'nın izni ve yardımıyla emeğimizi tamamlamaya muktedir olabilelim. Çünkü hem gece uyumayıp çalışmak hem de gündüz didinmek katlanılamaz bir şeydi.

a.1124 [4] Non est igitur^a cessandum, non est etiam tardandum quaerere Dominum nostrum^b adiutorem in tribulationibus^c pium^d, benignum^e et precibus^f pulsare eum, ut nobis pulsan^g pium praebet auditum. hoc equidem in Hierusalem^g feceramus^h, persaepe ecclesias visitando, lacrimas fundendo, elemosynas impertiendo¹⁰, corpora ieiuniis adficiendo. quod Deus, ut credo, de supernis aspectans non reliquitⁱ post se benedictionem¹¹ sed exaudivit precationem^k nostram^l. [5] quod cum^m aliquem addiscere rumusculum auribus apertis exspectabamusⁿ, ecce legati tres^o feslinantissime^p venerunt, nobis nuntiantes et litteras a patriarcha¹² nostro deferentes et urbem captam esse innotescentes^q. [6] quo audito, clamor iucundissimus attollitur^r, *Te Deum laudamus*¹³ ilico vocibus altisonis decantatur. signa pulsan¹⁴, processio ad Deum^s deducitur, vexilla^t in muris^u et^v turribus elevantur¹⁵,

per omnes vicos ornamenta multicoloria extenduntur, gratiarum actiones¹⁶ a.1124 depromuntur, nuntii pro meritis digne remunerantur, pusilli et magni pariter congratulantur, puellae^a cantilenis in choreis¹⁷ delectantur. [7] recte mater Hierusalem gaudet de Tyro filia, cuius a dextera^b sedit^c amodo coronata.¹⁸ luget et^d Babylon¹⁹ consolatione eius perdita, cuius adminiculo^e dudum existerat suffulta, cuius classem quotannis^f nobis hostilem excipiebat^g.²⁰ [8] haec vero etsi^h minoraturⁱ pompa²¹, augmentatur^k divina gratia^l. nam quae^m apud Ethnicosⁿ civitas habuerat in magisterio²² primiflaminem²³ vel archi-

a.1124 flaminem^a, secundum patrum institutionem²⁴ habebit^b primatem vel patriarcham in lege christiana; ubi enim archiflaminis erant, archiepiscopi^c Christianorum sunt instituti, qui singulis provinciis praesint^d. [9] ubi^e metropolis²⁵ erat^f, quae interpretatur *mater civitas*, metropolitani erant, qui de tribus aut quatuor civitatibus intra aliquam provinciam matri et maiori aliarum civitatum^g praesidebant. [10] ubi autem minores civitates habuerunt solummodo flamines vel comites, episcopi sunt instituti. porro tribuni plebis non absurde intelliguntur²⁶ presbyteri sive reliqui inferioris ordinis clerici.

[11] sic omnis mundana potestas his gradibus dignitatum a se invicem a.1124 distat, id est ut primus sit Augustus vel imperator, deinde Caesares, deinde reges, duces et^a comites. sic dicit Clemens^b papa, Anacletus^c, Anicius²⁷ et plures alii. [12] demus autem^d laudes Deo²⁸ altissimo, quia non hominum virtute sed sua beneplacita voluntate sine sanguinis effusione nobis Tyrum reddidit, urbem inclitam, urbem fortissimam et ad capiendum difficillimam, nisi Deus manum^e apponeret dexteram. [13] in hoc quidem Antiocheni²⁹ deliquerunt, qui^f nullum nobis auxilium praebuerunt nec labori huic adesse voluerunt. benedicatur autem Pontius^g Tripolitanus³⁰, quoniam^h adiutor nobis adfuitⁱ fidelissimus^k. [14] pacifcet Deus Antiochenam^l ecclesiam cum Hierosolymitana^m, quae duae dissident³¹ de Tyriaⁿ tertia^o. illa dicit hanc

a.1124 sibi fuisse^a subditam sub Graecorum tempore³²; haec dicit se esse comunitam privilegiis a Romano pontifice^b.³³ [15] nam in concilio Alvernensi³⁴ tam^c authentico et nominatissimo constitutum unanimi adsensu fuit,

ut quaecumque civitas, mari magno transito, a paganorum posset excuti a.1124 iugo, sine contradictione^a perenniter obtineretur. hoc etiam in Antiocheno concilio^b ³⁵, episcopo Podiensi magistrante, replicatum et concessum^c ab omnibus est. [16] in Hierusalem quoque dux Godefridus et dominus Boamundus acceperunt terram suam a patriarcha Daiberto³⁶ propter amorem

a.1124 Dei.³⁷ [17] identidem^a ³⁸ Paschalis papa privilegiis suis corroboravit et ea ecclesiae Hierosolymae transmisit, quibus ecclesia^b Romana sic auctorisante^c, iure perpetuo communiatur^d. in quibus privilegiis haec inscripta sic^e continentur^f:

XXXIV.

Sur Şehrinin Teslim Edilmesi Üzerine

Şehirde kuşatılmış olan **Türklerinin ve Sarazenlerinin** hiçbir şekilde ellerimizden kaçamayacağını gören Şam kralı, onların ölümlerine ağlamaktansa, bir miktar onur kırıklığıyla da olsa onları sağ olarak kurtarmayı tercih etti. Bu yüzden akıllıca bir kararla, arabulucular vasıtasıyla adamlarını tüm eşyalarıyla birlikte dışarı çıkarmayı ve boşaltılmış şehri bize bırakmayı talep etti. Bu hususta her iki taraf uzun süre müzakere ettikten ve karşılıklı olarak rehineler verildikten sonra, onlar şehirden çıktılar ve Hristiyanlar barışçıl bir şekilde içeri girdiler. Sarazenlerden şehirde kalmak isteyenler ise vergi usulü uyarınca barış içinde kaldılar.

Güneş Yengeç burcunda yirmi bir kez doğmuştu,
Sur ele geçirilip teslim edildiğinde ve fethedildiğinde,

Nitekim bunun gerçekleşmesi Temmuz'un Nonas gününe denk geldi.

Bu yüzden, sıkıntılarımızda merhametli, lütfkâr bir yardımcı olan Rabbimizi aramaktan geri durmamalı, bizi iştmesi için dualarla O'nun kapısını çalmaktan gecikmemeliybruz. Nitekim bunu Kudüs'te sık sık kiliseleri ziyaret ederek, gözyaşları dökerek, sadakalar vererek ve

oruçlarla bedenlerimizi terbiye ederek yapmıştık. İnaniyorum ki göklerden bakan Tanrı arkasında bir lanet bırakmadı, aksine yakarışımızı işitti. Bizler açık kulaklarla bir haber kırıntısı duymayı beklerken, işte patrikten mektup getiren ve şehrin alındığını bildiren üç elçi büyük bir hızla geldi. Bunu duyunca çok coşkulu bir nida yükseldi; "Te Deum laudamus" ilahisi hemen yüksek seslerle hep bir ağızdan okundu. Çanlar çalındı, Tanrı'ya şükür alayı düzenlendi, surlara ve kulelere sancaklar dikildi, tüm sokaklara rengârenk süsler asıldı, şükran duaları edildi, elçiler hak ettikleri şekilde layıkıyla ödüllendirildi, küçük büyük herkes aynı şekilde sevindi ve genç kızlar danslar eşliğinde şarkılarla eğlendiler.

Kuşkusuz ana Kudüs, artık taçlanmış olarak sağında oturan kızı Sur için haklı olarak sevinmektedir. Desteğinden uzun süredir mahrum kaldığı ve filosunu her yıl bize karşı düşmanca ağırlayan Babil ise tesellisini kaybettiği için yas tutmaktadır. Bu durum her ne kadar dünyevi ihtişamı azaltsa da ilahi lütfu artırmaktadır. Nitekim putperestlerin idaresi altındayken baş rahip veya baş flamen makamına sahip olan şehir, babaların kurumu uyarınca Hristiyan hukukunda bir primatlık veya patriklik makamına sahip olacaktı; çünkü baş flamenlerin olduğu yerlerde, her bir eyalete başkanlık edecek Hristiyan başpiskoposları tayin edilmiştir. "Ana şehir" anlamına gelen metropollerin olduğu yerlerde ise bir eyalet içindeki üç veya dört şehirden diğer şehirlerin anası ve en büyüğü olanına başkanlık eden metropolitler vardı. Sadece flamenlerin veya kontların bulunduğu daha küçük şehirlerde ise piskoposlar tayin edilmiştir. Öte yandan halk tribünlerinin ise mantıklı bir şekilde papazlar veya alt kademedeki diğer din adamları olduğu anlaşılır.

Böylece tüm dünyevi güçler bu rütbe basamaklarıyla birbirinden ayrılır; yani ilk sırada Augustus veya imparator, ardından Sezarlar, sonra krallar, dükler ve kontlar gelir. Papa Clemens, Anacletus, Anicius ve diğer pek çokları böyle söyler. Şimdi ise en yüce Tanrı'ya hamdedelim; çünkü insanların gücüyle değil, kendi rızasıyla, eğer Tanrı sağ elini uzatmasaydı alınması çok zor olan bu şanlı ve son derece güçlü Sur şehrini kan dökülmeden bize geri verdi. Bu hususta Antakyalılar kusurlu davrandılar; zira bize hiçbir yardımda bulunmadılar ve bu emeğe ortak olmak istemediler. Ancak Trabluslu Pontius mübarek olsun, çünkü bize en sadık yardımcı oldu. Tanrı, üçüncü Sur piskoposluğu yüzünden anlaşmazlığa düşen Antakya kilisesi ile Kudüs kilisesini barıştırsın. İlki, Grekler zamanında buranın kendisine tabi olduğunu söyler; ikincisi ise Roma papasından imtiyazlarla donatıldığını belirtir. Nitekim böylesine muteber ve meşhur olan Auvergne Konsili'nde oybirliğiyle alınan kararlar, büyük denizi aşarak paganların boyunduruğundan kurtarılan her şehrin, hiçbir itiraz olmaksızın kalıcı olarak elde tutulacağı kararlaştırılmıştı. Bu durum, Podyum piskoposunun başkanlık ettiği Antakya Konsili'nde de herkes tarafından tekrarlanmış ve kabul edilmişti. Kudüs'te de Dük Godfrey ve Efendimiz Bohemond, Tanrı aşkına topraklarını Patrik Daibert'ten teslim almışlardı. Aynı şekilde Papa Paschalis de imtiyazlarıyla bunu onaylamış ve Roma kilisesinin böylesine yetkilendirmesiyle sonsuza dek korunması için Kudüs kilisesine göndermişti. Bu imtiyaznamelerde şunlar yazılı olarak yer almaktadır:

XXXV.
Privilegium Paschalis Papae.¹
a.1111 [1] Paschalis², servus servorum³ Dei, reverendissimo⁴ fratri Hierosolymitano patriarchae Gibelino⁵ et eius successoribus⁶ canonice promovendis.⁴ a.1111

a.1111 [2] secundum mutationes temporum^b transferuntur etiam regna terrarum. unde etiam ecclesiasticarum parochiarum fines in plerisque^a provinciis mutari expedit et transferri. Asianarum^b siquidem ecclesiarum fines antiquis^c fuerunt diffinitionibus^d distributi. quas distributiones diversarum diversae fidei gentium confudit^e inruptio.^f gratias autem Deo, quod^g nostris temporibus et Antiochiae et Hierosolymae civitates cum suburbanis suis et^h adiacentibus provinciis in Christianorum principum redactae suntⁱ potestatem. [3] unde oportet nos divinae mutationi^j et translationi manum apponere et secundum

tempus quae sunt disponenda disponere; ut Hierosolymitanae ecclesiae urbes a.1111 illas et provincias concedamus, quae per gloriosi regis Balduini prudentiam ac exercituum cum sequentium^a sanguine per Dei gratiam adquisitae sunt. [4] praesentis itaque^b decreti pagina tibi, frater carissime et coepiscopo Gibeline, tuisque successoribus et per eos sanctae Hierosolymitanae ecclesiae patriarchali^c metropolitano iure^d regendas disponendasque sancimus^e civitates omnes atque provincias, quas sub praedicti^f regis ditione^g aut iam restituit aut in futurum restituere divina gratia dignabitur. [5] dignum est enim, ut Sepulchri dominici ecclesia secundum fidelium militum desideria competentem honorem^h obtineat et Turcorum seuⁱ Saracenorum iugo libera in Christianorum manu abundantius^j exaltetur.

XXXV.

Papa Paschalis'in İmtiyaznamesi

Tanrı'nın kullarının kulu Paschalis, saygıdeğer kardeşi Kudüs Patriği Gibelino'ya ve kanon hukukuna uygun olarak onun yerine gelecek olan haleflerine.

Zamanların değişmesiyle birlikte yeryüzündeki krallıklar da el değiştirir. Bu nedenle, birçok eyalette kiliseye bağlı cemaat bölgelerinin sınırlarının da değiştirilmesi ve devredilmesi faydalı ve gereklidir. Nitekim Asya kiliselerinin sınırları antik tanımlamalarla paylaştırılmıştı. Farklı inançlara sahip çeşitli kavimlerin istilası bu paylaşımları altüst etti. Ancak Tanrı'ya şükürler olsun ki, zamanımızda hem Antakya hem de Kudüs şehirleri, varoşları ve buralara komşu eyaletlerle birlikte Hristiyan prenslerin egemenliği altına alınmıştır. Bu yüzden ilahi değişime ve devredilme sürecine bizim de el atmamız ve zamana göre düzenlenmesi gerekenleri düzenlememiz gerekir; öyle ki, şanlı Kral Baudouin'in bilgeliği ve onu takip eden orduların kanı sayesinde Tanrı'nın lütfuyla kazanılmış olan o şehirleri ve eyaletleri Kudüs kilisesine bırakalım.

İşte bu yüzden, mevcut kararnamenin bu sayfasıyla, sevgili kardeşim ve piskopos ortağım Gibelino, sana ve senin haleflerine, sizin vasıtanızla da kutsal Kudüs kilisesine; adı geçen kralın egemenliği altında bulunan, gerek hâlihazırda geri alınmış olan gerekse gelecekte ilahi lütuf sayesinde geri alınması layık görülecek olan tüm şehirlerin ve eyaletlerin patriklik ve metropolitlik hukuku uyarınca yönetilmesini ve düzenlenmesini emrediyoruz. Nitekim Efendimizin Mezarı kilisesinin (Kutsal Kabir), sadık askerlerin arzuları doğrultusunda hak ettiği onura sahip olması, **Türklerin veya Sarazenlerin boyunduruğundan** kurtulmuş olarak Hristiyanların elinde çok daha fazla yüceltilmesi son derece uygundur.

XXXVI.

De portionibus circa Tyrum distributis^{1,1}

[1] Expletis autem apud Tyrum, prout oportuit, negotiis et tripartita a.1121 divisione² dispositis et aequiparatione congrua³ duabus proportionibus⁴

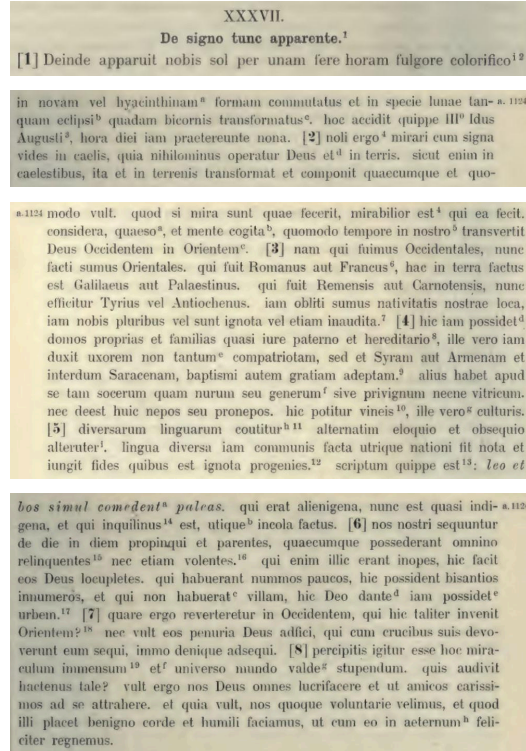
a.1121 scilicet regiae potestati^a et tertia hereditario iure^b Veneticis tam in urbe quam in portu singillatim^c contraditis, recesserunt omnes ad sua.^d [2] reverte-
tente itaque^e Hierosolymitano^f patriarcha^g Hierusalem cum Hierosolymitis^h,
crucem Domini sacrosanctamⁱ digna cum^j veneratione suscepit et^k clerus
et populus^l.

XXXVI.

Sur Çevresinde Payların Dağıtılması Üzerine

Sur'daki işler gerektiği gibi tamamlandıktan, üç parçalı taksimat düzenlendikten ve uygun bir dengeleme yapıldıktan sonra; yani iki pay kraliyet otoritesine, üçüncü pay ise kalıtsal bir hakla hem şehirde hem de limanda ayrı ayrı Venediklilere teslim edildikten sonra herkes

kendi memleketine geri döndü. Böylece Kudüs patriği, Kudüslülerle birlikte Kudüs'e geri döndüğünde, Efendimizin kutsal haçı ruhban sınıfı ve halk tarafından layık olduğu hürmetle karşılandı.

XXXVII.

O Sırada Beliren Alamet Üzerine

Sonra güneş, renk değiştiren bir parıltıyla yaklaşık bir saat boyunca bize göründü; yeni bir aya veya sümbül rengi bir forma bürünmüştü ve bir tür tutulma gibi iki boynuzlu bir ay şekline dönüşmüştü. Bu olay, günün dokuzuncu saati çoktan geçmekteyken, Ağustos'un Idus gününden üç gün önce gerçekleşti. Bu yüzden göklerde alametler gördüğünde şaşırma, çünkü Tanrı yeryüzünde de aynı şekilde işler yapmaktadır. Göksel olanlarda olduğu gibi, dünyevi olanlarda da her şeyi istediği gibi ve istediği şekilde dönüştürür ve düzene koyar. Eğer yaptıkları hayranlık uyandırıcı ise, bunları yapan daha da hayranlık uyandırıcıdır. Lütfen düşün ve zihninde muhakeme et; Tanrı bizim zamanımızda Batı'yı nasıl da Doğu'ya çevirdi. Nitekim Batılı olan bizler, şimdi Doğulu olduk. Romalı veya Frank olan kişi, bu toprakta Celileli veya Filistinli oldu. Reimsli veya Chartresli olan kişi, şimdi Surlu veya Antakyalı yapılıyor. Artık doğduğumuz yerleri unuttuk, çoğumuz için buralar artık ya bilinmiyor ya da adı bile duyulmuyor. Burada kimileri artık babadan kalma ve kalıtsal bir hak gibi kendi evlerine ve ailelerine sahip; kimileri ise sadece kendi memleketinden biriyle değil, bir Suriyeli, Ermeni veya bazen vaftiz lütfuna erişmiş bir Sarazen kadınla evlendi. Bir başkasının yanında hem kayınpederi hem gelini veya damadı, yahut üvey oğlu ya da üvey babası var. Torunu veya torununun torunu eksik değil buradan. Biri bağlara sahip oluyor, diğeri ise ekili tarlalara. Farklı diller karşılıklı olarak konuşuluyor ve her iki taraf birbirine hizmette bu dilleri kullanıyor. Farklı bir dil artık her iki millet için de ortak ve tanıdık bir hale geldi; inanç ise soyları birbirine yabancı olanları birleştiriyor. Nitekim şöyle yazılmıştır: Aslan ve öküz birlikte saman yiyecekler. Yabancı olan kişi, şimdi yerli gibi oldu; dışarıdan gelen kiracı ise tamamen buralı haline geldi. Akralarımız ve ebeveynlerimiz, sahip oldukları her şeyi tamamen geride bırakarak ve hatta hiç dönmek istemeyerek günbegün arkamızdan bizi takip ediyorlar. Çünkü orada yoksul olanları, Tanrı burada zengin yapıyor. Orada birkaç bozuk parası olanlar,

burada sayısız Bizans altınına sahip oluyor; oradayken bir çiftliği bile olmayan kişi, burada Tanrı'nın izniyle artık bir şehre sahip oluyor. O halde, Doğu'yu bu şekilde bulan biri neden Batı'ya geri dönsün ki? Tanrı, haçlarıyla birlikte kendisini takip etmeye ve nihayetinde O'na erişmeye gönül verenlerin yokluk çekmesini istemez. Dolayısıyla bunun muazzam bir mucize olduğunu ve tüm dünya için son derece hayret verici olduğunu anlıyorsunuz. Şimdiye kadar kim böyle bir şey işitti? Tanrı hepimizi kazanmak ve bizi en sevgili dostları olarak kendisine çekmek istiyor. O bunu istediği için, biz de gönüllü olarak isteyelim; O'nun hoşuna gideni sevecen ve mütevazı bir kalple yapalım ki O'nunla birlikte sonsuza dek mutlulukla hüküm sürebilelim.

XXXVIII. De regis a vinculis liberatione et obsidione urbis Halapiae.¹ [1] Omnipotente Deo favente, de Turcorum custodia Hierosolymorum a.1124 rex IV° Kal. Septembris² exiit, cum mensibus XVI^a pauloque magis sub eorum vinculis detentus fuisset. sed quia pro redemptione sui obsides eis electos³ primitus contradere oportuit, non omnino liber exiit, cum se et illos incerta et pendula spe sic⁴ anxius obligaverit. [2] unde consilio⁴ ne- a.1121 cessitati postmodum adhibito, urbem Caliptum obsidere acceleravit, quatinus ipsa cohibita⁵ vel obsides suos a civibus ipsis⁶ extorqueret vel forte fame vexatam comprehendere posset. didicerat enim panis inopia eam valde angustari⁴. [3] ab Antiochia magna⁵ XL milibus civitas haec discrepat, quo in loco Abraham⁶, quando de Carram⁷ in terra peregrinabatur Chanaan⁸, a.1124 pecora sua tam fetantia⁹ quam fetata⁹ in pascuis illic uberrimis faciebat opilionis suos pascere, insuper lac eorum in multris faciebat mulgeri, deinde coagulari, coagulatum quoque¹⁰ in fescinis¹⁰ exprimi et formagia¹¹ confici. dives enim erat¹² valde omnigenarum⁶ rerum possessione. [4] Calixtus papa obiit XIII.^d Kalend. Januarii.¹³

XXXVIII.

Kralın Zincirlerinden Kurtulması ve Halep Şehrinin Kuşatılması Üzerine

Her şeye gücü yeten Tanrı'nın inayetiyle, Kudüs kralı, on altı ay ve biraz daha uzun bir süre onların zincirleri altında alıkonulduktan sonra, Eylül ayının Kalendae'sinden dört gün önce Türklerin gözetiminden çıktı. Fakat kendi kurtuluşu için ilk önce onlara seçkin rehineler teslim etmek zorunda kaldığından, hem kendisini hem de onları belirsiz ve asıllı duran bir umutla endişeli bir şekilde bağladığı için tamamen özgür olarak çıkmadı.

Bu yüzden, daha sonra zorunluluk karşısında alınan bir kararla, Halep şehrini kuşatmak için acele etti; böylece ya burayı baskı altına alarak rehinelerini o vatandaşların ellerinden zorla geri alabilecek ya da belki de açlıkla hırpalanmış şehri ele geçirebilecekti. Nitekim ekmek kıtlığı yüzünden şehrin çok büyük bir darlık içinde olduğunu öğrenmişti.

Bu şehir, büyük Antakya'dan kırk mil uzaklıktadır; İbrahim, Harran'dan Kenan topraklarına doğru göç ettiği sırada, çobanlarına hem emziren hem de gebe olan hayvanlarını oradaki son derece bereketli otlaklarda otlatırdı; dahası onların sütünü süt kovalarında sağdırır, ardından mayalatır, mayalanan sütü de sepetlerde sıkıştırarak peynir yaptırırdı. Zira o, her türlü mal mülk varlığı bakımından son derece zengindi.

Papa Calixtus, Ocak ayının Kalendae'sinden on üç gün önce öldü.

XXXIX. De congregato exercitu Turcorum ad dispergendam obsidionem.¹ [1] Anno a Salvatore mundi nato MCXXV^o, indictione vero^a III^a, cum a.1125 mensibus V² Hierosolymitanus una cum suis³ Halapiam^b urbem rex cohi- a.1125 buisset nec quicquam profecisset, Turci⁴, ut solent, non torpidi, transgresso flumine Paradisiaco⁵ Euphrate magno, itinere citissimo properaverunt ad urbem praedictam ad dispergendam⁶ obsidionem, quam gens nostra iam diu⁶ apposuerat circa illam. verebantur enim, nisi citissime subvenirent, in proximo eam fore capiendam.⁷ [2] fuerunt autem VII milia equitum⁸; camelorum quoque annona et alimentis onustorum ad IV fere milia. sed quoniam adversus eos praevalere nostri non potuerunt, necessario cesserunt et ad oppidum eis proximum, Cereph^b⁹ nominatum, die sequenti¹⁰ diverterunt.
--

erat enim illud nostrum. [3] Turcorum quidem^a pars una¹¹ nostros ali-
quantisper cum insequerentur, duos de suis probioribus equis deiectos atque
peremptos illic amiserunt; nos vero clientem unum, VI quoque tentoria.
[4] accidit adventus eorum IV° b Kalend. Februarii.¹² sed quia noctu
repentini advenerunt, propterea facilius imparatos nos invenerunt et con-
fuderunt. [5] vilissimum ergo dictu, inhonestum scitu, taedium relatu, pudor
auditu!¹³ sed qui hoc narro, a veritate non devio. quid ergo? voluntati
Dei quis resistit? verum est autem proverbium, quod quidam sapiens¹⁴
dixit: *futura non pugnant nec se superari sinunt*. erat hoc vere^c
futurum, sed nemini praescitum. si enim fuisset praescitum, nunquam posset
fore futurum, quia de meditatione¹⁵ veniret ad nihilum sine voluntate. nam
cassaret¹⁶ qui praesciret, ne ad factum res exiret. [6] rex autem deinde secessit
Antiochiam¹⁷, Goscelinusque cum eo. obsides¹⁸ vero, quos posuit pro se

^a 1125 rex quando de vinculis exiit, neque sunt redditus neque redempti. itaque tam
Hierosolymitani¹⁹ quam Tripolitani omnes ad sua remeaverunt. [7] obviat
autem divina dispensatio²⁰ ei, quem prosperiorem facit humana probitas,
ne cui convenit ampliari patiatur. remordet etiam merito malignos, ne
longa felicitate luxurent²¹. [8] quis enim alius vel bonorum dator, malorumve
depulsor, quam rector ac^b medicator mentium Deus, qui ex summa caeli
specula²¹ universa conspicit et discernit? qui Tyrum urbem fortissimam
et gloriosissimam nobis Christianis suis paulo ante benigne tradidit²² et
possessoribus eius abstulit, nunc ei manum retrahere libuit. [9] fortassis fide-
lioribus^c agricolis vineam suam²³ excolere reservavit, qui fructum inde^d ei
ubertim reddere velint vel valeant opportuno in tempore. quidam quidem
cum plus habent minus valent nec largitori bonorum gratias quantas debent
exhibent, verum etiam Deo in his, quae votis illi promittunt, sese fallentes,
item itemque mentiando fallunt.

XXXIX.

Kuşatmayı Dağıtmak İçin Toplanan Türk Ordusu Üzerine

Dünyanın Kurtarıcısının doğumundan sonraki 1125 yılında, üçüncü indiksiyonda, Kudüs kralı kendi adamlarıyla birlikte beş ay boyunca Halep şehrini baskı altında tuttuğu halde hiçbir ilerleme kaydedememişken; Türkler, her zamanki gibi uyuşuk davranmayarak, cennet nehri olan büyük Fırat'ı geçtiler ve halkımızın uzun zamandır çevresine kurmuş olduğu kuşatmayı dağıtmak için çok hızlı bir yürüyüşle adı geçen şehre doğru acele ettiler. Zira eğer çok hızlı bir şekilde yardıma yetişmezlerse, yakın bir zamanda şehrin ele geçirileceğinden korkuyorlardı. Bunlar 7 bin süvariye; ayrıca erzak ve yiyecek yüklü develerin sayısı da yaklaşık 4 bine ulaşıyordu. Ancak bizimkiler onlara karşı üstünlük sağlayamadıkları için mecburen geri çekildiler ve ertesi gün kendilerine en yakın olan, Cereph adındaki kaleye saptılar; nitekim orası bizim elimizdeydi. Türklerin bir kısmı bizimkileri bir süre takip ederken, orada atlarından düşürülen ve öldürülen en seçkin adamlarından ikisini kaybettiler; biz ise bir hizmetkâr ve ayrıca 6 çadır kaybettik. Onların gelişi Şubat ayının Kalendae'sinden dört gün önce gerçekleşti. Fakat geceleyin aniden geldikleri için bizi hazırlıksız yakalayıp şaşırttılar. Söylemesi çok değersiz, bilmesi onursuzca, anlatması usandırıcı ve duyması utanç verici! Ancak bunları anlatan ben, gerçekten sapmıyorum. Ne yani? Tanrı'nın iradesine kim karşı koyabilir? Bir bilgenin söylediği şu atasözü ise doğrudur: Gelecek olan şeyler savaşımlar ve mağlup edilmeye izin vermezler. Bu gerçekten gelecekti ama kimse tarafından önceden bilinmiyordu. Eğer önceden bilinseydi, hiçbir zaman gelecek olamazdı; çünkü planlama yoluyla, irade olmaksızın boşa çıkardı. Nitekim önceden bilen kişi, işin gerçekleşmemesi için durdururdu. Kral daha sonra Antakya'ya çekildi, Joscelin de onunla birlikte gitti. Kralın zincirlerden çıkarken kendisi için koyduğu rehineler ise ne geri iade edildi ne de fidyeyle kurtarıldı. Böylece hem Kudüslüler hem de Trablusluların hepsi kendi memleketlerine geri döndüler. Ancak ilahi takdir, insani erdemlerin daha başarılı kıldığı kişiye karşı çıkar ki, kimse hak ettiğinden daha fazla büyümeye katlanmak zorunda kalmayın. Kötüleri de haklı olarak cezalandırır ki, uzun süreli mutlulukla azgınlaşmasınlar. Zira iyilikleri veren, kötülükleri defeden, zihinlerin yöneticisi ve şifacısı olan Tanrı'dan başka kim vardır ki göğün en yüce kulesinden her şeyi görür ve ayırt eder? Kısa bir süre önce son derece güçlü ve şanlı Sur şehrini biz Hristiyanlara lütufla teslim eden ve onu sahiplerinden alan Tanrı, şimdi ise elini çekmeyi uygun gördü. Belki de bağını, uygun zamanda kendisine bolca meyve vermek isteyecek veya buna güç yetirebilecek daha sadık bağcılara işlemek üzere saklamıştır.

Nitekim bazıları daha fazlasına sahip olduklarında daha az güç yetirirler ve iyilikleri başışlayana etmeleri gereken şükrü eda etmezler; hatta Tanrı'ya adadıkları adaklarda kendilerini aldatarak, tekrar ve tekrar yalan söyleyip hile yaparlar.

XL.

Quod rex in Hierosolymis cum gaudio sit receptus.¹

[1] Cum autem duobus fere annis² tentus et vineulis compeditus a paganis atrocissime rex fuisset, Hierosolymam sua revisurus³ rediit, quem III° Non. a. 1125 Aprilis⁴ universi processione celebri suscepimus.⁴ qui, parum apud nos commoratus, Antiochiam festinanter rediit mandatus^b 5, Turcis terram illam iam vastantibus, quorum potentior *Borsequinus*⁶ erat nominatus, iunctis sibi VI milibus militum.

XL.

Kralın Kudüs'te Sevinçle Karşılanması Üzerine

Kral, paganlar tarafından yaklaşık iki yıl boyunca tutsak edilip çok şiddetli bir şekilde zincirlere vurulduktan sonra, kendi halkını yeniden görmek üzere Kudüs'e geri döndü; Nisan'ın Nonas gününden üç gün önce hepimiz onu görkemli bir geçit töreniyle karşıladık. Bizim yanıımızda çok az kaldıktan sonra, o sırada Türklerin o toprakları yakıp yıkmaları ve kendilerine 6 bin asker katmış olan **Borsequinus** adındaki daha güçlü bir liderin varlığı sebebiyle, aldığı emir üzerine aceleyle Antakya'ya geri döndü.

Türkçeye çeviren İbrahim Şimşek'in dipnotu:

Borsequinus, Haçlı kaynaklarında (özellikle Surlu William'ın eserinde) Büyük Selçuklu Devleti'nin ünlü komutanı ve Musul ile Halep Atabeyi olan Aksungur el-Porsuki'ye (Aq Sonqor al-Bursuqi) verilen Latince isimdir.

XLI.

De Veneticis, qui revertentes insulas imperatoris vastaverunt.¹

a. 1125 [1] Tunc temporis usque ad nos divulgatur² Veneticos post Tyrum captam³ in repatriatu suo insulas imperatoris⁴, per quas praeteribant, Rhodum⁵ videlicet et Mothonem⁶, Samum^a 7 quoque et Chium⁸ violenter comprehendisse a. 1125

a. 1125 pariterque moenia diruisse⁹, puberes et puellas miserabiliter captivasse, pecuniam multimodam secum asportasse. sed quoniam emendare^a hoc nequimus, in visceribus¹⁰ intimis hoc audientes pie^b condoluimus. [2] hi enim adversus imperatorem¹¹, is^c quoque contra Veneticos crudelissime tunc^d utrobique desaevebant.¹² inimici enim erant adinvicem. sed *vae mundo ab scandalis!*¹³ *vae illis etiam per quos scandala eveniunt!* si culpa est imperatoris, male quidem ipse imperat. si autem Veneticorum, ipsi sibi damnationem adquirunt. [3] de superbia quippe peccata procedunt universa. nonne superbit homo, quando facit quod prohibet Deus? habent Venetici ulciscendi se occasionem, habet et imperator defendendi se, ut ait, iustiore. insontes autem in medio positi et eorum iniuriae non obnoxii luunt¹⁴ et

iniuste perdunt. [4] sed quid praeterea dicendum est de his^a, qui raptu a. 1125 piratico¹⁵ peregrinis Dei et Hierusalem pro amore Creatoris cum labore et angore tantimodo euntibus in pelago mala, quae possunt facere, non desistunt? si beatificari, Domino dicente¹⁶, merebuntur misericordes, quid contrarii pietatis recipient^b pro impietate sua inmisericordes? maledicuntur, excommunicantur¹⁷ et impenitentes perfdi moriuntur. *descendant* ultro tales *in infernum viventes*.¹⁸ apostolico¹⁹ non oboediunt, patriarcham contemnunt, sanctorum patrum dicta vilipendunt. [5] scio, scio quod eis dicere non formido. futurum enim est, quod audient a Domino iudice valde severo: *nescio unde sitis*²⁰, *quia ianuam vobis aperiri*^c *clamatis. et tarde venitis et nihil boni vobiscum adfertis. immo ianua iam clausa est.*²¹ *noluistis olim*^a *me audire nec amplius dignor vos auscultare*^c. *qui quondam clamavi, venite*²², *nunc omnino dico: discedite.*²³ *dico, dico, amen dico, datam sententiam nullatenus commuto.* quod autem superest, horribile est et impatibile; sed perpetuum pro meritis vae! [6] rerum autem ordinem continuandi gratia, et ne intercesa pendeat²⁴ historia, summatim singula designare satagam.

XLI.

Geri Dönen Venediklilerin İmparatorun Adalarını Yağmalaması Üzerine

O sırada bize kadar ulaşan haberlere göre, Venedikliler Sur'un ele geçirilmesinden sonra memleketlerine dönerken, yollarının üzerinde bulunan imparatorun adalarını; yani Rodos'u, Modon'u, Sisam'ı ve Sakız'ı şiddet kullanarak ele geçirmişlerdir. Aynı şekilde buraların surlarını yıkmışlar, genç erkekleri ve kızları acıklı bir şekilde esir etmişler ve yanlarında her

türden çok miktarda para alıp götürmüşlerdir. Bizler bunu düzeltmeye güç yetiremediğimiz için, duyduklarımız karşısında içimizin en derinlerinde merhametle büyük bir acı duyduk. Nitekim bunlar imparatora karşı, o da Venediklilere karşı o dönemde her iki tarafta da çok zalimce öfke kusuyorlardı. Çünkü birbirlerinin düşmanıydılar. Fakat skandallar yüzünden dünyaya vay olsun! Skandallara sebep olanların da vay haline! Eğer suç imparatorun ise, kendisi gerçekten kötü hükmediyor demektir. Yok eğer Venediklilerin ise, onlar da kendileri için lanet satın almaktadırlar.

Şüphesiz bütün günahlar kibirden ileri gelir. Tanrı'nın yasakladığı şeyi yaptığında insan kibirlenmiş olmaz mı? Venediklilerin öç almak için sebepleri var, imparatorun da dedikleri gibi kendisini savunmak için daha adil bir sebebi var; fakat ortada kalan ve onların kötülüklerinden sorumlu olmayan masumlar ceza çekiyor ve haksız yere mahvoluyorlar. Öte yandan, korsan yağmacılığıyla denizde, Tanrı'nın hacılarına ve Yaratan'ın sevgisi uğruna Kudüs'e ancak emekle ve ıstırapla gidenlere güçlerinin yettiği kötülükleri yapmaktan geri durmayan o kimseler hakkında daha ne söylenebilir ki? Eğer merhametliler, Efendimizin buyurduğu üzere kutsanmaya hak kazanacaklarsa, merhametsiz olanlar bu dinsizlikleri karşısında dindarlığın zıttı olarak ne alacaklar? Lanetlenirler, aforoz edilirler ve pişmanlık duymadan haince ölürler. Bu gibiler diri diri cehenneme bizzat inerler. Papalık makamına itaat etmezler, patriği hor görürler ve kutsal babaların sözlerini değersiz bulurlar. Biliyorum, onlara bunu söylemekten korkmadığımı biliyorum. Gelecekte son derece sert bir yargıç olan Efendimizden şunu işiteceklerdir: "Sizin nereden olduğunuzu bilmiyorum, çünkü kapıyı size açmam için feryat ediyorsunuz. Ve geç geldiniz, yanınızda hiçbir iyilik getirmiyorsunuz. Aksine kapı artık kapandı. Bir zamanlar beni dinlemek istemediniz ve ben de artık sizi dinlemeyi layık görmüyorum. Bir zamanlar gelin diye nida eden ben, şimdi tamamen gidin diyorum." Diyorum, diyorum, doğrusu size diyorum ki verilen hükmü hiçbir şekilde değiştirmem. Geriye kalan ise korkunç ve katlanılmazdır; hak edilenler karşısında kalıcı bir azaptır!

Ancak olayların sırasını devam ettirmek adına ve tarihin kesintiye uğrayıp havada kalmaması için, her bir şeyi özetle belirtmeye gayret edeceğim.

XLII.

De malis a Borsequino perpetratis et de proelio contra ipsum gesto.¹

[1] Igitur Borsequinus, cuius tam probitatem quam improbitatem²

a. 1125 ordiri iam coepimus, cum paulatim per singulos dies eius concreveret exercitus³, oppidum quoddam vocitatum *Cafardam*^{a.4} obsidione arcuit et arcitum comprehendit.⁵ quod ei tradiderunt qui tutores eius inerant^b, cum diutius obtinere nequirent nec subventum aliunde habere sperarent. necdum rex

noster illuc pervenerat⁶ nec comes Tripolitanus⁷, quem secum illuc ducebat. a. 1125 [2] de Hierosolymitanis autem paucos habebat, quoniam in praesenti et in praeterito anno⁸ valde fatigati fuerant. [3] nam quomodo tot labores⁹ adsidue tolerare poterant, quibus vix uno mense in domibus suis quiescere licebat? certe crudelis corde est qui eis, qui circa Hierusalem inhabitant, pie non compatitur, qui die ac nocte in Domini servitio gravissime tribulantur¹⁰, qui etiam, cum de hospitio suo¹¹ exeunt, ne reverti postea possint timidi ambigunt. si longe tendunt¹², necessario alimentis suis et utensilibus onerati incedunt. [4] si pauperes vel agricolae aut lignarii¹³ sunt, in saltibus et lucis, Aethiopum¹⁴ insidiis aut capiuntur aut necantur. hinc Babylonii terra et mari, ab aquilone vero Turci plerumque accurrunt subitanei. praesto quippe sunt aures et attentae ad cornicinem¹⁵ audiendum, si forte increperit bellicus tumultus. quod nisi interdum peccando deviaremus, amici revera Dei omnino essemus.¹⁶ [5] Borsequinus autem humilem Syriam¹⁷

a.1125 proculeans et quid ei magis sit commodum sollicite exquirens, Sardanaium^a castrum¹⁸ obsedit. sed nihil illic proficiens, ad municipium *Hasar* nominatum¹⁹ exercitum suum convertit, quod statim obsessum machinis et tormentis vehementissime coercuit. [6] cui rex Damascenorum²⁰ cum properasset mandatus adiutum, audito regis nostri^b adventu, iam callide Borsequinus tentoria sua collecta cum sarcinis suis formidulosus emiserat.²¹

[7] et cum usque ad comprehensionem iam castrum angeretur et tempus a.1125 ad bellandi²² effectum^a nostros artaret, ecce rex venit cum XIII cuneis²³ ordinatissime praeparatus. ad cuius cornu dextrum Antiocheni constituti sunt; in laevo vero^b II comites, Tripolitanus videlicet atque^c Edessenus²⁴; rex autem^d in III° cum densiore^e et posteriore²⁵; [8] cum in XXI^f phalangibus Turci divisi²⁶ essent, multitudo nempe erat copiosa. iam iamque arcus tentos in brachia de manibus deponebant²⁷ et cominus ensibus extractis nudatisque dimicabant. [9] cum rex hoc viso haud diutius tardans, orationum munimine et signo crucis armatus²⁸, exclamando *Adiuva Deus*²⁹ et tubis vehementer insonantibus^g, impetum in eos et fecit et fieri praecepit. non enim pugnam incipere audebant, quousque rex iussisset. [10] Turcis siquidem potentissime primitus resistentibus, denique, Conditore universorum opitulante, desperatione tabuerunt et strage sub magna confusi in fugam et dispersionem^h quibus licuit conversi sunt.³⁰

[11] Quinques exortis^a in quinis quinque Gemellis³¹
Claruit hoc bellum, Domino praestante triumphum;
Iubus in ternis cum Iunius aestuat auris,
Hoc geritur bellum Domini decus ad memorandum.

a.1125

XLII.

Borsequinus Tarafından İşlenen Kötülükler ve Ona Karşı Yapılan Savaş Üzerine

İşte böylece, hem dürüstlüğünü hem de kötülüğünü anlatmaya çoktan başladığımız Borsequinus'un ordusu günbegün yavaş yavaş büyümekteyken, Cafarda denilen bir kasabayı kuşatmayla sıkıştırdı ve sıkıştırarak ele geçirdi. Orada muhafız olarak bulunanlar, burayı daha uzun süre ellerinde tutamadıkları ve başka bir yerden yardım gelmesini ummadıkları için kasabayı ona teslim ettiler. Ne kralımız ne de beraberinde oraya götürdüğü Trablus kontu henüz oraya ulaşmıştı.

Kudüslülerden ise yanında çok az kişi vardı; çünkü hem içinde bulunulan hem de geçmiş yılda fazlasıyla yorulmuşlardı.

Nitekim evlerinde zar zor bir ay dinlenmelerine izin verilen bu insanlar, bu kadar çok çabaya durmaksızın nasıl katlanabilirlerdi? Kudüs civarında yaşayanların hâline dindarlıkla acımayan kişi şüphesiz katı yüreklidir; zira onlar gece gündüz Rab'bin hizmetinde çok ağır bir şekilde hırpalanmaktadırlar, hatta kendi evlerinden çıktıklarında, sonradan geri dönüp dönemeyeceklerinden korku içinde şüphe ederler. Eğer uzak bir yere sefere çıkacaklarsa, mecburen kendi yiyecekleri ve kap kacaklarıyla yüklenmiş olarak yürürler.

Eğer fakir iseler, ya çiftçi ya da oduncu iseler, ormanlarda ve ağaçlıklarda Etiyopyalıların pusularıyla ya yakalanırlar ya da öldürülürler. Buraya Babilliler karadan ve denizden, kuzeyden ise Türkler çoğunlukla ansızın akın ederler. Kulakları, eğer bir savaş gürültüsü koparsa boru sesini işitmek için her an hazır ve dikkat kesilmiş durumdadır. Eğer bazen günah işleyerek yoldan sapmasaydık, gerçekten de tamamen Tanrı'nın dostları olurduk. Borsequinus ise aşağı Suriye'yi ayaklar altına alarak ve kendisine neyin daha faydalı olacağını gayretle araştırarak, Sardanaium kalesini kuşattı. Fakat orada hiçbir ilerleme kaydedemeyince, ordusunu Hasar adıyla anılan müstahkem şehre doğru çevirdi; burayı hemen makinelerle kuşattı ve mancınıklarla çok şiddetli bir şekilde baskı altına aldı.

Şam kralı da yardım çağrısı üzerine hızlıca harekete geçmişken, kralımızın gelişini duyan Borsequinus, çoktan kurnazca çadırlarını toplamış, korku içinde eşyalarıyla birlikte oradan uzaklaşmıştı.

Ve kale tam ele geçirilmek üzere sıkıştırılmışken ve savaşın neticelenme zamanı bizimkileri zorlamaktayken, işte kral son derece düzenli bir şekilde hazırlanmış 13 savaş kıtasıyla

çıkageldi. Bunun sağ kanadında Antakyalılar yer alıyordu; sol kanadında ise iki kont, yani Trablus kontu ile Urfa kontu bulunuyordu; kral ise daha sıkı ve geride yer alan üçüncü safın başındaydı.

Türkler ise 21 fırkaya bölünmüştü, nitekim kalabalıkları çok yoğundu. Artık yayları kollardan ellerine bırakıyorlar, kılıçlarını çekip çıplak kılıçlarla göğüs göğüse savaşıyorlardı.

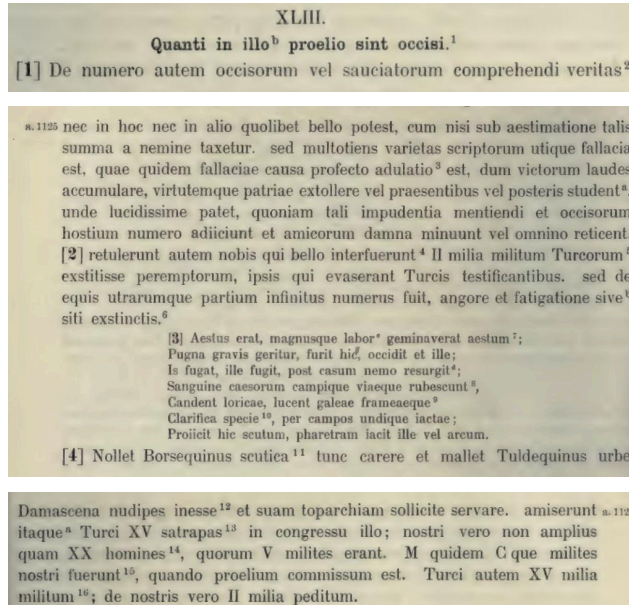
Kral bunu görünce hiç gecikmedi; duaların koruyuculuğu ve haç işaretiyle zırhlı olarak, "Yardım et Tanrı'm" diye haykırdı ve boruların şiddetle çalınmasıyla birlikte onların üzerine hücum etti ve hücum edilmesini emretti. Nitekim kral emretmedikçe savaşı başlatmaya cesaret edemiyorlardı.

Türkler başlangıçta çok güçlü bir şekilde direnseler de nihayetinde evrenin Yaratıcısının yardımıyla çaresizlik içinde eridiler ve büyük bir bozgunla şaşkına dönerek, güç yetirebilenler kaçışıp dağıldılar.

Beşer kez doğduğunda beşer beşer İkizler,
Aydınlandı bu savaş, Rab'bin bahsettiği zaferle;
Haziran sıcak rüzgârlarla estiğinde Idus'un üçüncüsünde,
Yapıldı bu savaş Rab'bin anılacak şerefine

Türkçeye çeviren İbrahim Şimşek'in dipnotu:

Borsequinus, Haçlı kaynaklarında Büyük Selçuklu Devleti'nin ünlü komutanı ve Musul ile Halep Atabeyi olan Aksungur el-Porsuki'ye (Aq Sonqor al-Bursuqi) verilen Latince isimdir.

XLIII.

O Savaşta Ne Kadar Kişinin Öldürüldüğü Üzerine

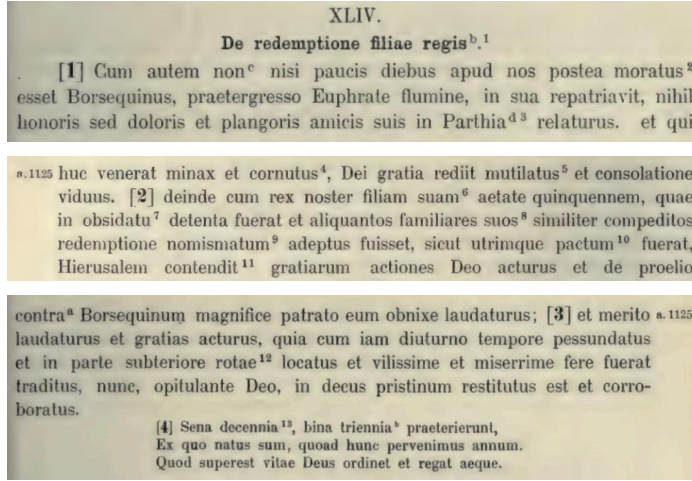
Öldürülenlerin veya yaralananların sayısına dair gerçeklik ne bu savaşta ne de başka herhangi bir savaşta tam olarak kavranabilir; zira böylesi bir yekün, hiç kimse tarafından ancak bir tahminden öteye belirlenemez. Fakat yazarların sunduğu çeşitlilik çoğu zaman kesin bir aldatmacadır; bu aldatmacanın sebebi de şüphesiz dalkavukluktur, çünkü ya şimdiki zaman ya da gelecekteki nesiller için galiplerin övgülerini biriktirmeye ve vatanın erdemini göklere çıkarmaya gayret ederler. Buradan en açık şekilde anlaşılmaktadır ki, böylesi bir yalan söyleme küstahlığıyla hem öldürülen düşmanların sayısını artırırılar hem de dostların kayıplarını azaltırlar ya da tamamen gizlerler.

Ancak savaşa bizzat katılmış olanların bize aktardığına ve kaçmayı başaran Türklerin kendilerinin de şahitlik ettiğine göre, öldürülen Türk askerlerinin sayısı 2 bin olarak ortaya

çıkıştır. Fakat her iki taraftan telef olan atların sayısı, çekilen ıstırap, bitkinlik veya susuzluktan dolayı yok oldukları için sonsuz sayıdaydı.

Sıcaklık vardı, büyük çaba da katlamıştı sıcağı;
Şiddetli bir savaş yürütülüyor, kuduruyor burası, düşüyor diğeri de;
Bu bozguna uğrıyor, kaçıyor o, düşüşten sonra kimse doğrulmuyor;
Katledilenlerin kanıyla tarlalar da yollar da kızarıyor,
Parlar zırhlar, ışıldar miğferler ve mızraklar
Büyüleyici bir görünümle, her yana saçılmış tarlalar boyunca;
Fırlatır atar biri kalkanını, sadağını fırlatır diğeri ya da yayını.

Borsequinus o sırada kamçısından mahrum kalmamayı dilerdi; Tuldequinus << Kutbeddin Mevdud >> ise Şam şehrinde yalınayak bulunmayı ve kendi valiliğini gayretle korumayı her şeye tercih ederdi. Böylece Türkler bu çarpışmada 15 satrap (emir/komutan) kaybettiler; bizimkiler ise 5'i şövalye olmak üzere 20 adamdan fazlasını kaybetmediler. Savaş başladığında bizim şövalyelerimiz bin 100 kişiydi; Türkler ise 15 bin askerd; bizim piyadelerimizden ise 2 bin kişi vardı.

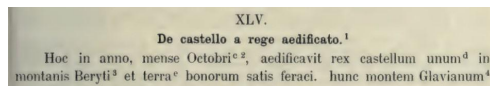

XLIV.

Kralın Kızının Fidyeyle Kurtarılması Üzerine

Borsequinus bundan sonra bizim buralarda sadece birkaç gün kaldıktan sonra, Fırat Nehri'ni geçerek kendi memleketine geri döndü; Parthia'daki dostlarına hiçbir şeref değil, aksine acı ve feryat götürecekti. Ve buraya tehditler savurarak ve boynuzlarını kaldırarak gelmiş olan o kişi, Tanrı'nın inayetiyle uzuvları kesilmiş ve teselliden mahrum kalmış olarak geri döndü. Ardından kralımız, her iki taraf arasında kararlaştırıldığı üzere madeni paralarla fidye ödeyerek, rehine olarak tutulan beş yaşındaki kızını ve benzer şekilde zincire vurulmuş olan bazı yakınlarını geri aldıktan sonra, Tanrı'ya şükranlarını sunmak ve Borsequinus'a karşı görkemli bir şekilde kazanılan zafer için O'nu yücelikle övmek üzere Kudüs'e doğru yola çıktı; Ve O'nu övmekte ve O'na şükretmekte son derece haklıydı, çünkü uzun bir süre boyunca tepe taklak edilmiş, kader çarkının en alt kısmına yerleştirilmiş ve neredeyse en değersiz, en acınası duruma düşürülmüşken, şimdi Tanrı'nın yardımıyla eski ihtişamına yeniden kavuşmuş ve güçlendirilmişti.

Altmış altı yıl gelip geçti,
Ben doğduğumdan beri, ta ki bu yıla ulaşana dek.
Ömrümün geri kalanını Tanrı adaletle düzenlesin ve yönetsin.

a.1125 vocant a digladiando⁶, quia ibi rei digladiabantur qui apud Berytum dam-
nandi iudicabantur. abest autem ab urbe ipsa VI miliaris, et quia ruricolae
Saraceni tributa locorum⁶ reddere antea nolebant, postea vi cohibiti reddi-
biles exstiterunt.

XLV.

Kral Tarafından İnşa Edilen Kale Üzerine

Bu yılda, Ekim ayında, kral Beyrut'un dağlık bölgesinde ve nimetler bakımından oldukça bereketli bir toprakta bir kale inşa etti. Bu dağa, kılıçla dövüşmekten ötürü Glavianus derler; çünkü Beyrut'ta mahkûm edilmesine karar verilen suçlular orada kılıçla dövüşürlerdi. Şehrin kendisinden altı mil uzaklıktadır ve buralarda yaşayan Sarazen köylüler daha önce buraların vergilerini ödemek istemediklerinden, sonradan güç kullanılarak baskı altına alınıp bunları öder hâle geldiler.

XLVI.
De expeditione regis et proelio cum Turcis.¹
[1] Deinde paravit² rex protectionem suam in Syriam versus Damas-
cum³, rupta pace⁴ inter regem et Tuldequinum, ubi III vicis optimos⁵ cepit,

profligavit, praecipitavit et praeda rapta quanta⁶ potuit ad sua rediit.⁶ a.1125
[2] quam quidem rapinam cum equitibus suis vel participibus aequo⁶ divi-
sisset vel solito iure distribuisse⁷, postriedie⁸ in terra⁸ Philistiim⁹ expedi-
tionem suam convertit. [3] tunc apud Ascalonem¹⁰ novi recentisque¹¹
convenerant, qui de Babylonia¹² illuc missi fuerant. cuneus militum¹³

a.1125 probitatem suam in terra nostra monstrare cupientes, iam victores se fore
arbitrabantur. quos cum viderent civitati praedictae levatis signis appropin-
quare, exierunt contra eos cum magna vociferatione et audacitate. [4] et
quamlibet rex nondum in prima⁶ acierum suarum fronte⁶ advenisset, quia
in posteriore parte sollicitus se retardabat¹⁴, ut suis callide fugientibus, si
necessitas urgeret, adiutor existeret; anteriores nostri cursores¹⁵ animi non
inopes¹⁶ adversus eos inedicibili¹⁷ impetu, *Adiuvet Deus*¹⁸ exclamantes
inruerunt. quos cum tanta virtute et animositate inculcantes et opprimentes¹⁹
intra portas urbis¹⁹ feriendo, prosternendo et occidendo impulerunt, ut,
quantum aestimare licet, si aliquanto magis de gente parata illic haberemus,
proculdubio cum illis communiter introire possent qui persequerentur.
[5] remanserunt itaque Ascalonitae, mortuos suos ultra XL de melioribus
lugentes et lamentantes et de hoc infortunio insperato vehementer admi-
rantes. [6] rex autem, tubis significantibus, ultra et prope urbem nocte illa
sub tentoriis conquevit. quod si habuerunt gratia Dei quietem, hostes
nostri noctem illam⁴ duxerunt insomnem et tristem. nam, ut ait Iosephus²⁰,
nimis confidens incautus est, motus autem providentiam docet.
[7] sciendum quod die illa nullam praedam nostri cursores circa urbem in-
venerunt. nam de adventu regis praescii iam pecora sua universa providen-
ter absconderant²¹.

XLVI.

Kralın Seferi ve Türklerle Olan Savaşı Üzerine

Ardından kral, kendisi ile Tuldequinus << Kutbeddin Mevdud >> arasındaki barışın bozulması üzerine, Şam'a doğru Suriye yönünde seferini hazırladı; orada en seçkin üç köyü ele geçirdi, yağmaladı, yerle bir etti ve alabildiği kadar çok yağmalanmış ganimetle kendi topraklarına geri döndü. Söz konusu bu ganimeti kendi şövalyeleri veya ortakları arasında adil bir şekilde paylaştırdıktan ya da mutat hukuk uyarınca dağıttıktan sonra, ertesi gün seferini Filistin topraklarına çevirdi. O sırada Aşkelon'da, Babil'den oraya gönderilmiş olan yeni ve taze birlikler toplanmıştı. Bizim topraklarımızda kendi yiğitliklerini göstermek isteyen bu asker grubu, şimdiden galip geleceklerini zannediyorlardı. Bizimkilerin, sancaklarını kaldırarak adı geçen şehre yaklaştıklarını gördüklerinde, büyük bir haykırış ve cüretle onlara karşı dışarı çıktılar.

Kral henüz savaş safının en ön cephesine ulaşmamış olsa da –çünkü ihtiyaç hasıl olması durumunda kurnazca kaçan kendi adamlarına yardımcı olabilmek adına kaygıyla arka tarafta kendini geciktiriyordu– cesareten yoksun olmayan öncü akıncılarımız, tarif edilemez bir atılımla ve "Yardım et Tanrı'm" diye haykırarak onların üzerine hücum ettiler. Onları öylesine büyük bir erdem ve yüreklilikle çiğneyip bastırarak, vurarak, yere sererek ve öldürerek şehir kapılarının içine doğru sürdüler ki; tahmin edilebildiği kadarıyla, eğer orada hazırda bekleyen biraz daha fazla adamımız olsaydı, şüphesiz onları kovalayanlarla birlikte hep beraber içeri girebilirlerdi.

Böylece Aşkelonlular, en seçkin adamlarından kırktan fazlasının ölüsüne ağlayıp feryat ederek ve bu beklenmedik talihsizliğe şiddetle hayret ederek geride kaldılar. Kral ise, boruların ses vermesiyle birlikte, o gece şehrin biraz ötesinde ve yakınında çadırların altında dinlendi. Bizimkiler Tanrı'nın inayetiyle huzurlu bir gece geçirmiş olsalar da, düşmanlarımız o geceyi uykusuz ve hüzünlü geçirdiler. Nitekim Josephus'un dediği gibi: "Fazla güvenen kişi tedbirsizdir, korku ise ihtiyatı öğretir." Bilinmelidir ki, o gün akıncılarımız şehrin çevresinde hiçbir ganimet bulamadılar; çünkü kralın gelişini önceden haber alan düşmanlar, bütün hayvanlarını şimdiden ihtiyatla gizlemişlerdi.

XLVII.

Quod Saraceni per columbas suas litteras transmittunt^{a,1}
Morale est² enim^b Saracenis in Palaestina degentibus, ut per columbas a. 1125

a. 1125 ad hoc officium doctas de civitate in civitatem^a sagaciter³ transmittant, quae scriptorum vectrices ad domicilium iam sibi dudum cognitum⁴ deportent; quae scripta in sedulis et super clunes^b columbarum consuta, inventis legendo insinuent^b quid postea fieri debeatur^c. quod tunc ita factum clarissime est compertum.

XLVII.

Sarazenlerin Mektuplarını Güvercinler Aracılığıyla Göndermeleri Üzerine

Nitekim Filistin'de yaşayan Sarazenler arasında, bu iş için eğitilmiş güvercinler aracılığıyla şehirden şehre akılcıca yazışmalar göndermek bir adet haline gelmiştir; yazılanların taşıyıcısı olan bu kuşlar, mektupları kendilerine zaten çoktan beri tanıdık olan yuvalarına ulaştırırlar. Küçük kâğıtlara yazılmış ve güvercinlerin arkasına dikilmiş olan bu yazılar, bulanlar tarafından okunarak bundan sonra ne yapılması gerektiğini bildirir. Bunun o sırada tam da bu şekilde yapıldığı çok net bir biçimde öğrenilmiştir.

XLVIII.

De varietate consuetudinum.¹

[1] Igitur secundum divisiones terrarum varietates existunt utique rerum et consuetudinum.² alios enim usus habet Francia, alios equidem a. 1125 Anglia, alios Aegyptus, alios vero India. [2] differunt etiam in volucris, differunt in piscibus atque in^a arboribus. nunquam in Palaestina vidi balaeam³ neque lampredam⁴ nec in volucris picam⁵ sive curucam. illic autem habentur onagri⁶, chirogrylli⁷, neonon et hyaena⁸, quae mortuorum effodit busta. in arboribus⁹ illic non vidi populum neque taxum neque corylum aut sambucum aut ruscum nec aceram ullam.

XLVIII.

Adetlerin Çeşitliliği Üzerine

Dolayısıyla toprakların bölünüşüne göre şüphesiz eşyaların ve adetlerin çeşitlilikleri mevcuttur. Nitekim Fransa başka alışkanlıklara, İngiltere kesinlikle başka alışkanlıklara sahiptir, Mısır başkalarına ve Hindistan ise bambaşkalarına. Kuşlarda, balıklarda ve dahi ağaçlarda da farklılık gösterirler. Filistin'de hiçbir zaman ne bir balina ne bir baf balığı ne de kuşlar arasında bir saksagan veya çalı bülbülü gördüm. Ancak orada yaban eşekleri, kaya porsukları ve dahi ölülerin mezarlarını eşeleen sırtlanlar bulunur. Ağaçlar arasında ise orada ne bir kavak ne bir porsuk ağacı ne bir fındık ağacı ne bir mürver ne bir tavşanmemesi ne de herhangi bir akçaağaç gördüm.

XLIX.

De diversis generibus bestiarum et serpentium in terra Saracenorum.¹

a. 1125 [1] Nuper vidimus omnes apud Neapolim² bestiam quandam³, cuius nomen nullus hominum novit nec audivit; facie qua hircus, collo ut aselli crinito, unguis bifidis, cauda vitulina, ariete maiorem^a. [2] in Babylonia⁴ quoque est alia bestia, quam *chimaeram*^b vocant, quae non retro sed ante alta est; super quam in diebus maioribus pallium extendunt optimum, principi suo cum magnis aliis apparatus servituri^c. [3] est et crocodilus^d malum^e quadrupes. in terra et in flumine pariter valet. linguam non habet, maxillam⁷ movet superiorem, morsus eius horribili tenacitate⁸ conveniunt. plerumque ad XX ulnas longitudinis evalescit. qualia anseres edit ova nec alibi fetus⁹ premit quam quo^f crescentis Nili aquae non possunt pervenire.

armatus est^a unguium immanitate.¹⁰ noctibus in aqua degit, per diem humi a. 1125
adquiescit. circumdatur maxima cutis firmitate. [4] in flumine quodam
Caesariensis Palaestinae¹¹ modo haec quadrupedia similiter habentur; sed
non ex longo tempore dicunt illuc fuisse adlata de ipso Nilo dolositate
maligna, ubi iam damna quamplurima in territorio illo saepe perpetrant et
animalia devorant.

[5] Hippopotamus^{b 12} in eodem flumine Nilo ac solo nascitur et in
India maxime: equo similis et dorso et iuba et hinnitu, rostro resupino¹³,
ungulis bifidis¹⁴, aprimis^c dentibus, cauda tortuosa.¹⁵ noctibus segetes de-
pascitur, ad quas pergit aversus astu doloso¹⁶, ut fallente vestigio revertenti

a. 1125 nullae insidiae praeparentur. sunt quidem corpore maiores quam elephant.
haec et alia, pusilla et magna, Deus creat universa. et quia placent^a ei
creare, et nobis debent placere et proinde laudes ei dare.¹⁷

[6] Veris draconibus¹⁸ ora sunt parva et ad morsum non dehiscencia¹⁹,
sunt et artae fistulae²⁰, per quas trahant spiritus et linguas exserant^b.
quippe non in dentibus sed in caudis venenum habent et verbere potius
quam rictu nocent. exciditur e cerebris dracontias^c lapis.²¹ draco maximus
est omnium serpentium sive animantium quae sunt super terram, qui saepe
ab speluncis abstractus fertur in aerem, concitaturque propter eum aer. est
autem cristatus.²² si quem ligarit, occidit; a quo nec elephas^d tutus est²³
sui corporis magnitudine. [7] gignitur in India et in Aethiopia in ipso in-
cendio iugis aestus.²⁴ circa semitas delitet²⁵, per quas elephas^e graditur
solite; crura^f eius nodis inligat^{g 26} et suffocatum perimit. pedes non habet^b.

[8] In Asiatica Scythia^{a 27} sunt grypes^{b 28}, alites ferocissimi, ultra omnem a. 1125
rabiem saevientes. sunt et Hyrcani^{c 29}, gens silvis aspera, copiosa immani-
bus feris, feta tigris.³⁰ quod bestiarum genus insignes maculis notae fulvo
nitent.³¹ pedum motum nescio velocitas an pervicacia magis adiuvet. nihil
tam longum quod non brevi penetrent; nihil adeo antecedit, ut non^d ilico
adsequantur. [9] sunt et pantherae³² in Hyrcania, minutis orbiculis³³ super-
pictae. tradunt odore earum et contemplatione armenta mire adfici³⁴, atque
ubi^e eas persentiscunt^f, properato convenire nec terreri nisi sola oris torvi-

a. 1125 tate. eas veneno frequentius quam ferro necant, lenta illis vivacitas.³⁵ [10] est
alce³⁶ mulis comparanda, adeo propenso labro superiore³⁷, ut nisi recedens
in posteriora vestigia pasci nequeat.

[11] Chamaeleon³⁸ nascitur in Asia plurimus, animal quadrupes, facie
qua lacertae³⁹, nisi crura recta^a et longiora ventri iungerentur. proluxa
cauda⁴⁰ eademque in virtiginem torta, hamati ungues⁴¹ subtili aduncitate,
incessus piger, corpus asperum, cutem^b qualem in crocodilis^c deprehendimus,
hiatus eius aeternus⁴² ac sine ullius usus ministerio. [12] impetibilis est
coraci.⁴³ a quocumque interfectus est, victorem suum perimit interfectus.
nam si vel modicum ales ex eo ederit, ilico moritur^d, sed corax habet
praesidium ad medelam, sumpta fronde laurea recuperat sanitatem.⁴⁴ corpus
sine carne, vitalia sine liene^{e 45}, cuicumque se coniunxerit^f, concolor ei fit.⁴⁶

[13] *salamandra* graece vocatur, *stellio* latine,

Stellio flammipotens⁴⁷, salamandra, chamaeleon horrens,
Nomen inest trinum, sed simplex corpus et unum.

[14] Ales est pegasus⁴⁸, quae nihil equinum praeter aures habet. quidam a. 1125
populi⁴⁹ adeo sunt proceri, ut elephantos velut equos facilima insultatione⁵⁰
transiliant^a. est et gens, quae in iuventute cana sit, nigrescat in senectute.
[15] leucocrotta⁵¹ est bestia, quae velocitate praecedat feras universas, asini
feri magnitudine, cervi elunibus, pectore ac cruribus leoninis, capite maelium^{b 52}
bisulca ungula, ore adusque aures dehiscente⁵³, dentium locis osse perpetuo.⁵⁴
haec quoad^c formam, nam voce loquentium hominum sonos aemulatur.
[16] mantichora^{d 55} nomine inter haec nascitur, triplici dentium ordine
coeunte⁵⁶, vicibus alternis, facie hominis, glaucis oculis, sanguineo colore,
corpore leonino, cauda velut scorpionis aculeo spiculata^e, voce tam^f sibila⁵⁷,
ut imitetur modulos fistularum. humanas carnes avidissime adfectat, pedi-
bus sic viget, saltu sic potest, ut morari eam nec extentissima spatia possint,
nec obstacula latissima. [17] sed⁵⁸ quis potest in hoc mari⁵⁹ tam^e magno
et spatioso tot et tanta Dei magnalia⁶⁰ vel scire vel exquirere, in quo ver-
santur tot animalia et reptilia, quorum non est numerus? hoc autem, quod

a. 1125 dixi tantillum, a Solino⁶¹, exquiretore sagacissimo et dictatore expertissimo^a,
prout valui^b, excerpsi. sed quod item^c Alexander Magnus in India repperit⁶²
et vidit, si non cuncta, tamen aliquanta in posterioribus indicabo.

[18] Nunc abit hic annus⁶³; rector Deus exstet alius
Temporis ad ritum; modo transilit⁶⁴ annus in annum.

XLIX.

Sarazenlerin Topraklarındaki Çeşitli Vahşi Hayvan ve Yılan Türleri Üzerine
Yakın zamanda hepimiz Nablus'ta, adını hiçbir insanın bilmediği ve duymadığı bir
vahşi hayvan gördük; yüzü teke gibi, boynu küçük bir eşeğinki gibi yeleli, tırnakları
yarık, kuyruğu buzağı kuyruğu gibi ve bir koçtan daha büyüktü.

Babil'de de kimera dedikleri başka bir vahşi hayvan vardır ki arkası değil, önü yüksektir; büyük günlerde hükümdarlarına hizmet etmek için, diğer büyük tantanalı hazırlıklarla birlikte bunun üzerine en kaliteli örtüyü sererler.

Timsah da kötü, dört ayaklı bir hayvandır. Hem karada hem de nehirde aynı şekilde yaşayabilir. Dili yoktur, üst çenesini hareket ettirir, ısırması korkunç bir kenetlenmeyle birleşir. Çoğunlukla yirmi arşın uzunluğa kadar büyür. Kaz yumurtası gibi yumurtalar yumurtlar ve yavrusunu yükselen Nil sularının ulaşamayacağı yerlerden başka bir yerde büyütmez. Tırnaklarının muazzamlığıyla silahlanmıştı. Geceleri suda yaşar, gündüzleri karada dinlenir. Çok büyük bir deri sertliğiyle çevrilidir.

Filistin Sezariyesi'nin bir nehrinde de şimdi benzer şekilde bu dört ayaklılar bulunmaktadır; ancak anlatıldığına göre çok uzun zaman önce değil, kötü niyetli bir hilekarlıkla bizzat Nil'den oraya getirilmişlerdir ki şimdi o bölgede sık sık pek çok zarar vermekte ve hayvanları yutmaktadırlar.

Suaygırı ise aynı şekilde sadece Nil Nehri'nde ve en çok Hindistan'da doğar: hem sırtı hem yelesi hem de kışnemesiyle ata benzer, burnu yukarı doğru kıvrıktır, tırnakları yarık, dişleri yaban domuzu dişi gibi, kuyruğu kıvrımlıdır. Geceleri ekinleri otlar, geri dönerken hiçbir pusu kurulamasın diye hileli bir kurnazlıkla ekinlere doğru arkasını dönerek ilerler ki ayak izi yanıltıcı olsun. Şüphesiz beden olarak fillerden daha büyüktürler. Tanrı, küçük ve büyük tüm bunları ve diğerlerini yaratır. Ve bunları yaratmak O'nun hoşuna gittiği için, bizim de hoşumuza gitmeli ve bundan dolayı O'na hamdetmeliyiz.

Gerçek ejderhaların ağızları küçüktür ve ısırma için genişçe açılmaz, nefes alıp dillerini çıkardıkları dar borucukları vardır. Nitekim zehirleri dişlerinde değil kuyruklarındadır ve ağızlarıyla ısırmaktan ziyade darbeyle zarar verirler. Beyinlerinden dracontias taşı kesilip çıkarılır. Ejderha, yeryüzündeki tüm yılanların veya canlıların en büyüğüdür; sık sık mağaralarından çekilip havaya yükselir ve onun yüzünden hava sarsılır. Üstelik ibiklidir. Kimi sararsa öldürür; bedeninin büyüklüğüne rağmen fil bile ondan güvende değildir. Hindistan'da ve Etiyopya'da, sürekli süren sıcaklığın o yakıcı kavuruculuğunda doğar. Filin genellikle yürüdüğü patikaların çevresinde gizlenir; onun bacaklarını düğümlerle bağlar ve boğarak yok eder. Ayakları yoktur.

Asya İskityası'nda, her türlü çılgınlığın ötesinde hiddetlenen, en vahşi kanatlılar olan grifonlar vardır. Ormanları sarp, devasa vahşi hayvanlarla dolu ve kaplanlarla kaynayan bir halk olan Hirkanyalılar da vardır. Bu vahşi hayvan türü, parlak sarı renkli dikkat çekici beneklerle ışıldar. Ayaklarının hareketine hızın mı yoksa inatçılığın mı daha çok yardım ettiğini bilemem. Hiçbir mesafe o kadar uzun değildir ki kısa sürede aşmasınlar; hiçbir şey o kadar önde gidemez ki anında yetişmesinler.

Hirkanya'da küçük dairelerle bezeli panterler de vardır. Anlatıldığına göre, sürülerin onların kokusundan ve görünüşünden mucizevi bir şekilde etkilendiği, kokularını aldıkları yerde hızla toplandıkları ve sadece yüzlerinin o sert ürkütücülüğünden korktukları aktarılır. Onları demirden ziyade çoğunlukla zehirle öldürürler, canlılıkları ağırdır.

Elçe, katırlarla kıyaslanabilir, üst dudağı o kadar sarktığı için ancak geriye doğru adımlar atarak otlayabilir.

Bukalemun Asya'da çokça doğar; dört ayaklı bir hayvandır, dik ve daha uzun bacakları karınlarına birleşmemiş olsaydı yüzü kertenkele yüzü gibi olurdu. Uzun bir kuyruğu vardır ve bu kuyruk girdap gibi kıvrılmıştır, kancalı tırnakları ince bir eğriliğe sahiptir, yürüyüşü tembeldir, gövdesi pürüzlüdür, derisi timsahlarda gördüğümüz gibidir, ağzı ise sürekli açıktır ve hiçbir işe hizmet etmez. Kuzguna karşı dayanıksızdır. Kimin tarafından öldürülürse öldürülsün, katledildiğinde kendisini yenen kişiyi yok eder. Nitekim eğer bir kuş ondan azıcık bile yerse anında ölür. Fakat kuzgunun iyileşmek için bir sığınağı vardır, defne yaprağı

yyerek sağlığına yeniden kavuşur. Bedeni etsizdir, iç organları dalaksızdır, neye bağlanırısa onunla aynı renge bürünür.

Yunanca salamandra,
Latince stellio denir,
Ateşe hükmeden keler,
salamandra, ürkütücü bukalemun,
İçinde üç isim barındırır,
ama beden sade ve tektir.

Kanatlı pegasus vardır ki kulakları hariç atla hiçbir benzerliği yoktur. Bazı halklar o kadar uzundur ki fillerin üzerinden tıpkı atların üzerinden atlar gibi en kolay sıçrayışla geçerler. Gençliğinde kır saçlı olan, yaşlılığında ise siyahlaşan bir halk da vardır.

Leucocrotta, hızıyla tüm vahşi hayvanları geride bırakan bir hayvandır; yaban eşeği büyüklüğündedir, sağrısı geyik, göğsü ve bacakları aslan gibi, kafası porsuk kafasıdır, tırnağı ataldır, ağzı kulaklarına kadar açılır, dişlerinin yerinde kesintisiz bir kemik vardır. Bu biçimine dairdir, nitekim konuşan insanların seslerini taklit eder.

Bunların arasında mantichora adında, üç sıralı dişleri birbirine kenetlenen, nöbetleşe değişen, insan yüzlü, gök mavisi gözlü, kan renginde, aslan gövdeli, kuyruğu akrep iğnesi gibi sivri, sesi ise kaval nağmelerini taklit edecek kadar ısıklı bir hayvan doğar. İnsan etini çok büyük bir açgözlülükle arzular, ayakları öyle güçlü, sıçrayışı öyle muktedir ki ne en geniş mesafeler ne de en geniş engeller onu durdurabilir.

Fakat sayılamayacak kadar çok hayvanın ve sürünenin barındığı bu kadar büyük ve geniş bir denizde, Tanrı'nın bu kadar çok ve büyük mucizelerini kim bilebilir ya da araştırabilir? Benim söylediğim bu kadarlık küçük şeyi ise, en bilge araştırmacı ve en deneyimli yazar olan Solinus'tan gücüm yettiğince derledim. Ancak Büyük İskender'in de Hindistan'da bulup gördüğu şeyleri, hepsini olmasa da bazısını sonraki bölümlerde belirteceğim.

şimdi gidiyor bu yıl; zamanın akışına göre
Başka bir yönetici Tanrı var olsun; az önce geçiyor yıl yıla.

L.	
De expeditione regis Hierosolymorum contra regem Damascenorum. ¹	
a. 1126	[1] Anno a Natali dominico ² MCXXVI ³ , indictione III. celebratis in
Hierusalem nataliciğ eiusdem ^a diebus festis, conflavit rex exercitum suum in a. 1126 regem inaccessurus Damascenum ^{b,3} et facto conventu ^c suo monitu praeconario, tota Hierosolymitana regio ⁴ ad hoc commota est pede et equo. Ioppeni ^d et Ramatenses et qui erant in Lydda, meantes per Neapolim ^e , iter egerunt suum per Scythopolim ^e , haec est Bethsan ^f . in septentrionali autem tractu Acconitae ^g et Tyrii. [2] hi vero, in quorum rex praeerat collegio ^g , linquentes ad dexteram urbem Sepphorim ^h et montem Thabor ⁱ , venerunt Tiberiadem ⁱ . quibus Hierosolymitani ^k simul conglobati ^g , Iordane transito, sub tentoriis suis cuncti iucunde quieverunt.	
a. 1126	Tempus erat clarum, quoniam sine nube serenum, Et sextae decimae ^a renitebant cornua lunae. ²
[3] Antelucanum ¹⁰ autem, cum castris egrediendum erat, indicium lituus fecit. tunc vero tabernacula colligunt et ad profectionem cuncta instruunt. mulos et iumenta camelosque sarcinis onerant, ad quod multum tumultuabatur. rudunt asini, blaterant ^{b,11} cameli, hinniunt equi. cum autem praeduces ¹² viatoribus ^c tramitem insinuare coepissent, cornibus item una personantibus, viam, quam sibi utiliozem noverunt, accurate carperunt. [4] et cum terram hostilem ¹³ profundius introissent, levatis signis incedere sapientius sategerunt et armis suis se munierunt, ne inopinato periculo perturbarentur. ¹⁴ tunc transierunt caveam Roob ^{a,15} et terram Damascenorum introierunt et ultra Meddam ¹⁶ duabus noctibus pausaverunt, ubi quoddam oritur flumen, quod extra mare Galileae versus Scythopolim ^b descendit et Iordani se iungit. ¹⁷ [5] tunc siquidem unam turrim ¹⁸ ante se inventam	

a.1126 praecipitaverunt. itaque ad castrum *Salome*^{a.19} nominatum venerunt. unde Syri Christiani habitantes²⁰ in eo cum processione sua exierunt obviam regi. [6] postmodum vero venerunt ad vallem, quam *Marcisophar*^{b.21} vocant, hoc est in prataris^c Sophar, ad locum, in quo Paulus apostolus a Domino colaphum accepit²², per III dies visum amittens, duobus ibi diebus moram

facientes. illinc^a aspexerunt tentoria Damascenorum, exercitum nostrum ibi a.1126 expectantium. [7] et cum Tuldequini regis filius²³ equitum circiter III milia studiose adductans undecunque^b potuit²⁴ contraxisset, ad patrem pug-nabundus rediit et die uno^c ante bellum²⁵ genti suae adgregatus est. [8] nec mora longior, ordinatae sunt in parte nostra tam militum quam peditum acies XII²⁶, ut ab alterutra corroboraretur caterva, si necessitas admoneret^d. et cum de pane sanctificato²⁷ post missam auditam communicati essent omnes, factus est utrimque congressus; et bellare incipientes, *Adiuva Deus* exclamaverunt²⁸ vociferantes^e. [9] Turci quoque et exclamaverunt et acer-

a.1126 rime dimicaverunt. et quos quasi iam victos antea vilipenderant, eorum miram probitatem²⁹ admirati sunt. et deficiente illis spiritu, timore et pavore exterriti de fuga cogitaverunt. fugit Tuldequinus, fugit filius eius.³⁰ et quamvis nostros illi ultra omnem modum coartarent, crescente illis magis magisque spiritu, constantes et animi compotes exstiterunt. [10] tantus tamen nimbus sagittarum³¹ ingruerat a Turcis, ut nulla pars corporis ab ictu et vulnere tuta esset Christianis. nulla quippe nostris unquam^a tumultuosior, nulla terribilior pugna³² fuit. discursus circumcursantium atque fremitus itemque impetus erat nimius. salpices et cornua vehementer concrepabant. [11] accincti ergo nostri a Turcis circumcirca iam plerique^b sauciabantur; et cum IV fere^c miliaris fugitantes tolerando calluissent³³, vellent nolent conversis ad eos vultibus³⁴, spiritu repleti martio³⁵ pugnare coeperunt.

Sacra die belli nituit conversio Pauli³⁶,
Quem Deus elegit.

hora diei III^a incepta³⁷ est lis bellica, de qua finem dat vespera Dei^d data victoria. [12] gravis quidem pugna³⁸ ignominiosa est fuga, sed tolerabilius est infirmum vivere quam mortuum in aeternum plangere. itaque Turci elegerunt fugam, ut retinerent vitam. Il siquidem milia et paulo plus de

Turcis detruncati^{a.39} remanserunt in campis. de peditibus autem non est a.1126 numerus. de nostris vero XIV equites et LXXX pedites. [13] optime se habuit rex⁴⁰ noster in die illa cum omni equitatu suo, necnon et clientela⁴¹,

a.1126 cum quibus omnipotens Deus in praesentiarum⁴² adfuit. fugit rex Syriae cum quibus potuit. rex autem Solymae cum triumpho laetus rediit.⁴³ [14] Cumque remeare statutum esset, accinxerunt turrin unam⁴⁴ et ceperunt

eam cum XCVI viris. quibus interfectis, aliam^a comprehendit rex cum XX a.1126 Turcis in eam^b fugitivis. quam cum viderent a nostris circumfodi et lapides ingentissimos extorqueri, et se et arcem perterriti tradiderunt regi, quos eo pacto abire facit^c, sed turrin dirui fecit. necessarium autem valde videbatur hanc excindi, ne multos sui munimine ad defectionem invitaret. nam et salutis spem habitatoribus certam et adgredientibus haesitationem⁴⁵ atque formidinem praestare poterat. [15] laedebit forsan historiae auditores⁴⁶, si omnia, quae in bello vel belli gratia tam vi quam astutia gesta^d sunt, recitentur. adsumebant enim Damasceni lectos agilitate iuvenes, qui cum armis suis post equitum terga sederent⁴⁷ et, cum ad hostem ventum esset, equis desilirent; et continuo pedites ipsi ex alia parte, equitibus per quos advecti fuerant dimicantibus, hostem perturbarent.

L.

Kudüs Kralının Şam Kralına Karşı Seferi Üzerine

Efendimizin Doğumundan sonraki 1126 yılında, üçüncü indiksiyonda, Kudüs'te Noel bayramı şenlikleri kutlandıktan sonra kral, Şam kralının üzerine yürümek amacıyla ordusunu topladı; tellalın çağrısıyla meclis kurulduğunda, tüm Kudüs bölgesi piyade ve süvarileriyle bu sefer için harekete geçirildi. Yafa ve Ramlalılar ile Lidda'da bulunanlar, Nablus üzerinden geçerek yollarını Scythopolis, yani Beysan üzerinden sürdürdüler. Kuzey bölgesinden ise Akkalılar ve Surlular geldi. Kralın idaresi altında toplanan bu birlikler, sağ taraflarında Seffuriye şehrini ve Tabor Dağı'nu bırakarak Taberiye'ye geldiler. Orada bir araya gelip toplanan Kudüslüler, Şeria Nehri'ni geçtikten sonra çadırlarının altında hep birlikte huzurla dinlendiler.

Hava berraktı, çünkü bulutsuz bir dinginlik vardı,
Ve parılıyordu on altıncı günün hilal boynuzları.

Şafaktan önce castrumdan (orudahtan) çıkılması gerektiğinde, boru işaretini verdi. İşte o zaman çadırları topladılar ve yola çıkış için her şeyi hazırladılar. Katırları, yük hayvanlarını ve develeri yüklerle doldurdular ki bu sırada çok büyük bir kargaşa yaşanıyordu. Eşekler anırıyor, develer bağılıyor, atlar kışınıyordu. Öncü rehberler yolculara patikayı göstermeye başladığında, boruların hep bir ağızdan ses vermesiyle, kendileri için en elverişli olduğunu bildikleri yoldan titizlikle ilerlediler. Düşman topraklarına daha derinlemesine girdiklerinde, sancakları kaldırarak daha bilgece yürümeye gayret ettiler ve beklenmedik bir tehlikeyle sarsılmamak için silahlarıyla kendilerini tahkim ettiler. Ardından Roob Mağarası'nı geçip Şamlıların topraklarına girdiler ve Medda'nın ötesinde iki gece dinlendiler; orada bir nehir doğar ki, bu nehir Celile Denizi'nin dışından Beysan'a doğru iner ve Şeria Nehri'ne karışır. O sırada önlerinde buldukları bir kuleyi yerle bir ettiler. Böylece Salome adı verilen kaleye geldiler. Orada yaşayan Süryani Hristiyanlar, kendi dini tören alaylarıyla dışarı çıkarak kralı karşılamaya geldiler. Daha sonra Marcisophar dedikleri vadiye, yani Sophar çayırlarına geldiler; burası Havari Pavlus'un Efendimizden bir tokat yediği, bu yüzden üç gün boyunca görme yetisini kaybettiği yerdir ve orada iki gün boyunca konakladılar. Oradan bakınca, bizim ordumuzu orada beklemekte olan Şamlıların çadırlarını gördüler.

Şam kralı Tuğtekin'in oğlu, her nereden güç yetirebildiyse yaklaşık 3 bin süvariye gayretle toplayıp bir araya getirdiğinde, savaşmak üzere babasının yanına döndü ve savaştan bir gün önce kendi halkına katıldı. Fazla zaman geçmeden, bizim tarafımızda hem piyadelerden hem de süvarilerden oluşan 12 savaş kıtası düzene sokuldu, öyle ki ihtiyaç hasıl olduğunda her bir birlik diğer grup tarafından desteklenebilsin. Herkes ayini dinledikten sonra kutsanmış ekmekten (komünyon) payını aldığı anda, her iki taraftan hücum başladı; savaşa başlarken yüksek seslerle feryat ederek **"Yardım et Tanrı'm"** diye haykırdılar. Türkler de haykırdılar ve çok şiddetli bir şekilde çarpıştılar. Daha önce sanki zaten yenilmişler gibi küçümsedikleri bizimkilerin o hayranlık uyandırıcı yiğitliğine şaşırdılar. Ve cesaretleri kırıldığında, korku ve dehşet içinde kalarak kaçmayı düşündüler. Tuğtekin kaçtı, oğlu da kaçtı. Bizimkiler onları aşırı derecede sıkıştırmış olmalarına rağmen, içlerindeki cesaret gitgide daha da büyüdüğünden, kararlı ve kendilerinden emin bir şekilde durdular.

Ancak Türkler tarafından üzerlerine öyle büyük bir ok yağmuru yağdırılıyordu ki, Hristiyanların vücudunun hiçbir parçası darbeden ve yaradan güvende değildi. Nitekim bizimkiler için bundan daha karmaşık, bundan daha korkunç bir savaş hiç olmamıştı. Çevrelerinde koşturanların koşuşturması, gürültüsü ve dahi hücumu çok şiddetliydi. Trampetler ve borular kuvvetle gümbürdüyordu. Türkler tarafından çepeçevre sarılan bizimkilerin birçoğu çoktan yaralanmıştı; yaklaşık dört mil boyunca kaçan düşmanı takip etmenin verdiği bitkinliğe katlanarak, ister istemez yüzlerini onlara dönüp savaşçı bir ruhla dövüşmeye başladılar.

Savaş günü, Tanrı'nın seçtiği Pavlus'un

Kutsal ihtida gününde parıladı.

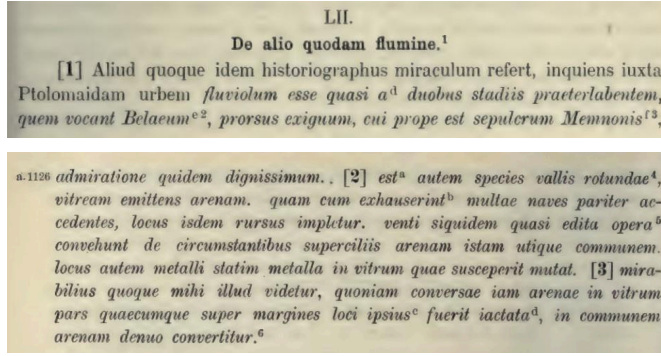
Günün üçüncü saatinde başlayan bu savaş mücadelesine, akşam vakti Tanrı'nın bahşettiği zafer son verdi. Çetin bir savaş oldu, kaçış ise onur kırıcıydı; fakat zayıf bir şekilde hayatta kalmak, sonsuza dek ölüp arkasından ağlanmasından daha katlanılabilir. Bu yüzden Türkler, canlarını kurtarmak için kaçmayı seçtiler. Nitekim Türklerden 2 bin ve biraz daha fazlası kılıçtan geçirilmiş olarak tarlalarda kaldı. Piyadelerden ölenlerin ise sayısı bilinmemektedir. Bizim taraftan ise 14 süvari ve 80 piyade hayatını kaybetti. Kralımız o gün, her şeye gücü yeten Tanrı'nın hazır bulunarak yardım ettiği tüm süvarileri ve dahi hizmetkârlarıyla birlikte fevkalade bir duruş sergiledi. Suriye (Şam) kralı gücü yettiği kimselerle birlikte kaçtı. Kudüs kralı ise zaferin sevinciyle muzaffer olarak geri döndü.

Eğer savaşta veya savaş vesilesiyle hem güçle hem de kurnazlıkla yapılan her şey tek tek anlatılırsa, belki de tarihi dinleyenler bundan usanç duyacaktır. Nitekim Şamlılar, silahlarıyla birlikte süvarilerin arkasına oturan ve düşmanın yanına varıldığında atlardan aşağı atlayan çevik gençleri yanlarına alıyorlardı; bu piyadeler, kendilerini taşıyan süvariler çarpışırken anında diğer taraftan hücum ederek düşmanı şaşkına çeviriyorlardı.

ceps vero Titus¹⁷ aliquandiu Beryli¹⁸ commoratus et inde reversus et^a per omnes quas abibat^b Syriae civitates magnificentissima celebrans spectacula, hunc conspiciens fluvium natura cognitione dignissimum, admiratus est valde^c.

Kısa bir süre sonra kral, Trablus kontunun ricasıyla harekete geçerek, Lübnan Dağı'nın ötesinde yer alan ve Rafaniye adını verdiğimiz kasabayı kuşatmak üzere onun yardımına gitti. Josephus'un anlattığına göre, tam da bu bölgede, Arca ve Rafaniye şehirlerinin tam ortasından akan ve kendine has mucizevi bir özelliğe sahip olan bir nehir vardır. Nitekim gürül gürül aktığı ve akıntısı yavaş olmadığı zamanlarda bile, araya giren 6 gün boyunca kaynaklarından kesilerek kurur ve geriye kupkuru bir yer bırakır. Ardından, sanki hiçbir değişim olmamış gibi 7. günde benzer şekilde yeniden doğar; bu düzeni her zaman koruduğu kesin olarak bilinmektedir. Yahudilerin kutsal 7. gününden ötürü bu nehre Sebt (Sabbaticus) Nehri adı verilmiştir.

Nitekim Prens Titus bir süre Beyrut'ta kaldıktan sonra oradan dönmüş ve içinden geçtiği tüm Suriye şehirlerinde son derece görkemli gösteriler düzenlemiştir; doğasını tanımaya fazlasıyla değer olan bu nehri bizzat gördüğünde ona derinden hayran kalmıştır.

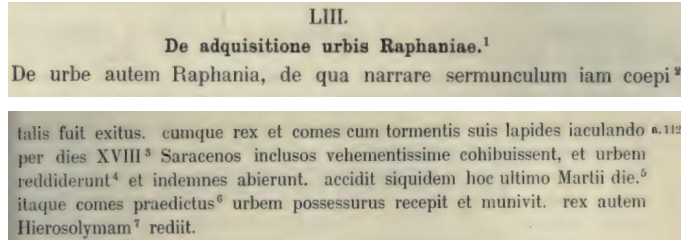

LII.

Başka Bir Nehir Üzerine

Aynı tarihçi başka bir mucizeyi daha aktarır ve der ki; Ptolemais (Akka) şehrinin yakınında, yaklaşık iki stadyum uzaklıktan akan ve Belaeum (Belus / Na'aman) adını verdikleri son derece küçük bir nehir vardır ki, hemen yakınında Memnon'un mezarı bulunur ve gerçekten derinden hayran olunmaya değerdir.

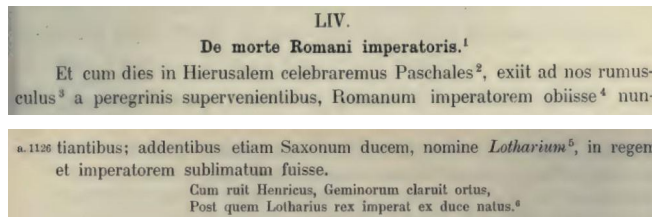
Burası cam kumu üreten yuvarlak bir vadi biçimindedir. Oraya yanaşan pek çok gemi bu kumu tamamen tüketip boşalttığı anda, aynı yer yeniden kumla dolar. Nitekim rüzgârlar, adeta kasıtlı bir iş yapıyorlarmış gibi, çevre yamaçlardan bu sıradan kumu oraya taşırlar; maden yatağı olan bu yer ise içine aldığı madenleri (kum tanelerini) anında cama dönüştürür. Bana göre bundan daha da hayret verici olanı şudur: Cama dönüşmüş olan bu kumun herhangi bir parçası, söz konusu yerin sınırlarının dışına fırlatılıp atılacak olursa, yeniden sıradan bir kuma dönüşür.

LIII.

Rafaniye Şehrinin Ele Geçirilmesi Üzerine

Hakkında konuşmaya çoktan başladığım Rafaniye şehrinin sonu ise şöyle oldu. Kral ve kont, kendi savaş makineleriyle 18 gün boyunca taşlar fırlatarak içeride kuşatılmış olan Sarazenleri son derece şiddetli bir şekilde baskı altında tuttuklarında, onlar da şehri teslim ettiler ve hiçbir zarar görmeden çıkıp gittiler. Nitekim bu olay Mart ayının son gününde gerçekleşti. Böylece adı geçen kont, mülkiyetini almak üzere şehri teslim aldı ve tahkim etti. Kral ise Kudüs'e geri döndü.

LIV.

Roma imparatorunun ölümü üzerine.

LVI.

De classe Babylonica.¹

[1] Horno² autem Babylonii, classe sua reparata³ et congregata, veli-

a. 1126 ficantes Austri flatu intraverunt terram Philistiim⁴, transita Pharamia, Laris^a quoque et Gaza^b, Ascaloneque⁵ necnon et^c Ioppe⁶, Caesarea et Ptolemaida, Tyro et Sidone, explorando et insidiando per litus maritimum usque urbem Berytum⁷, aucupantes et perscrutantes de portu in portum, si quid possent invenire sibi commodum, quod^d Christianis esset incommodum.⁸ [2] sed quia dulcis aquae^e penuria tunc sitibundi valdeangebantur, oportuit eos ad sicum egredi, ut de rivis et fontibus situlas suas⁹ et opplerent^f et sitim suam mitigarent. [3] sed civibus urbis praefatae¹⁰ hoc moleste ferentibus, ad eos extemplo^g audacissime progressi sunt. additis sibi viatoribus¹¹, qui illuc forsitan^h accurrerunt; et congressione facta, tam de occisis quam ad mortem vulneratis CXXX de piratis illis¹² prosternuntur. erant quidemⁱ qui exierant ad certamen V milia¹³, exceptis his qui naves interim conservaverunt, quarum XXII *triremes* vel *catos*^k ¹⁴ nuncupant, ceterae vero LIII¹⁵ fuerunt^l. [4] itaque crudelitatem suam in gentem nostram pompa-

bant¹⁶ ad miserandum inflexibiles et inmisericordes in omnes, quos praeoccu- a. 1126 pare poterant. [5] sed Deo gratias hic nihil utile^a sibi vindicaverunt, quoniam et equites nostri cum lanceis et arcariis^b ¹⁷ cum sagittis in salum inculcantes¹⁷ inopinabiliter fugaverunt. illi autem continuo carbasis¹⁸ levatis per mare velivolum versus Tripolim¹⁹ se direxerunt, exhinc^c Cyprum.

LVI.

Babil donanması üzerine.

Bu yıl Babilliler, donanmalarını onarıp bir araya getirerek Lodos rüzgârının (Güney rüzgârının) esintisiyle yelken açtılar ve Filistin topraklarına girdiler. Farama, Laris, Gazze, Aşkelon, Yafa, Kayserya, Akka, Sur ve Sayda'yı geçerek deniz kıyısı boyunca Beyrut şehrine kadar keşifler yaptılar ve pusular kurdular. Hristiyanlara zarar verecek, kendilerine ise fayda sağlayacak herhangi bir şey bulabilmek amacıyla limandan limana her yeri kuşatıp didik didik aradılar.

Ancak o sırada tatlı su kıtlığı yüzünden yoğun bir susuzlukla kıvrandıklarından, nehirlerden ve pınarlardan kovalarını doldurmak ve susuzluklarını gidermek için karaya çıkmak zorunda kaldılar. Adı geçen şehrin (Beyrut) yurttaşları bu durumdan rahatsız olarak, o esnada tesadüfen oraya koşan yolcuların da kendilerine katılmasıyla derhal ve büyük bir cesaretle düşmanın üzerine yürüdüler. Yaşanan çarpışmada, o korsanlardan hem öldürülenler hem de ölümcül şekilde yaralananlar dahil olmak üzere 130 kişi yere serildi. Aslında savaşa girenlerin sayısı, bu sırada gemileri koruyanlar hariç 5 bindi; bu gemilerin 22'si *trireme* (üç kürekli savaş gemisi) veya *catus* olarak adlandırılan türdendi, geri kalan 53'ü ise diğer gemilerdi. (Yıl 1126)

Böylece, ele geçirebildikleri herkese karşı merhametsiz ve acımasız davranarak halkımıza olan gaddarlıklarını sergiliyorlardı. Fakat Tanrı'ya şükürler olsun ki burada kendilerine hiçbir fayda sağlayamadılar; çünkü mızraklı süvarilerimiz ve oklu okçularımız denizin dalgalarına dalarak onları beklenmedik bir şekilde bozguna uğrattı. Onlar da derhal yelkenlerini açarak rüzgarlı denizde Trablus'a, oradan da Kıbrıs'a doğru yöneldiler.

LVII.

De navigatione adolescentis Boamundi.¹

[1] Quotiens autem^d legati hoc anno², vel peregrini, Boamundi adoles-

a. 1126 centis³ adventum nobis adnuntiaverunt et adlegaverunt? sed^a multiplicatis rumoribus fefellerunt. meticulosus⁴ enim^b erat propter classem Babylonicam vel piraticam⁵, quam in ponto audiebat late diffusam. insuper de terra sua⁶ sollicitus admodum erat, quam nisi bene et fidelibus suis locaret⁷, a malivolis suis insidiatoribus circumventus fraudulenter amitteret. scriptum est quippe^c in proverbiiis rusticis⁸: *qui habet malum vicinum, habet malum matutinum*. [2] denique cum suum iter iam^d saepius praeparasset apud Hydruntum^{e 9}, Apuliae civitatem, collectis quot potuit navibus¹⁰, videlicet XXII, quarum X longae et remis munitae erant, iter coepit expedire marinum, postquam terram suam¹¹ Apuliae duci¹² commisisset, quem here-

dem terrae suae suffecit et substituit, si prior a vita decederet. identidem a. 1126 confirmavit ei dux et grater concessit, si primitus ipse obiret, testantibus optimatibus¹³ eorum utrobique adsistentibus. [3] itaque Boemundus mediante Septembri mense¹⁴ mare sulcans, transitis Cycladibus^{a 15} per aequor sparsis, venit Mothonem¹⁶, postmodum vero Rhodum^b, Pamphyliam et Lyciam¹⁷ permeat et Attaliae^c gurgitem¹⁸ saepe navigantes conturbantem^d. inde transiens Antiochiam parvam¹⁹, pervenit^e ad magnam²⁰, transeundo Isauriam²¹

a. 1126 et urbem Seleuciam. qui cum Cyprum liquisset ad dexteram, Tarsum^{a 22} quidem^b dimisit ad sinistram et Melotem²³ urbem opinatissimam, iam diu vastatam. [4] eo tunc tempore plures bifarii et helluones²⁴ de mari recenter

exeuntes²⁵ vulgabant^a nobis in Hierosolymis eum proculdubio apud Antio- a. 1126 chiam applicuisse, et mentiebantur. verum tamen dicere se^b putabant, quia cum aliqua parte militum suorum usque Pataram^{c 26} una venerant et cum accipitribus et capis^d et aucupibus atque canibus, quos ante praemittebat.²⁷

LVII.

Genç Boemund'un deniz seferi.

Bu yıl elçiler ve hacılar, bize genç Boemund'un gelişini her gün kaç kez müjdelediler ve bildirdiler? Ancak çoğalan bu söylentilerle bizi yanılttılar. Çünkü denizlerde geniş bir alana yayıldığını duyduğu Babil veya korsan donanması yüzünden endişeliydi. Üstelik kendi toprakları konusunda da oldukça kaygılıydı; eğer orayı iyi bir şekilde düzenleyip sadık adamlarına emanet etmezse, kötü niyetli komplocular tarafından hileyle kuşatılıp elinden alınacağından korkuyordu. Nitekim halk darbimesellerinde şöyle yazılmıştır: Kötü bir komşusu olanın, kötü bir sabahı olur.

Nihayet, bir Apulia şehri olan Otranto'da (Hydruntum) yolculuğunu defalarca hazırladıktan sonra, toplayabildiği kadar gemiyi —ki bunlardan 10'u uzun ve küreklele donatılmış olmak üzere toplam 22 gemiyi— bir araya getirdi. Eğer kendisi hayattan daha önce ayrılacak olursa, topraklarının varisi ve vekili tayin ettiği Apulia düküne kendi ülkesini emanet ettikten sonra deniz yolculuğuna başladı. Her iki tarafın da ileri gelenlerinin şahitliği eşliğinde, dük de eğer kendisi önce ölürse aynı şeyi yapacağını memnuniyetle kabul etti ve onayladı.

Böylece Boemund, Eylül ayının ortalarında denizi yararak ilerledi, sulara dağılmış olan Kiklad Adaları'nı geçti ve Modon'a (Mothonem) ulaştı. Daha sonra Rodos'u, Pamfilya'yı ve Likya'yı, ayrıca denizcileri sık sık sarsan Antalya (Attalia) girdabını aşarak ilerledi. Oradan Küçük Antakya'yı (Antiochia parvam) geçip, İsviriye'yi (Isauria) ve Silifke (Seleucia) şehrini aşarak Büyük Antakya'ya ulaştı. Kıbrıs'ı sağında bırakan Boemund, Tarsus'u ve uzun süredir harap halde olan o çok ünlü Ayas (Melotem) şehrini ise solunda bıraktı.

O sırada, denizden henüz yeni dönen iki dilli pek çok obur/düzenbaz kişi, Kudüs'teki bizlere onun şüphe götürmez bir şekilde Antakya'ya vardığını yayıyor ve yalan söylüyorlardı. Yine de doğruyu söylediklerini düşünüyorlardı çünkü askerlerinin bir kısmıyla, Boemund'un önceden gönderdiği doğanlar, şahinler, avcı kuşları ve köpeklerle birlikte Patara'ya kadar beraber gelmişlerdi. (Yıl 1126)

LVIII.

De periculis in mari evenientibus.¹

[1] Multa saepe turbamenta^{a 2}, vel Deo volente vel permittente, in mari

a.1126 navigantibus occurrunt: tum solvitur ancora, tum frangitur antenna, vel aplustrae^{a.3} vel rudentes rumpuntur. [2] Cumque venti mutantur, tunc ad cerucham^{b.4} respectatur, ut si prospere^c incedant, distincte et sollerter^d experiatur. cavendum, ne nocte^e via^f perdatur. cum enim stellae obnubilant, si cautibus^g ratis^h adlidunt, mortem ilico vel naufragium pestis imminens minitatur. sicut in terra, sic et in mari pericula. [3] quid de nobis miramur, si Pauli apostoli naufragium⁶ recordamur? ad templandam abyssi profunditatem dimiserunt naucleri bolidem,⁷ nisi videret angelicam visionem⁸ in extremis vitae consolatricem, iam subibat vitae desperationem.

LVIII.

Denizde meydana gelen tehlikeler üzerine.

Tanrı'nın istemesi veya izin vermesiyle, denizde yelken açanların başına sık sık pek çok çalkantı ve fırtına gelir: Kimi zaman çapa yerinden kopar, kimi zaman seren direği kırılır, gemi kışındaki süsler parçalanır ya da halatlar kopar. Rüzgarlar yön değiştirdiğinde gözler seren direğinin tepesine (cerucha) çevrilir; böylece işlerin yolunda gidip gitmediği açıkça ve ustalıkla test edilir. Geceleyin yolun kaybedilmemesine dikkat edilmelidir. Çünkü yıldızlar bulutlarla kapandığında, eğer gemi kayalıklara çarparsa, kapıda bekleyen bir felaket gibi ölüm ya da gemi kazası o an tehdit oluşturur. Karada olduğu gibi denizde de tehlikeler vardır. Eğer Havari Pavlus'un gemi kazasını hatırlayacak olursak, kendimiz için neden hayrete düşelim ki? Kaptanlar, dipsiz derinliği ölçmek için iskandil kurşununu (bolidem) denize bıraktılar. Eğer hayatının son anlarında teselli veren o melek vizyonunu görmeseydi, Pavlus çoktan hayatından ümidini kesmiş olacaktı. (Yıl 1126)

LIX.

De mari Magno.¹

[1] Circa gurgitem Attaliae^{a.2} multotiens naves adsuefiunt periclitari et a.1126

a.1126 undique flabra commoveri, quae de montanis per vallestria³ praecipitanter per anfractus subterraneos⁴ rite adsuescunt intorqueri et in vertiginem^a voraginis mirabiliter convolvi. quod si paroni⁵ aliquando nautae obviaverint, et diripiuntur et impie confunduntur. sed qui pro Dei amore hoc patiuntur, donativis suis⁶ numquid^b frustrabuntur? [2] de hoc mari nostro⁷ tantillum sic habemus: de Mediterraneo autem non est omittendum, unde caput extollat. existimant enim quidam sinus istos⁸ a Gaditano freto⁹ nasci, nec aliam esse originem quam eliquia¹⁰ inrumpentis^c Oceani. qui contrarium sentiunt, omnem fluorem aiunt e Ponticis^d faucibus¹¹ inundare; idque fulciunt argumento non inani, quod aestus e Ponto profluus¹² nunquam reciprocetur.

[3] laus igitur et honor omnium sit Conditori, qui posuit fines mari¹³, ap- a.1126 ponens claustra et portas. dixit enim ei: huc usque venies et in te conterentur fluctus tui. quod ubi impetum suum ad litus inliserit, in spumas resolvitur et repagulis quibusdam arenae humilis repercutitur. [4] ceterum, nisi vis^a statuti caelestis¹⁴ inhiberet, quid^b obstaret quin per plana Aegypti, quae maxime humilioribus iacens^c vallibus campestris adseritur^d, mare Rubrum Aegyptio pelago¹⁵ misceretur? denique docent hoc qui^e voluerunt haec duo sibi maria connectere atque in se transfundere, Sesostrius Aegyptius, qui antiquior fuit, et Darius Medus¹⁶, qui maioris intuitu^f potentiae in effectum voluit adducere quod ab indigena¹⁷ fuerat ante templatum. [5] quae res^g indicio^h

a.1126 est quod superius est Mare Indicum, in quo Mare Rubrum, quam^a aequor Aegyptium, quod inferius adluit. et fortasse ne latius se mare effunderet de superioribus ad inferiora praecipitans¹⁸, ideo molimina sua rex uterque revocavit. hoc in Exameron^b Ambrosii¹⁹ sic habetur. aliud vero in Solino²⁰ invenitur. [6] mirabilia igitur^c Dei opera, multo autem mirabilior qui facit²¹ et disponit ea. quod si aliqua nostris aspectibus videntur deformia, nihilominus tamen sunt laudanda, quia Conditor omnium facit ea, immo nec minus sunt utilia. [7] etiam in cimice^d²² dat Deus medelam, et in polypo^e²³ piseae inmittit astutiam, vel echino. serpentibus quoque^f dat prudentiam.²⁴ aliquando praebent medelam, aliquando inferunt pestem vel etiam mortem. interdum vero parant obsequium, interdum vero nocumentum. quando quidem antidotum theriacum^g²⁵ de corpore serpentis confici solere dicitur, quod utique virus corpusque serpentis, cum solum sumitur, nocet, cum autem^h admiscetur aliis, sanitati est et saluti.

LIX.

Büyük Deniz üzerine.

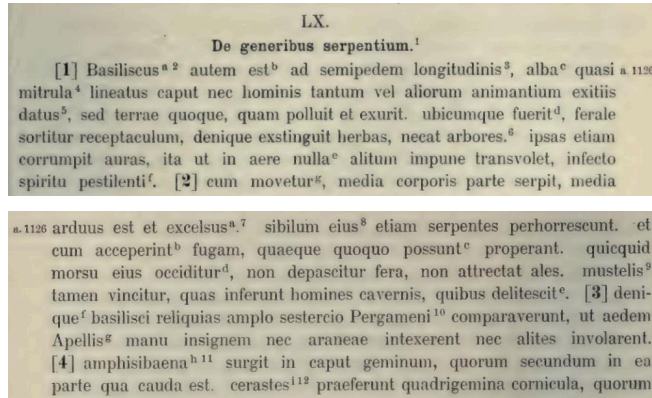
Antalya girdabının (körfezinin) yakınlarında gemiler sıklıkla tehlikeye düşer ve dağlık bölgelerden vadilere doğru hızla inen rüzgarlar her taraftan harekete geçer; bu rüzgarlar yer altı kıvrımlarından geçerek alışlageldiği üzere şiddetle savrulur ve şaşırtıcı bir şekilde girdabın dönüşüyle birleşip sarmal oluşturur. Eğer denizciler küçük tekneleriyle (paroni) bir gün bu fırtınaya yakalanırlarsa, hem yağmalanırlar hem de acımasızca paramparça olurlar. Fakat Tanrı aşkına bu acılara katlananlar, kazanacakları ödüllerden hiç mahrum kalırlar mı? Bizim bu denizimiz hakkında kısaca şunları söyleyebiliriz: Nereden doğduğunu unutmamamız gereken Akdeniz (de Mediterraneo) hakkında ise, bazıları bu körfezlerin Cebelitarık Boğazı'ndan (a Gaditano freto) doğduğunu ve içeri hücum eden okyanus sularının sızıntısından başka bir kaynağı olmadığını düşünür. Karşı görüşte olanlar ise, tüm su akıntısının Karadeniz boğazından (e Ponticis faucibus) taşıdığını söylerler; bu iddialarını da Karadeniz'den dışarı akan akıntının asla geri dönmediği yönündeki güçlü bir argümanla desteklerler.

Bu yüzden, denize sınırlar koyan, ona bentler ve kapılar yerleştiren Yaratıcıya her şey için övgü ve şeref olsun. Çünkü ona şöyle demiştir: "Buraya kadar geleceksin ve dalgaların sende kırılacak." Nitekim deniz tüm gücüyle kıyıya vurduğunda köpüklere ayrılır ve alçak kumların oluşturduğu bazı engellere çarparak geri püskürtülür. Üstelik, eğer ilahi kanunun gücü bunu engellemeseydi, özellikle daha alçakta yer alan düzlük vadilerle kaplı Mısır ovaları boyunca Kızıldeniz'in (mare Rubrum) Mısır denizine (Aegyptio pelago) karışmasına ne engel olabilirdi? Nihayetinde, bu iki denizi birbirine bağlamak ve sularını birbirine akıtmak isteyenlerden daha eski dönemde yaşamış olan Mısırlı Sesostris ile daha büyük bir güç gösterisiyle yerel halkın daha önce denediği şeyi gerçekleştirmek isteyen Medli Darius da bunu öğretmişti.

Bu durum, aşağı bölgeyi sulayan Mısır denizinden daha yukarıda yer alan Hint Denizi'nin (ve onun içindeki Kızıldeniz'in) daha yüksekte olduğunun bir kanıtıdır. Belki de yukarılardan aşağıya doğru hızla akan denizin daha geniş bir alana taşmasını önlemek amacıyla, her iki kral da bu girişimlerinden vazgeçmiştir. Bu konu Ambrosius'un Exameron adlı eserinde bu şekilde aktarılır; Solinus'ta ise başka bir anlatım bulunur.

Dolayısıyla Tanrı'nın işleri hayranlık uyandırıcıdır, fakat bunları yapan ve düzene koyan çok daha hayranlık uyandırıcıdır. Eğer bazı şeyler gözümüze kusurlu görünüyorsa bile, yine de övülmelidir; çünkü her şeyin Yaratıcısı bunları yapmıştır ve üstelik bunlar faydasız da değildir. Tanrı tahtakurusuna (in cimice) bile bir şifa yeteneği verir, ahtapota (in polypo) veya denizkestanesine kurnazlık bahşeder. Yılanlara da bir bilgelik verir. Onlar bazen şifa sunarlar, bazen felaket hatta ölüm getirirler; bazen hizmet ederler, bazen ise zarar verirler.

Nitekim yılanın zehri ve bedeni tek başına alındığında zarar verirken, diğer maddelerle karıştırıldığında sağlık ve kurtuluş getiren panzehir (theriacum) olarak adlandırılan ilacın da yılanın bedeninden yapıldığı söylenir. (Yıl 1126)

ostentatione veluti esca inlice sollicitatas^a aves premunt, nam reliqua corporis de industria arenis tegunt. [5] haemorrhoids^b morsu sanguinem elicit et dissolutis venis quicquid animae est evocat per cruorem. prester¹⁴, quem percusserit, distenditur enormique corpulentia necatur; extuberatos¹⁵ saepius^c putredo subsequitur^d. [6] sunt et ammodytae^e, est et cenchris^f, elephantiae¹⁸, chersydri¹⁹, chamaedracontes²⁰ postremo^h quantus nominumⁱ, tantus mortium numerus. [7] scorpiones^{20a} etiam^k, scinci²¹, lacertae²²; quae vermibus, non serpentibus ascribuntur. monstra haec si^l sibilant, clementius feriunt²³; habent adfectus non temere nisi ad^m coniuges evaganturⁿ.²⁴

a. 1126 sunt et iaculi, qui^a penetrant animal quocumque^b obvium fortuna fecerit. [8] scytale²⁵ tanta^c praefulget tergi varietate, ut^d notarum gratia videntes retardet. dipsas^e siti interficit. hypnale^f, quod somno necet, teste etiam Cleopatra²⁸, sumitur^h ad mortem. aliarum virus²⁹ quoniamⁱ medelas admittit, minus famae meretur^k. [9] haec valde mira nihiloque minus miranda, quae magnus Alexander vidit in India: unde^l magistro suo Aristoteli et matri suae Olympiadi³¹ mandando ita dicit: *non crederem cuiquam tot*

*esse prodigia, nisi sumpta ipse oculis meis ponderavissem.*³² vere rex iste a. 1126 vir fuit omnino magnificus et in negotiis suis sagax et circumspectus, et vigen^a vigit et potens potuit, non ut^b pluma volitans nec stipula fluitans.

LX.

Yılanların türleri üzerine.

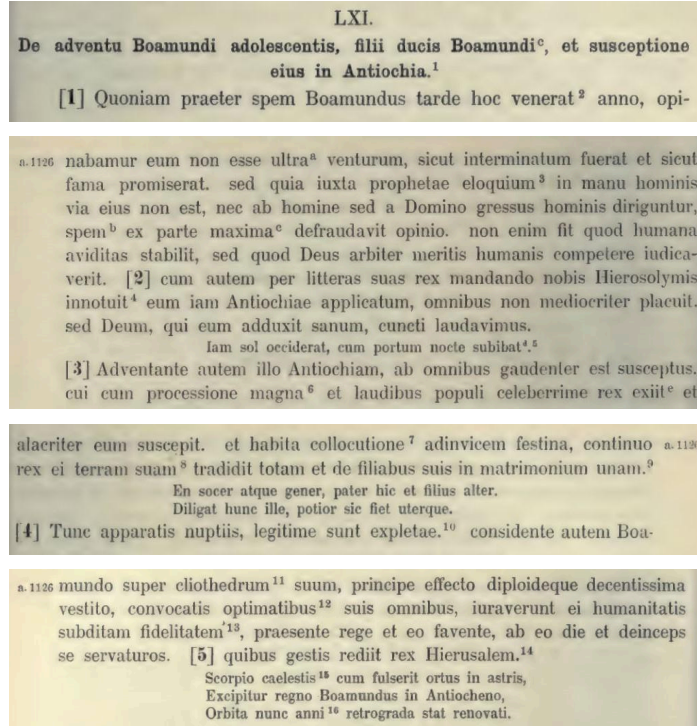
Yaklaşık yarım ayak uzunluğunda olan Basilisk'in (Şahmeran) başında beyaz bir taç veya şerit benzeri çizgiler vardır. O, sadece insanların veya diğer canlıların ölümüne yol açmakla kalmaz; ulaştığı toprağı da kirletir ve kurutur. Bulunduğu her yer ölümcül bir sığınağa dönüşür; otları kurutur, ağaçları öldürür. Hatta havayı bile öyle bir zehirle bozar ki, o habitata giren hiçbir kuş bu ölümcül soluktan zarar görmeden havada uçamaz. Hareket ettiğinde, vücudunun arka kısmıyla sürünürken ön kısmını dik ve yukarıda tutar. Onun tıslama sesinden diğer yılanlar bile dehşete düşer; bu sesi duyduklarında her biri kaçabildiği yere doğru hızla uzaklaşır. Onun ısırmasıyla ölen hiçbir canlıya ne bir yaban hayvanı ne de bir kuş dokunur. Yine de Basilisk, insanların onun gizlendiği mağaralara saldırdığı gelincikler (mustela) tarafından alt edilir. Hatta Bergamalılar, ünlü ressam Apelles'in elinden çıkmış kıymetli bir tapınağı örümcek ağlarından ve kuşların istilasından korumak için büyük bir servet (amplo sestercio) ödeyerek bir basiliskini kalıntılarını satın almışlardır.

Amfizbena (amphisbaena), biri kuyruğunun olduğu tarafta yer almak üzere çift başlı bir yapıya sahiptir. Boynuzlu engerekler (cerastes) ise başlarında dört adet boynuzcuk taşırlar; vücutlarının geri kalanını bilerek kumlara gizleyip bu boynuzları birer yem gibi oynatarak cezbettikleri kuşları avlarlar. Hemorois (haemorrhoids), ısırığıyla kanı dışarı çeker, damarları eriterek can namına ne varsa kan yoluyla dışarı akıtır. Prester (prester) ise ısırıldığı kişiyi şişirir ve muazzam bir irilikle ölümüne sebep olur; bu aşırı şişmeyi genellikle hızlı bir çürüme takip eder. Ayrıca kum engerekleri (ammodytae), kenkris (cenchris), elefantia (elephantiae), su engerekleri (chersydri) ve yer ejderleri (chamaedracontes) de vardır; kısacası, yılan isimlerinin sayısı kadar farklı ölüm şekli mevcuttur. Akrepler, skinkler ve kertenkeleler de bu gruptadır ancak bunlar yılanlara değil, sürüngen/haşerat (vermibus) sınıfına dahil edilir. Bu canavarlar eğer önceden tıslarlarsa daha hafif vururlar; eşlerine karşı rastgele bozulmayan bir bağlılık duyguları vardır. Karşılarına çıkan her canlıya mızrak gibi saplanan cirit yılanları (iaculi) da mevcuttur.

Skitale (scytale), sırtındaki renk ve desen çeşitliliğiyle öyle parıldar ki, üzerindeki lekelerin zarafeti onu görenleri durdurup büyüler. Dipsas (dipsas) kurbanını aşırı susuzluktan öldürür. Kraliçe Kleopatra'nın da ölüm şekliyle şahitlik ettiği üzere, insanı uykuda öldüren hypnale (hypnale) ise doğrudan hayatı sonlandırmak için başvuru bir zehre sahiptir. Diğer yılanların zehirleri ilaç ve şifa yapımında kullanılabildiği için bu kadar kötü bir şöhreti hak etmezler. Büyük İskender'in Hindistan'da gördüğü ve hocası Aristoteles ile annesi Olimpias'a yazdığı mektupta bahsettiği şu sözler de son derece şaşırtıcı ve hayranlık uyandırıcıdır:

"Eğer bu kadar çok mucizeyi kendi gözlerimle görüp tartmasaydım, bir başkası anlatsa asla

inanmazdım." Hakikaten bu kral, tamamen muhteşem, işlerinde bilge ve tedbirli bir liderdi; gücüyle canlı ve kudretiyle muktedir; rüzgarda uçan bir kuş tüyü ya da suda akıp giden bir saman çöpü gibi iradesiz değildi. (Yıl 1126)

LXI.

Genç Boemund'un gelişi, Dük Boemund'un oğlu olması ve Antakya'da karşılanması üzerine.

Boemund bu yıl beklentilerin aksine geç geldiği için, kararlaştırıldığı ve söylentilerin vaat ettiği gibi artık gelmeyeceğini düşünüyorduk. Fakat peygamberin kelamında buyrulduğu üzere, insanın yolu kendi elinde olmadığından ve insanın adımları insan tarafından değil, Rab tarafından yönlendirildiğinden, bu kişisel görüşümüz büyük ölçüde boşa çıktı. Nitekim insanın hırsı ve arzusuyla kurduğu şey değil, aksine Hâkim olan Tanrı'nın insan hak edişine uygun gördüğü şey gerçekleşir. Kral, Kudüs'teki bizlere gönderdiği bir mektupla onun Antakya'ya çoktan vardığını bildirdiğinde bu durum herkesi fazlasıyla memnun etti. Onu sağ salim ulaştıran Tanrı'ya hep birlikte şükrettik.

Gece limana yanaştığında, güneş çoktan batmıştı.

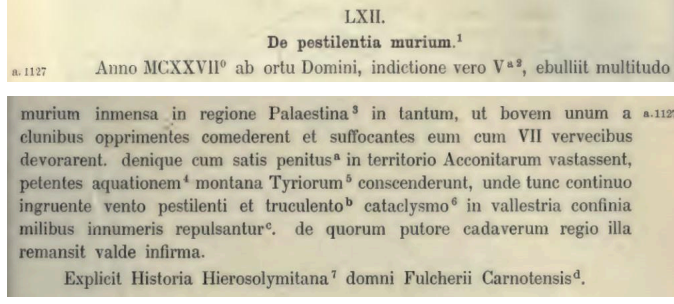
Antakya'ya vardığında herkes tarafından sevinçle karşılandı. Kral, büyük bir geçit töreni ve halkın övgü dolu tezahüratları eşliğinde onu karşılamaya çıktı ve büyük bir neşeyle bağrına bastı. Karşılıklı yapılan hızlı bir görüşmenin ardından kral, derhal ona ait olan tüm toprakları kendisine teslim etti ve kızlarından birini de onunla evlendirdi.

İşte kayınpeder ve damat, biri baba diğeri ise ikinci bir oğul.

Biri diğeri sevsin ki, böylece her ikisi de daha güçlü olsun.

Ardından düğün hazırlıkları yapıldı ve nikah yasalara uygun olarak kıyıldı. Boemund, prens unvanını alarak kendi tahtına (cliothedrum) oturduğunda ve üzerine son derece zarif resmi giysiler (diploide) büründüğünde, tüm ileri gelenleri toplandı. Kralın huzurunda ve onun onayıyla, o günden itibaren ona sadık kalacaklarına ve boyun eğeceklerine dair yemin ettiler. Bu olayların ardından kral Kudüs'e geri döndü. (Yıl 1126)

Göksel Akrep takımyıldızı yıldızların arasında parladığında,
Boemund, Antakya krallığında/prensliğinde kabul görür,
Yenilenen yılın döngüsü şimdi geriye doğru durmaktadır.

LXII.

Fare salgını üzerine.

Rab'bin doğuşundan sonraki 1127. yılda, 5. endiksiyonda, Filistin bölgesinde muazzam bir fare sürüsü istilası baş gösterdi; öyle ki bir öküzü kalçalarından bastırıp yiyerek boğdular ve onu 7 koçla birlikte yiyip bitirdiler. Nihayet Akka (Acconitarum) topraklarının iç kısımlarını iyice kasıp kavurduktan sonra, su bulma ümidiyle Sur (Tyriorum) dağlarına tırmandılar; ancak tam o sırada aniden bastıran ölümcül bir rüzgar ve şiddetli bir tufan nedeniyle vadideki sınır bölgelerine doğru sayısız binler halinde geri püskürtüldüler. Bu farelerin leşlerinin kokusundan ötürü o bölge uzun süre tamamen hastalıklı ve bitkin bir halde kaldı. (Yıl 1127) Efendi Fulcherius Carnotensis'in Kudüs Tarihi (Historia Hierosolymitana) burada sona erer.

18/09/2026

Türkçeye çeviren İbrahim Şimşek.